IV-XIII = 1/5

12
14
C
23

1533.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
14 A
16

CL. GALENI

METHODI MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS LIBRI XIIII.

Poſtrema hac editione ad cuiuſcunque varietatis exemplarium fidem collati & reſtituti.

Acceſſerunt peritiſſimorum quorūdam Medicorum induſtria, noua quædam partitio Librorum in ſua capita,

Item & Annotationes complures in margine: cum interpretatione Græcorū nominū, quæ in toto opere extant.

LVGDVNI, APVD GVLIELMVM ROVILLIVM.

M. D. XLVI.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
BIBL. S. PVD VRB
BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

12 14 A 16

VIRO SCIENTIA ET MORIBVS CLARISSIMO, D. HIERONYMO A VARAEDEO Chriſtianiſsimi Francorum regis Medico digniſsimo, Gulielmns Rouillius S. D.

CONVENIENTIAM & rectam ſymmetriam, qui ſibi ad imitationem proponunt, vir multis nominibus ornatiſsime: ij (vt puto) præſtantiores modulos ſibi haudquaquam proponere poſſunt, quàm quos continuo ſuo partu nobis natura fœtificat. Sic vt illius veſtigia & delineationes per omnia obſeruantes, nequaquam monſtruoſa vel deformem compoſitionem effingant: prout paſsim in rebus citra debitum ſuum ordinem diſpoſitis videre eſt. Quare cùm menſibus præteritis, ad principis Medicorum monumenta animum meum intenderem, ſi qua parte noſtra induſtria, & virorum doctorum auxilio fieri poſſet, vt ornatio ille, vel magis facilis, ſuæ profeſsionis hominibus præſentaretur: principiũ ex methodo hac curandorum morborum auſpicati, velut exploratura prodiens commune iudicium ad reliqua: nouis illam characteribus, noua & paulò commodiori forma renouauimus. Diſpoſitione inſuper & alia quàm fuerit hactenus: libris videlicet ſin-

gulus per ſua quaſi membra & partes, ſeu per multa capita ab inuicem diſtinctus. prout ad perceptionem aliquanto faciliorem & ad retentionem memoriæ conducere, iudicatum à viris eruditiſſimus eſt & ipſa etiam experientia docet. Additis præterea & Annotationibus aliquot, vbi res ipſa exigere viſa eſt. & Græcis etiam nominibus vbi illa in toto opere ſuper ſunt, Latina pro interprete fuerũt appoſita. Cõtextui verò toti ſua nec cura defuit in collatione ad omne exemplarium genus. Verùm cùm pro communi vſu, ornamentum adhuc aliud, iſtud ipſum opus à nobis requirere videretur, vt non ſolum videlicet, ſine ſibi condigno patrocinio, & ſuæ æqualitatis comite, prodiret in publicũ, abſoni aliquid veritus, ſi eidem alterius vel infime profeſſionis virum adiungerẽ, naturæ generationẽ quæ ſimilibus ſimilia copulat ſequutus. Inuitantibus præterea me doctiſſime ſimul atq; ornatiſſime Varæde tot inſignibus quæ clarũ te ac excellẽtiſſimum faciunt & euehunt ad ſumma. Prout apertiſſimis indicijs vel me etiã tacente inuictiſſimi noſtri Regis fides teſtatur & confirmat. Vt qui nedum quæ mediocris ſunt momenti, ſed & vitam propriam con ſummato ac prudenti tuo conſilio credat. Quem ego aptiorẽ vel magis huic muneri idoneũ, deligam quàm te? humanitate et polytica tua gratia mihi maximè iſtud ipſum concedente. Accipe igitur è manu noſtra, quos tibi præſentamus Galeni libros ad tutelam, in quibus ſi noſtrum ſtudiũ probaueris non parum ſpei adijcies ad maiora. Vale.

Inuiƈ

INVICTISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE HENRICO VIII. Angliæ regi, domino Hyberniæ, ac Vualliæ Cornubiæque principi, Thomas Linacrus medicus ſuus S. P. D.

ITERVM *iam maieſtatem tuam Henrice Regũ clariſſime cogor exorare, vt ex inclyti nominis tui præfatione lucubrationibus meis fauoris aliquid conciliem. Quas enim ad te nunc affero, tanto profectò magis quàm priores patrocinium tuum poſtulant, quanto fuere ſicut grauioris operæ, ita vereor ne ſupra vires meas. Affero enim nunc Galeni opus, in quo ille omnem, quæ propriè de medendo inſtituitur, rationem complectitur. Opus planè arduum, & quod ſiue id ob ſubtilitatem ſuam, ſiue prolixitatem, mille iam annis nemo ſatis Latinè, ne dicam ex tanti operis dignitate vertere (quod ſciam) eſt aggreſſus: vt mihi planè dolenda ſtudioſorum ſors videatur, qui hactenus deſyderio eius partim barbaris quibuſdam iiſdemq; malæ fidei inuerſionibus, partim nudis rerum capitibus, Arabum quorundam arbitrio excerptis: omniq; non modo ratione, quæ reluctantem lectorẽ ducere, ſed etiam quæ*

hæſitantem quoquo modo inhortari poſſit orbatis, incumbere ſunt coacti. Quod ipſe mecum identidem reputans, tentandum pro virili exiſtimaui, nunquid ipſe præſtare poſſem, quo ſimul his melius conſulerem, ſimul cùm duas medicinæ parteis prioribus lucubrationibus tibi dedicaſſem, non committerem vt vel tertiæ par deſyderio officium in te meum claudicaret: vel cùm multi tibi pro ſeruata ſanitate & debeant & debituri ſint, nō plurimi etiam ſint, qui redditam ſibi ſalutem tibi aliquando acceptam referant. Itaq; quanquam magnitudo rei nonnihil me merito deterruit, tamen quod quouis labore inſtantiaq; non longiſſimo ſaltem interuallo me aſſequi poſſe confidebā; detrectandum non cenſui, potiſſimùm cùm me magnopere conſolaretur, quòd docti quoq; homines primos noſtros conatus velutiq; præludia ſic approbarūt, vt ſicubi in ijs quæ nūc paraui, vel tædio tā longi operis laſſus, vel difficultate alienis veſtigijs ſemper inſiſtēdi victus, humano fortaſſe more laberer: facilè ſperem æquos lectores, modò plura niteant, paucis, (quas ipſe præſertim occupatus, & ſubciſiuis temporibus iſta cudens, parum vbique cauerim) non iri offenſum maculis. Quas alioqui ipſas (quo tuo nomine, quæ afferimus, minus ſint indigna) non in his modò, verùm in omnibus quæ ſcripſero, vt vel ab amicis lectoribus admonebor, vel ipſe eas deprehendam: in eo quod intereſt vitæ meæ ſtatui emaculare. Interim *Rex clariſſime ſines has quoq; lucubrationes ſub tui nominis patrocinio commendatiores exire: præſertim*

cùm

cùm non tam à me tibi deſtinatæ ſint, quàm planè debitæ: vel quòd, in qua natæ ſunt, aulæ tuæ veluti fœtura ſint, vel quòd tu quicquid vſquam laborum eſt meorum, iure tibi vendices: qui me tam munificè non victu modò ſtipendioq; alis, ſed etiam ampliſſimis muneribus ornas. Et *alioqui cui potius mea omnia aut debeantur, aut etiam dedicentur quàm tibi, qui ſic meas quantumuis tenues lucubratiunculas æſtimare ſoleas? Cui potius medicus tuus hoc quo ſanitati tuæ conſuli poſſit, conferam, quàm tibi? Cui ſatius literarum ſtudioſus ipſe quicquid in his muſſito nuncupem, quàm tibi* Regum *omnium literatiſſimo? cùm certè non aliter eruditos viros ſic vt facis complectereris, niſi doctrinam eorum ipſe probè perſpiceres.* Cui *denique* Anglus *ipſe, aulicusq; tuus, niſi tibi & Regi meo, & principi indulgentiſſimo? Quo magis his, cùm tot nominibus tibi debita vel verius tua ſint, gratiam aliqua vel ex eo quòd tibi omnino non diſplicent, parari patieris. Id futurum non dubito, ſi ea (quod dixi) ſub inclyti nominis tui præfatione veluti munita in publicum prodire permittas.* Diu *valeas, viuásque* Regum *decus.*

GVLIELMVS BVDAEVS THOMAE LVPSETO ANGLO S. D.

QVOS mihi libros therapeuticos credideras, Lupſete doctiſsime, eos ad te remitto, tumultuaria quidem lectione, & ſubſultim, non etiã perfunctoria & oſcitanter euolutos. Volui enim eorum lectione non modò tibi operã, ſed etiam mihi nauare: tametſi cùm id primùm facecere inſiſterem, altius omnino nihil animo agitabam, quàm vt paucorum dierum officio ſatisfacerem petitioni tuæ: ſimul vt eadem opera aduentitiorum voluminum cõtrectatione animum meum oblectarem negocijs confectum. Solet enim (vt noſti) noſtræ ſortis hominibus inceſſere cupido haud illiberalis de vno quoque opere literario ęſtimationem factitandi, vt quiſpiam ſtudioſorum in medium protulit aliquod ingenij ſui ſpecimen: ita ſcilicet natura ferente, vt ſui quiſque ingenij atque induſtriæ modum contendere cum aliorũ gaudeat, quo certius perpendat quid pręſtare eadem in re poſsit. Verùm cùm idipſum hominũ more facerem, humanitus quoque mihi obrepſit (vt ingenuè in ſinu tuo loquar) certandi quoque libido cum eorum librorũ interprete Linacro: tametſi eum ſumma eſſe eruditione prę́ditum non neſcius iam diu forem. Itaque pauca quædam loca ad Momi lucernã inſpecta, & animaduerſione (propè dixerim) delatoria obſeruata, quum priore ſpecie ſe mihi non probaſſent, cum Græcǫ ſtatim exemplari collata, partim mutare, partim noua facere de integro conatus, vt nihil

hil aut parum promouere me ſenſi, criminationem illam meam potius, fuiſſe iudicaui æmulæ contentionis, ab ingenua ipſam & ſtudioſa alacritate manantis, quàm iuſtam æquamq; reprehenſionem. Id verũ in culpam inertię & imperitiæ vertere mihi debeam, an in operis laudem exactè abſoluti, aliorum eſſe iudicium malo: quandoquidem nondum me cum cenſendi locum in doctorum concilio adeptum eſſe arbitror, vt optimus quiſq; & exiſtimatiſsimus tranſire in ſententiam meam debeat, antequam rem ipſam ad manum aſpexerit. Hactenus tamen in medium ferre ſententiam non dubitarim, ſi omnia ſimilia ſunt ijs quę legi, Galenum nobis eleganti & exquiſito ſermone Latinum eſſe factum: vt iam Britanniæ decus hoc futurum ſit, quod olim Pergamum in Aſia illuſtrauit. Quo in opere animaduerti Linacrum multo plus tribuiſſe priſcæ ſcribendi vertendique ſeueritati, quàm noſtri temporis indulſiſſe licentiæ laſciuienti. Hæc ad te ſcripſi, vir amice, in inſtrumenti viatorij apparatu coëmptuque occupatus, ijsque rebus conſtituendis, quæ ad inſtantem mihi peregrè profectionem pertinebant, penè iam vt accinctus mihi eſſe viderer, cum ineundæ viæ dies non ex alieno arbitrio penderet: alioqui rarus domi, & iam curſitator circuitorque factus inuito meo genio, & obluctante mihi. Sed fortuna (vt arbitror) antè mihi ferè iniqua, nũc etiam ludos ſibi noſtratibusq; hominibus factitare in me exercendo conſtituit: quę negocioſo genere commercij cum ijs me hominibus committit, qui non tam ſalutationum & venerationis honore, quàm poſtulatorum ærumnis gaudent: quas cum ſumma oblectatione ſpectant.

Vale.

IN CL. GALENI PERGAMENI METHODI MEDENDI, ID EST, DE MORBIS CVRANDIS,

Index locupletiſsimus, quicquid in ea ſcitu ac notatu dignum videbatur, complectens: qui dupl ci numero inſcribitur: primus, paginá: ſecundus, lineam denotat.

Aβάπτιστα τρύπανα quæ dicant. 331.1

Abdomẽ quid 304 20

Abdomen quo incudendũ inſtrumento, ſi vulnus ampliari debeat. 307.3

Abdomine vulnerato, quid agendum. 306.6

Abdominis ἐπιγαστρίου diſſectio. 304. 7

Abdominis ſuendi ratio, γαστροραφία. 307.24

Abdominis ſutura. 309.5

Abdominis vulnerati medicamẽta qualia. 309.23. *& deligatio.* 26

Abſceſſus ἀποστήματος duplex cõſyderatio. 725.12

Abſceſsus diuiſio, curatio ſymptomatis nõ eſt. 600.3

Abſceſſuũ frequentiſsima tria genera. 726.2

Abſynthij potio quando danda. 380.24

Abſynthij potus ex mulſa, quid faciat. 382.23

Abſynthio, & cappari, et oxymelite, fit cataplaſma lieni idoneũ. 388.3

Abſynthio quando vtendum. 609.17

Abſynthio quænam vis, & facultas, & quotuplex. 582.23

Abſynthium iocineri medicamentum eſt. 679.4

Abſynthium ponticũ præſtat alteri, & eius deſcriptio.

ſcriptio. 582.29
Abſynthium ventriculo commodum. 422.20
Abundantiæ vacuatio, 557 22
Abũdantia duplex. 553.26
Abundãtia, vide Plethora, & Plenitudo.
* Acacia adſtringit. 243.29
Acacia internis vlceribus prodeſt. 220.24
in Acceſſione ipſa, quoſdã nutriri deberi. 500.9
in Acceſſionis principiij more, q̃ notãda. 596.25
ante Acceſſionem quando pernicioſiſſimũ cibare. 596 11
Accidentia in ſanis dicuntur. 52.7
Accidentia non nocent actioni, ſi ea à quibus actio eſt ſuam habeãt naturam. 69.25
Acerba refrigerant & ſiccant. 369.20
Acerbum quid. 220.16
Aceti vſus ſcirrhis admodum ſalutaris. 707.11
Acetum aquæ miſcẽdum, ſi humectare & refrigerare velis. 518.19
Acetum calidum & frigidum. 518.13
Acetum ex numero incidentium eſt. 706.16
Acetũ in terram effuſo, fermẽtatio accidit. 718.2
Acetum miſtas habet qualitates. 712.21
Acetũ quãdo miſcendũ cõtra phlegmonas. 587.26
Acetum quibus ægris cõmodum. 610.6
Acetũ ſcirrhoſis affectibus conueniens, 707.7
Acetum tenuium partiũ, & vim reprimẽdi obtinet. 589.21
Acrochordonas ore ſanare. 745.7
Acrochordũ quid. 63.20
Actio ab affectu. 45.7
Actio abſolutè nõ eſt. 65.19
Actio & corpus tota natura diſsident. 44.27
Actio imbecilla ad quam tracta

tractationẽ ptinet. 383.3
Actio, motus actiuus. 34.4
Actionem lædi ex ſola intemperie. 87.29.
Actionem partiũ qui tueri velit, tẽperamentũ earũ cuſtodiat. 342.18
Actiones à ſimilaribus. 88.15 & 340.2
Actiones in fieri conſtituuntur. 67.4
Actiones gignuntur à corporum genere, eaq; ſequuntur. 47.4
Actiones omnes à ſimilaribus. 93.19
Actioni non nocent accidentia, ſi ea à quibus actio eſt, ſuam habeant naturam. 69.27
Actiõis cauſa effect. 87.13
Actionis cauſa, particulã totã requirimus. 52.2
Actionum dignitas, ad ægros ſeruandos par nõ eſt. 389.4
Actionis gratia cõſtitutionẽ deſyderamus. 52.6
Actionis læſio, ſimplex quædã res eſt. 111.25
Actionis quæ ſecundum naturam ſit egemus, propter illã & ſanitatis. 69.15
Actionis vitium, morbi ſymptoma. 48.12
Actionum diuerſitas vnde. 342.20
Actio, rei natura æſtimatur. 119.26
Actu tale. 546.3
* Adenes, vide Glandulæ.
ἀδιαπνευσία quid, et quo modo curetur. 567.27
ἀδροποδλακάπηλοι, id eſt mangones puerorũ. 735.21. aliàs mango.
Adſtringẽdi ptãs. 584.17
Adſtringentia medicamẽta quam habẽt facultatem. 142.18
Adſtringentia mediocriter. 738.28
Adſtringẽtia pectori quare parcius adhibenda. 588 15
Adſtringentia valenter, ſiccant. 369.14

Adſtringentibus quando vtimur, & quando non. 586.4
Adſtringentium vis & facultas. 678.3
Adſtringentiũ vſus, febrẽ excitat ſtipando. 492.9
Adſtringunt quæ. 220.27
Aedificÿs fundamẽta ia ci firma oportet. 573.29
Aegri curandi, natura cõſyderanda. 152.12
Aegri delitÿs ſubſcribentes, adulatores. 602.7
Aegri purgandi quare. 213. 6
Aegri qui per aluũ quod liquatur excernunt, quomodo in hecticas tranſeunt. 540.26
Aegris gratificãtes, in quibus peccant. 602.13
Aegris inſanabilibus, nec tẽpus vllũ opportunũ nec præſidiũ eſt. 561.27
Aegri tẽperies & morbus cõtrarietatis menſurã definiunt. 543.9
Aegritudinis nomen quõ vſurpatur. 30.26
Aegrotãtes qui frequẽtiſſimè nutriri debẽt. 623.14
Aegrotantium qui prætenues habent ſuccos conſyderatio. 624.6
Aegrotare et alterare quæ habent inter ſe. 97.12
Aegrotare quis dicatur. 31 3
Aegroti à Græcis quomodo dicuntur. 69.2
Aegrũ ſanare quid. 31.21
αἱμοφόβοι: ſanguinis mittendi timidi. 462.20
Aequalia eidem inter ſe æqualia. 26.1
Aeris, ferri, & auri, ſubſtantia cõſtans & ſtabilis quare. 485.12.
Aeris ſquama ſiccat. 147. 22
Aeris ſquama vlceribus prodeſt. 220.3
Aeruginem vomuit quidam. 642.17
Aeruginoſ⁹ humor. 642.13
Aerugo carnem minuit. 149. 24

Aerugo

Aerugo cũ oleo & cera tẽperata, ſarcotica. 124.13
Aerugo vlceri appoſita quid facit. 123.24
Aerugo vlceribus prodeſt. 220 3
Aes vſtum præcipuè adſtringit. 68?.23
Aes vſtum ſiccat. 147.22
Aes vſtum vlceribus prodeſt. 220.3
Aetas & conſuetudo rationẽ habẽt naturæ. 436.29
Aetas victum poſtulat ſimilem. 437.1
*Aër ambiens habet rationem cauſæ ſine qua non. 477.18
Aër ambiens, refrigerio eſt. 514.2
Aër balneorũ quibus hectici lauantur, qualis eſſe debeat. 536.6
Aër cauſa ſanitatis, & cauſa morbifica. 544.6
Aëre cuiuſmodi vtẽdũ ſit ijs hecticis, quibus primũ cor affectũ eſt. 516.4
Aëre frigidiſſimo, quomodo vtendum ſit. 515.14 & eius conſyderatio, & effectus.
Aëre frigido ſi vti hominẽ contingat; ſalutis ſpes exigua. 561.11
Aërem ambientem fugere non licet, ſed præſente vti. 478.15
Aër indicationem vnã cu randi facit. 543.10
Aër in morbis quomodo parandus. 479.1
Aër inſpiratus refrigerio eſt. 514.2
Aër nimium calidus vel frigidus, crudis aduerſiſſimus. 611.3
Aër ratione materiæ ſanãtis, aliqñ cauſa mor bum fouentis. 478.21
ἀιρῶσις quid. 548.6
Aër quando præſidiũ, & qñ cauſa morbi. 478.11
Aër admodũ calidus, quo refrigerandus. 514.21
Aër vbi præcipuè eſt vtilis. 517.19
Aeris attracti habenda eſt cura

cura ad robur viriũ. 622 4
Aëris tẽperies in vlceribus inſpicienda. 157.27
Aëri vnde mutatio. 544.9
*ex Affectibus indicationes primæ. 116.29
Affectio, ſignũ, & curatio deĩceps ſe habẽt. 204.19
Affectus, actionis cauſa. 45 8
Affectus cuiuſq; ſimplicis ꝓpria eſt cura. 143.17
Affectus indicationẽ præbet, non tempus. 209.7
Affectus in quo cauterium admouetur propter putredinem, quomodo vocatur. 241.7
ab Affectus magnitudine indicatio. 211.24
Affectus magnitudo triplex. 384.13
Affectus magnitudo, vitiũ reddit magnũ. 213.24
Affectus præcipua indicatio. 183.3
Affectus primo indicationem indicat. 179.25
Affect⁹ qui perniciẽ minatũ primò curãdus. 162.24
Affectus ſimiles, ſimilia poſtulãt remedia. 537.26
Affectus ſimplices à cõpoſitis ſunt ſecernẽdi. 143.5
Affectus ſimplicis curatio haud difficilis inuentu. 522.19. connexi nõ faciles. 21
Affectus tres in corpore præter naturam. 65.3
Affectus vacuationem deſyderat. 474.25
Affectu vigente cum imbecillitate virium quid agendum. 474.26
Affectuum numero, medendi indicationes reſpondent. 223.2
Affectuum præter naturã duplex prima differentia. 567.11
*Agẽtes aliquid vel periclitari ꝓuerbiũ. 531.14
ἄγνου τὸ σπέρμα, vide Amerinæ ſemen.
ἐν ἀγκῶνι, in cubito arteria inciſa. 248.16

ἀγκτῆρας

ἀγκτῆρας Græcè, fibulas vocant. 140.18
Agroſtis herba optima ad gñatıonẽ lactis.270.17
ἀγρυπνία. 61.16
ἀκινησία, immobili.568.13
ἀκμαστικὸς ſimilẽ ſeruans tenorem. 454.1
ἀκρόδρυα, nuces. 364.8
ἀκροχορδών. 727.14
* Albula ἄλβουλα aquæ aluminoſæ. 396.15
Alica cũ mali punici granis, optimus cibus ſtomacho bilioſo. 498.14
Alicæ conditura. 536.9
Alicæ χόνδρου compoſitio multiplex. 403.5
Alicæ ſorbitio, calidis & ſiccis febriẽtibus.511.29
Alica hecticis conuenit. 536. 9
Alica iocinori inflãmato quare noxia. 669.24
Alica plurimi nutrimenti. 401.7
ex Alica ſorbitio. 498.2
ex Alica ſorbitio q̃n eſt ſeparãda ab intemperie ſicca. 361.22
Alimẽta detergẽtia.419.1
Alimenta medicamentoſa quæ. 400.22
Alimenti mutatiõnẽ omnẽ duplex ſequitur excrementum. 130.4
Alimento quo nutriũtur partes corporis.581.11
Alimentũ in calido & ſicco corpore, ſi ſtomachus laborat eum affectũ ſanat, & iã ſyncopen prohibet. 605.2
Alimentũ ſibi ſimile, omnis animalis particula trahit. 315.27
Alimentũ veſperi valẽtius exhibendum. 362.4
& quare. 23
Allia quibus commoda. 639. 3
Alliũ & theriace quibus colicis doloribus. 639.6
Alliũ maximè flatũ diſcutit.638.28. & theriace agreſtiũ appellatur.29
Alliu ſitim non infert, cõtra Dioſcoridẽ. 638.23

Aloë:

Aloë adſtringit. 244.3
ex Aloë cõpoſita, vẽtriculi humores expurgãt. 381.15 *& aloë ipſa.* 16
Aloë hæmorrhagijs conuenit. 237.3
Aloë lota, minus vacuat quàm nõ elota. 381.17
Aloë medicamẽtũ vlceribus inteſtinorũ. 250.4
Aloë quare non miſcetur medicamentis ſtomaticis in phlegmone interna. 683.25
Aloës qñ plus immiſcẽdũ hæmorrhagijs. 238.7
Aloë vlcera glãdis ſine madore ſanat. 283.7. *et vlcera ſedis ſiccat.* 11
ἀλωπεκία. 62.6
in Alopecia amiſſio particulæ, vtilis eſt. 747.22
ἀλωπεκία, *in quo genere morbi.* 740.6
Alopeciæ ſanatio per exiguũ thapſiæ. 749.15
Alopeciæ vnde. 748.13
ἀλφὸς *vitiligo vnde conſiſtat.* 740.12
Alteratio, genus motus. 65 27
Alterationes in fieri conſtituuntur. 67.4
Alteratio omnis, eius quod alteratur motus eſt paſſiuus. 65.28
Alteratio quæ dolorem affert. 629.9
Alteratio quid. 34.17 *&* 66.9
Alterci ſemen anodynum. 602 12
Altercũ refrigerat. 701.21
Altercum ὑοσκύαμος *in vlceribus fugiendum, & quare.* 157.20.
Althea à vulgo quomodo vocatur. 708.17
ex Althea cataplaſma, vbi prodeſt. 708.16
Althea digerit. 734.2
Altheæ radix, ſcirrhis ſalutaris. 708.18
Altheæ radix ſcirrhoſis affectibus cõuenit. 78.17
Alumẽ fiſſũ ſiccat. 147.23
Alumen œdemati confert. 703. 18

Alui deiectionibus rodētibus, illico dolorē ſedat ſeuum. 690.17
Alui fluentis & clauſæ, nō eadē ſanatio. 422.7
Aluo nihil reddēte, clyſter qualis. 558.23
Aluus fluxilis quibus reddenda. 590.24
Aluus quando non deijciēda. 658.26.
Aluus ſoluta, plethoricorū hunc ſanat. 212.22
* *Amara qualitas, adſtringendi viā facit.* 583.11
Ambroſia calidū medicamentum. 432.10
Ambroſia quibus abſceſſibus cōuenit. 7:6.24
Ambulatio, cuius actio. 340 6
Amerinæ ſemen in priapiſmo bibitur. 715.21.
Ammoniacum thymiama molliēdo digerit. 705.20
ἀμφιβληϛροειδὴς *tunica oculi pars & non inſtrumentum.* 35.15.
Amurca in oleo. 718.25.
* ἀναδενδρομαλάχη *quid.* 708.17
ἀνάβρωσις *miſtus affectus.* 172.25
ἀνάβρωσις *quid.* 172.23
Analeptice. 361.15
Anaſtomoſis. 22.929
Anaſtomoſis propter quid accidit. 230.9
ἀνασόμωσις *quid.* 172.20
Ancipiti in re, minus noxiū eligendum. 596.5
Andronij vſus ad aurē vlceratam. 262.17. & 27
Andronis medicamentum carbunculo. 723.20
Andronis paſtilli profluuio ex eroſione conuenientes. 244.21
Andronis paſtillus, neruo vulnerato. 300.3
ἀνεύρυσμα *quid & quando ſit.* 236.22
Aneuryſma venarum vel arteriarū inciſuris, alijs magis, alijs minus ſuperuenit. 248.17
Anethum vſtum, quæ ſanat vlcera. 283.4

Angina

Angina laborātibus, vna ſal⁹ viriū robur. 550.11
Animæ robur, quibus reſoluitur. 621.3
Anima in corporalibus actionibus corpus mouet. 621.2
Animalis differentiæ propriæ. 17.26
Animalis particulas oēs a ſe mutuò affici. 12.18
Animi affectꝰ qui. 620.19
Animi affectus ſpiritum corrumpunt. 620.13
Animi deliquia, quæ paſſim inferunt. 623.13.
Anni tēpora cōſyderāda, vlcus certa methodo curatur. 158.17
Anodyna quæ. 602.11
Anodynis quando vtendū. 602 22
ἀνώδυνον medicamentū qn exhibēdum. 602.26
ἀνομοιομερὴς quid. 352.11
Anſerinum ſeuum, vide etiam Seuum.
Anſeris ſeuum per clyſterē colico dolori infunditur. 639.13
ἀντενδείξεις. 465.11
Anthera vehementer ſiccat, & oris vlceribus conuenit. 264.1
Antiſpaſis ſiue reuulſio quomodo fiat. 234.8
ἀντίσπασις, reuulſio ad contraria. 233.5
ἀντισπαστικόν. 666.19
Antitaſis oſsium quid. 322.22. & 318. 10
ἄνθραξ. 62.5
Anxietas, vires. 620.27
*ἄπαγμα ſolutio vnitatis in oſſe. 313.15
Aperientibus vtendum nō eſt, niſi vacat corpore. 563 23
Aperientium pleraque calida. 564.2
ἀπεψία. 61.14
ἀφέλεια quid. 199.3
ἀφελῶς quid. 198.29. & 199 10
Aphrogala ventriculo imbecillo. 345.12
Aphronitrum deterget. 220. 12

Aphronitrum vice lixiuij. 712.23. *& quomodo eligendum in muſculis inflatis.* 24
Aphronitrum ædemati cõfert. 703.17
Apij radix, putredinẽ maximè vacuat. 558.20.
Apij ſemẽ, flatum diſcutit. 426.15. & 710. 29
Apium deterget. 419.7.
Apiũ mouet vrin. 673.20
ἄπνοια. 61.15
Apomeli putredinem vacuat. 558.10
Apomelitis natu. 419.10
ἀπονευρώσεις μυῶν. 304. 10
ἀποφλεγματισμοὶ *quibus noxij.* 666.24
Apoplectos quid. 53.16
ἀποπληξία. 686.28.
Apoplexia immodicã euacuationem ſequi ſolet. 471 2
ἀπόσπασμα *in ligamento.* 172.14
ἀπόστημα. 62.13.
ἀποστήματος *conſyderatio.* 725.12
Apparens aut ſub ſenſum cadit, aut ſub intelligentiam. 28.18
Apparẽtiũ duplex gen⁹ decernũt philoſophi. 27.9
Apparere quæ dicũtur ab Empiricis. 26.29
Appetentiæ carentiã, quæ reparant. 425.4
**Aqua calida, neruis vulneratis inimiciſſima, & quare.* 290.2
Aqua dulcis ſolùm refrigerat & humectat. 514.3
Aquæmulſæ facul. 402.28
Aquæ frigidæ potio, vide Frigidæ potio.
Aquæ potio et quies, calidis naturis refriger. 409.4
Aquæ temperatæ natura. 350. 16
Aquæ vitia. 359.3
Aquæ vſus, neruis ſemper inutilis. 229.23
Aqua digerens in Lesbo, obeſis et hydropicis multũ conueniens. 734.11
Aqua frigida, vide frigida

Aqua

Aqua fontana, cuius ſit tẽperiei. 638.18
Aqua frigida, actu eſt refrigeratiua. 562.8
Aqua intercus, immodicã euacuationem ſequi ſolet. 470.29
Aqua lixiua, œdemati cõueniens medicamentũ. 703 18
Aqua marina vbi conducit. 701.28
Aqua temperata, fotu & humectatione, carnis intemperiẽ, ſqualentẽ & ſiccã emendat in vlceribus curandis. 175.21. & *quãtũ id agẽdũ.*
* ἀραχνοειδὴς *tunica, oculi pars & non inſtrumentum.* 35.14
Arbutus frutex lacti generando idoneus. 270.17
Ariſtolochia cuius naturæ. 131.25
Ariſtolochia deterget. 420 7
Ariſtolochia digerit. 734 3
Ariſtolochia rotunda, obeſitatem nimiam curat. 733.4
Ariſtolochia ſarcotica. 120.29. & 131.20
Ariſtoteles demonſtrat calidum, frigidum, humidum, & ſiccum. 12.8
Ariſtoteles, de rationum natura Hippocratis *interpres.* 11.22
Ariſtoteles diſſentit ab Hippocrate *de qualitatibus.* 12.20
Ariſtoteles non ſibi conſtat in principijs naturæ. 569.28
Arithmetici quid primũ diſcunt. 25.21
ex *Aromatis medicamenta, abſceſſibus conueniunt* 393.22
Aromatum catalogus. 345 7
ἀῤῥωσίαν *quid dixere veteres.* 68.26
ἀῤῥωσοῦντας *ægrè habentes Græci dicunt.* 69.3
Ars & artifex, quomodo

ſanitatis cauſæ. 543.24
Ars & fortuna, quō ſanitatis cauſæ. 543.19
Ars medicinæ mag. 576.9
Arteriæ aſperæ capitis vlcus ex deſtillatiōe, quomodo eſt ſanatum adoleſcenti. 271.7
Arteriæ aſperæ quæ in collo eſt, vlcus curatum. 267 28
Arteria aſpera quando rumpitur. 255.6
Arteria aſpera & fauces, viæ ſunt expurgandis pulmoni, & pectori. 590 22
Arteria conglutinata mulieribus & pueris, in fronte, malleolo, articulo brachij & ſummæ manus medio. 247.14
Arteriæ aſperæ miniſterium ad vitam neceſſarium. 388.27
Arteriæ aſperæ ſubſtātia. 255 3
Arteriæ aſperæ īterioris tunicæ vlcera curā. 267.1
Arteriæ & venæ, vteri ſicæ, vel inteſtini exulceratæ eadē gñe poſtulāt medicamēta. 249.16
Arteriæ incidendæ quare vinculis intercip. 695.9
Arteriæ profluuium quomodo ſiſtitur. 235.21.
Arteriæ quatenus inſtrumēta, quibus lædūtur. 90 27
Arteriæ ruptæ quomodo occurritur. 232.15
Arteriæ ſanguis, qualis. 247 23
Arteriæ venæ ve vuln⁹ nequaquā ſuendū. 232.14
Arteriæ vel venæ ruptio vnde procedit. 230.22
Arteriæ, vel venarū radix quid. 236.8
Arteria incidenda, in oculorū fluxionibus ex calido ſanguine ac vaporum pleno. 693.25
Arteria in cubito inciſa conglutinata. 248.15
Arteria inſtrumentū, & pars eſt. 35.4

XII

Arteria magna quà expurgatur. 590.19
Arteria magna vulnerata glutinari fortaſſe non poteſt. 229.20
Arteria, pueris & mulieribus glutinata. 249. 2
& quare ſanatu difficilior quam vena. 5
Arteriarũ, & venarũ, & cordis, & thoracis, & renũ, & vtriuſq; veſicæ, cõmune eſt opus, cũ euacuatio ſit. 388. 17
Arteriarũ robur valẽtius glandularum. 649.25
ex Arteria ſanguis immodicé profluens quomodo curatur. 163.4
Arteria quare glutinari poſſit. 248.22
Arteria, ſiccioribus eget medicamentis quã vena. 249.9. & quare.
Arteria vulnerata, an coire poſſit. 246.26
Arterijs cor virtutẽ ſuppeditat. 289.28
Arterijs incidendis, quod vinculum comparandum. 694.17
ἀρθρίτις. 61.6
Articularis morbi pωri vnde proueniũt. 705.10
in Articulis vulnera omnia cacoëthe 214.9
Articulorum pωri, in quo morbi genere. 747.18
Artifices qui habẽtur. 2.25
Artificis munus in curandis vlceribus. 287.11
Artium conſtituendarũ, quæ methodo traduntur, finis notio eſt principium. 43.14
Artis cuiuſq; ſcientiã quõ habere licet. 463.23
Artis medicæ vtilit. 465.9
Artis omnis, ĩdicatiões primæ hominibus omnibus praſto ſunt. 288.4
Artium bonarum cõtemptus. 128.2
ἄρτος κριβανίτης, panis cribanites. 356.10
Artomeli pro cataplaſmate phlegmones. 587.17
Artus vincire, vbi eſt ex

 cogi-

cogitatum. 667.24
*Aſcarides. 740.16
Aſcarides, in quo morbi genere. 747.16
Aſcaridũ curatio. 752.13
Aſcitæ curatio. 728.3
Aſcitæ cõſyderatio. 728.1
Aſelli: molli carne. 397.7
Aſelli picrocholis idonei. 403 13
Aſellus ex albo iure, quibus conuenit. 356.13
Aſini ad lyram prouerbium. 125.16
Aſini congnitionem duplicem habent. 103.20
Aſini viam norunt, & hanc viam. 102.27
Aſini, vnũſpeciei & vnũ numero norunt. 99.20
Aſphaltus ſolus quare vlceribus vſui non eſt. 157 24
Aſſarum valenter mouet vrinas. 673.23
ἀσθένειαν quid dixere veteres. 68.27
ἀσθενοῦντας parum valẽtes vocant Græci. 69.4
*Athanaſia quib' abſceſſibus conuenit. 725.24
ἀθήρα. 62.2
ἀθήρωμα. 62.1. & 726.5
Atheromata, in quo morbi genere. 747.15
Atheromata poſtmodum orta non prius. 740.13
Atheromatis cura. 726.14
ἀτονία quid. 200.4
ἀτμῶδες halituoſum. 395 20
Atramẽtũ incruſtat cum adſtringendi facultate. 240.24
Atramẽtum ſiue chalcanthus præcipué adſtringit. 683.21
Atrophiæ membrorum, quod medicamentum conueniens. 371.19
ἀτροφίαν curare, medici eſt. 732.4
Atrophia quid. 50. 24 & 600. 27
ex Atrophia viriũ lapſus in longiſſimis morbis. 619 29
Attenuãtium vſus ex humorum

XIII

morum qualitate obſtructioni. 495.6
* *Auditorij meatus ſitus & natura.* 336.20
Auditorius meatus medicamenta tolerat vehementiſsima. 336.24
Auertere ad contraria. 215 5
Auerſio ī cōtrariū. 666.20
Auerſio ſemper in contrarium. 716.23
Auri, æris & ferri ſubſtātia cōſtans & ſtabilis quare. 485.11
Auribus cur egemus. 51.22
Auribus ex humore frigido vel flatu dolētibus, cataplaſma. 640.7
Auricularij clyſteres ὠτεγχύτας quare excogitati. 264.28
Auri ſi acetū cum roſaceo infundas, nil offendes. 668 18
Auris quomodo à Galeno curata. 261.21
Auris ſicca eſt, & ideo medicamentis eget ſiccātibus. 263.16
Auriū dolores ex humore frigido, aut flatu quomodo ſanātur. 639.26
Auſtera glutinoſaq́; vlceribus ad cicatricē perducēdis eligēda. 220.11
Auſtera medicamēta, quā habēt facultatē. 142.18
Auſterorū vſus ſiccitatibus cōtrarius. 349.5
Auſterum quid. 220.14
Auxilia nō ſunt infamāda, vbi ſalus deſperata. 561.18
Auxilijs à paruis incipiendum in pulmone vitiatis. 278.23
Auxilijs purgare quam nihil agere, ſatius eſt. 532 10
Auxiliorū indicatio à tēperamēto partis. 388.3
ad Auxiliorum inuentionē quæ cōferūt. 468.8
Auxiliū inueniſſe, quod citra noxam magnificé proſit, difficile eſt. 566.8
Auxilium quid. 544.5

Axiomata manifeſta intelligentiæ. 37.10
Axiomata, propoſitiones indemõſtrabiles. 25.23

B

BAlauſtia ventriculo firmãdo. 424.11
Balauſtium adſtringit. 244 28
Balauſtium internis vlceribus prodeſt. 220.22
Balneorum conſyderatio. 521 28
Balnei vires in calido & ſicco affectu. 528.4
Balnei quæ partes ſint, & earundẽ virtus. 523.27
Balnei primæ partis conſyderatio. 526.8
in Balneis febrientiũ omnium, quot conſyderare oportet. 592.22
Balnei operatio. 593.25
Balneis quando ſine periculo vtendum. 595.5
ex Balneis, ſummariè quæ procedant. 527.18. & quæ vtilia ſunt.
Balnei ſecundæ partis conſyderatio. 527.7
Balnei tertiæ partis conſyderatio. 527.10
Balneamus quos cum fiducia. 560.14
de Balneo, quid concluditur. 592.13
Balneorum aër quibus hectici lauantur, qualis eſſe debeat. 535.6
Balneorũ dom⁹ qualis eſſe debeat in lauãdis hecticalaborãtibus. 534.17
Balneũ à cibo, quæ afferre põt incõmoda. 736.16
Balneũ aquæ frigidæ non eſt miniſtrandũ crudis & putreſcentibus ſuccis. 594.25
Balneum citra horrorẽ febrienti quare aduerſari debet. 592.27
Balneũ crudis aduerſiſſimum. 611.2
Balneũ diariјs febribus. 411 10
Balneum euacuat obſtruẽtia citra calfactionẽ. 564 12

Bal-

XIV

Balneũ febrientibus podagricis, vel arthriticis, q̃ cõmoda affert. 593.9
Balneũ formidãdũ in febribus quas vel phlegmone, vel putreſcentes ſucci accendunt. 533.13
Balneum freques, plethoram curat. 657.27
Balneum ingreſsis & non horrentibus, quæ ſuccedunt. 526.8
Balneũ nõ cõuenit febricitantibus ex putreſcente humore, niſi purgatis. 588.9
Balneũ, ad oculorũ grauiſſimos dolores ſanãdos, idoneum eſt. 126.21 & 127.13
Balneum optimum, extenuatis. 736.13
Balneum, plethorico huic ſufficit. 212.23
poſt Balneum *quæ adhibẽtur. 420.21*
Balneum quale obeſis curandis. 402.10
Balneum quando ægrotãtibus datur. 525.3
Balneũ quando dandũ eſt ijs, qui febricitant ex obſtructione. 419.19
Balneum quando prodeſt oculis. 691.15
Balneum quare in crudorum copia miniſtrari non debet. 593.3
Balneũ quare nullo viſcere imbecillo adminiſtrari debet. 593.1
Balneũ qb⁹ pdeſt loco frigidæ exhibendæ. 561.5
Balneũ quod febriẽtib⁹ ex meatuũ ſtipatiõe. 395.22
Balneum refrigerat per ſe & ex accidẽti, & quare. 523.10
Baſi debili quod ſuperſtruit, infirmũ. 573.3
Bdelliũ vtrunq; molliẽdo digerit. 705.21
Betæ exigui nutrimenti. 401.2
Bidẽdũ illico poſt cœnã nõ eſt ijs qui ſicca ſunt intemperie. 363.2
Bibere noctu, quibus haud conſu

conſulendum. 364.27
Bibunt alij calidũ, alij frigidum. 354.13
Bilioſi febrientes cũ momẽtanei mẽbri phlegmone moriũtur. 610.1
Bilioſis, aduerſiſſima inedia. 505.29
Bilioſi ex longiore inedia, acutiſſimis corripiuntur febribus. 398.21
Bilioſi febrientis exemplũ. 496 5
Bilioſi nutriendi & in ipſa acceſſione, & ante ipſam. 501.7
Bilioſus, vide Calidus *& ſiccus.*
Bilis amara, quando inſenſibiliter exhalat. 698 18
Bilis atra, humor acidus. 718 4
Bilis atra in ventriculũ à ſplene mittitur. 586.28
Bilis atra, vide etiam Me*lancholicus humor.*
Bilis flauæ vacuatio facilis. 409.1
Bilis nigra, bifariam nuncupatur. 718.15. *& duplex exiſtit.* 17
Bilis nigræ natur. 717.24
Bilis nigræ vacuatio difficilis. 744.14
Βιοτικῶς *quid.* 199.7
**Blityri.* 107.12
**Bouẽ omnẽ, vnius eiuſdemq; participatione bouẽ appellari.* 95.25
** Brachio infractura oſſis, qualis repoſitionis figura.* 322.14
Brachio *phlegmone laborãte, non eſt cur huius robori cõſulas.* 678.19
Braſſica *exigui nutrimẽti.* 401.2
Βρυῶδης 140.22
**ex* Bubone *febricitãtes, quo pacto ſibi conſulunt.* 428.13
Bubones *qui vocantur.* 650 7
Bubulam *carnẽ ſunt qui cõcoquant facilè.* 365.4
Buccarum *tenuis pars nõ reunitur.* 119.8

C

Cachexia quid. 50.27
Cacochymia quid. 50.26. & 657.24
Cacochymia quibus curatur. 658.1
Cacochymia vlceribus incōmodare pōt. 187.12
Cacoëthe, vitium reddit magnum. 213.25
ex Cadmia medicamētū, cicatricē īducit. 260.14
Cadmia, ſarcotica. 131.20
Cadmia vino elota, & ſicca vlcera glandis & ſedis percurrat. 283.12
ex Calamintha cretica medicamentū quibus abſceſſibus. 726.26
Calamintha in mulſa decocta, medicamētū detergens. 419.3.
Calaminthe vehementer aperit. 681.25
Calculi in renibus gñatio vnde. 736.22. & quare omnibus nō contingat.
Calculi quomodo generātur in renibus. 705.13
Calculi tum renum, tum veſicæ, in quo morbi genere. 747.19
Calculus veſicæ, ablationem ſui indicat. 727.13
Calculi vitio qui vexantur. 676.20
Calfacientia & humectātia pus mouēt. 207.22
Calfacientia & refrigerātia violenter dolorē in pte ſenſili faciūt. 630.4
Calfactoriā vacuāt cauſam doloris ex animaliū medicamētorūm've noxa. 661.11
Calidæ & humidæ naturæ, diarijs oībꝰ prōptiſmé corripiunt. 431.12
Calidæ & humidæ naturæ, famem, ſitimq́; magis ferūt, quàm calidæ & ſiccæ. 431.17
Calidæ & ſiccæ intēperātiæ ſigna. 399.12
Calida & ſicca intēperies facilè cognoſcitur. 505.15 & ex quibus. 19
Calida & ſicca temperamenta

menta quæ vocantur. 506 1
Calida immodicè, vlceribus vſui nō ſunt. 157.23
in Calida natura refrigeratio, aquæ potio, quies. 399.27
Calidarum partium ſiccitas, conſummatè ſanari non poteſt. 531.25
Calidi & humidi minus diatrito læduntur quā picrocholi, modò liberè tranſpirent. 431.19
Calidi & humidi quomodo fiunt. 429.9
Calidi & humidi, ſtipata cute, febrem effugere nō poſſunt. 430.25
Calidi & humidi temperamenti notæ. 430.14 & quibus obnoxium.
Calidi & humidi tales quales hirci. 430.21
Calidi & ſicci ad febres opportuniſsimi. 433.1
Calidi & ſicci cibādi cùm incipit acceſsio, & cū inuaſura eſt. 509.25
Calidi & ſicci deſcriptio, & quibus regi debeat. 397.11
Calidi & ſicci febriētes, nō poſſunt eſſe viribus bene valētibus. 509.29
Calidi & ſicci in acceſsione ipſa, & ante ipſam nutriendi. 501.7
Calidi & ſicci quomodo fiunt ex alio temperamento. 432.1
Calidi & ſicci ſi cutis ſtipetur, promptè febriūt. 406 12
Calidiora ſi calido morbo ægrotant, exigua, breuiq́; refrigeratiōe ègēt. 387 20
Calidiora ſi frigore laborēt, liberali⁹ & diuti⁹ calfieri poſtulāt. 387.9
Calidis ac ſiccis naturis, aduerſiſsima inedia. 505 29
Calidis, et humidis balneū quaten⁹ cōuenit. 431.21
Calidis, & ſiccis, cruditas peſsima. 421.17

Cali-

XVI

Calidis & ſiccis temperamentis, ieiuniū aduerſiſsimum. 398.1
Calidis naturis refrigeratio, aquæ potio & quies. 409.6
Caliditas & frigiditas facillimè alterātur. 348.2. & quare.
Caliditatis cū humiditate vētriculi ſanatio. 375.29
Calidorū & humidorum ſubſtantia celerrimè in ambiētē diſsipat. 485.13
Calidum, frigidum, ſiccū, humidū Ariſtoteles demonſtrat. 12.8
Calidū, frigidū, ſiccū, humidum primus Hippocrates inuexit. 12.7
Calidus & ſiccus cibatus in horrore. 503.29
Calidus & ſicc⁹ ex cauſis calidis & ſiccis febrem hecticā incurſur⁹, quo modo tractādus. 511.26
Calid⁹ & ſicc⁹ ī prima febris acceſsiōe frigidā bibit, et leuat⁹ eſt. 508.4
Calopodio vno omnes calceare. 482.21
Calor cordis, quibus ſeruatur. 556.15
Calor digerēdus. 587.11
Calore proprio dum regitur quicquam, id ſanū eſt ac viuit. 556.8
Calor, frigus, humilitas, ac ſiccitas, qualitates actiuæ. 137.5
Caloris qualitas, & pulſus, & vrinis, putredinem monſtrāt. 505.19
Calor moderatus humores liquat, & vias dilatat. 594.18
Calor præter naturam. 556.20
Calor ſimplicis rei nomen eſt. 511.24
Calor vētris immodicus, febrem auget. 422.4
Caluariæ fracturarū manualis tractatio. 333.1
Caluariæ fracturarū modi varij. 329.10
Caluaria forata, quænā ſit præcipua omniū ratio-

tio. 336.26
in Caluitie, amiſsio particulæ vtilis. 747.22
Caluities vnde oritur. 748 11
Caluus, nomen defectus capillorũ in capite. 108.7
Calx elota neruo per directum diuiſo. 297.2
Calx elota, nudato neruo. 297.11
Calx lota, neruo vulnerato. 291.23
Calx miſcetur medicamẽtis, eryſipelatũ. 702.6
Calx non extincta incruſtat ſine adſtringendi facultate 240.25
καμαρώσεις 332.10
Canales excrementorum ὀχετοὶ περιττωμάτων pudẽda et ſedes. 240.19
Cancer. 61.28. & 62.28
Cancer à mordentibus irritatur. 721.11
Cancer exulceratus, cuius generis. 741.15
Cancri conſyderatio. 719. 24. & eius curatio. 28
in Cancro per chirurgiã ſanando, quid agendũ. 721 23
Cancro, quod medicamentum. 721.24
Cãcrum craſsiſsimus excitat humor. 741.21
Canem omnẽ vnius eiuſdemq́; participatione canem appellari. 95.25
Canis cicuris natura. 95 20
Canis marini natura. 96. 21
Canibus marinis cũ alia canum natura tantùm nominis conuenientia eſt. 96.10
Canibus terreſtribus multa inſunt diuerſa à canibus marinis. 96.18
Capillis tunſis vel abraſis, ſiunt capiti infuſiones. 689.16
Capite inflãmato: quare artus vinciunt. 667.23
Capiti laborãtiũ, qua parte applicantur infuſiones. 689 3

Capitis

XVII

Capitis per futuras comparatio. 688.25
Capitis vitium quare graue. 213.27
Capitis vitiũ ſi ex intemperantiarum genere, quid agendũ. 692. 27
Cappari, & abſynthio, & oxymelite ſit cataplaſma lieni idoneum. 588. 3
Cappari ex oxymelite, calculoſis exhibet. 737.3
Capparis cortex, lieni medicamentum eſt. 679.4
Capparis ex oxymelite, iecinori & lieni ſcirrhoſis confert. 679.12
Carbunculi deſcriptio. 722 4
Carbunculi per Aſiam populantes. 722.13
Carbũculo poſita remedia modicè reprimendo digerunt. 732.9
in Carbunculo non eſt auertenda fluxio, & quare. 723.6
Carbunculis afflicti, neceſſariò febricitãt. 722.22
& quomodo incipienda curatio. 24
Carbũculos ſcarificare poſt ſanguinis miſsionẽ alienũ non eſt. 723.27
Carbunculus refrigerãtia deſyderat. 726.15
Καρδιαλγία. 61.20
Carnem ſubiectã in vlcere quomodo habere oporteat vt glutinatio fiat, & cauitas carne impleatur. 174.13
ex Carne quo pacto fit cutis. 145.23
Carni generandæ quæ neceſſaria. 330.6
Carnis generandæ materia, ſanguis bonus. 129. 1. & author natura. 2
Carnis generatio naturæ eſt opus. 329.29
ex Carnis generatione in vlcere, duplex prouenit excrementũ. 130.15
Carnis generatio. vnde. 161. 29
Carnis intemperies, ſquallens,

lens, & ſicca, quo pacto corrigatur. 175.20
Carnis pductio in vlcere fieri nõ poteſt, niſi ſubiecta caro p naturali modo ſe habeat. 156.20
Carnis productoriũ medicamentum. vide Sarcoticum.
Carnis ſupercreſcentis in vlcere conſyderatio. 148 18
Carnium ſale ſiccatarum κρεῶν ταριχηρῶν, nulla liquatio. 541.4
Carnoſarum partiũ cuſtodia. 548.9
Caro calidior in vlcerib9, refrigeranda. 176.5
Caro eadem ſpecie cum ea quæ perijt, gigni poteſt. 146.29
Caro humidior in vlceribus quomodo corrigenda. 175.29. & quibus.
Caro in vlceribus, quibus cognoſci poteſt, vel calidior, vel humidior. 176 7
Caro mollis. 140.2
Caro multiplex. 539.16. et quæ tantũ caro dicit̃. 20
Caro non magno negotio reparatur. 747.27
Caro plurimi nutrimẽti. 401 6
Caro ſupercreſcẽs, quibus detrahitur. 149.7
Caro ſupercreſcens quibus tollatur. 227.5
Caro vlceris intemperata ſuo corrigenda cõtrario. 227.20
ex Caſtoreo & papaueris ſucco medicamentũ, auribus infundit̃. 640.3
Caſtoreo qñ vtimur. 590.3. & eius virtus. 9
Caſtoreum lethargicis & phreniticis cõpetit. 687.15
Caſtoreũ quando per clyſterẽ infunditur. 639.20
Κάταγμα. 62.16. et 172.12 & 313 12
Cataplaſma auribus ex humore frigido vel flatu dolentibus. 140.7
Cataplaſma digerens aut concoquens

conquens calidam aliquando intemperiẽ ex accidẽti ſanat.523.20
Cataplaſma ex oxymelite & fabacea farina, neruo contuſo ſalutare. 301 20
Cataplaſma lieni maximè conueniens. 588.2
Cataplaſma modicé reprimendo digerẽs. 723.12
Cataplaſma præcordijs appoſitũ: quæ incõmoda afferat. 579.19
Cataplaſma pro iecinoris phlegmone. 585.1
Cataplaſma ex hordei farina pus mouẽt.207.16
Cataplaſma relaxantia, neruis vulneratis inutilia. 299.24
Cataplaſmatis circa præcordia vtendũ.609.12
Cataplaſmatis relaxantibus qñ vtendũ.588.10
Cataplaſmatũ relaxantium cum balneis collatio. 592.13
Catelli pingues, vẽtriculo ſicco et frigido quomodo applicantur. 371.29
Catheteris vſus qñ.222.18
Caua, qua ex cauſa et per quam carne implẽtur. 174 15
Cauillationes homonymia parit. 33.25
Cauitas ex amiſſa ſubſtãtia cõtrahitur.120.8
Cauitas pter naturã impleri poſtulat. 125.4
Cauitas vlceris impleri nõ poteſt, niſi ſubiecta caro pro naturali modo ſe habeat. 156.20
Cauitas vlceris in carne ſiccari poſtulat, & abſtergeri, nõ diſtir.144.7
in Cauitate vlcerũ natura corporis æſtimãda. 144 10
Cauo vlceri quid applicãdum. 145.2
Cauſæ ex permanentium numero. 67.3
Cauſæ externæ aliquæ ad noſcendos affectus conferunt. 181.10

Cauſæ externæ cognitio, ad quid tantum vtilis. 180 24
Cauſæ febriũ putridarũ continuarum. 571.6
Cauſæ internæ quot ſint, requirendum. 64.1
Cauſæ morbificæ, aliæ internæ, aliæ externæ: hæ ſcilicet primitiuæ, illæ antecedentes. 48.23
Cauſæ, morbi, ſymptomata, tres in corpore affectus præter naturã. 65.4
Cauſæ morborum quæ. 67 29
Cauſæ putredinẽ excitantis ſanatio. 557.15
Cauſæ quæ affectus creãt, ſunt noſcendæ ad medendi artem incipiendam. 47.7
Cauſæ ſimul & ſymptomata febriũ continuarum putridarũ. 571.8
Cauſa effectrix ſi adhuc manet, ab hac curatio inchoanda eſt. 188.25
Cauſa externa, nullam præſtat curationis indicationem. 183.23
Cauſam externã ceu partem totius concurſus dogmatici q̃runt. 181.3
Cauſam externã interim ſumũt Empirici *in obſeruatione curationis.* 180 25
Cauſa morbi quid. 60.25
Cauſa præcedit morbum. 68 12
Cauſa primitiua nullam curationem indicat. 179 23
in Cauſarum complexu, à miſsione ſanguinis incipiendum. 551.28
Cauſarũ externarũ nulla ad curationis indicationẽ conducit. 182.22
Cauteria quæ vacuant. 661 17
Cauterijs ignitis quando eſt opus. 340.10
✱ *Centaurium digerit.* 734 4
Centauriũ minus in iecinoris phlegmone. 674.12

Centauriũ minus, obeſitatem nimiã curat. 733.5
Centaurus nomẽ rei nõ reſpondẽtis voci. 107.15
Κεφαλαλγία 61.7
Cephalica medicamenta, quibus conueniunt, & vnde cõponant. 329.25
Cephalica medicamẽta vl ceribus inteſtinorm. 250 4
Cephalicon medicamentũ 121.21. & huius componendi ratio. 22
Cera vti, quãdo timor eſt. 123 23
Cera cum oleo et ærugine tẽpera ſarcotica. 124.13
Cera in quibus medicamẽtis elota ſit. 297.22
Cera optima quæ. 259.5
Cerata ex aqua frigida refrigerant. 701.27
Cerata ſtomachica. 423.26
Cerati humectãtis et refrigerãtis formula. 259.6
Cerati ſtomachici compoſitio. 424.3
Ceratũm ex ſimplici roſaceo cum aqua, priapiſmo conueniens. 715.13
Ceratum ex thapſia quibus conuenit. 274.27. & 277 9
Ceratum humidũ quibus apponitur. 321.27
Ceratum melinũ, ventriculo æſtuanti. 424.9
Ceratum roſaceum eryſipelati prodeſt. 702.5
Ceratum roſaceum in dyſentericis. 600.8
Cerebri membranarum phlegmone applicat̃ cucurbita quando. 589.12
Cerebri opus quatenus neceſſarium ſit. 388.20
Cerebri robur quatenus ſeruandũ in ægrotantibus. 389.9
Cerebro fluxionẽ trãſmittente oculis, epithematis corrigitur. 693.9
Cerebrum neruis ſuppeditat virtutem. 389.27
Cerebrum quà expurgatur. 390.7. & 590.22

cerebrũ quibus expurgatur. 591.11
Cerebrum ſuillum, quibus confert. 626.4
Ceria in quo morbi genere. 747.16
Ceria quid. 740.16
Ceruina medulla, molliendo digerit. 705.17
Cerußa ſiccat, adſtringítque modicè. 145.11
Cerußa vlceribus prodeſt. 120 4
* Χαλασιϰὰ quæ. 223.24 & 659 24
Χαλασιϰὴ quæ medẽdi ratio. 219.2
Χαλάζιον quomodo curatur, & quid. 751.2
Chalcanthus præcipuè adſtringit. 683.21
ex Chamæmelo medicamentum, priapiſmo cõueniens. 715.19
Chamæmelum tepidi caloris. 587.14
ex Chalcitide medicamentum quibus conuenit, & quo malo. 253.24
Chalcitides ſiccat. 147.22
Chalcitis incruſtat cum adſtringẽdi facultate. 240 24
Chalcitis præcipuè adſtringit. 683.21
Chalcitis ſi applicetur carni humidæ, potius carnem demit, quàm cicatricẽ inducat. 149.16. & quando cicatricem inducit. 18
ex Charta combuſta medicamentũ, quæ ſanat vlcera. 283.2
Chironia. 741.24
Chironium. 52.27
Χειρουργία, quid. 333.2
Χοινιϰίδας quas vocant terebellas. 331.11
Χολέραι. 61.24
Choleræ nonnullis certo tempore redundantiã corporis omnem educunt. 379.23
* Cibandi febrientis conſilia, à duobus pendẽt. 509 14
Cibandi ratio in conſentientibus

tientibus & diſſetientibus indicationibus. 437 9
Cibi longiſſimã abſtinentiam quæ ferũt. 609.22
Cibandi ſepius qui. 362.11
Cibandi ſunt nonnulli cũ acceſsio & incipit, & inuaſura eſt. 509.24
Cibandi tempus in continuis putridis. 552.26
Cibandi tempus in febribus. 508 29
Cibandũ ante acceſsiones ipſas. 501.5
Cibandũ nõ eſt, vbi phlegmone membra quædã obſidet, et quæ. 520.14
Cibari quoſdã in acceſsione ipſa deberi. 500.9
Cibati qui non ſunt ante ſeptimum diem, & qui cibati ſunt. 509.5
Cibi abſtinentia ex accidenti vacuat. 715.26
Cibi alijs alij in conſuetudine ſunt. 364.5
Cibis alijs alij rectè aut nõ rectè ſe habẽt. 365.6
Cibi bilioſorũ qui. 736.22
Cibi glutinoſi & craſsi, tranſpirationem morantur. 407.8
Cibi parcitas huic plethorico ſufficit. 212.22
Cibi qui conueniant calidis & ſiccis. 400.24
Cibi quales exhibẽdi ventriculo calido & ſicco. 372 21
Cibi ventriculo humido idonei. 376.14
Cibi ventrẽ liquãtes aluũ fluxilẽ reddũt. 590.26
Ciborum & potuum non leuis cura habenda ad virium robur. 622.3
Ciborum concoctio impro ſpera, febrem intẽdit, ac ſucci vitio exacerbat. 581.29
Ciborum cruditas ſectionẽ venæ impedit. 461.1
Cibus hectica laborantiũ. 536 6
Cibus quando bono eſt febrientibus, & quando malo. 508.21

cc 4 Cibus

Cibus quando dandus in febribus intermittentibus. 595.9
Cicatricē inducenti, quod propoſitum. 147.17
ad Cicatricem perducentia, quæ. 220.9
Cicatrices nimium eminētes, quomodo curādæ. 728.24
Cicatricis ductio quomodo differt à glutinatione. 147.9
Cicatrix, cutis non eſt. 739.21
Cicatrix vlceri induci nō poteſt, niſi ſubiecta caro pro naturali modo ſe habeat. 156.22
Cicuta quare in vlceribus fugienda. 157.20
Circuncidere promptum, ſed medicamentu ſanare artis eget. 187.22
* Clyſter ad ieiunū vſq; aſcendere non poteſt. 680.6
Clyſter cum aqua mulſa & oleo. 558.23
Clyſter ex accidenti calidam intemperiem ſanat. 523.18
Clyſter inſtrumentum inteſtinis craſsis idoneū. 243.4
Clyſter inteſtinorum inſtrumentum. 249.19
Clyſter nō in ſedem immittitur abſq; indicatione figuræ vel poſituræ. 222.15
Clyſter quis iecinore phlegmone laborante. 674.6
* Cnicus aluum ſoluit. 684.5
Cnicus cibis admiſtus, per ventrem vacuat cauā iecinoris. 273.26
*poſt Cœnā non eſſe illico bibendum ijs qui ſicca ſunt intemperie. 363.3: & quare. 4
Coi medici. 5.3
Coindicantia morbi quæ. 677.9
Coitionis vlceris cauſa. 140.8
Cole inflammato, nō ſunt prouo-

 XXI

prouocandæ vrinæ. 657 27
Coles, cauernoſus, neruoſus. 713.27
Colicus dolor in quadragenario ex vitioſis humoribus quomodo curatus. 632.2
Colicus quidam agreſtis, allio ſanatus. 638.17
Colicus ſcammoniæ ſucco purgatus, & tandem vexatus, quomodo curatus. 633.2
Κολόβωμα 62.16
Colli vulneribus quod medicamentū conueniens. 239 4
Collo inflammato, quare artus vinciunt 667.23
Collyria ex opio, vehementiſsimos oculorū dolores remittunt. 640.13
Collyria vocata διάσμυρνα, puri oculorū digerendo cōmoda. 751.26.
Collyriū ex cinnamomo. 641 1
Colocyntha ſiue cucurbita vſta quæ ſanat vlcera. 283.5
Colocynthis in iecinoris phlegmone. 674.12
Colo incidunt febres hecticæ, et maraſmus. 516.21
Colon affectum ex potione frigidæ. 458.19
Color corporis, vitioſus affectus. 65.11
Colores, ſunt tumorū præter naturā notæ. 717.8
Color malus, ſymptoma. 68 11
Colūbæ iuuenes picrocholis conueniunt. 403.21
Columella aliquādo tota exciditur 728.9
in Columellæ vitio, quid primū agimus. 729.23
Columellā excidendā qn̄ eſt procurandū. 728.13
Κῶμα 61.17
Cōmiſſa bifariam ſimul manent 139.24
Compoſita, compoſitam habent indicationem. 474 7
Compoſitis ſimplicia priora.

ra. 112.29

quæ Concreſcunt, mollia naturaliter eſſe oportet. 139.28

Conſtitutio ad actionem, cauſæ vicem præſtat. 52 2

Conſtitutionem actionis gratia deſyderamus. 52 3

Conſtrictionis curatio. 554 8

ad Conſueta quiſque reducendus. 364.16

Conſuetis ſemper gaudent naturæ. 436.5

à Conſuetudine, maxima indicatio. 548.19

Conſuetudinē indicare, victus medicamentorūq; inuentionē & in morbis & in conualeſcentibus. 364.20

Conſuetudo, cùm ægrotāt homines, ſemper ſimilia indicat. 439.3

Cōſuetudo et ætas, rationē habent naturæ. 436.29

Cōſuetudo et morbi facilis toleratio, cibandū infirmū in putridis continuis demonſtrat. 553.2

Cōſuetudo multū valet in cognoſcendis temperamentis. 483.1. ad inuētionē remediorū. 10. et ad ſanitatē tuendam.

Conſuetudo rationem habet curatricis indicationis. 484.28

Cōſuetudo quam præfert indicationem. 436.14

Conſuetudo ſingulorum corporum naturam oſtendit. 483.20

Conſuetudo ſimilem victū poſtulat. 437.2

in Continente febre cibādi tempus. 595.28

Continentium febriū rationes variæ. 453.28

Continentium febriū, pulſus qualis. 448.14

Continentium febriū tres modi. 446.25

Continuā qn̄ putredo facit, & qn̄ non. 455.4

Continuitas ſoluta, partibus

XXII

tibus animalis omnib⁹ incidit quanquam nō vno nomine. 172.7
Continuitas *ſoluta, vnū morborū genus.* 172.6
Continuitatem *diuidens, cuius nature.* 630.21
Cōtinuitatem *que ſoluūt.* 630 9
Cōtinuitatis *ſolutio: quibus accidit partibus, & quàm variē indicationes.* 228.27
Contraria *contrarijs curari.* 395.25
Contraria *cōtrarijs propellenda.* 343.5
Contraria *cōtrarijs quare curanda.* 178.9
Contraria *contrariōrum eſſe remedia ſemper verum.* 410.27. & .566.15
Contraria *contrariorum eſſe remedia, de quibus propriè dicit.* 568.7
Contraria *contrariorum remedia.* 562.3
Contraria *dictant ab indicationibus, quæ ex ijs, quę preter naturā ſunt, ſumuntur.* 228.15
Contraria *que ſunt.* 38.13 & 568.25. & *quomodo diſcernuntur.*
Contraria *quedam tota ſubſtātia, & quedam qualitatib⁹.* 660.21. & *quorum eſt methodus aliqua.* 23
Contraria *quo pacto inueniantur.* 568.28
Contrarietas, *curādi vna indicatio cōis.* 343.5
Cōtrarietas *gñalis, medicatoria curatio.* 480.13
Contrarietas, *in quibus prædicamentis ſecundum Galenū & Hippocratem.* 569.16
Contrarietas *ſecundum Ariſtotelem.* 569.19
Contrarietatis *mēſuram deſinientia quæ.* 543.9
Contrarijs *pugnandum æquis numeris.* 160.27
Cōtrariorum *indicatiua, preter naturam ſunt.* 158.28. *q̄ ſecūdū naturā ſimi-*

ſimilia ſunt. 26
Contrariũ ex ipſa rerum natura inueniẽdũ. 568.23
Contundentia q̃ ſint. 71.9
Cõtuſio vnde fit. 631.4
Conualeſcentes ex diutino morbo, quibus febricitent. 501.21
Conualeſcentiũ victus ratio. 363.27
Conuulſio ex immodica & intẽpeſtiua potione frigidæ. 458.25
Conuulſio ex ſiccitate nimia cruciat, et curatu perdifficilis, vel incurabilis ſi febris occaſione contracta. 643.4. et phrenitidi ſuccedit. 11
Conuulſiones & deliria, neruo puncto 163.9 & quid agendum.
Cõuulſio quæ muſculi capite pũcto ſuperuenit, quomodo curat̃. 163.1
Conuulſio quorũ neruorũ accidit vulneri. 298.14
Cõuulſio vnde. 643.14. & q̃ curabilis. 19. & quæ incurabilis. 20
Copulæ inſenſiles. 709.27
Copulæ ſcirrhoſæ quomodo curantur. 706.14
Copulæ, vide Syndeſmi.
Cor arterijs virtutẽ ſuppeditat. 389.28
Cordi cibus robur conciliandum. 588.20
Cordis actionẽ lædi quibus. 50.13
Cordis ariditas breui mortem affert. 366.3
Cordis calor quibus ſeruatur. 556.14
Cordis citra intemperiem nec maraſmus, nec hectica, nec reliquarũ vlla febriũ eſſe poteſt. 517.24
Cordis & venarũ & arteriarũ & thoracis & renũ & vtriuſq; veſicæ, cõmune eſt opus, cũ euacuatio fit. 388.18
Cordis facultas quæ laxatur et cõtrahit̃. 50.11
Cordi ſiccato, ſuccuritur aëre inſpirato. 516.9
Cordis officij dignitas maxima.

xima. 389.8

Cerebri membranis vulneratis, quod medicamentum conueniens. 239.4

Coriandrũ cũ polenta qñ ſalubre eryſipelatũ medicamentum. 702.2

Cornea tunica oculi, pars eſt, nõ inſtrumẽtũ. 35.13

Cornua quædam, cucurbitularum vice. 661.14

Corpora vbi vis purgare ea fluida facere oportet. 590.16

Corpore immodicè raro, ſpirituum ſubſtantia facilè digeritur. 621.25

Corporis medij prouidentia quãdo bona, & qñ mala. 580.3

Corporũ naturæ variæ ad promptè vel non promptè diſſipari. 485.17

Corpus carne implere vbi ſtudemus, quid agimus. 355.10

Corpus conſpirabile, & confluxile. 12.17

Corpus & actio tota natura diſſident. 44.28

Corpus exile reddit calidior ſicciorq́; temperies. 732.13

Corpus in maximã corpulentiã deuentum, à medico curatur. 731.29

Corpus noſſe ad medendi artem incipiendã oportet. 48.7

Corpus totum purgandũ, ſi ex toto corpore humor deflait. 210.20

Corpus totum purum ab excrementis reddendũ, quàm vlla pars valentibus remedijs ſubijcienda. 201.13

Corpus vbi medicamento purgante ſemel vacuatũ eſt, mox ſalubri victu reficiẽdum. 392.29

Corpus vnde ſentit. 72.2

Corruptelæ, genituræque, quatuor cauſæ. 137.19

Corruptum omne auferẽdum. 472.8

Cotonea adſtringũt. 244.14. & 672.15

ex Co-

ex Cotoneis medicamentum duplex, & quibus confert. 425.7
Ceparum medicamentū, dyſentericis violentum. 601.21
** in Cranij diploë quid agendum. 320.22*
in Cranij fracturis ad cerebri vſq; membranas quid agendum. 330.10
Craniū quo loco tenuiſſimum & rariſſimū. 689 12
Craſſa obſtruere ſolent. 736 18
Craſſitudinis cura. 557.23
Craſſitudo ex oppoſito habet tenuitatem. 571.25
Craſſitudo humoris, quid indicat. 571.17
Craſſus humor quodammodo iam melancholicus magis minuſve eſt. 648.27
è Croco medicamēta mediocriter adſtrin. 739.1
Crocon medicamētū vlceribus inteſtinorū. 250.3
Crocus adſtringit. 244.5
Crudi ſucci nutrire nequeunt, prius quàm concoquantur. 623.8
Cruditas acida rarò picrocholis accidit. 427.4
Cruditas, calidis & ſiccis peſſima. 421.18
Cruditas, ciborum ſectionē venæ impedit. 461.1
Cruditas nidoroſa & fumoſa, calidis & ſiccis ſæpius incidit, & magis lędit. 421.24
& q̄ñ minus noxia. 26
Cruditas ſi eſt & ea corruptio, vt ſucci coqui nequeant, deſperata ſalus. 609.24
Cruditas ſuccorū, & ſtomachi offenſio: ſanguinis impedit miſſionē. 609.5
Cruditas ventris, ſanguinis miſſionē dehortatur. 674.5
ex Cruditate febricitantibus, quomodo mederi conuenit. 425.11
Cruditate febricitantes ſi

veter omnino adſtringitur, quomodo tractandi. 425.12
ex Cruditate *febrientibus cũ ſtomachi offenſione, ſi ſyncope iã premit, qđ agẽdũ.* 611.20
ex Cruditate *febrientes, longiſſimã ſibi ferunt inediam.* 609.2
Cruditate in primis venis ne lauato. 592.26
Cruditatis ſignum in vrinis. 414. 27
Cruditatum quas febris ſequitur, conſyderatio. 427.28
Crudos habentes ſuccos, caueant in frigido ſolio diutius immorati. 694 26
Crudorum humorũ affectus quonam pacto exitialis. 622.29
Crura phlegmone occupãte, nõ eſſe ambulãdũ, neq; exercendũ. 658.15
Cruribꝰ cur egenus. 51.22
Cruribꝰ fractis, q̃ ſupponuntur organa. 327.8
Cruribus fractis, ſubiecti inſtrumenti conſyderatio. 327.17
Crurũ actio inceſſus. 34.2
Cruſtæ caſu, ſanguinis ꝓfuſio mulctis. 240.3
Cruſtæ generatio vnde. 239 23
Cruſtra, vide Eſcaras.
ad Cruſtras detrahendas vbi hæmorrhagie periculũ imminet, nõ eſt ꝓperandũ. 241.5. *niſi in quibus candens ferrũ eſt appoſitum.*
Cruſtificis medicamentis quãdo eſt opus. 240.10 ἐσχαρωτικοῖς.
Cryſtallinus humor, pars ſimilaris. 35.25
Cryſtallinus humor, primum viſionis inſtrumentum. 36.9
Cryſtallinus humor, viſus inſtrumẽtũ. 88.24
**in Cubito* ἐν ἀγκῶνι *arteria inciſa conglutinata.* 248.16

Cubito

Cubito phlegmone laborãte, non eſt cur huius roborí conſulas. 678.19
Cucurbitula adhibetũ pulmoni phlegmone laborãti poſt purgationem. 589.5
Cucurbitæ mãmis appoſitæ, menſes retinent. 682 25
Cucurbitæ lethargicis cõpetunt, & phreniticis. 687 11
Cucurbitæ ſylueſtris radix digerit. 734.2
Cucurbitæ vſus ruptis nõ inutilis. 224.5
Cucurbita magna ſub mãmis defigẽda ſi mẽſes, κατάμηνια confertim eruperint. 233.16
Cucurbita nõ eſt applicãda, niſi corpore purgato. 683.6
Cucurbita quãdo applicatur phlegmonis mẽbranarum cerebri. 589.12
Cucurbitula quare inuenta. 682.14. & quando ea vtendum ſit. 18
Cucurbitarũ vſus. 682.25
Cucurbitæ σικύαι præcordijs appoſitæ, retinent ſanguinẽ è naribus erũpentem. 233.20
Cucurbita ventri affixa, flatus diſcutit. 711.2. et vbi applicari debeat. 5
Cucurbitulæ trahunt citra calfactionẽ. 661.13
Cucurbitula flatibus diſcutiẽdis accõmoda. 641.7
Cumini ſemen, flatus diſcutit. 426.13. et 710.29
Curæ picrocholorum quomodo ſãnãtur. 406.24
Curæ vires reſolu. 621.27
Curare quid. 184.20
Curãdi rationes optimæ in his quæ amouẽt, tripliciter iudicãt. 729.1
Curandi tutò ea quæ amouenda ſunt, tria propria ſunt. 729.4
Curandi vna indicatio communis contrarietas. 543.5
Curandorum ordo quæ præ-

præſtabat. 384.21
Curatio, affectio & ſignū deiceps ſe habēt. 204.19
Curationem indicātia pri ma tria. 477.8
Curationem dupliciter di ci. 546.23
in Curatione quæ conſyderanda. 480.25
Curatio in omnibus ab effectrice cauſa eſt inchoā da, ſi adhuc ma. 188.25
Curatio prima. 86.29
Curatio propria cuiuſque hominis. 152.13
Curatio dignotionē prænotionemq; ſequitur. 512 9
Curatio quorū propriè di catur. 546.26
Curatio rei præſentis eſt. 180 18
Curatiōis indicatio, ab effectu initium habet. 179 24
Curationis indicatio, à cauſa præſente. 183.23
Curationis indicatio à tē pore nō ſumit. 187.26.
Curationis ordo ſemper obſeruandus. 587.3
Curationis rationes compoſitæ quatuor. 78.2
Curationis prima indicatio. 545.20
Curationis rationes ſimplices quatuor. 77.25
Curat homo quiſque non communis. 153.2
Curaturus aſſectū, æſtimare debet an cauſa effectrix iam deſijt, an adhuc maneat. 197.4
ex Cupreßi ſphærulis medicamentum ſtomaticum. 264.12
Cute acu ſtilóve diuiſā quid curandum. 287.3
Cutē que ſtipant. 404.12
Cutim quæ cogunt & coarctant. 518.8
Cutis, carne tum ſiccior tum denſior. 147.3
Cutis duplex. 138.19. & 699 25
Cutis occluſæ ſign. 418.10
Cutis quo pacto fit ex carne. 146.24

Cutis ſi acu puncta, quid agendũ. 286.9. quæ itẽ conſyderanda. 16
Cutis talis omnino qualis quæ perijt, prorſus reſtitui nõ põt. 146.7
*κυκλίσκοι inſtrumenta. 329.7
Cynosbati germina adſtringũt. 244.10
Cyperi rapix', p iecinoris phlegmone. 672.12
Cytini punicorũ internis vlcerib9 pſunt. 220.22
Cytiſus lacti generando idoneus. 270.18

D

Deceptionis fugiẽdæ caput eſt definitè loqui. 167.3
Decoctum auſteræ herbæ carnem lauandorũ vlcerum humidiorẽ corrigit. 176.4
Defectum nutrimenta ſanant. 570.10
Deligationes vulnerũ in artubus ἐν τοῖς κώλοις quomodo fiũt. 239.13
Deligatio vlceris à qua parte inchoãda. 177.12
Deligatura oſſis fracti. 319.1. & qualis eſſe debet. 3
Deligatura oſſium quotodie ſoluenda. 323.25.
Deliria & conuulſiones, neruo puncto. 163.9. & quid agendum.
Deliria, immodicam euacuationem ſequi ſolent. 471.2
Deliriũ indicat reſpiratio magna & rara. 517.13
Delirium, res ſimplex. 12.11
Dementia vnde. 686.2
Demonſtrari nihil poſſe, niſi principijs logicis fides ſit adhibita. 28.2
Demõſtratio, inuẽtio & inquiſitio eſſentiæ rerum ex quibus. 31.15
Demonſtrationibus medicis omnia ad primas & indemonſtrabiles propoſitiones, perducẽtia ſunt. 25.14
Demonſtrationis principia

pia quæ. 29.11
Denſitas rareſactione tol
litur. 567.24
Dēſitatis curatio. 557.20
Dēſitudo cutis vñ. 494.26
Dentis forati curatio. 728. 11
Dentium dolor, caſtoreo auribus infuſo, ſedatur. 640.10
Deriuare ad latus. 215.6
Deriuare quādo oportet, & quà. 215.14
Deriuationis exempla. 233.7 & 234.1
Deriuatio παροχέτευσις ad proxima. 233.3
Deſperata vbi ſalus, infamanda non ſunt auxilia. 561.18
Detergentia moderatè quæ. 420.4
Detergentia nō vnius generis. 642.27
*Diacalchiteos medicamentum, neruis vulneratis idoneum. 299.26
Diætetice vera ſecūdum Galenum. 576.28
Δι᾽ εὐφορβίου medicamētū quibus cōuenit. 295.2
Diaglaucium medicamentum, quibus vtile, & quæ vitia. 704.3. & 13
Διὰ καρύων ſtomaticum medicamentū. 254.10
Διὰ λιβάνου colly. 261.27
Diamorωn oculis inutile. 668.19
Diamωρων ſtomaticum medicamētum. 264.10
Diapedeſis. 229.29
Diapedeſis propter quid accidit. 230.13
Diapedeſis quibus curanda. 246.2
Διαπήδησις quid. 172.21
Διαφράγματος τραύματα. 255.18
Διαφορῦσαι que corpora promptiora ſunt, quæ non. 485.19
Διαφόρησις, digeſtio, euaporatio. 678.11
Διαπνοὴ, transſpiratio ſiue perſpiratio. 556.15
Diariæ cùm tranſeunt in putridas et hecticas, in transſi-

tranſitu aliquod genus exoritur, quod neutri extremitatum eſt idem. 443.5

Diariæ febris no. 444.26

Diariæ in calidis & humidis naturis, quomodo curantur. 431.15

Diariæ omnes promptiſsimé in calidis & humidis naturis accenduntur. 431.12

Diariæ quare appellatæ. 492.17

Diaria & putridarum et hecticarũ mediũ cùm fit tranſitus quomodo tractetur. 443.23

Diariæ tranſeunt in alias febres trifariã. 491.28

Diariæ tranſeũt in putridas & hecticas, niſi cõmodè tractent. 443.4

Diaria cruditates acidas non conſequitur. 428.1

Diaria febris ex obſtructione magna nõ fit. 421.14

Diaria, primo die nota. 413.21

Diariarũ cauſæ. 493.10

Diariarum febrium notæ. 413.21

Diariarũ differẽtiæ particulares multæ. 494.10

Diariarum omniũ non eſt idẽ affectus, & quàm varius exiſtit. 492.23

Diariarum ſubſtantiam vacuari per quæ contingit. 530.23

Diariarum vnica eſt acceſsio. 442.18

Diarijs febribus balneum. 411.10

Diarrhææ nonnullis certo tempore redundantiã omnem corporis educunt. 379.22

Diarrhœa poſt cruditates laborãtibus febres prohibet [ritat] *ex deſurgendi frequentia.* 422.1

Διάσμυρνα collyria vocata, puri oculorũ digerendo cõmoda. 751.26

Διὰ σπερμάτων medicamen. 603.26

Diaſpermatõ Galeni quibus

bus conuenit.275.11.et
eius natura. 20
Diaſpermaton quibus cõ-
uenit. 276.29
Diatrion pepereõ, quibus
dãdum, & qñ. 425.21
Diatritarij, per iocum di
cti. 429.19
Diatriti formula. 511.6
Diatriti vituperat. 195.9
Diatriton cur dicit Gale-
nus. 411.2
Diatritus mirifica, vbi dã
netur. 396.8
Diatritorum curandi ra-
tio. 576.20
Diatritorũ in ſanatione
modus. 576.1
Diatritos diariam efficit.
493 12
Diatritos quibus naturis
incõmoda nõ eſt. 413.27
Dici non poſſunt omnia ſi
mul. 50.3
Diei appellatione quid cõ
prehenditur. 445.1
Differentiæ animalis pro-
priæ. 17.25
Differentiæ aut ſpecies in-
ueniri nequeunt, diui-
ſo plane non explora-
to. 30.5
Differẽtiæ elemẽtor. 18.21
Differentiæ non ſuſcipiũt
magis neq; minus. 16.6
Differentiæ quæ ſpecies cõ
ſtituant. 17.25. & quæ
non. 26
Differentiæ ſubſtãtiæ. 18.1
Differentiarum ſingula-
rũ oppoſitio ſi coniun-
gatur, de omnibus ſpe-
ciebus dicitur. 16.1
Difficilis curatio. 255.14
Difficultas ſpirandi ex im
modica & intẽpeſtiua
potione frigidæ. 458.25
Difficultas ſpirandi orta
præcordijs, impoſito re
frigerante medicamen
to. 521.15
Digerantur quæ celerri-
mè. 462.15
Digerentia medicamenta
quæ. 734.1
Digerentia medicamẽta,
quãdo parti alicui ap-
ponenda. 692.9

Digerentia olea. 606.25
Dimidium facti qui bene cœpit, habet. 332.26
Διορθωτικός. 591.5
Diphryges præcipue adſtringit. 683.23
Diphryges vehemẽter ſiccat, & oris vlceribus conuenit. 263.28.
in Diploë cranij quid agẽdum. 10
Διπλόην quid vocãt Græci. 329.10
è Directo ſecanda vena. κατ' ἰξὺ. 233.24
Δὶς διὰ πασῶν prouerbium. 181.25
Diſſecantia & diſſoluẽtia & frangentia, obſtructiones eruentibus valentiora. 676.28
Diſſecantia medicamẽta, quare pectori & pulmoni expurgãdis excogitata. 265.18
Diſplicẽtes ſibi, extra cœtum eorum, que naturaliter ſe habent, ſunt ponendi. 436.9
Diuidendi methodus ad morborũ numerationẽ requiritur. 86.14
Diuiſionis principium quod. 86.17
Diuiſo plane non explorato, nequeunt aut differentie, aut ſpecies inueniri. 30.6
Diuites quàm pauperes, cur potius perperam curantur. 578.10
Diuitibus quibus non eſt miſſus ſanguis, cùm febricitant febre putrida continua, quid accidit. 579.6
Diuturnitas vlceris, ſucci vitioſi in vlceribus ſignum. 204.17
*Doctrinæ vis præcipua, in rei clara explicatione eſt. 32.13
Doctrina quibus dilucida efficitur. 33.24
Dogmatici cauſam externam ceu partẽ totius cõcurſus quærũt. 181.3
Dogmatici ipſam morbi naturam

naturā inſpiciūt. 341.5
Dogmaticus qui. 118.2
Dolor colicus, ī quadragenario ex vitioſis humorib⁹ quō curatus. 632.3
Dolorē afferens, aut continuitatis diuiſio, aut alteratio eſt. 628. 21 & 629 8
Dolorē afferēs, qualis debet eſſe altera. 629.10
Dolorē facientia q. 630.7
Dolorē mitigantia augeri phlegmonas vetant. 663 13
Dolorem mitigātia quæ. 650 24
Dolorē mitigāti, viriū cuſtodia terminus. 602.3
Dolorem quod maximè leuat. 690.17
Dolores ex flatuoſo ſpiritu quomodo curātur. 635 20
Dolores quos frigidus humor in medio inteſtinorum intercluſus excita, quomodo ſanare conueniet. 637.23
Dolore ſi vires reſoluunt, periculumq; impēdet: mitigari dolor, & rōborari vires debent. 601 7
Dolores vnde accidant. 657 3
Dolor ex eo quod in particula factū eſt, quomodo ſanatur. 635.15
Dolor ex halituoſo ſpiritu cum craſsis glutinoſisq; humoribus grauiſsimus, & quib⁹ cauſis, & quot. 636.18
Dolor ex humore mordēte, quō curatur. 635.25
Dolor ex mole aliqua, quō curandus. 535.21
Dolore vehemente ſyncopen afferēte, quid agendum. 627.16
Dolore vehemēti vrgēte, quid æſtim andū. 631.7
Dolor in ventre febrē auget. 422.4
Dolor parit fluxionem. 141 4
Dolor profluuiū proritat, &

& phlegmonas auget. 237 25
Dolor *proritat fluxionẽ.* 235 8
Dolor, *ſi ex animalis punctu morſúve, quæ doloris ſedãdi ratio.* 660.15
Dolor *ſpiritũ corrumpit.* 620 15
Dolor *vires lædit.* 599.15
in Doloribus *omnibus, qui ex animalium medicamentorúmve noxa excitantur, duplex indicatio.* 661.7
cõtra Dolorẽ *inſtãt medici duplici ratione.* 601.1
de Dolorum *generatione ſumma.* 627.29
Domus *ægrotãtis, quomodo & quibus refrigeranda.* 515.2
Domus *balneorum quibus lauantur hectici, quo aëre participare debeant.* 536.6
Domus *in morbis quomodo præparanda.* 479.9
Δοθιήν. 62.17
Dulcibus omnibus lienẽ iecurq́; maximé intumeſcere. 670.6
Dura, *ſiccaq́; vt concreſcant, glutino vel vinculo egent.* 140.2
*Δυσαρεστούμενοι, *diſplicẽtes ſibi.* 436.9
Δυσαρεστοῦντες, *parũ ex ſentẽtia ſe habẽtes.* 436.18
Δυσεντερία. 61.7
Dyſenteriæ *quibus medentur.* 600.17
in Dyſentericis, *quibus, cõtra ſymptoma inſtamus.* 600.6
Dyſentericorum *curatio violenta.* 601.18
Δύσπνοια. 61.14

E

ECchymatum *omnia remedia.* 223.28.
& curatio. 29
Ἐκχύμωσις *quid.* 172.18
Ecchymoſis *omnis, vacuationem indicat.* 223.12
Ecchymoſis, *ſi in parte aliqua conſiſtat, cauſam externam inquirere ſuperua*

perusacuum eſt. 180.8
ἰδεισώματα. 332.9
ἰδῶνοι ⊕, figura brachio. 322 15
εἰλεός. 61.9
ἔμφραξις, id eſt recluſio, cui opponitur. 572.9
ἔκπληξις. 620.20
*Elemēta Græco idiomate quomodo quatuor & viginti. 98.13
Elemēta prima conſyderāda, ſi vlcus certa methodo curetur. 158.16
Elementa prius noſſe debet, qui intemperiem ſit curaturus. 342.1
Elementorum differētiæ. 18 20
Elephas. 61.26
ἐλέφας vnde conſiſtat. 740 12
Elmynthes. 740.15
Elmynthes in quo morbi genere. 747.16
Elmynthes quomodo curātur. 752.13
Elychnium tharſicū, ademati confert. 703.21
Elychnia tharsēſia.6;6.12
*ἔμμοτα. 651.28
Emplaſticis magis quam cruſtiſicis quando vtēdum. 236.23
ἐμπλαστικὰ medicamenta quæ & quare dicantur. 232.25
ἐμπλασικώτερον quid. 723 17
Emplaſtrū ex euphorbio, cera, & fricta reſina neruo vulnerato. 293.2
Emplaſtri neruo vulnerato conuenientis deſcriptio. 293.13
ἐμπλαττόμενα q. 402.11
ἐμφυσημάτων, inflationum curatio. 710.5
Empiricā & logicā cōfundere nō oportet. 94.29
Empirice & rationalis ſeorsū tradēdæ. 182.14
Empiriceſeorſum tractanda. 118.13
Empirici cām externā interim ſumūt ī obſeruatiōe curationis. 180.24
Empiricus qui. 117.29

Empirici

Empirici fortunæ vnius fauorem requiri fatentur apud ſe. 23.26
Empirici quare probandi veniunt. 153.21
Empirici prius exponunt de qua re ſingula nõia dici volunt. 26.28
Empirico ſatis fuerit, ſi ſymptomata laborantis particulæ expoſuerit. 340.28
Empyi. 251.18
ἐμπύημα. 62 14
Empyi quibus medicamẽtis curantur. 681.16
*Enæma barbara 253.21
ἔναιμα, *id eſt cruẽta, quibus medicamẽtis egẽt.* 226 28
Enæma medicamenta: 246.14. & 286 26
ἔναιμον. 206.3
Enchãthides quomodo curandæ. 728.22
ἐνδείξεις. 465.11
ἔντασις εὐθύπορος. 327.23
ἔντασις μεταληπτική. 327 24
ἔντονος *puls.* 403.7
*ἐπακμαστικός, *creſcens.* 454 1
ἐπεισπνέοντες. 517.7
ἐπεκπνέοντες *quæ.* 517.8
Ephelcis quid. 267.15. & 272.5
Epidermis quid. 699.25 & 741.5
ἐπίκρασις *quid.* 472.23 & 636.1
ἐπιδερμίς *cuticula ſumma.* 138.19. & 139.4
ἐπίδεσις, *ligationis modus vaſis profluẽtibus.* 234 27
Epideſis inter remedia an numeratur. 235.3
ἐπιγαστρίου, *abdominis diſſectio.* 304.8
ἐπιγάστριον *à Græcis quid.* 304 20
ἐπίκρουσις, *percuſſio q̃dã.* 735.23. & *q̃ talis ſit.* 25
Epinyctis quid. 63.20
Epipetri folia cocta œdematũ & phlegmones cataplaſma. 208.17
& *quare*

ἐπίπλοον

ἐπίπλοον, omentũ ſi exciderit, læſo peritonæo quid agendum. 511.22
ἐπολωτικὰ quæ. 655.20
Epithemata pro iecinoris phlegmone. 673 1
Epithymũ cum ſero lactis vel mulſa vel alio cõpoſito, melancolicũ vacuat humorẽ. 720.11
Epithymũ vacua ꝑ vẽtrẽ iecinoris cauã. 673.26
ἔψημα. 640.6.& 723.23
Epulotica vnguẽta q̃ cicatricẽ inducũt. 282.20
*Equis omnib⁹ vnũ idẽq; ineſt, propter quod oẽs equi dicuntur. 95.2
*Ereſſus in Lesbo 514.11
Eroſionem quæ ſiſtãt medicamenta. 244.24
Eroſio quo pacto ſit. 173.2
Eroſionẽ vnde fieri. 631.6
Eryſipelas. 62.12
Eryſipelas ex biliosa fluxione. 702.27
Eryſipelas œdematoſum. 702 16
Eryſipelas phlegmonoſum. 700.7
Eryſipelas quare ampliorem refrigerationem quàm phlegmone requirit. 700.22
Eryſipelas quomodo ſanatur. 459.10
Eryſipelatis ſi cum vlcere eſt, quomodo ſit ſanatio. 205.16
Eryſipelas ſi in parte aliqua conſiſtit, cauſam externã inquirere ſuperuacuũ eſt. 180.9
Eryſipelas ſcirrhoſum. 702 19
Eryſipelas vnde. 648.24. & 697.31
in Eryſipelate corpus totũ vacuat, medicamẽto bilem purgante. 201.5
in Eryſipelate quare refrigerationis indicatio vacuationis indicationem vincit. 662.21
Eryſipelatis generatio. 699 17
Eryſipelatis & phlegmones collatio. 697.21

Eryſipelatis refrigerationis terminus. 201.7
aduerſus Eryſipelata medicamentum ſimpliciſſimum refrigerans & humectans. 519.2
ἕρπης ſerpẽs, vlcus eiuſdẽ generis cum eryſipelate. 740.1
Erui farina cuius naturæ. 131.29
Erui farina deterget. 420 5
Erui farina neruo putri. 292 25
Erui farina quãdo neruo contuſo idonea. 301.26
Erui farina ſarcotica. 120 29 & 131.19
*Eſchara, vide Cruſta.
Eſcharã q́ efficiũt. 232.28
ἐσχάρωτικά operantia medicamenta. 232.26
Eſchara quare à veteribus excogitata. 232.27
Eſthiomena cacoëthe ſunt, & malorum ſuccorum ſoboles. 214.24
Eſthiomena vlcera. 205.11
Eſſentiæ rerũ inuẽtio, inquiſitio, & demõſtratio ex quibus. 31.15
*ἐξάνθημα. 62.15
Exanthemata tempore peſtilentiæ. 271.24
Excidere promptum, ſed medicamentis ſanare artis eget. 189.23
Exciſio quo pacto eueniat. 172. 29
Excremẽta humida, quæ. 402 4
Excrementa immodica, ſymptomata. 65.10
Excretiones ſpõtaneæ variæ. 379.11
Excremẽtoſa, quæ. 403.24
Excremẽtoſa quæ magis. 404. 1
Excremẽtũ duplex, omnẽ mutationem alimenti ſequitur. 130.1
Excrementa quæ per vrinas ferũtur, quibus moueantur. 424.27
Excrementa ſicca, quæ. 402 5
ἐν ἕξει febris. 394.8

Exem-

Exemplum ſebrientis vbi diatritos contēpta eſt, et cōſultū virib'. 496.5
Exemplū illius qui quòd lauatus fuerat in aquis aluminoſis, febrem ex meatuū ſtipatione cōtraxerat. 396.13
Exemplū plebeij aduerſus diatritarios. 429.5
Exercere prius ſe oportet ſæpe leuioribus problematis, omni in methodo. 29.26
Exercitatio in particularibus conſiſtit. 464.1
Exercitatio multa ſiccat. 405.15
Exercitatione carentia, excrementoſa. 403.22
Exercitatio, plethoram curat. 657.26
Exercitatio ſola, plethoricos ſanat. 213.24
ἐξοσώσεις. 746.21
Experientia cognoſcitur, ſi curari poſsit pars aliqua. 119.23
Experientia & ratio, duo inuētionis inſtrumenta. 121.12
Experientia & ratio fidē faciunt rectè inuentis. 18.16
Experiētia & ratione iudicamus. 201.17
Experientia & ratio non ſimul cōfundēda. 92.13
Experiētia & ratio ſeparatim tractanda. 23.16
Experientia & ratio ſola inuentionis inſtrumenta. 256.29
Experientiæ longo vſu eſt opus. 119.23
Experientiæ ſoli innitēs, errat. 121.15
ad Experientiam exercendā, vel corrūpēdā, ratio multū poteſt. 91.21
Experientia quæ ratione non vtitur, ſeparatim agitanda. 23.9
Experiētia rationi atteſtatur. 272.19
Extenuantia ſanguinem excoquunt. 733.14
Extenuata longo ſpatio,

ſegniter reſicere oportet: quæ breui breuius. 367 2
Extenuatis balneum optimum. 736.13
Extenuatorum nimium, curatio. 735.4
Exuperantis ablatio, non opera naturæ, ſed ſola medicamentorum opeperficitur. 149.2
Euaporans nullum auxilium nullis morbis applicandū, niſi toto corpore purgato. 692.13
Euocant quæ. 584.20
Eupatorium iecinori cōfert. 679.5
Euphorbiū cū terebinthina, pūcto neruo. 290.27
Euphorbium neruis vulneratis. 293.3
Εὐθύπορος ἔντασις. 327.23
Εὔσφυκτον. 560.26

F

Fabacea farina cum oximelite neruo cōtuſo ſalutaris. 301.21
Fabacea farina, ſarcotica. 131.19
Fabarum farina tepētem habet calorem. 587.14
Fabarum farina cuius naturæ. 131.26
Fabarū farina deterget. 420 6
Facies Hippocrat. 497.26
Facies Hippocrat. quibus celeriter apparet. 624.25
Facultas animalis. 469.12
Facultas natural. 468.28
Facultas vitalis. 469.11
Facultates ſeruare quid. 469 17
Facultates tres animal gubernare. 468.25
Facultatū qualibet amiſſa reliquas quoq; vnà perire neceſſe eſt. 459.19
Famē ſitimq; q̄ magis ferūt tēperaturæ. 431.18
Faucibus inflāmatis, aliquid foras effluit. 681.1
Faucibus vlceratis, gargarizandum. 221.8
Fauciū miniſteriū ad vitā neceſſarium. 388.28
*Febre continente vltra

ſeptimum

ptimũ non progreſſu
as nequaquam cibus
t dandus. 595.26
ebre cõtinua ex humo
ũ putredine mittẽdus
anguis ſtatim morbo
ncipiente, ſi cruditas
ventris non ſit. 574.3
rem que cum cauſa eſt
uraturus, vim natu-
ẽ cõſyderet: quæ ſi im-
cilla eſt: roboret. 491.9
rem quæ excitent ſti-
pando. 492.9
re putrida laboranti-
bus, niſi ſanguis mitta-
tur, q́ iactura. 455.17
res ardentes migrant
n hecticas in quibus
naturis 507.8
res calidiſſime quãdo
in hecticas trãſeũt, &
quando non. 540.21
res maraſmodes cuiuſ-
modi. 540.6. & quo
differunt à malignis. 9
bres quæ ex ſtipatis mea
tibus citra putredinẽ
ſiunt, in diariarũ ſunt
genere. 455.5
Febribus cũ plethora, non
mittitĩ ſanguis numero
dierũ, imo ſexto & ſe-
ptimo & ſequẽtib⁹ iu
xta viriũ robur. 457.6
in Febrib⁹ diarijs, ſimplex
eſt affectus. 488.21. &
quare.
Febrib⁹ ex phlegmone vel
humoribus putreſcẽti-
bus laborãtes, in frigi-
dam mergẽdi nõ ſunt,
ſed quomodo tractan-
di. 533.12
Febribus intermittẽtibus,
quando idoneũ eſt bal-
neum. 595.9
Febrib⁹ magnis, nec vinũ
competit, nec balneũ,
nec rareſaciẽtia. 559.8
Febribus nõ cõtinuis mo-
do, verum & omnibus
putridis, venam ſecare
celeberrimum. 579.23
Febribus putridis conti-
nuis vinum ſalubre
quale. 558.29
Febribus quæ cum cauſa
ſunt

ſunt, tria prima agendorum indicationē præbent. 490.27
in Febribus, *quod nutriendi tempus accipiendum.* 595.11
Febricitans *quis.* 112.8
Febricitātes *ex crudis ſuccis cū offenſione ſtomachi. quare paulatim et aßiduè vacuādi.* 624.11
Febricitantes *ex putreſcente humore, nemo lauerit niſi purgatos.* 588.9
Febricitantes *multos poſt primam acceßionē lauit Galenus.* 195.4
Febricitantes *non quouis tempore lauādi.* 408.3
Febricitātes *qui ſuccos habēt prætenues, quomodo nutriendi.* 624.12 *& qui inſanabiles.* 19. *& quomodo curandi.* 625.17
Febricitātibus *oībus vict⁹ humidus ex ipſa cōtrariorū īdicatiōe.* 436.24
Febricitātium *cū magna crudor, ſuccorū copia & oris ventris offenſione conſyderatio.* 605.18
Febricitantiū *qui prætenues habēt ſuccos, ſpecialis curatio.* 625.22 *et quib⁹ cibis nutriēdi.*
Febri, *cuius cauſa adhuc manet quomodo occurrendum.* 488.25
Febrientes *cū crudis ſuccis & ſtomachi offenſione, ſanguinis mißionē refugiūt.* 606.3, *et quare.*
Febriētes *ex cruditate, lōgißimam cibi ferunt inediā.* 609.22
Febrientibus *ex cruditate, quæ aduerſißima.* 611.2
Febrientis *exemplum vbi diatritos cōtempta eſt, & conſultum viribus.* 496.5
Febrientium *corpus non rarefaciendum, niſi vacuatum.* 558.24
Febrientium *ex cruditate humorum & ſtomachi offenſione, quando deſpe-*

deſperata ſalus, & qũ ſpes ſalutis. 608.26
Febri in omni, ciborũ concoctioni magnopere proſpiciendum, 582.3
Febri omni, victus humidus et frigidus cõpetit. 434 29
Febri omni: vtiliſſima excrementorũ vacuatio. 526.13. inimicus calor. 15. & quare. 16
Febris ardẽtiſſima in ambiente frigido, pernitioſa. 562.11
Febris cũ phlegmone mala. 510.2. & 526.20
Febris, compoſita res eſt. 111.27. & 112.10
Febris cum putredine curandæ, methodus reſolutiua. 562.29
Febris continens citra putredinem. 414.19
Febris contines in quibus non excitetur corporibus, & in quibus excitetur. 448.5
Febris continua, bene habiti corporis & ætatis . calẽtis ꝓpria eſt. 574.7
Febris continuæ ex ſtipatione cutis, ſeptẽ præter naturã à quibus indicationes ſumãtur. 573.5
Febris diaria, vide diaria.
Febris duobus ſeruatur. 446 22
Febris ex aduſtione, cruditate, laſſitudine, vigilia, animi perturbatione vel bubone, ex manifeſta cauſa ad tertium vſq; diem nunquã progreditur acceſſio citra delictum. 443.27
Febris ex meatuũ ſtipatione quomodo curatur. 395.22. illi aduerſiſſima. 25
Febris ex obſtructione diariarũ et continuarum communis eſt. 494.9
Febris ex putredine. 443.2
Febris ex putredine humorum in virtutem imbecillã non incidit. 574.8
Febris focus, particula quã obſtructio, aut putredo

tredo, aut phlegmone obſedit. 594.15
Febris hectica & ſchetica. 394 5
Febris hectica quæ .443.3
Febris id ſanamus quod iã inuaſit, proſpicimus adimẽtes cauſã ne quid ãplius ꝑueniat. 405.29
Febris intemperãtia refrigerari poſtulat. 394.29
Febris perpetuò eſt remediũ frigida pota. 559.13
Febris prima indicatio. 394 18
Febris principiũ aliqñ ſtipationẽ facit. 492.11
Febris prout febris eſt, remedium ſemper aqua frigida. 562.13
Febris putrida continua quæ. 550.1. *& quomodo ſanetur.* 3
Febris putridæ, & cauſæ effectricis difficilis collatio. 559.27
Febris quæ cũ phlegmone eſt, alia eſt indicatio: & quæ ſine hac conſiſtit alia. 555.11
Febris quid. 110.7.*&* 477 28
Febris remedia, refrigeratio & humectatio. 478 1
Febris ſecunda indicatio. 394 20
Febris ſi curanda, conſyderandum ſi ſola eſt, an cum aliis. 489.19
Febris vbi. 372.28 *et* 394.29
Febris vnde, & quid. 393.12
Febriũ cauſæ curanti æſtimandæ ſunt. 395.13
Febrium colliquantium, συντηκτικῶν πυρετῶν *remediũ et cibus.* 541.9
Febrium continentiũ maxima remedia ſunt, detractio ſanguinis, & potio frigida. 460.22
Febrium differẽtiæ. 394.3
Febrium nulla citra cordis intemperiem eſſe poteſt. 517.24
Febrium omnium, quã febres

bres ſint, propriū reme dium refrigerationem eſſe. 523.1
Febrium putridarum con *ſyderatio.* 542.27
Febrium putridarum con *tinuarum cauſæ.* 571.3
Febrium putridarum con *tinuarū cū intermittē tibus & diarijs colla- tio.* 553.13. *et continua rum citra putredinem cū diarijs collatio.* 20
Febrium putridarū curā- *darū indicationes.* 555.5
Febrium putridarū diffe- *rentiæ.* 554.27
Febrium putridarū ſana- *tionis methodus.* 557.9
Febrium putridarū parti *cularis conſyderatio, & differentiæ.* 549.19
Febriū tria genera. 443.2
Femore phlegmone labo- *rante, non eſt quod hu ius robori conſulas.* 678 19
Fermētatio ex nigra bili *effuſa in terrā.* 717.28
Ferramentis ignitis, καυ- *τηρίοις διαπύροις qn̄ eſt opus.* 240.10
Ferri, auri & æris ſubſtā *tia conſtans, & ſtabi- lis quare.* 485.11
Ferulæ qn̄ circūponendæ *oſſibus fractis.* 323.28
Fex in vino. 718.25
Fex vini, pro iecinore. 672 12
*Fibræ in febribus mali- *gnis non ita liquantur vt carnes.* 540.4
Fibroſa ſubſtātia non ea- *dem regenerat.* 540.1
Fibulæ oras vlceris addu- *centes, ἀγκτῆρας Græcè vocant.* 140.17
Fieri quæ dicūtur. 568.12
Figuræ indicationes ha- *bent.* 222.11
à Figura indicatio. 219.5
Figura repoſitionis qualis *in oſſiū fractura.* 321.29
Figura vacuandi modum *indicat.* 389.29
Fila quæ eligenda in arte *rijs incidendis pro vin culo*

culo. 694.17
Filicula vacuat per ventrem iecinoris. 673.27
Finis notio, eſt principiū conſtituendarū artiū, quæ methodo traduntur. 43.13
✱ Flatū diſcutit cucurbitula cum flāma. 641.6
Flatus ventris curatio. 426 4
Flatus vētris, quibus diſcutiuntur, 426.12
Flatus vnde gignantur. 637 29
Flatus vnde naſcat̄. 714.1
Flos æris præcipuè adſtringit. 683.23
Fluxiles fiāt meatus, per quos vis purgare. 590.15
Fluxilitas alui quib⁹ procuranda. 590.24
Fluxio longiſsimé reuellēda. 666.12
Fluxione irruente, ad diuerſa reuellere. 215.8
Fluxionē ad imbecilliora procumbere. 649.21
Fluxionē incipientem ad contraria trahendam eſſe, fixam à laborante particula vacuādam. 217 7
Fluxionis cauſæ duæ. 656 122
Fluxionis ſanguinis cauſæ. 647.15
Fluxionum omnium communis ratio 233.29
Fluxio, quibus compeſcitur. 580.25
Fluxio ſi reſtitit, deriuare oportet. 215.13
Fluxus ad vlcera quæ ſint cauſæ. 177.19
Fluxus humoris ob partis imbecillitatē quomodo tollitur. 179.1
Fluxus in vlcere ſi fuerit ob particulæ alicuius occaſionem, aut totius corporis redundantiā, quid agendum. 179.9
Fluxus ſi in vlcere medicamentis cōpeſci neque at quid agēdū. 177.17
✱ Fœnumgræcum omniū quæ oculis applicantur,

tur, maximè ſine offen ſa digerit. 693.3
Fœnumgræcum phlegmo ne ſi calor notabilis fue- rit. 587.21
Foliata vnguenta ventri culo. 423.24
Fomẽta calida, medici ſpe ctantis affectum, opera ſunt. 604.25
Fomenta calida ſiccant. 457 16
Fomenta oculorũ dolores grauiſſimos ſanant. 126.24. & 127.13
Fomentũ calidũ oculorũ dolores ſoluit. 604.28
Fomentũ excalido liquore calidã aliquando intẽ periem ſanat. 523.19
Fortuito reperire cui op- poſitum. 23.21
Fortuna et ars et artifex materiarũ interuentu agunt. 544.13
Fortuna & ars, quomodo ſanitatis cauſæ. 543.19
*Fracturæ oſſis curãdæ, vera methodus. 315.8
Fracturas oſſium cum vl cere deligare quod ma lum. 577.19
Fracturarũ caluariæ mo- di varij. 329.8
in Fracturis cranij ad ce- rebri vſq; membranas quid agendum. 130.9
Friabile. 571.29
Frictio dura, ſiccat 405.15
Frictio multa plethoricis conuenit. 212.24
Frictio plethoram curat. 657 25
Frictio quibus cõuenit fe bricitibus phlebotomiæ loco & purgationis. 606.10 .et quonam pa cto fieri ſolet. 11
Frictio ſicca ξηροτϱιϐία, ſiccat. 405.15
Frictio τρίψεως, quibus fit medicamentis. 234.12
Frictio vberior, ſomnum allicit. 607.20
Frictio vehemens cutem ſtipat. 404.26
à Frigida abſtinendũ pro propter humorẽ putrẽ

vel phlegmonē. 512.15

Frigida aqua ſemper remediū eſt febri, prout febris eſt. 562.15

Frigidæ balneum, iuueni carnoſo cōpetit citra phlegmonen. 529.12

Frigidæ dādæ cōſyderatio in calidis et ſiccis. 512.4

Frigida effectu, et frigida potentia. 546.7

Frigidæ exhibitæ effectus 459 20

Frigidæ intēpeſtiuè exhibitæ incōmoda. 457.28

Frigidæ potio, & ſanguinis miſſio, duo maxima ſunt remedia continentiū febriū. 460.23

Frigidæ potio, iuuenē calidum & ſiccū ex ira febrientē curauit. 508.4

Frigidæ potione liberatos multos. 484.24

Frigidæ potione, ventriculi imbecillitas leuata. 346.2

Frigidæ potio per ſe pficit actu refrigerās. 523.10

Frigidæ potio, quibus naturis. 409.8

Frigidæ potio, quibus parum tuta. 460.16

Frigidæ potus, in febribus cōtinuis putridis. 559.9

Frigida hecticas curat. 507 20

Frigidā cū fiducia quando damus. 560.15

in Frigidā natationē qui demitti poßint. 560.28

Frigidam quare febricitanti huic dederis, interroganti duplex reſponſio. 21.26

Frigida non ſint vulnus nerui cōtingentia. 298. 8. & quare. 9

Frigida particulæ profluenti non admouenda. 245 2

Frigida pota, febris perpetuò eſt remediū. 559.13

Frigida pota ſæpe hæmorrhagias ſuppreßit. 242.2

Frigida quando audacter danda. 560.23. & cui, & quo cæli ſtatu.

Frigida

Frigida quando danda. 459 6
Frigida quando danda ſe bribus putridis. 553.7
Frigida quando exhibenda ſebricitãtib⁹. 457.19
Frigida quibus offerri nõ debet. 459.2
Frigida quomodo ſrigidiora reddantur. 407.7
Frigidiora ſi ex calore laborent, liberalius & diutius refrigerari poſtulant. 387.9
Frigidior pars, ſi ſrigido morbo laboret, exigua breuíque calefactione eget. 387.21
Frigiditatis cum ſiccitate curatio. 368.15
Frigiditas et caliditas facillimè alterantur. 348.2. & quare.
Frigiditas neceſſariò ſuccedit ſiccitatibus ſolidorum corporũ perſeuerantibus. 367.6
Frigiditas febrem excitat ſtipando. 492.8
Frigiditas qualis eſſe debeat cibis hectica laborantium. 536.26
Frigore vehementi affecti cùm ſemel ſe calfacere properant, dolorem in vnguibus patiuntur. 629 17
Frigus, calor, ſiccitas ac humiditas, qualitates actiuæ. 137.5
**Fuliginoſa, febres accendunt.* 501.29
Fuligo quid. 427.22
Fuluus color quomodo aliter appellatur. 615.8
Fumus quid. 427.23
Functio non impedita, quàm maximè neceſſaria. 730.15
Functionum vitia ſymptomata. 65.9

G

GAlenus partim empiricus, partim rationalis. 118.9
Galenus quare ad medicinam venit. 449.19
Galenus taxat Theſſa-

 lum.

lum. 6.26
Gallæ immaturæ adſtringunt. 243.29
Galla immatura, modicè ſiccat. 147.19
Galla internis vlceribus prodeſt. 220.23
Gallinacei ἀλεκτρυόνου, teſtes et alæ, ſiccæ intẽperiei cõuenientes. 356.14
Gallinacei ἀλεκτορίδος picrocholis conueniũt. 443 20
Gallinacei ſeuum, qñ colicis infunditur. 639.15
Gallinaceorũ teſticuli, quibus dant̃. 424.29. et 626.3
Gangræna. 62.11
Γαστροραφία, abdominis ſuendi ratio. 307.23
Gaudij exceſſu periiſſe quoſdam. 620.23
✠ Generatio abſolutè quid. 66.21
Genera in proprias differentias ex arte diuidere difficile. 19.27
Genituræ, corruptelæq́;, quatuor cauſæ. 137.19
Gentiana digerit. 734.3
Gentiana, obeſitatem nimiam curat. 733.5
Geometræ quid primum diſcunt. 25.20
Germina ſtirpium moderatè adſtingentiũ quibus. 521.1
✠ Glandis vlcus humidũ quomodo ſanatum. 282 16
Glandis vlcera ſine madore quibus ſanent̃. 247.1
Glandis ſedisq́; vlcera humidiora, quibus ſanentur. 283.16
Glandulæ colli et ſecus aures intumeſcunt, vlcere in vicina parte nato. 650.4
Glandulæ quæ phlegmone vrgeri cœpit, quomodo occuritur. 651.5
Glandulæ quæ pro firmamento ſunt, quomodo curandæ. 724.29
Glandulæ, quare fluxiones facilè recipiant. 649 23

Glandulæ quarũ vſus eſt ſcirrhoſæ, quomodo curandæ. 724.28
Glandulæ tum inguinum, tum alarum quónam modo intumeſcãt propter vlcus pedis vel manus. 649.28
Glandularũ vſus. 724.14
Glandulis phlegmone affectis, ſæpe ſolum oleum calens ſat fuit. 668 25
Glandulis phlegmone laborantibus, non eſt cur harum robori cõſulas. 678 18
Glans, vulgo ſuppoſitum ex lanula ei medicamẽtis dolore colico. 639.21
è Glaucio medicamenta, mediocriter adſtringunt. 738.29
Glaucium, auri vlceratæ cum aceto. 262.16
Glauciũ œdemati cõfert. 704 3
Gloſſocomiũ inſtrumentũ tempore gignãdi calli adhibetur. 327.11
Glottocomium mechanicum. 528.11
Glutinantia medicamẽta pleraq; enæma. 285.25
Glutinatio qua ex cauſa, & per quã fit. 174.14
Glutinatio quomodo differt à cicatricis ductione. 147.9
Glutinatio vlceris fieri nõ poteſt, niſi ſubiecta caro pro naturali modo ſe habeat. 156.21
Glutinatio vlceris, quibus impeditur. 141.18
Glutinatoria medicamenta quo pacto differunt ab ijs quæ cicatricem ducunt. 147.5
Glutinatorium & ſarcoticum quomodo inter ſe diſsident. 142.10
Glutinatoriũ medicamentũ quale eſſe debeat. 142.6
Glutinaturo, quod propoſitum. 147.15
Glutinoſa auſteraq; vlceribus ad cicatricẽ perducendis eligẽda. 220.10

Glutinoſum quid habet pro oppoſito. 571.25
*Gracilis extremè, quomodo tractãdus. 355.26
Gracilis quomodo tractãdus. 355.4
Graciliſſimi cur ſepius cibandi. 362.13
Gracilitas ſymptoma. 65.6
Gracilium nimis curatio. 735 1
*Gulæ ſitus. 680.21
Gula ſi phlegmone affligitur, medicamenta ſpinæ dorſi applicamus. 680.17
Gula vehemẽter affecta ex potione frigidæ. 458.17
Gula ſi vlcerata eſt, tragacanthe cũ aliis miſcenda & gũmi. 221.6
Gula vlcerata, quomodo bibenda ſunt medicamẽta. 219.8. & qualia debeant eſſe. 15
Gummi miſcendũ in vlceribus gulæ. 221.5
*Gypſum, ſanguinem ſupprimit. 235.25

H

Habitu affectũ. 66.5
Hederæ germina adſtringunt. 244.10
Hæmatites lapis adſtringit. 244.5
Hæmorrhagiæ auxilio eſt ſitus partis vulneratæ. 235.4
ad Hæmorrhagias optimũ medicamẽtũ. 237.1
Hæmorrhoides vacuare ſuperflua pluribꝰ ſuetæ ſunt. 379.12
Halituoſum quid. 242.3
Halitus mordẽs, et ſuccus horrores facit & rigores. 501.24
Halitus quibus fit biliosus. 502.1
Hapſus lanæ ex calente oleo quibus. 650.28
Hapſus lanæ ventriculo conueniens ἐρίου πίλημα. 344.29
*Hectica citra cordis intemperiem eſſe non poteſt. 517.25
Hecticæ febres nec prorſus

 XXXVII

ſus frigidam nec multam deſyderãt. 460 18
Hectic*æ febres quomodo à diarijs differunt, & quomodo conueniunt cum eis.* 441.20
Hectic*æ febres quibus maximè membris.* 516.15
Hectic*æ febris coniunctæ curatio.* 507.13
Hectic*æ maraſmodes.* 533. 5
Hectic*æ in maraſmum.* 507 10
Hectic*æ modi & ſpecies.* 539 2
Hectic*a febre laborantes, oẽs audacter lauabis citra omnẽ laborẽ.* 534. 7
Hectic*a febricitantes ad balneũ accedentes, niſi in frigidam dimiſsi, nihil iuuantur.* 530.16
Hectic*a febricitãtes ex calida & ſicca intemperie, & maraſmodes, nõ eſſe in frigidam totos conijciendos.* 529.17
Hectic*a febris, calidos ſiccosq; affectus maximè ſtatim à principio corripit.* 507.13
Hectic*a laborantes, frigidiora quàm tantũ graciles poſtulare.* 537.28
Hectic*a laborantes, ne leuiſsimum quidem errorem tolerant.* 538.25
Hectic*a laborãtes, quomodo in balneo lauandi.* 538 3
cur Hectic*a laborantibus periculoſa ſit frig.* 529.5
Hecticarum *cõſyderatio.* 510 27
Hectic*a laborantiũ nutrimentum.* 536.6
Hectic*i à melle & mulſa abſtineant.* 536.26
Hectic*i ex caliditate & ſiccitate refrigerãdi et humectandi.* 531.11
Hectic*is febribus ex caliditate & ſiccitate laborantibus, ſolidæ partes candenti ferro ſimiles ſunt.* 530.25
Hectic*is quod remedium*

affert.

affert calidæ ſoliũ non eſt, ſed frigidæ. 533.18
Hedera, frutex lacti generando idoneus. 270.16
Herbæ auſteræ decoctum, carnem lauandorum vlcerum humidiorem corrigit. 176.4
Hernioſis quomodo probè occurrit. 728.7
Herpes. 62.28
Herpes Romanæ mulieris quõ ſanatus. 742.13.
Herpetem, tenuiſſimus humor procreat. 741.20
in Herpete vacuatio qualis. 744.16
Herpetas bilioſus procreat ſuccus. 740.26. & ex genere eryſipelatis, & quõ differt ab eo. 27
Herpetes a bilioſo excremento. 214.26
Herpetis curatio. 741.29
Herpetis miliaris cõſyderatio. 743.16
Hexis. 410.4
*Hippocrates primus inuenit calidum, frigidũ, ſiccum, humidum. 12.6
Hippocratis & Chryſippi cũ Ariſtotele diſſentio de natura. 12.13
Hippocratis rationum de natura Ariſtoteles interpres. 11.22
Hircinum ſeuum in dyſentericis. 600.6
Hircinum ſeuũ molliendo digerit. 705.19
*Hœdi poſt ſuillas carnes mõtanas optimi. 403.26
Hominẽ omnẽ vnius eiuſdemq; participatiõe hominẽ appellari. 95.25
Hominis cuiuſq; propria curatio. 152.13
vt Homo ad ſolũ, ita vter habet ad lapidẽ. 231.6
Homœomeres, pars ſimilaris. 35.21
Homonymia, cauillationes parit. 33.25
Homonymia quibus non eſt, iis vnum eſt quod ſignificatur. 97.17
Homonymorum exemplũ de eorum appellatione.

ne. 96.3
Homo quiſq;, nõ cõmunis, *curatur.* 153.2
Hordeacea *farina cuius ſit naturæ.* 131.26
Hordeacea *farina neruo putri idonea.* 292.22
Hordeacea *farina quibus* 651 2
Hordeacea *farina, ſarcotica.* 131.18
Hordei *farina ex aqua et oleo, pus mouet.* 207.18
Hordei *farina, tepentem habet calorem.* 587.14
Hordeum *deterget.* 420.5
Horrores *& rigores quo modo fiunt.* 526.2
Horrẽt *qui in balneo. & quare.* 525.11
Horrores φρίκαι *quomodo fiunt.* 501.25
Horroris *cauſa in balneo.* 524 7
Horror φρίκη *quomodo fit.* 502.21
*Humectantia *& refrigerantia foris applicata, quæ.* 518.3
Humectantium *& refrigerantium natura duplex.* 513.28
Humidiora *ſi ex ſiccitate laborent, liberalius diutiusq́; humectari poſtulant.* 387.14
Humidior *pars, ſi humido morbo laboret, exigua breuiq́; ſiccatione eget.* 387.20
Humiditas *& ſiccitas quare ægrius curantur.* 348.5
Humiditas, *ſiccitas, calor ac frigus, qualitates actiuæ.* 137.6
Humiditas *ventriculi facilè ſanatur.* 376.16
Humiditas *vlceris, quibus tollatur.* 227.13
Humidum *non ſanò vicinius.* 205.25
Humores *acres & tenues contrariam habent naturam frigidis, & flatuoſis.* 642.8
Humores *in vaſis citra phlegmonem dupliciter*

ter putreſcere. 513.15
Humoribus lentis, craſsis & frigidis quomodo occurrendum. 637.26
Humoris multitudo, craſſitudo, & lentor, ſunt cauſarũ genera febris putridæ cõtinuæ. 571.8
Humoris multitudo, quid indicat. 571.14
Humor craſſus quodãmodo iã melãcholicus magis minúſve eſt. 648.27
Humor lentus, ex glutinoſis prouenit ſuccis. 648 2
Humor oculi vitreus, pars ſimilaris. 35.25
Humor rodens, cùm in vẽtre continetur, vomitu expellendus. 642.24
Humor ſi ex toto corpore defluit, totũ corpus erit purgandum. 210.20
in Humorum corruptela, vacuatio non ſine periculo eſt. 472.5. & quomodo facienda. 19
Humorum fluxio poſt balneum. 593.18
Humorum in tumoribus quæ ſint notæ. 717.9
Humorum notæ. 749.2
Humor vacuari poſtulat 388 11
* Hydroceles conſyderatio. 727.28
Hydroceles curatio. 728.3
Hydropicis quæ aqua conueniens. 734.16
ex Hyoſcyamo, opio, & mãdragora medicamẽtum, pernicies oculorũ & quare. 126.28
Hypochyma quid. 727.24
Hypochyma oculi totius morbus eſt, nullius ſimilarium partium. 89.8
Hypochymatis curatio. 751 7
in Hypochymatis vitium transferendum. 729.17
Hypocyſtis adſtringit. 243 28
Hypocyſtis internis vlceribus prodeſt. 220.23
Hypocyſtis ventriculo firmando. 424.10

Hypopyorum curatio. 751 5
Hypopyorum triplex curatio. 752.7
Hyſſopum atticũ pro iecinoris phlegmone. 672.25
Hyſſopum in iecinoris phlegmone. 674.11
Hyſſopum valenter aperit. 681.25
Hyſſopus deterget ex mulſa. 419.3

I

Ἰχὼρ quid. 130.13
Idem numero, idem ſpecie, & genere idem. 106 22
Idem numero, ſpecie & genere. 100.21
ἰδιοσυγκρασία. 125.22. & 154 28
* Iecinore et vẽtriculo nõ cõcoquentibus, quæ accidunt noxæ. 581.25
Iecinore inflãmato, abſtinendũ à mulſa. 590.29
Iecinore laborante, ſtatim abſynthio occurrendũ. 582 20
Iecinoris munus. 581.4
in Iecinore robur ſolui perniciosum. 586.5
ex Iecinore vacuare cum cautione licet. 389.2
Iecinori quale abſynthiũ, talis lieni capparis cortex: quale item iecinori eupatoriũ, tale lieni ſcolopendrium. 679.4
Iecinori relaxantia non exhibentur ſine adſtringentibus. 588.14
Iecinori quibus ſuccurritur, tum intus, tum extra. 616.9
Iecinoris caua deiectione tantùm inanit. 390.4
Iecinoris caua quà expurgatur. 590.16
Iecinoris caua quãdo per deiectiones & pharmaca deiectoria expurgatur. 390.5. & qñ per vrinales meatus. 6
Iecinoris caua quibus per vẽtrẽ vacuatur. 673.25
Iecinoris cauo phlegmone obſeſſo, venas meſenterij

terij vnà laborare neceſſe eſt. 670.25
Iecinoris cauum, per aluũ purgatur. 673.19. & gibba per vrinas. 20
Iecinoris & lienis comparatio. 679.4
Iecinoris & ventriculi nõ leuis habenda ſolicitudo de robore virtutis in euacuatione. 388.15
Iecinoris gibba, per renes purgatur. 679.21. caua, per ventrem. 22
Iecinoris gibba quà expurgatur. 590.19
Iecinoris imbecillitas, immodicam euacuationẽ ſequi ſolet. 471.1
Iecinoris in phlegmone, quæ vena ſecãda. 665.10
Iecinore phlegmone laborante, exquiſitiſſimo victu eſt opus. 669.4. et qui idoneus. 28
Iecinore phlegmone laborante, quæ extrinſecus applicãtur, ea miſtæ facultatis eſſe deb. 677.15
Iecinore phlegmone laborãte, quare tenuiſſimo victu vtendum. 589.18
Iecinoris phlegmone laborantibus, vna ſalus virium robur. 510.14
Iecinoris phlegmone laborantis recta curatio. 672 5
in Iecinoris phlegmone, purgatio per aluum noxia. 666.6
in Iecinoris phlegmone, quæ vena ſecãda. 667.14
Iecinoris phlegmone quid actum eſt. 584.29
ex Iecinoris phlegmone ſi quid ſcirrhoſum relictũ fuerit, quibus medicamẽtis opus ſit. 674.9
Iecinoris phlegmone vbi iam concoquitur, valẽtioribus vtendum eſſe remedijs. 673.22
Iecinoris phlegmone, vel vẽtriculi, vel pulmõis, vel pleuræ, bilioſos febricitãtes iterfi. 510.6
in Iecinoris phlegmonis, puni-

punicũ malũ bilẽ excerni prohibet. 670.9
Iecinoris robur quatenus ſeruandum. 389.14
Iecinoris ſubſtãtia, ſcirrhis maximè obnoxia. 676.1
Iecinoris vitiũ vlceribus incõmodare põt. 189.8
Iecoris phlegmone affecti curatio. 664.27
Iecur, lenemq; dulcibus omnibus maximè intumeſcere. 670.5
Iecur & lienis opportuniſſima ad ſcirrhũ. 674.12
Iecur & vẽtriculus, quare plus cæteris mẽbris adſtringentia deſyderant. 581.16
Iecur mediocriter adſtringi expoſtulat. 671.15
Iecur quando adſtringendum. 580.29
Iecur per aluum & vomitum expurgari, vnde intellectum. 390.25
Iecur ſi phlegmone prehendatur, ante acceſſionẽ cibare pernicioſiſſimũ. 596 10
Iecur venus ſuppeditat virtutem. 389.28
Ieiuno inteſtino, incidunt febres hecticæ & maraſmodes. 516.21
Ieiunum inteſtinũ, quare incurabile. 310.10
*ἴουθ⊕. 61.18
*Imbecilla pars quæ dicitur. 594.6
Imbecilli & graciles quibus balneis tractandi. 530 1
Imbecillitas quid. 189.9
Immobilitas, ſymptoma eius quæ in muſculis eſt affectus. 568.13
Impletio cauitatis, remediorum inueniendorũ eſt finis. 125.5
*Inanitiones, ſymptomata & pathe. 68.4
Inæqualitas corporis quo modo fit. 502.26
Inceſſus, actio animalis greſſilis. 34.6
Inceſſus, crurum actio. 34 2

Indicãdi inſtrumẽta duo, ratio & experientia. 201 17
Indicatio ab affectu, & nõ à tempore. 209.6
Indicatio ab affectu principiũ tantùm eſt methodi medendi. 117.20
Indicatio ab affectus magnitudine. 211.25
Indicatio ab ipſa rei natura quid agendum ſit, inuenit. 116.20
Indicatio à partibus conſyderanda. 242.28
Indicatio à patiente particula, alia eſt ab ea quæ ex ægri ſumitur natura. 160.16
Indicatio auxiliorũ à tẽperamento partis. 388.2
Indicatiõe inuenire. 94.25
Indicationem vlceris primã, minimã eſſe curationis partem. 137.3
Indicatiões ab his quæ præter naturã ſunt ſumptæ, contraria indicãt ab ipſa natura ſumptæ ſimilia. 228.14
Indicationes à poſitu & figura. 219.4
Indicationes à tẽperamẽto laborantis corporis, diuerſæ ab his quæ ab vlcerum ſumũtur differentijs. 228.11
vbi Indicationes cõtrariæ quid agendum. 159.12
Indicationes conſyderãdæ à rebus ſecundum naturam in febre continua ex ſtipatione. 573.15
Indicationes cum pugnãt numerum & magnitudinem ſimul conferre oportet. 440.13.
Indicationes cùm variæ ſunt, quomodo quærẽda cibãdi ratio. 437.27
Indicationes immutantes phlegmonarum curationem quæ. 664.8
Indicationes medicatoriæ vnde. 476.16. & quæ vniuerſim, ſpeciatimq́;.
Indicationes primæ ex affectibus. 116.29.

Indi-

XXXVI

Indicationes remediorum quæ,& quot. 386.27
Indicationes ſeptem in febribus continuis ex ſtipatione. 574.9
Indicationes vnde incipiẽdæ. 96.19
Indicatio faciendorũ præcipua. 468.3
Indicatio maxima à virtute. 475.4
Indicatio medicinalis. 183 29
Indicatiõe fit omnis medẽdi methodus. 95.6
Indicationibus contrarijs nihil tã conuenit expẽdi, quàm magnitudinẽ eorũ quæ ad indicationem coierunt. 439.11.
Indicationibus ex aduerſo pugnantibus, quid agendum. 357.18
Indicationibus pluribus perficiendis, in principio curationis altera ceſſat, & altera officio fungitur. 161.11
Indicationibus pugnantibus, tum magnitudo, tum dignitas perpendenda ſunt. 549.7
Indicatio nulla ſumitur à nõ permanẽtibus. 180.2
Indicationum conſyderatio. 486.27. & 545.9
Indicationũ dignitas vnde iudicanda. 549.11
Indicationũ ex cauſa aliqua quæ communis eſt. 228 8
Indicationum magnitudo duplex. 439.12
Indicationũ membra plura. 477.24
Indicationũ particulariũ conſyderatio. 480.15
Indicationum poteſtas, menſuram victus oſtẽdit. 439.20
Indicationũ primarũ differentiæ duæ. 132 5
Indicationum tria genera et nõ plura. 477.12
Indicatio prima ab effectu cui mederi paramus. 197.3
Indicatio prima à virtute

 ſumi-

ſumitur. 476.3
Indicatio proxima, ab affectu datur. 475.12
Indicatio quæ à febri ſumitur, aliquis contrarijs, numero quidẽ inferior, magnitudine tamen ſuperior. 440.14
Indicatio quæ à ſenſus acumine ſumitur. 218.23
Indicationes quæ eligendæ. 549.11
Indicatio quid nominatur. 94.13. & 95.7
Indicatio ſimplex ex ſimplicibus, compoſita ex compoſitis. 474.7
Indicatio vna curatoria generalis, eſt contrarietas. 480.13
Inedia aduerſiſſima bilioſis. 505.27
Inedia aduerſiſſima calidis & ſiccis. 398.10. & 414 4
Inediam q̃ tẽperaturæ magis, vel min⁹ ſe. 433.20
Inediã, qui biduo patiunt̃ neceſſe eſt vt febricitent. 501.18
Inedia plethoricũ aliquãdo ſanat. 212.22
Inedia quales vrinas facit. 698.12
Inedia ſiccis calidisq́; corporibus noxia, tũ valẽtibus, tum ægrotantibus. 507.3. & quare. 8
Infirmis cautius agendũ. 552 13
Inflationes vnde, & earũ cum œdematis differentia. 710.12
Inflationibus inueteratis quid agendum. 710.6
Inflationis inteſtini curatio. 306.20
Inflationum ἐμφυσημάτων curatio. 713.1
Inflationũ omniũ indicatio communis. 710.23
quibus curatur. 24
Inflatio vnde contingit. 711 11
Inguen quomodo ſecatur. 654 20
Inquiſitio, inuẽtio et demõſtratio eſſentiæ rerum

ex quibus. 31.16
Inſtrumēta craſſa ſuū habēt inſtrumētum, quo aliquid in ea infunditur. 243.3
Inſtrumenta duo, fidē faciūt rectè inuētis. 21.23
Inſtrumētis p̄ partis proprietate aliquādo vtūtur. 143.1
Inſtrumētorum morbus. 93 23
Inſtrumentum quid. 35.3
Intelligentiæ manifeſta axiomata. 37.10
Intemperantiæ cauſæ conſyderandæ. 228.2
Intemperantiæ cui primò medendum. 228.6
Intemperantiæ in ſimilaribus. 93.23
Intemperantiæ ſigna calidæ & ſiccæ. 399.13
Intemperantiæ ſimplices quæ. 392. 27. & quæ compoſitæ. 28.
Intemperantia ſemper cō traria requirit. 660.4
Intēperatas naturas, licet quales accepimus ſeruare, licet & ad melius transferre. 435.29
Intemperiei calidæ & humidæ in ventriculo ſanatio. 375.29
Intemperiei neminem eſſe curatorem, niſi qui elemēta nouit. 340.14
Intēperiē calidam quæ ſanat ex accidēti 523.17
Intemperies calida & ſicca ad febres opportuniſſima. 433.1
Intemperies humida facilè ſanatur. 376.17
Intemperies intemperie curatur. 545.27
Intemperies mutādæ cum valent, nō cum ægrotant. 436.1
Intemperies octo. 343.9
Intēperies partis quomodo curanda. 178.2
Intemperies quomodo curanda. 342.23
Intemperies, quod morbi genus. 487.17
Intemperies ſicca, vide Sicca

Sicca intemperies.

Intẽperies ſola qualitate, & cũ materia. 487.18

Intemperies ſuo curatur contrario. 377.15

Intẽperies vlceribus incõmodare poteſt. 189.5

Intẽperierũ gradus ad lapſum in febrem. 433.3

Intemperierũ peſſima inter ſimplices, ſicca: inter compoſitas, ſicca et frigida. 377.25

Intemperierum vẽtriculi cum humore conſyderatio. 377.27

Inteſtina craſſa, ſanatu facilia ſi vulnerata ſint, & tenuia difficilia. 310.9

Inteſtina craſſa vlcerata remedijs per ſedẽ iniectis egent. 219.21

Inteſtina deiectione tantũ inaniuntur. 390.2

Inteſtina quà expurgantur. 590.16

Inteſtina ſuũ habẽt inſtrumentum, quo aliquid infunditur. 249.21

Inteſtina tenuia non reuniuntur. 119.6

Inteſtini quod excidit, abdomine læſo, inflatio vnde & quomodo curatur. 306.16. & 21

Inteſtini recti vlceribus, quibus occurritur medicamentis. 249.21

Inteſtinis ægrotãtib⁹, aliũ deijcere malũ. 666.26

Inteſtinis inflãmatis, aliquid foras effluit. 681.2

ex Inteſtinis ſi profluuiũ eſt, quid conſyderandũ, & quibus opus eſt medicamentis. 243.20

Inteſtinorum dolor ex frigido humore interclu-ſo, allio curatur & theriace. 639.5

Inteſtinorum repoſitio in abdomen vbi exciderunt. 307.16

Inteſtinorũ vlcera quibus curantur. 265.5

Inteſtinũ ieiunum, quare incurabile. 310.10

Inteſtinũ rectum, quibus partibus expurgandis via eſt. 590.17
Intybũ refrigerat. 701.21
Intybi ſuccus refrigerat & humectat. 520.10
Inuentio, inquiſitio & demõſtratio eſſentiæ rerũ ex quibus. 31.15
Inuẽtiõis duo inſtrumẽta, experiẽtia et rõ. 21 12
Inuentionis nullũ inſtrumẽtũ præter duo. 257.2
Inuẽtis rectè fidẽ faciunt duo inſtrumenta. 21.23
✻Iræ picrocholorũ, quomodo tractant. 406.23
Ira vires reſoluit. 620.28
Iris cuius naturæ. 132.1
Iris deterget. 419.4
Iris illyrica quãdo neruo cõtuſo idonea. 301.22
Iris, locus oculi. 752.6
Iris pro iecinoris phlegmone. 672.10
Iris ſarcotica. 120.29
Iris vehementer ſiccat, & oris vlceribus quadrat. 263.29
Irinum vnguentũ quibus commodum. 407.26
✻ἰσχιάς. 61.3
Iſidis vel Macheriõis medicamẽtũ viride. 258.25
Iſis medicamentũ. 336.5
✻Italiæ medici. 5.9
✻Iudicum iniquorũ conſuetudo. 80.4
Iunci flos pro iecinoris phlegmone. 672.11
Iuſtus ocularius medicus, quomodo ſanabat hypopyos. 751.9
Iuuenis cuiuſdã curatio ĩ peſtilẽtia graui. 267.8

K

Καμαρώσεις. 232.10
Κάμνοντας laborãtes vocant Græci. 69.4
Καθετῆρες veſicæ clyſteres quare excogitati. 265.2
Καθ' εὐθὺ, è directo ſecãda vena. 233.24
Καθετῆρες εὐθύτρητοι ſiphones recti, veſicæ clyſteres. 243.6. & 249.19
Κακοχυμία. 194.20
Καρδιαλγία. 61.25

Κάροι. 686.28
Κάρτομ quid. 601.21
ἐν Καρπῷ, id eſt articulo brachij, ſummæq; manus medio, arteriæ conglutinatæ. 247.16
Καρωτικὸς, ſoporifera quæ. 603.5
Κάταγμα. 62.15
Κάταγμα, id eſt in oſſe fractura, vnitatis eſt ſolutio. 118.25
Κάταγμα, in oſſe fractura. 172.6 & 285.9
Κάταγμα, ſolutio continuitatis in oſſe. 313.13
Καυλκδὸν fieri quid dicant Græci. 313.20
Κάγχαι. 686.28
Καχεξία. 194.18.
Κατωτερικὸς φάρμακος. 90 6
*Κεγχρία vnde, et quid. 743 17
Κεφαλαλγία. 61.7
*Κολόβωμα. 62.17
Κολοβώματα quæ. 738.15 & eorũ curatio. 18
Κῶλα, id eſt artus, quibus fricandi. 274.9
Κῶλα ſi vulnerata fuerit quõ deligãda. 239.16
Κῶμα. 61.17
*Κυκλίσκοι paſtilli nariũ vlceribus. 263.25
Κυκλίσκοι ſcalpra exciſoria. 329.6

L

Labores apud Hippocratem. 413.2
Labores vehementius aucti, quoſdam iugularunt, & omnes certè læſerunt. 621.5
Lac aſininũ celerrimè mutatur. 351.1
Lac aſininũ hectica laborantibus, ſi febris traxerit. 536.19
Lac aſininũ, quare vẽtriculo ſicco vtili᷒. 351.19
Lac aſininũ vẽtriculo ſicco. 350.27
Lac bubulum, ſpiſſum, aſinorum tenue. 270.21
Lac cum melle copioſè vẽtriculo ſicco & valde frigido. 370.20

Lachry-

Lachryma cyrenica puncto neruo. 291.6
vt Lac in vẽtre nõ cogat̃. 536.21. quid miſcendũ.
Lac muliebre commodum phthoẽ tabeſcentibus. 351. 12
Lac muliebre phthoicis. 270 25
Lac quãdo ſeponẽdũ à ſicco intẽperie. 261.21
Lac muliebre, quare optimum. 351.15
Lac quibus maximè idoneum eſt. 277.14
Lacti aſinino quare mel immiſcendum. 351.28
Lacti qđ bibit̃, cur ſal & mel inijciunt. 264.12
Lactis aſinini optimi nota. 353.9
Lactis aſinini potionis, modus in hecticis. 536.29
Lactis corrupti in ventre notæ. 537.5
Lactis ſumpti, & cõcocti notæ. 334.18
Lactis ſuper vſu præceptum. 270.29
Lactis Tabiani vſus. 268.21. & commendatio.
Lactuca exigui nutrimẽti. 401.2
Lactucæ ſuccus refrigerat & humectat. 520.10
Lactuca refrigerat 701.22
Lac vaccinũ craſſum, aſini tenue, & caprarum mediũ. 270.21
Læſionis cauſa ſi eſt, ſtatim inquirenda. 37.9
Læſio quam mors optanda. 602.28
Lana ſuccida vbi cõuenit. 711 21
Lapidoſæ cõcretiões ĩ articulari morbo vñ. 705.9
Lapidũ ſubſtantia cõſtans et ſtabilis quare. 485.10
Lapis hæmatites adſtringit. 244.5
Lapis hæmatites, quæ ſanat vlcera. 283.19
Lapis pyrites & molaris ſcirrhoſis affectibus cõueniunt. 706.23
Laryngam vocãt arteriæ caput. 371.13

Λάρυγγος vlcera quomodo curãtur. 267.4
Latio, genus motus. 65.26
Latio in loco agit. 34.16
Lauandi quãdo febricitãtes. 408 3
Lauandus quomodo quis citra laborẽ. 534.12
cur Lauantur medicamẽta. 29.26
Lauacrum febricitãtibus poſt primam acceſsionem. 195.4
Lauatio oculorũ dolores ſoluit. 604.28
Lauit nemo ægrotantem, nec in ſignificationis febrilis principio, nec in incremento. 524.27
*Λειποψυχίας animi deliquia q̃ inferũt. 623.13
Lemnia terra, vbi ſalutare auxilium. 250.6
Lemniũ ſigillũ internis vlceribus prodeſt. 220.23
Lenticula paluſtris refrigerat. 701.22
Lentiſci decoctum adſtringit. 220.28
Lentiſci germina adſtringunt. 244.9
Lentiſci tenera germina pro iecinore. 672.22
Lentiſcus frutex, lacti generãdo idoneus. 270.17
Lẽtitia humoris in corpore quid indicat. 571.17
Lẽtũ citra roſionẽ dolorẽ maximé leuat. 690.15
Leoninũ ſeuum molliendo digerit. 705.20
Lens paluſtris refrigerat, & humectat. 520.8
Leporis moliſsimus pilus hæmorrhagijs conuenit. 237.6
Lepra vñ cõſiſtat. 740.13
in Lesbo tria oppida. 514 9
Lethargicis quæ applicantur per nares. 687.4
Lethargicorũ capiti auxilia applicantur. 685.21
Lethargo miſsio ſanguinis competit. 686.3
Lethargus phrenitidi cõtrariatur. 685.24
Λευκη. 61.27

Λευκη

Λευκὴ leuce vnde cõſiſtat. 740 11

Λευκοφλεγματίας ὕδρος. 61 23

*Librorum Galeni ordo demonſtratur. 91.3

in Liene, an adſtringentibus ſit occurrendum. 586 20

Lienem iecurq; dulcibus omnibus maximè intumeſcere. 670.6

Lieni capparis cortex medicamentum eſt. 679.4

Lienis auctior, vlceribus incommodare poteſt. 189 8

Lienis & iecinoris optima comparatio. 679.4

Liene inflammato, abſtinendum à mulſa. 591.1

Lienis pars inferior, per inteſtina purgat. 681.6

in Lienis phlegmone, quæ vena ſecanda. 667.14

Lienis plerunq; craſsi humoris cauſa laborat. 587.29. quæ conueniũt cataplaſmata. 588.2

Lienis quomodo vacuatur ſi phlegmone præmitur. 679.23

Lienis quo probè nutritur alimento. 676.6

Lienis rarior ſubſtantia quàm iecinoris. 676.4 & tamen crebrius ſcirrho affligitur.

Lienis valentiora medicamenta expoſtulat quã iecur. 679.8

Lien quando adſtringendus. 586.25. & quando non. 587.2

Λήμματα ſumptiones. 31 17

Linamenta quibus imponi ſolent. 252. 22. μοτοὺς vocant Græci.

Linea quid. 25.24

Lĩguæ actio, locutio. 34.2

Linguæ cuiuſdam ſexagenarij tumefactæ, curatio. 715.28

in Linguæ vitio, ſubducẽtibus magis vtẽdũ quã vomitorijs. 216.20

Lingua cur egemus. 51.22

Lingua cur ſapores percipit. 70.17
in Lingua vena quæ ſecãdæ. 667.7
Lĩgula homomynũ 97.27
Lini ſemen, tepidi caloris. 587 14
Λιθάργυρ☉ quæ vlcera poteſt ſanare. 283.13
Λιθάργοι. 687.2
Lithargyrus vlceribus pdeſt. 220.4
Lithargyrus ſiccat, adſtrĩgitq; modicé. 145.12
Lixiua aqua optima neruo putri facto. 292.21
Lixiuium digerit. 712.19
Lixiuiũ tenuiſſimarũ eſt partium, & inflationes diſſecat. 711.17
★Lotus herba, lacti generando idonea. 270.15
Locus affectus curationẽ ipſam indicat. 222.22
Locutio, lĩguæ actio. 34.2
Logiatri qui. 430.1
Logicæ ſpeculationis initium eſt prædicamenta diuidere. 110.1
Logicã et Empiricã cõfundere nõ oportet. 94.29
Logica ſeorſum tractanda. 118.14
Logicus qui. 118.1
Logiſtici quid primùm diſcunt. 25.19
Loqui definitè, eſt caput ad deceptionem fugiẽdam. 167.4
Lotium ex inedia quale. 698 13
Λόφ☉ collis ſiccus, & eius deſcriptio. 270.7
★Lupus λάβραξ picrocholis idoneus. 403.16
ſi Luxatio cũ vlcere in aliquo maiorum articulorum incidit, quid agẽdum. 163.11

M

Macedonicũ pharmacum vlceri. 651 11
Macheriõis vel Iſidis, medicamẽtũ viride. 258.24
Magnitudo affectus triplex. 384.12
Magnitudo indicatiõis vnde

de indicandi. 549.14
Mala adſtringẽtia pro iecinore. 672.15
Mala adſtringentia pulmoni vulnerato. 253.5
Mala ceſtiana adſtringunt. 672.17
Malactica quæ vocãt medici. 706.9
Malicorium adſtringit. 243 29
Malicorium internis vlceribus prodeſt. 220.23
Malicorium modicè ſiccat. 147.20
Mali cotonei decoctũ adſtringit. 220.28
Malinum vnguẽtũ, pectori quãdo cõfert. 253.15
Maluæ exigui nutrimenti. 401.1
Maluæ ſylueſtris folia, ſcirrhis cõmoda. 708.22
Mali punici grana in aliicam iniecta. 633.28
Malum punicum, ſtomachum roborat. 498.15
Mandragoræ radix anodyna. 602.12
ex Mandragora, opio, & hyoſcyamo medicamentum pernicies oculorũ, & quare. 126.6
Mãdragora, quare in vlceribus fugiẽda. 157.20
Mangones puerorũ, quibus ſuccurrũt extenuatis. 235.21
Manna ad gignendã carnẽ conueniens. 283.20
Mãna adſtringit. 243.17
Manna medicamẽto quãdo vtimur. 654.24
Manna quid. 654.26. & eius natura.
Manna thure magis adſtringit. 238.4
Manu laborante, ſcarificabis crura. 651.18
Manu ſtilo vulnerata, à Theſſalio quodam quõ tractata ſit. 288.21
Maraſmo laborantes lauabis. 538.2
in Maraſmum hectica. 507 11
Maraſmum torridũ μαρασμὸν περιφρυγῆ cõtingere

tingere bilioſis facilè propter inediã. 398.21
Maraſmus citra cordis intemperiem eſſe non poteſt. 517.23
Maraſmus duplex. 532.21
Maraſmus inſanabilis. 532.12
Maraſmus quibus viſceribus accidit. 516.15
Marathri ſemen, flatum diſcutit. 426.15
Marrubium valenter incidit. 682.1
Maſtiche chia, confert vẽtriculo imbecillo. 423.7
Maſtiche chia, ventriculo ſicco, & frigido. 369.5
Maſtiches natura. 238.18
Maſtichinũ oleum, vẽtriculo ſicco frigidóque. 368.29
*Meatus per quos vis purgare, fluxiles fiãt oportet. 590.15
Meatum recluſio reuellit. 234.16
Meconiũ, quare in vlceribus fugiendũ. 157.20
Medendi methodi finis quid. 155.22
Medendi methodi propoſitum primũ, morbi ſublatio. 469.22
in Medẽdi methodo exercitatus remedia inuenit, & inuentis vtet. 285.2
Medendi methodũ omnem ſeiunctã ab experiẽtia procedere. 94.27
Medendi methodus in ſimilaribus. 343.8
Medendi methodus omnis per indicationem fit. 95.5
Medendi methodus principiũ & radix. 46.18
Medendi modus à ſitu indicatur. 390.9
Medendi peritia. 619.9
Medẽdi ars rerũ quatuor generibus: vel noſcẽdis, vel nõ probè, vel ſecus incipere. 47.1. & 48.5
Medendi totidẽ rationes, quot ſint morborum ideæ. 86.11
Mederi qui velit efficaciter,

XXXXVIII

ter, agnoſcat quod præſens eſt, & prouideat ex eo quod futurum eſt. 512.10
Medicamē ex palūbiū ſtercore, quibus laborātibus imponitur. 273.20
Medicamenta acria, quare vitanda in phlegmonis. 590.28
Medicamēta amara, quādo miſcenda in phlegmone. 587.27
Medicamenta auſtera & adſtringentia, quā habent facultatē. 145.23
Medicamēta cruſtifica, eſcharā operātia. 232.25
Medicamēta detergentia. 419 4
Medicamenta διὰ σπερμάτων quibus vulneribus conuenientia. 256.2
Medicamenta digerētia, plethorā curāt. 557.29
Medicamenta emplaſtica. 232 24
Medicamenta emplaſtica pulmoni vulnerato. 253 3.
Medicamenta enema. 246 13
Medicamenta incruſtātia cum adſtringēdi facultate. 240.23
Medicamenta liquabilia τηκτά. 250.1
Medicamenta modicè ſiccantia. 147.21
Medicamēta naturis hvim numero rĩdent. 155.7
Medicamenta nulla capiti impoſita aliquid efficerent, niſi ſuturarū beneficio. 688.13
Medicamenta ophthalmica, qualia eſſe debent. 690 28
Medicamēta q̄ diminuūt, quæ augēt porū. 3:6.5
Medicamēta rarefaciētia quibus cōferunt. 561.6
Medicamēta rubreficātia, oīa cucurbitæ ritu trahūt: & propterea non ſūt parti adhibēda, niſi corpore vacuato 192.14
Medicamenta ſanguinem ſuppri-

XL

reſoluuntur, dum altè deſcendunt. 682.11
Medicamentorum virtus *varia.* 131.1
Medicamentum cephali*con.* 121.21
Medicamentũ humectans *& refrigerans.* 519.25
Medicamentum glutinãs *ſiccat adſtringítque.* 227 15
Medicamentum glutina*torium, quale eſſe debeat.* 142.6
Medicamentũ emplaſticũ *pectori pulmone vulnerato quod.* 253.24
Medicamentũ ex cadmia, *cicatricẽ inducit.* 260.16
Medicamentum ex caſia, *pectori perforato conueniens.* 256.3
Medicamentũ ex caſtoreo *dolorem ſedat auriũ, oculorũ & dentiũ, ſi auribus inſtillet.* 640.10
Medicamentum ex papy*racea charta cõbuſta, q̃ ſanat vlcera.* 282.29
Medicamentũ ex ſalice ve*menter ſiccat.* 262.25
Medicamentum ex ſcoria *ferri, vehemẽter ſiccat.* 263 7
Medicamentum ex opio, *mandragora & hyoſcyamo, pernicies oculorum, & quare.* 126.25
Medicamentũ implens ſic*cat et abſtergit.* 227.18
Medicamentum macedo*nicum.* 281.27
Medicamentũ optimũ ad *hæmorrhagias.* 236.29
Medicamentũ Muſæ qui*bus conuenit.* 263.24
Medicamentũ pro natura *laborantis eſſe debet.* 150 9
Medicamentũ ſimpliciſſi*mum humectans et refrigerans aduerſus eryſipelata et phlegmonas in pudendis.* 519.1
Medicamentum ſolenne, *ex aqua pane & oleo.* 281 29
Medicamentum tempeſti*uè*

uè exhibendum:126.11
Medicamentũ valens par ti alicui appoſitũ, trahit cucurbitæ moræ. 201 23
Medicamentum viride. 150 2
Medicamẽtũ viride, Machærionis, vel Iſidis.258:24
Medicamentorũ opera, vlceris, ſordida purgantur, ſupercreſcentia minuuntur. 156.13
Medicandũ eſt tutò ei, qui generosè contra morbum pugnat. 602.2
Medicationis prima indicatio à ſolo affectu.159.4
Medicatio ſpecialis intem perierum duobus conficitur. 343.16
Medici Coi. 5.3
Medici ex eo quod ignorant nõ parum lucrifacientes. 582.7
Medici finis. 183.2
Medici functionũ duas eſſe primas differentias. 184 15
Medici Cnidij. 5.3
Medici Italiæ. 5.8
Medici methodo vtentis proprium, ex ipſa rerũ materia indicationes ſumere. 292.8
Medici qui in precio magis eſſe ſoleant. 4.4
Medici qui optimi. 3.29
Medici qui veritatis inquiſitioni non vocãt.56.21
Medici qui vocari ſoleãt. 3 24
Medici Rhodij. 5.6
aduerſus Medicos, qui ſub malis præceptorib' operã pdiderũt.411.20
aduerſus Medicos, qui vrbem ſalutationibus luſtrant. 449.23
Medicorum contra dolorẽ inſtantium, duplex ratio. 600.29
Medicorum nobilium tres ſcholæ. 5.12
Medicorum primum & proprium munus, morbos adimere. 69.10
Medicus imitator naturæ eſſe

eſſe debet. 216.18
Medicus in quo alius alio eſt præſtantior 285.29
Medicus in quis vlceribus curandis. 288.11
Medicinæ adſtringentes. 243. 28
Medicinæ artis munus. 118. 7
Medicinæ ſuper ſine à varijs erratum. 43.17
Medicina ſecundum Hippocratem,& appoſitio & detractio. 570.13
Medicina vera,de laborãtis natura conie ctu ram facit. 154.26
Medicorum vulgus cuiuſmodi. 449.13
Medidoris ſiccatio, eſt vlceris ſanatio quã vlcus eſt. 206.11
Medio interim tranſgreſſo,primo tertium adnectũt veteres. 203.14
Medulla ceruina,molliẽdo digerit. 705.18
Meges Sydonius chirurgus 836.3
Μελαγχολία. 61.22
Melãcholicus humor quo vacuatur medicamento. 710.10
Melca ventriculo imbecillo. 346.10
Mel deſpumatum ventriculo frigido vt conueniens, ita calido aduerſiſsimum. 370.21
Mel et ſal inijciunt lacti, quod bibitur. 270.19
Mel miſcendum medicamentis,quæ thoracis et pulmonis vlceribus deſtinata ſunt. 221.23
Mellis optimi notæ. 352.3
Mellis vitioſi notæ. 352.8
Mel quare non exhibendũ hecticis. 538.27
Mel ſalubre neruo nudato. 297.18
Mel thymum redolens,nõ bonum. 352.27
Melicerides,in quo morbi genere 747.16
Meliceris poſtmodũ orta non prius. 740.14
Melicratum in picrocholis facilè

facilè bileſcit. 403.1
Melicratum in thoracem iniectum, per pulmonē expui. 251.24
Melicratum, vide Aqua mulſa.
Μελικηρὶς. 62.4 & 726.4
Meliſſophylon, herba lacti generādo idonea. 290.17
Membri præcellentia, ſuū medendi conſilium dictat. 228.20
Membri principis robur ſemper ſeruari oportet 216 27
Menſes καταμήνια, ſi confertim eruperint, cucurbita magna ſub mā mis defigenda. 233.15
Menſes retinēt cucurbitæ, māmis appoſitæ. 682.27
Menſibus euocādis cucurbitas pubi et bubonib⁹ commodè applicamus. 683 4
Mercurialis aluum ſoluit. 684 4
Mercurialis per ventrem purgat iecinoris cauā. 22
672 3
Meri potio, oculorum dolores ſoluit. 127.13. & 604 28
Meſaræo incidunt febres hecticæ, & maraſmus. 516 21
Meſenterium quà expurgatur. 590.17
Meſpila adſtringunt. 244 15
Μεταληπτικὴ ἔντασις. 327 24
Metallica medicamēta omnia ſi citra roſionem ſiccatura ſunt, elota eſſe debent. 297.15
Μεταποροποιήσεως nomen. 198.23
Μετασυγκρίνειν 185.14
Μετασυγκρίνειν τὴν ἕξιν. 197 24
Metaſyncriſeos nomen vnde. 198.21
Methodicus qui. 118.2
Methodi medendi forma generalis 197.1
Methodi medendi principium & radix 210

L1

Methodi medendi propoſitum. 31.20

Methodi medẽdi propoſitũ primum morbi ſublatio. 469.23

Methodi medendi vnũ in omnibus curationibus principium. 156.25

Methodi non tantũ generalitatẽ diſcere oportet; verùm & in ſingulis partibus exerceri oportet. 173.9

Methodi reſolutiuæ curãdæ febris cũ putredine, exemplũ clariſſimum. 563 1

Methodi ſpecies, cuiq; morborum ſpeciei. 173.13

Methodi vniuerſales, non ſatisfaciunt ad exactã cognitionẽ. 449.7

Methodo in omnis, multis ſæpè leuioribus problematis prius ſe exercere oportet. 29.25

Methodo inuenire & inquirere, cui oppoſitũ. 23.20. & quid. 22

Methodo vera curãtes qui 125 5

Methodus in vniuerſalibus conſiſtit. 4[illegible]4 1

Methodus quid. 196.12

Methodus quæ ratione nititur, ſeparatim agitanda. 23.8

Methodus vera quæ poteſt. 289.6

Methymna in leſbo. 514.11

Metrenchytæ vteri clyſteres. 249.18

*Μητρεγχύτας vocant inſtrumẽta, quibus in vterum aliquid infunditur. 243.4

Μητρεγχύτη vteri veſicæ, quare excogitati. 164 29

Micrologia noĩm. 114.28

Milij fomentum, quos ſanat dolores, & eius natura. 639.29

ex Milio fomentũ, quibus doloribus colicis. 639.9

Miſy incruſtat cũ adſtringẽdi facultate. 240.24

Miſy natura humidæ applica-

plicatũ,carnem potius demit,quàm cicatricẽ inducat.149.15.& quã cicatricem inducit.17

Miſy præcipuè adſtringit. 683 22

Miſy ſiccat. 147.22

Mitylene in Lesbo. 514.9

Mium valẽter mouet vrinas. 673.24

* Molæ in vtero geſtatio ſui ablationem indicat. 727.15

Molibdena quæ vlcera ſanat. 283.14

Mollia carne, ſiccæ intemperiei conuenientia. 356 17

Mollia naturaliter concreſcunt. 139.26

Molliendã digerẽtia quæ 705 17

Morbi cognitio principiũ inuentionis remediorum cuiuſque morbi. 95 17

Morbi curationem inuenire eſt propoſitum in methodo medendi.30.2

Morbi non commodè curantur, ignorata corporis vniuerſa natura. 13 3

Morbi duo tantùm à Theſſa in omni victus ratione præcipiuntur, fluxus & clauſus. 15.8

Morbi facilis toleratio et conſuetudo, cibandum infirmum in putridis continuis demonſtrat. 553 2

Morbi ex vitioſo ſucco cũ ſiniuntur, calefacientia & ſiccantia expetunt. 716.25

Morbi magnitudo ad purgationis indicationem conſyderatur. 213.11

Morbi magnitudo, ſanguinem mittendum indicat. 212.17

Morbi magnitudo, ſanguinis detrahendi indicatrix & purgandi. 215 22

Morbi natura remediorũ inuẽtionẽ oſtẽdit.116.23

Morbi

Morbi omnes participatione vnius eiuſdemq; morbi appellant. 95.23
Morbi primi et ſimplices, idem. 168.12
Morbi qui vacuantur citra periculum, & qui nō ſine periculo. 472.3
Morbi quot in vniuerſum ſint requirendi ab eo qui veritatis ſtudium tenet. 64.1
Morbi ſummus vigor vbi maturè expectatur, et vires valētes ſunt, tenuißimo victu licet vti. 552.17
Morbi, ſymptomata, cauſæ, tres in corpore affectus ꝓter naturā. 65.4
Morbi vigor et vires ægrotantis ſunt, à quibus cibādi cōſiliū eſt. 509.14
Morbo aduerſatrix virtus. 547.17
Morbo quæ coincidant. 677 9
de Morbo quæ ſit controuerſia. 59.8
Morbo ſimplici, ſimplex curatio: compoſito, nō ſimplex. 173.7
Morbo ſuæ naturæ cognato laborātes, minus periclitantur. 387.27
Morbum non noueris, niſi quod ſecundum naturam eſt noueris. 75.1
Morborum cuique ſpeciei, ſua methodi ſpecies. 173 15
Morborum curatio, nō ex nominū, ſed rerum recta opinione cōtingit. 45 17
Morborū curator. 117.28
Morborum duplex genus. 93 21
Morborum genera ſex in vniuerſum. 94.1
Morborū nomina, à læſa particula indita. 61.1
Morborū nomina ab ſymptomate. 51.8
Morborū nomina ab particula læſa & ſymptomate. 61.16
Morborum nomina à cau

ſa putata. 61.20

Morborum nomina à ſimilitudine. 61.25

Morborũ nonnullorũ ſciẽtifica agnitio, aliorũ conie ct uralis. 634.20

Morborum numeratio ex diuidendi methodo habetur. 86.12

de Morborũ numero quæſtio ab antiquis medicis. 15.24

Morborũ numeros nequit demonſtratione aſſerere, niſi cauſas actionis & ea quæ temerè accidant, norit. 71.25

Morborum numerum niſi quis methodo inuenerit, is in methodi medẽdi foribus lapſurus eſt 86.9. & quare 12

Morborum numerũ quis non cõprehenderit, niſi idem numerum omniũ cauſarum actionis corpore ſecundũ naturã habente norit. 70.6

Morborum numerum traditurus, quid agere debeat. 19.11

Morborum numerus cur prius ſciri debeat. 30.3

Morborum numerus definiri non poteſt, niſi inuentis affectis omnibus à quibus actio læditur. 56 10

Morborũ tum in numero, tum in magnitudine conſyderatio. 730 6. et 731 19

Morbos ad vltimos vltima remedia. 279.1

Morbus actioni incommodat. 68.11

Morbis calidis & ſiccis emiſsio mordentiũ eſt ſalubris. 526.29

Morbus comitialis nomen naturæ rei. 53.18

Morbus cùm in acumine eſt, ſtatim vltimos labores infert. 412.27

Morbus cùm in ſummo vigore eſt, tum victu vti tenuiſsimo eſt opus. 413 8

Morbus

Morbus & ægri tēperies cōtrarietatis menſurā definiunt. 543.8
Morbus & ſanitas in eodem genere. 38.14
Morbus & ſanitas in quibus. 43.27
Morbus inſtrumentorum. 93 24
Morbus præter naturam res eſt. 86.22
Morbus primus in ſimilaribus ex intemperie qualitatum. 87.16
Morbus quid. 53.1 & 60 24. et 67.25 & 114.25
Morbus quomodo appelletur. 48.11
Morbus ſe tollendum indicat. 547.25
Morbus ſimilarium. 93.23
Morbus ſi valens fuerit, ſanguis mittēdus. 212.9
Morbus triplici genere grauis. 216.2
Μοτὸς vocant Græci linamenta. 232.21
Motus actiuus quid. 34.4
Motus plurimus ſpiritum corrumpit. 620.14
Motus cerebri ex calore. 686 2
Motus duplex genus. 65.26
Motus, eſt immutatio eius quod præfuit. 34.3
Motus, prioris habitus mutatio. 34 13
*Mugil è pelago πελάγιος κέφαλος picrocholis idoneus. 403.16
Muliercularū mos. 84.22
Mulier Romana quomodo eſt curata ex ſanguinis reiectione per catarrhum. 273.4
Mulieri ſanguinē vomenti, meſes ſuperuenietes remedio ſunt. 23..13
Mulſa alimentum detergens. 419.1
Mulſa aluum fluxilem facit. 590.25
Mulſa amplius cocta, minus aluum ſubducit, et magis nutrit. 608.14
cruda, minus nutrit, & magis ſubducit. 15
Mulſa aquoſa, deterget.

get. 420.6
Mulſa citra roſionem etiã deterget. 670.5
Mulſa inimiciſſima colliquãtibus febrib⁹. 541.12
Mulſa mediocriter aperit. 681 21
Mulſa putredinẽ vacuat. 558 20
Mulſa quando inutilis. 591 2
Mulſa quare non offerenda hecticis. 5,6.27
Mulſa quibus conuenit cũ hyſſopo. 607.12
Mulſa quibus febribus cõfert,& quibus noxia. 565 25
Mulſa quibus ſola eſt data ante ſeptimũ diem. 509 6
Mulſa ſola, exiguum eſt cibi adminiculũ. 509.18
Mulſa triplex. 420.8
Multa vnum ſunt,et vnũ multa. 104.2
Multitudinem ſanat vacuatio. 570.10
Mulus τρίγλα *picrocholis idoneus.* 403.16
Muria,vbi cõducit. 701 29
Muſculi capite pũcto,conuulſio ſuperueniẽs quo modo ſanatur. 163.1
Muſculi contuſi quibus leniri debent. 712.2
Muſculi obliqui abdominis quatuor. 305.3
Muſculi recti abdominis duo. 304.15
Muſculis ex plaga inflatis tres indicationes. 712.9
Muſculus inflatis,quæ ſunt remedia. 711.15
in Muſculis vlcus & ruptio. 285.9
Muſculi tranſuerſi abdominis. 305.5
Muſculi volũtarij motus inſtrumenta. 298.16
Muſculo inflato,ſi ſine dolore eſt,quæ competũt. 712 22
Muſculorũ robur quã glãdularũ valẽtius. 649.26
Muſculorum ventre vulneratorum conſyderatio. 305.14

Muſa medicamentũ quibus conuenit. 263.24. et 264 3
Mutatio dupliciter fit. 34 14
*Μυδρίασις, nimia pupillæ dilatatio. 127.7
Μυρμηκία. 61.28. et 727.11
Μυρμηκία, in quo genere morbi. 740.8. & ex quo conſiſtat. 11
Myrmecias ore ſanare. 745.7. & alio etiam modo. 745.20
Myrmeciarum ſanatio. 745 14
Μυροβαλάνου πίεσμα. 585.9 & 672.10
Myrta adſtringũt 244.10
Myrta pulmoni vulnerato. 253.6
Myrti germina adſtringunt. 244.21
Myrti virentium ramorum decoctum adſtringit. 68.19
Myrti tenera germina, pro iecinoris phlegmone, 672.23

N

Nardina mediocriter adſtringũt. 739. 1
Nardinum vnguentũ, pro iecinoris phlegmone. 672 20
Nardinum vnguentum, quando pectori confert 253 16
Nardinũ vnguentũ quibus cõmodum. 407.26
Nardinum vnguentum, quando ventriculo applicatur. 422.26
Nardinum vnguentum ventriculo ſicco & frigido. 368.27
Narditudos radix, pro iecinoris phlegmõe. 672.11
Nardus celtica, valenter mouet vrinas. 673.23
Naribus ſanguine profluẽte, cucurbitæ præcordijs apponũtur. 682.29
è Naribus ſi ſanguis profluat, qd agẽdũ. 245.19
Naribus vlceratis, quæ medicamenta. 263.20

Naſo

Naſo inflãmato, aliquid foras effluit. 681.1
Natatio frigida, quibus febrientibus profuit, & quando. 561.1
Nates pueri fame cõſumptæ, breui auctæ. 736.9
Natura author carnis generandæ. 129.2
Natura cauſa vt vlcus creat. 156.12
Natura corporis ex quibus. 129.6
Natura corporis, vlcus euacuaturo, cognoſcenda. 133.18
Natura ægri curandi conſyderanda. 152.12
Naturæ impulſus animalium, ſibi conueniens. 528 24
Naturæ impulſus qualis. 528 19
Naturæ ſemper gaudent conſuetis. 436.5
Natura in vlcere carnis productionem, ſinus impletionẽ, agglutinationem, cicatricem operatur. 156.24
Naturalem ad ſtatum reditus, dolorẽ affert, niſi paulatim fiat. 629.15
Naturalis ſciẽtia, medico neceſſaria ad agẽdum de ſimilaribus. 137.27
Naturaliter habens, cuſtodiendum: quod præter naturam, tollendum. 434 28
Natura molles vehemens pharmacum nullo pacto ferunt. 152.10
non omnis Natura medicamenta requirit. 152.4
quod ſecundum Naturam ſe habet, cuſtodiam ſui indicat: quod præter naturam, ablationem. 132 6
quæ præter Naturã ſunt, ad naturam ſuam redire non poſſunt ſine contrarijs. 227.27
quæ ſecundum Naturam ſunt, ſimilia ſemper poſtulant. 434.26
quæ ſecundum Naturam ſunt,

LV

ſunt,ſimilium indicatiua ſunt. 158.27
quæ præter Naturam,*contrariorum.* 158.28
Naturam *tribus conſtare* 544 15
Natura *originalis & acquiſititia.* 545.7
Natura *per ſe ipſa agit.* 544 14
Naturarũ *inſpiciendæ proprietates.* 365.23.& *quare.*
Naturis *hominum numero reſpondent medicamenta.* 155.8
Nephritidas alias facilè ſolubiles, alias ægrè ſolubiles eſſe quare. 676.15
Νεφρῖτις 61.4
Ne quid nimis. 602.19
Nerui contuſi,que medicamẽta poſtulant. 301.6
Nerui nudati curationis conſilium. 297.7
Nerui per tranſuerſum vulnerati in carpo conſyderatio. 300.24.& *curatio.* 29
Nerui præciſi curatio. 302 2
Nerui conuulſio ſpaſma dicitur. 172.12
Nerui temperamẽto frigidi & offenſi,facilè impertiũt cerebro. 298.14
Nerui,tẽdones atque oſſa ſi vulnerata fuerint, dolores vigiliarũ,conuulſionis & delirũ periculum inſtat. 214.14
Nerui vulnerati curatio, qualia poſtulat medicamenta. 294.15
ex Nerui vulnere nemo in conuulſionem incidit, Galeni inuentis ſtatim vſus. 289.12
Nerui vulnus ἐν κορῦφῇ *quomodo curatũ.* 298.3
Neruis cerebrum ſuppeditat virtutem. 589.27
Neruis vulneratis,aqua calida inimiciſſima. 290.3
Neruo,acu ſtilóve puncto, quid curandum. 287.4
Neruo caſim vulnerato, quid cõſyderãdũ. 296.20

Neruo in crure per tranſuerſum vulnerato, quid agendum. 301.4
Neruo nudato, oleum non eſt imponendum, & quare. 298.29
Neruo puncto, cõuulſiones & deliria. 163. 7. & quid agendum.
Neruo puncto, ſanguinis miſſio cõpetit. 289.29. vel purgatio. 290.2
Neruorum ortus vnde. 302 13
Neruorũ robur valentius quã glãdularũ. 649.25
Neruo vulnerato emplaſtrũ ex euphorbio, cera & fricta reſina. 293.2
Neruoſa ſubſtãtia nõ eadẽ regeneratur. 540.2
in Neruoſis fibris ſpaſma. 285. 8
Neruoſum totũ genus adfectũ ex immodica & intempeſtiua frigidæ potione. 458.27
Neruus inſtrumentum et pars. 35.8
Neruus nullus ẽ ſupernis capitis. 335.19
Neruus per directum diuiſus quæ expoſtulat medicamenta. 296.26
Neruus punctus, quomodo tractandus. 289.14
Neruus putris factus, à Galeno curatus. 292.15
*Nihil abſq; cauſa fieri, axioma. 37.6
Nitri ſpuma deterget. 420 12
Nitrum deterget. 420.13
Nitrum œdemati confert. 703 17
Nitrum ſiccat. 405.13
*Νομὴ vnde, & quare dicitur. 241.9
Nomina contemnenda. 570 3
Nominare quæque, ita vt qui diſcit clariſſimè intelligat, eſt optimi præceptoris. 60.18
Nominibus contemptis, nãtura rerũ ſcientia exercenda. 718.20
de Nominibus laborandũ non

non eſſe. 339.27
de Nominibus non eſt contendendum. 164.14
de Nominibus non eſt anxiè contendendū. 185.2
Nominibus nullum oportet ſeduci. 33.5
de Nominibus parum eſſe ſolicitū oportet. 285.14
Nominis cuiuſq; ſolutio, quomodo in ſuā orationem abſoluitur. 111.10
Nominis oratio apud veteres. 112.18
Nominum diuerſitas in ægritudinibus inſpiciēda diligenter. 60.28
Nominum imaginatio fugienda. 63.28
Nominum micrologia. 114 28
Nominum interpretatio ex Græcorum conſuetudine. 31.13
Nominum vſus qualis. 48 27
Noſcuntur quæ memoria tenentur ab empiricis 27 2
Νοσοῦντας ægrotantes vocant Græci. 69.3
Notæ morborū, aliæ ſcientificæ, aliæ coniecturales. 634.20
Notio rei exacta ſemper ſeruanda. 542.19
Nouella & vetula quibus fugienda, & quare. 403 27
*ex Nucum corticis ſucco medicamentum ſtomaticum. 264.8
Numero idem norunt aſini. 100.8
Nutrimenti ægrotantibus neceſſitas. 575.20
Nutrimenta defectum ſanant. 570.10
Nutrimenti modus in ægris, vnde deſumendus. 552 15
Nutrimenti qualitas, vnde deſumenda. 552.23
Nutriendi tempus in ſynochus. 552.26
*Nyctilops quid. 63.20
Nymphea bibitur in priapiſmo. 715.10

O

Obeſis curandis, quæ vina. 738.10
Obeſitas, vide etiam πολυσαρκία.
Obeſitatem nimiam, quæ curant medicamenta. 733 2
Obeſum corpus nimium, quibus ad debitum modum reducendũ. 73?.14
Obeſus valde, quomodo à Galeno curatus. 733.21
Obſeruator qui. 117.29
Obſtructio in cauis iecinoris, ægritudo eſt totius iecinoris. 89.11
Obſtructio magna, diarias non parit. 421.9
Obſtructio magna, duplicẽ parit febrem. 414.13
Obſtructio, morbus in febre putrida, continua. 571 11
Obſtructio, morbus inſtrumentalis. 562.25
in Obſtructione ſola, quo modo ſanguis mittendus. 454.9
Obſtructiões variæ. 495.2
Obſtructioni ex copia, ſanguinis miſsio. 495.5
Obſtructioni ex humorũ qualitate attenuantiũ vſus. 495.6
Obſtructioni opponitur ἔκφραξις, id eſt, reclusio. 572.10
Obſtructionis curatio. 417 15
Obſtructionis magnitudo vndẽ diſcernit. 418.22
Obſtructio quãdo diariã parit, & quãdo continentem. 463.2
Obſtructio, quibus eſt, ſanguis detrahẽdus. 418.20
Obſtructio vnde. 444.15
Obſtruentium vacuatio, per aluum, vrinas & ſudores. 564.5
*Occipite phlegmone afflicto, vena frontis ſecãda. 667.6.
Ochra cur miſta emplaſtro conuenienti neruo vulnerato. 293.5
ὀχθώδη. 134.15

LVII

Oculi actio quando læditur. 89.6
Oculi affectus, an morbus an ipſum actionis vitium. 37.20
Oculi dolor ex morſu, quomodo curatur. 691.9
Oculi locus, iris. 752.6
Oculi opus, vel eius actio, vt videat. 32.2
Oculi partes reliquæ, quæ cryſtallini humoris cauſa ſunt, quas ſeorſum actiões nactæ ſint. 88.27
Oculi partes reliquæ cryſtallini humoris cauſa factæ ſunt. 88.23
Oculi phlegmone, ſola purgatione per aluum ſanata. 666.4
Oculis quæ collyria. 640 28
Oculis quæ localia, τοπικὰ remedia applicantur, & quando. 691.28
in Oculis qualiter humor infunditur. 689.22
Oculis qualiter medicaméta imponi debeát. 689. 29. & qui humores infundendi ſunt. 690.3
Oculis quando fomenta adhibentur. 691.23
Oculis quãdo prodeſt balneum. 691.16
Oculis quare læuia apponenda. 690.24
Oculis ſæpenumero fluxio eſt à capite, et ſanatio. 692 22
Oculis vehemẽter doletib⁹ quid agendum. 691.2
Oculi tunicæ. 31.15
Oculorũ actio, viſus. 34.1
Oculorum dolor, caſtoreo ſanatur. 640.11
Oculorũ dolor ex flatuoſi ſpiritus extenſione quomodo curatur. 691.25
Oculorum dolorem ex diſtenſione quomodo curabis. 691.19
Oculorũ dolores ex frigido humore, aut flatu, quõ ſanantur. 639.27
Oculorum dolores, meri potio ſoluit. 604.28
Oculorum dolores vehementiſ-

metiſsimos collyria ex opio remittunt. 640.12
Oculorum fluxiones diutinas curamus, oculis dimiſsis, ad caput conuerſi. 692.26
Oculorum fluxiones retinet cucurbita, in occipite fixa. 683.7
Oculorum fluxiones ſi fiat vitio venarum vel arteriarum, quæ imbecilliores ſint; quid agendum. 693.14
Oculorũ fluxiones quomodo curantur. 378.15
Oculorũ fluxionibus ex calido ſanguine ac vaporum pleno, arteria incidẽda, & quæ. 693.28
Oculorũ fluxionibus propter calorem acrem, quæ expediunt medicamenta. 693.6
Oculorũ grauiſsimi dolores, quibus ſanentur. 126.22. & 127.14
Oculorũ medicamenta læuia eſſe debent. 690.28
Oculorum pernicies, medicamẽtũ ex opio, mãdragora, & hyoſcyamo, et quare. 126.26
Oculo vlcerato, collyrium ex thure. 263.20
Oculũ ſanare ante totum caput non licet. 192.21
Oculus acerrimi ſenſus. 689 29
Oculus, animalis particula. 35.3
Oculus inſtrumentum: et eius viſio, actio. 56.6
Oculus, pars corporis. 32 14
Oculus, pars & inſtrumẽtum. 35.10
*ὀδονταλγία. 61.20
*Oedema aliter prouenit 702.29. & quando curationem nullam requirit.
Oedema cõſtat ex pituita & quid. 702.27
Oedemata vnde. 648.24 & 710.7
Oedematum cataplaſmata. 208.17

Oede-

Oedematum curatio. 708 26
Oedematis ex pituitoſo humore in particulam fluente curatio. 703.8
Oenanthe cutem ſtipat. 404 18
Oenanthe quid. 672.24
Oenanthe ventriculo ſirmando. 424.10
ex Oeſipo ceratum. 711.27
Oeſypus vbi conuenit. 711 24
οἴδημα. 62.13
Olea quæ conueniunt oculorum fluxionibus propter acrem humorem. 693.8
Olei ſabini natura. 583.21
Oleo quare non eſt perfundendus neruus nudatus. 298.29
Oleraomnia exigui nutrimenti. 401.3
Oleum adſtringens hiſpanum. 583.15
Oleum adſtringẽs hiſpanũ hiſtricumq;. 606.22
Oleum calens digerere διαφορεῖν, frigidum obſtruere ἐμπλάττειν. 290 10
Oleum cauo vulneri infuſum aduerſiſſimum. 123 16
Oleum cum cera & æruginе temperata ſarcotica. 124.13
Oleum ex chamæmelo digerit. 606.28
Ole. ex frondibus oleæ adſtringens. 583.16
Oleum ex germinibus & oliua immatura adſtringens. 606.24
Oleum hiſpanum adſtringit. 405.2
Oleũ vel hiſpanũ vel hiſtricũ, vel crudũ, vel lẽtiſcinũ, vel myrteũ, vel melinum, pro iecinoris phlegmone. 672.17
Oleum hiſtricũ maximè adſtringens. 583.22. *et eius natura. ibidem.*
Oleum maſtichinum, ventriculo. 423.19
Oleum melinum, confert ven-

vĕtriculo fluĕti. 423.16
Oleum melinũ, maſtichinũ vel lentiſcinum, loco abſynthij. 583.24
Oleum myrtinum qñ exhibendum. 584.11
Oleum ὠμοτριβὲς quãdo frigidum. 290.14
Oleum omphacinũ. 583.17
Oleum quod, ventriculo ſicco & calido. 372.24
Oleum roſaceum quando ventriculo exhibendũ. 584 10
Oleum roſaceum ſimplex. 520 25
Oleũ roſaceũ, vide etiã Roſaceum.
Oleum rutaceum, ventris dolori. 642.1
Oleum ſabinum, cuius naturæ. 405.3
Oleum ſabinum, partium tenuium. 707.2
Oleum ſabinum quibus cõuenïens. 295.26
Oleum ſabinum relaxat. 266 21
Oleum ſabinum tenuiſſimum, & quibus conuenit. 290.16
Oleum ſabinum, ventris roſioni. 426 9
Oleum cum ſale, tumoribus pedum hydropicorum & tabidorum. 703 8
Oleum ſicyonium digerit. 605 26
*Omẽti cõpoſitio. 312.23
Omẽtum ἐπίπλοον, ſi exciderit læſo peritonæo, quid agendum. 311.23
ὠμὴν λύσιν quid vocant. 701 25
Omnia ſimul dici non poſſunt. 50.3
Omoplatæ. 517.12
ὁμότονος ſimilem tenorem ſeruans. 454.2
ὠμοτριβὲς oleum quando frigidum. 290.14
Omphacinũ omotribes refrigerat. 407.3
Omphacium adſtringit. 243 28
Omphacium ſtrenuè ſiccat, & oris vlceribus conuc-

conuenit. 264.4

*ὀῤῥός. 115.8

*in Ophiaſi amiſsio particulæ vtilis. 747.21

ὀφίασις 62.5

ὀφίασις, ex quo genere morbi. 740.4

Ophiaſis vnde oritur. 748 12

ὀφθαλμία. 61.6

ex Opio collyria, & quando his vtendū. 640.18

ex Opio, mandragora, & hyoſcyamo medicamētū, pernicies oculorū, & quare. 126.26

Opobalſamo vngendus vētriculus ſiccus & frigidus. 369.1

Opopanax puncto neruo. 291 5

Oppoſita ſecundum Ariſtotelem. 569.18

ὀπὸς κυρηναῖος, vide Lachryma cyrenaica.

* Oratio nominis apud veteres. 112.19

Oratio quomodo in nomen vnum componitur. 111.13

Ordo curandorum, quæ præſtabat. 384.21

Organorum morbi quatuor. 93.25

Origanū detergens. 419.3

Origanū in iecinoris phlegmone. 674.12

Origanum lethargicis cōuenit. 687.4

Origanum valenter aperit. 681.25

Oris partes phlegmone afflictæ, ad nares deriuādæ. 666.28

Oris vlceribus quæ conueniunt. 263.25

Orthopnœa, immodicam euacuationem ſequi ſolet. 471.1

*Os capitis, ſenſu caret. 689 28

per Os ingeſta, ad inferiora non pertingunt integris viribus. 265.10

Os non inſtauratur. 746 29

Oſſa, nerui atque tendones ſi vulnerata fuerint,

doloris vigiliarũ, conuulſionis & delirij periculum inſtat. 214.15
Oſſa quæ recipere poſſunt vnitionem. 315.21. & *quæ non poſſunt.* 22
in Oſſe fractura, catagma dicitur. 172.12
Oſſe in brachio ad medullam vſque fracto, quid contigit. 333.19
in Oſſe fractura κάταγμα 285 8
Oſſibus fractis, quando ferulæ ſunt circumponẽdæ. 323.28
Oſſis caries, id eſt τερηδὼν, *an ſanari queat, neſcit plebeius.* 119.10
Oſſis fracti deligatio. 319.1. & *qualis eſſe debet.* 3
Oſſis fracturæ curandæ, vera methodus. 315.8
Oſſis fracturæ per tranſuerſum conſyderatio. 316.28. & *primus ſcopus agendi.* 317.1
Oſſis in callũ ſanguis craſſus effunditur. 252.12
Oſſium antitaſis. 318.9 & 322.22
Oſſium continuitatis ſolutionis conſyderatio. 313 8
in Oſſium deligatura prurītui quomodo occurrendum. 324.4
Oſſium deligatura, quoto die ſoluenda. 323.28
in Oſſiũ fractura agendi ſcopus ſecũdus. 318.20
in Oſſiũ fractura aliquãdo venæ ſectio & purgatio. 325.11
in Oſſium fractura, repoſitionis figura qualis. 321 29
in Oſſiũ fractura victus ratio. 325.9
Oſſium nutrimentum. 315 29
Os ventriculi affectum ex potiõe frigidà. 458.18
Os ventriculi ſtomachum appellari. 456.5
Oſtagra inſtrumentum. 332 19
ὠταλγία. 61.18

LX

ὠτεγχύτη auricularij clyſteres quare excogitati. 264.18
*Oua, quibus danda 626 1
Oues naturaliter humidæ. 404.10
Oui humor, quare oculis prodeſt, & eius natura. 690.6
Ouorum album ægrè coquitur. 626.2
Ouum, plurimi nutrimenti. 401.6
*Oxalis refrigerat & humectat. 518.10
Oxalme miſcetur eryſipelatis cataplaſmatis. 702 1
Oxycratō hæmorrhagias ſupprimit. 242.21
Oxycraton, vide Poſca.
Oxylipe quibus confert. 424 17
Oxymeli citra roſionem deterget. 670.9
Oxymel cum fabacea farina neruo cōtuſo. 301.21
Oxymeli ex marrubio valenter incidit. 682.2
Oxymeli medicamentum detergens. 419.2
Oxymelite & abſynthio & cappari fit cataplaſma lieni idoneū. 588.2
Oxymeli, pituitam deterget. 266.9
Oxymeli, putredinem vacuat. 558.20
Oxymeli quando promulſa. 610.8
Oxymelite quando vtendum. 566.5
Oxymelitis natura. 419.6
Oxymelitis noxæ. 566.6
Oxyrhodinum capiti phreniticorum applicatur. 685 4
Oxyrhodinum cū ſale, tumoribus pedū hydropicorum & tabidorum confert. 703.8
Oxyrhodinū tam lethargo quàm phrenitidi cōuenit. 686.11

P

PAllor corporis abſolutè eſt. 65.19

παλμός. 61.11
Palmulæ ventriculo firmando. 424.12
Palmulas pingues πατητοὺς vocant. 520.13
Palmularũ carnis vſus in medicamentis. 520.14
Panacis radix deterget. 420 7
Panacis radix digerit. 734 3
Panax, cuius naturæ. 131 24
Panax ſarcoticũ medicamẽtũ. 121.1. & 131.20
Panes κριβανῖται in furno cocti picrocholis idonei. 403.11
Panis à furfure purus, in cutis meatibus hæret. 723 14
Panis cum frigidæ potione, calidis & ſiccis. 511 28
Panis ex aqua & oleo, pus mouet. 207.17
Panis furfuraceus, craſſarum eſt partiũ. 723.17
Panis purus & in furno coctus, ſiccæ intemperiei conueniens. 356.10
Panis purus, plurimi nutrimenti. 401.5
Papaueris ſuccus anodynus. 602.11
Papaueris ſuccus, quando per clyſterem infunditur. 659.20
Paradoxologos. 505 7
Paradoxopæos quid 505.2
παρακμαστικός, decreſcẽs. 454 4
παράλυσις. 61.12
παραφροσύνη. 61.16
παρέγχυμα. 669.12
παρεγχύματα, affuſiones. 532 24
παρέμπτωσις. 646.8
Parithmijs vlceratis gargarizandum. 221.6
παροχέτευσις, deriuatio ad proxima. 2 3.4
Pars acuti ſenſus quammaximè citra dolorem curanda. 218 21
Pars, ad aliquid dicitur. 32 15
Pars haudquaquam princeps.

cepſ, quomodo curanda. 218.29
Pars omnis phlegmone agitata, tenuis ſaniei aliquid foras emittit, niſi cutem ſpiſſam habuerit. 680.27
Pars quibus calidior redditur. 657.1
Pars quæ imbecilla dicitur. 594.6
Pars ſenſus parum acris, valentiora recipit remedia. 218.26
Pars vel particula corporis quid. 32.18
Partes carnoſæ. 544.18
Partes inſenſiles non dolent. 628.4
Partes intra peritonæum contentæ quare curatu difficiles, ſi inflamentur. 255.25
Partes profundæ, valentiora medicaměta expoſtulant, quàm quæ in ſummo ſunt corpore. 223.6
Partes ſingulæ habent tũ qualitatem, tum quantitatem. 544.19
Partes ſpirituoſæ. 544.15
Partes verè ſolidæ quæ. 544 16
à Partibus indicatio conſyderanda. 242.27
Partibus internis vlcere affligi, ea exhibenda ſunt, quæ naturæ ſunt familiaria. 219.27
Partibus quibuſcunq; tenuatis, quomodo occurrendum. 636.1
Particulæ, curationě indicant. 262.29. & ſimilia. 263.1
Particulæ profluenti, frigida non admouenda. 245 2
Particula animalis omnis alimentum ſibi ſimile trahit. 315.27
Particula & pars, idem. 35 3
Particula patiens, ſuã habet indicationě. 160.9
Particulam totã, actionis cauſa requirimus. 52.2

Parti-

Particularum diuerſitas vnde. 342.21
Particularum ſubſtantia qualis. 539.27
Particulas oẽs animalis à ſe mutuò affici. 12.18
Particula valẽter in ambabus qualitatibus immutata, actio omnis perit, nec ea ſanatu facilis. 375.17
Particula vulnerata, curationẽ indicat. 169.25
Partis afflictæ præſtantia, vitium reddit magnum. 213.24
Partis imbecillitas, vlceribus incommodare poteſt. 189.9
Partis proprietas, inſtrumenta indicat. 243.2
Partium animalis tẽperamenta diuerſa, quibus gaudeant. 548.26
Partiũ corporis cõſeruandarum modus. 548.11
Partiũ figuræ & poſituræ idicatiões habẽt. 222.10
Partium primarũ ac ſimplicium ſubſtantiæ diuerſæ. 539.7
Partiũ quæ ægrè reficiũtur ac pluſculũ ſunt refrigerata, curatio. 737.5
Partium qualitas vnde. 544.20
Partium quantitatis conſyderatio. 544.24
Paſionis paſtilli, profluuio ex eroſione conuenientes. 244.21
Paſionis paſtillus, neruo vulnerato. 300.3
Paſionis medicamẽtũ carni conueniunt. 403.19
Paſſerculi montani, ſiccæ intemperiei conuenientes. 356.17
Paſſeres montani, picrocholis bunculo. 723.21
Paſtilli κυκλίσκοι narium vlceribus. 263.23
Paſtilli τροχίσκοι qui conueniunt profluuio ex eroſione. 244.21
πατητὰς palmulas pingues vocant. 520.12
Pathos quid. 67.9

πάθος

LXII

πάθους appellatio apud veteres. 68.24
*quæ ex Pectore educũt, triplex cõpẽdium habent præ ijs quæ ex pulmone vacuant 254.28
Pectore inflãmato, quare artus vinciunt. 667.23
Pectori adſtringẽtia, quare parcius adhibenda. 588 17
Pectori cibis robur conciliandum. 588.10
Pectori expurgando quare fortiſſima excogitata medicamẽta. 265.19
Pectoris, febres hecticæ incidunt & maraſmus. 516 20
Pectori perforato, ex caſſia medicamentum conueniens. 256.4
Pectori phlegmone tentato, quæ conueniunt medicamenta. 681.21
Pectoris cùm phlegmone premitur interna facies, excernitur aliqua ſanies. 681.4
Pectoris vlcera quibus curantur. 265.3
Pectus per tuſſes expurgatur. 265.24
Pectus quà expurgatur. 390. 9. & 590. 21. & 681 7
Pectus quibus euacuatur. 591 7
πελιδνὸν quis color. 717. 14
Penis vlcera citra phlegmonem quo egent medicamento. 281.22
Perdices ex volatilibus optimi picrocholis. 403 19
Perdices, ſiccæ intemperiei conuenientes. 356.16
περιχάρειαν. 6:0.22
Periclitantur minus, qui morbo ſuæ natura cognato laborãt. 187:26
Periclitari vel agẽtes aliquid prouerbiũ. 531.14
περιπνευμονία. 61.2
Peripneumonijs, vna ſalus, viriũ robur. 510.10
περιτόναιον quid. 214. 5 &

& 302.21

Peritonæi ſitus. 305.6

Peritonæi vulnus pericu-loſum. 214.6

Peritonæo vulnerato, ſi omentum decidit, quid agendum 311.21

Perit quidque in contra-rium & à contrario. 132 10

Perſpiratio διαπνοὴ, ſiue tranſpiratio. 556.19

Perſpiratio inuiſibilis, eſt excrementum tenuius, quod alimenti muta-tionem ſequitur. 130 7

quomodo fit viſibilis. 8

Peſtilētia grauis λοιμὸς tempore Galeni. 267.9

Peſtilentiæ tempore exan-themata. 271.24

Petroſelini ſemen, flatum diſcutit. 711.1

Petroſelinũ pollens in vri-nis ciendis, obeſitatem nimiam curat. 733.7

Petroſelinum valenter mo-uet vrinas. 673.24

**Phacoti vſus.* 331.24

Phagedæna. 62.29

φαγέδαινα cuius gene-ris. 741.15

Phagedænam craſſus hu-mor creat. 741.23

φακωτῶν conſyderatio. 329 7

Phaſiani picrocholis conue-niunt. 403.20

Phlegmonæ refrigeratio. 663 4

Phlegmonarum commu-nis generatio. 647.14

Phlegmonarum curatio euariat pro laboran-tium particularum ra-tione. 661.28

Phlegmonarũ curationẽ immutantes, indicatio-nes quæ. 664 9

Phlegmonarũ incipiẽtiũ inhibitio quæ. 650.13

Phlegmonarum omniũ cõ-munis curationis indi-catio vacuatio. 656.19

Phlegmonarum omnium quà phlegmone ſunt, vna eſt ſpecies. 144.1

Phlegmonarũ quæ in ge-nera-

neratiōe ſunt cōſydera-tio & curatio. 656.19
Phlegmonarum quæ vlcera ſequuntur, conſyderatio. 650.15
Phlegmonas ſequi febres. 512 25
Phlegmone. 62 11
Phlegmone circa fauces & palatū aut linguā aut in ore conſiſtente, cauendi ſunt phlegmatiſmi. 666.21
Phlegmone abſolutè eſt. 65 17
ex Phlegmone relictum ſcirrhoſum, quomodo curatur. 653.11
Phlegmone eryſipelatoſa 700 7
Phlegmone in febre quomodo curatur. 587.11
Phlegmone interna laborantibus, quibus mouēda aluus. 684.5
Phlegmone iecinoris quid actum eſt. 584.29
in Phlegmone iecinoris, purgatio per aluū noxia. 666.6
vbi Phlegmone, ibi refrigerantibus eſt opus. 512 14
Phlegmone membri vbi iā deſijt, quo eſt vtēdū cataplaſmate. 701 24
Phlegmone, morbus. 65.5
Phlegmonē cauētis, quod eſt officium. 647.5
Phlegmonē, quæ in generatione eſt, curāti, quæ cuſtodienda. 657.14
Phlegmone oculi, ſola purgatione per aluum ſanata. 666.4
Phlegmone omnis ex ſanguinis fluxu. 646.3
Phlegmone partē ſupernā occupāte, ambulatio et curſus ſalutaris. 658.20
Phlegmone particulam iā vrgere incipiēte, quid agendum. 649.6
Phlegmone prout orta eſt ab affectu partis, conſyderatio. 659.17
Phlegmone pulmonis, vel pleuræ, vel ventriculi,

vel iecinoris, biliosos febricitātes interfi. 510.5
in Phlegmone quare vacuationis indicatio, refrigerationis indicatio nem vincit. 662.20
in Phlegmone quatenus refrigerandum. 662.27
Phlegmone quibus maior redditur. 651.25
Phlegmone quibus membris cùm adeſt, cibandum non eſt. 510.15
Phlegmone ſi in parte aliqua conſiſtit, cauſam externam inquirere ſuperuacuum eſt. 180.10
aduerſus Phlegmonas pudendorum medicamentum refrigerans & humectans. 519.2
Phlegmone vbi ſecandà. 653 23
Phlegmone vnde. 648.22
in Phlegmone vſus medicamentorum qualis eſſe debeat. 683.14
Phlegmones cataplaſmata. 208.18
Phlegmones compendiaria curatio. 208.22
Phlegmones conſyderatio. 645 10
Phlegmones curandæ indicatio omnibus communis. 646.14
Phlegmones deſcriptio. 49.8. & 645.15
Phlegmones differētiæ maioris minoríſve ratione. 719.3
Phlegmones ex dolore cauſa. 648.2
Phlegmones & eryſipelatis collatio. 697.26
Phlegmones generatio. 513.8. & 699.2
Phlegmones inciſæ, quo curatur vlcus. 655.14
Phlegmones in generatione duplex indicatio. 646 14
Phlegmones in iecinore curatio, 664.27
ad communem Phlegmones maxima ex particulis ipſis accedere videtur differentia. 676.10

Phlegmones per farinam hordei curatio, lenientis eſt tractatio, nõ medentis. 209.1
Phlegmones remedia, ſicciorũ ſũt viriũ. 208.15
Phlegmones vacuatio excogitata duplex. 663 21
Phlegmones vbi ſuſpicio adeſt vinum fugiendum. 221.2
Phlegmones vna eſt indicatio diaphoreſis. 678 11
Phlegmonis incipiẽtibus, frigidis adſtringentibusq; eſt vtendũ. 560.8
Phlegmonis non curãdis citra pus, quæ applicant medicamenta. 207.25
in Phlegmonis quando repercutiẽtibus nõ eſt amplius vtendũ. 660.13
Phlegmonis tũ glandulas tum artus obſidẽtibus, q̃ victus ratio. 668.28
Phreniticorũ capiti, oxyrhodinũ applicamus. 685 5
Phreniticus. 112.14
Phrenitidi exitiali ſuccedit conuulſio. 643.11
Phrenitidi lethargus contrariatur. 685.22
Phrenitis. 112.13
Philippus quomodo balneo vtitur. 533.10
Philonis medicamentum, quot annorum eſſe debet. 604.1
Philonium medicamentũ. 603 22
φοινιγμὸν rubrificationẽ fieri per thapſiam vel ſinapi. 345.14
Φλόγωσις. 645.13
Phthoë laborãtib⁹, lac muliebre idoneum. 280.25
Phthoë tabeſcentibus, lac muliebre commodum. 351 10
φθόη vide Vomica.
Phu valenter mouet vrinas. 673.24
φῦμα. 62.18
Phymata citra vlceris occaſionem quomodo accidunt. 648.21
*Picatio extenuatis cõuenit.

nit. 735.10
Picationis effectus. 735.13
Picra, ad vitioſos ſuccos qui in ventriculi tunicis continentur probatiſſima. 381.26
Picra cum melle repoſita, non æquè vt alia, vtilis 382.11
Picræ compoſitio duplex. 381. 20
Picra, vitioſis ſuccis purgandis accommoda. 632 22
Picrocholi, vide Bilioſi, & calidi, & ſicci.
Picrocholi frigore laborantes quomodo ſanandi. 407.15
Picrocholi qualiter ſanandi. 406.12
Picrocholis diaria laborantibus quis victus. 408 14
Picrocholis diaria laborantibus vinum quale. 408.21
Picrocholis ex inedia quid accidit. 400.6
Picrocholis raro accidit acida cruditas. 427.4
Picrocholorũ cibi. 403.4
Picrocholorum cibus, fluẽte ventre. 424.16
Picrocholorum & cũ valent, & cùm de ſe querũtur, δυσ... commune conſilium vt fluxile & tranſpirabile vndique corpus reddatur 406.5. & quæ fugere debeant. 13
Picrocholorũ natura, & deſcriptio. 400.2
Picrocholus cum grauedine & deſtillatione febricitans, prius quàm hæc concoquantur, lauandus non eſt. 407.17
Pilorum corruptorum curatio. 748.23
Pilorum generatio vnde. 748 1
Pilorum productio, naturæ opus eſt. 747.29
Pini cortex adſtringit. 244 3
Pini cortex, vlcera glandis

dis ſediſq; humidiora ſanat. 283.17
Pilulæ ex aloë, ſcãmonia et colocynthide. 706.4
Pilulæ Galeni diuerſarũ facultatũ his qui pulmonem vlceratum habent ex vitioſo ſucco. 277 3
Piſces ſaxatiles ex albo iure quibus. 424.29
Piſces ſaxatiles, molli ſunt carne. 397.7
Piſces ſaxatiles omnes, ptrocholis idonei. 405.12
Piſcis quis deterior. 405.17
Pituitæ craßioris & glutinoſioris vacuatio difficilis. 744.12
Pituita lenta in ventriculo contenta, primò diſſecanda, deinde purgãda. 384.14
Pituitam detergent oxymeli, et radicula. 266.9
Pix liquida quãdo neruo contuſo idonea. 301.22
Pix ſola, quare vlceribus vſui non eſt. 157.23
*Plantaginis ſuccus, profluentem è vulua ſanguinem ſiſtit. 243.13
Plantago adſtringentibus miſcetur. 244.8
Platonis dictio de animæ natura inuenienda. 10 10
Plebeium ſecundum naturam habentem, quouis ſophiſta meliores habere opiniones. 429.2
in Plenitudine quoad vaſa, ſtatim ſanguis mittendus. 456.17
Plenitudo, vide Plethora.
Plenitudo duplex. 455.26 quomodo inuicem diſtinguntur.
Plethora quid. 657.21
Plethora quibus curatur. 657 26
Plethora vlcera vexat. 189 14
Plethora vtraq;. 526.22
Plethorico in concurſũ, ſanguis mittẽdus. 218.6
Plethorico ſano, ſanguis non ſtatim mittendus. 212

212.20.& quæ ſatisfaciunt.

in Pleuritide, doloris lateris ſanatio, vel miſſo ſanguine, vel purgato corpore, ſymptomatis curatio non eſt. 600.2

πλευρίτις. 61.1

Pleuritidis, vna ſalus virium robur. 510.11

*ποδάγρα. 61.4

Podagræ fiunt à balneo quare. 593.11

Polenta quibus inſpergitur fluente aluo picrocholis. 424.20

Polentæ vſus picrocholis fluente aluo. 424.17

Polipodium, vide filicula.

Polium digerit. 734.3

Polium, obeſitatem nimiã curat. 733.5

Poliũ œdematũ & phlegmones cataplaſma, & quare. 208.20

Polygoni ſuccus, refrigerat et humectat. 520.10

Polygonũ herba lacti generãdo idonea. 270.16

Polyidæ medicamentũ carbunculo. 723.20

Polyidæ paſtilli loco occurrit vel Andronis vel Paſionis. 300.1

Polyidæ paſtilli, profluuio ex eroſione conuenientes. 244.18

Polyidæ paſtilli σιρίω ſapa ſoluti neruo vulnerato. 298.6

Polypi curatio. 728.12

Polypus. 61.27

πολυσαρκίαν, obeſitatem nimiam dicit. 732.14

Pompholyx elotus nudato neruo. 297.12

ex Pompholyge medicamentum, neruo per directum diuiſo, ſalutare. 297.4

Pompholyx, medicamentum vlceribus inteſtinorum. 250.3

Pompholyx quæ ſanat vlcera. 283.16

Pompholyx, ſarcoticum medicamẽtum. 131.20

Pompho-

pompholyx vlceribus pro deſt. 220.4
Porcelli iuuenis ἰσχνὸς ὢν caro, quando ſiccis intemperie dãda. 361.27
Porcellus heſternus, hyeme quàm recens necatus, facilius concoquitur. 361.28. æſtate, ſat eſt ſi manè immoletur. 362.1
Pωri generatio in oſſe. 316.10 & 739.7
Pωri in articulari morbo vnde. 705.10
Pωro gignendo quis cibus aptus. 325.15
Pωrum, quæ augent, quæ diminuũt medicamenta. 326.9
Πῶρος vnde ſit. 324.6
Pωrus quid. 247.10
Portulacæ ſuccus refrigerat et humectat. 520.6
Portulaca refrigerat. 701 20
Poſca, carnem humidiorẽ in lauandis vlceribus emendat. 176.4
Poſca thrombũ reſoluit. 252 28
à Poſitu indicatio. 219.4
Poſituræ indicationes habent. 222.10
Poſitura, clyſterem immittendũ indicat. 222.12
ποσθῆς præputij vlcera quibus egent medicamentis. 282.9
Poteſtate tale. 546.12
*Præceptoris optimi eſt nominare quæque, ita vt qui diſcit, clariſſimè intelligat. 69.19
Præcordia quibus calfacienda, & quibus non. 577 1
Præcordijs cataplaſma appoſitũ, quæ incommoda afferat. 579.18
Præcordijs impoſito refrigerãte medicamẽto difficultas ſpirãdi orta. 521.13
Præputij, cui deeſt quantitas curatio. 737.9
Præputij ποσθῆς vlcera quibus egent medicamentis. 282.13
Præputium non reuni-

tur. 119.8
Præſentis rei, curatio eſt. 180 17
Priapiſmi conſyderatio, & vnde. 713.18
πριαπισμοί. 62.7
Priapiſmo quod medicamentum. 715.12
in Priapiſmo, vomitoriȷs eſt vtendũ, magis quã ſubducentibus. 716.19
Priapiſmus quibus accidit. 715.7
Prima indicatio febris. 394 16
Primo tertium adnectunt veteres, medio interim transgreſſo. 203.16
Primum quid. 523.13
Principio ſemper vtendũ in omni re diſquirenda. 20.22
Progaſtor, nomen magnitudinis ventris. 108.9
Prophylactica quæ vocant. 184.27
Prophylactices officium. 545.29. & quæ purè prophylactice dicitur. 547 3
προφυλακτικὴ prouidentia. 183.28
Propolis puncto neruo. 291 1
Proſpicere febri quid. 480 2
Proſpicere quid. 184.22
Prouidentia futuri eſt. 180 18
Prouidentia προφυλακτική. 183.27
Prouidere: vide pſpicere.
Pruritui in oſſium deligatura quod remedium. 323 21
* ψυχροφόβοι, frigidæ exhibendæ formidantes. 462.22
Pſyliũ refrigerat. 701.20
*Pterygia in oculis quomodo curanda. 728.26
Pterygȷ ſanatio. 750.24
Ptiſſana alimentum detergens. 419.1
Ptiſſanæ conditura. 536.9
Ptiſſanæ cremor, calidis & ſiccis febrientibus. 511 27

Ptiſſana

Ptiſſanæ cremor, citra roſionem deterget. 643 1
Ptiſſanæ cremor χυλὸς, calidis & ſiccis cibus. 403 27 & eius facultas. 356 6
Ptiſſanæ cremor mediocri ter aperit. 681.23
Ptiſſanæ cremor putredinem vacuat. 558.20
Ptiſſanæ cremor quibus. 566 3
Ptiſſanæ cremor, quibus ad ſeptimum vſq; datur ſolus. 509.9
Ptiſſana citra roſionem deterget. 670.8
Ptiſſana hecticis. 536.8
Ptiſſana nonnullis nauſeã parit, in alijs aceſcit. 365 2
Ptiſſana optimum nutrimentum picrocholis. 405 4
Ptiſſana quando eſt ſeponenda à ſicca intemperie. 361.20
Ptiſſana, ſiccis competit. 356 6
Ptiſſana, vomituris pituitam non lentam neq; craſſam, ſolùm miniſtretur. 382.20
in Ptiloſi amiſsio particulæ vtilis. 747.22
Ptilorum, id eſt pilorum ex cilijs ſanati. 750.1
πτίλωσις, in quo genere morbi. 740.6
*Pudibundis vomitu laborantibus auxilium. 666 17
Pudenda, cur leui ex cauſa putreſcant. 240.21
ex Pudẽdis ſanguinis pro fluuio quomodo occurritur. 240.17
Pudendo inflãmato, quæ vena ſecanda. 667.10
Puellis boni habitus ventriculo frigido & ſicco quomodo applicatur. 371 27
Pueri calidi & humidi. 485 5
Pueris ante quartumdecimũ annum quare non

mittendus ſanguis. 574 10
Pueri nates fame conſumptæ breui auctæ. 736.9
Pueris poſt decimumquartum annum quando ſanguis mittendus, & quando non. 574.17
Pueris victus humidus ex ſimilium indicatione. 436 27
Pueritia, cur ſanguinem mittendũ dehortatur. 461 17
Puer non tolerat ſanguinis miſsionem. 665.6
Puerorum ſubſtantia qua re facillimè digeritur. 486 1
Puero, ſanguis non eſt detrahendus. 212.18. & 417 12
Pulegium lethargicis conuenit. 687.3
Pulegium valenter aperit. 681.25
Pulmo affectus ex potione frigida. 458.20
Pulmo humidus laxusq;, hecticis opportunus nõ eſt. 516.20
per Pulmonem expui, quæ in thorace ſunt. 251.24
Pulmonem qui habent vlceratum, vitioſo ſucco defluente, quomodo ſanandi. 276.27
in Pulmone phlegmone laborante, adſtringentibus eſt abſtinendũ, & quare. 588.29. & quid agendum.
Pulmone vlcerati, qui planè deplorati non ſunt, quib⁹ ſeruatur. 278.17
Pulmone vlceratis an ſanguis detrahẽdus. 277.17
in Pulmone vaſis ruptio qũ fit inſanabilis. 266.27
Pulmone vulnerato, pectꝰ quibus vnguentis vngendum. 253.34
Pulmones plus cæteris refrigerantem aërem requirere, vbi primùm patiuntur. 517.29
Pulmones quà expurgantur. 390.8

in Pulmonib⁹ vaſe rupto, plurimi ſanati citra phlegmonen. 280.4
in Pulmonibus vas frangitur maximo acutiſſimoq; clamore. 231.8 & quo aliter. 81.14
Pulmoni expurgãdo, quare fortiſsima excogita ta medicamẽta. 265.19
Pulmoni laborãti ex vulnere quomodo occurrẽdum. 252.21
Pulmonis miniſterium ad vitã neceſſariũ. 388.27
Pulmonis phlegmone, vel pleuræ, vel ventriculi vel iecinoris, bilioſos febricitantes interficit. 510 5
Pulmonis thoraciſq; vlcerum medicamẽtis mel miſcendum, & quare. 221 23
Pulmonis vlcera nemo nouit citra diſſectionum actionúmve notitiam. 257 24
Pulmonis vlcera quare difficilius ſanãtur quã ventriculi. 265.12
Pulmonis vlcera quare ſanatu difficilia. 266.13
Pulmonis vlcera, quibus curantur. 265.4
Pulmonis vlcera, quibus inſanabilia. 276.13
Pulmonis vlcera, ſanatu difficilia. 250.8 et quare.
Pulmonis vlceribus omnibus, vna purgatio eſt per tuſſes. 254.13
Pulmonis vlcus quare curatu difficilè. 254.18
Pulmonis vulnerati ſignũ 252 19
Pulmõi vulnerato, emplaſtica medicamenta ex adſtringentium potu, & quorum. 253.5
Pulmo per tuſſes expurgatur. 265.23
Pulmo quà expurgatur. 590 22
Pulmo quibus euacuatur. 591 6
Pulmo rarũ viſcus. 515.21
Pulmonum calli in quo

morbi genere. 747.17

in Pulmonũ vlceribus an à leuioribus auxilijs eſt incipiendũ. 278.20

Pulmonum vulneribus ſi phlegmone inuaſerit, exigua ſpes eſt, et quare. 253.26

Pulſus ἄθλιπτος *quid.* 608 4

Pulſus conſyderatio in febrientibus ex cruditate humorum & ſtomachi offenſione. 608.1

Pulſus duritia ex ſepto tranſuerſo hectica corripitur. 517.1

Pulſus febrium continentium, qualis. 448.14

Pulſuũ inæqualitas, quã συσηματικὴν *vocant.* 606 2

Pulſus & vrina, & caloris qualitas, putredinẽ moſtrant. 505.18

Pulſus ſynochi primi generis quales. 450.3

Pulſus vtilitas ad quæ. 550 24

Puluis ſiccat. 470.16

Punicum malũ, bilem excerni prohibet. 670.10

Purgandi & detrahendi ſanguinis indicatrix, morbi magnitudo. 215. 22

Purgari corpus oportet in omni vlcere cui eryſipelas ſit, & qua parte. 215 2

Purgatio ægrotantibus quare adhibetur. 217.6

Purgatio cuius eſt opus. 604 24

Purgatio dolores oculorũ grauiſſimos ſanat. 126.24 & 127.14

Purgatio ex accidenti calidam aliquando intẽperiem ſanat. 523.19

Purgatio interdũ in oſſiũ fractura cõueniẽs. 325.13

Purgatio, magnitudine morbi indicatur. 213.11

Purgationem deſyderant vulnera futuris indigentia. 214.16

Purgationes hominũ variæ,

ria. 379.10

Purgatio, oculorũ dolores ſoluit. 604.29

Purgatio, plethoricum hunc ſanat. 212.23

Purgatio, vel ſanguinis miſsio, competit neruo puncto. 289.29

Purgatio vlceribus omnibus & vulneribus quoties præualida ſunt, vtilis. 213.20

Purpura marina vel tyria, ventriculo commoda. 422.29

urpura tyria, vẽtriculo ſicco & frigido. 369.9

uſca ἢ εὔκρατον hæmorrhagias ſupprimit. 242.3

us mouẽtia quæ. 207.18 & 584 22

tridarum ſebrium differentiæ. 549.19

tredinem quomodo ſanabimus. 556 29

tredini, quæ ex aduerſo reſpondent. 572.14

tredo cauſa et affectus febris putridæ & continuæ. 571.9

Putredo ex quibus diſcernatur. 505.18

Putredo febrium putridarum, vbi ſit. 549.19

Putredo, quando febrem continuam facit, & quando non. 453.6

Putredo ſi in parte aliqua conſiſtit, cauſam externam inquirere ſuperuacuum eſt. 180.10

Putredinis curandæ modus. 555.27

Putredinis natura quæ. 556 4

Putredinis notæ in pulſu & lotio. 448.19

Putredinis quæ in toto ſit corpore, curatio quomodo ſit. 558.6

Putredinis ſignum in pulſu. 414.27

Putreſcentia omnia ex calido & humido afficiuntur. 207.15

Putreſcunt quæ corpora. 550 12

quæ Putreſcunt, tum calida,

da, tũ humida eſſe debent: et difficilẽ trãſpirationẽ habere. 448.3
quod Putruit excidendũ. 654 I
πυ̃λαι. 350.6
πυουλκός organum pus extrahens. 252.4

Q

QVadragenarius calido et ſicco vẽtriculo quomodo tractatus. 373.11
Quadrupedibus omnibus vnum idemq; ineſt, propter quod quadrupedia ſunt. 56.5
Qualitas amara adſtringẽdi viã facit. 583.10
Qualitas ſeruantium vires, vnde. 552.9
Quantitas medelæ vnde ſumitur. 478.8
Quãtitas ſeruantiũ vires vnde ſumitur. 552.7
Qualitates in ſe mutuò trãſire ait Ariſtoteles, ſubſtãtias ipſas stoici. 12 20
Qualitates virtutesq; elementorũ in miſtis, totæ totis ſunt permiſtæ. 12.26
Quantitatis partium conſyderatio. 544.23

R

RAdicula ex oxymelite pituitã multam & craſſam detergit. 404.27
Radicula ex oxymelite vomituris pituitam lentam, danda. 382.18
Radicula pituitam deterget. 266.9
ῥαγοειδὴς oculi. 35.15
Ramex, σαρκοκήλη cum ſcirrhis cõuenit. 740.4
Ratio ad experientiã exercendã vel corrũpendã, multũ poteſt. 91.20
Ratio et experientia, duo inuentionis inſtrumenta. 121.12
Ratio & experientia fidem faciunt rectè inuentis. 21.24
Ratio & experientia non ſimul cõfundenda. 92.14

LXX

14. ſed ſeorſum tractā-
da. 23.17
Ratio & experiētia, ſola inuentionis inſtrumenta. 257.2
Rationales, experientiam & rationem miſcent. 23 16
Rationalis doctrina in his commentarijs ſola tractatur. 182.16
Rationalis & empirice ſeorſum tradēda. 182.14
Ratione & experientia iudicamus. 201.16
Rationi experientia atteſtatur. 272.19
à Rebus nō nominibus incipiendum. 698.28
Rectum quid. 178.11. et 13
Redundantia cauſa morbi. 65.4
Refrigerantia & calfacientia violenter, dolorem in parte ſenſili faciunt. 630.4
Refrigerantia & humectantia foris applicata, quæ. 618.3
Refrigerantia fugienda ſunt in vlceribus, ſupramodum. 157.21
Refrigerātia quæ. 701.18
Refrigerantium & humectantium natura duplex. 513.27
Refrigeratio per efficaciſſimam inducitur qualitatem. 514.9
Refrigeratio quantū phlegmone congruit. 663.4
quæ per ſe Refrigerent, & ex accidenti. 523.9
Regio in cibis conſyderanda. 365.9
in Rei clara explicatione præcipua vis doctrinæ eſt. 32.13
Rei natura cognoſcitur, ſi pars aliqua curari poſſit. 119.24
Rei natura quid æſtimatur. 119.25
Relaxantia digerunt ſuccos, & frigidis obnoxia reddunt. 169 12
Relaxantibus medicamētis,

tis, quando ſine periculum vtendum. 595.5
Relaxantibus quando eſt opus. 580.28
Relaxantiũ cataplaſmatum incõmoda. 593.27
Relaxantium remediorũ virtus. 580.13
Remedia cuiuſque morbi inuenire, eſt principiũ & finis methodi medendi. 95.6
Remedia morbo, nõ actionis vitio. 69.19
Remedijs paritur ægro ſalus, non nominibus. 285 20
Remediorũ indicationes quæ, & quot. 286.26
Remediorũ indicationes vnde. 545.9
Remediorũ inueniendorũ initium ex morborum natura ſumitur. 116.22
Renes affecti ex potione frigida. 458.19
Renes quà expurgantur. 590 20
Renes, quando deiectiones & pharmaca deiectoria expurgãtur. 390.3
& quando per vrinales meatus. 7
Renes ſcirrhis: facilè tentari. 676.13
Renibus incidũt febres hæcticæ et maraſmꝰ. 516.22
Renibus inflammatis, nõ ſunt prouocandæ vrinæ. 658.28
Renibus inflammatis quæ vena ſecanda. 667.8
Renibus inflatis vrinas ciere nõ oportet. 666.6
Renũ & thoracis et arteriarũ & venarum & cordis & vtriuſq; veſicæ, cõmune eſt opus, cũ euacuatio fit. 388.18
Renũ et veſicæ vlceratorũ medicamentis miſcẽda q̃ vrinas mouẽt. 222.1
Reprimentia quæ. 580.18
& quando idonea. 19
Reprimentium vim, ſi in altum deſcendere velis quæ miſcere debeas. 589 23

Reprimunt & robur adduntque adſtringũt. 584 18
Rerum differentias aggredi oportet, non nominum. 33.16
Rerũ, & nõ nominũ, ſcientifica doctrina. 717.1
Rerũ, quæ corporibus noſtris à naturæ ſuæ modo egreſſu accidũt, quatuor differentiæ. 58.13
Rerũ quatuor genera quæ in corpore noſtro habẽtur. 52.9
Rerum quatuor genera quibus vel noſcẽdis vel non, aut probè aut ſecus incipienda ſit medendi ars. 47.1
Reſina abietina aliquãdo ꝑ terebinthina. 293.22
Reſina frixa ſanguinem ſupprimit. 235.24
Reſina pinea pro terebinthina. 293.20
Reſina ſtrobilina quibus corporibus conueniat. 293, 23
Reſina ſola, in vlceribus quare incõmoda. 157.22
Reſpiratio magna & rara, delirium indicat. 517 12
Reſpirationis vtilitas ad quæ. 550.23
Res quæque talis eſt, qualis eſt propter temperamentum. 253.23
Res quatuor præter naturam. 247.25
Retentiones, ſymptomata & pathe. 68.4
Reuellere quando oportet 215 8
Reuellũt vincula. 234.14
Reuulſio ἀντίσπασις ad contraria. 233.5
Reuulſionis exẽpla. 233.9 & 233.29
Reuulſionis præceptum in contrarium. 658.24
ῥαγοειδὴς tunica, oculi pars, & non inſtrumẽtum. 35.15
ῥαφανιδόῳ fieri quid dicant Græci. 313.29
ῥῆγμα. 62.36.

ῥῆγμα in muſculis. 285.9

ῥῆγμα quid, et vbi. 172.14

ῥῆγμα, ruptio in carnoſa parte, vnitatis ſolutio. 118 27

ῥήγματα rupta. 222.23

ῥυάδες oculorum, quomodo curantur. 223.76

ῥίγη quid, & quomodo fit. 501.27

Rhodij medici. 5.6

Rhois cremor dilutus colico ex vitio ſcammoniæ profuit. 634.3

Rhois ſuccus, internis vlceribus prodeſt. 220.25

Rhois ſuccus, ſtrenuè ſiccat, & oris vlceribus conuenit. 264.4

ῥοῶδες νόσημα, morbus fluxus. 15.9

ῥύπτικον quid. 571.27

ῥυτίδωσις, oculi corrugatio vel tabes. 127.8

* Rigores & horrores quomodo fiunt. 526.1

Rigor vide. 502. 11. & quæ ipſum efficiant. 12

*Robur addunt & reprimunt quæ adſtringūt. 584 19

Robur partium quatenus cuſtodiri oporteat. 389 21

Robur, quibus particulis reſolui eſt pernicioſum & quibus non. 586.15

Rodentes humores, cuius naturæ ſunt. 636.5

Roma, locus fluxionibus obnoxius. 251.25

Roſaceo quando acetum immittitur. 589.25

Roſaceum ceratum in dyſentericis. 600.8

Roſaceum expers ſalis nerno nudato. 297.20

Roſaceum oleum ſimplex. 520 25

Roſaceū refrigerat. 409.3

Roſaceum vnguentum, quādo pectori confert. 253 15

Roſaceum, vide Oleū roſaceum.

Roſæ tunſæ quibus ſalutares. 520.29

Roſarum ſuccus, internis vlce-

LXXII

vlceribus opitulatur. 220 24
Roſarũ ſuccus frigidus refrigerat & humectat. 520 28
Roſio in ventre febrẽ auget. 422.4
Roſionis ſiue morſus ventris curatio. 426.4
Ex Rubi fructu medicamentum ſtomaticũ. 264 11
Rubi germina adſtringunt. 244.9
Rubus lacti generãdo idoneus. 270.17
Rubi ſummũ adſtringit. 220 28
Rubi tenera germina, pro iecinoris phlegmone. 672 22
Rubrificationem fieri φοινιγμὸν per thapſiã vel ſinapi. 345.14
Rũpẽtia quæ ſunt. 230 22
Ruptio, ῥῆγμα carnoſæ partis diuiſio citra vulnerationem. 118.29
Ruptio vnde. 630.25
Ruptis, cucurbitæ vſus nõ inutilis. 224.5
in Ruptis multæ indicationes in idem concurrũt. 222 23
Ruptis remedia quib' viribus eſſe debeant. 223.22
Rupto vaſe ex abũdãtia, quid agendum. 231.28
Ruta cum oleo, inflationes diſcutit. 710.26
Rutæ ſemen in priapiſmo bibitur. 715.22
Rutæ ſylueſtris ſemẽ, obeſitatem nimiam curat. 733 3

S

SAccharũ cuius naturæ. 419.12
Sagapenum puncto neruo. 291.3
Sal ex viperis cõbuſtis, potẽter extenuat. 733.10
ex Salice medicamẽtũ, vehemẽter ſiccat. 262.25
Salis flos emplaſtro miſtus quare. 293.9
Salmoneus Iouem imitatus. 14.9

Sal

Sal ſiccat. 405.14

Salus ægro paritur remedijs, non nominibus. 285 19

Salus vbi deſperata, infamanda non ſunt auxilia. 561.18

Sanare oculum ante totũ caput non licet. 192.21

Sanare quid. 31.21. & 408.1

Sanatur nihil perfectè, manente adhuc cauſa. 385 18

ex Sandice medicamentũ in herpetibus. 742.27

Sãguine è naribus profluẽte, duplex auerſio. 245.25

Sanguine exiſtente inutilis ſanguinis mißio cõpetit. 473.7. *ſi propter multitudinem eſt.*

Sanguine è naribus profluente cucurbitæ præcordijs apponuntur. 682 29

Sãguinẽ detrahendũ quæ dehortantur. 461.16. *et quæ poſtulant.* 462.1

Sanguinẽ è naribus erumpentẽ, retinent magnæ in præcordijs defixæ cucurbitæ. 233.19

Sanguine è naribus profluente, qua parte ſecãda vena. 233.25

Sanguinẽ è vulua profluẽtem, plãtaginis ſuccus ſiſtit. 243.12

Sanguinem ex pulmonibus reijcienti, thorax non eſt refrigerandus. 245 9

Sanguinẽ mittere ● in cõtinuis modò, verũ et omnibus quas putreſcens accendit humor, ſaluberrimum. 579.24

Sanguine non miſſo in febribus putridis, quid accidit. 578.29. & *miſſo quod cõmodum.* 579.2

Sanguinem reijcientes ex catarrho quomodo tractandi. 273.2

Sanguinem reijcientes ex refrigeratis ſpiritus inſtrumentis, quomodo

tra-

tractandi. 275.6
Sanguinem ſupprimentia quæ optima. 215.21
Sanguini profluenti è vaſis, obturantia conueniunt. 234.24
Sanguinis ablatio ex accidenti, calidam aliquãdo intemperiem ſanat. 523 15
Sanguinis abũdantia partẽ aliquã diſtendente, quid agendum. 635.7
Sanguinis confluxus cauſa duplex. 547.14
Sanguinis detrahendi & purgandi indicatrix, morbi magnitu. 215.24
Sanguinis detractio, ad animi vſq; deliquiũ, cõtinuæ febris maximũ remediũ. 451.17 *et quis huius effectus.* 19
Sanguinis detractio & frigida potio, cõtinentiũ febri remedia duo ſunt maxima. 460.23
Sãguinis detractio in ipſis vlceribus è longinquo emoliendæ, poſtea ab ipſis vlceratis partib⁹. 217 11
ad Sanguinis detractionẽ quæ cõſyderãda. 460.27
Sãguinis detractio quãtũ vires tolerãt, in continuis putridis. 453.17
Sanguinis ex thorace in aſperã arteriam trãſlatio. 251.4
Sanguinis iterata miſsio quando fit. 454.15
Sãguinis largũ ꝓfluuiũ à morte vindicat. 453.23
Sanguinis miſsio, aliquãdo ſanitatis cauſa, aliqñ morbifica. 543.27
Sanguinis miſsio, cuius eſt opus. 504.21
Sanguinis miſsio, dolores oculorũ grauiſsimos ſanat. 126.24. & 127.13
Sanguinis miſsio ex copia obſtructioni. 495.5
Sanguinis miſsio in carbũculis, ad animi vſq; defectum. 722.28
Sanguinis miſsio in putri- kk *dis,*

dis, vbi cauſarum complexus. 551.28
sanguinis miſsionem ad animi vſq; defectum in continentibus febribus ex obſtructione, ſi intẽpeſtiuè fiat aut indebita menſura, quæ ſequũtur incõmoda. 470.8
sanguinis miſsionis modus ex quibus deſumendus. 665.15
sanguinis miſsio pulmoni vulnerato. 252.24. & 253 12
sanguinis miſsio plethoram curat. 6 7.27
sanguinis miſsio, quæ afferat, ſi vires valentes non ſint. 600.20
sanguinis miſsio vel purgatio, neruo puncto cõpetit. 289.29
sanguinis mittendi tempore, ſi contigerit alia vacuatio, quid agendum. 461.7
ad sanguinis moderatiores perfuſiones, cortice thuris vtimur ſolo & ad valentiores ſolo vſto. 655.6
sanguinis profluuia ex alto corpore, quomodo curantur. 241.23. & quibus modis cohibentur.
ſãguinis profluuio ex eroſione quæ medicamenta. 244.17
sanguinis profluuio ex pudendis, quomodo occurritur. 240.17
sanguinis profluuium, ex quibus modis. 229.29 & 230.5
sanguinis profluuium omne ad contrarium per venas communes auertimus. 693.2
sanguinis profluuium ſi ex veſica, vulua & inteſtinis fuerit, quid cõſyderandũ. 243.22. & quibus eſt opus medicamentis.
sanguinis profuſio quibus cruſta decidit. 240.4

San-

ſanguinis qui à pulmone reijcitur, ab eo qui ex thorace eſt, differentia. 250 26
ſanguinis redũdantia abſolutè eſt. 65.18
ſanguinis vomitus in muliere menſibus reuellere. 233.12
ſanguis ad animi vſq; defectũ mittẽdus, vbi valida virtus et ætas permittit. 454.10
sãguis an detrahẽdus pulmone vlceratis. 277.17
sãguis bonus, carnis generandæ materia. 129.1
ſanguis craſſus in fracti oßis callum effunditur 252 12
ſanguis detrahẽdus in obſtructionibus. 418.21
ſanguis detrahĩt in febribus cũ plethora, nõ conſyderato numero dierũ nã & ſexto & ſeptimo & ſequentibus detrahi poteſt iuxta virium robur. 457.7
ſanguis è naribus per periodos. 379.14
ſanguis è pulmone qualis 252 17
ſanguis immodicè profluens è vena vel arteria, quõ cuarat̃. 163.5
ſanguis miſſus ad animi vſq; defectũ in ſynocho putrida. 452.28
ſanguis mittendus morbo valente. 212.10
ſanguis mitti nõ debet febrientibus cũ cruditate & offenſione ſtomachõ 606.4. *& quare.*
ſanguis, naturæ inutilis bifariam. 473.1
ſanguis per ventriculum nonnullis certo tẽpore expellitur. 379.17
ſanguis qñ in quantitate peccat. 570.16 *& quãdo in qualitate.* 17
sãguis, quare nõ eſt mittẽdus pueris ante quartũ decimũ annum. 574.9
ſanguis quibus non detrahendus. 486.8

Sãguis quibus parum aut nullo modo detrahendus. 574.22. & quibus temporibus. 28
Sãguis ſi è naribus profluit quid agendum. 245.18
Sanguis ſi ex vulnere profluit, quid agẽdũ. 235.11
Sanguis tũ bonus tũ modicus, ad vlcera tũ glutinanda tũ carne implẽda requiritur. 174.23
Sanitas & morbus in eodem genere. 38.11
Sanitas & morbus in quibus. 43.27
Sanitas ex permanentiũ numero. 67.2
Sanitas quid. 52.28. & 129.17
Sanitatis egemus propter actionem, quæ ſecundũ naturam ſit. 69.16
Sanitatis nomẽ quomodo vſurpatur. 30.26
Sanitatis prima & vltima cauſa, diuerſis rationibus quæ. 543.16
Sanitatis tuẽdæ artis partes. 619.8
Sanitatis tuendæ primum propoſitum, eſt ſanitatis tuitio. 470.25
Sanorum victus duplex proponitur. 435.15
Sapa, Græcè ἕψημα: ab aliĳs, σίραιον. 640.5
Sapa σιρίῳ polyidæ paſtilli ſoluti, neruo vulnerato. 298.6
Sapiens pro inſano. 2.10
Sapientia quid. 2.11
Sapo maximè deterget. 420 18
Sarcotica quæ. 131.19
Σαρκοκήλη, vide Ramex.
Sarcoticum & glutinatorium quomodo inter ſe diſſident. 142.10
Sarcoticum ex oleo, cera & ærugine temperatis inuicem. 124.19
Sarcoticum medicamentũ, cuius ordinis eſſe debet. 131.11
Sarcoticum medicamentũ quid. 120. 21. & quæ ſint huiuſmodi. 28

ſarcoticum quale eſſe debeat. 12.1
Σατυριασμοί. 62.7
ex ſaxatilibus piſcibus opſonium ſiccæ intēperiei cōueniens. 356.13
*ſcalpellorū anguſtorū conſyderatio. 329.8
ſcalpellorum μαχαιρίων, quibus acies vtrinq; habet, fugiendus vſus in vulneris abdominis amplatione. 307.4
ſcalprorū exciſoriorū cōſyderatio. 329.6
ſcabies ψώρα vnde conſiſtat. 740.13
ſcaphis, idonea carina poni debet. 573.1
ſcarificare particulā phlegmone agitatam quādo cogimur. 652.5
ſcarificationes qua parte fieri debent. 651.20
ἐν σχίσει febris. 294.8
ſcheſis. 410.3
Σχιδακηδὸν fieri quid dicant Græci. 313.25
Σχολοπομαχαίριον. 745 16
ad ſcientiam artis quæ requiruntur. 464.5
Scientiam cuiuſque artis quo pacto habere licet 463 23
ſcindapſus. 107.12
ſcirrhi curatio. 704.27
ſcirrhis quæ medicamēta ſunt idonea. 705.16
ſcirrhus quid. 709.22
ſcirrhi vnde. 648.25
& 704.24
Σκίῤῥος. 62.11
ſcolopendrium lieni prodeſt. 679.6
ex ſcoria ferri medicamētum, vehementer ſiccat. 263.8
ſcorpionis venenum frigidum. 181.9. & quæ curatio punctæ partis. 14
ſcylla nomē rei non reſpōdentis voci. 107.14
*ſecāti phlegmonē, quæ æſtimanda. 653.27
ſectio phelgmones quomodo facienda. 653.24
ſecundum naturam habe-

re, & ſecundum naturam agere, idē. 730.22
per ſedem infuſa, ad ventriculū non tranſeunt. 265 10
ſedē vel partem vicinam phlegmone occupante, aluus non eſt deijcienda. 658.27
ex ſede ſanguini profluenti quomodo occurritur. 240.16
ſedes, cur leui ex cauſa putreſcat. 240.20
ſedis vlcera citra phlegmonem quo egent medicamento. 282.3
ſegnitia ex frigore. 686.1
ſemperuiui ſuccus refrigerat et humectat. 520.7
ſemperuiuum refrigerat. 701 20
ſemen genitale celeriter extra vaſa corrumpitur. 351.3
ſeni, ſanguis non eſt detrahendus. 417.12
ſenium in ſanis, ſiccæ intemperiei in ægris reſpondet. 348.15
ſenium ex morbo. 532.23 & 539.1
ſenium omnino corrigi non poteſt. 361.3
ſenſus acris hebesq́; ſuum medendi conſilium dictat. 228.21
ſenſus acuitas & hebetudo, medendi modi indicant. 391.2
ſenſus acumen partis afflictæ, quid indicat. 218 22
ſenſus quid. 114.7
ſenſus vlceroſus quando fit. 502.26
ſepti tranſuerſi vulnerū conſyderatio. 255.18
ſeptum tranſuerſum affectum ex potione frigida. 458.20
ſeptum tranſuerſum febrem hecticā patitur, nō maraſmum. 516.22
ſeptū trāſuerſum hectica correptum, quæ conſequātur. 516.26. & quæ eſt eorum agnitio. 29

ſer-

LXXVI

Sermonis compēdiū veteres coluerūt. 203.11
Serpillū deterget. 419.3
Serpillum tenuium eſt partiū, & calidū. 589.25
Seuū anſerinum ſcirrhis accommodum. 708.19
Seuum anſerinum & gallinaceum & caprinū, ventris roſioni. 426.9
Seuum gallinaceum ſcirrhis commodū. 708.20
Seuum tum galli tum anſeris tenuium partiū. 749 19
Seuum in rodentibus alui deiectionis, ilium dolorem ſedat. 690.19
Seuum hircinum molliendo digerit. 705.19
Seuum leoninum molliendo digerit. 705.19
Seuum ſuillum, ſcirrhis accommodum. 708.2
Seuum taurinum molliendo digerit. 705.19
✱ *Siccæ intemperiei cibus neq; maximè nutriēs, neque facillimus, & quare.* 357.13
Siccæ intēperiei quis modus potionis. 360.6. *& ciborum.* 8
Siccæ intemperiei, vinum quale, quantumque. 357 22
Sicca intēperie laborantibus cibi idonei. 356.10
Sicca intēperies conſummata, incurabilis. 348 16. *& quando prorſus eſt conſummata.* 17
Sicca intēperies in ægris, ſenio in ſanis reſpondet. 348.15
Sicca intēperies peſſima. 377.24. *item ſicca & frigida.* 25
Sicca intemperies, tempore curationis eget ampliore. 348.15
Siccantia immodicè, tranſpirationem prohibēt. 405 11
Siccato corpori balnea nō incommoda. 512.21
Siccum corpus ſi citra putredinē febricitet, refrigerandū

gerandum & humectandum. 513.23
Siccum ſano vicinius. 205 24
Si curari poſſit pars aliqua, duplex cognitio eſt. 115.23
Sicciora quæ minus carnoſa. 160.8
Icciores partes corporis quæ. 160.9
Siccior pars, ſi ſicco morbo laboret, exigua breuiq; humectatione eget. 387 23
Sicci, ſenum ventriculum obtinent. 365.27. & ex leuibus facilè offendũtur cauſis. 28
Siccitas calidarũ partiũ, conſummatè ſanari nõ poteſt. 531.25
Siccitas cordis, breui mortem affert, proximè iecinoris, mox vẽtriculi. 366 7
Siccitas & humiditas quare ægrius curantũ. 348 4
Siccitas, humiditas, calor ac frigus, qualitates actiuæ. 137.6
Siccitas nimia, tẽſione cruciat, & quomodo curanda. 643.4
Siccitas ſolidorũ corporũ inſanabilis 643.21
Siccitas ſolidarum partiũ corrigi omnino nõ poteſt. 361.2
Siccitate laborantes, quõ tractandi 408.19
Siccitates quomodo curare oporteat. 349.10
Siccitates quot. 348.17
Siccitatibus cõtrarius auſterorum vſus. 349.4
Siccitatibus ſolidorũ corporum perſeuerãtibus, neceſſariò ſuccedit frigiditas. 367.5
Siccitatis cũ multa frigiditate curatio. 370. 5 & 368 15
Siccitatis cum frigiditate non magna curatio. 368 16
Siccitatis curatio, minus peri-

LXXVII

periculo expoſita quã refrigeratio. 514.13
Siccitatis multa ventriculi cum non admodum multa caliditate curatio. 372.15
Siccatis ſolidis partibus, nemo ſanatur. 538.27
Siccitatis validæ, quare difficilis curatio. 365.18
Siccitatũ collationes in varijs partibus. 366.2
Siccitatum quæ ſanabilior. 366.18
Significatis ſingulis, vna ſubiecta res eſt. 98.3
Signum, affectio, & curatio deinceps ſe habent. 204 19
à Similaribus, actiones omnes. 93.21. & 340.3
in Similaribus medendi methodus. 343.8
Similariũ indicatio. 662.6
Similarium morbus. 93.23
Similariũ natura ex quibus. 392.9
Simile applicandũ indicat particula. 263.2
Similia dictãtur ab indicationibus, quæ ex natura ſumuntur. 228.11
Similia ſemper poſtulant quæ ſecundum naturam. 434.26
Similitudo de nauis gubernatore. 287.12
Similitudo ſuper domus gubernatore. 287.17
Similiũ indicatiua ſunt, q̃ ſecũdum naturã ſunt, 158.27 quæ præter naturam contrariorũ. 28
Simplex, cõpoſitum præcedit. 143.21
Simplices affectus à compoſitis ſunt ſecernendi. 143 5
Simplicia cõpoſitis priora. 112.29
Simplicia ſimplicẽ habẽt indicationem. 774.7
Simplicis cuiuſq; affectus, ꝓpria eſt curatio. 143.17
Simus, nomẽ figura naſi. 108 7
Sincipitis os fractũ à Galeno ſanatum. 334.27

Sinonis ſemen, flatum diſcutit. 426.15
Sinopis miſta emplaſtro ex euphorbio, quare. 293 4
Σηπεδονώδεις qui. 431.3 & quare ſic dicãtur. 6
Σίραιον ἕψημα dicitur ſapa. 299.9. & 640.6
Σιραίῳ, ſapa ſoluti paſtilli polyidæ neruo vulnerato. 298.6
Sitim famemq́; quæ magis ferunt temperaturæ. 428.8
Situs ad vacuationes nõ nihil indicat. 390.19
Situs, modum medẽdi indicat. 390.9
Situs partis, rei natura æſtimatur. 119.26
Situs σχῆμα partis vulneratæ hæmorrhagiæ auxilio eſt. 235.4 & qualis eſſe debeat. 6
*Solanum adſtringentibus miſcetur. 244.8
Solanũ refrigerat. 701.19
Solanũ refrigerat & humectat. 521.3
Solea βούγλωσσον, picrocholis idoneũ. 405.16
in Sole mora cutẽ ſtipat. 406 25
Solen mechanicus. 328.11
Σωλῆνες organa, quæ cruribus fractis ſupponuntur. 327.8
Solidæ partes quomodo cuſtodiendæ. 618.16
Solidarum partium cuſtodia vnde. 548.8
Solidorum corporum habenda cura ad robur virium. 622.16
Solidorum corporum ſubſtãtia, certa eſſe quãtitate deſyderat. 619.21
Solis vſus ſiccat. 407.13
Solutio vnitatis, vide Vnitatis diuiſio.
Somnũ allicit frictio vberior. 607.19
Somnus coquit, vigiliæ digerunt. 607.26
Sõnus quare nõ eſt ſalutaris febriẽtibus ex cruditate ſuccorũ & ſtomachi

chi offenſione. 607.22
Soporifera, dolores ex rodente humore minus lędunt quàm alios. 636.3. & quare. 4
Soporifera medicamenta, quomodo inter ſe diſcrepant. 603.13
Soporifera omnia poſt annum à compoſitione ſalubria. 603.21
Soporifera quibus humoribus noxia. 636.13
Saporiferorum vſus, ad quos ſpectat. 604.16
Sorbitionibus quæ vitia aliquando accidere ſolent. 498.18
Sordes excrementum craſſius ex alimenti mutatione. 130.11
Sordes vlceris quibus tollatur. 227.10
Sori præcipue adſtringit. 683 22
*Σπάσμα. 62.16
Σπάσμα conuulſio, diuiſio partis neruoſæ citra vulnus. 119.1
Σπάσμα, in neruo ruptio. 172.13
Σπάσμα in neruoſis fibris. 285.9
Σπάσμες. 61.11
Specie idem norunt bruta. 99.18
Species aut differētiæ inueniri nequeūt, diuiſo planè nō explorato. 30.5
Specie vnum numero plura. 98.12
Sphacelos 205.11. et 320.20
Sphacelos vnde conſiſtāt. 740 11
Spinæ ægyptiæ fructus modicè ſiccat. 147.19
Spirādi difficultas, qualis in ſepto trāſuerſo hectica correpto. 517.2
Spicata vnguenta ventriculo. 423.24
Spiritum conſeruare ſtudens, nō rarefaciat corpus. 621.28
Spirituū ſubſtantia facilè digeritur, corpore immodicè raro. 621.24
Spirituum ſubſtātia ſi nimis

mis extenuetur, imbecilla redditur. 621.18.
Spiritus alteratio vnde. 620 7
Spiritus animalis fons, & vnde alatur. 619.10.
Spiritus cuſtodia vnde. 548 4
Spiritus eſſentiæ corruptio. 620.12
Spiritus naturalis fons. 619 18
Spiritus ſubſtãtia, quo pacto cuſtodiẽda. 618.14
Splenia quare exhibentur deligaturis oſſiũ. 321.23
Spondilium, tenuium eſt partium, & calidum. 689 25
Spongia quibus prodeſt. 703 13
*Smyrnium valẽter mouet vrinas. 673.25
*Squama æris precipuè adſtringit. 643.24
*Σταφυλή. 61.27
Σταφύλωμα. 62.3
Status cõtrarius ſuũ medendi cõſilium dictat. 228 21
Στεάτωμα. 62.1. et 726.5
Steatomata in quo morbi genere. 747.15
Steatomata poſtmodũ orta, non prius. 740.14
Steatomatis curatio. 726 15
Στεγνοὶ νόσημα, clauſus morbus. 15.9
Στέγνωσις ſtipatio. 395 18
Στέφαν@ locus oculi. 752 6
Sternutamenta lethargicis competunt. 687.8
Stipando quæ febrem excitent. 492.10
Stipãtia cutẽquæ. 404.12
Stipari vehemẽter corpora quomodo intelligãtur. 446.9
Stipatio meatuũ, in quibus febrẽ accendit corporibus. 395.17
Stipatio meatuũ propter lauationẽ in aquis aluminoſis quomodo curata ſit. 396.19

LXXIX

Stipatio στίγνωσις. 395 18
Stipatio vaſorum vnde. 551.1 & quibus accidit. 5
Stipatio vnde. 444.3
Stirpes corrumpuntur duplici cauſa. 748.9
Stomachi offenſio, & cruditas ſuccorū, ſanguinis impedit miſsionem. 606 4
Stomacho bilioſo, alica cū mali punici granis optimus cibus. 498 15
Stomacho continēte mordētem humorem, quid agendum. 642.21
Stomacho inflammato, aliquid foras effluit. 681 1
Stomacho quæ vina ſalubria. 613 13
Stomachus gula. 680.13 & os ventris. 15
Stomatica modicè ſiccāt, & quibus oris vlceribus conueniunt. 264.6 & quæ. 10
Στοματικὰ oculis noxia. 668 21
Stomaticis medicamentis quæ miſcenda. 683.25
Strigmēta gymnaſiorum emplaſtica. 713.5
Struma quid. 650.10
Struthia mala. 672.16
Strumarum cōſyderatio, & curatio. 724.10
Στρυφνά, quæ. 402.13
Στρυφνὰ acerba, nulla modicè adſtringūt ſiccantq́;. 370.3
Στρυφνὸν quid. 220.16 & 242 4
Studia bona deplorata. 85 25
Στρύφνον quid. 220.14
Styrax anodyna. 602.12
Styrax molliendo digerit. 705 23
*Subſtātia aliqua ſi perierit, & recuperari non poſsit, quid agendum. 739.3
Subſtātiæ differētiæ. 18.2
Subſtātiæ quæ facilè, quæ difficilè diſſoluuntur. 485 10

Sub-

Subſtãtia partis, rei natura æſtimatur. 119.25
Sudor plurimus febrientes à morte vindicat. 453 22
Sues feræ à cicuribus quo modo differunt liquatione. 540.15
Sues naturaliter humidi. 406 2
Succi glutinoſi craſsi & copioſi diariam febrẽ aliqñ accedũt. 492.13
Succi mali vlcerantis ſanatio. 177.4
Succi vitioſi curatio. 472 20
Succi vitioſi in tuniculis ventriculi infracti, curatio. 381.9
Succi vitioſi in vlceribus ſignum eſt vlceris diuturnitas. 204.15
ex Succis crudis laborantes, quomodo tractandi ſunt. 623.15
Succis crudis laborantes. quõ vacuandi. 626.25
cum Succis tenuibus laborans iuuenis, quomodo eſt curatus. 626.13
Succorum redundantia ſi ſola fuerit, quid agendum. 575.2
Succorũ redũdãtia vacuãda, vel ſanguinis miſſione, vel purgatione. 217 15
Succus vitioſus niſi tranſpiret, neceſſe eſt vt putreſcat. 417.9
Suilla caro maximè omnium nutriens. 356. 23. ſed glutinoſi ſucci, craßiq́;. 25. & ſicco affectui incõmoda. 29
Suillarum carnium optima, montana, & quare. 405.25
Suilli pedes in ptiſſana eli xi, quando ſiccis intemperie dãdi. 361.24
Sulfur neruo vulnerato. 291 15
Superficies quid. 25.25
Sutura coronaria, medicamẽta capiti poſita, facilè intromittit. 688.17

Sutura

Sutura vlcerum omnium, qualis. 308.23
Suturarũ abdominis interuallum. 308.17
Suturarum capitis beneficiũ in morbis. 688.14
* ex Sycomoro medicamẽ inflatiõibus inueteratis competit. 713.9
Σύκωσις. 62.6
Symmetron quid. 178.12
Sympathia. 228.4
Σύμπνουν καὶ σύῤῥουν corpus. 12.17
Symptoma ab Olympico. 50 10
Symptoma morbum ſequitur. 68.11
Symptoma nullũ quà ſymptoma eſt, curatiõis rationẽ indicat. 599.2. licet ex accidenti. 8
Symptoma quid. 53.9
quæ Symptomata ad ſe curam medici trahunt, & quæ non. 598.22
Symptomata etiam cõtrariis curantur. 567.21
Symptomata ex permanentium numero. 67.3
Symptomata in ægrotãtibus dicũtur. 52.8
Symptomata, morbi, cauſæ, tres in corpore affectus præter naturam. 65 3
Symptomata noſcẽda, ad medendi artem incipiẽdam. 47.21
Symptomata quæ. 68.3
Symptomata quot ſint, requirendum. 64.1
Symptomati quando ſumus attenti. 599.22
Symptomatum diſtinctio qualis. 48.14
Symptomatũ quæ febribus accedũt, tres primæ differentiæ. 598.15
Συνάγχη angina. 667.6
Συναστομώσεις, coapertiones. 255.9
in Syncipitis loca poſitum roſaceum, penetrationẽ fecit. 688.23
ad Syncopalem acceſſionẽ cauẽdã ſingulare præſidiũ eſt temperamenti cuſtodia.

cuſtodia. 622.20
Syncope afflicto ſtomacho, vinum cum frigida. 565.11
Syncope ex crudis humoribus vinum quod. 613.18
Syncope ex flaua bile os ventris infeſtante, vina quæ. 612.19
Syncopen dolore vehementi afferente, quid agendum. 627.28
Syncope ex flaua bile, quid agendum. 612.5
Syncope ex humoris multitudine periclitantes, ad exitium ſpectant, ſi iecur vel ventriculus phlegmone obſideatur. 624 17
Syncope quæ exhibenda vina. 612.12
Syncope quid. 618.1
Syncope, quos citò adoritur. 606.6
Συνδλωπικῶς quæ. 655.20
Syndeſmi ſiue ligamenta à neruis quomodo differunt. 302.19. & quomodo ſimiles. 23
Syndeſmi valentiſſima remedia tolerant. 302.8
Syndeſmi vulnerati curatio. 303.9
Syndrome quid. 76. 1. & 180 25
Συγκρίνεσθαι quid. 198.3
Synochi cum putredine curatio. 452.22
Synochi in quibus fiũt naturis, & in quibus nõ. 447 24
Synochis febribus, etiam quæ diariæ ſunt, tres differentiæ. 446.25
Synochorum duplex genus. 445.23
Synocho primi generis laborãtis curatio. 450.2
Synocho vtroq; laborantium exempla. 448.23
Synochorum ſpecies ſecunda. 447.22
Synochos, vide Febris continua.
Synochus altera ex diariarum genere eſt. 445 27

Synochus,

Synochus,febris. 445.19
Synochus,vide etiam Continens febris.vel,Febris continens.
Συνεκτικὰ quæ. 223.27
Συνεκτικῶν πυρετῶν remediũ,et cibus. 541.28
Συνεισόχμα inſtrumẽta, cui rei idonea. 307.3
Συστηματικὴ pulſuum inæqualitas. 606.2

T

TAbiani lactis vſus. 268.21.& commendatio. 29
Tabiarũ deſcriptio.269.12
Ταριχηρῶν κρεῶν, nulla liquatio. 541.3
Taurinum ſeuum molliendo digerit. 705.20
*Τεινεσμός. 61.9
Telephia. 741.24
Telephium. 62.28
Temperamẽta corporũ cõſyderanda,vlcus certa methodo curat. 158.17
Temperamenta partium animalis diuerſa, quibus gaudeant. 549.25
Temperamenta quæ ſeruari, & quæ alterari debeant. 549.25
Temperamenta, quæ vocantur calida et ſicca. 506 1
Temperamẽti acquiſititij facti exemplum. 432.3
Temperamenti calidi & humidi notæ. 430.16. & quibus obnoxium.
Temperamenti cuſtodia, ſingulare eſt præſidiũ ad ſyncopalem acceſſionẽ cauẽdam. 622.21
Temperamentorum collationes ad citò labi in febrem. 432.29
Temperamentum acquiſitum, ita vt naturale tractandum. 431.25
Temperamentũ ἰυκρασία functionis cauſa effectrix. 87.14
Temperamentum optimũ quod. 159.22
Temperatum ex duobus intemperatis. 124.10

Tẽperies calidior ſiccioŕq; exile corpus reddit. 732 13
Temperies quæ vitio non caret, in ſanis vel ſeruanda vel alteranda: in ægris ſeruanda, & quare. 548.14
Tempus ad affectum noſcendum confert, non indicat 205.20
Tempus in cibis conſyderandum. 365.9
Tempus nihil indicat in vlceris curatione. 169. 8
Tempus non indicare curationem. 210.25
Tendones læſi, accerſunt conuulſionem. 298.18
Tendones minus quàm nerui cõuulſionem accerſunt. 302.17
Tendones, nerui atq; oſſa ſi vulnerata fuerint, doloris, vigiliarum, conuulſionis & delirij periculum inſtat. 214 14
Tendones ſcirrhoſi, quomodo curantur. 706.14. & 20
Tendonum ortus vnde. 302 14
Tenuant ac detergũt, quæ amara ſunt. 584.19
Tenuantia medicamenta, tum mediocria, tum valẽtiora quæ. 681.21
Tenuantia obeſos curant. 733 8
Tenuia inteſtina vlcerata, remedijs ſuprà & per ſedẽ iniectis, agẽt 219 21
Terebellis quando vtendũ eſt. 330.14
Terebinthina cum euphorbio, puncto neruo. 290. 25
τερηδῶν ὀστῶν 119.10
Terra lemnia, ſiue lemniũ ſigillum adſtringit. 244 4
Terra lemnia, vbi ſalutare auxilium. 250.7
Terra ſamia internis vlceribus prodeſt. 220.23

Tetra-

Tetrapharmaci natura. 261 3
Tetrapharmacum cui vlceri conuenit, & quodo liquatur. 650.26
Tetrapharmacũ pus mouet. 207.20
* *ex Thapſiaceratũ quibus conuenit.* 277.9
Thapſia & ſinapi quibus oculorum fluxionibus noceat. 693.6
Thapſia quibus conuenit. 275 27
Thapſiæ vſus, partibus quæ ægrè reficiuntur, & ſunt refrigeratæ. 737 5
Theagenes ſubitò mortuus ex bella Attali *curatione.* 674.24
Theagenes philoſophus Ci*nicus, quàm egregiè ab* Attalo *curatus.* 671 9
Theriace, calidum medicamentum. 432.9
Theriace colico dolori. 634 13
Theriace & allium, quibus colicis doloribus. 639 6
Theriace, quibus abſceſſibus conuenit. 726.23
Theriace quibus datur, et cuius natura. 273.28
Theſſali error de morbis. 15 14
Theſſali lapſus. 92.23
Theſſali lis in Hippocra*tem.* 6.4
Theſſali noua ſecta. 6.13
Theſſalus artem medicinæ tradere ſex menſibus promittebat. 4.12
Theſſalus taxatur à Ga*leno.* 6.27
Θλάσμα *quid et vbi.* 171.15
à Thorace *ad aſperam arteriã ſanguinis tranſlatio.* 251.4
Thora*cis & arteriarum & venarum et cordis & renum & vtriuſq; veſicæ, commune eſt opus, cùm euacuatio fit.* 288.18

*Thoracis interni vlcera cur ſanātur difficilius quàm vētrculi.*265.12
Thoracis pulmoniſq; vlcerum medicamētis mel miſcendum, & quare. 220 23
Thoracis vitium pericu-loſum. 214.6
Θρόμϐος *quid.* 232.17
Throbum poſca reſoluit. 253 1
Thrombus. 242.12
Thuris corticis vis. 655.5. *& ad quæ vtilis.* 6
Thuris natura ad hominis temperamentum. 132 27
Thuris quando plus immiſcendū hæmorrhagijs. 238 6
Thus cuius naturæ. 131.27
Thus hæmorrhagijs conuenit. 237.3
Thus in qua natura carnem producere poteſt, in qua non. 132.3
Thus in quibuſdam tum vlceribus tum naturis pus mouet, carnem non producit. 133.2
Thus oculo vlcerato. 263. 20
Thus puris tantùm mouēdi facultatem obtinet. 654.28 *& quod meli⁹ ad id inueneris.* 655.2
Thus quàm māna magis emplaſticum. 238.5
Thus quod reſinoſius. 238. 12
Thus ſarcoticum. 120.28 *&* 131. 19
Thucididis conſiliū in re dubia. 531.16
Thymi in ſede, quomodo curandi. 728.22
Thymum lethargicis conuenit. 687.4
* *Tibia phlegmone laborante, nō eſt cur huius robori conſulas.* 678.19
Tibicinis veteris exemplū. 56 24
Τήκω *liquabilia medicamenta.* 250.1
Timore ſubito perijſſe quoſdam. 620.24

Tonica

* Tonica medicamenta quæ. 693.24
Torpedo picrocholis idonea. 405.16
Totius ſanatio ante partem. 192.20
Totum ad aliquid dicitur 32 20
τὸ κατὰ φύσιν quid. 730 24
* Trachomatica quæ. 750 27
Tragacanthe miſcenda in vlceribus gulæ. 221.5
Tragi ſuccus in dyſentericis. 600.7
Trahentia citra calfactionem quæ. 661.12
Tranſitus cùm ſit in rebus eiuſdem generis, quæ ſocietatem habent: tertia quædam exiſtit formula, neutri extremitatum eadem. 443.8
Tranſpirabilium retẽtio, cui opponitur. 572.12
Tranſpiratiõ διαπνοὴ, ſiue perſpiratio. 556.20
Tranſpirant ægrè quæ. 462 16
Tranſpirationem corporum quæ prohibent. 462 10
Traſpirationem morantia. 407.10
Tranſpiratio morata propter obſtructionem. 416 10
Tranſpirationis prohibitæ curatio. 417.10
Tremor ex immodica & intempeſtiua potione frigida. 458.25
Tribuli viridis ſuccus, refrigerat & humectat. 520 9
Trifolij folia cruda cataplaſma œdematũ, & phlegmones. 208.19. & quare.
Τρίγωνα medicamenta. 603 26
Triſtitiæ picrocholorum quomodo tractantur. 408 23
Triſtitiæ vires reſoluunt. 620 27
Triticea farina quibus. 651

651 3
Triticea farina, ſanguinē ſupprimit. 235.24
Throchilia in lateribus glottocomi. 328.8
Τρομός. 61.11
Τρύπανα terebella. 330.13
Τρύπανον μακρότερον terebellum longius quando eſt exhibendum. 331 5
* Tumores flatuoſi vnde. 648 22
Tumores pedum in aquæ intercutem & phthoë, quomodo curantur. 703 7
Tumorum differentiæ. 717 5
Tumorum omnium indicatio prima, vacuatio 706 5
Tumorum præter naturā conſyderatio. 645.4
Tumorum varietas. 648. 21
Turba hominum domum calefacit. 515.6
Tuſſis orta, impoſito præcordijs refrigerāte medicamento. 521.14

V

Vacuandi modus à figura indicationem habet. 389.29
Vacuātia, cauſam doloris ex noxa animaliū vel medicamētorum quæ. 661 11
Vacuantia omnia virtutem lædunt, ſi quis ijs immoderatè vtatur. 471 2
Vacuāti corpus, quæ æſtimanda. 652.12
Vacuantium auxilorum, genus quadruplex. 663 27
Vacuantium non parua copia. 558.14. & quæ eligenda. 16
Vacuare redūndantiam ex quibus particulis liceat pro libito, & quibus non. 389.1
Vacuatio duplex. 700.20
Vacuatio immodica, vires lædit. 599.15

Vacua

Vacuatione qubus non eſt opus. 486.3
Vacuationes promouet balneum dulcis aquæ febribus putridis continuis. 558.29
Vacuatio quibus morbis citra periculum adhibetur. 472.2. *& quibus cum periculo.* 4
Vacuatio ſanat multitudinem. 570.7
Vacuatio totius corporis, quando fieri debet. 652 6
Vacuationem aliam alij parti congruere indicat vſus. 666.6
ad Vacuationes, ſitus non nihil indicat. 390.19
Vacuationũ genera. 714. 17
Valere quis exiſtimatur. 31 2
Valetudinis nomen quomodo vſurpatur. 30.19
Vapor fumidus ex tarda concoctione, aut acida cruditate non prouenit. 427.15
Varices quomodo curamus. 695.16
cum Varicibus, vnà & ipſa vena exciduntur. 728 10
de Varicũ ſanatione Hippocrates. 205.8
Varix quid. 695.16
Varix ſæpius antequam vlcus ſanari debet. 179 12
Vaſa maxima & principalia. 549.21
Vaſe rupto ex abundantia, quid agendũ. 231.28
Vas exiguum ſi perruptũ vel modice recluſum, quibus eget midicamẽtis. 244.1
Vas magnũ aut vehementer recluſum, medicinis eget adſtringentibus, & quibus. 243.26
Vaſis radix quid. 236.8
Vaſorum diuiſio ex quibus. 231.23
Vaſorum diuiſio in alto corpore quomodo clauditur

ditur. 242.6
Venæ aliquando ſenſibiles regenerantur. 739.16
Venæ, arteriæve vulnus nequaquam ſuendum. 232 14
Venæ vel arteriæ ruptio vnde. 230.22
Venæ certis interuallis recluſæ. 379.15
Venæ et arteriæ, vteri, ve ſiccæ vel inteſtini exulceratæ, eadē genere poſtulant medicamenta. 249 16
Venæ in cruribus ſitæ, qn̄ ſecandæ. 667.9
Vena frontis quando ſecanda. 667.7
Vena magna vulnerata, difficulter conglutinatur. 229.21
Venæ ruptæ quomodo occurritur. 232.16
Venæ ſectio & purgatio aliquando in oſsium fractura. 325.12
Venæ thoracis ruptæ nota. 255.7. *& quare.*
Venæ vlcus quomodo curatur. 246.10
Vena vel arteria quando vnco ἀγκίϛρῳ *attollenda.* 235.18
Vena caua quà expurgatur. 590.20
Vena incubito, ἐξ ἀγκῶνος, *ſecanda in profuſione ſanguinis è naribus.* 233.24
Vena humeralis in manu ſecanda quando. 667.3
Vena inſtrumentum & pars. 35.6
Vena perpetuò è directo ſecanda. 667.12
Vena quæ ſecāda in iecinoris phlegmone. 665.11
è Vena ſanguis profluens immodicè quomodo curatur. 163 4
Venam ſecandam indicat laborantis particula. 665 20
Vena vnius tunicæ. 539.11
Venarum vel arteriæ radix quid. 236.8
Venarum et arteriarum, &

LXXXV

& cordis & thoracis, & renum, & vtriuſq; veſicæ, cõmune eſt opus cùm euacuatio fit. 388. 17
Venarum vel arteriarum diuiſio vnde accidit. 230 17
Venarum iugulariũ σφαγιτίδων vulneribus quod medicamentum optimũ. 239. 6. & quomodo apponendũ. 10
Venarum robur valẽtius glandularum. 649. 25
Venis iecur virtutem ſuppeditat. 389 28
Venis magnis vulneratis, interdum vinculum inijcere cogimur, interdum totas præcidere tranſuerſas. 235. 28. & quando.
Ventre inflãmato, victus exquiſitiſſimus. 669. 6
Ventre inflãmato, quare artus vinciũtur. 667. 22
Ventre phlegmone laborante non deijcienda aluus. 666. 14
Ventriculi affectus aliqñ ex tribus miſtis. 383. 17
Ventriculi calidi et humidi curatio. 375. 29
Ventriculi calidi & humidi cibi, & potiones quales. 376. 29
Ventriculi frigidi & humidi remedia. 377. 3
Ventriculi imbecilli octo curationes. 346. 3
Ventriculi imbecillitas, immodicã euacuationem ſequi ſolet. 471. 1
Ventriculi imbecillitas, potione frigidæ leuata. 346 5
Ventriculi intemperierũ cum humore conſyderatio. 378. 2
Ventriculi & iecinoris nõ leuis habenda ſolicitudo de robore virtutis in euacuatione. 388. 14
Ventriculi munus. 581. 3
Vẽtriculi os propter quæ ſyncopẽ accerſit. 622. 27
Vẽtriculi robur quatenus ſeruan-

ſeruandum. 389.19
in Vētriculi roſione,ſi ſyncope & ſudor. quid agendum. 386.3
Ventriculi phlegmone vel iecinoris,vel pulmonis vel pleuræ dolore: biliosos febricitantes interſici. 510.6
Ventriculi phlegmone laborātibus,extrema ſalus viriū robur.510.13
Ventriculi ſicci multum, & frigidi parū.372.17
Ventriculi ſuccus vitioſus qui in tunicis receptus ſit, quomodo curetur. 381 9
Ventriculi vlcera quibus curantur. 265.3
Ventriculi vulnera quomodo tractāda.310.16
Ventriculo æſtuanti,ceratum melinum. 424.6
Ventriculo humido quæ conueniunt. 346.24
Ventriculo firmando quæ idonea. 424.11
Ventriculo ex ſicca intemperie imbecillo,quomodo occurſum eſt à Galeno. 349.27
Ventriculo frigido, vinū quale. 371.2
Ventriculo humido qui cibi. 376.25
Ventriculo fluenti, oleum melinū confert.423.16
Ventriculo imbecillis quid egerit Galenus.344.20
Vētriculo imbecillo,maſtiche chia confert.423.7
Ventriculo imbecillo medicamenta conuenientia. 344.22
Ventriculo inflāmato,abſtinendum à mulſa. 590 29
Ventriculo inflammato, pniciosum eſt ante accestionē cibare.596.10
Ventriculo & iecinore nō concoquentibus, quæ accidunt noxæ. 581.23
Ventriculo laborante,ſtatim abſynthio ſuccurrendum. 582.20
Ventriculo octo affectus ſunt

ſunt quibus imbecillus ſit, & octo medendi rationes. 78.9
Ventriculo phlegmone laborãte, quare tenuiſsimo victu vtẽdũ. 588.22
Ventriculo pus eluendum per deiectionem tutius quàm per vomitum. 266 6
Ventriculo, quem tres affectus cõplicati habeant, quid agendum. 383.26
Ventriculo, quomodo conſulitur. 422.14. & 18
Ventriculo relaxãtia non exhibẽtur ſine adſtringentibus. 588.13
in Ventriculo robur ſolui, pernicioſum. 586.15
Ventriculo ſiccato, per comeſta & bibita ſuccurritur. 516.6
Ventriculo ſicco & modicè frigido, vinũ quale. 368.20. & qualia eſculenta. 24. & quo vngẽdum vnguento. 26
Ventriculo ſicco & valde frigido vnguentum cõueniens. 370.15
Ventriculo ſicco quæ conueniunt. 346.29
Ventriculo, ſi roſionis, aut doloris ſenſus ineſt, quo modo occurrendum. 422 22
ex Ventriculo vacuare cũ cautione licet. 389.2
in Vẽtriculum ex cerebro fluxio, quomodo tractetur. 384.24
ad Ventriculum fluxiones ex quibus morbis. 380.2. & quomodo tractãdæ. 8
Ventriculus affectus ex potione frigida. 458.18
Ventriculus ad quem humor trãſmittitur, quomodo tractandus. 378.23. & quæ maximè cõſyderanda. 29
Ventriculus calidus, et ſiccus quomodo curatus. 374 24
Ventriculus frigidus quomodo curatus. 346.19

Ventri-

Ventriculus & iecur, qua re plus cæteris membris adſtringentia deſyderant. 581.16
Ventriculus vomitu deiectionéque inanitur. 390 1
Ventriculus malè coquens quomodo corrigendus. 73 7
Ventriculus quando adſtringendus. 581.1
Ventriculus quadragenarij, calidus & ſiccus quomodo tractatus. 373 11
Ventriculus quà expurgatur. 590.17
Ventriculus vtrinque expurgari poteſt. 265.28
Vētri frigido, quæ extrinſecus applicantur. 371.26
Ventri picrocholorū fluenti, quibus occurritur. 424 22
Vētris inflationes, quibus diſcutiuntur. 710.26
Ventris nomen quo intellectu. 213.27
Ventris roſio, dolor, & calor immodicus, febrem auget, 422.4
Ventris vitiū quare grauè exiſtat. 213.26
Verbaſcum coctū, œdematum et phlegmones cataplaſma. 208.19. & quare. 21
Veſicæ clyſteres quare excogitati. 265.2
Veſicæ et renū vlceratorū medicamētis miſcēda, q̄ vrinas mouēt. 222.1
Veſicæ vtriuſque & renum & thoracis & cordis & arteriarum & venarum, commune eſt opus, cū euacuatio ſit. 388.17
Veſicæ vlcera quare curabiliora pulmonis vlceribus. 254.9
in Veſicam medicamenta per penem inijciuntur. 222 17
Veſica inflammata, quæ vena ſecanda. 667.9

Veſica phlegmone laborã-te, ciere vrinas nõ oportet. 666.9
Veſica phlegmone laborã-te, non ſunt prouocandæ vrinæ. 658.27
Veſica quà expurgatur. 590 18
Veſica quando per deiectiones, & pharmaca deiectoria expurgatur. 390.4. & quando per vrinales meatus. 7
ex Veſica ſi profluuium eſt quid conſyderandũ, & quibus opus eſt medicamentis. 243.20
Veſica ſuum habet inſtrumentum, quo aliquid infunditur. 249.22
Veſica ſuum habet inſtrumentũ, quo in eam aliquid immittitur: & quomodo vocat. 243.6
Veſperi, alimentũ valẽtius exhibendum. 362.3. & quare. 23
Veſuuius mons. 669.23
Vetula & nouella quibus fugienda. 45.27. & quare.
*Viæ in Italia quomodo à Traiano refectæ. 467.3
Victus diuerſitas in temperamentis. 434.14
Victus idonei ſummã, quæ laborãti ſit commoda comparare, cuius eſt. 441 6
Victus menſura à poteſtatibus indicationum pẽdet. 439.19
Victus, omnibus ſpecies vna in conſuetudine non eſt. 364.2
Victus omnium intemperiei generum idoneus, quomodo methodo inueniendus. 437.27
Victus ordinandi ſcientia non leuiſſima. 576.10 & ex quibus conſtituitur rebus. 11
Victus picrocholorum diaria laborantibus qualis. 410.11
Victus ratio in oſſium fractura. 325.9

Victus

Victus ratio quibus glandulæ artus phlegmone tentantur. 668.27
Victus tenuis conſyderatio. 509.17
Victus tenuiſſimus quando. 414.28. & 415.8
Victu tenuiſſimo, quando vtendum. 552.17
Vigiliæ digerunt, ſomnus coquit. 607.26
Vigiliæ picrocholorum, quomodo ſanantur. 408 23
Vigiliæ ſpiritum corrumpunt. 620.15
Vigiliæ, vires lædunt. 592 15
Vigilia totum corporis habitum ſiccat, ſiccisq; infeſtiſſima. 365.1
in Vigoris ſummi more, quæ notanda. 596.20
Vincula, ſunt remedia reuellentia. 234.14
Vincula vaſis profluentibus iniecta conueniũt. 234 24
Vina alba & tenuia, & oligophora & inodora neruis vulneratis meliora quàm dulcia. 299 21
Vina amara ſiccant immodicè. 371.8
Vina aquoſæ ſubſtantiæ quæ. 514.20
Vina aquoſa quæ. 735.1
Vina aquoſa vrinas mouent. 617.20
Vina auſtera ventrem roborant, caputq; minus tentant. 616.20
Vina contemperantia. 359 17
Vina craſſa quæ. 614.26
Vina craſſa quibus noxia. 614 29
Vina dulcia pariter & fulua, omnia acria & ſupramodum calida ſunt. 299.18
Vina fulua caput feriunt. 617 18
Vina odora fuluaq;, caput grauant. 616.12
Vina phalerna acria & calida, neruis vulneratis

tis

tis inutilia. 299.19
Vina phalerna, dulcia & fulua ſunt. 299.19
Vina quæ, obeſis curandis. 734 29
Vina quæ, ſyncope ex flauabile ſtomachum infeſtante. 616.13
Vini Adriani natura. 614 21
Vini Gauriani natura. 614 22
Vini Marſi natura. 613.13
Vini Neapolitani Aminæi natura. 614.23
Vini Sabini natura. 614.21
Vini potio, medici ſpectantis affectum, opus eſt. 604 25
Vini potio, oculorum dolores grauiſſimos ſanat. 126.23. & 127.12
Vini potio, quando ſebrientibus confert. 561.5
Vini Signini natura. 613 12
Vini Thuſci natura. 614 23
in Vinis ſyncope exhibendis, quæ conſyderanda. 616 6
Vinorum Adriani, Albani, Arſinij, Titacazeni virtute. 359.8
Vinorum aquoſorum, nihil in ſanguinis mutatur ſpeciem. 617.16
Vinum Aegeates. 614.27
Vinum acerbum ϛρυφνὸν hæmorrhagias ſupprimit. 242.4
Vinum in acutis febribus. 410 27
Vinum Adrianum quibus conuenit. 358.25
Vinum Adrianum, ventriculo frigido. 371.6
Vinum Albanum. 614 21
Vinum album, calidum nullum. 615.4
Vinum Albanum quibus conuenit. 358.26
Vinum Albates. 615.27
Vinum antiquius cuius naturæ. 358.20
Vinum Aphrodiſienſe. 616 3

Vinum

Vinum aquoſum cuius natura. 411.24
Vinum aquoſum febriẽtibus febre putrida. 558 29
Vinũ aquoſum neceſſariũ febrientibus qui ſuccos habent tenues. 626.9
Vinum aquoſum picrocholis omnibus diaria laborantibus. 410.24
Vinum aquoſum, quibus febricitantibus idoneũ. 623 21
Vinum aquoſum quid, & quibus conuenit. 358.2
Vinum Arſinium in Aſia, *ſiccæ intemperiei conueniens.* 357.28
Vinum Arſinium *quibus conuenit.* 358.26
Vinum Arſyinum. 614.25
Vinum Ariuſium *quibus conuenit.* 614.6. & *vbi naſcitur.* 7
Vinum auſterum adſtringit. 220.14
Vinum auſterum calidũ, robur inteſtino acquirit. 306.26
Vinum bibendũ qñ cum fiducia damus. 560.16
Vinũ bibũt alij liberalius, alij parcius. 364.13
Vinum carbunculo vtile. 723 23
Vinum, carnem humidiorem in vlceribus lauãdis emendat. 176.3
Vinum Caryinum *neruo nudato.* 299.16
Vinum calidis temperamẽtis prohibetur. 411.1
Vinum Cecubum *calidũ.* 612 1
Vinũ cũ frigida, ſtomacho ſyncope afflicto. 565.13
Vinum ex Nicomedia *allatum.* 615.22
Vinum febres accendit. 419 5
Vinum fuluum, κιῤῥόν. 299 17
Vinum Hippodamantiũ. 616 25
Vinum Lesbiũ *caput grauat.* 616.15
Vinum Lesbium *quibus conue-*

conuenit. 614.6
Vinum muſculis inflatis. 712 17
Vinum Myſinum. 614.18.
Vinum nigrum auſterum. adſtringentibus medicinis miſcetur. 244.6
Vinum nouellum cuius naturæ. 358.16
Vinum Oligophoron cuius natura. 358.4.
Vinum omni ſyncope. 612 5
Vinum, optimum medicamentum omnis vlceris. 142 24
Vinum Perperinũ. 614.27
Vinum Phalernum caput grauat. 616.16.
Vinum Phalernum cuius naturæ, & quibus cõmodum. 613.19
Vinum Phalernũ duplex. 613 25
Vinum Phalernum valde calfacit. 346.21
Vinum quale ventriculo calido & ſicco. 372.23
Vinum quale quantumq; ſiccæ intẽperiei. 357.23
Vinum quale ventriculo frigido. 371.2
Vinum Sabinum in Italia. ſiccæ intemperiei conuenit. 357.28
Vinũ Scybelite neruo nudato. 299.16
Vinum Scybelites. 614.26
Vinum Siculum Aminaũ. 615 24
Vinum Surrẽtinum cuius naturæ, & quibus exhibetur. 613.7
Vinum Surrẽtinum valde calfacit. 346.22
Vinum Theræum. 614.26
Vinum Theræum neruo nudato. 299.16
Vinum Tibecinum. 614.24
Vinum Tiburtinum cuius naturæ, & quotuplex. 613.9
Vinum Tiburtinum vẽtriculo frigido. 371.6
Vinum Titacazenum. 614 25
Vinũ Titacazenum quibus conuenit. 358.26

Vinum Tmolites. 616.4
Vinum Tmolites caput grauat. 616.14
Vinum Tmolites duplex. 616 17
Vinum vbi phlegmones ſuſpicio adeſt, cauendũ. 221 2
Vinum vinoſum. 358.10
Virtus laborantis vbique conſyderanda. 408.21
Virtus, cuſtodiam ſui præſcribit. 547.23
Virtus morbo aduerſatrix. 547.18
Virtutis naturalis cõſyderatio quantum momẽti habet in curandis febribus. 490. 21. quæ cauſam adhuc habent.
Virtus non indicat in homine curationem. 476 3
Virtus, quare prima omnium cuſtodienda. 475 8
Virtus ſui cuſtodiam ſemper indicat. 474.18. & quibus ſeruetur. 19. & quid virtutem cuſtodire. 475.11
Virtutem lædunt vacuantia omnia ſi quiſ ijs immoderatè vtatur. 471.2
Virtutis cuſtodia, ſimiliũ exhibitionem indicat. 547 27
Vires conſilium expoſtulant, in continuis, & maximè longis. 495.7
Vires ægrotantis & morbi vigor, ſunt à quibus cibandi conſilium eſt. 509 15
Vires ægrotantis, nũquid ad curationem conferunt. 464.11
Vires non indicant prima ratione, ſed ex accidenti. 441.27
Vires non naturaliter habere quid. 495.13
Vires primo ſecundòve die raro imbecillæ. 495 17
Vires, quæ lædant. 599.14
Vires quando formandæ. 599 24

Vires,

Vires, quæ ſeruant. 552.6
Vires reſoluentia. 495.25
quomodo Viribus conſulendum ſit, exemplum. 496 5
Viribus valentibus, audacter vacuãdum. 552.11
Virium ad robur, nõ leuis habenda cura ciborum & potuum. 622.4. & aëris. 8
Virium ægri conſyderatio ad curationem neceſſaria. 465.27
Virium eſſentia vbi. 618.3
Virium imbecillitas ſanguinẽ dehortatur. 574.5
Virium indicatio non leuis. 441.15
Virium lapſus in longiſſimis morbis vnde incidit. 519.27. & in acutis. 620.3
Virium maxima eſt dignitas, μέγιστον ἀξίωμα. 475 2
Virium robur, febrientes à morte vindicat. 455.21
Virium ſubſtantia in corporibus ſolidis maximè eſt. 522.17
Virium ſubſtantia vnde completur. 547.29
Virus ex morſu quomodo vacuandum. 660.16
Viſceribus quibus hecticæ febres maximæ ſiunt. 516 15
Vis excretoria, quando ſuo munere fungitur. 648 6
Viſio, actio partis. 35.3
Viſio, cryſtallini humoris actio. 340.10
Viſio, oculi actio. 36.6
Viſionis primum inſtrumentum, humor cryſtallinus. 36.8
Viſus inſtrumentum, cryſtallinus humor. 88.23
Viſus, oculorum actio. 34 1
Vitiligo vnde conſiſtat. 740 11
Vitis ſylueſtris germina pro iecinoris phlegmone. 672.22
Vitis ſummum adſtringit.

git. 220.28
Vitia omnia trifariam magna reddi. 213.21
Vitio in omni quid obſeruandū neceſſariò. 692.15
Vitium quod adimi nequit, transferendum. 719 27
Vitreus oculi humor, pars ſimilaris. 35.24
Vitulina medulla, molliendo digerit. 705.19
Viuere vnde nobis. 475.3
✱ *Vlcera arteriæ aſperæ interioris tunicæ, curantur.* 267.2
Vlcera cacoëthe. 183.15
Vlcera cacoëthe. 203.27 *quæ & inueterata & diuturna vocant.* 204.2. *& quare ita vocāt.* 9
Vlcera caua cum phlegmone, quomodo tractantur. 566.23.
Vlcera curantur, parte prius curata, quæ fluxionem parit. 179.13
Vlcera eſthiomena. 205.12
Vlcera humida glandis, quibus ſanētur. 249.24
Vlcera humidiora glādis, ſedisq; quibus ſanētur. 283. 17.
Vlcera in craſſis inteſtinis, remediis per ſedem iniectis egent. 219.21
Vlcera in tenuibus inteſtinis, remediis ſuprà & per ſedem iniectis egēt. 219. 24.
Vlcera magna quomodo curantur. 170.14
Vlcera magnà ſuturis vel deligaturis ſunt coniūgenda. 214.20
Vlcera omnia ſiccāda ſunt præter ea quæ contuſa ſunt. 208.11
Vlcera omnia trifariam reddi magna. 213.21
Vlcera parua quomodo curantur. 170.16
Vlcera per longitudinem muſculorū facta, quomodo coniungi poſtulant. 170.10
Vlcera profunda quomodo curantur. 170.18

Vlce-

Vlcera pulmonis, ſanatu difficilia. 250.9. & quare.
Vlcera quæ non probè expurgata, ſemper prius pullulare incipiunt, ijs maximè caro ſupercreſcit. 208.3
Vlcera quæ perduci ad cicatricem poſtulant, quibus egent medicamentis. 227.1
Vlcera quæq; ſiccanda. 209 5
Vlcera quibus oſſis corrũpendi periculũ impendet, cum magnitudine phlegmões ſunt. 214.22
Vlcera ſiccanda. 266.4
Vlcera ſiccantibus egere. 157.13. ſed maioris minoriſq; ratio conſyderanda.
Vlcera ſinum habentia, quibus egent medicamentis. 226.22
Vlceratis partibus ſuccus influens, qui non multo deterior, ſit quomodo auertitur, regitúrque. 177.7
Vlcerato ventriculo medicamẽta bibenda. 219.8
Vlcera tranſuerſa, quare diligentius cõiungi poſtulant. 170.6
in Vlcere cauo, duo conſyderanda. 129.12
de Vlcere cauo diſputatio. 128 8
in omni Vlcere cui eryſipelas ſit, purgari corpus oportet, & qua parte. 215 2
ſi in Vlcere fluxus medicamentis cõpeſci nequeat quid agendum. 177.17
in Vlceribus, aëris temperies inſpiciẽda. 157.29
Vlceribus, calida immodicè vſui non ſunt. 157.23
Vlceribus curandis incommodantia. 189.2
in Vlceribus excrementũ tenuius ſanies. 130.12 Græcè ἰχώρ.
Vlceribus glutinandis & carne implendis ſubie-

ctam carnem tēperatam eſſe oportet. 174. 20.& quæ alia.
Vlceribus internis quæ opitulantur. 220.21
de Vlceribus inueteratis Hippocrates. 204.24
ab Vlceribus inueteratis, vt ſanguis ſæpe fluat, efficere prodeſt. 216.26
Vlceribus oris quæ conueniunt. 263.26
in Vlceribus refrigerātia ſupramodum fugiēda ſunt. 157.22
de Vlceribus quæ ad cicatricem nō veniunt Hippocrates. 205.3
Vlceribus quæ foris ſunt, ea exhibentur quæ internis exhiberi non debent. 220.2
quibus Vlceribus quam celerrimè pus mouendum. 207.6
Vlceribus quib⁹ pdeſt purgatio per aluū. 213.13
Vlceri calidum medicamentum. 65.29
Vlceri cauo, vide Cauo vlceri.
Vlceri cui influit ſuccus pharmaca admouēda, ſiccent valentius quā ea quæ ſimplici admouentur. 177.14
Vlceri, quæ dicuntur accidere. 167.14. & quæ non. 22
Vlceris à tēpore nulla indicatio. 186.25
Vlceris caro intemperata, ſuo corrigenda contrario. 227.19
Vlceris caui à plano differentia. 139.13
Vlceris caui ſanandi methodus. 128.26
Vlceris cauitas in carne, ſiccari poſtulat, & abſtergeri non adſtringi. 144. 8
Vlceris cauſa, quæ prius gignit vel fouet, prius curanda. 179.7
Vlceris cōſyderatio ex rupta carne. 224.13
Vlceris curandi ratio, vbi indi-

indicationes cõtrariæ. 160 4
Vlceris curatio, 173.16
Vlceris curatio ex Hipp. 205 18
in Vlceris curatione tẽpus nihil indicat. 169.10
Vlceris curationis indicatio, ex differẽtijs fit, ſed non omnibus. 168.15
Vlceris cum cauitate curãdi conſyderatio. 169.11
Vlceris cũ cauitate, curationis finis duplex eſt. 125 5
Vlceris cũ cicatrice differẽtia ab vlcere cauo. 146.1
Vlceris cum cicatrice medẽdi methodus. 145.24
Vlceris cum eryſipelate, ſanatio. 205.16
Vlceris cum intemperie curatio. 156.11
Vlceris deligatio à qua parte inchoãda. 177.12
Vlceris differentia varia. 62 27
in Vlceris generatione, quæ medicamenta, exhibentur. 744.1
Vlceris glutinatio & impletio ad prouidentiã pertinet. 184.5
Vlceris glutinationẽ prohibentia quæ. 174.9
Vlceris humiditas quibus tollatur. 227.13
Vlceris in aſpera arteria, quæ in collo eſt curatio. 267.25
Vlceris in curatione, natura corporis conſyderanda. 132.12
Vlceris indicationem primam, eſſe minimam curationis partem. 137.3
Vlceris labra decolorata, duráve, excidenda ad ſanẽ vſq; carnẽ. 176.23
Vlceris magnitudo, vacuationem interdũ indicat. 217.28
Vlceris omnis, optimum medicamentum vinũ. 142 24
Vlceris oræ quomodo adducuntur. 140.14
Vlceris propria curatio, qui-

quibus perficit. 137.13
Vlcus quà vlcus, nullam petit corporis vacuationem. 217.21
Vlceris quà vlcus ſanatio, mediocris ſiccatio eſt. 205 11
Vlceris quod tantum vlcus eſt, curatio vnitio eſt. 120.5
Vlceris ſanatio, qd. 169.2
Vlceris ſimplicis, & ſine affectu alia debita curatio. 139.19
Vlceris ſolius & ſimplicis curatio. 138.5
Vlceris ſordes quibus tollatur. 227.7
Vlceris ſordida purgãtur, ſupercreſcentia minuũtur medicamentorum opera. 156.24
Vlceroſus ſenſus quando fit. 502.26
Vlcerum ægrè ſanabiliũ modi tres. 175.2
in Vlcerum cauitate natura corporis æſtimanda. 144 10
Vlcerum cauorum ortus. 172 28
Vlcerum circularia quomodo ſananda. 210.11
Vlcerum cutaneorũ, quæ ſanatio. 183.13
Vlcerum curatio eſt, vt ſiccentur. 272.19
Vlcerũ differentiæ. 742.4
Vlcerũ differẽtiæ quomodo ſunt definiendæ. 164.5
Vlcerum propriæ differentiæ ſunt diſtinguendæ. 143 13
Vlcerum omnium generalis curatio quantum per partes immutetur. 256 15
Vlcerum omnium quà vlcera ſunt, vna eſt ſpecies. 143.29
Vlcerum omnium ſuendorum mediocritas eſt eligenda. 308.24
Vlcerum omnium vna generalis curatio. 209.11
Vlcerum quæ cacoëthe dicũtur, curatio ex Theſſalo. 185.7

Vlcerũ quæ curari debeãt cauſæ abſcindendæ. 188 21
Vlcerum quæ in arteria, vena & neruo contingunt conſyderatio, vt in quouis ſint viſcere. 229 17
Vlcerum ſanandorum indicatio prima. 206. 10
Vlcerum ſanandorũ ratio ab Hippocrate. 209. 21
Vlcerũ ſanatio ex quibus perficitur. 184. 1
Vlcerum ſecundũ proprias differentias conſyderatio. 170. 3
Vlcerum ſordidorum ſordes primò expurganda. 258 8
Vlcerũ vetuſtorum curatio ſanguinis vitio indicatur. 204. 27
Vlcus ad cicatricẽ ducere quid. 146. 18
Vlcus æquabile vnde habet appellationẽ. 63. 15
Vlcus cacoëthes ſtatim & cauum. 190. 23
Vlcus cauum carne implere non poteſt neq; oleũ, neque cera, neque ærugo. 124. 1
Vlcus cauum vnde habet appellationem. 63. 15
Vlcus certa methodo curaturus, quæ conſyderare debet. 158. 15
Vlcus commune eſt ſimilarium, & inſtrumentalium. 137. 3
Vlcus contumax propter varices. 210. 17
Vlcus contumax quomodo ſanandum. 193. 22
Vlcus crucians & vlcus ſordidum, differentiæ vlceris ſunt. 167. 27
Vlcus cruentũ vnde habet appellationem. 63. 16
Vlcus cum intemperie nõ ſanatur, niſi intemperie diſcuſſa. 157. 9
Vlcus cum phlegmone nõ ſanatur, niſi phlegmone diſcuſſa. 157. 5
Vlcus duplici medicamento eget. 130. 16 et quare.

Vlcus ex vaſe rupto ex abundantia quomodo ſanetur. 231.29

Vlcus ex vitioſis ſuccis. 183 9

Vlcus in carnoſa parte, vnitatis ſolutio. 118.25

Vlcus in partibus carnoſis. 285.1. *& quam habet indicationem.* 2. *& in quo conſiſtit.* 7

Vlcus maius reddentia duplex curationis conſilium habent. 173.24

Vlcus malè olens & ſordidum fieri olei vſu. 123 18

Vlcus morbus. 65.6

Vlcus morbus continuitatis, vel vnionis ſolutio. 284 23

Vlcus non ſanatur, niſi prius locus in quo eſt, ſit ſanatus. 206.26

Vlcus omne ſiccantia requirit medicamenta. 226 21

Vlcus omne ſubiectam carnem naturaliter habere poſtulat, & impedimentum glutinationis abeſſe. 174.5

Vlcus omne, tum ſiccandum, tum adſtringendum. 144.5

Vlcus phlegmones inciſæ, quomodo curatur. 655. 10

Vlcus probè curare non cuiuſque eſt. 137.2

Vlcus purum vnde habet appellationem. 63.16

Vlcus putreſcere quæ faciant appoſita. 123.22

Vlcus quando non poteſt ſola diſsidentium partium coniunctione glutinari. 141.18

Vlcus qui ſanare commodè debet, eum corporis naturam meditatum fuiſſe oportet, & ſpeculationem omnem de medicamentis didiciſſe. 133 19

Vlcus quò humidius, eò ſanè medicameno quod magis ſiccet, indiget. 132

 LXXXIV

132 11
Vlcus quomodo ducitur ad cicatricem. 655. 24
Vlcus ſi cauum & ſordidum, cui primò medicatione occurrendum. 161 16
Vlcus ſi cauum, ſordidum & cum phlegmone, cui primò medicatione occurrendum. 162.18
Vlcus ſi cum alio affectu coniunctum eſt: eius curatio vt vlceris ſolius non eſt, ſed prior illius affectus, ſecunda vlceris. 206.14
Vlcus ſi cum phlegmone, vel eryſipelate, vel gãgrana, vel intemperie fuerit, quid primo curandũ. 161.24. & quot fines curationis, & exempla.
Vlcus ſi cum tumore fuerit, tumor prius ſanandus. 176.18
Vlcus ſi in parte aliqua conſiſtit, cauſam externam inquirere ſuperuacuum eſt. 180.9
Vlcus ſordidũ vnde habet appellationem. 63.16
Vlcus tãtùm vlcus, quod. 168 28
Vlcus venæ quomodo curatur. 301.10
Vlcus vt coaleſcat, natura eſt cauſa. 140.11
Vlcus ὑπερσαρκοῦν vnde habet appellationem. 63 12
*Vmbilicus veneris refrigerat. 701.20
*Vnco ἀγκίστρῳ quando vena vel arteria attollenda. 235.18
Vnguenta foliata ventriculo. 423.20
Vnguenta quomodo ſolui debeant. 423.13
Vnguenta ſpicata ventriculo. 423.24
Vnguẽtum irinũ, quibus commodum. 409.25
Vnguentum melinum, roſaceum & nardinum pectori

pectori confert, pulmone vulnerato. 253.15
Vnguentum nardinũ vẽtriculo accommodum. 583.26. & quod vitioſum, & quod non, & vbi componatur. 27
Vnitatis diuiſio communis ſimilaribus inſtrumentalibusq;. 93.29
Vnitatis ſolutionis conſyderatio. 228.26
Vnitatis ſolutio, continuitatis ſolutio, idẽ. 228.27
Vnitatis ſolutio, vnitionem poſtulat. 118.24
Vnitionis ſolutio, quibus communis. 292.24
Vnum empirice. 101.12
Vnum multa, & multa vnum. 102.21
Vnum, ſpecie vnum, & nõ vnum. 99.12
✱ Vocales Græco idiomate quomodo dicuntur ſeptem. 98.13
Voci cuique non vna res ſubiecta eſt. 98.4
Vocis vnum ſignificantis, vna neceſſariò eſt & rei ſpecies. 98.11
Volatio, actio animalis volatilis. 34.6
Vomicã patientibus quomodo proſpiciendum. 732 5
Vomitu vti pudibundis laborantibus auxilium eſt. 656.17
Vomituri pituitam lentã per radiculã, ex oxymelite vomãt. 382.17
Vomituris pituitam non lẽtã neq; frigidã, quæ miniſtrãda. 382.18
Vomitio non prouocanda, niſi humor os ventris petat. 558.11
Vomitus per periodos. 379 14
✱ Vrinæ meatus, quibus corporis partibus expurgandis deſtinatus. 590 20
Vrinæ ſynochi primi generis quales. 450.6
Vrina & caloris qualitas & pulſus, putredinem mon-

monſtrant. 505.18
Vrtica aluũ ſoluit. 684.4
Vrticæ ſemen valẽter ape rit, diſſecat & diſſi- pat. 681.22
Vrtica per ventrem, va- cuat iecinoris cauam. 673. 26.
*Vſtio nonnunquam cor poris habitum conſti- pat. 492.10
Vſtio picrocholorum quo- modo ſanatur. 408.29
Vſui alieno à ratione in- ſueſcere malũ. 577.15
Vſus indicat congruere parti alij, aliam va- cuationem. 666.2
Vſus nominum principio diſcitur ab arithmeti- cis, geometris & logi- ſticis. 25.21
Vſus partis, natura rei æſtimatur. 119.25
*Vter ad lapidem habet, vt homo ad ſolũ. 231.7
Vteri clyſteres quare ſint excogitati. 264.28
Vteri vlcera, quare cura- biliora pulmonis vlce- ribus. 254.8
Vtero incidunt febres he- cticæ & maraſmus. 516. 23
Vtero inflammato, quæ vena ſecanda. 667.10
Vtero phlegmone laboran te, ciere vrinas nõ opor tet. 666.10
Vtero vel pudendo mulie- ris phlegmone occupa- to, menſtrua non ſunt prouocanda. 658.29
Vterus ſuum habet inſtru mentum, quo aliquid infunditur ad ſanatio nem. 243.4. & 449.18 & quomodo vocatur.
*Vuæ immaturæ refri- gerat, & humectat. 520. 7
Vuæ immaturæ ſuccus, poteſtate refrigerat. 523. 12
Vulgus quæ non nouit. 119. 10
Vulnera citra contuſionẽ quam maximè ſiccare, 209.

207.29. *quæ ſi cum cõtuſione ſint, ijs quãprimùm pus mouere oportet.* 208.1
Vulnera glutinata citra phlegmonem. 280.2
Vulnera in articulis omnia cacoëthe. 214.8
Vulnerantia quæ ſunt. 230 20
Vulnera omnia trifariã reddi magna. 213.21
Vulnera quomodo deligãda, tum colli, tum mẽbranarum cerebri, tũ venarum iugularium quomodo fieri debent. 239 14
Vulnera ſuturis indigentia, purgationẽ deſyderant. 214.17
ex Vulnere ſi ſanguis profluit, illico quid agendum. 235.10
Vulneribus omnibus prævalidis purgatio vtilis. 213.18
Vulneribus quid applicãdum. 145.3
Vulneri cauo oleũ infuſũ, aduerſiſſimum .123 16
Vulneri omni recẽs facto, niſi in ventre ſit, ſanguinem effluere expedit. 215.11
Vulnerum ventris conſyderatio. 306.1
Vulnus in carnoſa parte. 118 28
Vulnus in carnoſa parte vnitatis ſolutio. 118.25
Vulnus in carnoſa parte, id eſt ſeptum tranſuerſum nõ reunitur. 119.5
Vulnus nerui contingentia, frigida non ſint. 298.9. & *quare.* 10
è Vulua ſanguinem profluentem, ſiſtit plantaginis ſuccus. 243.11
ex Vulua ſi profluuium eſt, quid conſyderandũ, & quibus opus eſt medicamentis. 243.20

X

Χηροτριβία *frictio ſicca, ſiccat.* 407 15

ὑδα

Y

Ὑδατίδες quomodo curantur. 750.29
ὑδερὸς λευκοφλεγματίας. 61 24
ὑδροφόβοι, aquam timẽtes. 462.24
ὑπάρχον. 115.8
ὑπεζωκότα membranam quam vocant. 681.9
ὑπερσάρκωσις, id eſt caro ſupercreſcẽs, quod morbi genus, & eius conſyderatio. 148.19
ὑπόχυμα quid indicat. 727 13
ὑπόχυσις, ſuffuſio. 127.5
ὑστεραλγία. 61.20
ὑφεστώς. 115.8

Z

Zoilus Homeri ſtatuam flagellauit. 14.8
Ζύμωσις, fermentatio. 717 28

FINIS.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORBIS CVRANDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE,

LIBER PRIMVS.

Quæ in primo Methodi medendi libro habentur.

Suorum temporum ad bonas artes capeſſendas ignauiam improbat.
In Theſſalū ſectę Methodice principem acerrimè inuehit, atque eius omnia fundamenta deſtruit.
Contra veteres Medicos de morbi definitione diſceptat.

CAPVT I.

QVANQVAM *& tu ſæpe aliás chariſſime Hiero, & alij quidam amici me nūc hortantur, vt ſibi medendi Methodum conſcribam: et ego ſanè, tum vobis in primis gratificari, tum verò poſteros pro viribus iuuare cupio: ſemper tamen ſum*

cunctatus, ac diſtuli: idq; multis de cauſis, quas nunc quoque ſatius (opinor) fuerit, prius, quàm opus ipſum aggrediar, exponere: ſunt enim ad ea, quæ poſt dicentur, ſanè non inutiles. Ea*rũ igitur omniũ illa præcipua fuit, quòd fruſtra me ſcripturũ timebam: cũ nemo, propè dixerim, hac noſtra ætate veritatis inquiſitioni ſit deditus: ſed pecuniã, & ciuilem potentiã, & inexplebiles voluptatũ delicias omnes eouſque ſuſpiciant, vt ſi quis ſapientiæ quoduis ſtudiũ ſectetur, pro inſano hũc habeant. quippe qui primã ipſam & verè ſapientiam, quæ diuinarum humanarumq; rerum eſt ſcientia, ne eſſe quidem omnino exiſtiment. Medicinam verò Geometriam,* R*hetoricen,* A*rithmeticẽ,* M*uſicen, ac reliquas id genus artes, eſſe quidem autument: cæterùm finem earũ ſtudioſè perſequendum minimè cenſeant.* M*e verò ex his, qui me vnicè diligere ſunt viſi, nõnulli ſæpe increpãt, quòd plus iuſto veritatis ſtudio ſim addictus, quaſi nec mihi ipſi vſui, nec ipſis in tota vita ſim futurus, niſi & ab hoc tanto veritatis indagandæ ſtudio deſiſtam, & manè ſalutando circumeam, & veſperi apud potentes cœnem. His enim artibus tum amari, tũ amicitias cõciliari, tum verò pro artificibus haberi, nequaquã ex priuata ac domi parta induſtria.* N*eque enim eſſe qui de ea iudicent, vbi omnes totũ diem diuerſis ſtudijs tranſigant, manè quidem omnes ſimul ſalutationibus occupati, poſt autem diſtracti, ad forum*

quidem

quidem & lites non exigua turba: ad ſaltationes autem & aurigas alia maior: iam vel aleæ, vel amoribus, vel balneis, vel ebrietati, vel comeſſationi, vel demũ alicui corporis voluptati deditus ſanè non exiguus numerus. veſperi verò rurſum omnes ad ſympoſia ſimul collecti, vbi poſtquàm vino ſe impleuêre, non lyra citharáve, aut aliud muſicum inſtrumentum in orbem circunfertur, (quod ſicut olim in eiuſmodi congreſſu tetigiſſe, honeſtum: ſic contrà, non tetigiſſe admodũ erat turpe) ſed nec ſermones vlli habentur, quales in ſympoſijs agitari ſolere veteres prodiderunt, nec aliud honeſtum quicquam: imò inuicem ſibi propinant & de magnitudine poculorũ certãt: vtpote inter quos optimus cenſetur, non qui plurimis inſtrumentis muſicis, aut etiã ſermone philoſophico vti nouit: ſed qui multos, eoſq́; maximos calices exiccauit, adeò vt mihi manè etiámnũ ebrij ex his plerique videantur: nonnulli verò etiã euidenter adeò vinũ olere, quàm ſi modò hauſiſſent. Eoq́; iurè fit, vt quum ægrotare cœperint, medicos aduocẽt, non quidẽ optimos, vtpote quos per ſanitatẽ noſcere nunquam ſtuduerũt: ſed eos quos maximè familiares habẽt, quiq́; ipſis maximè adulantur: qui & frigidã dabunt, ſi hanc popoſcerint: & lauabũt, cũ iuſſerint, & niuẽ vinũq́; porrigent: poſtremò quicquid iubebitur, mancipiorũ ritu facient, cõtrà quàm veteres illi medici ab Aeſculapio oriundi, qui tanquam duces mi-

litibus,& reges ſubditis, imperare ægris voluerunt: nequaquam verò Getarum,& Tibiorum, & Phrygũ, & Thracum emptitiorum ritu parêre,atque obſequi.Itaque non qui melius artem callet, ſed qui adulari aptiùs nouit, apud iſtos magis in precio eſt: huicq; omnia plana peruiaq; ſunt: huic ædium fores patent: hic breui efficitur diues,plurimúmque poteſt:huic diſcipuli multi à cubiculis,vbi iam fuerint exoleti,traduntur. Quod Theſſalus ille intelligẽs, non ſolùm cætera Romæ diuitibus aſſentabatur,ſed etiam artem ſex menſibus traditurũ ſe profeſſus,quamplurimos diſcipulos breui cõparauit.Si enim neque Geometriæ, neque Aſtronomiæ,neque Dialectices, neque Muſices,nec vllius denique bonarum diſciplinarum indigent,qui medici ſunt futuri,(quemadmodũ Theſſalus iſte generoſiſſimus promittebat,)nec etiã longã experientiã, & operũ artis vſum deſyderant: cum non promptum ſit artẽ aggredi ceu facilè medico futuro? Atque hinc adeò fit, vt nũc etiam ſutores,& tinctores, & fabri,tum materiarij, tum ferrarij, proprio magiſterio relicto, in medicinæ artis opera inſiliant. Quin & rhopopolæ ipſi, etiam de primo loco certant. Atque ob hæc ipſe medendi methodum ſcribere ſum cunctatus: quam vtique & viri veteres inceperunt, & poſteri eorum perficere ſunt conati. Atque olim quidem non parua lis erat eorum,qui in Co atq; Cnido habitabant, vtri videlicet inuentorũ multitu-

multitudine reliquos ſuperarent. quippe geminum hoc genus Aſclepiadarũ adhuc in Aſia ſupererat, deficiente nimirum quod in Rhodo viguerat. Certabant autem cum his honeſtum illud certamen, quod Heſiodus prædicabat, etiam medici qui Italiã incolebãt, Philiſtion, Empedocles, Pauſanias, & horum ſectatores: erantq; tres hæ certantium inter ſe nobilium medicorum ſcholæ. Plurimos quidem atque optimos diſcipulos Coæ fortuna contulit: ab hoc Cnidiæ. Nec tamen in paruo habenda precio erat, & quæ in Italia noſcebatur. At horum nemo nec manè potentium fores ipſos ſalutaturus, nec veſperi cœnaturus frequentabat: ſed, ſicut Heſiodus cecinit,

" Nanq; aliũ ditẽ cernẽs, cui deeſt quod agatur,
" Ipſe ſolum vertit taurus, & ſemina ponit.

Ita & illi inter ſe perpetuò certabãt, non vtiq; de aranda ſerendáve terra, (quippe quæ vt Aſclepiadarum genere inferiora, ſic Aſcræo poëtæ erant non indecora) ſed de Apollinis Aeſculapijq; arte tũ exercẽda, tũ verò ſemper augenda, ac pro viribus perficienda. Nunc verò honeſtũ illud certamẽ intercidit, aut certè minimũ eius inter homines adhuc ſupereſt. Regnat autẽ inhoneſtum: nec eſt qui hoc auertat, aut malo medeat̃, vt Heſiodus:

" Lis ne te inducat mala deuitare laborem,
" Dulce malum alterius cui ſit.

Hæc enim lis, vt Heſiodo etiam diuinior Poëta cecinit,

Armatur primum tenuis, mox improba cælo.
Inſerit alta caput, terris veſtigia figens.

CAPVT II.

HVIVS *litis ſtimulis agitatus ille* Theſſalus Hippocratem *ac reliquos* Aſclepiadas *maledictis inceßit, ac totius terrarum orbis theatrũ in ſuis ipſius libris conſtituens, inibi iudicatur, vincitq́;, & contra omnem antiquitatem coronatur, ipſeq́; à ſe victor declaratur. Hæc facit tum in eo libro, quem de cõmunitatibus ſcripſit, tũ in* Syncriticis: *quin in reliquis quoque omnibus contumelioſus eſſe non deſiſtit, veluti in epiſtola quam ad* Neronem *mittit, his ipſis inter initia verbis vſus: Cùm nouã ſectam cõdiderim, & quæ ſola vera ſit, propterea quòd qui ante me medici fuerunt, omnes nihil vtile prodiderunt, vel ad ſanitatẽ tuendam, vel morbos propulſandos. Pergens autem in epiſtola* Hippocrates, *inquit,* Noxia *præcepta tradidit. Auſus eſt &* Aphoriſmis *eius cum ſummo dedecore contradicere. Et cùm oſtendat ſe in* Hippocratica *diſciplina, nec à quoquam inſtitutũ, nec eius opera ſub præceptore legiſſe: tamen non veretur etiã, talis cùm ſit, palmam ſibi ipſi tribuere. Quò magis aliquæ eſſe meæ partes videntur (quãquam aliâs parùm aſſueti improbos acerbè taxare) aliquid contra hunc ob veterum contumeliam dicere. Quid improbe, quæ bona ſunt calumniari tentas, vt multitudini placeas, cùm liceret tibi veritatis contemplatione*

templatione excellere, ſi diligẽs eſſes ac veritatis amator? Quid ita vulitatis auditorum patrocinio abuteris ad veterum blaſphemiam? Num paternæ artis ſocios, impudentiſſime Theſſale, iudices medicorũ ſtatues? Iſtis ſcilicet iudicibus vinces proculdubio, ſiue contra Hippocratem, ſiue contra Dioclem, ſiue contra Praxagoram, ſiue cõtra reliquos omnes veteres dixeris. Quin potius viros antiquos, Dialecticos, ſcientes, qui verum falſumq́; diſcernere ſunt periti, qui conſequens ac repugnãs diſtinguere, qui demonſtrandi methodum à pueris ſunt meditati, hos inquam iudices in cõſeſſum introducito. His ſedẽtibus aude quippiam Hippocratem accuſare. His pronũciaturus aggredere ſceleſta illa tua, barbaraq́; voce cõtra Hippocratem primùm illud differere, Non oportere de hominis natura curioſum eſſe: deinde, ſiquis hoc donet: malè illum de ea inquiſiuiſſe, ac falsò omnia præcepiſſe. Ergo quis iudex erit? Nũ Plato? quando huic ſaltem iniurius eſſe minimè es auſus. Ego verò ne diſcipulos quidem eius refugiam, non Speuſippum, non Xenocratem. Ariſtotelis verò, vel rogem, iudiciũ ſubeas, & cum eo Theophraſti. Optem vtique & Zenonẽ; & Chryſippum, & eorũ qui hos ſectantur, quemlibet iudicem eligas. Horum nemo, vir audaciſſime, Hippocratis de natura hominis ſcita damnauit: quæ tu mihi nec legiſſe vnquam videris, nec ſi legiſti, intellexiſſe. & ſi intellexiſti, iudicare certe de

iis minimè gentiũ potuiſti, vt qui ſub patre malè lanas carpente, in gynæcio ſis altus. Nec enim putes nos, vel egregium genus tuum, vel clarã doctrinam, latere. Nec te, Hippocrati *& reliquis veteribus in ſurdo theatro maledicere: ſed qui ſis, & vnde venias, quo genere ortus, qua educatione vſus, qua diſciplina imbutus, prius oſtende: atque ita demum dicito. Illud ipſum prius vir audaciſſime monitus, non eſſe cuiuis in vlla bene inſtituta ciuitate conceſſum, publicè dicere: ſed ſi quis vir clarus eſt, qui genus poſſit, & educationem, tum verò eruditionem cõcionatore dignam oſtendere, huic dicere permittunt leges. Tu cùm nihil horum oſtendere habeas, audes tamen homo generoſiſſime,* Hippocratem *accuſare: facisq; in nugacibus libellis tuis Græcos ſedere iudices: fers autem ipſe ſententiam nec illorum expectas.* Et *palmam tibiipſi das, modo de omnibus medicis, modo de omnibus in vniuerſum Græcis. Hæc enim inſignis audacia ſapientiſſimi ſcilicet* Theſſali *eſt, omnes ſe medicos viciſſe, ſed ſeipſo litigatore, ſeipſo agonotheta, ſeipſo iudice: poſt hos etiã reliquos Græcos in certamen prouocaſſe, Rhetoras, Geometras, Grammaticos, Aſtronomos, Philoſophos: inter quos conſtitutũ, ac lanificis elocutione vſum, cenſere ſe omnium primũ eſſe. quippe medicinam reliquas omnes artes præcellere, ſe verò medicos omnes ſuperaſſe. quod vnum fortè fortuna rectè collegit. Si enim medicina eſt omnium*

artium

artium præſtantiſſima, in ea verò Theſſalus primas partes obtinet, vtiq; omnium hominum ita ſit primus, ac Socratem & Lycurgum præcellat, cæteroſq; omnes quos Pythius, vel vt viros bonos, vel vt ſapientes, vel vt muſarum miniſtros, vel vt Iouis famulos, vel denique vt alio quolibet munere dijs gratos laudauit. Agedum igitur Theſſalo hymnos decæterò omnes cantent, ſcribantq; victoriæ carmina: & publicũ orbis theatrum conſtituatur: acceditoq; aliquis, qui canat eum, qui in textrina ſit altus, viciſſe Demoſthenem, Lyſiam, & reliquos Rhetoras, ſuperaſſe Platonem, Socratẽ & cæteros Philoſophos: palmã eripuiſſe Lycurgo, Soloni, & alijs Legiſlatoribus: victorem denique totius hominum generis coronatũ eſſe, Rhetorum, Philoſophorũ, Legiſlalegiſlatorũ. Nam ſi Geometras, etiam & Grammaticos, ac Muſicos, nominatim poſt tantos titulos commemorem, contumelioſus in hominem videar. Vbi enim Lycurgus, Solon, Plato, Socrates, & Pythagoras dant manus: num pulchrum etiã ſit, Hipparchi, Archimedis, Ariſtoxeni, Ariſtarchi, & aliorũ quorundã id genus meminiſſe, hominũ (vt Theſſalus dicat) nullius precij? Sed quis tã magniloquus poëta nobis exiſtet, qui hæc canet? Quis nunc dabitur Homerus, qui hexametro tono hanc Theſſali victoriam celebrabit? aut quis Lyricus, qui veluti Pindarus altè in dithyrambis canet: quiq; ſicut olim Bacchi, ita nũc

Theſſali

Theſſali præconium efferet? An horum potius nullum requirimus, ſed eorum qui iambos ſcribũt, Archilochum aliquem, aut Hipponactem, aut ex Tragica ſcæna quempiã, qui ſic hominẽ cõpellet:

Quieſce dum miſerrime in ſtratis tuis,
Nanque haud vides, quæ te putas noſſe probè.

Oreſtis mihi ſomniũ narras Theſſale. Qualenam id theatrum eſt, in quo tu vinces Hippocratem? Qui iudices erunt? Quinam præmia proponẽt? Viſne primùm Platonis ſuffragium legamus? fortaſſe enim hunc iudicem non reijcies. Atqui ille hæc ad verbum ait: Animæ igitur naturã aptè putas intelligi poſſe, non cognita totius natura? Imò, ſi quidem Hippocrati vni ex Aſclepiadarũ genere fides eſt habenda, ne corporis quidem naturã abſq; hac methodo. rectè ais amice: oportet tamen cum Hippocrate ſermonem conferentes, num cum eo concordet, æſtimemus. Sanè quidem. Igitur de natura cõſyderare, quid eſt quod Hippocrates rectaq; ratio dicit? Num ad hunc modũ de cuiuſq; rei natura primũ illud perpendi oportet, ſitne de quo volumus, vel ipſi ſciẽtes eſſe, vel alios facere ſciẽtes poſſe, ſimplex, an varias ſpecies habeat? Mox ſi ſimplex ſit, facultas eius eſt manda eſt, quã videlicet ad quid agendũ obtineat, aut quam ad patiendũ ab alio ſit ſortita. Sin plures habeat ſpecies, his enumeratis, quod in vna feceris, id in vnaquaq; exigere oportebit: nempe quid illa facere per ſuam naturã ſit apta, vel quid ab

alio

alio pati. Audiſtin' vir bone Platonē ſimili methodo animæ naturam inueniendam eſſe cenſere, qua corporis naturā Hippocrates? An adhuc vis multas hominis dictiones ex multis librorū eius locis deligā, in quibus ille Hippocratē omniū qui ante ſe fuerunt, maximè admirat̄? An potius, cùm id alibi fecerim (nempe in eo opere, in quo de Hippocratis, & Platonis placitis diſſerui) illuc qui id ſcire volet, remittam: vbi, vt arbitror, clariſſimè oſtēdimus, in plurimis maximisq; rebus horū hominū inter ſe conſenſum: atq; aliò me conferens, aliū tibi iam aduocē in teſtē cœtū, nempe Peripateticū: qui & ipſe Hippocratis phyſiologiæ principia confirmat? Quin de hoc quoque proditum à me in alijs cōmentarijs eſt: quorū vnus de elementis ſecundùm Hippocratem inſcribitur: poſt hunc alij tres de tēperamentis: mox alij duo, alter de inæquali intēperie, qui etiā ad tractationē de temperamentis pertinet: alter de optima corporis cōſtitutione: deinde etiam tres de naturalibus facultatibus. hos igit ſi quis leget, clarè perſpiciet, rationū Hippocratis de natura, Ariſtotelem interpretem eſſe. Quin etiam de morborum diſcrimine, quot hi, quiq; ſint, ac de ſymptomatis pari modo: præterea de horum vtrorunque cauſis, primus omnium quos nouimus, Hippocrates rectè principia dediſſe videtur. Poſt eū verò Ariſtoteles fuſiſſimè ea eſt interpretatus. Hæc ita eſſe intelliget, qui cōmētarios noſtros, quos de ſingulis horū ſcripſimus.

ſcripſimus,legere non grauabit. Quare ſi Peripatetici iudiciũ exercebũt, Hippocrates (arbitror) vincet: Theſſalus vt impudẽs,& nequàm eijcietur. Sin Stoicus philoſophus in conſeſſum admiſſus iudicium permittetur,ex ijs placitis,quæ ipſimet ſtatuunt, Hippocrati palmam dabunt. quippe calidũ,frigidũ, ſiccũ,& humidũ,primus Hippocrates inuexit:poſt eũ Ariſtoteles demonſtratione aſſeruit. Eadẽ Chryſippus parata cùm accepiſſet, minimè eſt obluctatus:ſed omnia ex horũ miſtura conſtare confirmat, atque hæc inter ſe mutuò agere ac pati,artificémque naturam eſſe. omnia denique alia Hippocratis dogmata de natura recipit, niſi quòd in re tenui eſt illi cum Ariſtotele diſſentio. quippe cùm rectè Hippocrates affirmet totũ corpus eſſe (vt Græcè dicitur) σύμπνουν καὶ σύῤῥουν, quaſi conſpirabile & confluxile dicas,omnesq; animalis particulas mutuò à ſe affici: recipiũt quidẽ hoc vtriq;: diſſidẽt tamẽ in eo quòd Ariſtoteles qualitates tantũ in ſe mutuò trãſire, omninoq; miſceri, Stoici non has modò,ſed etiam ſubſtantias ipſas exiſtiment. Quòd autẽ hoc definire medico ſuperuacuũ ſit, quodq; ad medicinæ opus abundè ſit ſi tantũ concedantur ea quæ ab vtriſq; ſunt demonſtrata, item quòd qualitates virtutesq; in miſtis totæ ſint totis permiſtæ: hæc & antè à me ſunt demonſtrata,& ſi res poſcet, nunc demonſtrabunt. Quare & Platonis,& Peripateticorũ,& Stoicorũ iudicio, Hippocratis phy-

ſiologiæ

ſiologiæ victoria dabitur. Imò verò ex eius phyſiologia omnes, qui iam cōprehenſi ſapientiæ profeſſores ſunt, oſtendūt nemini fas eſſe morbos cōmodè curare, qui corporis vniuerſi naturam non perſpexerit. Nunquid igitur ſi de palma ſub horū ſapientiæ profeſſorū iudicio certaſſet Theſſalus, viciſſet, qui omnis ſuæ phyſiologiæ Hippocratē authorē habent? Quid autē ſi Geometris, Aſtronomis, Muſicis, aut Rhetoribus iudiciū concedet: putemúſne hos Hippocrate prætermiſſo alij vlli palmā daturos? Ego ſanè nec aliū quēuis primas eſſe laturum arbitror, omniumq; minimè impudentiſsimū Theſſalū, vt quo nemo Geometriam, Aſtronomiā, Muſicen, ac Rhetoricen magis dehoneſtarit. Itaq; ac ſaltē ratione apud hos in parū amico theatro certauerit. Verùm hos fortaſsis in theatrum minimè inducet, vtpote quos ipſe prior inimicos reddiderit: ſed ijs ſapientiæ profeſſorum dūtaxat, qui in Dialectice ſunt periti, vt qui veræ falſæq; orationis iudicandæ facultatē exercuerint, iudiciū partes concedet. Atqui, ſi Platonē, Ariſtotelem, & Chryſippum, ceu parū in hac facultate exercitatos trāſibimus, quóſnā queſo, alios inueniemus? Quare ſi nec aliarum artium profeſſores iudices admittet, nec qui in Dialectice cæteris omnibus ſapientiæ ꝓfeſſoribus præſtiterunt, illi ſuffragabuntur: qui tandem erunt, qui eum viciſſe iudicabūt? Qui illi frequens theatrum conſtituent? Qui victorē renunciabunt? Qui deniq; corona-

coronabũt? Ipſe videlicet ſeipſum. id quod in illis egregijs libris ſuis fecit, in quibus ſeipſum iudicauit, coronauit, victoremq́; declarauit.

CAPVT III.

AT fortaſsis illud ſibi gloriæ memoriæq́; inter homines occaſionẽ forè eſt arbitratus, ſi optimis viris laceſsitus, nos ſibi reſpondere cogeret. Verũ ita & Zoilus celeber clarusq́; ſit, qui Homeri ſtatuam flagellauit, & Salmoneus, qui Iouem eſt imitatus, reliquaq́; flagitioſorum hominum non exigua turba, qui vel meliores non ſunt reueriti, vel in deos ipſos fuerunt contumelioſi. Verùm hi non bonam de ſe opinionem reliquerunt. nec æmulatur quiſquam, qui compos ſit mentis, nec Homeromaſtiga Zoilum, nec dementem Salmoneum: quãuis maledicis Zoilus in admiratione ſit, et Salmoneus ſacrilegis. Sed quid hos memoro? Cùm & qui loculos præcidunt, ſimilia perditorum ſtudia, & proditores proditorum, ſuſpiciant: nec eſt prorſus quiſpiam, qui propriũ cœtum, in quo palmã mereatur, deſideret. Adeò ſi Theſſalus inter coquos, tinctores, lanificos, ſutores, textores, ac fullones, de victoria certans ſcripſiſſet, vtique & retuliſſet, de Hippocrate victoriam, & nemo noſtrum ei repugnaſſet. Nunc cùm omnes homines iudices facit, ex horum autem numero ſunt & Plato, & Ariſtoteles, & Theophraſtus, & Chryſippus, nequaquam omne punctũ ſolus feret, ſed alicui fortaſsis pro-

uocare

uocare ad alium iudicẽ licebit. Quanquam enim Hippocrates certare cũ Theſſalo, vtpote indigno ſe, nolet: at fortè Eraſiſtratus nõ negliget: multóq; minus Herophilus, atque his etiam minus Aſclepiades, aliíq; multi iuniorũ medicorũ, quibus eſt ad contẽtionẽ natura propenſior, minimè impunè abire contumelia ſinent, qua pariter omnes Græcos Theſſalus aſpergit: ſed producto in medium homine, omnes eius libros craſſiſſimæ ignorantia refertos, Græci oſtendent: qui tot ac tantis libris ſcriptis, & tot nugaciſſimorũ verſuũ millibus effuſis, nuſquam in vllo operum ſuorum demonſtrationem vllã afferre tentauit: ſed tyranni ritu duos tantùm eſſe in omni victus ratione morbos iubet, nempe fluxum & clauſum: non intelligens ſe differentiam quandam morborum dixiſſe, quam vtique priſci (vt oſtendemus) probè norunt. Cæterũ, nemo tam rudis fuit vt differentias morborum ipſos eſſe morbos putaret: ac remediorũ indicationem ab iis ſumeret, ſubſtantia ipſa prætermiſſa. Atqui hic Theſſali paruus ſcilicet error, quem vel puer in liberalibus diſciplinis altus ſtatim aduertiſſet, hic inquam paruus error, eo inſolentiæ hominem euexit, vt magnũ & præclarũ aliquid inueniſſe ſe putaret: perinde ac ſi quis cùm omne animal rationale eſſe, aut irrationale dixerit, non animalium differentias, ſed aliud quippiam dixiſſe ſe putet: cùm ſcilicet huic illud quoque ſimiliter ſit dictum, Omne animal

mortale

mortale eſt, vel immortale. Quippe oppoſitio, quæ in ſingulis differentijs notatur, coniuncta de omnibus ſpeciebus dicitur. Omne enim animal, aut manſuetum eſt, aut ferum. Omne animal, aut pedatũ eſt, aut apes. Omne animal, aut cornutum eſt, aut cornuũ expers. Nec eſt inter differentias inuenire oppoſitionẽ vllam, quæ ſit altera præſtantior, aut potior, nec quæ magis omnibus inſit particularibus. Verùm non conuenit cùm de animalium numero quæritur, vnam differentiarum oppoſitionẽ reſpondere. Hoc enim pacto duo erunt animalia vniuerſa, nec vllum magis rationale, vel irrationale, quàm mortale, vel immortale, aut ferum, vel manſuetũ, aut reliquarũ oppoſitionum quælibet. Quòd ſi quis differentijs omiſsis (ſicut planè ratio exigit) equum, bouem, canem, hominẽ, aquilam, apim, formicam, leonẽ, & ouem reſpondeat, reliquaq́; omnia per ſpecies animalia cõnumeret: conſtat hunc quærenti quot ſint in totum animalia, rectè reſpondiſſe. Quin ſi multa quidem ſermone animalia memoret, teſtetur autem enumerare ſe omnia non poſſe: ſic quoque cõmodiſsimè reſponderit. Similis agitata quæſtio de morborũ numero, & omnibus antiquis medicis eſt: alijs ſeptem eos in totũ eſſe affirmantibus, alijs plures his, paucioréſve dicentibus: omnibus tamẽ ad ſpecies quæ in ſubſtantia, non quæ in differentia eſſent, reſpectum habentibus. Nemo enim ita erat indoctus, aut Logicæ ſpecu-

lationis

lationis rudis, vt differentiam ſpecierum pro ſubtia loquēdo vſurparet: quemadmodum Theſſalus iſte qui è gynæcio exiliēs, tantis viris maledicit, ipſe nec genus habēs quod referat, nec educationē, nec eruditionē, qualem illorū quiſq;: quorū alius Ariſtotelis, alius Platonis: alius Theophraſti, aut denique alterius cuiuſquam eorū, qui in Logica contemplatione fuère exercitati, familiaris fuit. Veluti igitur rogatus quiſpiā, quot ſint in vniuerſum vocis elementa: ſi duo ea eſſe reſponderit, quippe aut vocalem omnino, aut conſonantem eſſe quicquid vocis ſit elementū, is verum quidem dixerit: cæterùm ad quæſtionem non reſponderit. Ad eundem modū, arbitror, ſi quis omnium morborum numerum comprehendere ſtudens, ſpeciem quidem vllam morborum, veluti phlegmonem, ſcirrhō, vel ædema, referre non curet, ſolas autem differentias memoret, ſiue clauſum & fluidum, ſiue rarum & denſum, ſiue durū & molle, ſiue tenſum & laxum, verum hic quoque dixerit: minimè tamen ad quæſtionem reſpōderit. Primùm nanque in eo error eſt, quòd non omnis differētia generi addita, ad ſpeciei conſtitutionem aliquid conducit: ſed quæ ex generis propria diuiſione naſcitur. quippe hæ demum differētiæ ſunt, quæ ſpecies cōſtituūt: reliquæ omnes alienæ. Etenim animalis propriæ differētiæ ſunt, mortale & immortale, rationale & irrationale, manſuetum & ferum, aliaq; id genus. Molle verò ac durum, graue

& leue, rarũ & denſum, magnum & paruum, animalis differentiæ non ſunt, ſed ſubſtãtiæ. Itaq; etiam ſi cum animali, vel molle, vel durum, vel denſum, vel rarũ, vel magnum, vel paruum componas: ad ſpeciem conſtituendam nihil ſanè plus contulerint. ſin vel rationale & immortale, vel rationale & mortale animali adieceris: efficitur iam illic Deus hîc homo. Ita verò & ſi rationali animali duas illas differẽtias peculiares addideris, quæ ſunt greſsile & bipes, ſic quoque ſpeciem quãpiam effeceris: nẽpe hominẽ. Vnde fieri non poteſt, vt ullius rei ſpecificas differentias inueniat, qui eã definitione, ſiue ſubſtantiæ ipſius oratione: ad vnguẽ non circunſcripſerit. Alius deinde error incidere ſolet ijs, quibus parũ exercitata ratio eſt, quòd cùm vnam aliquã differentiarũ oppoſitionẽ inuenerint, ſpeciem aliquam propoſiti generis ſe putẽt inueniſſe: ceu paulò antè de vocis elementis eſt dictum. Siquidem qui vocalem & conſonantẽ dixit, nondum omnia humanæ vocis elementa dixit, ſed duas tantũ primas & generales differentias. Quòd ſi vocales rurſus in longas, breues, ancipitesq; diducens, tum conſonãtes in ſemiuocales, & mutas: itemq; tum longas, tum breues vocales bifariam, ancipites verò trifariam: ſed & mutas primùm in aſpiratas, tenues, ac medias: dein rurſus tripartito harum ſingulas: mox ſemiuocales propria (ne fruſtra multis morer) ſectione ſecet: ita quatuor & viginti elemẽta vo-

cis.

tũ, qua Græci vtuntur, inueniat: quippe id tantum dixiſſe, quòd elementorũ vocis quædam vocales ſint, quædã conſonantes, nondũ omniũ elementorũ artificẽ, aut planè ſcientem auditorẽ reddidit; ſed ſi quis vbi in longas, breues, & ancipites diduxerit, adijciat duas eſſe breues, nempe ε & ο, duas præterea longas, η & ω, tres verò ancipites, α, ι, υ: ſic ſanè artificẽ auditorẽ de omnibus vocalibus effecerit. itemq; de conſonis ad eundem modũ. Itidem ſi quis tradere de morborũ numero inſtituat, quot hi in vniuerſum ſint, non debet, arbitror, is in prima ſtatim differentia ſubſiſtere, ſed diuiſa ea procedere, donec ad aliquã infimarũ ſpecierũ, & quæ amplius in aliã diſtrahi nõ poſſit, perueniat. Id vero quàm haud cuiq; ſit promptũ, ſed ei duntaxat, qui in diuidendi arte magnopere ſit exercitatus, intelligere quiſq; poterit, primũ ſi omnia legerit, quæ de eo genere methodi in principio Philebi a Platone ſunt prodita, dein ſi Sophiſtã etiam & Politicũ legerit. Iam verò difficilior adhuc res videbitur, ſi quis primũ Ariſtotelis librũ de partibus animaliũ legerit. Conatur enim in eo libro, omnes animaliũ differẽtias enumerare. At vbi multas dubitationes mouit, vix tandem ſuſpectè ac timidè pronũciare quippiam audet. Et cum Ariſtoteles & Plato tantã tamq; difficilẽ rem eſſe teſtuerint genera in proprias differentias exactè diuidere, ac poſt hos Theophraſtus, & alij philoſophi rationem abſoluere tenta-

uerint, vtpote ne apud illos quidem ſatis adhuc cõſtantem, homo audaciſsimus Theſſalus abſolutè, citraq; vllam rationẽ adhibitam pronũcians, credendũ ſibi cenſet duos in totum eſſe, in victus ratione morbos, & eos quidem ſimplices, ac primos, & veluti elementares? nam tertium ab his ratione gignit, ex ambobus compoſitum. At ſi vlla methodo hæc, ſicut iactas, inueſtigaſti. cur hanc nobis non dixiſti? Sed contrà planè quàm pro grauitate nominis, quod tibi arrogas homo temerarie, atque à methodo alieniſsime, rem pronunciaſti. qui ne principium quidem ipſum vnquam attigeris, à quo cœpiſſe neceſſe ſit eum, qui rectè cuiuſlibet rei ſpecies, & differentias peculiares ſit inuẽturus. De re enim qualibet, ô puer, vnum principium optimum, noſſe id oportet, de quo propoſita quæſtio eſt: aut prorſus eſt aberrandum: (Plato quodam loco ait) non ad diuidendũ modò quiduis, ab ipſa quæſitæ rei eſſentia nobis eſſe inchoandum cenſens, ſed etiam in omni diſquirenda re eiuſmodi ſemper principio vtendum. Ergo hic quoq; (arbitror) par erat, vbi quid morbus ſit, quid ſymptoma, & quid paſsio, diligenter prius dixiſſes, ac dein qua conueniant, differantq; ipſorum ſingula, definiuiſſes: ſic demum tentare in proprias ea differentias diducere, ſecundũ eam quam ſapientiæ profeſſores tradiderunt methodum: aut ſi quam potiorẽ ea, quæ ab iis prodita eſt, exploraſſes, hanc ipſam prius

aſtruere.

aſtruere, tum illud oſtendere, ac Græcos docere,
hunc qui in textrina ſit altus, ſuperaſſe Ariſtote-
lem, & Platonem in methodis Logicis, humo af-
fixiſſe Theophraſtum, & Stoicos in Dialectice,
clariſsimè oſtendiſſe omnes eorum ſectatores, ne
primos quidem morbos, qui eſſent, vnquam no-
uiſſe. dico & Herophilum illum Dialecticum, &
condiſcipulum eius Philotimū, & præceptorem
eius Praxagoram, qui ab Aeſculapio originem
traxit, & qui cū his & ante hos fuerunt Eraſi-
ſtratum, Dioclē, Mneſitheū, Dieuchen, Philiſtio-
nem, Pliſtonicum, ipſum denique Hippocratem.
Porrò, ſimplici verbo dicere omnes in victu mor-
bos eſſe duos, non methodo, non demonſtratio-
ne, non ratione vlla probabili, nō lenimento ali-
quo, non aliare prorſus adhibita, præterquā eiuſ-
modi in veteres blaſphemia, id facere imperantis
hominis eſt, non docentis. Eſto verò taceas quæ
Logica methodo inſiſtens, hæc inueneris: at certè
vnde ſaltem de veritate ſermonis iudicaſti, ad-
hibitum aliquid oportuit. Nam inueniendi eius
quod quæritur, Logicæ methodi facultatē præ-
ſtant. At quæ fidem ijs faciant, quæ rectè ſunt in-
uenta, duo ſunt apud omnes homines inſtrumen-
ta: nempe ratio, & experientia. Quippe ad eum
qui interrogauerit, Cur huic febricitanti frigidæ
bibendæ poteſtatem feceris, duplex reſponſio eſt.
Altera, quæ ortum naturamq́; febris docet, ac de
morborum temporibus diſſerit. tum ad eundem

b 3 *modum*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

modum aquæ frigidæ naturam explanat. vbi hæc propoſuit, conatur docere in hoc morbo, atq; hoc tempore, aquam frigidam congruum remedium eſſe. Altera de nullius horũ natura ſolicita, ad experientiam confugit. nempe quòd in tali morbo atque tempore ſæpe frigidam profeciſſe vidit. Debebat igitur (opinor) & Theſſalus vel experimentum, vel rationem aſſertioni ſuæ probationem adhibuiſſe, non ſicuti tyrannus imperare, ac ſibi citra demonſtrationem credendum exigere. At quam (inquiunt) audire demonſtrationẽ poſtulas? Ita enim contra nos interrogãt eius ſectatores: neque id iniuria, vt qui nec eò vnquam peruenerint, vt notionem demonſtrationis tenerent, cùm nec Geometriam, nec Arithmeticen, nec Dialecticen, nec Reſolutoriã, nec denique Logicam vllam ſpeculationem attigerint. Quo circa reſpondendum his ita eſt: Nimis ſerò, quid demonſtratio ſit, diſcere poſtulatis: nec fieri poteſt, vt breui tempore ſpeculationem, quæ ſubtilitatẽ mentis deſyderat aſſequamini: præſertim qui nec ſubtiles rationes audire ſitis aſſueti, & peruerſi in diuturno errore verſati. Sed iſtos mittamus, vt qui ne intelligere quidem, quæ veræ diſciplinæ ſint, valeãt, nedũ ipſas diſcere, aut rectè iudicare.

CAPVT IIII.

NOS verò vnà cum ijs qui exercitati ſunt, & demonſtrationem intelligunt, & natura ſunt ſagaces, (neq; enim Theſſalios aſinos do-

cere profitemur) ad id quod propoſitum nobis ab initio eſt, accingamur: ac ſtatim vnà cùm ipſa medendi methodo tradenda, etiam cauſſas ipſas vnde errarint medicorum plurimi, qui tradere eam ſunt conati, exponamus. quippe ad firmiorẽ veritatis fidẽ id quoq; nõ parùm conducere videtur. Ac primũ quidẽ illud cauebimus, ne ſimul de ambobus tũ methodo quæ ratione nitit̃, tum experientia quæ ratione non vtitur, agamus. Non enim de omni remediorum inuentione nunc loqui ſtatuimus, ſed tantũ de ea quæ hac methodo explorat: ita vtiq; vt de Empirice ipſa & à nobis in alio opere eſt proditũ, & ab ipſis Empiricis medicis, quos vocant, plurimũ elaboratũ. Atq; vtinam rationales omnes medici propoſitũ ita premerẽt, nec experientiã & rationẽ miſcerẽt, atq; in vnũ confunderent: ſed quã vtraq; vim habeat, quantumq́; ad propoſitũ artis finem conducat, ſeorſum tractarent, atq; perpenderẽt. Ergo methodo quippiam inquirere inuenireq́;, ex aduerſo opponitur ei quod eſt fortuitò, temereq́; reperire. Eſt autem id cum via quadam, & ordine: ita vt in diſquiſitione aliquid primum ſit, aliquid ſecundum, & tertiũ, & quartum, atq; ita de reliquis omnibus deinceps, quoad demum ad ipſum quod ab initio eſt propoſitum, ſit peruentum. Ac Empirici quidẽ rationabiliter fatentur, nec inueniendi, nec docendi apud ipſos eſſe neceſſarium ordinem. nam nec arte vlla rationéve experientiam niti: imò

vnius fortunæ fauorem ad ea quæ quærit, inuenienda requirere. Qui verò rationem, inuentionis ſuæ authorē ſtatuerunt, ac ordinem, vnamq; viam, quæ ad finem ducat, propoſuerunt: ijs fuerat quidem neceſſariū à primo aliquo auſpicatis, de quo inter omnes homines cōueniret, ſic tranſire ad reliqua. Cæterū hanc rationem non ſequitur pleraque medicorū pars, imò principia quoque ipſa controuerſa ſumit, nec illa demonſtratione confirmat. tum ad reliqua ſimili modo tranſit, legiſlatorum ritu ſanciens verius, quàm demonſtrans. Quæ omnia inde adeò his accidunt, quòd nihil prius de demōſtratione ſunt meditati: ſed ſimul & inquiſitis inſiſtunt, & ad eorum fidem demonſtratione vti audent: ſimile profectò quiddam ijs molientes, qui ſphæram, aut cubum, aut conum, aut cylindrū, aliúdve id genus metiri aggrediuntur, cùm tamen omnis Geometricæ ac Logiſticæ rationis ſint ignari, imò verò nec cubiti palmive, aut pedis menſuram præparatam habeant: ac deinde ijs qui vel demonſtrationē ab ipſis exigunt, vel tacere cenſent, iraſcuntur. Veluti enim in illo ridiculus erit is, qui rectanguli trigoni, cuius alterum (exempli cauſa) latus circa rectum angulum quinque ſit pedum, alterum duodecim, dicat aream non eſſe triginta pedum, ſed quadraginta, nec eius rei demonſtrationem vllam afferat: ita hic quoque ridiculus eſt, qui quicquā affirmat, quod demonſtrare non

poſsit.

poſit. Ergo ſicuti in demonſtratione de triangu- lo (neq; enim recedendũ nobis ab exemplo eſt, qui indoctos iſtos methodicos à diſputatione noſtra iam abegimus) ipſum quod propoſitum eſt, ex duabus his propoſitionibus colligebatur: vna quæ ſpatium id quod lateribus pedum quinque & pe dum duodecim continetur, ſexaginta pedum eſ- ſe dicit: alteráque triangulum dimidium eius eſſe ſpatÿ proponit, atque oſtendit. harũ vtraque rurſus vt demonſtrationis fidem reciperet, alÿs propoſitionibus egebat. mox ille alÿs, quoad per- ueniam ad primas eſſet. hæ verò nec ex alÿs, nec per demonſtrantionem, ſed ex ſe fidem faciũt: ſic arbitror & in ÿs omnibus quæ in medicina de- monſtrantur, ad primas & indemonſtrabiles propoſitiones, & quæ ex ſe fidem faciant, omnia eſſe perducenda. Ac ſi omnes de medendi methodo ſic dicere aliquid inſtituiſſent, prorſus ſicuti inter Arithmeticos, Geometras, & Logiſticos: ita inter ipſos quoq; conueniſſet: quippe apud quos diſcere ab ipſo ſtatim initio licet, quid quoque nomine, quo vſuri ſunt, ſignificetur: quas præterea propo ſitiones indemõſtrabiles (quæ axiomata vocant) ad diſceptationẽ ſint ſumpturi: veluti lineam eſſe longitudinẽ citra latitudinẽ: ſuperficiẽ, quæ lon- gitudinẽ latitudinemq; tantũ habeat: & trian- gulum eſſe hoc, quadrangulũ illud: ac reliqua ad eundẽ modũ. Ab ÿs vbi axiomata eiuſmodi vſur- panda ſibi eſſe prædixerint, quòd ſcilicet quæ eidẽ

ſunt

ſunt æqualia, inter ſe eſſe etiam æqualia: & ſi æqualibus æqualia ſint adiecta, tota fore æqualia: poſtea demõſtrare theoremata iam tentant, nihil extra ea quæ à principio præſumpſerunt, adÿciẽtes. Pleriq; tamen medicorũ, ſicut ipſe ſcis Hiero *chariſſime, interrogati vndenã principiũ inuentionis ſuæ ſumpſerint, tantũ abeſt, vt indemonſtrabilia principia, & quæ omnibus hominibus in cõfeſſo ſint, proferãt, vt nec quò ſibiipſis cõſona reſpondeant, inueniant: ſed ſurſum ac deorſum* Euripi *more agantur, contraria quiſque in progreſſu ſermonis iis quæ ab initio ſtatuerunt, afferentes. Siquidẽ ſapientiſſimus iſte* Theſſalus, *cùm apparentes eſſe cõmunitates dixiſſet, paulo pòſt non ſolũ non alium quenquã priorũ medicorũ vidiſſe eas aſſeuerat, ſed nec ipſum qui primus eas peperit* Themiſonẽ. *Huius nanque vnius eſſe monſtroſas illas cõmunitates fatetur, ceu patris legitimos filios. Poſt hos verò qui ſecuti ſunt omnes, & inter ſe, & ab ipſo* Theſſalo *diſſentiũt, nec eaſdem communitates tradentes, nec omnino inter ſe vel in vno concordantes. Id quod ſæpenumero tibi, ipſis etiã methodicis præſentibus, oſtendi: fortaſſeq; aliquando maius ocium nactus, de inconſtantia eorum ſcribam. At nunc tantũ ſaltem ad rem propoſitam ſumi expedit, oportuiſſe eos præſertim ſectæ authores expoſuiſſe priùs de qua re ſingula nomina dici vellẽt. ſicut* Empirici *faciunt, qui apparere ea dicunt, quæ ſub ſenſum cadunt.*

cadunt. noſci verò, quæ memoria tenẽtur. apparere ſimul & noſci, quæ & antè aliquando ſub ſenſum venerunt, & nunc ſimili modo veniunt. Num igitur ita ipſi quoq; apparere cõmunitates dicũt, ceu ſenſu cognitas? An & quæ ratione comprehendimus, apparentia nominant? Empirici nanq; non admodũ concedũt quicquã ex iis, quæ ſola ratione noſci videntur, apparens dici. Rurſus veteres Philoſophi duplex eſſe genus apparẽtium decernunt. Vnũ quod ipſi Empirici comprobant, nempe eorùm quæ ſenſu aliquo noſcuntur, veluti albi, nigri, duri, mollis, calidi, frigidi, & ſimiliũ. Alterũ indemonſtrabile, eorum nimirũ quæ intelligentiæ primo occurſu patẽt. veluti quæ eidem ſunt æqualia, ea etiam inter ſe eſſe æqualia. & ſi æqualibus æqualia addãtur, tota etiam æqualia fieri. et ſi ab æqualibus æqualia demas, quæ reſtãt etiã æqualia fore. Huius eſſe generis aiũt; et quòd nihil citra cauſam fiat, & quòd omnia ex ente quopiã, & quòd ex eo quod omnino non ſit, nihil fiat. ſimili modo nihil corrũpi in id quod antè † nõ ſit. itẽ quod affirmare, vel denegare de quoq; ſit neceſſe: aliaq; id genus nõ pauca, de quibus in Logicis tractatibus agitũ, & ipſe in cõmẽtariis de demõſtratione, quam potui, dixi clariſſimè. De his inter eiuſmodi principia, cuiuſmodi Logica nuncupamus, quidã Philoſophorũ contendunt, atque ambigunt. hi tamen hactenus ſaltem ſunt modeſti, quòd omnis demonſtrationis fidem ſuam abrogant,

† In antiq. τινος ſed τελέως, id eſt omnino.

gãt,intelligentes(arbitror) tametſi id nõ dicant, illud ſaltem ſe certo ſcire, nihil omnino demonſtrari poſſe,ſi Logicis principijs fides non ſit adhibita. Atqui eouſque rudes amenteſq; ſunt,vt ne id quidẽ intelligere queãt,hi demõſtrare quidem conant̃,cæterũ quæ,qualiáve[aut quot]demonſtrationis principia ſint,nec noſcere,nec quærere volũt,nec alium docentẽ audire ſuſtinent:ſed abſolutè pronunciant,& verba loquũtur, quæ nec quid ſignificent,ipſi clarè explicare valeant. Meritò igitur eorum æmulis centum voluminũ opera ſcribuntur, partim inueſtigantibus de quo quodque dici nomen Theſſalus voluerit, partim nihil tale inuenientibus,cui omnia ab eo particulatim dicta cõſentiant. Nam quæ demum apparentes illæ cõmunitates ſint,aut quomodo apparentes,dicere nõ poſſunt, ne ſi iterũ atque iterum totidem libros ſcripſerint.quippe quod apparet, aut ſub ſenſum omnino cadat oportet,aut ſub intelligentiam, vno ſemel occurſu vtriq; ſine vlla demonſtrationis ope. quod verò intellectui ſe vno occurſu nõ exhibet,protinus id controuerſum eſt, ac demonſtratione eget, nec artem vllam à tali principio incepiſſe cõuenit. Hæc ſi in Logicis methodis exercuiſſent, & ipſi ea intelligerent, & tempus noſtrum fruſtra non contererent. Nunc quoniam inexercitati rudeſq;, per amentiã audent demonſtratione vti priùs, quàm quid ea ſit didicerint, neceſſe eſt cum ſimilibus ſui, omnes

aberrent

aberrent, prorſuſq; nugentur: ac eos qui rectè demonſtrant, minimè intelligant, ſed tempus inaniter conſumant. Ergo cũ his nequaquam vt cũ rationalibus animalibus vel diſputandũ amplius eſt, vel iiſdẽ impenſè cõtradicendũ, priusquã didiciſſe, quænã res demõſtratio ſit, velint: & quatenus exercitatũ eſſe oportet, qui ea ꝓbè ſit vſurus.

CAPVT V.

TECVM verò omnem deinceps ſermonem conferam, ipſis vſus methodis, quas in commẽtariis de demonſtratione tradidi. Quippe non ſolùm principia omnis demõſtrationis eſſe ea quæ tum ſenſui, tum intelligentiæ manifeſtè ſe exhibent, ſed etiam in omni re quærenda nomẽ ipſum adſumi in diſputationem oportere, in illis docuimus. Nunc neutrũ præcipere ſtatui, nec quemadmodum inuenire, nec quemadmodum demonſtrare conueniat: ſed iis qui iam didicerunt, & exercitati ſunt, ſimul aliquem laboris opportunum fructũ reddere, inuenta nimirum non tenui re, quam nunc inſtituimus ſimul ſi qui ſunt, quibus artiũ maxima cordi eſt, quæ circa animum hominis verſatur ipſos quoq; in minoribus prius exercitare cõuenit. Quippe id tenaciter ſeruare in omni methodo oportet, vt in ea te multis ſæpe leuioribus problematis prius exerceas, quàm maioribus manum admoueas. Hoc igitur nobis veræ diſciplinæ principium eſto. quod vtique ſtatim inter initia facturi fueramus, tum artem ipſi inquirentes.

inquirentes, tum aliis præeuntes, qui adhuc peruerſi non eſſent. Quoniam omnis morbi curationem inuenire propoſitum eſt, neceſſe eſt morborū numerum prius ſciri. At quoniam fieri nequit, vt aut differentias generis vllius, aut ſpecies inuenias, ipſo quod diuiditur non planè explorato, oportet profectò nunc etiam quid morbus ſit, narremus, quò ſic diuiſionem eius ritè adeamus. Qua igitur ratione id methodo inueniamus? Quánā alia niſi ea quā in libris de demōſtratione præcepimus? Nempe vt de notione ipſa prius cōueniat, cùm ſine hac, propoſitæ rei ſubſtantiam inuenire non liceat. Ipſam verò notionem, quæ omnibus in confeſſo ſit, ſumendam diximus, vt quæ aliàs principium iure non dicatur. Quæ igitur eſt de ægrotando omnibus hominibus confeſſa notio? Et de qua maximè ſubiecta re verbum hoc ægrotare enunciant? Nunquid vbi citra offenſam omniū corporis partiū actiones obeunt, & valere ſe tunc dicūt, & minimè medicis egere putant: vbi verò naturaliū corporis actionū ſenſerint quampiā vel malè geri, vel prorſus nō geri, & ægrotare ſe illa parte corporis exiſtimant, cuius actionem læſam vident; & medicum de remedio conſulunt? Ego ſanè omnes homines ita video tum morbi tum ſanitatis nomē vſurpare. Quinetiam eam, quàm dixi notionē, omnes obſeruant, non in his modo nominibus, ſed etiam nihilominus in omnibus, quæ cùm his coniugata

ſunt,

ſunt, tum nominibus, tum verbis. Quippe cùm & valere illũ exiſtimẽt, cui nullius partis actio ſit vitiata: & ægrotare, cum ſit vitiata: & valentem eũ nominent, cuius omnes corporis partes actiones ſuas ſecundũ naturam edant: & ægrotantem cui malè affecta pars aliqua ſit. Nec quiſquam omnino Græcorũ aut alijs nominibus vtitur, aut de alia re enunciat iam dictorũ nominũ quoduis d quod diffuſè in medicinalium nominũ interpretatione oſtendimus. Atque hoc ſaltem mihi per omnem diſceptationẽ memoria teneri maximè velim, nominũ quidem interpretationẽ ex Græcorum me conſuetudine facturum: (ſicut in commentarijs de demõſtratione dixi,) ipſius autẽ rerum eſſentiæ tum inuentionẽ, tum inquiſitionem, tum demonſtrationem, non ex ijs, quæ multudini videntur: imò ex ſumptionibus ſciẽtificis, quæ λήμματα Græcè vocant. de quorum inueniendi ratione in illis eſt proditũ. Ergo accepto eo quod omnes confitẽtur principio, nempe illud in medẽdi methodo propoſitũ eſſe, vt ægrota corpora in ſanitatẽ vindices, id verò eſt, vt naturales partiũ actiones, ſi quæ vitiatæ ſint, corrigas. Iã quod deinceps eſt, inquiramus, quod numero in totum res ſint quæ loco inter ſe ſibi ſunt propinquæ: nec vbi aliqua procedente ſermone, vel pro morbis accipiamus, cùm ſint his ſimilia: vel vt ſanitatem: cùm ad huius naturã propè accedant. †Proponamus autem claritatis cauſa particulas aliquas,

† In codic. impreſſ. legitur, προκεχωρίσθω, in antiq. προκεχειρίσθω.

in

in quibus confirmetur quod dicimus,ac primum quidem ante cæteras oculũ. De hoc igitur *omnibus hominibus non medicis modò,ſed etiam aliĳs quibuſlibet conuenit,eius opus eſſe,vt videat.* Seu *verò opus, ſeu actionem inter loquẽdum dicam, in præſentia ſaltem non refert.* Ad *eundem modum,nec ſi quis aſpicere,oculorum eſſe opus dixerit,nec ſi quis aſpectum, aut viſum, aut viſionem, aut quomodocunque aliter nominet, quicquam refert. quando etiam ſi quis ſolœciſmũ committens nominet,ad rei ipſius ſcientiam nihil id afferat incõmodi,modò de qua re nomen pronũciet,clarè explicet.* In *hoc enim præcipua doctrinæ vis eſt.* Nominetur *igitur oculus pars corporis:neq; hic referat partémne,an particulã quis dixerit. Quicquid enim totũ complet,atque integrat:id totius videlicet corporis quod complet, particula, ſiue pars nominatur.* Eſt *enim pars ex ijs, quæ ad aliquid dicuntur. quippe pars totius,integriq; pars,dicitur æquè profectò, vt totum & integrum per relationem ad partes & particulas proprias nominatur.* Eſtq; *ſicuti dextrum ad ſiniſtrum, & ſiniſtrum ad dextrũ: ita & totum ad partem, & pars ſe habens ad totũ.* Ergo *ſi quis hac ſeruata notione,malit partem dicere quàm paticulã,aut ſi quis cõtrà particulã potius quàm partẽ:is mihi ad rerũ inuentionem impedimento nõ ſit,cæterùm imperitũ ſe linguæ* †Latinæ *prodit.* Quẽadmodũ *certè ſi quis integrum,*

Legitur vtrobiq; Græcæ.

integrũ à toto ſecernat, is quoq; linguæ †Latinæ eſt ignarus. Dictũ verò alibi (vt ſcis) diffuſe de nominum vſu eſt. Ac nunc quantũ ſatis ad rem ſit propoſitã adyciam, illud duntaxat indicans, non oportere nominibus ſeduci. nec qui in ijs diſſentiunt, hos ſtatim in rebus quoque ipſis diſſentire putare. In quo genere omnes (vt vno verbo dicã) non medicos modò noſtræ tempeſtatis, ſed etiam Philoſophorũ pleroſq; parum exercitatos vides: vt quorum paucißimi nominũ diuerſitatẽ à rerum diuerſitate diſtinguere norint. Verùm huius quoq; rei methodũ in Logicis ſpeculationibus tradidimus, cuius opportunitas ſi quando aliàs, vtiq; nunc quoq; ad vſum venit. Quænam igitur fuit ea methodus? Nẽpe vt à rerũ incipias differentia, non autẽ nominũ. Tum oſtẽdas quatuor, exempli gratia, eſſe res quæ in vicino ſunt poſitæ. poſt deinde, vel demonſtratione confirmes neque plura eſſe, neq; pauciora quæ in propoſita diſceptatione contineantur. poſtremò vt accõmodato rerũ cuiq; ſuo nomine ſic reliquũ ſermonẽ abſoluas, nec mutans de hinc, nec transferens nomen vllum: ſed cui rei ipſe ab initio impoſueris, de eadem perpetuo vſurpans. Quippe ita & dilucida doctrina efficitur, atque à cauillationibus, quas homonymia parit, libera. & quod fruſtra eſt additum, facilè deprehenditur. & quod deficit, citò inuenitur. & quæ conſonant diſſonantq;, maximè in eiuſmodi explicationibus, exactè diſcernuntur.

CAPVT VI.

ERGO illud repetamus denuo. Viſus, oculorũ actio eſt: locutio, linguæ: inceſſus, crurũ. Ipſa rurſus actio, motus eſt actiuus. Iam horũ ipſorũ motus, prioris habitus eſt immutatio. actiuus, qui à ſe editur. Paſsiuus, qui ab alio quopiam extrinſecus poſito excitatur, veluti volatio, actio eſt animalis volatilis: & inceſsus, animalis greſsilis. quod autem ab alio ſic agitur, vt locum mutet: id vtique non agit, ſed patitur. Egit nanque, qui ex Piræo Suniũ commeauit. quippe motus actiuè eſt, id eſt ex ſeipſo, & propria natura, cõtrà, paſſus eſt, qui ex Piræo Sunium nauigauit: vtpote qui naui vectus eſt. At quoniam motum prioris eſſe habitus mutationem diximus, ea verò immutatio dupliciter fit, nempe aut in qualitate, aut loco: vtique mutatio, quæ in loco agitur, latio dicitur: quæ in qualitate, alteratio. ita videlicet vt ſit latio, immutatio, vel demutatio, vel mutatio prioris loci: (de induſtria enim multis ſum vſus nominibus, maximè ſcilicet inſinuare ſtudens, quòd licet vnius rei multas definitiones efficere, quæ vocibus tantùm, non etiã notionibus differant) alteratio verò, vel mutatio in qualitate, vel demutatio eius quæ prius fuit qualitatis, vel immutatio in qualitate, vel tranſmutatio qualitatis, vel quomodocunq; aliter auditori quod dicitur, clarum fore ſperaueris. quippe huc tibi varietas interpretationis ſit vtilis. Ergo viſio

(nam

(nam redeundum ad oculum eſt) actio partis eſt: oculus verò ipſe animalis eſt particula. nam particulam, an partem dicas (vt prædiximus) nihil refert. Inſtrumentũ verò appello animalis partẽ, quæ perfectam edere actionem poſsit: veluti oculus viſionem, & lingua loquelam, & crura itionem. Ad eundem modum & arteria, & vena, & neruus, tum inſtrumenta, tum partes animalis ſunt. Pro hoc nanque nominum vſu non à nobis modò, ſed etiam veteribus definito, oculus quidẽ & pars animalis, & particula, & inſtrumentũ vocabitur: cornea verò tunica, particula quidem & pars, non autem inſtrumentum. Simili modo & quæ ῥαγοειδὴς, & ἀραχνοειδὴς, & quæ ἀμφιβληστροειδὴς Græcè dicuntur. quippe quarum ſingulæ primùm quidem ac maximè oculi particulæ ſunt. & quia is etiam faciei pars eſt. itidem & illæ faciei ſunt partes, ſed ſecũda quadam ratione. ita verò & totius corporis partes ſunt, propterea quòd facies ipſa totius corporis eſt particula. Homœomeres verò, id eſt, ſimilaris pars eſt, ſicut ipſum clarè indicat nomen, quæ vndique in ſimiles diuiditur particulas: veluti in oculo vitreus humor, & cryſtallinus, & tunicarum propria cuiuſque ſubſtantia. Porrò hæc latius indicata ſunt in diſſectionum commentarijs. Hic verò ea tantùm dixiſſe ſat eſt, quorum ad id quod inſtat, meminiſſe eſt opus. Eſt autem opus oſtendere in ſingulis particulis plura ineſſe,

quæ inter ſe diſsideãt:nec tamen à quibuſdã medicis ſint percepta.hoc autẽ vtile eſſe prædiximus ad nomina à nobis rectè vtẽda,vtiq; cuius cauſa nunc id tractandum ſuſcepimus.Indicabitur autem & ad ipſam nobis propoſitam methodum maximè neceſſarium. Eſt enim inſtrumentum oculus, actio verò viſio : vna ex particulis eius ſimilaris, ac primum viſionis inſtrumentum, cryſtallinus humor : ſicuti in libris, vbi de ijs egimus,monſtratum eſt.id nanque eſt quod alterari debet ab aliquo extrinſecus occurrentium colorum,vt animal videat.alterari verò non potuit, niſi purum omnino perſpicuumq; eſſet. At purum ita perlucidumq; eſſe non poſſet, ſine eo quod nunc obtinet,temperamento.Quippe oſtenſum eſt vnãquanque rerum talem eſſe qualis eſt, propter calidi, frigidi, humidi, & ſicci temperamentum.Ideoq;,ſi quid horum magnopere immutatum ſit,aut planè non videbit,aut malè videbit animal.Verùm hoc nobis parum adhuc conſtat,modò artẽ quærere orſis.nec oportet aliquid ex ijs,quæ poſt ſunt inquirenda,velut ſcitũ præſumere.nec ipſe huius gratia, eorum quæ de cryſtallino alibi demonſtraui, mentionem feci, ſed claritatis cauſa eorum quæ nunc ſunt dicenda. Videntes enim oculum probè munus ſuum obire, ac rurſus nequaquã videre, atq; illud ſanitatem eius,hoc morbũ,vel vitiũ, vel quicquid libet vocantes,(nihil enim ad rem propoſitã refert)quæ-

rimus

rimus deinceps, quæ demum ſit eius noxæ cauſa.

CAPVT VII.

VNDE, inquies, ad hoc moti? Certè ex in-
demonſtrabili axiomate, de quo tamen
inter omnes conuenit, propterea quod intelligen-
tia euidens eſt. Quod ergo eſt id axioma? Nihil
abſque cauſa fieri. quippe hoc non conceſſo, non
daĩ aut læſæ viſionis, aut prorſus amiſſæ cauſam
requirere. Sed quoniam id ex iis eſt, quæ intelli-
gentiæ ſunt manifeſta: præſumentes iam aliquã
ſubeſſe læſionis cauſam ad eius inquiſitionem ve
nimus. Ergo hanc cauſam ſeu affectum aliquem
corporis, ſeu corpus certo modo affectum appel-
lare velis, nihil ſanè ad rem propoſitam intereſt.
Illud omnino fateberis, aut morbum ipſum hanc
eſſe: aut ſi quidem morbus eſt ipſa actionis læſio,
affectum qui huic officit, morbi cauſam eſſe.
Exiſtitq; hoc loco rurſus de nomine controuerſia,
ipſúmne oculorũ affectum, à quo viſus læditur,
morbum votemus: an ipſum actionis vitiũ. Ve-
rùm ſiue quis actionem vitiatam morbum dici
velit, vtique multò prius ſtatuat neceſſe eſt ſani-
tatem eſſe naturaliter ſe habentem actionem: ſiue
affectũ, qui actioni incommodat: multò quoque
antè qui ſecundùm naturam eſt, ſiue hunc affe-
ctum, ſiue conſtitutionem dici velit, ſanitatis vo
cabulo appellet. Quippe committere, vt cùm in
actionibus poſueris ſanitatẽ: in affectibus exiſti-
mes ſtatuendum morbũ: aut contrà, cùm in par-

tium conſtitutione ſanitatem, in actionis vitio morbũ: tum reliquis methodicis, tũ verò principe huius inſaniæ Theſſalo digna ſentẽtia eſt. Etenim omnes ferè qui ſunt indocti huius inſaniq; dogmatis ſectatores, ſanitatẽ eſſe naturaliũ actionũ firmitatem ac robur aiunt: morbũ verò nequaquã actionis læſionem & infirmitatẽ. ſed alij corporis quendam affectũ, alij corpus certo modo affectũ. Qua quænã, obſecro, maior demẽtia ſit? Hoc enim vel quiuis deprehendat, non oportere in altero ſanitatem, in altero morbũ, ſed in eodem omnino genere ambo conſtitui. Siquidẽ contraria ſunt, quæ in eodem genere plurimũ inter ſe diſsident: veluti candidum, & nigrum. etenim vnum eſt horum genus, color. Ideoq; ſi contraria inter ſe ſunt, ſanitas, & morbus: in quocunque genere eorũ, quæ naturaliter ſe habẽt, ſtatuetur ſanitas: in eodem, quum præter naturã ſe habet, ponetur morbus. Quare ſi ſanitas actio eſt, quæ ſecundũ naturã ſe habeat, omnino morbus præter naturã actio fuerit. Sin autem affectio quæpiam, aut conſtitutio naturaliter ſe habens, ſanitas eſt: & morbus affectio, conſtitutióve præter naturã neceſſariò fuerit. Ac Theſſalus quidem finire morbum ne aggreſſus quidẽ vſquam eſt, quin potius hariolandum nobis reliquit, de qua re vocabulũ id enunciet. Quòd enim nihil intereſſe cenſeat inter morbum & pathos, iam tibi in ipſius hominis commentarijs oſtendimus, in quibus trãſlatitiè ambo

ponit, transfertq; vtrũque in alterius locũ, ceu nihil interſit, hoc, an illo modo loquaris. Eius verò ſectatores vniuerſi ſurſum deorſumq; aguntur, ratiocinantes, ac ſe tegentes, omniaq; facientes, vt vel obſcurè loquãtur, vel omnino nihil, vt Theſſalus ipſe, atque ante hunc Themiſo, qui fundamentum illis huius inſaniæ iecit. Quòd ſi tibi ea quæ Proclus, & Rheginus, & Antipater, ad hæc quæ Eudemus, Mnaſæus, Philo & Dionyſius in hoc genere prodiderunt, dicere velim: vtique à propoſita tractatione, quæ & ſcientifica eſt, & ipſum quod vtile ſit docere conatur, imprudens excidam. Verùm de horũ diſsidentia licebit aliquando, fortaſſe etiam in ſequentibus, mentionẽ facere: vnaq; cum his Menemachi, qui omnes eorum res aſtutius turbauit, atque confudit: & nugacis Olympici, cumq; hoc etiam Apollonidæ, & Sorani, & qui adhuc viuit Iuliani. quem vtique & nos cõuenimus vt viua videlicet hominis voce meras nugas condiſcerem. ſed nec is explicare potuit quid morbus, pathóſve eſſet. Cuius rei vel maximum ſignum eſt, quòd cùm viginti plus anni iam ſint, ex quo illum Alexandriæ conuenimus: ſcripſeritq; iterum atque iterum † inſtitutiones: (nam has aſsiduè tranſponit, transformatq;, nũquam ijs, quas ſcripſit, contentus) nuſquam tamen earum eſt auſus quid morbus ſit prodere, tametſi certè adeò ea quæ nihil ad rem pertinẽt, in ijs agitet, vt etiã illud inquirat, Sitne pictura

† εἰσαγωγάς.

medicis ex vſu.& tamẽ tam multa taliaq; cùm ſcribat, nec diſsimulare queat, (ſicut nec Menemachus) quaſi methodicæ ſectæ abſurditatem clarè norit, ne in hodiernum quidem diem in inſtitutionibus ſuis vſquam ſcripſit quid morbum pathóſve nominet. Mihi certè ipſum interrogãti, adeò multa obſcuraq; reſpondit, vt nihil eorum quæ dixit, planè intelligerem, cogererq; illud tantùm homini dicere, quòd mihi deſciſcere ab Olympico videretur, quãquam is auus doctrinæ ipſius fuerat. Nam Iulianus *hic* Apolinidæ Cyprij, *ille Olympici diſcipulus fuerat.* Ergo Olympicus *(vti dixi) ſanitatẽ † morbumq; finire auſus, illam eſſe affectum dixit, qui † abſentia ſit morbi. Rurſus morbum mutationẽ à naturali in id quod præter naturam ſit, ſtabilem. Quorum ſanè vtrique permulta inſunt à ratione aliena, quæ & tunc* Iuliano *expoſui, & nunc ſummatim dicã. Quòd enim (inquam) confuſionem facit, id eſt quod* Olympicus *non illud tantùm abſolutè dicit ſanitatem affectum eſſe poſitum extra morbum: ſed etiam illud definitioni adijcit, quem affectum definimus naturalium actionum conſtantiam, & firmitudinẽ. haud enim conijcere valeo, in ſoláne actionum conſtantia, an in corporis affectu, an in ambobus ſanitatem ſtatuat. ſed fortè, vt vtiq; cùm reliquis methodicis aſsolet confuſè alieneq; abuti* Græcorum *vocibus, ita nunc quoque affectum non ad corpus, ſed ad actiones refert: vt nimirum*

† Olympicus pathus non morbi nomẽ vſurpauit his aliquot paginis qđ tandem etiam indicat Galenus.

† κατὰ ἀπόστασιν νόσου.

mirum ad hunc modum deſinitionem intelligas, Sanitas affectio eſt actionis in abſentia morbi. Porrò iuſtum (arbitror) fuerat, alterum duorum deſinitioni adieciſſe aut actionum, aut corporis: vt videlicet aut ita ſe haberet finitio, Sanitas eſt affectus actionum in abſentia morbi. aut certè talis, Sanitas eſt affectio corporis in abſentia morbi. Quin etiã ſi ambo iungere voluiſſet, ita quoq; licuiſſet, vt dilucidè, ſic breuiter dicere, Sanitas eſt affectio tum actionũ, tum corporis in abſentia morbi. Quid autẽ cùm ſubijcit? Quem affectũ definimus conſtantiam, ac robur actionũ naturam ſuam tuentiũ: vtrùmne pars hæc putãda eſt eius quod prædictũ eſt, iungendaq; tota deſinitio eſt ad hunc modũ? Sanitas eſt affectus corporis in abſentia morbi, & conſtantia actionũ, quæ ſecundũ naturã ſe habent, ac robur. an iſta ipſa per ſeipſam perfecta deſinitio eſt, ac quid ſanitas ſit docens, prout ſanè nonnullis methodicorũ placuit, qui ſanitatẽ eſſe dixerunt conſtantiã ſecundũ naturam ſe habentium actionũ? Verùm ſi hæc abſoluta eſt, haud ſcio quid doceat ea quæ antè dicta eſt, quæ affectũ eſſe ſanitatem præcipit. Quippe illud quod dixit in abſentia morbi, eiuſmodi planè eſt, quod vel puer rideat : cùm ſi ita deſinire permittetur, manifeſtum ſit & morbum fore aſpectũ corporis in abſentia ſanitatis. ita videlicet, vt vtraq; deſinitio, nõ quid ſit id quod quærit, ſed quid non ſit, doceat. Sed mittamus (inquã) ſi placet & hæc, cũ

ſint

ſint ad rem non admodum neceſſaria. Illud certè præterire diſsimulareq́; non licet, quòd in ſanitatis explicatione omnia actionibus tribuantur, vel ſolis, vel etiam confundendo inuoluendoq́; ac obſcurè quodammodo miſcendo ipſum affectionis vocabulum, quemadmodum fecit Olympicus: in ipſius verò morbi definitione, nulla ſit actionum mentio. nam illud dicere ſatis habuit, morbum eſſe mutationem corporis à naturali ſtatu ad eũ qui præter naturam ſit, conſtantem & ſtabilem. At debuerat, inquam, aut in actionibus, aut in affectibus vtrumque conſtituere. Quid verò mihi reſpõderit, & ſæpe tibi iam mi Hiero narraui, et nunc repetere nõ erit alienum. Nihil (inquit) miri eſt in actionum quidem conſtantia cùm robore ſanitatem poni: in affectu autem corporis præter naturam, morbum. Neque enim contraria ſunt, vt tu reris, inquit. Eſt enim eorum aliquid medium, quod nec ſanitas ſit, nec morbus. Quo ego ſermone audito, abij ſtupefactus ſimul ac dolens. fatendum enim eſt quod accidit. Antea enim neminem vnquam eorum, qui in ea opinione prorſus ſunt ſtupidi, cõueneram. tum autem primum conueniens meritò obſtupui: nõ quòd is ſolus adeò ſine ſenſu eſſet, ſed quòd multò ſe etiam agreſtiores tot haberet diſcipulos, qui cũ ſtatim in initio doctrinæ ſuæ methodicos ita errare viderent, tamen à ſecta non deſciſcerent: aut ſi omnino non viderẽt, prorſus eſſent attoniti. Nam quid, quæſo

ad

ad rem, morbum ſanitati non eſſe contrarium, propterea quòd aliquid eorum ſit medium? Patet enim hac ſcilicet ratione non fore album nigro contrarium, propterea quòd eorum ſint media, flauum, & fuſcum, & rubrum, & pallidum, & reliquorum colorum ſinguli, nec calidum frigido, quippe horum quoq; ſunt media, tepidum, & temperatum. Ac ſapientes iſtos methodicos, cùm nec leui, nec ſpernendo lapſu ſic ſint inter initia ſtatim lapſi: ſperemúſne veritatem vllam eorũ, quæ ſequãtur, poſſe intelligere? minimè profectò. quippe quæ in arte medica ſpectantur, omnia ex his pendere docebimus. idq́; meritò. ſiquidem in ijs artibus, quæ methodo aliqua traduntur, earũ conſtituendarum principium, eſt finis ipſius notio. Ac in huius quidem notitia, alijs quoq; permultis variè eſt erratum: alijs medicinæ finem eſſe affirmantibus, vt plurimùm ſanare: alijs ea facere, quæ ſint ad ſanitatem conducibilia: alijs morborũ cauſas adimere: alijs pro ſe quęq; omnia peragere: alijs prout cuique ſuccurrit. ac de his definire ſeorſum conueniet. Nemo tamen adeò fuit ſtupidus, vt in alio genere poneret ſanitatẽ, in alio morbum: ſed vel actionibus naturaliter ſe habentibus tribuit, vel partium cõſtitutionibus, quos aliqui affectus vocãt. Siue autem in actionibus naturaliter editis ſit ſanitas, in ijs quæ præter naturam ſunt, erit morbus. ſiue in conſtitutionibus naturaliter ſe habẽtibus, in iiſdẽ præter

naturam

naturam ſe habentibus erit morbus. ſiue in affectibus, in his ipſis erit & inualetudo. Neq; enim profunda vlla ſpectatione ad hoc eſt opus: tantũ ſufficit non eſſe peruerſum. Nam quis, obſecro, dubitet, ſi videre ſanitas ſit, morbũ eſſe vel cæcutire, vel omnino nõ videre? Quis nõ intellegit, ſi audire ſanitas ſit, eſſe morbũ vel ægrè audire, vel prorſus non audire? Pari modo ſi concoquere, bona valetudo eſt: malè concoquere, vel planè nõ cõcoquere, inualetudo eſt. Et ſi ſuo aliquã arbitrio moueri ſanitas eſt, vtiq; morbus fuerit & cõuulſio, & palpitatio, quẽ παλμὸν vocãt, & neruorũ reſolutio, & tremor: & denique quicquid voluntariũ motum vel penitus deſtruit, vel etiã impedit. Ad hæc, ſi naturaliter ſentire ſanitatis opus ſit: inſibilitas, & difficilis ſenſus, & ſtupor, & dolor, ægritudines erunt. Rurſus, ſi ordinatè reſpirare ſanitas eſt: vtique ſpirandi defectus, vel difficultas, morbus eſt. Atqui ſi hi morbi ſunt, dubiũ non eſt particulares affectus, ex quibus hæc eduntur, morborum eſſe cauſas nec oportere aut phlegmonem, aut ſcirrhum, aut eryſipelas, aut abſceſſum, aut vlcus, aut ædema morbos dicere. Quòd ſi hæ ægritudines ſunt, manifeſtum eſt nullum illorum eſſe morbum. Quippe duo rerum genera ſunt nuſquam inter ſe ſimiliũ, ſed omnifariam diſsidentiũ, & tota natura differentium. alterum horũ generum corpus vocant. alterũ actionẽ. Ergo oculus, & lingua, & auris, & crus, atq; id genus ſingu-

la

la, corpora ſunt certo modo affecta. viſus, auditus ſermo, inceſſus, actiones prædictorum ſunt corporum. Si itaque in certo quodam corporum habitu ægritudo conſtituitur, certè in certo quodam actionum habitu non ſtatuetur. Quando ſi in hoc morbus conſiſtat, planum rurſus eſt in corporum affectu nō eſſe. Verùm quòd affectus ipſe cauſa ſit, actio verò id quod ab affectu corporis efficitur, id verò eſt quod omnium maximè & fatendum medico ſit, & tenendum. Adeò quiſquis hoc ignorat, is in re labitur, quæ planè eſt ex neceſſariis. At qui vel actionis læſionem, † vel corporis affectum, morbum, [vel quoquo nomine] appellat: quanquam parum conuenienter nominat: poteſt tamen de rebus ipſis rectam habere ſententiam. Contingit autem non ex nominum, ſed rerum recta opinione, recta morborum curatio. Iam hoc ipſum multos medicorum ignorantes inuenias, putanteſq; in rebus diſſidere eos, qui corporũ affectus morbos eſſe cenſent, ab iis qui in actionis vitio eoſdem conſtituunt. Atque horum omnium errorum (quod & ſæpe iam dictum eſt, & pòſt dicetur) vnica cauſa eſt, quòd qui inuenire quidnis Logicè ſunt aggreſſi, non fuère in Logica methodo exercitati: ſed ſimul veluti ratione cogitationeq; exercitati fuiſſent, ab experiẽtia deſciuerunt: ſimul, cũ in illis inexercitati eſſent, magnopere ſunt lapſi. ſiquidem millies eos de nominibus tanquam de rebus litigãtes inuenio. Rurſum vbi rem

† In Græ eſt non ἢ, ſed ὁ, ideſt nō.

[Hæc particula nō eſt in Græ.

rem quampiam maximam ignorarint, nomen ſe ignorare putãtes, veluti in eo quod nunc eſt propoſitum, diſcernere nequeunt † corporis quidem ſtatum cauſæ rationem ſuſtinere, actionem eius quod ab eo perficitur: ſed nec quod ſanatur, id eſſe corporis affectum. quippe comitatur neceſſariò hunc naturaliter ſe habentem naturalis actio. Contrà, ſi à natura receſſerit, actio ſtatim præter naturam ſe habeat, neceſſe eſt. Porrò in hoc totũ vertitur, eſtq; hoc principium, ac veluti primum quoddam elementum omnis methodi, quæ de medendo inſtituitur. Cæterùm an hoc ipſum appellare morbum oporteat, an actionis vitium, id eſt de nomine dubitare. Dicemus autem aliquid & de nominum vſu, ſicut in alijs priùs, iam fecimus. Verùm nunc de ipſis nondum diſtinguo, quò videlicet hoc ipſum, rerum fide magis comprobem, oſtendamq; quódnam ſit huius de medendo methodi principium & radix. In quo cùm alij multi ex ijs qui rationales ſe dogmaticosq; appellant, tum verò probi iſti methodici ſunt falſi: atque illud quidem ijs qui prudentes ſunt, iam quodammodo apparet nihil eſſe aliud quod à medicis curetur, quàm corporum affectum, veluti proximo libro monſtrabitur.

† In antiq. ὀργάνων.

CAPVT VIII.

NVNC *illud nobis propoſitũ erat: vt ignorantiam eorum corrigeremus, qui quot in vniuerſum res ſint, quæ in præſenti diſputatione*

proxime

proximæ inter ſe habeantur, ignorant. Videtur enim vnum harum genus eſſe ipſorum corporum, alterum actionum. Ac corporum quidem genus præcedere actiones, eaſq; gignere: has verò ſequi. idq;, ſi corpora naturaliter ſe habeant, inculpabiles ac naturales: ſin præter naturam ſint affecta, aut nullas prorſus, aut omnino certè impeditas. Tertium præter hæc genus eſt cauſarum, quæ hos affectus creant. nam quam rationẽ habet affectus ad actionẽ, hanc alterũ quippiam ad ipſum affectum omnino habeat oportet, illo duntaxat euarians, quòd affectus cum actione vnà cõſiſtit, nec poteſt vſquam aut proba actio eſſe ſine corporis naturali affectu: aut vitioſa, niſi cùm corpus ſit vitio affectum. Eius autem affectus qui actionẽ impedit, cauſæ poſſunt quidem non etiam eſſe. poſſunt autem & adhuc nunc manere. Ergo diuerſæ omnino ab affectibus cauſæ ſunt. Ac tertium hoc iam inuentum genus diuerſum eſt, & ab actione & eo qui hanc gignit affectu. Ab hoc quartũ aliud genus eſt affectus eorũ quæ quum corporibus & naturaliter, & præter naturam ſe habentibus inſit, actioni nec commodant, nec incommodant. ſicut, exempli cauſa, color corporis ex diuturna in Sole mora niger ex candido factus. aut cõtrà, vbi verſatus in vmbra quis ſit, ex nigro candidus: [aut ruber lauantibus: aut pallidus timentibus.] Quippe hæc nec actiones ſunt, nec corporis affectus, qui ſint actionis cauſæ:

†In Græco veteri codice hęc non habentur.

multę;

multoq; minus ipſæ cauſæ quæ affectus, qui præter naturam ſunt, creant: ſed ſunt ſymptomata, quæ diuerſas corporum alterationes neceſſariò ſequũtur, ſiue hæ ſecundùm naturam, ſiue præter naturam ſe habeant. Ergo cùm quatuor definita génera iam ſint, ex quibus vel noſcendis, vel non noſcendis, probè ſecúsve incipiendam eſſe medendi artem mõſtrabimus, liceat de cætero cuiuis, prout volet, iis nomina imponere. veluti affectum corporum præter naturam ſe habentem, cùm actionem aliquam vitiat, morbũ, ſi placet, appellato. Ipſum verò functionis vitium, inſigne quoddam morbi ſymptoma. Quæ alia ratione accidunt, ceu colores: ea quoque, ſi volet, appellato ſymptomata. cæterũ ea diſtinguat à functionum vitio, & ſi illa inſignia, morbi ſymptomata vocet, hæc familiaria propriaq; nominet. Quædam etiam præter hæc, ſi volet, nec familiaria, nec propria, ſed fortè quædam incidentia. Quartum verò ab iis genus ſtatuito, quod ſit inſalubrium, ſiue (vt ita dicam) morbificarum cauſarũ. Atque harum quæ quidem in ipſo animalis corpore conſiſtunt, †internas nominet: quæ extrinſecus, † externas. {niſi malit (vt nunc vulgus medicorum inſueuit) illas antecedentes, has primitiuas vocare.} poſitis autem pro arbitrio vel hoc vel alio modo nominibus, dummodo clarè, & ex vſu legentium, nec mutet poſtea, nec tranſponat eorũ vſum: ſed perpetuò per omnem diſputationem obſeruet. quò &

† προηγούμενα, i. antecedentes.

† προκατάρχοντα, id eſt præincipientes.

{ Iſta ſũt in Græ.

quæ

quæ dicat facilè intellegamus, & refutationes redargutionesq́; omnes ad aliquid clarum diſtinctumq́; referamus. Qualiter (inquis) & ad quem modum? Nam idipſum quoque indicandū adhuc arbitror propter ſtupidos iſtos methodicos, nempe eſto dicat aliquis, phlegmonem affectū eſſe præter naturam: ipſam verò læſam phlegmone laborātis particulæ functionem morbi inſigne ſymptoma, veluti pedum quidem [læſum] ingreſſum, oculorū viſum, aurium auditum: ruborem autem, tenſionem, & renixum, & tumorem qui præter naturam ſit, ac phlegmonis ſuccedat, diuerſum quoddam genus ſiue ſymptomatum, ſiue accidentium, ſiue quo alio nomine appellare malit: illud modò ſciat, clareq́; definiat, non eſſe idem genus cum vitio actionis. rurſus ſanguinis redundantiā (ſi fortè hæc fuit) internam phlegmones cauſam externam verò & quæ hanc præceſſit ciborum abundantiam. Ergo ſicuti ipſe exempla ſermonis habendi clara poſui, & quatuor genera diſtinxi, ac †notiones eorū dixi: ita & Theſſalo arbitror faciendum fuit, præſertim; poſt tot & tantos viros, quos ſe viciſſe prædicauit, nouam ſectam conditurο. Nunc verò nec ipſe apertum quicquam attulit, nec ſectatorum eius quiſquam.

[Nō eſt in Græco codice.

† Eſt in impreſſ. τὰς αἰτίας, id eſt cauſas: ſed ἐννοίας, in antiq

CAPVT IX.

OLYMPICVS *enim cū auſus ſit definire quid pathos ſit, non eius, ſed ſymptomatis retulit notionē. In ſumma igitur nec quid pathos*

ſit, nec quatenus à morbo differat, intellegunt. Verùm hoc nos in ſequētibus docebimus. ſimul enim omnia dici non poſſunt. Verùm conceſſo ijs idem eſſe morbum ac pathos, inſpiciamus ea quæ dicit Olympicus. Pathos (inquit) eſt conuerſio corporis à naturali habitu in eum qui præter naturā eſt, permanens. Poſt paululum progreſſus, Sciendum, aït, eſt differre a ſymptomate pathos: quòd pathos, vt paulo antè dixi, affectus corporis eſt præter naturam permanens: ſymptoma quod huic accidit, quódque in ijs quæ præter naturam ſunt, ſpecialem ac magis etiam particularem figurationem habet. Hæc eſt egregia interpretatio ſapientis Olympici, qui pathos ac ſymptoma finire eſt auſus. Quæ ſanè tot vitijs ſcatet, vt mihi in mentem veniat illud ſtulti ad cribrum, negantis inuenire ſe quid eius obturet, aut non obturet. Quid enim primum ex ipſis dicas, aut quid omittas? quippe omnia refutare, quæ perperam ſunt dicta, longum ſit. Num omnis mutatio ab eo quod ſecundū naturam ſe habet, ad id quod præter naturā eſt, morbum cenſetis, ſi modò permanentia illi adſit? At vos tum coloris vitiū, tum atrophiam, id eſt affectum, in quo corpus nō nutritur ſymptomatis, nequaquam morbis adnumeratis. Quid autem cacochymia, id eſt vitioſus ſuccus? quid cachexia, id eſt malus corporis habitus? qui ſucci defectus? quid verò ipſa redundātia? nónne præter naturam ſunt? Si ergo permanentiæ

his

bis acedat, inter morbos numerabũtur. Atqui nec ipſi id vultis, et meritò ſanè. Etenim ſupra id quod præter naturam ſit affectus, adijci oportet etiam aliquam ab eo lædi actionem. nam quoad illæſæ hæ omnes ſeruantur, etiam ſi millies corpus ſit alteratũ mutatumq́; nullus tamen eorum affectuũ adhuc morbus eſt. Quod enim curationem deſyderat, aliud planè non eſt quàm affectus, qui vitiat actionẽ. Siquidem quod primũ maximeq́; omniũ deſyderamus, id natura eſt actio: propter hanc, & naturalem ſiue affectum, ſiue conſtitutionem nominare velis. Videre nanque, & audire, & loqui, & ingredi indigemus, non autem oculis, auribus, lingua aut cruribus. nam ſi videre alia particula liceret, quis oculorum eſſet vſus? Et ſi alio quouis inſtrumento audire liceret, quæ aurium eſſet vtilitas? Pari modo & lingua, & cruribus minimè profectò eſſet opus, ſi loqui atque ingredi ſine his poſſemus. Ac videre quidem, noſtra ipſorum cauſa indigemus: oculis non noſtra, ſed ideò vt videamus. Iam linguam, aures, crura, non propterea requirimus, vt † inſtrumentis & multis affluamus partibus, ſed loquelæ gratia, & auditus, & inceſſus. quippe demortua quauis particula, quæ abſcindi poteſt, veluti digito, pede, aut ſumma manu, non patimur hanc ocioſam geſtare, ac veluti pondus alienum circunferrre: illud clarè hoc ipſo declarantes, haudquaquam nos particulis illis, ſed functio-

† In antiq codi. ἀργὰ, id eſt ocioſis.

functionibus egere. Veluti igitur totam particulam actionis cauſa requirimus, eodem (arbitror) modo naturalem quoque eius conſtitutionē actionis gratia deſyderamus. Sicuti enim ſuprà diximus, cauſæ vicem ad actionē conſtitutio præſtat. Quæ verò conſtitutionem vnde actio naſcitur, neceſſariò ſequuntur, ſanis quidem nobis accidētia, ægrotantibus ſymptomata nūcupantur. Atque hæc quatuor genera ſunt omnium, quæ in corpore noſtro habentur, ſeu ſecundùm naturam nos ſeu præter naturam habeamus, actio, cōſtitutio, quæ has præcedūt, quæ ſequuntur. his dehinc ʒonma qui volet, imponito, ſingulis ſeorſum: & ſi Dionem, aut Theonem appellare velit eorum quodlibet, mea nihil refert, illud modò intelligat ſeruetq́; vbique, quatuor in vniuerſum res eſſe, quæ ſitæ inter ſe proximè ſint. Et quoniā huc ſermonis veni, videor mihi hoc iuſtè exigere, vt ſicuti nos illis permittimus quæ velint nomina indere, ita illi vuicem nos vſitatis & antiquis uti ſinant. Alioqui ſanè graue atque adeò iniurium ſit, ſi illis ſolæciſmum committere tyrannorum ritu licebit, nobis vel † Græcè, [vel Latinè] loqui non concedetur. Vocanto ſi placet ſanitatem, ipſarum functionum conſtantiam. Quanquam oſtenſum à nobis eſt affectum conſtitutionemq́; partium, cuius ope functiones ſecundùm naturam edimus, ὑγίαν, id eſt ſanitatem ab omnibus Græcis appellari. Atque id cùm ſtatuerint ſanitatem

† ἑλληνίζειν id eſt Græcè loqui. c.olis.

[Sicuti hic ita paulò infra in Græc. illud Latinè nō habetur.

nitatem, morbum tamen cenſento nõ actionis vitium, ſed qui præter naturam ſit affectum. Tanquã ergo nos illos nec Græcè [Latinéve] nec Dialecticè nominãtes, nõ impedimus: ita illi nobis permittant, & Græcè [Latinéve] & Dialecticè non omnẽ qui præter naturã ſit affectũ, ſed qui actioni incõmodat morbum nominare: qui præter naturam ſit, nec tamen actionem obturbet, nõ morbum, ſed morbi ſymptoma. Rurſus, ſicut illi permanentiã adijciũt, nec indicant quot horas eiuſmodi affectus moratus, morbus ſit cenſendus: ita illi nobis cõcedant illud permanentiæ nomẽ ſubtrahere. Nã ſi quis ſiue tribus horis, ſiue quatuor, ſiue horæ tantũ dimidio, toto corpore vehemẽter ſit arreptus, ſic vt neque ſentiat, neq; moueatur, hũc nos apoplecton ſiue attonitũ dicimus. Aequè ſi quis conuulſus toto corpore ſit, hunc etiã comitiali morbo laborare, nulla nec horarũ, nec dierũ ratione habita. quippe nomina id genus, naturæ rei, nõ tẽporis modi ſunt indicia: nõ aliter quàm albũ & nigrũ, & calidũ, & frigidũ. alioqui mirũ mehercule ſit, ſi aqua calida, calida nõ ſit, niſi perpetuũ diem talis perduret. aut qui ſex horis ſebricitauit, non febricitauerit: oportuiſſe enim, vt febricitauerit, duraſſe malum. quanquã quod tẽpus id ſit quod durationẽ illam iuſtáne fuerit an ſecus, determinet, nemo eorum tradidit: vtrúmne dierũ aliquis numerus ſit, an mẽſium, an horarũ: aut cur durabilẽ dicãt, cùm licuerit diuturnũ dicere:

cere, aut cur hoc quidem mutantes nonnulli eorũ difficilè ſolubilem dicant. At certè hoc non generaliter morbi, ſed lõgi morbi propriũ eſt: perinde ac facilè ſolubile, breuis. Verùm exiſtimare referre, ægrè ſolubilem, an durabilem, an diutinũ dixeris, nónne extremæ eſt ruditatis? Iam illud profectò magis mirum, quòd ipſi veluti à graui ſomno experrecti, diſtinguere pathos à ſymptomate aggrediuntur: cùm author ſtupiditatis eorum in ſecundo de methodo, ſic ſcribat: Eadẽ nanque cùm præcedũt, pathe dicuntur: cùm ſuccedũt » ſymptomata. Quãuis etiã longè mirabilius hoc » ipſum ſit, quàm ea quæ ab illis dicuntur, vtique iocinoris phlegmonẽ, ſi primo ſtatim die irruat, pathos eſſe concedere: ſin alteri cuipiam ſecũdo, aut tertio die ſuccedat, abire in ſymptoma, quãquã quid diẽ ſecundã memoro? cũ melius ſit horã ſecundã à morbi inuaſione dicere. An enim in ſecundo die phlegmone iocinoris in ſymptoma migrabit, in ſecunda ab initio hora non migrabit, nec ſymptoma erit? Cùm illud ſaltem quod eſt, alicui quod præceſſit, ſuperuenire illi omnino cõpetet. At quod tam celeriter, inquiũt, ſuperuenit, ab eo quod vna irruit, nõ diſtat. Rurſum igitur dictum ab illo clarè oportuit, quot horis determinet, diſtinguatq; quod ſuperuenit, ab eo quod vna inuadit. Ac Theſſalus quidem eiuſmodi eſt. Olympicus verò, ceu in arcem ipſam ſapiẽtiæ euectus, non ita pathos à ſymptomate diſcernit: ſed

pathos

pathos id eſſe quod dictum eſt, ſymptoma verò quod huic accidit. mirificè videlicet ac dilucidè † eſſentiã eius interpretatus. quippe quid ipſum ſymptoma quod pathos comitatur, ſit, adÿcere (vt arbitror) ac definire oportuit, num corporis aliquis affectus, num læſio quæpiam actionis, nũ pariter vtrunque eſſet. At *ille quidem minimè id dicit, ſed nobis videlicet diuinare eſt opus.* Illud *verò quod definitioni appoſuit, nempe ſpecialem atque etiam magis particularem in ÿs quæ præter naturam ſunt, figurationem habens: quam non excellentiam claritatis habet, atque etiam nominum Græcam perlepidámque interpretationem?* Si *magis ſpecialem quandam figurationẽ, in ÿs quæ præter naturam ſunt, ſymptoma habet: quid ergo eſt quod magis generalem notam habet?* Non *enim dixit, an ſine collatione ad generale, magis ſpeciale liceat inuenire, ſin ad nihil omnino referens, magis ſpeciale pronunciat, oppido, quàm diligenter claréque interpretatur: quanquam & paucis, & dilucidis verbis dicere ei licebat, omnia quæ circa corpus animalis præter naturam ſunt, vel morbum eſſe, vel cauſam, vel ſymptoma. Quibus omnibus cùm illud præter naturam ſit cõmune, morbus actioni officit, cauſa ipſum præcedit, ſymptoma eum ſequitur. ipſum videlicet natura duplex. alterũ actionis læſio, alterũ affectio quædã morbũ ſequẽs. Verũ (vt dixi) ſi quis omnes eorum errores excutere velit,*

† Græci co. ĩpreſſi habẽt αἰτίαν, ideſt cauſam: antiq. verò οὐσίαν, id eſt eſſentiam.

finem dicendi non inueniat.ipſeq; mi Hiero, *optimè ſcis eorum nos ne milleſimam quidem ipſorũ partem refutare conatos.* Ergo *ſi illud tantùm adiecero, primum hunc librum hoc loco claudam: nempe quòd in ipſo methodi principio non pauci medicorum falluntur, vtique qui* Theſſali *ac* Themiſonis *ſunt æmuli, quiq; methodicos ſe appellãt, inſignibus ac maximis erroribus.Cum his verò nõ pauci eorum qui ſe analogiſticos, dogmaticos ac logicos nominant.* Siquidem *niſi quis omnes affectus à quibus actio læditur, inuenerit, numerum ipſum morborum, quantus qualiſq; ſit ad vnguem definire non poteſt.Id cùm quidam eorũ facere nunquam vel tentauerint, tyrannorum more quæ ipſis videntur, citra demonſtrationem pronunciant.Alij non modò ipſi non demonſtrãt, ſed nec à demonſtrãtibus diſcunt.* Ac *plurima (vt ſcis) medicorum pars qui nunc ſunt in precio, eiuſmodi eſt, nec id fortaſſe mirum.* Nam *vbi* Phi*loſophorum plerique citra demonſtrationem credendum ſibi poſtulãt, qui de medicis mirere, quibus nec vacat veritatis inquiſitioni vacare? vt qui manè in ſalutationibus (ita enim appellant) ſint occupati, veſperi cibo diſtẽti, ac ebrij.Verùm ego veteris tibicinis exemplo, mi* Hiero, *vel cum muſis ipſis certauero. cũ alioqui turpe putẽ, tibicinẽ, qui præſertim haud magnã rẽ ꝓſperè moliebat, adeò repertũ fuiſſe laudis cupidũ: me autẽ, qui medẽdi methodũ ab antiquis inquiſitã, non tamẽ*

hactenus

hactenus exactè proditam, inueſtigare abſolue-req́; valeam, propter eam quæ hac tempeſtate regnat ignauiam, grauari atque †cunctari ac differre. Quare contrà nunc affectus, quam antè, mihi videor. †Non enim proprium vobis, qui me ad medendi artem totam ordine perſcribendam hortati eſtis, hoc munus dedico. Ac primus liber hic mihi finiatur: totius quod ſequitur operis ſecundus ad hunc modum deinceps incipitor.

†Male legitur in impreſſ. μιλλεῖν pro ἀμιλλεῖν.
† ἐδὲ γὰρ ὑμῖν χάριν οἰκείαν δίδωμι.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER II.

Quæ in ſecundo Methodi medendi libro habentur.

De differentia eorum, quæ præter naturam ſunt.

Illud quod primo curatur eſſe corporis affectum, à quo actio læditur.

Si ignores corporis affectum ſecundū naturam, à quo actio producit, prorſus fieri nō poſſe vt cognoſcas affectū pręter naturā à quo actio lædit.

Qui affectus in partibus cōſimilibus exiſtant, qui actiones lædant.

Quod ijdem morbi non ſint partium inſtrumentariarum & conſimilium.

Quod conſimiliū partium morbi per diſtantiam à temperamento fiunt, inſtrumentariarum autem partium, vel informatione quæ à naturali recedat,

accedat, vel in quantitate partium quæ in eis ſunt, vel in magnitudine vnius cuiuſque ipſorum, vel in poſitione conſiſtunt.

Continui ſolutionem inſtrumentarijs & conſimilibus partibus communem eſſe.

Quod per ſolam experientiam & ſi non perfectè ſaltem commodè, quis curare poſsit.

Quod artem medicam per experientiā addiſcere prçſtet ijs, q̄ neq; in rationalib⁹ diſciplinis ſunt exercitati, neque ſtudium adhibent vt methodos diſcant quibus inueniūtur quę ad rationalē viam curandi neceſſaria ſunt.

CAPVT I.

QVAE corporibus noſtris à naturæ ſuæ modo egreſsis, Hiero dulciſsime, accidunt, eorum quatuor traditæ differentiæ ſunt. vna ipſius functionis vitiatæ. altera eius qui hāc peperit †affectus. tertia cauſarum quæ ipſum præceſſerunt, affectū. quarta ſymptomatum quæ hunc neceſſario conſequuntur. Quòd itaque vel cuncta hæc eſſe morbum oporteat, vel horum quædam, vel certè ex his vnū, id promptum colligere cuiuis eſt. cùm enim ægrotantibus præter hæc nihil inſit, vtique præter hæc morbus non fuerit. Quod ergo reliquum eſt, aut omnia hæc collecta morbus erit: aut horū quædā, aut vnum ſaltē omnino. ſed enim omnium eſſe collectionem, præter id quod neminem vſquam habuit authorem, etiam dici non poteſt. nam quæ, quæſo, morbi cauſa, aut quod morbi ſymptoma erit,

†Διαθέσεως.

erit, ſi omnium pariter collectio morbus cenſebitur? Neutrum profecto erit. Ergo duo præter morbos genera relinqui neceſſum eſt. Alterum cauſarum, quæ hos creant: alterum eorum quæ neceſſariò ſequuntur, non tamen homini officiũt. Verùm ſi hæc abſtuleris, reliquum eſt vt in altero duorum ſtatuatur morbus, aut ipſis functionibus afflictis, aut qui has edunt affectibus. Fuitque & antiqua ſanè de hoc controuerſia, & hodie diſſident inter ſe omnes, non modo medici, ſed etiam philoſophi: alij ipſius actionis vitia, alij affectus vnde actio prodit, morbos nominantes. Et diſſedère viros in rebus tam obſcuris minimè eſt mirum: non intelligere tamen eos quòd de nomine contendant, ſanè taxatione eſt dignum. quippe ſi inter omnes conuenit, ad affectum qui functioni obeſt, curationis conſilia dirigi: quid ad artis officia conferat definiuiſſe affectuſne, an læſa functio morbus ſit appellandus? Vtrouis enim modo appellantibus æger ſanitati reſtituetur, modò quis affectui commodis præſidijs occurrat. Hic nãque eſt quem alterare mutaréque & prorſus ſummouere oportet, non vitium functionis. Nemo enim ipſam claudicationem ſanat (id enim eſſet ridiculũ) ſed affectũ qui hanc efficit veluti phlegmonẽ ſi huius vitio claudicatur, atq; hãc & perfundit, & cataplaſma ſuperimponit, et ſcarificat, & per halitũ digerit, & omni ratione diſcutere tentat: vtpote cũ hac abolita, reddatur re-

tur rectus inceſſus:nec hac ſummota claudicationē corrigere prorſus ſit opus: cùm nec remaneat quicquam prauæ functionis, ſi qui huic obfuit, prorſus ſit amotus affectus. Quoad verò huius quicquã relinquitur,neceſſum eſt ad proportionē eius,actionem vitioſè edi.Hūc itaque affectū,ſeu morbū appellaſſe,ſeu pathos,vitiúmve,ſeu morbi cauſam,ſeu pathus vitiíve cauſam quis velit: id nihil ad curationem nec proſit,nec obſit.Sed neque ſi Theonem aut Dionem hunc vocet quis, modò ritè ſanet,ne hic quidem ægrotanti officiat. Quinimo ſi quis prorſus innominato eo, tamen quæ ex vſu ægrotantis ſunt adhibeat remedia:nō ſolùm hic nihil offendet,ſed etiã belliſsimè curabit.Verùm qui alterum docere volet, quæ ipſe tenet: huic prorſus nominibus propter res vti eſt opus.in quorū vſu claritas quaſi meta ſpectãda erit.nam qui ſic nominare quæque ſtudet,vt qui diſcit,clariſsimè intelligat,is optimus præceptor fuerit.Quoniam igitur & nos iam docendi munus ingredimur,neceſſe eſt alicubi rebus nomina imponamus,an verò dilucidè, id vos æſtimetis licet.Ergo affectus qui actionem vitiat,morbus appellatur. hunc ſi quid ſequitur, ſymptoma. quod illum excitat,cauſa.

CAPVT II.

HIS *ita diſtinctis,inſpicienda diligenter eſt nominum diuerſitas, quæ ægritudinibus impoſuerunt ipſorū primi authores.Subinde enim*

à leſæ

à læſa particula ſunt indita, vt Græcis πλευρίτις, *id eſt, laterum compūctio.* περιπνευμονία, *id eſt, pulmonum phlegmone.* ἰσχιὰς, *id eſt, coxēdicū morbus.* ποδάγρα, *id eſt, pedū vitium.* νεφρίτις, *id eſt, renū vitiū.* ἀρθρίτις, *id eſt articulorū vitium.* ὀφθαλμία, *id eſt, oculorū phlegmone. &* κεφαλαλγία, *id eſt, capitis dolor. &* δυσεντερία, *id eſt, inteſtinorum tormina. Subinde ab ipſo ſymptomate, vt* ἠλεὸς, *id eſt, tenuiorū inteſtini morbus.* τεινεσμὸς, *id eſt, deſidendi aſsidua cupiditas.* σπασμὸς, *id eſt, conuulſio.* παλμὸς, *id eſt, palpitatio. &* τρόμος, *id eſt, tremor.* παράλυσις, *id eſt, neruorū reſolutio. &* ἀπεψία, *id eſt, cruditas.* δύσπνοια, *id eſt, difficultas ſpirādi, vel inordinata ſpiratio.* ἄπνοια, *id eſt, defectus ſpirandi. &* ἀγρυπνία, *id eſt, vigilia. &* παραφροσύνη, *id eſt, delyrium. &* κῶμα, *id eſt, ſopor. Sæpe ab ambobus ſimul: vt* κεφαλαλγία, *&* ὠταλγία, *id eſt, aurium dolor. &* καρδιαλγία, †*id eſt, cordis dolor.* ὀδονταλγία, *id eſt, dentium dolor.* ὑστεραλγία, *id eſt, vteri dolor. Sæpenumero à cauſa putata, vt* μελαγχολία, *ab omnibus:* χολέραι, *ijs qui ſunt à Cnido medicis. Hinc etiam fortaſsis &* λευκοφλεγματίας ὕδερος, *quæ aquæ intercutis eſt ſpecies, nomē accepit. Nonnunquā à ſimilitudine ad aliquid extra poſitū, vt Elephas, ſiue Elephātiaſis Cancer. Polypus.* σταφυλὴ, *id eſt, vua.* λεύκη, *id eſt vitiligo alba.* μυρμηκία, *id eſt, formica, ſiue ſeſſiles verrucæ.* ἀθέρωμα, *id eſt, tuber, cui pulticulæ ſimile.*

Καρδιαλγία, id eſt ſtomachi dolor.

ſimile quid ineſt, quam Græci ἀθέραμ dicũt. στεάτωμα, quod ſeuo ſimile quid continet. σταφύλωμα id eſt, oculi morbus, [cũ in ſumma tunica quiddã acino ſimile eminet.] μελικηρίς. ἄνθραξ, id eſt, carbo. ἀλωπεκία, id eſt, areæ in capite. ὀφίασις, id eſt, vitium ſerpentis formã repræſentãs. σύκωσις id eſt, ficus. σατυριασμοὶ, & πριαπισμοὶ, pudendi præter naturam erectiones. Ipſorũ vero morborum, quæ nec locum affectum nomine repræſentent, nec cauſam quæ eos effecit, perpauca ſunt nomina. Phlegmone: Gangræna, σκίῤῥος id eſt, durities vix ſentiens. Eryſipelas, ἀπόστημα id eſt abſceſſus. οἴδημα, qui tumor eſt laxus citra dolorẽ. ἐμπύημα, id eſt, collectũ in thorace pus. Vlcus. ἐξάρθρημα, id eſt, luxatio. κάταγμα, id eſt, oſsis fractura. σπάσμα, id eſt, cõuulſum. ῥῆγμα, id eſt, ruptũ. κολόβωμα, id eſt, mutilũ ſiue curtũ. δοθιῆν, id eſt, furũculus. ἴονθος, id eſt, varus. φῦμα, laxarũ partiũ phlegmone. Quanquã horũ quoque nõnulla partim locũ corporis ſiue particulã afflictã ſubindicare videntur, partim a prægrauãte ſymptomate nominari. Quòd ſi quid citra huiuſmodi inſinuationẽ eſt nominatũ, ac certè differẽtias ſuas multiformes habet, veluti vlcus tametſi ipſo nomine vnitatis ſolutionẽ in carnoſa parte parte non indicet, atque ita afflictã parte vnà inſinuet. At particulares eius differẽtiæ variè ſunt nominatæ, Chironiũ, Telephiũ, Cancer, Herpes, Phagedæna, omniaq; id genus, partim ab iis qui

primum

primùm eas ſanarũt, vt Chironiũ: partim ab ipſis qui iiſdem ſunt affecti, vt Telephiũ. Cãcer antẽ à ſimilitudine ad animantẽ. Phagedæna à ſymptomate, ſimiliter Herpes. Verùm Phagedæna vlcus omnino eſt, idq; depaſcens, ſiue exedens ſiue quomodocunque appellaſſe libet. Herpes non ſemper vlcus eſt, quotiesque cũ exulceratione eſt, nõ vtique ſeruata veteri ſede, vicinas partes depaſcit: ſed ſicuti nomẽ ipſum indicat, ritu ſerpẽtis beſtiæ relicto priore loco tranſit ad alterum. Cauum verò vlcus, & ſordidum, & purum & æquale, & quod ὑπερσαρκοῦν *Græcè dicitur, id eſt cuius ſupercreſcit caro: hæc magis proprias ſortita ſunt appellationes, nõ tamẽ ſimiliter omnes, ſed æquabile à propria nimirũ differẽtia, ſicuti & cauũ, & ſupercreſcens. At cruentũ, & purũ, & ſordidũ, nõ à proprijs differentijs, ſed ab externis ſymptomatis ſunt appellata. Ergo cùm tam impar nominum impoſitio veteribus fuerit, multóque etiã magis cùm* Epinyctida, *&* Acrochordona, *id eſt, penſilẽ verrucam, &* Nyctilopa *dicant, (primum quod noctu eſt enatum, alterum quod ſummam occupat cutem, tertiũ quod noctu viſum aufert) aliáque eiuſmodi multa faciant. Ergo ſi omnia numerẽ (quod ipſe fugere iuſsi) † ſuperuacua perſequi videar: id omni modo agendũ eſt ei, quẽ veritatis ſtudiũ tenet, vt ab ea quã nomini imaginationem faciunt recedens, ad ipſum rerũ ſubſtãtiam ſe conferat, atque hanc inſpiciat. tum quot in vni-*

† In antiquis τὸ πάρεργον, ſed in Græco impreſ. deeſt ſicut etiã ἴσως.

in vniuerſum ſint, & morbi, & ſymptomata, & proximæ ſiue internæ horū cauſæ, requirat. Nos igitur id alijs cōmentarijs fecimus, quorum vnus de ægretudinū numero eſt, inſcriptus autem eſt de morborum differentia. alter de ſymptomatum eſt differentia. Adeò verò in eo opere cauſas horū vtriuſq; ſeorſum explorare ſtuduimus? dico tum morbi, tum ſymptomatis cuiuſque) vt ad præſentem diſputationem nihil amplius deſyderetur, ſed præparata omnia iam ſint. Itaq; ne legenda quidē quæ hic dicemus, vlli ſuaſerim, priuſquàm in illis ſit exercitatus. Quippe ſi quis illis tā numeroſis theorematis neglectis, huc ſe contulerit, nec ipſe fructū percipiet: & quæ rectè ſunt tradita, temerè incuſabit. Ac in illis quidē particulatim omnia, tum morbos, tū ſymptomata, tū cauſas inquiro.

CAPVT III.

HIC *duobus adhuc additis, quæ neceſſaria erunt ijs qui medendi artem exercebunt, tunc me ad vſum inuentorum prodendum conferam. Quænam ſunt, inquies, duo illa quæ dicere paro? Certè, vnum: quid inter morbum, & quod Græci πάθος vocant, interſit, indicabit. Alterum quòd ſine corporis elementis, ex quibus primum conſiſtit, noſcendis, non poſſint morbi inueniri, oſtendet. Hæc igitur nos accuratiſſimè tradere ſtudebimus. Qui ea legent, oro ne prius ad ipſam methodum medendi ſe conferant, quàm & ipſi quot in totum morbi ſint, per ſe inquiſierint, &*

quæ

quæ prodita à nobis ſunt, curioſè inſpexerint. Ergo ceu hæc fecerint, incipiã quæ promiſi. Tres eſſe in corpore affectus præter naturã, oſtenſum iam eſt. Cauſas, morbos, ſymptomata. Cauſas, veluti redundantiã vel corruptelam. Morbos, vt phlegmonem, vlcus. Symptomata, vt malum colorem, & gracilitatẽ. Diuerſa ab his ſunt quæ immodicè à corpore excernũtur, aut quæ præter naturã retinentur, & functionum vitia: omnia ſcilicet communi nomine ſymptomata dicta, cæterũ non vni generi ſubiecta. Quippe affectus quidam corporis eſt vitioſus color. quod excernitur aut retinetur, affectus non eſt, ſed affectum ſequitur. Similiter actio vel læſa, vel integra, affectus ſanè non eſt: particulæ autem vnde æditur, affectum neceſſariò comitatur. Ac œdema quidẽ & phlegmone ex ijs ſunt, quæ abſolutè eſſe dicuntur. Eodem modo & redundantia ſi ea ſit, ſanguinis & corporis pallor. Actio verò ex eorum numero non eſt, quæ eſſe abſolutè dicũtur, aut certè non ſimiliter ſicut iam comprehenſa. ſiquidẽ nullo temporis ſpatio manent eius partes, ſicuti profectò nec ſermonis, nec etiam motus vllius: ſed horum quilibet in ipſo fieri (vt ſic dicam) eſſe ſuum obtinet. Cùm verò duplex ſit motus genus, vnum in loco, aliud in qualitate, prius latio, ſecundum alteratio dicitur. Ac omnis quidem actio, motus eſt actiuus. Omnis alteratio, eius quod alteratur, motus eſt paſſiuus. Patitur namq; quod alteratur. Ergo

affectus dum alterantur, mouentur. Cùm a motu ceſſauerint, iam alterati ſunt: non autem amplius alterãtur. Quicquid enim quocũq; modo ſe habet, aliquo omnino affectũ eſt præditũ. Quod autem in conſtanti ægreq; auferibili affectu eſt, id habitu iam quodam affectum eſt. Sanè alteratur is qui nigreſit: alteratus eſt qui iã obnigruit, ſiue (vt ſic dicam) nigrefactus eſt. Itaque alteratio generatio eſt qualitatis, aut affectus, aut quo modocunq; appellare velis. nec ſi alterationẽ eſſe depoſitionem, vel mutationem eius quod prius fuit, dicas, id pugnet cum eo quod dixi alterationem generationem eſſe qualitatis, cùm ambo in idem recidant. nam & quæ prior in corpore qualitas † fuit mutatur, & nunc noua gignitur. Quippe eius qui in Sole verſatur, candor mutatur: nigritia gignitur. Rurſus eius qui igni ſe calefacit, frigus mutatur: calor fit. Quoties verò cũ uſpiam quod ſubſtantia non ſit, generationẽ eſſe dicimus, non idem eo ſermone ſignificamus, ſicut cum abſolutè generationem proferimus. Nã quæ abſolutè generatio nominatur, via eſt in ſubſtãtiã. Quæ verò huius, vel illius generatio dicitur, via eſt in illius (vt ſic loquar) entiam, ſiue ſubſiſtẽtiam. Verũ hoc veluti extra rem ſit dictũ. Quod verò propoſitũ nobis in diſputatiõe maximè fuit, fermè iam definitũ eſt. nempe aliqua in generatione, & mutatione, & alteratione, & vt ſemel dicã, in motu ipſam eſſentiam habere: aliqua in ipſius

†Male legitur in impreſſ. μεταβελῆ, pro μετάβαλλει.

[In antiq. hæc nõ ſunt, ſed horũ loco addũt &.

ipſius ſubſtantiæ cõſtantia. Ac ſanitas quidẽ, & morbus, & quæcunq; ſymptomatũ cauſarumq; affectus, vel habitus ſunt: ex permanentium cõſtantiumq; numero ſunt. Actiones omnes alterationesq; in quacunq; re fuerint, in ipſo fieri eſſentiam ſuam poſſident. Et corpus ſecundum quodcunq; mouetur, ſecũdũ idem patitur: motusq; eius pathos, ſiue paſſio eſt. Sanè priſci motus omnes, etiam qui naturaliter ſe habent, niſi actiui ſint, πάθη, Græcè, id eſt, paſſiones nominãt: ſicuti etiã ipſos actiuos motus actiones. Eo pacto & Plato ſenſuũ alterationes, pathe ſiue paſſiones appellat: cùm iunioribus aliter (neſcio quomodo) ſit viſum, vt videlicet de ſolo eo qui præter naturã ſit motu, id nomen vſurpent. Ac à veteribus quidem pathos primatim de omni extinſecus motu dicebatur: nunc per abuſum etiã affectus, qui ex paſſione iam prouenere, nec amplius in motu ſunt, pathe ſiue paſſiones appellant, nõ tamẽ diuturniores, aut ægrius auſcribiles. † Sed eiuſmodi nomẽclaturæ a iunioribus ſunt inuectæ. Diximus autẽ alibi diffuſius de medicinalium nominum vſu. Nec illud nobis ad conſyderationem propoſitum nunc eſt: ſed tãtùm quemadmodum ipſi vtemur, claritatis gratia, diſtinguere neceſſarium eſt viſum. Nam contrarium ſanitati affectũ, a quo lædi actionem dicimus, morbũ tantũ appellamus, ſiue diutinus hic, ſiue breuis ſit, ſiue momẽto duret. Ex reliquis affectibus, qui præter naturã ſunt, eos

† Hęc habetur in Grę. quę tamen omiſit interpres, ἢ διάθεσις τ ἕξεως ὥσπερ δὲ ἢ ἀῤῥωστία.

† Legit in antiq. ἢ αἰτίας ἢ πάθη.

† Hæc verba omiſit interpres, ἄτοπος ὁ- δὲ πά- θος ἢ πά θημα.

qui hunc præcedunt, cauſæ quæ rationem obtinent, † cauſas tantùm dicimus, non pathe. Qui illum ſequũtur, ſi actionum offenſæ ſunt: & ſymptomata, & pathe. Eodem modo & immodicas, vel inanitiones, vel retẽtiones. Qui verò affectus ſunt, veluti vitioſus color, ſupra paſsionis & ſymptomatis appellationem, etiam affectus, vel affectiones vocamus, ita ut mirũ vt ſunt. Omniũ igitur horum commune id eſt, quod præter naturam ſunt, & cauſæ, & morbi, & ſymptomatis. Proprium autẽ morbi quidem eſt, actioni incommodare, ſymptomatis hunc ſequi, cauſæ præcedere. Ergo nec is qui morbum eſſe motum præter naturam dixit, intellexit quid diceret: quemadmodum in proximo libro docuimus methodicorum nonnullos definiuiſſe, adiecta ex ſuperabũdanti conſtantia. Nec ſi quis mutationem eſſe ab eo quod ſecundùm naturam, ad id quod præter naturam, voluit. quippe quæ non magis morbi quàm cauſæ, & ſymptomatis definitio eſt: quando omnia ea affectus ſunt præter naturam. Verùm ſi breuis ſpatij ſunt, cõſtat acuta eſſe: ſin ægrè auelluntur, diuturna. νόσον autem, an νόσημα dicas, nihil intereſt, † atqui πάθος, id eſt paſsionis appellationem de morbo dixiſſe veteres, quemadmodum & ἀῤῥωστίαν id eſt, infirmitatẽ, & ἀσθένειαν, id eſt, imbecillitatẽ, oſtenſum nobis eſt in ijs quæ de medicinalibus vocabulis ſcripſimus. In quibus illud quoq; traditum eſt, nihil referre di-

cere

tere † valetudinẽ infirmam, an infirmitatem valetudinis. Nam & ipſos qui ægrotãt, appellãt nõ ſolùm νοσοῦντας, ſed etiã ἀῤῥωστοῦντας, id eſt, ægrè habentes, & ἀσθενοῦντας, id eſt, parùm valentes, & κάμνοντας, id eſt, laborantes. Reliquum nunc fuerit, vt cuius cauſa hæc omnia diximus, in medium adducto, ad aliquid eorum quæ proximè tractanda ſunt, deinceps trãſeamus. Id quid ſit, rogas? Certè nõ aliud quã quod ſæpius iam antè dictũ eſt. Primùm ac maximè id medicos ſtudere, idq; ferè proprium eorum munus eſſe, vt morbos adimãt. Quippe ſimul cũ hoc non modò actionis vitiũ ſtatim euaneſcit: ſed etiam reliqua omnia ſymptomata tolluntur. Siquidẽ primùm ac maximè actionis ipſius quæ ſecundũ naturã edatur, omnes egemus: propter illam verò & ſanitatis. Sed & functionis incõmodum amoliri omnes cupimus, ob id verò etiam morbum ipſum. Cæterũ, non functionis vitio, ſed morbo ipſi, id eſt affectui præter naturam qui actioni incõmodat, applicamus remedia. Quiſquis igitur ex ijs quæ particulis naturaliter inſunt, & quæ temerè accidũt, & quæ actionis ſunt cauſæ, diſtinguere non poteſt: hũc ſanè credibile non eſt affectũ ex quo primùm actio læditur, inuenire poſſe. Nã quæ temerè corporibus accidunt, etiam ſi millies ſint alterata, nocere profectò actioni non poſſunt quandiu à quibus fiebat, omnia naturam ſuam tuentur. Horum verò ſi vel vnũquodlibet ſit alteratũ, actionem

† In Græco codi. ἀῤῥωστία ἢ ἀῤῥώστημα.

nem quoque ipſam ſtatim lædi intantum eſt neceſſe, inquantum ab eo, cum ſecundùm naturam ſe haberet, eſt adiuta.

CAPVT IIII.

AC MIHI *quidem res tota explicata iam eſt, claréque oſtenſum, ijs præſertim qui intelligere vera poſſunt, fieri non poſſe vt omnium morborum numerum methodo quis comprehendat, niſi idem omnium cauſarum actionis numerum corpore ſecundùm naturam ſe habente, norit. Nihil tamen ex iam dictis intelligere adhuc poſſunt, quicunque vel rudiores ſunt, & ingenio craſsiores, vel methodicæ ſectæ nugis innutriti.* Denuò igitur quod nunc generatim dictum *intelligentibus eſt, illis quoque ſpeciatim exponamus, vnum aliquot atque alterum veluti exemplum ſermonis proponentes. Cur lingua ſapores percipit, nec vlla pars alia?* Num propter *colorem, aut ſitum, aut magnitudinem, aut figuram?* Quippe *ea affecta, nec commodè ſapores ſentiente, aut colorem eius ad naturam ſuam reducemus, ſi videlicet huic actionem debet: aut iam dictorum quoduis, ſi ab illo agendi vim accipit. Quòd ſi propter aliud ab ijs quippiam, conſtat ſi illò tantùm tenus ad naturalem habitum ſit reſtituta, nullo etiam reliquorum fore opus.* Nam eſto, exẽpli gratia, *denſitas certa pororum cauſa ſit, cur ſucci ſaporem dijudicet.* Nũ*quid horum ſymmetriam quæ in ſanitate viſi-*

tur

tur, tuebimur, rurſuſque ametriam, id eſt à iuſto modo receſſum, quoties laborat, corrigemus? Eſto (ſi placet) mediocris calor cauſa ſit, cur ſaporem intelligat. Num hic quoque manifeſtum eſt, cæteris neglectis, vnam adhibendam curam, vt illud ſeruemus à quo agendi facultatem accepit? iam ſi propterea quòd ita in ſicco humidoq; attemperata ſit, idcirco ſentiat: quis non reliquis poſthabitis, huc tantùm intendat, vt neque iuſto ſiccior ſit, nec etiam humidior? Quis rurſus, ſi hoc verum eſt, non facilè prompteque colligat duos eſſe vniuerſos linguæ morbos, alterum ſiccum, alterum humidum? Veluti rurſum ſi per moderatum calorem, & frigus habet quod ſentiat, quis non hîc quoque duos eſſe morbos eius intelligat, caloris frigoriſque à modo receſſum? Non aliter quoque ſi propter tenuium meatuum competentiam ſenſum eſt nacta, promptum profectò hîc quoque colligere eſt, omnino eam ex horum † contrario habitu eſſe vitiandum, duplexq; vitium fore, denſitudinem eiuſmodi meatuum, & raritudinem. Sed num etiã plura dicam, quò ſtupidos iſtos inducam, vt ſi nihil aliud, illud ſaltem intelligant, non poſſe quenquã, nec inuenire, nec demonſtratione aſſerere morborum numerum, qui, non ex ijs quæ particulis inſunt, tum quæ cauſæ actionis ſint, tum quæ temerè accidãt, nouerit? Num etiam alterũ adhuc tertiumq; exẽplum adijciam? Sæpe nãq; multitudine exẽplorũ † ſtupidorum

† ametria.

† In impreſſ. ἀνεήτων in antiq. ἀναισθήτων.

pidorum animi veluti à ſomno excitantur. Agè igitur ita homines interrogemus: Idcircóne corpus calida, frigida, dura, mollia, lenia, & aſpera, omnia denique tangibilia ſentit, quòd candidum colore eſt, aut nigrum, aut rufum, aut vno verbo, quòd talis coloris eſt? An propter horum nihil, ſed aliud quippiam? Neminem enim arbitror latere, quin ſi quid probè ſentiendi munere vtetur, id tantùm illi tuendum cuſtodiendúmque ſit, ex quo vno probè ſentiendi facultatem accepit. Nã ſi ex eo quòd candidum fuit, id dotis obtinuit: eius nimirum tuendi maxima erat habenda cura, ſicut nigri fugiendi. Sin contrà ex eo quòd nigrum fuit, ſentiẽdi vim habuit: omnes (arbitror) alios colores fugere formidaríque oportebat. Ad eundem modum & ſi inde adeò ſentit, quòd flauum, vel rufum eſt, fugiendi (arbitror) alij colores ſunt, ceu ſenſum, vel penitus abolentes. vel vitiantes. Præterea, ſi eo quòd durum ſit, ſenſu eſt præditum molle fiat, deterius ſentiet. Aequè vt ſi eo quod denſum ſit, ſi ad raritudinem mutetur. Iam ſi tenuium meatuum ſymmetriæ acceptam ſentiendi vim refert, vbi ab hac receſſerit, vitiabitur. Et generaliter, vt ſentiat, id tãtùm ipſum adſit oportet, vnde ſenſum obtinuit: atque id tantùm corrigatur, vnde ſenſus eſt læſus, cùm à natura receſſit. Num igitur tertio exẽplo eſt opus? an hæc abundè ſatiſfaciant? Sanè prudẽtibus vel hæc ſuperuacua puto, vt qui vniuerſale intellige

re ſine

re ſine exemplis poſsint: rudibus autem, & † auerſis, & contentioſis ne ſi tertium quidem addam exemplum, quicquam fortaſſe profecero. Verũtamẽ quãdo duo iam dicta ſunt, & inaniter tẽpus noſtrũ ſemper terunt: nõ fuerit alienũ, vnũ etiãnum ijs exemplum adijcere. Proponatur itaque iam quemadmodũ ventriculus malè concoquens nobis ſit corrigendus. Verba autem faciemus, nõ ſolùm contra methodicos, ſed etiam contra eos rationalium qui non cognita ipſius actionis prima cauſa, quam continentem etiam nominare ſunt ſoliti, methodo quadam ac ratione conſtitui poſſe artem putant. Eſto igitur quiſpiam dicat (ab ijs enim quæ obuiam promptamq; abſurditatem exhibent: cœpiſſe præſtat, quò eos, ſi fieri poteſt, ad ea quæ confuſa magis ſunt: intelligenda ſenſim perducamus) Eſto, inquam, aliquis dicat hunc quempiam, qui nũc cruditate laborat, quòd multos deinceps dies ſolo lacte eſt altus, ventris colorem mutaſſe, albúmque ex rubro reddidiſſe, idcircóque ventris ſui functionem vitiaſſe. Fortaſſe iam rides, & iure profectò rides. Verùm ſi ſcias quàm ſit ſimile, & huic de coloribus citra vllam demonſtrationem adhibitam quiduis pronuntiare, & tibi de exiguorũ meatuũ (verbi gratia) ſymmetria, aut alio quolibet affectu, nõ arbitror iure ridebis. Nã aut in tete riſum vertes, aut nõ in hunc. Nã eſto impudens ſit, qui cauſam minus probè concoquendi colori imputet, dicatq;

† σκαιοῖς

quòd

quod quoniã ex naturali colore vẽtriculus ruber eſt,nunc verò redditus eſt planè albus,idcirco cruditate laboret eſt neceſſe. Libens ſanè audiã, quid tu contra hunc obijcias. Ego enim aliam rationẽ non inuenio,quàm vt iubeam qui ita dicet,prius oſtendat an omnino propter colorẽ,iuſtam ac naturalem actionẽ ventriculus edat. Tu ſi quã aliã habes,libens audiã. Sed nec habes,nec habere aliã cõtradicendi rationẽ potes cõtra eum, qui colorẽ cruditatis ventriculi cauſam eſſe dicit,quàm exigere vt doceat quomodo ex naturali colore conſecutus,vt concoqueret ventriculus, ſit. An igitur huic qui colori cruditatis cauſam imputat, fides nõ adhibebitur antequã doceat etiã hoc nomine agere ventriculũ:tu cùm vel tenuiũ meatuũ ſymmetriæ vitio,vel alij cuipiam hanc aſcribas,credi tibi poſtulabis,priuſquàm doceas quo pacto ex ſymmetria in illo genere agat? At nõ hoc aio,inquit,nec aliud quicquã eſſe concoctionis continẽtem cauſam:ſed prorſus id ignorare me fateor. Atqui ſi ei qui colori actionis cauſam tribuit,neceſſe eſt etiã eidẽ læſionem actionis imputet. qui verò tenuium meatuũ ſymmetriam actionis cauſam dicit etiã horum ipſorũ à iuſto modo receſſum,eandem vitiare fateatur. tum qui temperamento quatuor qualitatum,caloris,frigoris, humoris,& ſiccitatis,actiõis cauſam aſsignat,etiã eorũdẽ ipſorũ intẽperiei offenſam eius aſcribat, vtique & tibi neceſſe erit,eo quod ſecũdũ naturã eſt,prius

eſt prius præſumpto, ita quod præter naturam eſt, inquirere. aut ſi ipſum quod ſecundùm naturam eſt, non noſti, nec quod egreſſum à natura eſt, noſti. Etenim vos etiam ipſos audio contra Empiricos dicere, fieri nõ poſſe vt qui id quod ſecundùm naturã ſit, non norit, dignoſcere id quod præter naturam ſit, poſſit. At noſco, inquit, quod ſecundùm naturam ſe habet. Quæro, totúmne, an partem eius aliquam? Atque pars ipſa quam noſti, eſtne actionis ipſius cauſa, an vẽtriculo ineſt ocioſè? Nam quid demum eius noſti? ſitum videlicet, & magnitudinem, & cõtextum, & figurã? At nihil horum actionis eſt cauſa. Sed nec Empiricos horum quicquã latet. quippe qui & ſe partium diſſectione, cùm occaſio hãc offert, vti fatẽtur: & ex illa ſe hæc intelligere, non tamẽ actiones vſusq́; particularum. Aut noui, inquit, & actionẽ. Eſt enim circumplexus & attritio. At niſi cauſam eius noueris, nec morbum intellexeris. Nã ſi quatuor qualitatum mediocris tẽperies, actionis ſit cauſa: earũ intemperies, omnino vitij cauſa erit. Tu verò rer is phlegmonẽ, & ſcirrhum, & œdema, & abſceſſum, aliaq́; quæ oculis vſurpari poſſunt, ſolos eſſe ventriculi morbos, quamuis ne hæc ipſa quidẽ veluti Empirici ſolis oculis, manibus, & reliquis ſenſibus apprehẽdas: ſed ad ipſam eſſentiã eorũ tentas aſcendere, atq; hãc diligẽter diſquirere, videlicet nõ cõtentus ijs ſymptomatis, quæ ſenſui apparent. quæ tamẽ ſymptomata Empiricis

*piricis deſiniunt,ac circunſcribunt,ſuam ſyndromen.Sic enim ipſi appellandũ cenſent ſymptomatum congeriẽ,quæ in affecto ſunt loco.Sed nec curationis indicationẽ ex apparentibus ſymptomatis accipis.*Non enim *an tumor præter naturam, nec an renitens,nec an cum dolore,nec an ruber: ſed an ſit in finibus arteriarũ impactio ex coincidentia,cõſyderas:ac curationẽ(vt ipſe fateris) ad hoc referens,exploras.* An non ea eſt Eraſiſtrati *docendi ratio, vbi de febribus agit? ſicuti rurſus alia* Dioclis*, alia* Praxagoræ*, alia* Aſclepiadis*. Itaq; non à ſymptomatis quæ in phlegmones apparent loco,indicatio præſidij his ſumitur:ſed ab ipſa ſubſtantia.*Neque enim *an tumor à natura egreſſus,neque an renitentia,neq; an dolor pulſatilis:ſed an & coincidentia, & impactio in finibus † pulſatiliũ,aut obſtructio in exitu venarũ, aut putredo aliqua ſuccorum, aut corpuſculorũ ratione contemplabilium, in laxitatibus æquè ratione ſpeculabilibus, † intentio ſit, æſtimant. Quare hi omnes ab affectu phlegmone laborãtis partis,non à ſymptomatis quæ hanc ſequuntur, præſidiorum indicationem ſumunt.*Ad *eundẽ arbitror modũ,& ſi quis calidum, frigidũ, humidum,& ſiccũ,cauſatur.*Verùm *hic etiã ſi vẽtriculus citra phlegmonem,aut vlcus,aut abſceſſum, aut alia id genus,eò tãtũ quòd frigidus ſit,nõ rectè cõcoquat:tamẽ remedijs nõ deſtituitur.At qui phlegmonas,ſcirrhos,aliaq; quæ oculis videre licet,tan-*

† arteriatum.

† ἔντασις

cet,tan-

cet, tantùm eſſe morbos putãt, ridiculè planè cruditates, quæ ſine ijs ſiunt, ex imbecillitate ventriculi incidere dicũt: ceu affectũ aliquem priuatũ ſeiunctumq́; imbecillitatem eſſe velint, nõ autem velut in ſuppurantibus, aut ſcirrho grauatis, aut phlegmone affectis, aut alia quauis ratione laborãtibus ineſſe. Quippe omnia hæc vitia, ſiue in vẽtriculo, ſiue in iecinore, ſiue in pectore, ſiue in alio quouis accidãt, illico partem in qua ſunt, ad propriã functionẽ edẽdam imbecilliorẽ reddunt. Sed id nõ ſatis illis erat ad indicãda remedia. alioqui fruſtra inquirũt affectus, fruſtraq́; ad ipſam morbi eſſentiã ſubeũt, tanquã non aliter detur idonei cõpotes eſſe remedij. Nõ igitur (qui imbecillitatẽ vitiũ eſſe dicunt, vbi nullo ex ijs quæ ipſi morbos definiunt, affecto vẽtriculo, animal cruditate laborat) ij dum à nobis refellantur, expectant, ſed ipſi ſeipſos redarguunt. cũ nõ proprium aliquod, ſed cõmune omniũ dicant, quodq́; nec illis ipſis iudicibus, remediorũ inuentionem indicare facilè poſſit. Quippe illud roborare imbecillitatẽ, nomẽ nudũ, ac veluti meta potiùs eſt [quò curãs dirigit] nõ curatio. Nã quid faciendo ijs qui inualidi ad actionẽ ſunt, robur vindices, nõ dicunt. At in hoc curatio conſiſtebat, & niſi vẽtriculi affectu inuento, vt remediorum ſis compos, fieri non poteſt. quippe ſi refrixit, calfaciendus eſt: ſi humẽtior eſt effectus, ſiccandus eſt: pari modo ſi immodicè incaluit, refrigerandus eſt: ſi ſiccatus, humectandus

[Nô eſt i Græco.

ctãdus eſt. Atq; hæ quatuor ſimplices curationis rationes ſunt. Alteræ quatuor cõpoſitæ ſunt. Si frigidiore ac ſicciore tẽperamẽto redditus ventriculus eſt, calfaciendus ſimul humectandusq; eſt. Sin humidior & calidior iuſto euaſit, ſiccandus ac refrigerendus eſt. Pari modo ſi calidior ac ſiccior eſt effectus, tum refrigerãdus, tum humectandus eſt. Sin humidior ac frigidior, quàm pro natura eſt: ſiccandus ac calfaciẽdus eſt. Quare octo tũ ventriculi ipſius affectus ſunt, quas illi † imbecillitates dicunt: tum octo medendi rationes.

† ὡς ἐκεῖνοι λέγουσιν, ἀσθενίας αἰτίαι, id eſt, vt illi dicũt imbecillitatis cauſæ.

CAPVT V.

NEC *ſicut Empiricus, ſic vlli dogmati Zantũ dicere licet ſint hæc, an non ſint, nihil eſſe opus intelligere. Funditus nanque logicam ſectam ſubuertent, ſi ignorato affectu, curationis tamen facultatem abundè ſibi supereſſe dicãt. Et enim ab vſu ipſo omnes quomodo curandum ſit, intelligent, ſi ab ipſius rei natura indicationem non ſument. Ac Empirici quidem & quod inuenire poſſe non putent quicquam eorum quæ abſtruſa ſunt, & quòd id etiam ſi inuentum ſit, nõ deſyderẽt, (quippe obſeruatas à ſe eſſe curationes in apparentibus cõcurſibus) meritò nec ſcire ſe an octo affectus ſint, quibus ventriculus imbecillus ſit, aiunt: & citra eiuſmodi ſuperuacuã moroſitatem remedijs ſe abundare. Qui verò & rationem ſe habere profitentur, cuius ope etiam abſtruſa inquirant, & ipſorum inuentionem præſidiorum*

rum præſtare indicationem dicunt: hos quomodo non pudeat dicere, aut non noſſe ſe, an oclo affectus ſint, aut eos ad medendum parum ſe requirere? Neque enim id tantùm dicere ſatis eſt, non noſſe ſe: ſed refellere par eſt eos, qui ſe ſcire aſſirmāt, seu parum vera profeſſos. Quoad verò nec ipſi id faciunt, aliÿq; non pauci demonſtrationis fide confirmant omne corpus pro certo quatuor qualitatum temperamento opus ſuum edere, rationabilius eſt illis accedere: niſi fortè qui nuda afferunt verba, plus ſibi credi poſtulabunt, quàm qui cum demonſtrationum fide loquuntur. Atqui illi ſi non aliud, ſaltem ſuadere ac docere auditorem ſtudent, non cogere iubereque. Hi totum contrà tyrannorum ritu iubent, ne quæramus actionis cauſam. Verùm nos hoc nomine Dionyſium, Phalarim, *cæteroſque tyrannos odio proſequimur, quòd iubent imperántque, non ſuadent, ac docent, ſicut* Solon, Draco, & Lycurgus. *At, inquit, ego intra limites artis maneo: vos & ab iis exceditis, & ad naturalis philoſophiæ principia nos reducere conamini. An igitur homo lepidiſſime, ne hoc quidem ipſum demonſtrabis, quínam videlicet medicinæ artis ſint limites, quæque nouiſſe expediat ei qui ratione remediorum inuentionē molietur, ſed terrifico vultu tuo nos reddere attonitos putas? Audio quidem & te illud dicere, non oportere actionis inquiri cauſam. Audio &* Empiricos *dicere, nec actiones ipſas eſſe*

conſyde-

cõſyderandas. Audio non minus illũ qui dicit nõ tantũ has eſſe æſtimandas, ſed etiã cauſas vnde naſcantur quærendas. Num igitur ex eo eſſe me iniquorũ iudicũ numero iubes, qui priuſquã omnes qui inter ſe diſsideant, audierint, vni ſtatim ferunt ſuffragiũ? An primùm quæ veſtrũ quiſq; dicat, ſeorſum audire vis, dein cõferre, atque perpẽdere quis tũ ſibi, tũ apparẽtibus cõſentiat, quis rurſus nec ſecũ, nec cũ ijs quæ apparent? Atqui ſi ita faciã, Empiricos audiã, etſi quæ dicunt, ſtabiliter nõ demonſtrẽt, ſaltẽ ea lenire conãtes. Vos ne id quidẽ facitis. Nam ſanè libenter audierim quis veſtrum, vel lenimen aliquod, vel demõſtrationem aliquam afferre ſit conatus, cur actionis cauſam inquiri nõ expediat. Quæ enim à me methodus ſuprà eſt poſita, inquirendã eſſe demõſtrauit. Vos quòd inquirenda non ſit, nec demonſtrationẽ vllã, nec rationem vllã probabilem afferre conamini: ſed tantùm elato ſupercilio tetricè nos obiurgatis, abſcedere à ſumma phyſiologia iubentes, nec ſic quærere hominis naturã intelligere, vt philoſophi faciunt, qui ad prima vſque elementa ratione aſcendunt. Illud quoque vobis, vel dixiſſe tantùm ſatis videtur, nempe arteriam, & venam, & neruum, principia cõtinentia, & veluti elementa eius phyſiologiæ, quæ de homine inſtituitur, ponenda eſſe. In quo quidam Herophilum laudauit, quòd ita ad verbum dixerit: » Eſto hæc prima eſſe, tametſi prima non ſint. » Sed qui ad de-

mon-

monſtrationem prouocat, ac hypotheſes iſtorum qui ſic opinantur, pugnare ſecum oſtendit, hunc auerſamini ac fugitis, prorſusq́; non auditis, & contẽnere ſimulatis, ibiq́; rationẽ faſtiditis, ijdem ſcilicet qui cõtra Empiricos rationẽ demonſtrationemq́; extollitis. Nã quòd ſecũ diſſideãt rationes omnium, qui vel ex dimidio dogmatizant, etiã ijs qui tenuiter in demõſtrandi methodo ſunt exercitati facilè perſpicere licet. Cùm enim phlegmone ventriculus laborat, atque inde adeò cõcoquere non valet, quænam phlegmones cauſa ſit, quærendum cenſent, atque inde præſidiorum copiam coniectant, ſpreta Empiricorum inuẽtione. Cùm verò citra phlegmonem, aliúdve id genus vitium, ſolius intemperantiæ culpa concoquere non valet, hic rurſus auxiliorum facultatem ab experientia petunt. Atqui hæc ſecum non conueniunt, cùm Empiricorum opinio ſibi conſtet, præterea demonſtret efficiátque quod volunt, ex ijs quæ vos ipſi non inficiamini lemmatis. Quippe ſi fieri vllo modo poteſt, vt ex ijs quæ apparent ſymptomatis curandi ratio coniectetur, ignorato affectu: vtique non hic poßibile, in alio fuerit parùm poßibile: ſed æquè in omnibus poßibile erit. Ergo ne hoc quidẽ loco rationẽ vllam afferre poteritis, quò minus vbi affectum explorare nequitis, experientia ipſa ſatis ſit ad remediorũ inuentionẽ. Omnia igitur tyrannorum ritu imperatis. Vti verò demonſtratione nec ipſi vultis:

f præ-

(præſtat enim ita fortaſſe dicere, quàm non poſſe vos) nec ijs qui vti tum volunt, tum poſſunt, acceditis. Itaque quid aliud ſunt diſceptationes veſtræ, quàm lites, & contentio., & prouocatio ad cõuitia, & pugnas? cuiuſmodi præceptorũ veſtrorum quidam perpetuò exercuit. aut irridens ſi quis calidi, vel frigidi mentionem faceret, tanquam balneatoribus magis quàm medicis ea nomina cõuenirent. aut vehemẽter increpans quaſi longiſſimè à medendi arte digreſſum. aut Eraſiſtrati grauem illam authoritatem obijciens. Verùm hæc vt primo auditu oblectabant, ita cũ ſecundo & tertio audiui, moleſta ſanè fuerunt, ceu ſcurris, quàm medicis magis congrua. Si enim ſemel authoritas eorum, qui vltrà non eſſe procedendum iubent, legitimus teſtis eſſe ad demonſtrationem putabitur, omnia iam meræ nugæ erunt, nec finis in diſputatione vllus, niſi qui nunc viſitur, inimicitia, pugna, conuitium. Quippe qui à logicis demonſtrationibus digreſſi, credi quippiã cenſent, propterea quòd Herophilus, aut Eraſiſtratus ita iuſſit, hos neceſſe eſt omnis generis conuitia pugnasq; ſequi, admiranda ſcilicet diſputationum quæ nũc habentur præmia. Fingamus enim alius dicat, huic qui cõmodè non concoquat ventriculum frigidam & ſiccam intemperiem contraxiſſe, proindéque humectandum, ac calfaciendum eſſe. alius, quòd naturalis eius habitus mutatus ad frigidius, & humidius ſit, calidum ſiccúm-

ſitcúmque victum adhibendum ſuadeat: tertius autem quiſpiam accedens, quòd quæ comprehēſa ſunt, non rectè ſint dicta, id ne tentet quidē oſtendere, ſed tantùm eos qui dixerint, obiurget, quaſi ſuperflua ſcrutētur, & teſtes adhibeat Eraſiſtratum, vel Herophilū: *nónne (vt dixi) diſſidij hinc mutuiq; conuitij initium excitabitur? quippe illos contrà neceſſe eſt* Atheneum, *&* Mneſitheum, *&* Dioclem, *&* Pliſtonicum, *&* Hippocratem, *&* Philiſtionem, *& ſexcentos alios tales opponere teſtes. Si enim teſtibus decidenda lis erit, non modicabi vincent. Nam quid tum inſalubris intemperamenti plures ſint ſpecies, tum cuiuſque earum diuerſa curatio, vbi non* Hippocratis *modò, & plurimorum aliorum medicorum, ſed etiā* Platonis, Ariſtotelis, Theophraſti, Zenonis, Chryſippi, *& omnium illuſtrium* Philoſophorum *teſtimonio comprobarunt: vtique & quòd citra naturam corporis exactè inuentam fieri nequeat, vt vel de morborum differentiis quicquam inuenias vel auxiliorum conuenientium copiæ ſis compos, iiſdem ipſis tū* Philoſophis, *tum medicis confirmabunt: hiſq; non tyrannorum ritu, ſicut iſti, iubētibus, ſed euidenti ratione probātibus. Cōtra hæc igitur, qui calidū, & frigidū, balneatorum, non medicorum dicunt eſſe vocabula, dicterijs videlicet vtentur, & riſus mouebūt, moriones, phrygas, aut ſcholaſticos narrātes. Quippe cōſcij ſibi ſunt nō modo nihil demōſtratione cōfirmatū ſcire*

ſed nec quid demũ demonſtratio ſit intelligere. Ergo ex his dicterijs neceſſe eſt oriatur diſsidij initium. Vt enim primũ omnium memorẽ quæ nugantes ſine demonſtratione dicere non dubitant, conſydera quo pacto neceſſe ſit ex eo pugnã ſubſequi. Nam vbi cõtra dicta eorũ nuda, & demõſtrationis expertia, ac contra teſtes ipſos quibus credendũ cẽſent, alij tum celebriores, tum longè plures teſtes opponunt, neceſſe eſt, vel cedere, vinciq; vtroque nomine, & quòd demõſtrare recuſarũt, & quòd numero teſtiũ ſint impares: vel perfricta fronte Eraſiſtratum omnibus illis teſtibus dicere maioris eſſe fidei. Siquidẽ hic neceſſum eſt alterũ negare eſſe maioris fidei, aut Hippocrate, & Mneſitheo medicis, aut Ariſtotele, & Platone philoſophis: alterũ eſſe maioris fidei inſtare: deinde variè vltro citro tã immodeſta, contẽtioſaq; cõtradictione iactata, alterũ eorũ impelli, vt dicat nõ eſſe, alterũ bene ſanè, ſi tu Eraſiſtratum in ordinẽ redigas. Hæc enim quotidie fieri in medicorũ diſputationibus, ô Hiero, vides. Ea verò ſemel data porta, omnia iam mulierculariũ verba ingeruntur: & quũ mutuis ſe maledictis aſperſerint, inutiliter amiſſo tẽpore diſcedũt. Atque hãc turpitudinẽ non eſt quòd dicat aliquis nõ eſſe ab ijs qui demonſtrationẽ fugiunt, inceptã. Fugiũt autẽ multifariã, vt ſcis: alij cũ grauitate tãtũ increpantes: alij ſcurrile aliquid cõmenti: alij in riſum ſannáſque diſceptatione abrepta. Quòd ſi

quis

quis ſermoni ſtare, demonſtrationesq; audire audet, primũ quidem omnino non intelligit. neque enim poteſt qui demonſtratiuæ methodi ſit imperitus, eos qui ipſa vtuntur intelligere. quòd ſi aliquatenus intelligit, at quòd dogma ſuum in quo eſt innutritus, propugnare omnino decreuit, contrà tendere aggreſſus, dein deprehenſus, quæ nec ritè cludant, nec colligant, ſed vana nugaciaq; ſint dicere, iraſcitur, & deuouet Dialecticos, ceu malorum authores, quòd videlicet pituitã à naribus ipſorum detergent, ipſiſq; mederi conantur adhibitis ſcilicet non melle, & placentis, ſed alijs, & cæpis, quæ etiam pituita tentatos gallinaceos ſanare ſolent. Quippe millies affuiſti ijs, cùm à diuersè cludentibus argumentis nõ aliter quàm ab ipſo allio, & cæpis cogerentur lachrymari. Nec te profectò latet, multos ſæpe nobis priuatim faſſos, ſentire iam ſe ſuam ſectã, quàm ſit abſurda, nec tamen hanc poſſe publicè mutare: cũ alioqui nec alia noſſent, vnde haberentur in precio, & iã vulgo propter hæc, & noti, & in precio forent. Itaque ob hæc ipſe quoque diſtuli commentarios de medendi methodo ſcribere, pro comperto planè habens pauciſſimos huius tẽpeſtatis ab ijs adiutũ iri. Etenim niſi magna quæpiam miraq; mutatio humanarum rerum fiat, actum de bonis ſtudijs eſt, vtpote confuſis ac corruptis, nemine veritatem ipſam, ſed tantùm ſcientiæ famam quærẽte. Optime enim profectò ſcis, ne quinque qui-

dem vſquam inueniſſe nos, qui eſſe potius quàm videri docti cuperent. Atqui niſi quis ſapientiam ipſam propter ſeipſam expetat, ne tempus quidē vllum inueniet, quo ſe in Logica *methodo exerceat. imò diuitijs, & famæ, & potentiæ ciuili inhians, in horum ambitu vitam omnem cōſumet.*

CAPVT VI.

ERGO *dimiſsis his, rurſus ad propoſitum redeamus. Eſt autem ab initio propoſitum illud, qui omnem morborū numerum methodo non inuenerit, hunc maximè in ipſis medendi methodi foribus lapſurum. cùm conſtet totidem eſſe medendi rationes, quot ſint morborum ideæ. Ergo ſic in enumerandis morbis egiſſe, vt neque priuatis proprietatibus attentus infinitos ſtatuat, nec in primis ſtatim generibus ſubſiſtat, id in promptu cuique non eſt, ſed ei tantùm, ſicut antea dictum eſt, qui in diuidendi methodis ſit exercitatiſſimus.* Principium *verò diuiſionis eorum eſt, vt etiam alibi diximus, vt eſſentiæ ratio rei diuidendæ, conſtituatur.* Igitur *illud monſtratū nobis eſt, morbum omnino vnum ex ijs eſſe, quæ præter naturam ſint. Hæc autem quatuor cùm ſint, actio offenſa, affectus vnde actio prouenit, affectus ipſius cauſa, & quæ hunc ſubſequuntur ſymptomata, ſiue functionem ipſam vitiatam, ſiue vnde hæc prouenit affectū, morbum nominare velis: nihil id medendi methodū immutare oſtēſum eſt, modò vnum illud intelligatur, primam ipſam*

curatio-

curationem, quam etiam nonnulli continentem appellant, affectus eſſe qui actioni incommodat. Porrò oſtenſum à nobis diximus, rationabilius hunc morbum appellari, non tamen vetare nos quin ſi cui id cordi ſit, actionis noxam morbum nominet, affectum qui hanc creet, morbi cauſam. Præſumpto igitur quòd morbus vocetur affectus is præter naturam, qui functioni officiat, inquiſiuimus deinceps quot in vniuerſum morbi eſſent. Vbi clarum obiter fecimus, ſi quis via ordineq; proceſſurus ſit, nec (ſicut vulgus medicorum facit) tyranni ritu imperaturus, huic primùm inueniendum eſſe affectum illum qui functionis effectrix ſit cauſa. Hunc ſanè nos ἐυκρασίαν diximus eſſe calidi, frigidi, humidi, ac ſicci. Proindeq; primum morbum in ſimilaribus eſſe, ex horum intemperie oſtendimus. Alius quiſpiam corpuſculorum, & meatuum ſymmetriam ſtatuet, eoq; ex indebito meatuum ipſorum modo ægrotare animantes. Cæterũ, ſi quis nec ipſe actionis cauſam, in quónam entiũ ſit genere, audebit ſtatuere, nec ijs qui ſtatuũt cõtradicet, ac nihilo ſecius tamẽ ratione methodoq; ſe procedere arbitrabitur, hunc egregiè improbũ eſſe diximus: vt qui nec tutũ ſe ab Empiricorũ accuſatione facere poſſit, & ſecum planè pugnet, quippe eiuſmodi homines ex dimidio logicos eſſe, qui qua ratione phlegmone, ſcirrhus, œdema, & alia id genus fiant, multo labore diſquirũt: lædi autẽ etiã citra hæc omnia ex ſola

intemperie actionem, non intelligũt: ſed empiricè talia curant. Quiſquis igitur quantũ hi aberrent ſcire volet, tum quot morbos traſiliant, quãtoq; plures ignorent, quàm norint, librum de morborum differentijs perlegat. Intelliget enim Hippocratem primũ omnium recta inſtitiſſe via. Quæ cùm à poſteris abſoluenda fuerat, non modò nemo eorum abſoluit, ſed plerique etiã quæ probè fuere inuenta, corruperunt. Proximè autem vt viam quæ inchoata eſt ab eo, perficerent abſoluerẽtq;, Ariſtoteles, & Theophraſtus acceſſerũt: & ſi fateri verum oportet, poteſtate abſoluerunt. cùm conſtituerint aliud eſſe in corporibus ſimilaribus morbi genus, aliud in ijs quæ inſtrumentalia dicantur. Quippe a ſimilaribus functiones edi, eoq; eſſe cuiuſque inſtrumenti vnam tantùm ſimilarem. Reliquas verò quæ cum hac quoduis inſtrumentum perficiũt, eas, vſus alicuius gratia, illius quæ prima erat actionis cauſa factas eſſe. Sed & horum tamẽ rurſus cuiuſque eſſe per ſe actionem, veluti in oculis. Satius enim fortaſſis ſit, quæ in alijs diffusè oſtendimus, ſtrictim hic commemoremus. Ipſum viſus inſtrumentum eſt cryſtallinus humor. reliquæ oculi partes, eius cauſas ſunt factæ. Quarum omniũ vſus narrauimus in decimo operis de partium vtilitate libro. Cæterùm, quãquam cryſtallini maximè cauſa omnes ſunt factæ, ſingulæ tamen earum aliquam ſeorſum actionem ſunt nactæ, ac vena quidem, & arte-

ria.

ria,& neruus,toti animanti communem. Membranulæ oculi omnes cùm ſint nutrimenti participes,omnino naturalibus facultatibus ſunt præditæ,ac perinde etiã functionibus quæ ab his proficiſcuntur. Quoties igitur cryſtallinus humor ex intemperie laborat,omnino læditur oculorũ functio. Cæterùm,non eſt eorũ,vt organa ſunt morbus. At quod hypochyma vocant, nullius ſimilarium eſt morbus,ſed oculi totius,vt inſtrumenti. Ad eundem modum, ſi in finibus venarum, quæ in cauo iecinoris habentur, obſtructio ex lentis, aut craſſis ſuccis ſubhæſit,digeſtio quidem in corpus per has morabitur, ægritudo tamen totius iecinoris,ceu inſtrumenti cenſebitur, nulla ſimilarium eius partium ægrotante. Quòd ſi intemperies venas eius infeſtauerit,ipſarũ quidem illarum morbus primùm erit,ex accidente verò etiã iecinoris. Ac Eraſiſtratus quidem in phlegmones ſubſtantia tradenda eſt lapſus. cùm nec in particulis quæ phlegmone laborant in finibus †pulſatiliũ,impactio neceſſariò cernatur,nec arteriæ ſpiritũ tantùm,cùm in naturali habitu ſint, contineant: veluti in tractatione de his oſtendimus. Si igitur phlegmone eius generis morbus ſit, cuius autumat, & ſcirrhus eius generis, cuius ille opinatur,& reliquorũ ſinguli,ſicut ipſe obſcurè,& multi ſequaces eius clarius explicare conantur: vtiq; ſolidas ipſas partes liberas propemodum à morbo relinquit, niſi quatenus vlcerari, collidi, incidiq;

† arteriarum.

incidiq; valeant,atque id genus aliud quippiam pati.Laborare verò eas ſe totis, eiuſmodi morbis, quales nos octo intemperantias oſtendimus, id nuſquam dicit. Atqui corpora vniuerſa etiam quæ difficillimè afficiuntur,veluti æs,lapis,ferrũ, ſaltem calfieri,frigefieri, ſiccari,humeſcereq; cernuntur: vt vtique mirum ſit,ſi tantùm arteria, & vena,& neruus, nihil eiuſmodi ſentient.Atq; hoc etiam magis mirum,ſi patientur quidẽ,functionem tamen legitimã edent,veluti(ſi ita fors tulit)in corde facultas quædam eſt,(vt ipſe quoq; Eraſiſtratus confirmat)qua laxatur,& contrahitur.Hanc autẽ lædi profectò oportet,ſi viuenti animali cor ſit exemptum,quẽadmodum ſæpe factum in ſacrificijs videmus. Quippe ſi non læditur,perpetuò mouebitur,nec tantũ ad tempus aliquod, vt nunc cernitur. Manifeſtum eſt igitur læſam eſſe : proindeq; mouere deſinere. Illud igitur conſyderatu nõ inutile erat, cùm poteſt ſaltẽ facultas ea lædi, etiã antequam cor ſit exemptũ, quænã ſit eius læſio,quænam alia, præter intemperiẽ.Nam neq; figura eius mutata apparet, nec cauitas,nec ligamentũ,nec oſculum,nec alia vlla pars perdita, ſed tantũ naturalis temperies mutata. Ergo omnes hi ſimilarium partium morbi omnino,vt dictum eſt,ab illo ſunt omiſſi.Si quidem vbi ſanguis in finibus arteriarum impactus actionẽ vitiat,id arterias ipſas quatenus inſtrumenta ſunt,malè habet. Vt verò ſimilares parti-

culæ

tula ſunt, octo quidem ſecundũ nudas qualitates inteperies habent, octoq; rurſus cũ fluxione. Oportet igitur, quiſquis horum cũ certa ſcientia demõſtrationes, cupiſſe velit, à libro de elementis incipiat, pòſt deinde reliquos ſingillatim (vt dictũ eſt) legat. Sunt verò proximi huic cõmentarij de temperamentis. Ab his proximus eſt, qui de inæquali intemperie inſcribitur. Mox, qui de naturalibus falcultatibus. Alijq; qui de animæ affectibus ſunt proditi. idq; de vno quoque deinceps, & ſeorſum. Hos excipiunt qui de particularũ vſu ſunt inſcripti. Quos ſequuntur qui de morborũ, ſymptomatumq; differentijs titulũ habent. Pleriq; verò medicorum, nec tãtum experientiæ applicantes animum (cùm tamen liceret ex Empiricorũ inſtitutione bonis eſſe medicis) et perfectioris rationis cupidi, cùm aut ijs quæ citra demonſtrationẽ ſunt enunciata, credant, aut vitioſis demonſtrationibus fallantur, non ſolùm nihil excogitant boni, ſed etiam quæ per experientiã ſunt cognita, corrumpunt. Siquidem ratio non leue momentum obtinet ad experientiam, vel ornandam, vel corrumpendam. ſed quantùm recta ratio ornando adijcit, tantùm, vel etiam amplius, vitioſa detrahit. Atque hæc me ſæpe medicorum vulgo prædicantem audis, qui priuſquàm in methodis Logicis ſe exercuerint, vel cùm demonſtrare aliquid tentãt, ſeipſos fallunt. vel cùm diuidere quiduis in ſpecies, ac differentias, hic

quoque imperitorum coquorum ritu non per † membra incidunt, ſed conterunt, collidunt, ac dilaniant, veluti in eo quod nunc eſt propoſitum. Conſulo igitur (vt ſcis) talibus omnibus, experientiæ animũ intendant. cùm nõ leue inſtet periculũ ijs, qui ſupra vires aliquid moliũtur, ne & id nõ cõſequant. & quæ intelligere aliás poſſent, omnino amittant. Ergo *cũ ijs qui tum recto ſunt ingenio, tum diſcere parati, ipſi rurſus ſermonem conferamus, illud tantũ ex ijs quæ inter initia diximus, commonentes, non eſſe cõmittendum, vt vtraq; ſimul confundantur, miſceãturq́;, & quæ per experientiã ſunt inuenta, & quæ ſola ratione ſunt inueſtigata: ſed cùm vtrunq; ſeorſum ſit tractatum, pòſt ambo coniungantur.* Ergo *cùm ipſi de experimẽtali † inuẽtione alibi egerimus, de Logica in his cõmentarijs diſſerere ꝓpoſuimus.* At *mihi videor ijs præſertim qui cõmẽtarios noſtros de morborum ſymptomatumq́; differentijs perlegerunt: cum quibus ſcilicet mihi deinceps ſermo erit, iam clarè oſtendiſſe maximè in ipſis ſtatim foribus lapſum* Theſſalum *eſſe.* Lapſus *enim non leui lapſu, &* Aſclepiades *erat, vbi inter initia de elementis corporis malè ſenſit. Cæterùm, multò & maiore & grauiore* Theſſalus † *lapſus eſt. quippe qui omnes in victus ratione morbos in duos ſimiliter illi contulit affectus, multos verò medicinalium ſcoporum ademit, quibus ille eſt vſus.* Peſſimum *autem grauiſſimumq́; illud admiſit,*

† ἄρθρα id eſt articulos.

† αἱρέσεως habetur in antiq. id eſt ſecta.

† Male legitur in impreſſ. ἐποίησεν pro ἐπτώκεσεν.

miſit,quòd nec ipſas actionũ noxas, nec affectus qui earum cauſæ ſunt,morbos cenſet:ſed ſolis vacuationibus, vel ſtatis, vel præcipitatis intentos eſſe vult,quum nec quid ſit plus iuſto ſiſti præcipitari ve vacuationem, clarè nos doceat. Quippe vel ad vires,vel ad cauſam,vel ad affectũ, vel ad id quod per ſanitatẽ ſemper eſt obſeruatum, referri iudiciũ oportet. Ex quo factum arbitror,vt pugna inter eius ſequaces nõ parua ſit orta,vt qui tũ de reliquis omnibus inter ſe diſſideãt,tũ de eorũ quæ pathe vocant, & notione, & ſubſiſtentia. Verùm ſi nunc de pugna eorum hiſtoriam moueam, deflectam ad inutilia ſermonem. Omnem igitur deinceps ſermonem faciam, ceu cum illis agam, qui commentarios de morborum ac ſymptomatum differentijs, præterea de cauſis eorum legerint. ad hæc, qui ea omnia quorũ pauloantè memini, reuoluerint. atque hinc ordiar. Quoniã actiones omnes à ſimilaribus corporibus proficiſci oſtendimus, reliquas verò omnes ſingulorum inſtrumentorum particulas, vſum quempiam ipſis †præbere duplex ſanè morborum genus erit: alterum in partibus ſimilaribus, alterum in totis organis. In ſimilaribus intemperentiæ, in totis organis vnum in figura ſpectatur, aliud in particularum numero, aliud in cuiuſque quantitate obſeruatur, quartũ in poſitura. Vtrarunque verò partium, id eſt ſimilarium inſtrumentaliumq́;, communis eſt ipſa vnitatis diuiſio. Ergo ſex in

†Male legitur in impreſſ. προσίχοντα, pro παρέχοντα

vniuerſum

vniuerſum morborum ſunt genera. Vnum ipſorum ſimilarium proprium: nempe intemperies. quatuor, vt modò dictum eſt, inſtrumentorum cuiuſque. & cum his ſextum, quod tum ſimilaribus, tum inſtrumentalibus eſt commune, ipſius vnitatis ſolutio. Horum cuiuſque differentiæ ad vltimas vſque ſpecies in libro de morborum differentia ſunt traditæ.

CAPVT VII.

HIS *ſic ſe habentibus, iam de medendi indicationibus eſt dicendum: ſed hoc ipſo indicationis vocabulo prius expoſito. Quippe ipſam † ſequentis, ſiue agendi inſinuationẽ, indicationẽ dicimus. Nam inuenitur quidem, & ab ipſa experientia id quod conſequens faciendúmve ſit: cæterùm, non ita quaſi in præcedenti aliquo deſignatum, proindeq; nemo Empiricorũ dicit id iſto indicari: quanquam certè hoc ſequi illud dicunt, & hoc præcedere illud, & conſiſtere hoc cum illo. Denique omnem artem horum obſeruationem memoriam quæ eſſe dicunt, nempe quid cum quo, & quid à quo, & quid pòſt quid idẽtidẽ ſit viſum. Ergo ex ipſa rei natura ordiri, atq; ab ipſa quòd ſequẽs ſit, citra experientiã inuenire, id eſt indicatione inuenire. Definito iam hoc quoque, ac rurſus quod antè diximus, ad memoriã reuocato, omnẽ medendi methodum ſeiunctam ab experientia procedere, nec rectè facere eos qui ambas doctrinas Empiricam, Logicamq; in vnum cogũt, atq; confundunt.*

† οἷον ἔμφασιν τῆς ἀκολουθίας.

confundunt. quæ reliqua ſunt, proſequamur. Fuerit autem omnium quæ reliqua ſunt, ordine primum, quod & propoſita iam proximè ſequitur. Sequitur autem primùm ac proximè illud, quòd omnis medendi methodus, per indicationem ſit. Quippe quicquid ab experientia ſeiunctum eſt, id totum indicatio nominatur. Quare quiſquis cōdere medendi methodum ad vnguē parat, huic à primis eſt indicationibus auſpicandum: atque hinc ad eas quæ deinceps ſunt tranſeundum: rurſusq́; ab his ad proximas. Itaq; pergenti, nō prius deſiſtendum, quam ipſius compos ſit finis. Porrò, finis propoſitæ nunc nobis tractationis eſt, inuenire cuiuſque morbi remedia. Quodnam igitur viæ quæ huc perducit, ſtatuetur principiū? Nempe morbi ipſius cognitio, qualis ſcilicet is natura ſit, vt prius eſt oſtenſum. Quippe ſi id quod curatur is eſt, ratio profectò eſt ab ipſo quoque indicationes eſſe incipiendas. Ergo primum quæ generalis communisq́; morborum omnium indicatio ſit, inueſtigandum eſt. ab hac deinde ad alias ſpeciatim deſcendendum. Quippe neceſſe eſt omnes morbos vnius eiuſdemque participatione morbos appellari. veluti arbitror, & hominem, & bouem, & canem, & reliquorum ſingula. Vnum nanque idemq́; in omnibus hominibus habetur, † cuius gratia omnes eandem appellationem hominis ſortimur. Pari modo canibus vnum idemque omnibus ineſt, cui cogitatione innitimur.

† Additū in antiq. τὸ νοεῖν, ϗ ἐπιϛήμης δεκτικόν, i. intellectionis, & ſcientiæ capax.

timur, cùm canem intelligere volumus: Similiterq; in omnibus equis vnum idemq; ineſt, propter quod omnes equi dicuntur. In homonymis autem hoc clarius perſpicere licet. Nam omnibus aquadrupedibus animalibus, quæ latrant, vnum idemq; ineſt, vtique quòd & quadrupedia ſunt, & latrabilia. At marinis illis rapacibus belluis quas ipſas quoq; canes appellamus, vnum rurſus, idemq; ineſt, quod terreſtribus non eſt: ita vt his cum illis in canum natura nulla ſit, niſi tantùm nominis conuenientia. At hominis cum homine, veluti Socratis cum Alcibiade, non nominis modò, verumetiam eorum quæ ijs inſunt, ſocietas eſt. Nam & animalia, & bipedes, & pedeſtres, & rationales, & mortales ſunt. In † plenumq; nihil vlli ſingularium hominum qua homo eſt ineſſe deprehendas, quod non & reliquis hominibus inſit. Cæterùm terreſtribus canibus, ab ijs qui ſunt marini, multa inſunt diuerſa: ſeu corporis ſpectes formam, ſeu animi mores. Quippe ille cicur eſt, hominisq; amans: hic inſidiator, & ferus. Ille terreſtris, hic marinus. Ille quadrupes, hic non. Rurſus, ille latrabilis: hic ad latrandum minimè habilis. At non terreſtrium canum hic latrabilis eſt, ille non. nec rurſus hic quadrupes, alter non quadrupes: ſed omnibus ipſis vna forma ineſt, qua canes nominantur. Nec verò ſubſtantijs modò id ineſſe videtur: verumetiam ipſis accidentibus, vel vt affectus ſunt, vel vt actiones, vel vt paſsiones.

† ὅλως.

Verbi

Verbi gratia, homo inambulãs ab homine inambulante nihil differt ſecundùm ipſam inambulationem: ſed nec vſtus ab vſto, nec † cæſus à cæſo, nec albus ab albo, nec niger à nigro. Verũ in maioris minoriſq; ratione ſinguli horum non paruã obtinent differentiam, veluti magis minúſve albus. Verùm quatenus albus, vnum idemq; cum altero albo poſſidet: ita nimirum, vt qua homo eſt, vnum idemq; cum alio quolibet homine. Et in *ſingulis demq; ſignificatorum, vnum idem omnibus ineſt. Ita igitur & ipſum ægrotare, & valere ſe habent. Illud enim ægrotantibus omnibus ineſt, hoc valentibus: vtique vnum idemq; vtrunq;.* Et *veluti nomine hominis vnum, ita etiam nomine ſanitatis vnum ſignificatur.* Declarat *autem & quotidianus inter nos ſermo, quòd in quibus homonymia non eſt, in his vnum eſt quod ſignificatur. Si enim dicat quiſpiam vulneratum ſibi eſſe lapide caput, nemini qui audiat, ſermo eſt obſcurus, aut ambiguus, ſicut eſt cùm dicitur deuoratũ eſſe à cane* Coriſcum. *Siquidẽ à quo cane, ſtatim rogabit auditor: propterea videlicet quòd duo ſunt canum genera: terreſtre alterum, alterum marinũ.* At *non quo lapide, aut quod caput, rogabit: cũ & omnis lapidis qua lapis eſt, vna ſpecies ſit, & omnis capitis qua caput.* Canis *verò, vt canis, ſanè nõ vna: ſicut nec linguæ qua lingua, quãdo & tibiæ, & calceamẽti, & animãtis pars lingua eſt.* Ac *ſi quẽ audias miniſtro iubẽtẽ, vt lin-*

† τετμημένος, τετμημένου, id eſt ſectus à ſecto.

guam afferat, incertū eſt quam linguā dicat. Sin ventrem, aut veſicam, aut iecur afferre iubeat, nō item. Ergo ſingulis ſignificatis vna certa ſubiecta res eſt: nō tamē cuiq; voci vna res ſubijcitur. Interdum enim tantummodo ſignificatur per vocē, nec quicquam ſubijcitur. Verùm de his quæ ita dicuntur diſſerere, præſentis propoſiti non eſt. Quibus autem non tantùm ſignificatur aliquid, ſed etiam res aliqua ſubiecta eſt, his quotquot ſignificata fuerint, totidem ſunt, & rerū ideæ. Ac vocis quidē vnum ſignificantis, vna neceſſariò erit, & rei ſpecies. numero tamē plures has eſſe licet: ſicuti α. Eoq; ſeptem eſſe vocales dicimus: elementa Græcorum idiomate quatuor & viginti: ad cōmunē videlicet omniū ſpeciem, quæ vna eſt, referentes, non ad particulares, quæ chartis, lignis, membranis, & lapidibus ſunt ſcriptæ: quarū maximus numerus eſt, nec potis numerari, peneq; in infinitum extenſus. nam poſſunt in toto temporis ſpatio infinita ſcribi, tum α, tum β, tum γ. Eodem modo & reliquarum literarum ſingulæ. Verùm ea in vniuerſum quatuor eſſe & viginti numero dicimus, non particulares intelligentes, ſed tātū ſpecies, quibus (vt arbitror) ipſa nomina indimus. Quippe non hoc quod in charta ſcribitur, α dicitur: illud quod in ligno pingitur, non α dicitur: imò tum hoc, tum illud. idq; ſiue deſcribas in terra, ſiue in lapide: ſiue ſcalpas, ſiue coloribus pingas. Sed nec pueros docet quiſpiam multa α,

& β.

& β, & γ, & reliquorum ſingula: imò quoq; horum vnum, ſimul autem omnia vigintiquatuor. Simili genere, ſi equum vnum puero indices, aut camelum: vbi alium rurſus equum, aut camelū aſpexit, non rogat quod animal id ſit, ſed illum equum, hanc camelum nominat. atq; illum quē prius, cùm hoc quē nunc cernit, eundē eſſe dicit, quãuis fortaſſis alter mortuus iam ſit, alter (hic videlicet quē cernit) ſuperſit. Iam vinū homines heri hodieq; idem bibiſſe ſe dicunt: nempe ſpecie idem. Interim tria ſe vina hodie bibiſſe narrant: aut etiam vnum, ad ſpeciem vbiq; reſpicientes. Præterea quindenas fores vno ſigillo obſignatas, ad ſpeciem ſcilicet in omnibus his ſermonem referentes. Adeoq; eſt euidens, ac omnibus natura inſitum, tum hominibus, tum brutis, vt aliud quid ceu in ſubſtantia ſubiectum, aliud ceu ſpecie vnū intellegant: vt vel aſinorum (qui tamen omnium brutorum ſtupidiſſimi videntur) aliud eſſe ſpecie vnum, aliud numero, notitiam non fugiat. Conſpecta nãque camelo, aſinus ſe retrahit, & fugit, ac timet, ſi nunquam antè camelum conſpexit. ſin autem videre iam aſſueuit, quamuis aliam aliamq; illi demonſtres, tamen propter conſuetudinem non amplius timet: ſed veluti vnã ſpeciem intuetur, & illam cui inſueuit, & hanc quæ nūc primùm apparet. Ad eundem modum, nec homines timet, propter conſuetudinem: ſed hos quoque velut vnam ſpeciem videt. Verùm, ſi curatorem

inſpexit, non ſolũ vt hominem, ſed etiam vt hunc hominẽ agnoſcit, & micat auribus, & caudam quatit, & rudit, & laſciuit, cũ eũ aſpexit, vtiq; indicans ſe familiarem agnoſcere. Hunc itaq; tũ vt hominem, tum vt familiarẽ noſcit. Eum autẽ quem primùm iam videt, vt hominem ſimiliter, vt familiarẽ non ſimiliter. Quare nõ nos modò, verùm aſini quoq; iam aliud, vt numero idẽ, tũ vident, tum etiam noſcunt, ac meminerũt: aliud vt ſpecie. Ac Dionem curatorem (eſto enim ita vocetur) aliter vt hominem, aliter planè, vt curatorem ſuũ agnoſcũt, vernaculi aſini, vtiq; communem eius cum alijs hominibus ſpeciem, vt hominis capientes: priuatam verò ac ſecretã, vt Dionis tantùm. Ergo tantùm abeſt, vt veteres philoſophos laudem, tãquam amplum aliquid magnæq; ſubtilitatis inuenerint, quòd idẽ ac diuerſum, vnũ ac non vnum, non ſolùm numero, ſed etiam ſpecie ſit inaudiendum: vt etiam ipſis aſinis hoc ineſſe natura dicam. Sanè adijciunt veteres philoſophi nõ tantùm numero, ac ſpecie aliquid idem dici, verùm etiam genere. Verùm id iam ad rẽ propoſitam non deſydero. Mihi enim vnicum illud ſatisfaciat, quòd ipſis aſinis ſtupidiores oſtendi, qui non concedunt aliud ſpecie vnum, aliud numero dici: magiſq; his etiam, qui vnum eſſe phreniticum, & vnum Empiricum dicunt, vnũ tamẽ eſſe hominem non concedunt: aut qui nõ intelligunt ſpecie quidem vnum eſſe hominẽ, numero nõ vnũ,

nec

† *ne: Socratem vnũ eſſe, tum ſpecie, tũ numero: Phreniticum autẽ ſpecie eſſe vnum, multitudine non vnum: cùm fieri nõ poſsit vt* Dion, Socrates, Theon, *&* Coriſcus, *pariter ſi ita fors tulit, phreniti laborantes, cũ quatuor ſint, vnus multitudine ſint, ſed ſpecie vnus, multitudine nõ vnus. Abſurdius autẽ multò eſt quod* Empirici *dicũt, cùm vnũ eſſe* Empiricum *dicũt, deinde rogati quomodo vnum dicãt eum qui viuit, cũ eo qui mortuus eſt, & eum qui eſt in* Græcia, *cum eo qui eſt in* « Aegypto, *mirificũ reſponſum afferunt:* Quatenus « *(inquiunt)* Empiricus *eſt, hactenus etiã vnus eſt.* Hoc enim extremæ ſtupiditatis eſt, ſi adiectus illis *quatenus & hactenus, nec quæ ipſimet, loquuntur, intelligũt. Si enim hactenus* Serapion, *&* Menodotus *vnus ſunt, qua* Empirici *ſunt: profectò in alijs vnus non erunt. quando ſi omnifariam vnus eſſent, ſuperuacuè arbitror, ac fruſtra addita eſſent illa, quatenus & hactenus. cũ promptũ eſſet ſimpliciter dicere vnum eſſe* Serapionem *&* Menodotum: *ita nimirum, vt ſi de ipſo tantũ* Menodoto *loquens, adiectione non egeres, ſed abſoluto ſermone diceres,* Menodotus *eſt vnus. Ergo ſi vnus abſoluto ſermone eſt* Menodotus, Serapion *autem &* Menodotus *nõ abſoluto ſermone vnus, ſed quatenus* Empirici: *omnino profectò ipſis alia quæpiam inerunt quibus duo ſunt, & non vnus ambo.* Efficiturq; *hoc illud quod antiqui* Philoſophi *dixerunt, aliud numero, & idem, & vnum*

† ὅλ in impſſ. deeſt.

g 3 eſſe.

eſſe,aliud ſpecie.nec eſſe mirũ ſi Menodotus Serapioni in aliquo idem ſit atque vnus,in aliquo nõ idem,neque vnus.quatenus enim Empiricus,idẽ: quatenus autem hic reſimus,ille naſo adunco,aut cãdidus,aut niger,aut magnus,aut paruus,non idẽ.Nunquid igitur ſic eſt vterque eorũ homo,vt vel naſo eſt adunco,vel reſimus:an ſic vt Empiricus eſt?An hoc quoque puer intellegat, quòd qua homo,vnus ſunt:qua hic reſimus,ille grypus, nõ vnus?Nũ igitur extremi ſtuporis eſt,aut pertinaciæ,aut neſcio quo nomine meritò appellem,fateri vnũ eſſe phreniticũ qua phreniticus,ſimili modo lethargicum,& pleuriticum: hominem verò, qua homo eſt,nõ vnũ? Præterea Empiricum vnũ dicere qua eſt Empiricus:equum verò, vt equus eſt,non vnum?Cùm audire liceat Ariſtotelem,& Theophraſtum affirmantes, ſpecie quidem poſſe alterum alteri idem eſſe,numero verò non idem. Atque etiã ante hos,illũ qui ipſos huiuſmodi ſignificatorũ diſtinctionẽ docuit, audire dicentẽ nihil eſſe miri vnum eſſe multa, & multa vnum. Quippe adeò dilucidè omnẽ hanc diſceptationem Plato in principio Philebi abſoluit, vt mihi vel ipſis ſtupidis videatur eſſe dilucidus.Aſini nanq; norunt,tũ hominẽ,tum camelum,tum bouẽ.præterea hunc hominem quendã,hanc camelũ, hunc bouem. Eodem modo viã norunt,nõ tantũ abſolutè vt viam:ſed etiã vt hãc aliquam viã. Nam in ingreſſu viæ quam non nouit,aſinũ ſtatue, attẽdeq;

deq; vt illam perambulet,ac totã peragat,in neutram partem declinans,niſi ſicubi in diuerſa ſcinditur, vtique declarans ſe ſpeciem ipſam viæ meminiſſe,& clarè agnoſcere. Quippe inambulat eã,quæ trita eſt. quatenus autẽ ignorat,fallitur. Neque enim ex recordatione eius, quæ inſectilis, vnaq; numero eſt,hanc quam nõ nouit,peragere poteſt. Manifeſtum verò eſt eum hanc viam, qua nunc primũ inſiſtit,quatenus via eſt,vt ſpecie noſcentem inambulare. quatenus verò numero vna eſt,eatenus ignorare, propterea quòd & nuſquã ad nõ tritam diuertat,& qua in duas ſcinditur, neſciat vtra ſit eundũ. Quod tamen omnino non ignoraret,ſi ſecundo,aut tertio,nunc per hãc ingrederetur. Nam quoniã alterum nouit,alterum non nouit,propterea videlicet quòd communem viæ ſpeciem cognoſcit,propriam autẽ huius, vel illius ignorat: vtique quatenus nouit, non fallitur. quippe qui tritæ inſiſtit. quatenus ignorat, fallitur ſubinde in triuijs,neſcius quã eligat. Duplicẽ ergo cognitionẽ habent & aſini: cõmunium ſpecierũ alterã,priuatarũ alterã. In ſumma, ſiue vnã ſpeciẽ appellare cõmune illud velis, ſiue genus,ſiue cõmunitatẽ,ſi illius hanc quã ipſe nũc interpretor notionem cuſtodias,de nominibus contendes,rem tamen mutare non poteris. Et de nominum quidẽ impoſitione,alius fortaſſe quiſpiã tecũ cõtendet,vtique qui æquè in rerum contemplatione,vt tu parũ eſt exercitatus. Cæterũ, nos

ſaltem non contendemus. illud potius te monebimus meminiſſe, quod Plato ait: Multa enim vnũ eſſe, & vnum multa. Mirificum ſanè dictum. nec facile eſt contendere cũ eo, qui in horum vtrũlibet ſtatuat. Etenim ſi hoc obſerues, non erit quòd cõtendas, vt nunc cõtendis, partim ignorãtia, partim adductus pertinacia. Sed ſiue quis vnum eſſe phreniticũ dicat, vnũ eſſe cõſenties: ſiue multa, ita quoq; conſenties. Simili modo & empiricum, & dogmaticũ, & methodicũ. Nõ aliter ſanè & medicum vnũ eſſe, ac multos dices, vnũ quidem qua medicũ, non vnũ verò particulari multitudine. Non enim de Empirico loquens, illud quatenus adhibebis, de medico loquens id tolles. Neq; rurſus de medico loquens adijcies, de homine loquens auferes. Nec phreniticum vnum eſſe dices qua phreniticus, ægrotantem verò non vnum. Siquidẽ hic quoq; qua ægrotans eſt, vnus eſt. Dediſce igitur tandem nugas illas, quibus in alijs libris captioſè vtens, cenſes oſtendi tibi ipſum hominem ſolũ, & ſeorſum à particularibus hominibus: tanquã ipſe oſtendere poßis Empiricum citra Menodotũ, & Serapionẽ, & alios particulares Empiricos: aut etiam phreniticum ſeorſum à particularibus phreniticis. Vbi igitur eſt error, vndeq; hæc mutatio, vt aſinis adeò ipſis ſint ſtolidiores? Nempe vnde in alijs quoq; infinitis falluntur. Quippe vbi à notionibus ad rerum ſubſtantias tranſire tentãt: deinde per Logicæ contemplationis imperitiã fal-

luntur

luntur,vtiq; ſubuertentes cum rerum addubitatione etiam ipſas notiones. Siquidem excipit eos hic quæſtio de generibus, & ſpeciebus: quæ non modò homines qui in Logicis methodis non ſunt exercitati,ſed etiam niſi acriter intendant, aliquos ex ijs qui ſunt exercitati poteſt fallere.Cæterùm,non oportet propterea quòd de rerum ſubſtantia dubitant, a manifeſtis recedere notionibus:nec putare conſultũ aliquid inueniſſe vtroſvis,vel Empiricos ſi vnũ dicant,non adiecto quo ſignificato vnum ſit:vel methodicos ſi pro genere vel ſpecie,vel communi,communitatem vſurpent. Mihi enim melius viſum eſt notione ipſa clarè iam definita(nempe qua phrenitici ſunt, hac eſſe omnes vnum:qua verò hic iuuenis,ille ſenex, aut gracilis,aut obeſus,aut vir,aut mulier, hac multos)veteri elocutione decæterò vti,ac cũ Ariſtotele,Theophraſto,& Platone loquẽdo periclitari,qui omnia id genus ſpecie eſſe vnum dicunt, multitudine verò non vnum,non phreniticũ modò,aut lethargicum,aut Empiricum, ſed etiam dogmaticũ,& methodicum,& hominẽ,& equũ, & virũ,& mulierẽ, & reliquorũ ſingula. quòd ſi ad particularia deſcenderis, veluti hãc mulierem,quæ indicari digito poteſt,hanc ſanè nõ poſſis ſpecie quidem vnam dicere, multitudine verò multas.Quippe hæc mulier,quæ indicari digito poteſt,vna eſt vtroq; modo,& ſpecie, & multitudine,quod etiam aliter numero dicere ſolemus.

Hi verò ita non faciũt,ſed alij communitates nominant,ceu verò non magis dubitari de ijs, quã generibus,& ſpeciebus poſsit. Alij quatenus hoc quippiam eſt,vnum eſſe dicunt.† quatenus autẽ non vnũ,nequaquam explicãt. Etenim par erat hos quoque quemadmodũ oſtendunt,quòd Menodotus,& Serapio, & Theodas,& Glaucias, & Apollonius,& Calicles,& Diodorus,& Heraclides,& Lycus,vnus omnes ſunt qua Empirici,ita rurſus quemadmodum nõ vnus omnes,ſed multi ſunt,exponere. Siquidẽ in his exponendis alicubi planè deprehẽdiſſent idem,tum vnũ,tum multa, nõ modò eſſe,ſed etiã dici poſſe. Menedotus nãque & Serapio, qua Empirici ſunt, vnus ſunt: imò verò & qua medici,& qua homines. Quid verò qua animalia? Nam id quæri ab his operæpreciũ eſt. Num hactenus quoque Menodotus & Serapio vnus ſunt? Nam ſi id negent,nec nos concedemus quatenus Empirici ſunt, eatenus duos homines eſſe vnum. Sin concedant hac quoque duos eſſe vnum,nempe quatenus ambo ſunt animalia, protinus illud ſubijciemus: Rectè igitur ab antiquis philoſophis dictũ eſt,aliud numero,aliud ſpecie,aliud genere eſſe quod tum idem, tum vnum eſt. Dehinc rurſus interrogabimus, Phreniticus Menodotus,phreniticus Serapio,idémne eſt,an diuerſus? Si reſpondent eatenus vnum phreniticum eſſe,vnumq; & eundem ambos qua phrenitici, rurſus percontabimur: Quid autem qua ægrotãtes? num

† Sequutus ẽ veterũ codicũ lectionẽ.

tes? num hæc quoque ambo vnius ſunt? Si negent. neque nos illis cõcedemus qua phrenitici. Sin annuent, vtique rem aliquam ponemus, cuius vna ſit ſpecies, de qua omnes homines morbi nomẽ enũciant. Non enim phrenitis res aliqua fuerit, cui vna ſit idea, atque eatenus omnes qui ea ſunt affecti, vnũ efficiens. Morbus autem ſimiliter vnũ nõ faciet eos, quos occupauerit. At nulla eſt, inquit, ita distincta ſpecies, aut animalis, aut morbi, ſicut hominis, & phrenitidis. Quid ais improbe? An nihil tibi ſignificare videntur hæ voces, animal, & morbus, ſed ſimiliter efferri, vt blityri, & ſcindapſus? An ſignificant quidẽ, verũ nulla res ſubſtat, quæ vocibus reſpondeat, veluti in Scylla, & Cẽtaurus? an etiã ſignificãt, atque id quod ſignificatur, vnũ eſt? Quippe ſi nulla ſit res, quæ iis vocibus animal, & morbus indicetur, non rectè dicis hominẽ eſſe animal, aut phrenitim morbũ. Sin eſt res aliqua, & verè dicis, tum hunc qui aduenit, animal eſſe, † tum hũc qui decumbit, ægrotare: eſt vtique omnino aliquid eorum, quæ ipſis inſunt, de quo vocem vtranque enuncias. Verùm ad hæc intelligẽda, parum es exercitatus, tametſi ea ex primis ſint, quæ in Logicis inſtitutionibus tradantur. Cæterùm, quid hoc ad ipſam veritatem? Non enim profectò ex iis quæ tu non intelligis, iudicanda veritas eſt: ſed ex iis quæ quiſpiã intelligit, qui & natura prudẽs ſit, & ea didicerit, ac exercuerit. nec idẽ contentioſus ſit: ſed

veritatem

† Addũt impſ. codi. ἢ τὴν φρενῖτιν νόσον.

veritatem amet. quorum nullum in te eſt, quanquã mediusfidius haud ſcio, an iſta, natura prudentem deſyderent. Quis enim neſcit non idem ſignificare Socratem, ac reſimum : † ſed Socratem totius eſſe ſubiectæ ſubſtantiæ nomen. reliquorũ autem nominum nullum de tota corporis ſubſtãtia dici: non ſimum, non ventroſum, non caluum: ſed horum aliud figuræ naſi eſſe nomen, aliud defectus capillorum in capite, aliud magnitudinis eſſe ventris? Atq; hæc ſunt quæ reſpectu partiũ dicuntur. At ſi candidum aut nigrum Socratem dicam, de omnibus arbitror corporis partibus nomina pronunciem: cæterùm non totam ſubſtantiã, ſed vnum ex ijs quæ illi accidunt, indicem: nempe colorem. Quinetiam ſi obeſum dicam aut gracilem, durum aut mollem, hirtum aut glabrum, aut cætera id genus, quæ Socrati accidunt, ne ſic quidem de omni eius ſubſtantia appellationes affero: ſed vnum aliquid eorum, quæ ipſi accidunt, oſtendo. Ad eundem modum & ſedere ipſum, & inambulare, & moueri, & dormire, et vigilare, & ſingula id genus nomina, de nulla profectò ſubſtantia dicimus: ſed aliquid eorum, quæ Socrati inſunt, his ſignificamus. Quæ nimirum in ſuperioribus vel actiones eſſe, vel paſſiones, vel affectus quoſdam diximus. Satius ergo fuerit, nunc quoque ſub hac re formula exerceam, quemadmodum etiam in ſuperioribus oſtendimus, non à nominibus, ſed à rebus orſum. Incipe verò à teipſo

† Addũt antiq. οὐδ' ἐφαλακρός, i deſt neque caluum.

primùm,

primùm, æſtimaq́; ſimpléxne res ſis, an cōpoſita. Vtrúmne pes ſis, an naſus, an oculus, an caput. Conſtat enim nullum te horum eſſe, ſed nec ſine his. Verùm & ex his & ex reliquis partibus vniuerſis, quarum ſingulæ debitam habeant poſituram, totus es compoſitus. Eſto igitur nomen Themiſo. At cùm Themiſona claudum eſſe aio, eò quòd dico claudum, pedum affectum ſignifico. Themiſo verò totius eſt nomen. Quinetiam ſimus cæcúsque à parte dicitur Themiſo. Rufus verò & craſſus non à parte, ſed ab affectibus qui toti inſunt, non aliter quàm inambulans, ſedēs, diſputans, & viuens. Num igitur intelligis non eſſe hæc totius ſubſtantiæ tuæ ſigna: ſed alia à parte quapiã eſſe nominata, alia ab vno affectu? Cùm verò bonum te iuſtúmve quiſpiam dicit, num etiam proſpicis hæc eſſe affectuū †nomina, qui in animo tuo conſiſtunt? Atqui ſi noris quòd hæc ad portionem ſe habent cum albo & nigro (quippe ſicuti iſta corporis, ita illa animi affectionū ſunt nomina) intelliges (arbitror) & artificē & inertem [vel ſi quod nomen artifici eſt contrarium,] ab animi affectibus eſſe impoſita. Iam ſi artifex vnde nomen accepit ſcias, ſcies (arbitror) medicus quoque vnde ſit appellatus. At hunc ſi vndè dictus ſit cognoris, nō eſt quod magnopere labores, vt inuenias cui demū inditū ſit nomen empirici. Sanè ipſum quod à vobis exigo, nec adeò difficilè, nec magnū eſt. Quippe ipſa prædicamenta diui-

† In antiquis γνωρίσματα, id eſt indicia.

[Iſta nō ſunt in Græco codice.

dere.

dere,Logicæ ſpeculationis eſt initium. Cuius eſſe vos omnino expertes,facilè declarant ea quæ temerè nugamini.Vel nunc igitur reſpicientes,poſt hac incipite quæ corpori accidunt nominare,veluti quòd hic albus eſt & niger, aut certè vehemẽter calidus,adeò vt ægrè ferre calorem poſsit. Deinde calorem ipſum qui adeò auctus ſit,vt occaſione eius corpus laboret, nec probè perfungi actione poſsit,permittite volenti appellare febrẽ. Siquidem omnes homines eum qui ita ſit calidus febricitare dicunt. Nec ſanè rem magnam facietis nomen mutantes, niſi quòd tempus veſtrum perdetis.Illud potius vir bone facito:Cùm Themiſonem febricitare dices,& Dionem febricitare,et multos deinceps ad eum modum febricitantes nominabis,perpende diligenter nunquid in ijs omnibus vnum idemq; ſit ipſum(vt ſic dicam)febricitare,an diverſum. Inuenies enim vnum eſſe idem que ſpecie: multitudine autem quòd etiam numero dicimus,non vnum. cùm aliter tibi nec vt reſpondeas ſatis ſit,nec intelligas. Ergo qui febricitat,is qua febricitat,vnus planè eſt: quando & qui delirat,quatenus delirat,etiã eſt vnus. quid verò & qui ſimul febricitat & delirat? nũquid & is vnus eſt,qua ſimul et febricitat & delirat? Sanè id neminẽ latere arbitror. Ponatur igitur ambobus ijs vnum nomẽ,febricitanti dico ac deliranti,voceturque phreniticus, qui ita laborat. Quòd ſi non intelligis quẽadmodũ ambobus vnũ

nomen

nomen ſit poſitũ,admonebo te fortaßis nominum quæ ipſe vſurpas.Quippe equũ aliquid appellas, nẽpe animal(vt ita dicã)hinnibile,ſiue quod al hinnitũ ſit habile.An igitur intereſſe cenſes,equũ dicas,an animal quod ad hinniendum ſit habile? Ego ſanè nõ cenſeo.Atqui ſi id ita eſt,ambobus illis nominibus,& animali,& hinnibili,quò vtiq; breuior eſſet ſermo,equũ indidiſti. Ad hunc etiã modum ſi quod pedeſtre & bipes animal ſit,pro tribus nominibus vno interpretari velis,hominẽ vocabis.Et ſanè ſolutio cuiusq; nominis in ſuam orationem,ad eum modũ abſoluitur.Quinetiam vt conijcias componasq; orationem in vnum nomen,non aliter quàm iam dicto fit modo: cùm videlicet & ſimplicium cuiuſque notionem ſecũdũ ipſius nomẽ tenes, & ſimul ex duobus ſimplicibus rurſus alteram notionem efficere compoſitam potes:mox illi nomen imponere: ſubinde rurſus ipſi compoſitæ alio ſimplici adiecto,vbi ex tribus iam ſimplicibus vnam notionem feceris,huic quoque nomen aliquod imponere.Quomodo,inquies,& qua ratione id? Siquidem nõ grauabor exercẽdo eos,qui reſipiſcere a diuturna iſta ignorantia non recuſant,longius progredi.Calor,ſimplicis rei nomen eſt. præterea actionis læſio ſimplex quædam res eſt. At tãtus calor quantus iã actioni officiat,non etiam ſimplex res eſt. Quòd ſi etiam totũ vexet corpus,multò profectò minus iam ſimplex eſt.Ergo quò minus multis vtantur homines,

homines,ad compendium alioqui natura procliues,eiuſmodi calorem febrem vocant.Quippe expeditius dictu eſt febricitare Dionem,*quam tantũ in toto corpore caloris habere,vt multas functiones corrumpat.*Ergo *cùm affectum ipſum ſignificare volunt,febrim:cùm verò eum qui affectu laborat,ab affectu ipſo nomen declinant, vocantq; febricitantem,ad eum modum quo à candore candidum,& à nigrore nigrum.*Itaq; *compoſita rei nomen febris eſt, atque hoc etiam magis febricitans.*Simplex *autem eſt delirium.* Verùm *ſi ſimplex hoc cum compoſito copules, homo ipſe phreniticus, affectus phrenitis nominatur. quemadmodum & homo ipſe, ne animal rationale mortale dicamus, breuitatis cauſa homo eſt nominatus,ipſo hominis vocabulo orationis vim quandam comprehendente.Atque id eſt quod veteres* Philoſophi † *orationem nominis dicere appellant.Caeterùm non ducũt in infinitum,ſed vſque ad ſimplicia ſubeunt.*Nam *cùm hominem in animal & rationale & mortale ſolueris,poſtea ipſum animal ſolues in ſubſtantiam ſenſilem.At nõ ipſam ſubſtantiã amplius ſoluere poteris,nec etiam ſenſile. Quippe ſimplex primumq; eſt horum vtrunque. Quò fit, vt mihi mirari ſubeat de ijs qui phreniticum & hominem eſſe concedũt: morbum verò & animal eſſe non concedunt. Quippe quod perinde eſt ac ſi compoſita eſſe des, de ſimplicibus dubites: quaſi non priora compo-*

† τὸν λόγον definitionẽ fortè vertẽdũ erat.

ſitis

ſitis natura ſimplicia ſint. At non vidi (inquit) ipſum per ſe animal. Sed nec hominem inſulsè vidiſti: & tamen teipſum ais hominem eſſe. An illud fateberis, animal autem eſſe te non fateberis? Nuſquam (inquit) vidi per ſe morbum. Sed nec phrenitim vnquam ſolam vidiſti, ſed in Theone, aut Dione, aut alio quopiam homine. Quare hoc planè puerile eſt, eo quòd nuſquam morbū ipſum per ſe ſolum videris, idcirco putare morbum non eſſe. Quippe ita nec febrim, nec phrenitim, nec aliud quippiam id genus eſſe dabis, vt quorū nullum vſquam ipſum per ſe ſolum videris. Sanè expediebat potius non ita, ſed vt dictum ſupra eſt, a rebus ipſis cœpiſſe, cogitationeq; ipſa ſpectaſſe quot eſſent in totum ſimplicia: mox proprio nomine cuique impoſito, ex ipſis iam compoſita nectere. Ergo ſubiecto corpori vnum hoc primum inſit, quòd ſentit. Num cui id ineſt, animal non appellabis? Non, inquies. Atqui de nomine hoc pacto hæſitabis. Sed nec ſenſile corpus eſſe concedes? Iam ita de rebus ipſis falſo opinaberis. At ſi & corpus aliquid ſenſile eſſe, & nomen hoc animal de eiuſmodi corpore dici concedes: audebis poſtea dicere animal nihil eſſe? Ergo nec albū aliquid erit, nec inambulans, nec currens. quippe ab ijs quæ ipſi accidunt, dicitur corpus album, inambulans, & currens. Ipſorum verò accidentium hoc albedo, illud inambulatio, tertium rurſus dicitur. Eodem modo ſenſus vnum quid eſt ex ijs quæ corporibus

*accidunt: ſentiens verò ipſum eſt corpus. hoc verò
etiam animal nominatur. Quis igitur vbi ſen-
tiens corpus aſpexit: omiſſo hoc nomine, animal,
aliud quærat quod de eo dicat? Num corpus dun-
taxat intelligitur, tanquam Centaurus? an res
quoque aliqua huic appellationi eſt ſubiecta? Pa-
tet proculdubio eſſe ſubiectam aliquam. Age quid
ſenſus? intelligiturne tantùm, an aliquid eſt eorũ
quæ corpori inſunt? Mihi verò etiam id clarum
eſſe videtur: nempe ſenſum vnum eſſe ex iis quæ
corpori inſunt. Atqui ſi neque corpus tantummo
do intelligitur, ſed etiam ſubſiſtit: nec etiam ſen-
ſus, imò is quoque ſubſiſtit: qui fiet, vt ambo con-
iuncta compoſitum efficiant non ens? Nam id iã
perridiculum ſit, corpus quidem eſſe ac ſenſum,
nihil tamen eſſe ſentiens corpus. Sicut illud ma-
gis ridiculum: ſentiens quidem corpus eſſe, ani-
mal autem nihil eſſe: ceu aliud quiddam animal
ſit, & non hoc. aut quicquam interſit, oratione,
an nomine indicare aliquid velis. Aequè abſurdũ
ſit & morbum negare aliquid eſſe. Quippe ſi affe
ctus nihil ſit, morbus quoque nihil erit. Sin affe-
ctus aliquid eſſe detur, vtique & morbus aliquid
fuerit. Quicunque enim affectus functioni officit
is eſt morbus. At non potes (inquiunt) oſtendere
mihi ipſum per ſe morbum. Imò nec phrenitim
vir bone nec febrim, quæ tamen & ipſa eſſe fate
ris, ſicuti multa alia. Nam micrologiam nomi-
num, quam philoſophi quidam ſcitè ſunt commẽ-*

ti, ſed

ti, ſed quæ omnem in vita loquendi conſuetudinem ſubuertit, ſic, vt ne ipſi quidem in ſuis ipſorum operibus ea vti poßint, impræſentiarum omitto, vt qui & alibi de ipſis diffuſius egerim, et in opere de elementis quæcunque ſunt neceſſaria dixerim. Intelligo autem micrologiam qua diuidunt in genera, Græca illa τὸ ὄν, τὸ ὑπάρχον, & τὸ ὑφεστώς: Latinè ens, & ſubſiſtens, ſiue ſubſtans dixeris. quippe quæ † tranſlatitiè nobis tum hic, tum in ſequentibus Latinè ponentur. Vt autem omnes in omnibus refutem, fieri omnino non poteſt. Sed enim quòd non modò propria morbi notio ſit, ſed etiam res aliqua ſubiecta quæ hanc appellationem ſit ſortita, ſatisfaciant ad præſens quæ hactenus ſunt dicta. Clarius autẽ idẽ ipſum in progreſſu ſermonis intelligetur, vbi de primis indicationibus abſoluta diſputatio erit. Quæcunque verò nunc dicta de morbo ſunt, ea mihi & de ſymptomate, & paßione eſſe dicta cenſeo. præterea ſanitate, & paritate, & robore, & potentia, omnibuſq; alijs quorum nomina & notiones de rebus quibuſdam ſubiectis ſunt dicta. Omnia nanque hæc corporibus inſunt, partim vt affectus, partim vt actiones, partim vt paßiones. Præterea quædam ceu naturaliter inſint, quædam ceu præter naturam. Indicatio quoque ex ſingulis eorum ſeorſum præbetur, à plurimis tamen medicorum prætermiſſa.

† ἀδιαφόρως, ideſt nullo diſcrimine.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER III.

Quæ in tertio Methodi medendi libro habentur.

Methodus curationis vlcerum non malignorum.
Quo pacto medicamenta carnem generantia ab Empiricis inuenta ſint.
Caui vlceris curatio.
Curandi vlceris indicationes à laborantis particulæ temperamento ſumi debere.
Similarium corporũ ſanitatem in bona quatuor qualitatum temperie conſiſtere.
Quod omnia corpora iiſdem medicamentis non indigent, ſed imbecillioribus quidem, & mollioribus molliora, robuſtioribus verò & ſiccioribus vehementiora conueniant.

CAPVT I.

SI IGITVR *Hiero, indicatio quæ ab ipſa rei natura primum oritur, quod agẽdum ſit inuenit, neceſſe eſt remediorum inueniẽdorum initium ex morborum ipſorum natura ſumi. Siquidem abſurdum ſit, aliud eſſe quod curandi rationem præſcribat, aliud quod curetur. Etenim indicare de ſe quicq; magis poteſt, quam de alio. Hoc autẽ clarius fiet in ſequentibus. Verùm quoniã omnibus in confeſſo eſt, primas indi-*

cationes

cationes ex affectibus eſſe ſumendas, certè labo-
randum pluribus fruſtra non eſt, vt hunc eſſe inci-
piendum doceam. Illud potius monſtrare tente-
mus, neq; totum hoc eſſe, nec prorſus magnã ali-
quam partem, veluti Methodici putant, ſed mini-
mam, & tantũ initium. Igitur iidem ipſi aiunt
calculũ qui in veſica ſit, propterea quòd toto ge-
nere præter naturam ſit ablationẽ ſui indicare.
Ad eũdem modũ † verrucas, & myrmecias, & a- † ἀκρο-
theromata, & ſteatomata, & meliceridas, et alia χορδό-
id genus. Ad inteſtinũ quod iam in ſcrotũ decidit, νας,
omniaq; quæ luxata ſunt, quòd videlicet loco ipſo i. verru-
præter naturam ſe habent, reponenda ſe in ſuum cas pen-
locum docent. Atqui tantũ abeſt, vt horum quip- ſiles.
piam artificij cuiuſquam ſit, vt etiam priuatorũ
cuique patere poſſit. quippe qui membrũ quod lu
xatum ſentiunt, reduci in artus iubent. præterea
verrucam tolli, & vlcus ad cicatricem duci, &
fluuium fluentẽ ſiſti. Verùm quibus hæc rationibus
fiant, id ſanè neſciunt. atque id eſt quod adijci à
medico debet. Itaque indicatio quæ à morbis ſu-
mitur, principiũ tantum eſt, & (vt ſic dicam) car
er vnde medendi ratio promouet nulla prorſus
pſius medicinæ artis adhuc portio, aut certè nec
magna nec propria, ſed quæ etiam plebi ſit cõmu
us. Ergo cui facultas eſt illa inueniẽdi, ex quibus
erfici poſſit quod à prima indicatione ſuggeri-
ur, is meritò morborũ eſt curator. qui ſi per expe
ientiam inuenit, obſeruator & empiricus eſt no-
minandus;

minandus: ſin ratione quadam & methodo, logicus, & methodicus, & dogmaticus. Ergo plebeius quidē (altius enim idē repetendū eſt) medicū adit reponi ſibi mēbrū iubens, aut os quod fortè †fractum eſt, formari atque cōponi, aut melicerida ſibi tolli. Verùm quo pacto horū quodque peragetur, id ſanè inuenire medicæ artis eſt munus. Ac Empirici quidē per experientiā inueniri omnia cōtendunt. Nos partim experientia, partim ratione. cùm neque illa inuenire omnia queat, neque ſola ratio. Veruntamen cōfuſam miſtamq; tradēdam eſſe doctrinā nō cenſemus, ſed ſeorſum empiricam, & ſeorſum logicam, quò facilè appareat quam habeat vtraq; vim. Nunc verò de ea quæ ratione paritur, inuētione dicere ſtatuimus. Nū igitur eſt nobis methodus aliqua, qua vſis inuenire prædictorum ſingula liceat? dico quod ſuperuacaneum genere ſit, adimere: & quod motum loco ſit, id proprio loco reddere: & quod vnitatis ſolutum ſit, vnire. An empiricen ad hæc requiremus? Ego ſanè methodū eſſe aliquā, qua quæſita inueniamus, planè mihi perſuaſi: eiuſq; principium eſſe id quod ſinguli morbi faciendū dictant. Vnitatis nanque ſolutio vnitionē poſtulat. Ea in oſſe fractura dicitur, Græcè κάταγμα: in carnoſa parte vlcus: ſicuti etiam vulnus, & ruptio, quod ῥῆγμα: & conuulſio, quod σπάσμα dicitur. Vulnus quidem ſolutio quædā ex vulnerando in carnoſa parte relicta. Ruptio & conuulſio citra vulnera

† συντεθλιμμένον, id eſt cōtritum.

tionem facta. Prior enim carnoſæ partis diuiſio eſt, poſterior neruoſæ. His omnibus vnitio molienda indicatur. quæ an præſtari vbique poſſit, an in multis non poſſit, hoc vtique internoſcere primum iam artificis eſt. Quippe nemo plebeius nouit nec neruoſam tranſuerſi ſepti partem, nec inteſtina tenuia non poſſe quem indicant finem recipere. Sed & de præputio, & de tenui buccarum parte, quod ſimiliter ſe habet, idem ignorat. Præterea an caries in oſſe, quæ τερηδὼν Græcè dicitur, ſanari queat, ſicut eroſio in carne, compertum nō habet. Iam an coaleſcere fractura poſſit, veluti vulnus, præterea an callo adglutinari poſſit, non intelligit. Pari modo in capitis fracturis vulgus omnino non nouit, ſitne expectanda calli generatio, an aliter curandum. Porrò multò adhuc magis ignorat an corde vulnerato, aut pulmone, aut vētriculo, aut iocinore, fiducia ſanationis ſit. Nec in ſumma quicquam vltra primam †indicationem vulgaris quiſquam nouit. Itaque hoc ipſum primū artis eſt opus, vt intelligas ſperaréne id †quò tēdis debeas, an ſecus. Eius rei duplex cognitio eſt, neç poteſt addi tertia. Altera per experientiā, cui longo vſu eſt opus. Altera per ipſius rei naturā. ſiquidē hæc tu cuiuſq; particulæ ſubſtantiā æſtimabit, tū actionē, tū vſum, ſitumq;. A quibus procedens, non ſolùm quod ſanari non poteſt, præuidebit: ſed etiam quod recipere ſanitatē poteſt: de inueniendis ei remedijs, delibera bit.

† σκόπον idest propoſitū. Non aūt eſt idem cum indicatione, vt patet infra libro ix. cap. vj.

† τὸ τέλος.

CAPVT II.

CONSTAT autem quòd à ſimpliciſsimis incipiet. Porrò nihil eſt ſimplicius vlcere quod in ſumma carnoſa parte ſit. Huius ergo, ſi quidem vlcus tantùm ſit, curationis † finis vnitio eſt. Sin etiam cũ cauitate ſit, duplex eius propoſitus eſt finis: ſicuti etiã duplex eſt affectus, nempe vlcus quod eſt vnitatis ſolutio, & cauitas quæ ex amiſſa aliqua animalis propria ſubſtantia eſt contracta. In quo genere fieri ſæpe non poteſt, vt alterius propoſitarum finium ſis compos: veluti ſi non modò caro ipſa, ſed etiam ſubditũ illi os perierit. Quippe impleri ad vnguem cauitas eiuſmodi non poteſt, cicatrice induci certè poteſt. ſed hæc vlceris ſanatio eſt, cauitas autem inſanabilis remanebit. Hoc igitur ipſum aut per experiẽtiam, aut rationis ope dignoſci omnino oportebit. At Theſſalus nec his vtitur, nec tertium quicquam adijcit: & tamen nugari nõ erubeſcit. Sed id mittamus. Illud potius doceat imitator Theſſali medicus, quo pacto cauum in carnoſa parte vlcus, nullo ex ijs quæ ſubſunt læſo, ſanabimus. Sarcotico (inquit) medicamento, id eſt, quod carne impleat, impoſito. Bene ſanè, magna facilitas, fortaſſe autem ſtupiditas potius erat dicendũ, ſi cùm ſarcoticum dixit, ſatisfeciſſe ſe quæſtioni putat. Quippe ſi ſarcoticũ iam ſcimus, quid amplius requirimus? Dic nobis, quod illud ſarcoticũ ſit, quo es vſurus? Thus reor, inquies, aut irim, aut ariſto-

lochiam,

† neque idem eſt cũ fine, vt patet in prin. lib. de ſectis.

lochiam, aut erui farinam, aut panacem. nam de de ſiccis medicamentis principio mentionem faciam. Age igitur, hæc medicamēta quo pacto inueniſti? Experiētia, in quis. Quid igitur eſt, quod per te amplius eſt adiectū? Siquidem quòd cauum implendū ſit, id quidem vel priuatus nouit. at ex quibus id, & per quæ medicamēta fiat, experientia docuit. Theſſalus verò nec vt empiricus, nec vt logicus, medicamentū id nouit. Vt empiricus, quia videlicet non vult. Vt logicus, quia non poteſt. Nam ego eum vt empiricum id ſcire, planè noui. Cùm enim duo ſint omnis inuentionis inſtrumēta, (nempe expèrientia & ratio) qui quod inuentum eſt nouit, ſed tamen rationem eius dicere [in prōptu] non habet, is prodit ſe per experientiā id inueniſſe. Vt igitur quantū erret intelligat, aurium nobis operam pauliſper accommodet. Volo enim paucis cum ſolius experientiæ profeſſore agere. Etenim hunc quoq; dicere par eſt, quo pacto ſiccum hoc quod carnem producat medicamentū inuenerit: quod vtiq; Cephalicon nominãt. Porrò cōponitur id ex iride & ariſtolochia, & eruo & thure, & manna, [id eſt, purgamento thuris.] Eſt autē & aliud quod præter iam dicta corticē panacis recipit: ſicuti etiam aliud cui elota cadmia admiſcetur. Dicat itaq; mihi, hæc quomodo ſint inuenta. Et quid (inquit) attinet de inuentione eorum quærere, ac non rectè potius inuentis vti? Atque hæc quidem initio ſtatim reſpondent:

poſt

poſt verò interim ex ſomnijs inuenta eſſe potuiſſe talia dicunt: interim fortè quapiam aliud fuiſſe in aliud effuſum: mox aliquem vti miſto auſum. Cæterùm audaciæ eius ſpem non dicunt. Hæc *igitur manifeſtæ ſunt nugæ.* Tertius *his inueniendi modus planè eſt rationalis. Siquidem ſimplicium illorum priuatim quiſpiam vnumquodq; vt ſarcoticum expertus, mox carnem aliquando nō facere cernens, ratione deprehendit non omni naturæ eorum quodque competere. Si enim cui ariſtolochia vlcus carne non impleuit, huic thus contulit: cui autem thus non profuit, huic iris admota fuit vtilis: rationabile erat (arbitror) non omnes ab omnibus ſimiliter affici.* Hoc *vbi ſemel in ratiocinationem venit, optimum factu eſt viſum quamplurima eiuſdem ſpeciei in idem miſcere, quo nulli corporis naturæ deeſſet quod conueniat.* [*Atqui amice in commiſtis ſpeciebus non ſeruatur actio ſue cuiuſq; ſubſtantiæ, ſic vt in vnaquaque corporis ſpecie adſit, quod morbo curando conueniat.*] Nam *ſi aut corporis naturam inuenire poſſent, aut adhibiti medicamenti vim nō eſſet fortaſſe ijs tali varietate opus, vt quibus vnum illud medicamentū quod vni corpori conueniret, inuenire in promptu ſemper eſſet.* Nunc *cùm ignorant vtrunque, parum rectè omnia miſcent: vnum ſcilicet quod omnibus naturis quadret, moliri medicamentum ſtudentes.* Hanc *ego componendorū medicamentorum rationem pri-*

[Hæc in antiq.codicib.nō habent.

mis

mis illis medicis ex cogitatam arbitror, atque vt antiquum inuentum recipio. Cæterùm tantum eam a vera medicinali methodo abeſſe reor, quanto certè rationabilior eſt transfuſis in ſe mutuò cribris. Quippe niſi illud primum cogitet, ſolius ſe compoſitionis quæ ex ſimilibus ſpecie medicamentis conflatur, non eius quæ ex contrarijs initur, methodum dixiſſe: mox in eius miſcellæ multitudine vnum fortaſſe eſſe medicamentum quod laboranti ſit vtile, fortaſſe verò nec vnum, contrà ſeptem octóve quæ ex vſu non ſint. ita vt pluribus numeris obſit eiuſmodi medicamentũ quàm proſit: hæc inquam niſi reputet, plus eum ignorare de re ipſa quam nouiſſe dixerim. Oleum nanq; cauo vulneri infuſum: aduerſiſſimum omnium medicamentum eſt: cùm ſi ita mederi velis, vſu ipſo intelliges ſordidum ac malè olens vlcus fieri. Quòd ſi tempus quoque anni calidis ſit, ac vitio mali ſucci homo laboret, aut fluxionibus obnoxius natura ſit, aut etiã in victus ratione delinquat: timor eſt, ne illi pars ea computreſcat, in qua vlcus eſt factum. Timor verò eſt & ſi cera, ſiue ſola, ſiue in oleo ſoluta vtare. Atque hæc quidem putreſcere vlcus facient. At ſi æruginem ad leuorem tunſam inſperges, ea quidem nullo modo putrefaciet: † dolorem tamen ac roſionem inferet non paruam. præterea excedet, ac phlegmonem excitabit. Quòd ſi largius vtêre conuulſionem quoque accerſet. Quoniam igitur neque

† Δῆξιν i. morſum.

neque oleum, neque ærugo, neque cera cauũ vlcus implere carne poteſt: conſtat quòd ex ijs qui experientiam profitentur, nemo vſquam ea miſcebit. At ego ſanè hæc miſcebo, imò debita menſura non hæc modo, verùm etiam alia mille pharmaca ex ijs quæ cauo vlceri ſunt inimica. Quippe ſi non ijſdem facultatibus lædunt, ſed quodammodo contrarijs: imparia quidem immodicaq; profectò fuerint, vt ad cauum vlcus implendum. Verùm quemadmodum ex duobus temperamentis immodicis vnum efficiatur modicum, id in medicamẽtorum componendorũ rationibus docuimus. Non eſt igitur difficile, ex oleo, cera, & ærugine, medicamẽtum quod carnem producat, conficere. Si enim noris eiuſmodi vlcus mediocriter ſiccandũ eſſe, conſiccare autem nec ceram, nec oleum, vtiq; intelliges nec alterum ſeorſum, nec ambo ſimul cauum vlcus implere poſſe: imò verò nec æruginẽ ſolam, vt quæ immodicè ſiccet. Ergo ſi omnia miſcueris, modicè ſiccum efficere medicamentum poteris. Quis verò cuiuſq; eſſe modus debeat, id mihi in libris qui de medicamentorũ compoſitione ſunt inſcripti, iam traditum eſt. Nunc quoque ſi res poſtulet, indicabitur in ſermonis progreſſu. Nam primum omniũ abigendus mihi a ſequentibus libris amethodus iſte Theſſalus eſt, ſed indicato prius illi quantum à recto aberret. Nam prudenti vel quæ nunc dicta ſunt, ſatis oſtenderint qualis eſſe debeat medendi methodus. Verùm non eſt cum

talibus

talibus ſermo. Itaque etiam neceſſe eſt cum iſtis adhuc diſputemus, hinc ſumpto initio: Omnis quæ præter naturam eſt cauitas, impleri poſtulat. quare & quæ in carnoſa etiã accidit parte. ipſa verò impletio, inueniendorum remediorum finis quò tenditur, eſt. Vt verò quæ impleant inuenias, & multa ratione opus eſt, & multiplici particulatim indicatione, & methodo rationali exacta. Etenim ſæpe vidiſti difficilia ſanatu vlcera curare nequiuiſſe: nec eos qui experientiam profitentur (iſtos inquam qui remedijs ſcatent) nec etiam eos qui rationem ſibi vindicãt omnes, quippe Theſſalij iſti quos methodicos nominant, ſunt autẽ reuera à methodo alieni tanquã aſini ad lyram, ne ad audiendã quidã eiuſmodi ſpeculationem ſunt idonei: nedum quod rectum eſt, ratione inueniant. Vidiſti autem ſubinde in eiuſmodi vlceribus Empiricos quidem aliàs ſe ad aliud medicamentum transferre, cùm nulla profectò ratio tranſitum ipſum monſtraret. Verùm quoniam multa ſunt experti, quæ cauum vlcus impleant, ipſam verò vt ijdem vocant: ἰδιοσυγκρασίαν, id eſt, corporum proprietatem, in qua ſingula eorum pollere ſunt viſa: nec dignoſcere, nec meminiſſe poſſunt. ideo nunc quoque ad quod transferent non intelligentes, ſed ſperãtes in multis particularibus experiendis. obiter quod conueniat omnino inuentum iri, aliàs ad aliud tranſiliunt, fortunæ potius quàm rationi eius quod

conducat

conducat inuentione permiſſa. Similes his ſunt, tametſi id nolunt, & qui ex dogmaticis ad naturalia corporum principia ſubire ratione non valuerunt. Quippe hi (vt antè oſtendimus) ex dimidio † Empirici ſunt. † De iſtis verò amethodis Theſſalijs quid etiam loquare? Soli igitur ij qui vera methodo curant, tum ſingulis id genus vlceribus idonea medicamenta & victum aptum inueniunt, tum liquidiſſimè rebus ipſis oſtendunt quantopere conducat, quantumq; ad medendum lumen præſtet ipſa de natura tractatio. Etenim prætermitti negligiq; aliquãdo quod vtile ſit, ijs qui ab alio pharmaco ad aliud aſſiduè trãſeunt, non ſemel tibi oſtendi, vno aliquo ex medicamentis quibus illi fuerant vſi, eiuſmodi vlceribus ſanatis. Spreta verò eiuſmodi medicamẽti facultas ab ijs meritò eſt, quòd videlicet & propter intempeſtiuum vſum non ſolùm non prodeſſe, ſed etiam obeſſe eſt viſum, & quòd in primo vſu nihil aliquando quod eſſet euidens, effecit. Vidiſti porrò non minus oculorum nos grauiſſimos dolores ſanare aut balneo, aut vini potione, aut fomentis, aut ſanguinis miſſione, aut purgatione, quibus nihil aliud adhibet medicorum vulgus, quàm medicamenta hæc quæ ex opio & mandragora & hyoſcyamo fiunt, maximam planè oculorũ perniciem, vtpote quæ nulla re alia ſublati ad præſens doloris ſpeciem præſtant, quàm quòd ipſum ſenſum enecant. Multoſq; noſti ab eiuſmodi medica-

† Dogmatici, eſt in antiquo.

† qui ne prima quidem elemẽta potuerunt aſſequi.

Hæc in Græ. sũt exẽplari: videtẽ tamẽ ab interprete cõſultò omiſſa, ne idẽ ſubinde repetatur.

licamentorum vſu, cùm liberalius fuiſſent admo
a, nunquam poſtea naturalem ſtatum, recepiſſe,
ed ex his principio quidem obſcurè atque ægrè
vidiſſe, tempore verò ſuffuſione, quam ὑπόχυσιν
ocant, † vel pupillæ nimia dilatatione, quam
μυδρίασιν *appellant, vel tabe, vel corrugatio-*
e, quam ῥυτίδωσιν *vocant, occupatos. Noſti*
rcſectò non minus & illud cùm ab ephebis vſq;
mecũ ſis verſatus, nec ſub vllo me vſquã præcepto
e vidiſſe eiuſmodi opus, ſed id per me ratione ex-
ogitaſſe, & quam longo tempore aphoriſmum
llum: Dolores *oculorum meri potio, vel bal-*
eum, vel fomectum, vel vena inciſa, vel pur-
atio tollit, conſyderauerim, quámque ex reli-
ua Hippocratis *diligentia ſperarim ne in hoc*
uidem vel falſum quippiam, vel quod fieri non
oſſit, præcipi, idq́; fuiſſe quod me ad inquiſitio-
em incitauit, quoad ipſa Hippocratis *inſiſtens*
ia, inueni quo pacto diſcernerem, quando, quo-
nodoq́; dictorum quoque ſit vtendum. Qua ra-
ione multis qui talia viderunt, manifeſtum feci
quãta medicinalis methodi vis ſit, quantiq́; mali
ccaſio fuerint qui nõ ſeruata veteri medicina, no-
as ſectas condiderint. Hæc ſanè & vos prætere a
ne quanquã à principio recuſantem, orando tñ
mpuliſtis omne hoc opus tractandum ſuſcipere.
Quod, Deos *precor, alijs quoque hominibus ali-*
ui ſit vſui. Certè minimam ſpem habeo, propter
um qui nunc regnat bonarum artium contem-
ptum.

† Hic q̃-dam addunt in codicib. antiquis quæ cũ Galeni eſſe non viderẽt conſultò omiſimus.

ptum,diuitiarum verò exiſtimationis, & ciuilis potentiæ admirationem. Ad quæ quiſquis ſe conuertit,is nulla in re veritatem inuenire poterit. Verùm hæc prout Deo placebit,ita finientur. At nos medendi methodum quæ veteribus quidẽ exculta eſt,nũc verò neglecta iacet,pro virili reſtituemus:repetita nimirum quam de cauo vlcere inchoauimus,diſputatione. Ac de prima quidẽ inuentione eorum quæ eiuſmodi vlcus carne impleant,ſatisfaciant quæ pauloante diximus,concedaſmusq; ſi libet Empiricis *quæ dicunt omnia. At de inuentorum vſu & ſæpe tibi in ipſis rebus oſtendi,& nunc nihilo minus ratione demonſtrare conabor,quemadmodum* Empirici *vbi ſolenne cuique medicamẽtũ nihil profecit,aptè ad aliud, certáque ratione tranſire neſciant. Atque id iure accidit. ſiquidẽ cùm cauſam improſperi ſucceſſus prioris medicamenti ignorent,nec quò eam in ſecundo declinent,habent. quippe cùm cauſam ignorent,cur munere ſuo medicina fungatur,nec cur fallat intelligere valent.* Hoc *verò ignorato,neq; ad aliud tranſire rationabiliter poſſunt: quandoꝗ nec in illo vitare eandem cauſam poſſunt.*

CAPVT III.

AGEDVM *igitur ipſi iam* Hippocrati*cam veramq; caui vlceris ſanandi methodum tradamus. Porrò hanc ab ipſa rei ſubſtãtia ordiri oportet. Itaque quoniam in cauo vlcere id nobis proponitur,vt caro quæ periit reſtituatur,*

ſcire

ſcire licet: generādæ carnis materiam, ſanguinem bonum eſſe: opificem (vt ita dicam) authoremq́; naturam. Verùm nō ſatis eſt naturam ſimpliciter dixiſſe, niſi etiā quorum natura, ſit adiectum, & ibi. Cōſtat autē quod ſubiectorū corporū quibus ſuperinduci caro debet, natura ipſa gignēdæ carnis opifex eſt. Porrò cuiuſq; corporis natura monſtrata eſt ex calidi, frigidi, humidi, ac ſicci tēperatura conſiſtere. Quare manifeſtum eſt iuſtum horū tēperamētum in ſubiectis particulis, quibus reſtitui deficientem carnem ſumus, opificis habere rationem. Ac primùm quidē in omni cauo vlcere duo illa conſyderāda nobis ſunt, & quod ſubiectum eſt, iuſtáne temperie ſit, id eſt an ſecundū naturā ſe habeat. quippe ſe mōſtratum ſanitatem in ſimilaribus corporibus, ipſarum quatuor qualitatum eſſe iuſtā tēperiem. & præterea ſanguis qui adfluit, bonúsne, ac mediocris ſit. Si igitur horū alterutrū vitioſum ſit, multi ſanè affectus præter naturā exiſtunt. Nobis tamen vna cauitas in carnoſa parte proponitur. Fingamus igitur & ſanā eſſe partē, & ſanguinis cōfluxū citra vllum vel in qualitate vel quātitate vitiū. Porrò his ita ſe habētibus, nihil eſt præterea quo obſtet quo minus prima carnis generatio proſperè contingat, idq́; nullius externi medicamēti ope. Quippe cauſis ambabus vnde naſcitur præſentibus, nulloq́; extrinſecus quod impediat obſtāte, nō poteſt prohiberi carnis generatio. Verū in ipſa primæ car-

ius generatione duplex prouenire excrementum neceſſe eſt, veluti etiam in commentarijs de natura docuimus, quòd omnem qualitatis alimẽti mutationem alterum craſsius, alterum tenuius excrementum ſequitur. His excrementis etiam per vniuerſum corpus ſemper prouenientibus, quod tenuius eſt, ipſa inuiſibilis eſt perſpiratio. quæ etiã ſubinde fit viſibilis, quoties vel naturalis calor lãguet, vel nutrimento vtitur quã iuſtũ ſit ampliore, vel motus quiſpiam vehementior animali cõtingit. alterum eſt ſordes, quæ in ſummo corpore noſtro colligitur. Quinetiã in vlceribus tenuius excrementum ſanies, Græcè ἰχὼρ appellatur: quod craſſum eſt, ſordes. Ac ex tenui quidem excremento vlcus humidum redditur, ex craſſo ſordidum, eóque duplicibus medicamentis eget: vtique vt humidum eſt, ſiccantibus: vt ſordidum, quæ ipſum ſe expurgẽt. Ergo cùm nullo vnquam tempore natura ceſſet, certè nec tempus vllũ erit, in quo non ambo hæc in cauo vlcere colligentur. Quare nec tempus vllum erit, in quo non vtrunque medicamentorum genus deſyderabit, vtique & quod ſiccet, & quod expurget. Ac cuiuſmodi quidem genere eſſe medicamẽtum debeat, inuentũ iam eſt. Verùm non eſt id ſatis. Siquidẽ ſpecie aliqua inuentã eſt opus, quæ ſit vlceri admouenda. Hæc igitur quomodo & qua methodo inuenietur? Nepe ea, quæ in libris de ſimpliciũ medicamẽtorũ viribus eſt tradita. Oſtẽdimus namq; in his

quædam

m ꝗdã medicamenta ſiccare, quædã humectare, quædã refrigerare, quædã calfacere, nõnulla per cõiugationem vel calfacere & ſiccare, vel frigefacere, & humectare, vel calfacere & humectare, vel refrigerare & ſiccare: eſſeq; in ſingulis eorum maioris minoriſq; ratione, multitudine ſanè infinitã: cæterũ ad vſum medicinalem limitibus quis facilè cõprehendãtur, circunſcriptam, primo quodã in his, & ſecundo, & tertio, & quarto ſtatuto ordine gradúve. Cuius igitur ordinis erit † *medicamentũ, quod carni producédæ ſit aptum: quodq; modicè tum ſiccare debere, tum detergere propoſuimus? Certè primi ordinis. Quippe quod ſuper hũc fuerit, ita vt nõ modo humoris qui inſluit redundantiã cõſumat, ſed etiam affluentem ſanguinem ipſum populetur: id reficit, carnem ceu materiã eius abſumẽs, prohibebit. Porrò talia eſſe* † *oſtẽſum eſt thus & ordeaceam, & fabaceam, & erui farinam, & irim, & ariſtolochiam, & cadmiam, & panacem, & pompholygem. Omnia verò hæc tum maioris mineriſq; diſcrimine inter ſe diſſidere, tum alia eorum ſimplices † qualitates vincentes habere, alia compoſitas, monſtratum eſt. Siquidem ariſtolochia & panax tum cæteris plus ſiccãt, tum natura magis calent. Hordeacea fabariũq; farina multo his minus ſiccant,* † *nec vllum calorẽ obtinẽt. Thus verò moderatè calet, minus tamẽ illis ſiccat, adeò vt quaſdã corporum naturas † omnino nõ ſiccet. Erui farina, & iris,*

† δυνά-μεις, id eſt facultates.

† καὶ ἄκρα θερμότητος μετέχει, id eſt mi nimũ caloris obtinent.

† οὐδὲ ξηραίνει τὴν ἀρχὴν, id eſt pri mũ non ſiccet.

horū atq; ariſtolochiæ & panacis medium locum tenent. Verū quod ſermo noſter vtiliter attigit, denuò repetamus. Quippe thus in humida corporis natura carnem producere poteſt, in ſicca non poteſt. Scire nanq; licet duas eſſe primariū indicationum differentias: quod ſecundū naturā ſe habet, cuſtodiá ſui indicāte, & propterea quæ ſimilia ſui ſint poſtulante: quod præter naturam eſt, ſublationem ſui, eoq́; contraria requirente. Perit enim quidque in contrarium, & à contrario. Atque vlcus quidē quò eſt humidius, eo ſanè medicamēto quod magis ſiccet, indiget. Corporis verò natura quanto eſt humidior, tanto quod minus ſiccet, medicamentū poſtulat. Quare ſi qua ſunt vlcera, quibus par eſt humiditas, quod in ſicciore corporis temperamento conſiſtit, vtiq; magis ſiccari poſtulat: quod in humidiore, hoc ſanè minus, quo natura naturæ intereſt. Siquidē productam carnē ei, quæ antè erat, ſimilem eſſe oportet. Vbi igitur priſtina ſiccior fuit, nouellam quoq; ſicciorem fieri cōueniet. quare vberius hæc ſiccari, quātoq; magis ſicca fuerit, tātò quod admouetur medicamētum, magis ſiccam facultatem habere debebit. At in humidiore natura tanto rurſum iis quæ minus ſiccent medicamentis eſt opus, quanto caro ipſa minus eſt ſicca. Thus igitur, vt ad humani corporis naturam eiuſmodi obtinet temperamentum, vt temperatam & mediam naturā propemodum adæquet, humidiorem autem ſenſim

exiccet.

ſiccet, quẽadmodum eã, quæ ad ſummũ eſt ſic-
, paulò eſt humidius. Meritò itaque thus in qui-
ſdam tum vlceribus, tum naturis, pus quidem
ouet, carnem nõ producit: in quibuſdam etiam
rnem producit. Itaque ſi obſeruaueris, rationi
ſpondere euenta deprehendes. In humidiore nã-
e natura producere carnem poteſt, in ſicciore
n poteſt. Praeterea in modicè humidis vlceribus
rnẽ efficere poteſt, in ijs quæ præhumida ſunt,
orſus non poteſt. Vidéſ ne igitur clariſsime, qui
ta methodo curare vlcus velit, quot huic theo
natis ſit opus? Nam poſtquàm inuentum eſt hu
orem omnino huic vitio ineſſe, vtique ſiccans
randum medicamentum indicauit. At quoniã
orum ſiccantium quædam magis ſiccant, quæ
m minus, partim ex vlcerum diuerſitate, par-
ex agri natura, quod expedit, eſt deſumptũ.
que nõ modò de corporis natura meditatus ſit,
rtet, quiſquis commodè ſanare vlcus debet: ve-
netiam diligenter ſpeculationẽ omnem de me
amentis didiciſſe, tum ſicci humidiq; corporũ
nperamenti notas callere. Contemplare igitur
nta ſit methodicorum iſtorum pronuntian-
emeritas, qui vnum id ſibi ad cauum vlcus ſa
ndum ſatisfacere putant, ſi ſciant quòd carne
mplendum. Non enim in hoc curandi ratio cõ
t, imò in eo inueniendo quod carne ſit impletu
. At quod implebit, iam (inquit) experientia
nuentũ. Dic proinde & quod ſanabit, inuentũ

 experientia

experientia eſſe: nec fruſtra gloriare, nec methodum extolle. Quanquã apud ipſos quoq; Empiricos experiẽtia, quæ ſine certa limitatiõe ſit, dãnatur. Scribunt nanq; in commentarijs de medicamentis, ad hunc modum: Emplaſtrum ad eos qui molli ſunt corpore, & pueros, & mulieres. Norintque thus in naturis eiuſmodi carnem in cauis vlceribus (modò aliud nullum ſymptoma ſit) producere, eadémque implere. Vtrum tamen eiuſmodi corpora humida ſint, atque idcirco modicè ſiccantia deſyderent, an alia euentus cauſa ſit, ſanè non norunt. Rurſus enim ad ſenilia corpora aliud ſcriptũ medicamentum inuenies, aliudq; ad ea vlcera quæ ægrè ad cicatricem veniũt, oraſq; prætumidas habent, quæ ὀχθώδη Græci vocãt, multaſq; alias diſcretiones in omnibus ſuis medẽdi commentarijs ſcribunt, quibus quoad licet, ad curandæ naturæ proprietatem appoſitum pharmacum inueniunt. Quippe diſcretiones in quaq; arte proprium à communi ſecernere conantur. quantoq; plura quis diſcreuerit limitaueritq;, eò propius ad proprietatẽ accedit. Ipſum verò ad vnguem proprium nec ſcribi omnino poteſt, nec dici. Eoq; tum Empirici ij qui in arte fuére diligentiſsimi, tum dogmatici ferè omnes fatentur nullam ſcribi poſſe curationem ad vnguem exactã. Sed id quod ad coniecturã de laborantis natura deſyderatur, alij ex proprio cuiuſq; medẽtiũ vſu, alij ex artificiosè ratiocinando adijciendum eſſe affir-

firmant. Nemo tamen eorum adeò fuit præ-
ps, vt omni vlceri cauo vnam ſe habere medici
um, quæ carnem reſtituerit, profiteretur. Non
um apud vllum inuenies eiuſmodi pharmacũ,
uod omne vlcus cauum ſanet, imò pro modo hu-
oris ſordisq; atque ipſo laborantis temperamen
immutandum medicamentum eſſe. Miſſa ergo
c methodicorũ impudẽtia, agè videamus quid
mpirici dicant, qui ex proprio cuiuſq; vſu exer
tationeq; adijciendum aliquid cenſent ad pro-
ia laboranti inuenienda remedia. Siquidẽ (vt
pe diximus) nulla eſt in arte medica nec res nec
edela, quæ ſpecie dicibilis nõ ſit. Sed quod nec di
nec ſcribi, nec omnino præcipi poteſt, id quãti-
s in quoq; eſt. Nam in vlceribus humor & ſor-
s dici poſſunt, quantitas in neutro dici poteſt.
anquam hîc quoq; accedere propius ad indican
m eam ſtudemus, exiguam copioſamq; ſordẽ di
ntes, præterea tenuem, & craſſam, & prorſus
ultam, & admodum paucam, & mediocrem,
competentem, aliterq; ad hunc modum variè
minantes: quò videlicet quam proximè licet,
quantitatem indicandam accedamus. Diligen
igitur attendas nũc velim, vt intelligas quã-
m præſtet methodo quiduis, quam ſola expe-
ntia facere. Eſto nanq; notum ſit hoc vel illud
armacum ad cauum vlcus implendum fa-
ltatem habere in ijs qui, vt nos loquimur, hu-
diore ſunt tẽperamento: vt autẽ obſeruator &

† Legit in ĩpreſſ. ἁπαλοχρώτων in antiq. ἁπαλοσάρκων.

† τοὺς ἰχῶρας.

Empiricus † ijs, qui molli ſunt carne, ac mulieribus & pueris: deinde nũc tali nihil proſit. Nos igitur cuius cauſa nihil profuit, inueſtigabimus, atque hãc in duo æſtimãda reducemus. Nã aut parcius ſiccauit medicamentum, aut nimium. horũq; notas habebimus ſordem & † ſaniem. Nã ſi pluſculum ſordis ſit, totumq; vlcus humidius, intra modum ſiccauit. ſin purum, & abſque humore cernitur, vltra. Statim igitur menſuram quoque exceſſus defectusq; ex ipſo notarum modo intelligemus: tantoq; pharmacum quod deinceps applicabitur, vel ſiccius, vel nõ tale admouebimus. Empiricus autem ſi admotum cuipiam medicamentum carnem non reſtituit, id quidem videt: cæterùm ignarus parciuſne, an nimium ſiccãdo id euenerit, tranſire ad alterum non poteſt. Ad eundem planè modum & Eraſiſtratus, Herophilusq; ex dimidio (vt dictum eſt) dogmatici, malè vlcus ſanabunt. quippe qui ea tantùm vitia curare ratione tentant, quæ inſtrumentalium partium ſunt propria. Vlcus (vt iam dictum eſt) commune ſimilariũ inſtrumentaliũq; eſt. Ideoq; id quatenus in ſimilaribus prouenit eatenus empiricè curabunt. Quinetiã ſi ea curare tẽtẽt, quorũ ſubſtãtia omnino perijt, aut etiã manca curtaq; eſt: in his quoq; neceſſe eſt, a logice curando multifariã aberrent. Si enim quod perijt, ſubſtantia quæpiã ſimilaris ſit, neceſſe eſt eum qui regigendæ huic conſulet, totius eſſe naturæ peritum. Ac de his quidem poſt dicetur.

retur.Illud interim clariſſimè oſtēſum arbitror,
non eſſe cuiuſque probus vlcus curare,primamq́;
mnium indicationem,quæ vel plebeis patet,mi-
imam eſſe curationis partem. Nam & calorem,
rigus,humiditatem,ac ſiccitatem,actiuas quali
ates eſſe,demonſtratione accepiſſe neceſſe eſt: &
inde quæ nobis tum de temperamentis ſeorſum
icato volumine ſunt ſcripta,tum quæ huic per-
nent in alijs voluminibus , omnia nouiſſe. At-
ue hactenus quidem de vlcere cauo ſermo eſt ha
tus , ipſam tantum cauitatem curantibus no-
s.Siquidem quæ vlceris propria curatio ſit, nō-
m traditum eſt. Perficitur autem ea quoque
xta eandem methodum.quippe quæ tum à la-
rantis partis temperamento,tum à medicamē-
rum facultate accipitur. Porrò ambo hæc à
actatione de elementis pendent.Etenim niſi il-
d in methodo conceſſum ſit , quatuor qualita-
genituræ corruptelæque cauſas eſſe, nec me-
odum inchoaſſe, nec prouexiſſe,nec abſoluiſſe
eſt.At verò vt illas agentes mutuò patienteſq́;
endas,id ad ſpeculationem de elementis perti-
e.Quod igitur in præcedentibus oſtendimus,id
nc præſenti ſermone confirmatur. nempe nihil
ſe medicum de vlla ſimilarium partium agi-
re , ſine naturali,quam vocant, ſcientia. V e-
n illic de ſimilaribus duntaxat id eſt oſten-
n,hîc iam ſermo noſter quodammodo inſinuat
n ipſis quidem inſtrumentalibus cuiquam in-
tegram

tegram inuenire curationem licere, qui illam nõ attigerit. Porrò idem in toto opere etiam euidentius monſtrabitur.

CAPVT IIII.

VErùm ad ipſam vlceris quod ſolum conſiſtit, curationem tranſire nunc tempeſtiuũ videtur. Fuerit autem ſolum, ſi nec affectus vllus ſimul adſit nec ſymptoma. Eſto igitur quæ exulcerata eſt particula, nec fluxione vexata, nec malo ſucco vitioſa, nec omnino extra naturalem tẽperiem: ſed nec vlla ei cauitas adſit; nec vlla cutis amiſsio. Nam id quoque bona pars medicorũ præterit, non intelligens poſtquàm cauũ vlcus carne iam impletum, ac planum effectum, nihilominus tamen hiat, duplicem adhuc particulæ affectum ſupereſſe, alterũ ſubſtantiæ cutis amiſsionem, alterum continui ſolutionẽ. Ergo quoties vnum id habetur, nempe cõtinui ſolutio, ſiue ea ſummæ eſt cuticulæ, (quam ἐπιδερμίδα vocãt) ſiue cutis totius, ſiue etiã pariter ſubiectæ carnis, vitiũ quod vlcus dicitur, ita exiſtit, poſtulatq; tantũ agglutinari. Quippe ſi commiſſæ ſimul ſint cutis oræ, nihil erit in medio cutis generis diuerſi. quemadmodum in eo quod iam repletũ eſt, planumq; redditum. In hoc enim oræ vlceris ſe non contingunt, ſed totius vlceratæ partis cutis periit: quã vtiq; reſtituere oportet. At in eo quod acuto aliquo eſt diuiſum, vna agglutinatio requiritur, nõ etiã cutis generatio. Quoties ergo vlceris ſimplicis prope-

ropoſitum ſit inuenire curationẽ, præſumendũ
n ſermone eſt diuiſam eſſe carnoſam particulã
ntra vllius portionis amiſsionem. Nã latũ quod
icatrice induci poſtulat, omnino cuticulam, quã
ιδερμίδα, Gracè vocauimus, deſyderat. Hanc
itur tum gignere, tum ſibi vnire oportet, duó-
ue tibi hoc loco exiſtunt, ad quæ ſicuti in cauo
lcere conſilium diriges, propterea quòd affectus
ſe geminus in ambobus eſt. Quo igitur (ipſorũ
quiet fortè aliquis) planum vlcus à cauo diſcer
tur, ſi & geminus vtrobique eſt affectus, & ge
inus curãti propoſitus finis? Nempe multitudi-
amiſſarum partiũ. Quippe in cauo vlcere nõ
ſa modò perijt cuticula, verùm etiam reliqua
tis natura vniuerſa, & ſubiectæ carnis portio
iquando non exigua. In repleto vlcere caro nõ
eſt, exterius tamen coopertmentum deſydera-
r. At quæ eius generis vlcerum curatio ſit, pòſt
cemus. Nunc eius quod vlcus tãtùm ſit, nec aliũ
lum affectum adiunctum habet: quænam debi-
curatio ſit, præcipiamus. Ergo quoniam hîc ſo
diuiſio proponitur, diuiſorum oras vnà coniũ-
s eſſe oportet. An non id ſolùm, verumetiam
iunctas manere? porrò bifariam ſimul manẽt
æ commiſſa ſunt, cùm alia per ſe, alia ope
orũ maneant. Per ſe quidẽ, quæcunque ſecũ cõ
ſcunt ac coaleſcunt. Aliorum ope & quæ colli
tur, & quæ glutino aliquo tenẽtur. Ac quæ cõ
ſcant, omnino mollia naturaliter ſint oportet.

Talis

Talis ſanè eſt tum caro ipſa, tum quæcunque ex carne conſiſtunt. Quæcunque verò dura ſiccaq; ſunt, eorum diuiſæ partes coire ſimul nequeūt: ſed glutinum aliquod vinculūmve, quo cōmiſſa maneant, requirunt. Et talium quidem corporū ſanatio in ſequentibus præcipietur. Nūc de ijs quæ vniri poſſunt, inceptum ſermonē peragamus: hîc quoque ipſam coitionis coaleſcentiæ que cauſam inueſtigantes. Eſt verò ſicuti in cauis vlceribus vt caro producatur, ita in ſimplici vlcere vt oræ ipſæ ſecum coaleſcant, natura certè cauſa: adeò, vt ſi quæ diſſident, in idē adamuſſim componas, citra omnem reliquam extrinſecus molitionem coaleſcant. Oriturq; tibi iam aliùs attendendus finis, nempe orarum adductio: à quo orſus, quibus id efficias, inueſtigabis. quippe aut vinculo ex duobus initus circundato, aut futura, aut fibulis (quas Græce ἀγκτῆρας vocāt) impoſitis, aut horū quibuſdam, aut omnibus, quæ diducta ſunt, in idem adduces. Expedit autē quod circunÿcitur, neque molle nimium ſit, & algæ ritu fragile, (βρυώδης Græcè vocant) quò videlicet tuto contineat: neque rurſus ita durum, vt premendo offendat. Tū verò ipſa circūductio nec ita laxa ſit, vt nihil efficiat: nec ita vehemens, vt premendo dolorem excitet. Hæc ſi feceris, fueritq; vlcus ſolum citra vitioſum ſuccum, aut fluxionē, aut intemperiē, aut phlegmonē, aut aliud quodlibet vitiū, proculdubio coibit. At ſi vel præ eius magnitudine

dine fieri nequeat, vt diſiunctæ ipſæ partes ex-
lè ad imum vſque ſibi cõiungantur, videlicet
ſutura, nec fibulis, nec de ligatura pertingere
l eas valente, vel etiã ſanies iã illic ſit collecta,
l dolor quiſpiam adiunctus: eiuſmodi vlcus ex
a partiũ cõmiſsione agglutinari omnino non
teſt. quando quod dolet, plus aliquid affluere
cit: atque etiã ſi quod affluit, pro iuſto naturæ
do ſe habeat. attamen vires ipſæ partiũ quæ
m propter dolorẽ, tum etiã ex vulnere ſunt im
cillæ, ne quod iuſtum eſt ferent, ſed veluti ab
uſto grauabuntur. Atque hinc omnino ſuper-
cua ſanies proueniet. mirũ etiã niſi & phleg-
ne. Iam vero ſi etiã citra dolorẽ ſanies in me-
adductorũ labrorum vlceris interuenerit, aut
ĩ locus quiſquam medius interſuerit, qui ſanie
dem ſit vacuus, ſed aëre plenus: nõ poteſt eiuſ-
di vlcus ſola diſsidentium partiũ coniunctio-
glutinari. quãdo & ſanies iam vnionẽ diſpe-
, & quæ coniungendis interueniunt loca va-
, interiorum laterum frontes prohibent ſe cõ-
gere. Quare illæ [illegible]tẽ vlceris partes vt coëant
m carne prius i[illegible]ri naturæ opera poſtu-
t. Porro hæ adeò pla[illegible]ẽ ſunt exiguæ, ſi modo di
e vlceris partes ritè ſint coniunctæ, vt vnius
ſpatiũ deſyderẽt, aut al ſummum bidui. Hoc
tur tempore medicamento opus eſt quod parti
am ſiccet, vt & ſiqua ſanies iam ſubſit, hanc
ſumat: & ſiqua in vacua loca influxura eſt,
hanc

hanc prohibeat. Nunc igitur medicamentũ quod carnem producat, & mediocriter ſiccet, rurſus mihi ad memoriã reuocabis, vt intelligamus ſicciúſne eo eſſe glutinatoriũ debeat, an ſecus. Sanè quod carnem producit, ſi totum, qui cõfluit ſanguinẽ conſumeret, ipſam materiem creandæ carnis ſic adimeret. At glutinatoriũ aut omnino carnis generatione non eget, aut planè exigua. quare plus ſiccet, oportet, quàm quod carnem producit. Ergo tum hac ratione † tenui quadam differentia inter ſe diſſident, tum verò altera nõ parua, quatenus ſcilicet quod carnem producit, ſtatim etiã detergendi vim obtineat oportet, quo non modo redundantiam humoris ſiccet, ſed etiam ſordẽ auferat. glutinatoriũ verò nec detergeat, nec expurget, ſed contrà prorſus ſubſtantiã omnem in idẽ cogat. cuiuſmodi facultatẽ habent medicamẽta ea, quæ auſtera & adſtringentia vocatur. Hæc nanque in idẽ cogendi, ac ſtipandi, non detergendi, neque purgandi facultatem habent. Quo ſit, vt vbi carni producendæ ſtudemus, maximè cauendũ ſit à medicamento quod adſtringat, vt pote quod ſordẽ vlceribus arctius affigat, quàm vt facile poſſit abſolui. Vinũ igitur, omnis vlceris, eſt, optimum eſt medicamentum. Quod ſi nec illud, qua vlcus, ſermoni ſit adiectum, idẽ tamen arbitror intelliges. Quippe recordationis tantùm cauſa eſt additum, (nequis obaudiat,) non ſicut neceſſarium aliquid deſiniens. Adeò ſi memorem

† Male legitur in impreſſ. μακρὰν pro μικρὰν.

Antiq. legit, putares hoc à me dictum abſolutè.

te eorum

e eorum omnium quæ in proximo libro ſunt tra
ata de rebus ſingulis tum nominandis,tum verò
ubiectis,prætiteris, nihil eſt quod tali a tibi de-
ſtero definiam. Illud tantum abundè mihi erit,
per ſingula eorum ſimplices affectus à compoſi-
ſecerniam. De quibus mihi nonnihil prius eſt di
um,ac nunc nihilominus eſt dicendum,nō adeo
ehercle rei ipſius cauſa,quam quòd plerique me
corum dictione ipſa decepti, cauum & æquabi
recens & inueteratum,ſordidum & purum,
erum phlegmone,& phlegmone impeditū,pu-
nt differentias eſſe vlceru. Neceſſe igitur eſt di-
nguere quæ propriæ vlcerum differentiæ ſint,
quæ aliorum affectuum complexiones. Verùm
poſterius paulo. Sanè ſolennis veteribus do-
ma (quæ vtinam nunc eſſet in vſu) maximè
turalis eſt. Quippe ſimplicis cuiuſque affectus
priam curationem dicunt, præcipueq; omniū
ppocrates. Medendi nanque methodus ad hūc
dum belliſſimè procedet, ſi de ſingulis ſimplici
ſeorſum præceperimus: poſt deinde de compo-
omnibus alteram aliquam methodum indi-
erimus. Veluti enim ſi duo verè eſſent in vi-
s ratione morbi,clauſum & fluens, id eſt qui
etentione & fluore ſpectarentur, cùm ſeor-
vtriuſque curationem dixiſſemus,de coniū-
ne amborū eſſet agendum,ſicut Theſſalus ipſe
ſet: eodem (arbitror) modo quoniam vlcerum
vlcera ſunt, vna omnino eſt ſpecies, tum
phleg-

phlegmonarum quæ phlegmonæ ſunt, altera itē ſpecies vna eſt: oportet vbi ſeorſum vlceris, ſeorſum rurſus phlegmones curationē tradideris, poſt deinde ambas in idem coniungere. Id igitur ſi fecerimus, omne profectò vlcus tum ſiccari debere, tum etiam adſtringi pro dicta iam methodo inueniemus, non tamen detergeri. contrà, cauitatē in carne ſiccari quidem poſtulare & abſtergeri, minimè autem adſtringi. Quinetiā ad eundem modum quem prius diximus in cauis vlceribus, nūc ad portionē naturam corporis æſtimabimus mollíſne ac laxa ſit, an dura, ſicca & cōpacta. Siquidem prior quanto eſt humidior, tanto medicamentis minus ſiccantibus eget. Poſterior quatenus eſt ſiccior, eatenus rurſum quæ vehementius ſiccent, magiſq; adſtringant, deſyderat. Empiricus enim (arbitror) hic quoque pueros, & fœminas, & qui tenero ſunt corpore, memorabit, iuuenes agricolas & nautas his opponens. Cæterùm cùm nōn intelligit quòd in pueris & fœminis propter humiditatē temperamenti eiuſmodi medicamenta viſa ſunt conducere, rurſus altera meſſoribus ac nautis propter ſiccitatem conuenire, nec cuiuſque corporis curationem exactè coniiciet, nec erroris cauſam deprehendet. Quo fit, vt nec intelligat quemadmodū ſed ad potius transferet, vbi parùm ceſſit iis quæ per experientiam prius nouit. Hæc igitur ſummatim deglutinatoriis medicamentis diximus. Hinc verò altera quædam

metho-

methodus ſuccedit ad eorum præparationem cõ-
poſitionemq́; pertinens. Siquidẽ cauo vlceri quic-
quid volumus, ſtatim applicamus: ſiue ſiccum id,
ſiue humidum, medicamentum ſit. Licet enim om-
ni parti vlceris ea tum inſpergere, tum illinire.
[illegible] vulneribus quorum maior eſt profunditas
id non licet. Quippe vbi ſemel oras coniunxeris,
contingere quæ in alto ſunt diuiſa, non poſsis. Cõ
ſyderandum igitur eſt non modo, an ſiccans ad-
ſtringensq́; modicè medicamentum ſit, verumetiã
an peruenire ad imum valeat. Nam & ceruſſa
& lithargyrus ſiccant, adſtringuntq́; modicè:
ſed ſi ea cineris ritu circa vulnus inſpergas, nihil
proficies. Neque enim ad fundum peruenit medi-
camenti vis, quod ita ſit ſiccum. humiditatẽ igi-
tur quandam deſyderat, quo ſimile emplaſtici
ſit, vel etiam humidioris cuiuſquam medicami-
nis. Verùm hæc operis eius quod de medicamento
rum compoſitiõe præcipit, propria ſpeculatio eſt,
non eius quod de medendi ratione inſtituitur.
Quòd ſi quid eà ad rem propoſitam indigebimus
in procedente opere attingemus.

CAPVT V.

NVNC ad vlcus quod cicatrice induci po-
ſtulat, reuertar: de quo paulòante dixi eius
quoque primum quò tenditur finem ex eodẽ eſſe
genere, cuius eſt & caui. Quippe regignere ali-
quid opus eſt quod periit, non tantum vnire quæ
diſſident: cæterùm diuerſa ratione hîc gignere

quod deſit, quàm in cauo. quando hîc ſanguis, illic caro pro materia ſit. Siquidem quod cauũ eſt, impletur ex gignenda carne: quæ ex ſanguine ortũ habet. At ad cicatricẽ perducitur quod iam eſt impletũ, ex gignenda cute, quæ ex ſubiecta creatur carne. Cæterum caro eadẽ ſpecie cum ea quæ periit, gigni in cauo ulcere poteſt. Cutis talis omnino qualis erat quæ periit, prorſus reſtitui nõ poteſt. ſed ſimile quiddã cuti, & quod eius officiũ ſuppleat, poteſt: non tamen planè cutis. Ac cauſa quidẽ cur ſicuti caro adepsq; regignũtur, ita cutis quæ prorſus perierit, regigni nequeat, ex naturalibus problematis eſt petenda. quemadmodũ antẽ tum naturã, tum vſum cutis inuenimus. hinc accipiendũ. Eiusq; rei methodum iam tradamus. Quoniã tegere carnem naturali aliquo tegumento propoſitum eſt: quippe id eſt ducere ad cicatricem vlcus, aut cutis nobis generãda eſt, aut ſumma caro cuti ſimilis efficienda. Verùm vt cutis regeneretur, fieri omnino nequit. quod ſupereſt igitur, efficere eſt tentandũ. At quæ igitur huius efficiendi eſt ratio? Nempe alteratio. Quippe vt carnis pars quæpiam nõ amplius caro permaneat, ſed veluti cutis euadat, poſtulamus. Quo pacto igitur (inquies) alterabitur? Profectò alicuius alterantium qualitatum ope. Incidit enim rurſus hoc loco, vel nolentibus nobis, de elementis ſermo; ſine quo nec quod cicatricem inducat inuenire medicamentũ licet, nedum quod carnis producẽdæ

aut

aut agglutinandi facultatem habeat. Ergo quoniam cutis carne ipſa tum ſiccior eſt, tum etiam denſior, ſi carnē ſiccabimus & adſtringemus, cuti etiam perſimilem reddemus. Habes medicamēti quod cicatricē inducit, ſummam. Verùm ea nō ſatiſfacit. nam & glutinatoria tum ſiccabant, tum etiā adſtringebant. Ergo quo hæc ab illis diſtent, id, ſi ipſam rerū ſubſtantiam inſpicias, inuenies. Nam quoniā in glutinatione vlcerum ſiccādum quod adfluit eſt, quò videlicet affecta pars ſupernacuis vacet; in cicatrice ducenda non modò quod adfluit, verumetiam humor qui in ipſa carne continetur, eſt conſumendus: multò profectò ſiccius quod cicatricem inducat, quàm quod agglutinet, eſſe conueniet. quando glutinaturo vnum id propoſitū eſt, vt eius quod ſecundùm naturam eſt, redundantiam conſumat. qui cicatricem inducet, nō hoc modo, verumetiā vt ei quod ſecundùm naturā ſe habet, aliquid deradat. Gallæ igitur immatura hoc loco, & malicoriū, † & Ægyptiæ ſpinæ fructus, modicè ſiccātia pharmaca ſunt. Chalcitis, & æs vſtū, & æris ſquama, & miſy, & fiſſum alumē, multò his ſunt valētiora. Miſy quidē & Chalcitis præcipuè, mitior autem æris ſquama, atque etiam hoc mitius æs vſtum. Quod etiam ſi lauabis, vtique minus mordēs medicamentū habebis. Porrò hoc quoque ad ſpeculationem de componendis medicamentis pertinet, quæ ſanè medendi methodum ordine ſequitur.

† Antiq. addit, & balauſtia.

Nam medicamentorum facultates noſſe, id quidem medendi methodum præcedit, tractatumq́; de his alibi eſt. Compoſitio *verò medicamentorũ, medendi methodum ſequitur. Quippe vbi hæc vniuerſale præcepit, dico autem ſiccandum, aut humectandum, aut calfaciendũ, aut refrigerandũ eſſe: tum vel modicè id faciendũ eſſe, vel valenter, vel leuiter, intelleximusq́; cuiuſq; ſimplicium medicamentorũ facultatẽ, hancq́; per ſe & ſeorſum perpenſam: tum profectò quo pacto quis ea cõmodè ad vſum miſcuerit, conſyderare conuenit.* Exiſtit *igitur eo pacto duplex de medicamẽtis peritia, altera de eorum viribus, altera de cõpoſitione ac præparatione.* Verùm *ad id quod ſupereſt methodi de vlceribus, redeundum eſt.*

CAPVT VI.

SVPEREST *autem (vt arbitror) de ſupercreſcente carne dicere, quam ὑπερσάρκωσιν Græcè vocat pleraque medicorum pars.* Eſt *porrò is quoque morbus ex eo genere, quod in quantitate magnitudinéve partium ſpectatur. Licet enim pro arbitrio voces.* Ex *eodem genere & cauitas erat, de qua iam egimus.* Ergo *veluti quod vlcus cauum vocant, nõ vnũ eſt vitium, ſed pariter & cauitas & vlcus: ita vlcus quod ſupercreſcentẽ carnẽ habet, nõ vnus eſt morbus, ſed ſimul caro ſupercreſcens, & vlcus.* Indicat *autem magnitudo quæ præter naturam eſt, primam indicationem, (quam etiam veluti metam inuenien-*

dorum

*lorum remediorum diximus) ipſius ſcilicet exu-
perantis ablationem. At hæc ſola medicamentorũ
ope perficitur, nõ opera naturæ: videlicet contrà
quàm in carne reſtituenda aut glutinatione ſe
habuit. Hæc enim naturæ ipſius ſunt opera, phar-
macis tantum quæ actioni eius obſtant, ſummo
ventibus. At ſupercreſcentis carnis detractio, nul
lum quidem naturæ opus eſt, ſed medicamentis
perficitur quæ vehementer ſiccent.* Porrò *proxi-
ma ſunt eiuſmodi medicamenta tum ijs quæ va-
lenter detergent, tum ijs quæ cicatricem inducũt
ſic vt non pauci interim per errorem medicamẽ
tum quod carnem minuit, vel pro eo quod ſordẽ
deterget, vel pro eo quod cicatricem inducit, acci
piant: vt (ne ab exemplo noſtro recedamus,) mi-
ſy & chalcitis ſi humidæ naturæ applicabis, po-
tius carnem demere quàm cicatricẽ inducere de-
prehendes. Vnde ſiquãdo ijs vti ad cicatricẽ indu
cẽdã in aliorũ penuria cogimur, parciſſimè ipſis
vtemur: ſummũ tantũ ſpecillũ in ea medicamẽta
ad exactiſſimũ leuorem tunſa demittẽtes, ac pòſt
velut tenuiſſimum quendam pollinem partibus,
quæ cicatrice induci poſtulant, imponẽtes. Quòd
ſi minuere quæ ſupercreuére, ſtudemus, liberalius
imponemus.* Sanè *ærugo magis etiam quàm hæc
minuere carnem poteſt, ita vt genus eorum quæ
cicatricẽ inducant, omnino ſit egreſſa. At ſi illa
iã aduras, vt minus acria, ſic ad cicatricẽ indu
cẽdã reddes magis apta.* Si *verò etiã laues, adhuc*

 fient

ſient mitiora. Meminiſti verò (arbitror) et tu eius qui celebri illo viridi medicamēto ſordidū vlcus citra rationem curabat, mel quidem ei admiſcēs, multis autem deinceps diebus æquè ſordidum reperiens, deinde inops conſilij, nec habēs quò ſe verteret. (Accidebāt enim vt non modò non purgaretur ſordes, ſed etiam vt de ſubiecta quoq; carne nōnihil vnà detraheretur, & colliquaretur, propterea quòd medicamentum valentius quàm pro laborantis natura erat.) plus deinde (vt erat egregius medicus) mellis aſſiduè medicamento adijciebat, quò videlicet adhuc valentius purgaret, ceu non ſatis id medicamentum prius adhibitum feciſſet. Eueniebat autem planè cōtrà. quippe quātum ille intendebat medicamenti acrimoniam, tantum caro ſubiecta colliquabatur. Quod verò in vlcere ex liquata carne ſordis apparuit, id medico, ceu medicamētum nihil efficeret, impoſuit. Atque huius quidem ignorantia etiam in diſcernendi peritia erat, non ſolùm in medendi methodo. Etenim ſi quammaximè ſimiliter ſordidū † ex vtroq; medicamento vlcus deprehenditur. at certè cauitas maior ex valenti, & quod colliquat medicamento efficitur. Quinetiam labijs præaltis, rubrumq;, & phlegmone quodammodo affectum vlcus cernitur. Aliquando verò roſionem quoque manifeſtā ex huiuſmodi medicamēto æger ſentit. Quod verò minus quàm par eſt ſiccat, nec mordet, nec quicquam efficit eorū quæ retuli. Patere

† Addit antiquis codicib. ϗ ὑγρὸν id eſt & humidū.

autem

autem & in his arbitror Empiricum etiamſi experientia quammaximè diſtincta diſcretaq́; vtatur, tranſire tamen vbi quid non ceſſit ad id quod expedit artificiosè non poſſe. imò vni illi id licere, qui vera methodo (quam ipſe nunc inſtituo) medetur.

CAPVT VII.

Q*VIPPE quam Theſſalij iſti Amethodi methodum profitentur, nomen duntaxat eſſe nudum intelligis, omnis effectus vacuum. Qui cùm tanta, tamq́; multiplex ſaltē methodus ſit in vlcere ſanando, neque Empiricorum diſcrimine ad inuenienda remedia ſunt vſi, neque ſicut dogmatici ab ipſa rerū natura indicationē aliquā agendorū ſumpſerunt: ſed ſolùm id, quod ne vulgares lateat, proponentes, nempe cauum vlcus carne impleri poſtulare, plenum cicatrici induci, quod carne supercreſcēte luxuriat minui, ſordidū expurgari, †mundū vel cicatrice induci, vel agglutinari: vlcerū curationis methodū quàm explicaſſe ſe putant. tantùm ſcilicet abſunt, vt intelligāt humidioribus naturis minus ſiccantes medicinas cōducere, ſiccioribus quæ magis ſiccant. Ergo quod in tota diſputatione noſtra manifeſtè apparuit, id denuo reſumēdū eſt: vt & nos quāmaxime ſimus attēti, & reliqui oēs qui verem methodū corrūpunt, quantū aberrent, clarius intelligāt. Incipiā verò ab eo vlcere quod carne impleri poſtulat, vnū id pro exēplo proponēs:*

† Ald. legit, mundū cicatrice induci, recens agglutinari.

quando etiam proximè de eo ſermonem feci. Ab hoc de omni ſimul in vniuerſum curatione loquar: Ergo illud non ratione modò, verumetiam experientia conſyderantibus apparuit non omnē naturam eadem medicamenta requirere, ſed infirmiores molliores'q; mitiora, validiores ſiccioresq; valentiora. Ita verò tum in ijs quibus cicatrix inducebatur, ſe habebat, tum etiam quæ glutinatione egebant. Omnino enim nullum vehementiũ pharmacorum ferunt molles naturæ. In eiuſmodi verò ſermonis noſtri decurſu perſpicuũ planè fit, tum ægri naturam eſſe conſyderandam, tum cuiuſque hominis propriam eſſe curationem, tum ſupra hæc illud tertium. nempe quoniam cuiuſque naturæ proprietas ineffabilis eſt, nec exactiſsima ſcientia comprehenſibilis, hunc eſſe optimum cuiuſque particularis ægritudinis medicũ, qui iam methodum quandam comparauit. ex qua & dignoſcere naturas poſsit, & coniectura conſequi quæ ſint cuiuſque propria remedia. Porrò, exiſtimare cõmunem quandam eſſe omnium hominum curationem, ſicuti ſtupidiſsimi methodici putant, extremæ eſt dementiæ. Atqui illi ob id ſtata eſſe putant omnia medicinæ artis theoremata, hoc eſt eiuſmodi eſſe quæ ſcientes homines faciant, firmamq; ſui notitiam præſtent, ipſorumq; artem, notitiam quandam eſſe communitatũ, non proprietatum, tanquam communem & generalē hominem, non particulares curarent. Ergo ſicuti in

alijs

alijs omnibus ſtatim inter initia ſunt lapſi, ſic in hoc quoq;. Siquidem curatur non homo cõmunis & generalis, ſed noſtrum quiſque, alius videlicet aliud temperamentum naturamq; obtinens. Hi verò vnam eſſe omnium hominũ curationem exiſtimant. Ego contrà, ſi cuiuſque priuatim naturam explorare ad vnguem ſcirem, vtique qualẽ fuiſſe Aeſculapium mente concipio, talem me eſſe putarem. Sed quoniam id fieri non poteſt, certè vt quoad homini licet, quamproximè accedam, tum ipſe me exercere decreui, tum alios vt idem faciant, adhortor. Ac conantur quidem quantũ poſſunt & Empirici, vt à communibus ſecedere, ita propius ad ea quæ propria ſunt accedere. Verùm quantùm hi quoq; ab eius rei perfectione abſint, ſuprà eſt dictum. Non enim hæc in pueris, vel mulieribus, vel ſenibus, vel mollem carnem albamq; habentibus, aliaq; id genus, pro certis diſcretionibus (ſicuti illis placet) ſunt ponenda, imò quemadmodum in humore & ſiccitate corpus ſe habeat. Ac Empiricos quidem medicos, tum ob alia multa, tum ob id probare maximè conuenit, quòd accedere quantũ licet ad ægri proprietatẽ conantur. Poſt enim reliquas diſcretiones omnes quas adhibent, etiam quæ à conſuetudine ſumitur, adijciunt, tanquam hinc remediorum quæ ægro magis ſint propria, compotes futuri. Dicetur autem à nobis in ſequentibus de conſuetudine fuſius, vbi pro cognoſcenda proprietate laborantis natura,

etiam diſcrimen à conſuetudine priſcis inuentum eſſe probabimus. Hanc itaque *cum reliquis* Empirici *recipiunt, & præter hanc, ipſum etiam medicum qui ſæpe ægrum inuiſit, quàm eum qui non viderit, cõmodius curaturum aiunt. Poſtea tamen cùm hæc omnia adiecerint, ſtabilem ſe atq; ſcientificam habere notitiam propriæ curationis ægri adhuc non dicunt. At verò impudentiſſimus* Theſſalus *illud modò vnum intelligens, quòd cauum vlcus ſit implendum, conſtantia tamen & firma dicit eſſe medicinæ theoremata, quanquã hoc ſaltem omnes (vt antè iam dictũ eſt) homines ſciunt, non ij modò qui nunc ſunt, poſtquam* Theſſalus *iſte alter videlicet* Aeſculapius, *in lucem hominũ venit, ſed etiam, arbitror, qui ante* Deucalionem, *&* Phoroneũ *fuerunt, ſi modò hi rationales erant. Imò verò præter hoc quòd carne eſſe implendam cauum vlcus nouerunt: etiam illud non ignorarunt, qui medicamenta noſſet, quæ tale vlcus carne implerent, hunc medicum eſſe. Atque hæc ſi per experientiam ſunt inuenta, conſtat empiricè nobis eſſe curandũ: ſin ratione inuenta ſunt, logicè.* Non *enim profectò aliud inuenit, alio autem nunc cõmodè vtetur. Verùm de eo nobis cum* Empiricis *lis eſt. Quod autem dicere cœperã, vera ipſa medicina de laborantis natura coniecturã fecit.* Nominat, *arbitror, id vulgus medicorũ Græcè* ἰδιοσυγκρασίαν *omneſq; id incomprehenſibile fatentur, ideoq; ipſam veram medicinæ artem* Aeſculapio,

Apolli

polliniq; concedunt. Pendet porrò omnis hæc ra-
o ex duplici principio, Empiricus obſeruatori-
uq; ab ijs quæ manifeſtè apparent, Logicis au-
ẽ, ab ipſis elemẽtis. Nam quòd alij aliud medica-
ıentum proſit, etiam pueri iam fermè ſciunt, &
atio pariter quæ ab elementis ducitur, id confir-
ıat. Si nanque quindecim differentias in hominũ
emperamentis ex minoris in his maiorisq; ratio-
e, idq; in humida tantùm natura ſtatuas, neceſſe
rofectò eſt medicamentorũ etiam quibus ſis vſu-
us, quindecim differentias noueris, quarũ aliæ
nagis, aliæ minus ſiccent, quò nimirũ quod cuiq;
aturæ cõgruat, inuenias. Quòd ſi etiã in ſicciore
atura alijs quindecim poſitis, ad has quoq; pari
nodo alia quindecim medicamẽta requiras, habe
is in totum triginta medicamẽta, quæ triginta
aturis conuenient. quibus vt is demum ſolus cõ-
nodè poterit, qui in corporum temperamentis di-
igenter ſe exercuerit. Nunquid igitur ſi totum
orpus temperamento ſit ſicciore, ab ijs quæ ma-
is ſiccent medicinis iuuabitur, ſi verò pars quæ-
iam eius, cæteris partibus naturâ ſit ſiccior,
quæ minus ſiccent requiret? An liquidò patet,
ic quoque, quæ pars ſiccius temperamentũ obti-
uit, hãc etiam quæ magis ſiccent poſtulare? quæ
umidius ſit ſortita, minus ſiccantia? Atque
oc totum prætermittunt Amethodi iſti Theſ-
alij, qui vnam omni particulæ congruere medi-
inam putant. Empirici autem quantum in hoc

Theſſalios

Theſſalios iſtos methodicos ſuperant, tantum à veris methodicis logicisq́; ſuperantur. Habent enim profectò illi quoq;, ab ipſo ſcilicet vſu edocti, aliud medicamentū ad ea vlcera quæ in oculis accidūt; aliud ad ea quæ in auribus, aut articulis, aut carnibus, aut ſola cute. Cæterū quòd nec in ijs ſe trāſferre ad aliud poßint, ex ijs quæ ſuprà diximus, facilè patet.

CAPVT VIII.

QVONIAM autem & de his ſatis iam dictum eſt, rurſus ad diſputationis initium reuertamur, miſceamusq́; vlceri omnes qui ſimul cū ipſo incidunt affectus, ab intēperie primùm orſi. Si enim exulcerata caro, vel prius etiam ex quauis occaſione, vel ipſo vlcerationis tempore iuſto calidior frigidiórve eſt effecta, vtique medelam exigit, quæ non modò moderatè ſiccet, ſed etiam intantum calfaciat, refrigerétve, inquantum ſubiecta caro à naturali ſuo habitu receßit, cùm fieri non poßit, vt in vlcere, vel carnis productio, vel ſinus impletio, vel agglutinatio, vel cicatricis inductio, rectè vnquam cedat, niſi ſubiecta caro pro naturali modo ſe habeat. nec fruſtra dictū ſuprà eſt hæc omnia naturæ eſſe opera. purgari tamen ſordida, minuiq́; ſupercreſcentia, etiam carne naturalem ſtatū non ſeruante poſſunt, propterea quòd tantū hæc medicamētorum ſunt opera. Quocirca legitimi vlceratarū partium temperamēti, quoties eas vel carne im-

plere,

ere, vel glutinare, vel cicatrice inducere ſtudes,
uor tibi ſolicitudo erit. Seruari namq; debebūt
turæ motus, quos comprehenſorū ſingula † co-
ntantur. At aliás non ſeruabuntur, niſi prorſus
pro naturæ ſuæ ratione pars habeat. Veluti igi
r ſi phlegmone cū vlcere vna eſſet, priuſquam
æc diſcuſſa ſit, nemo id vel carne impiere, vel glu
nare, vel cicatrice inducere tentarit: ad eundem
rbitror) modum etiam ſi ſine phlegmone ſola
bſit intemperies, nullum horum fore prius ſpe-
ibimus, quam illa ſit ſanata. Rurſus igitur hinc
dicatio quædam ad medicamentorum, quæ ſu-
erius cōprehenſa ſunt, inuentionē oritur. quippe
mnia ea ſiccantia erant: ſed diſsidebant inter ſe
ro intentionis remiſsioniſq; modo. Cæterùm, de-
nitum antea non eſt, quatenus in calefaciendo
igefaciendoq; ſe haberet: ſed methodus hoc quoq;
ueſtigare quodammodo cogit. Non enim tantū
n ſiccet, ſed an etiam non valde calefaciat, aut
efrigere, expēdi oportet. Ergo † altercū, & man-
ragoram, & † meconium, ceu ſupra modū refri-
erantia fugies. tametſi ſiccant ea quoque quan-
um ſit vlceri ex vſu. Reſina vero, & pix, &
ſphaltus, quāquam modicè ſiccant, tamen im-
nodicè ſunt calida. Ideoq; iis nemo vtetur ſolis,
ec aliter, niſi cum leuiter refrigerantibus admi-
lis vnū ex omnibus medicamentū fecerit, quod
ſit temperatum. Si igitur hæc ita ſe habēt, ſicuti
profectò habent, inſpici etiā conueniet, & circun-
dantis

† Male legitur in impreſſ. ὥπερ, pro εἴπερ.

† ὑοσκύαμον.

† In Græco eſt, κώνειον, id eſt cicutam.

dantis nos aëris temperiem. Siquidem veluti medicamentū quoddam, is quoq; corporibus noſtris forinſecus incidens, vbi immodicus calore, vel frigore eſt, ſanationē moratur. Danda igitur opera eſt, vt medicamenta eius exceſſui occurant. Ideoq; Hippocrates in calidioribus anni temporibus his quibus frigidior facultas ſit medicamētis vtitur, calidioribus autē per frigidiora. Nō ignoras profectò hîcquoq; ex ſtupidis methodicis quēdā fateri, quo pacto in calore, & frigore ſe habeat, qui ægrū cōtinet aërem ſe inſpicere, non tamen anni tēpora inſpici permittere: quaſi nomina ipſa temporū anni proſint obſintve, non eorū temperamēti ratio: aut non huius cauſa veteres medici ad ea reſpexerint. Verùm quòd qui certa methodo curare vlcus debet huic neceſſe ſit, tum ad prima elementa, vel maximè venire, tum anni tempora, & corporū temperamenta nō in toto modo, verūetiam in ſingulis partibus conſyderare, abundè monſtratum reor. Rurſus verò reputendū hoc etiā loco eſt, quod prius diximus in indicatione, quæ à ſicco humidoq; ſumitur. Nam ſicuti in illis humidior natura humidiora, ſiccior ſicciora medicamenta exigebat: ita nunc calidior calidiora, frigidior frigidiora requiret: contrariam ſcilicet ijs quæ præter naturam, & ijs quæ ſecundū naturam ſunt, indicationem præſtantibus. quippe quæ ſecundùm naturam ſunt, ſimilium ſibi indicatiua ſunt: quæ præter naturam, contrariorū. ſi modò illa ſeruari

bus

ſummoueri neceſſe eſt.

CAPVT IX.

AC QVOD *tum corporũ temperies, tũ anni tempora, tum partiũ naturæ, conſyderanda eo ſint qui probè vlcus ſit ſanaturus, clarè me uiſſe exiſtimo. ad hæc, quòd prima quidẽ medi ionis indicatio à ſolo ſumatur affectu, remedia nen inde inueniri non poſſe, niſi prius ad cor ũ elementa ſit aſcenſum, & ægri tẽperamentũ penſum, non corporis modò vniuerſi, ſed etiã ictæ particulæ, cum hoc quoq; ambientis tẽpo æſtimata. quæ vtiq; cùm ad præſentes ſtatus, n verò regiones extenditur. Quòd autẽ cõtra ſubinde in vna curatione indicantiones ſint, ; has quemadmodũ tractare conueniat, latius dẽ dicetur in ſequentibus, non tamen alienũ ſit quoq; paucis de ipſis egiſſe. Etenim quòd ægri nperamentũ ſit humidius, particula ipſa quæ orat, ſiccior: aut contra quòd hæc ſit humidior ius tẽperamentũ ſiccius mirandũ nõ arbitror. ri modo in calore, & frigore, quòd cõtrario tẽ amento ſit pars cũ toto. Veluti igitur ſi totum pus medio tẽperamẽto eſſet, (quod eſſe optimũ uimus) nihil planè quantũ ad laborantis natu attineret, in medicamẽtis nouaremus: ita vbi ſiccius, vel humidius, vel calidius, vel frigi s iuſto cernitur, eatenus intendere vires medi nentorũ oportet, quatenus corpus ad naturalẽ emperiem eſt verſum. Non enim arbitror,* nota.

excidit

excidit nobis quæ naturalis intẽperies ſit,& quæ præter naturam.Dictum enim de ipſis eſt in alijs ac præcipuè in libro qui de inæquali intemperamento eſt inſcriptus.Pone igitur totum laborantis corporis temperamentũ humidius eſſe,eoq; medicamenta deſyderare, quæ minus ſiccent : ipſam verò ægrã particulam ex earũ numero eſſe quæ ſicciores ſint(qualia eſſe diximus,quæ minus ſunt carnoſa,cuius generis ſunt,quæ circa digitos,& articulos habentur præterea, quæ circa aures,& naſum,& oculos,& dẽtes,ſunt.ac vt ſemel dicã, vbi crebræ chartilagines,& mẽbranulæ,& ligamenta,& oſſa,& nerui ſunt, adeps verò,& caro, vel omnino nulla eſt, vel perquam exigua,) diuerſa in his eſt ea quæ à patiente particula accipitur indicatio,ab ea quæ ex ægri ſumitur natura.Quare ſi quanto ægri temperamentũ iuſto eſt humidius,tanto particula iuſto ſit ſiccior: nec adijciendum,nec detrahendũ pharmaco quicquã eſt, ſed tale adhibendum, quale ſi vlcus in medij temperamenti particula corporis mediocriter tẽperati conſiſteret, adhiberemus.Sin ſiccior debito particula tanto fuerit, quanto corporis temperamentum iuſto eſt humidius: vtique in tantum intendi ſiccitatem medicamenti conueniet,quantum particulæ temperamentum totius temperamentum excedit, veluti ſi quatuor numeris ſit exulcerata pars medio tẽperamento ſiccior,ægri natura gradibus tribus humidior, manifeſtũ eſt

particulam

articulam quæ nunc exulcerata eſt,ſiccius vno gradu deſyderaturam medicamentum,quã quæ pars ſit temperata. Quod autẽ hæc omnia coniectura ſint accipiẽda,tũ quod optimè † conijcere poterit,qui in ratiocinãdo de his ſit exercitatus, aliquidò patet. Ac in talibus quidem omnibus contrariæ ſubinde indicationes vno tẽpore fiũt. Neq; enim eſt quod de indicationibus quæ à calido & frigido ſumuntur,etiámnum dicam, vtpote quæ ad portionem dictorum intelligi poſſunt. † In alijs verò, etiam temporibus quibus perficiendæ ſunt indicationes ſeparantur. oportetq; in principio præſertim curationis alterã ceſſare,alterã officio fungi. ſicut exempli cauſa,cùm vlcus cauum ſimul ſit,& admodum ſordidum. quippe affectus præter naturam in hoc triplex eſt, vlcus,cauitas, & ſordes. Ordo verò ſanationis à ſorde expurgã da ordietur, quòd videlicet,nec glutinari quicquam,nec carne impleri poteſt,priuſquam purũ fuerit. Secundum locum exiget cauitatis ſanatio. Si nanque vel glutinabimus,vel cicatricẽ inducemus,vel(vt ſummatim dicã)curabimus vlcus,cauitatem implere non poterimus. Pone ergo non ſolum tria hæc particulam obſidere,ſed etiã phlegmonem, vel eryſipelas, vel gangrænam, vel intemperiem aliquam ſimplicem compoſitámve. Num nambîc manifeſtum eſt, quòd niſi quis illorius ſanauerit, implere carne cauũ vlcus nõ poterit? Quippe dictũ ſuprà eſt carnis generationẽ

† Addit antiq. μέϱιον, idest particulam.

† Antiq. codi. ita legunt, ἐφ᾽ ἑτέρων δὲ, καὶ τοῖς χρόνοις εὐθὺς αἱ ἐνδείξεις τέμνονται, id eſt in alijs verò,& tẽporibus ſtatim indicationes ſeparantur.

nota

ſient mitiora. Meminiſti verò (arbitror) et tu eius qui celebri illo viridi medicamēto ſordidū vlcus citra rationem curabat, mel quidem ei admiſcēs, multis autem deinceps diebus æquè ſordidum reperiens, deinde inops conſilij, nec habēs quò ſe verteret. (Accidebat enim vt non modò non purgaretur ſordes, ſed etiam vt de ſubiecta quoq; carne nōnihil vnà detraheretur, & colliquaretur, propterea quòd medicamentum valentius quàm pro laborantis natura erat.) plus deinde (vt erat egregius medicus) mellis aſsiduè medicamento adijciebat, quò videlicet adhuc valentius purgaret, ceu non ſatis id medicamentum prius adhibitum feciſſet. Eueniebat autem planè cōtrà. quippe quātum ille intendebat medicamenti acrimoniam, tantum caro ſubiecta colliquabatur. Quod verò in vlcere ex liquata carne ſordis apparuit, id medico, ceu medicamētum nihil efficeret, impoſuit. Atque huius quidem ignorantia etiam in diſcernendi peritia erat, non ſolùm in medendi methodo. Etenim ſi quammaximè ſimiliter ſordidū † ex vtroq; medicamento vlcus deprehenditur, at certè cauitas maior ex valenti, & quod colliquat medicamento efficitur. Quinetiam labijs præaltis, rubrumq́; & phlegmone quodammodo affectum vlcus cernitur. Aliquando verò roſionem quoque manifeſtā ex huiuſmodi medicamēto æger ſentit. Quod verò minus quàm par eſt ſiccat, nec mordet, nec quicquam efficit eorū quæ retuli. Patere

† Addit antiquis codicib. ϗ ὑγρὸν id eſt & humidū.

autem

autem & in his arbitror Empiricum etiamſi experientia quammaximè diſtincta diſcretaq; vtatur, tranſire tamen vbi quid non ceſſit ad id quod expedit artificiosè non poſſe. imò vni illi id licere, qui vera methodo (quam ipſe nunc inſtituo) medetur.

CAPVT VII.

QVIPPE quam Theſſalij iſti Amethodi methodum profitentur, nomen duntaxat eſſe nudum intelligis, omnis effectus vacuum. Qui cùm tanta, tamq; multiplex ſaltē methodus ſit in vlcere ſanando, neque Empiricorum diſcrimine ad inueniendа remedia ſunt vſi, neque ſicut dogmatici ab ipſa rerū natura indicationē aliquā agendorū ſumpſerunt: ſed ſolùm id, quod nec vulgares lateat, proponentes, nempe cauum vlcus carne impleri poſtulare, plenum cicatrici induci, quod carne ſupercreſcēte luxuriat minui, ſordidū expurgari, †mundū vel cicatrice induci, vel agglutinari: vlcerū curationis methodū quãdam explicaſſe ſe putant. tantùm ſcilicet abſunt, vt intelligãt humidioribus naturis minus ſiccantes medicinas cōducere, ſiccioribus quæ magis ſiccant. Ergo quod in tota diſputatione noſtra manifeſtè apparuit, id denuo reſumēdū eſt: vt & nos ei quãmaximè ſimus attēti, & reliqui oēs qui veram methodū corrūpunt, quantū aberrent, clarius intelligãt. Incipiã verò ab eo vlcere quod carne impleri poſtulat, vnū id pro exēplo proponēs:

†Al. legit, mundū cicatrice induci, recens agglutinari.

quando etiam proximè de eo ſermonem feci. Ab hoc de omni ſimul in vniuerſum curatione loquar. Ergo illud non ratione modò, verumetiam experientia conſyderantibus apparuit non omnẽ naturam eadem medicamenta requirere, ſed infirmiores mollioresq; mitiora, validiores ſiccioresq; valentiora. Ita verò tum in ijs quibus cicatrix inducebatur, ſe habebat, tum etiam quæ glutinatione egebant. Omnino enim nullum vehementiũ pharmacorum ferunt molles naturæ. In eiuſmodi verò ſermonis noſtri decurſu perſpicuũ planè ſit, tum ægri naturam eſſe conſyderandam, tum cuiuſque hominis propriam eſſe curationem; tum ſupra hæc illud tertium. nempe quoniam cuiuſque naturæ proprietas ineffabilis eſt, nec exactiſſima ſcientia comprehenſibilis, hunc eſſe optimum cuiuſque particularis ægritudinis medicũ, qui iam methodum quandam comparauit. ex qua & dignoſcere naturas poſſit, & coniectura conſequi quæ ſint cuiuſque propria remedia. Porrò, exiſtimare cõmunem quandam eſſe omnium hominum curationem, ſicuti ſtupidiſſimi methodici putant, extremæ eſt dementiæ. Atqui illi ob id ſtata eſſe putant omnia medicinæ artis theoremata, hoc eſt eiuſmodi eſſe quæ ſcientes homines faciant, firmamq; ſui notitiam præſtent, ipſorumq; artem, notitiam quandam eſſe communitatũ, non proprietatum, tanquam communem & generalẽ hominem, non particulares curarent. Ergo ſicuti in

alijs

alijs omnibus ſtatim inter initia ſunt lapſi, ſic in hoc quoq;. Siquidem curatur non homo cõmunis & generalis, ſed noſtrum quiſque, alius videlicet aliud temperamentum naturamq; obtinens. Hi verò vnam eſſe omnium hominũ curationem exiſtimant. Ego contrà, ſi cuiuſque priuatim naturam explorare ad vnguem ſcirem, vtique qualẽ fuiſſe Aeſculapium mente concipio, talem me eſſe putarem. Sed quoniam id fieri non poteſt, certè vt quoad homini licet, quamproximè accedam, tum ipſe me exercere decreui, tum alios vt idem faciant, adhortor. Ac conantur quidem quantũ poſſunt & Empirici, vt à communibus ſecedere, ita propius ad ea quæ propria ſunt accedere. Verùm quantùm hi quoq; ab eius rei perfectione abſint, ſuprà eſt dictum. Non enim hæc in pueris, vel mulieribus, vel ſenibus, vel mollem carnem albamq; habentibus, aliaq; id genus, pro certis diſcretionibus (ſicuti illis placet) ſunt ponenda, imò quemadmodum in humore & ſiccitate corpus ſe habeat. Ac Empiricos quidem medicos, tum ob alia multa, tum ob id probare maximè conuenit, quòd accedere quantũ licet ad ægri proprietatẽ conantur. Poſt enim reliquas diſcretiones omnes quas adhibent, etiam quæ à conſuetudine ſumitur, adijciunt, tanquam hinc remediorum quæ ægro magis ſint propria, compotes futuri. Dicetur autem à nobis in ſequentibus de conſuetudine fuſius, vbi pro cognoſcenda proprietate laborantis naturæ,

etiam

*etiam diſcrimen à conſuetudine priſcis inuentum eſſe probabimus.*Hanc itaque cum reliquis Empirici *recipiunt,& præter hanc,ipſum etiam medicum qui ſæpe ægrum inuiſit, quàm eum qui non viderit.cõmodius curaturum aiunt.*Poſtea tamen *cùm hæc omnia adiecerint, ſtabilem ſe atq; ſcientificam habere notitiam propriæ curationis ægri adhuc non dicunt.* At verò impudentiſsimus Theſſalus *illud modò vnum intelligens, quòd cauum vlcus ſit implendum,conſtantia tamen & firma dicit eſſe medicinæ theoremata,quanquã hoc ſaltem omnes(vt antè iam dictũ eſt)homines ſciunt, non ij modò qui nunc ſunt, poſtquam* Theſſalus *iſte alter videlicet Aeſculapius, in lucem hominũ venit,ſed etiam,arbitror,qui ante Deucalionem, &* Phoroneũ *fuerunt,ſi modo hi rationales erant Imò verò præter hoc quòd carne eſſe implendum. cauum vlcus nouerunt: etiam illud non ignorarunt,qui medicamenta noſſet,quæ tale vlcus carne implerent,hunc medicum eſſe.* Atque hæc ſi per *experientiam ſunt inuenta, conſtat empiricè nobis eſſe curandũ. ſin ratione inuenta ſunt, logicè.* Non enim profectò aliud inuenit,alio autem nunc cõmodè vtetur.Verùm de eo nobis cum Empiricis lis eſt.Quod autem dicere cœperã,vera ipſa medicina de laborantis natura coniecturã fecit. Nominat,arbitror,id vulgus medicorũ Græcè ἰδιοσυγκρασίαν omnesq; id incomprehenſibile fatentur, ideoq;,ipſam veram medicinæ artem Aeſculapio,

Apolli

Apolliniq; concedunt. Pendet porrò omnis hæc ra-
io ex duplici principio, Empiricis obſeruatori-
usq; ab ijs quæ manifeſtè apparent, Logicis au-
ē, ab ipſis elemētis. Nam quòd alij aliud medica-
nentum proſit, etiam pueri iam fermè ſciunt, &
atio pariter quæ ab elementis ducitur, id confir-
nat. Si nanque quindecim differentias in hominū
emperamentis ex minoris in his maiorisq; ratio-
e, idq; in humida tantùm natura ſtatuas, neceſſe
rofectò eſt medicamentorū etiam quibus ſis vſu-
us, quindecim differentias noueris, quarū aliæ
agis, aliæ minus ſiccent, quò nimirū quod cuiq;
aturæ cōgruat, inuenias. Quòd ſi etiā in ſicciore
atura alijs quindecim poſitis, ad has quoq; pari
odo alia quindecim medicamēta requiras, habe
s in totum triginta medicamēta, quæ triginta
aturis conueniunt. quibus vt is demum ſolus cō-
odè poterit, qui in corporum temperamentis di-
genter ſe exercuerit. Nunquid igitur ſi totum
rpus temperamento ſit ſicciore, ab ijs quæ ma-
s ſiccent medicinis iuuabitur, ſi verò pars quæ-
am eius, cæteris partibus naturâ ſit ſiccior,
uæ minus ſiccent requiret? An liquidò patet
c quoque, quæ pars ſiccius temperamentū obti-
ut, hāc etiam quæ magis ſiccent poſtulare? quæ
midius ſit ſortita, minus ſiccantia? Atque
c totum prætermittunt Amethodi iſti Theſ-
lij, qui vnam omni particulæ congruere medi-
am putant. Empirici autem quantum in hoc

Theſſalios

Theſſalios iſtos methodicos ſuperant, tantum à veris methodicus logicisq; ſuperantur. Habent enim profectò illi quoq;, ab ipſo ſcilicet vſu edocti, aliud medicamentũ ad ea vlcera quæ in oculis accidũt; aliud ad ea quæ in auribus, aut articulis, aut carnibus, aut ſola cute. Cæterũ quòd nec in ijs ſe trãſferre ad aliud poßint, ex ijs quæ ſuprà diximus, facilè patet.

CAPVT VIII.

QVONIAM *autem & de his ſatis iam dictum eſt, rurſus ad diſputationis initium reuertamur, miſceamusq; vlceri omnes qui ſimul cũ ipſo incidunt affectus, ab intẽperie primùm orſi. Si enim exulcerata caro, vel prius etiam ex quauis occaſione, vel ipſo vlcerationis tempore iuſto calidior frigidiórve eſt effecta, vtique medelam exigit, quæ non modò moderatè ſiccet, ſed etiam in tantum calfaciat, refrigeretve, in quantum ſubiecta caro à naturali ſuo habitu receßit, cùm fieri non poßit, vt in vlcere, vel carnis productio, vel ſinus impletio, vel agglutinatio, vel cicatricis inductio, rectè vnquam cedat, niſi ſubiecta caro pro naturali modo ſe habeat. nec fruſtra dictũ ſuprà eſt hæc omnia naturæ eſſe opera. purgari tamen ſordida, minuiq; ſupercreſcentia, etiam carne naturalem ſtatũ non ſeruante poſſunt, propterea quòd tantũ hæc medicamẽtorum ſunt opera. Quocirca legitimi vlceratarũ partium temperamẽti, quoties eas vel carne im-*

plere,

lere, vel glutinare, vel cicatrice inducere ſtudes,
uor tibi ſolicitudo erit. Seruari namq; debebūt
aturæ motus, quos comprehenſorū ſingula † co-
utantur. At alias non ſeruabuntur, niſi prorſus
pro naturæ ſuæ ratione pars habeat. Veluti igi
ur ſi phlegmone cū vlcere vna eſſet, priuſquam
æc diſcuſſa ſit, nemo id vel carne implere, vel glu
nare, vel cicatrice inducere tentarit: ad eundem
arbitror) modum etiam ſi ſine phlegmone ſola
bſit intemperies, nullum horum fore prius ſpe-
abimus, quam illa ſit ſanata. Rurſus igitur hinc
ndicatio quædam ad medicamentorum, quæ ſu-
erius cōprehenſa ſunt, inuentionē oritur. quippe
mnia ea ſiccantia erant: ſed diſsidebant inter ſe
ro intentionis remiſsionisq; modo. Cæterùm, de-
nitum antea non eſt, quatenus in calefaciendo
igefaciendoq; ſe haberet: ſed methodus hoc quoq;
nueſtigare quodammodo cogit. Non enim tantū
n ſiccet, ſed an etiam non valde calefaciat, aut
efrigere, expēdi oportet. Ergo † altercū, & man-
ragoram, & † meconium, ceu ſupra modū refri-
erantia fugies. tametſi ſiccant ea quoque quan-
um ſit vlceri ex vſu. Reſina vero, & pix, &
ſphaltus, quāquam modicè ſiccant, tamen im-
odicè ſunt calida. Ideoq; eis nemo vtetur ſolis,
ec aliter, niſi cum leuiter refrigerantibus admi-
is vnū ex omnibus medicamentū fecerit, quod
t temperatum. Si igitur hæc ita ſe habēt, ſicuti
rofectò habent, inſpici etiā conueniet, & circun-
dantis

† Male legitur in impreſſ. ἐπτιρ, pro ἔπτιϐ.

† ὑοσκύαμον.

† In Græco eſt, κώνειον, id eſt cicutam.

dantis nos aëris temperiem. Si quidem veluti medicamentũ quoddam, is quoq; corporibus noſtris forinſecus incidens, vbi immodicus calore, vel frigore eſt, ſanationẽ moratur. Danda igitur opera eſt, vt medicamenta eius exceſſui occurant. Ideoq; Hippocrates in calidioribus anni temporibus his quibus frigidior facultas ſit medicamẽtis vtitur, calidioribus autẽ per frigidiora. Nõ ignoras profectò hîc quoq; ex ſtupidis methodicis quẽdã fateri, quo pacto in calore, & frigore ſe habeat, qui ægrũ cõtinet aërem ſe inſpicere, non tamen anni tẽpora inſpici permittere: quaſi nomina ipſa temporũ anni proſint obſintve, non eorũ temperamẽti ratio: aut non huius cauſa veteres medici ad ea reſpexerint. Verùm quòd qui certa methodo curare vlcus debet huic neceſſe ſit, tum ad prima elementa, vel maximè venire, tum anni tempora, & corporũ temperamenta nõ in toto modo, verũetiam in ſingulis partibus conſyderare, abundè monſtratum reor. Rurſus verò reputendũ hoc etiã loco eſt, quod prius diximus in indicatione, quæ à ſicco humidoq; ſumitur. Nam ſicuti in illis humidior natura humidiora, ſiccior ſicciora medicamenta exigebat: ita nunc calidior calidiora, frigidior frigidiora requiret: contrariam ſcilicet ijs quæ præter naturam, & ijs quæ ſecundũ naturam ſunt, indicationem præſtantibus. quippe quæ ſecundùm naturam ſunt, ſimilium ſibi indicatiua ſunt: quæ præter naturam, contrariorũ. ſi modo illa ſeruari

hæc

c ſummoueri neceſſe eſt.

CAPVT IX.

AC QVOD tum corporũ temperies, tũ anni-
tempora, tum partiũ naturæ, conſyderanda
eo ſint qui probè vlcus ſit ſanaturus, clarè me-
cuiſſe exiſtimo. ad hæc, quòd prima quidẽ medi
tionis indicatio à ſolo ſumatur affectu, remedia
men inde inueniri non poſſe, niſi prius ad cor-
rũ elementa ſit aſcenſum, & ægri tẽperamentũ
rpenſum, non corporis modò vniuerſi, ſed etiã
ſectæ particulæ, cum hoc quoq; ambientis tẽpe
æſtimata. quæ vtiq; cùm ad præſentes ſtatus,
m verò regiones extenditur. Quòd autẽ cõtra-
ſubinde in vna curatione indicantiones ſint,
q; has quemadmodũ tractare conueniat, latius
idẽ dicetur in ſequentibus, non tamen alienũ ſit
c quoq; paucis de ipſis egiſſe. Etenim quòd ægri
nperamentũ ſit humidius, particula ipſa quæ
borat, ſiccior: aut contra quòd hæc ſit humidior
ius tẽperamentũ ſiccius mirandũ nõ arbitror.
ri modo in calore, & frigore, quòd cõtrario tẽ-
ramento ſit pars cũ toto. Veluti igitur ſi totum
pus medio tẽperamẽto eſſet, (quod eſſe optimũ
cuimus) nihil planè quantũ ad laborantis natu
attineret, in medicamẽtis nouaremus: ita vbi
l ſiccius, vel humidius, vel calidius, vel frigi-
us iuſto cernitur, eatenus intendere vires medi- nota.
mentorũ oportet, quatenus corpus ad naturalẽ
emperiem. eſt verſum. Non enim arbitror,

excidit

particulam quæ nunc exulcerata eſt, ſiccius vno gradu deſyderaturam medicamentum, quã quæ pars ſit temperata. Quod autẽ hæc omnia come- ctura ſint accipiẽda, tũ quod optimè † conijcere poterit, qui in ratiocinãdo de his ſit exercitatus, liquidò patet. Ac in talibus quidem omnibus con traria ſubinde indicationes vno tẽpore fiũt. Neq; enim eſt quod de indicationibus quæ à calido & frigido ſumuntur, etiámnum dicam, vtpote quæ ad portionem dictorum intelligi poſſunt. † In alijs verò, etiam temporibus quibus perficiendæ ſunt indicationes ſeparantur. oportetq; in princi- pio præſertim curationis alterã ceſſare, alterã offi- cio fungi. ſicut exempli cauſa, cùm vlcus cauum ſimul ſit, & admodum ſordidum. quippe affectus præter naturam in hoc triplex eſt, vlcus, cauitas, & ſordes. Ordo verò ſanationis à ſorde expurgã da ordietur, quòd videlicet, nec glutinari quic- quam, nec carne impleri poteſt, priuſquam purũ fuerit. Secundum locum exiget cauitatis ſanatio. Si nanque vel glutinabimus, vel cicatricẽ induce mus, vel (vt ſummatim dicã) curabimus vlcus, ca uitatem implere non poterimus. Pone ergo non ſo lum tria hæc particulam obſidere, ſed etiã phleg- monem, vel eryſipelas, vel gangrænam, vel in- temperiem aliquam ſimplicem compoſitámve. Num nam hîc manifeſtum eſt, quòd niſi quis illã prius ſanauerit, implere carne cauũ vlcus nõ po- terit? Quippe dictũ ſuprà eſt carnis generationẽ

† Addit antiq. μέϱιον, ideſt particulam.

† Antiq. codi. ita legunt, ἐφ' ἑτέρων δὲ, καὶ τοῖς χρόνοις εὐθὺς αἱ ἐνδείξεις τέμνονται, id eſt in alijs verò, & tẽporibus ſtatim indicationes ſeparantur.

ex ſana quæ ſubiecta ſit, ortum habere. Ex ea verò quã phlegmone premit, & intẽperata, & vno verbo ægrota, caro gigni noua nõ poteſt. Ergo in omnibus eiuſmodi cõplexionibus triplex tibi propoſitus finis erit. vnus veluti à cauſis ſumptus eius quod poſt futurũ eſt. alter vt quod rationem obtinet eius ſine quo nõ. tertius eius quod veluti accelerantiũ & vrgentiũ nominatur. Siquidem iuſta ſubiectæ carnis tẽperies, cauſæ rationem habet, vt quæ concreſcere ſecũ quod vlceratũ eſt faciat, & cauitatem impleat. Puritas vlceris rationem eius ſine quo non, atque hanc ſordes interpellans curationẽ moratur. † Habet verò & ipſa cauitas ad vlcus rationem eius ſine quo nõ. quando niſi cauitas prius impleta ſit, induci cicatrice vlcus non poſsit. Ergo ſi ad hæc reſpexeris, ordinem ſanationis inuenies. veluti ſi phlegmone, & cauitas, & vlcus, & ſordes, ſimul in eadem particula conſtiterint, primùm phlegmonem, ſecundo loco ſordem, tertio cauitatem eſſe ſanandam, & quarto vlcus. Ac in iam dictis quidem, tum ordo, tũm agendorum inuentio ex his ſumitur. Vrgentis verò indicatio inter iſta non habetur: in alijs autem habetur. Nam affectus vnde primũ maximeq; imminet homini periculũ, hic primus curari debebit: interim verò non primus modo verumetiã ſolus. veluti ſi puncto muſculi capite, conuulſio quæ nulla conuenientium medicamentorum vi remittatur, ſuperueniat: quippe præciſo

† Ald. ſic legit, Habet autẽ & vlcus ad cauitatũ rationẽ eius ſine quo nõ: quãdo ſi vlcus inductum cicatrice fuerit, non amplius cauitas impleri carne poterit.

præciſo per tranſuerſum toto muſculo, conuulſio-
nem quidem ſanaueris, aliquem tamen ex parti-
culæ motibus vitiaueris. Ad eundem modū cum e
venā, vel arteria, ſanguis immodicè profluit, ſi to
tum vas per tranſuerſum præcideris, vlcus quidē
eius ſanare poſtea non poteris, periculum tamen
quod ex profluuio ſanguinis impendebat ſuſtule-
ris. Iam neruum punctum ſæpe cogimur tranſuer
ſum præcidere, quoties, vel conuulſiones, vel deli-
ria, vel ambo, magna ægreq; ſanabilia, ſuperue-
nire vulnerationi cernimus. Pari modo, vbi luxa
io cum vlcere in aliquo maiorum articulorū in-
cidit, vlcus ſanamus, luxationem autem inſana-
am relinquimus. quādo ſi hanc quoq; ſanare co-
emur, conuulſiones omnino ſequentur. Tertius
taq; propoſitus medēdi finis is eſt, qui ad id quod
rget, dirigitur: diuerſus nimirum à duobus illis
nodò dictis. Neq; enim idē eſt, aliquid vel vt cau-
am conſyderare, vel vt id quod rationē obtinet
ius ſine quo nō, vel vt id quod vrget. Sed et quod
rget, tū eiuſmodi interdū eſſe, vt alium inſanabi
em affectum relinquat, dictum iam eſt, tum verò
ffectum ipſum nonnūquam à nobis ipſis induci
artim in neruo puncto, vel tendone, vel vaſorū
uiuſquam ſanguinis profuſione, partim in mu-
culo cuius caput eſt vulneratum. Nam vbi luxa
io cum vlcere vna cōſiſtit, non ipſi affectum faci
nus, ſed tantùm eum qui factus eſt, nō ſanamus.
Dicetur verò de ijs accuratius in ſequentibus.

l 2 Caput

nota

nota

CAPVT X.

IN PRAESENTIA nanque redire ad proprias vlcerum differentias placet, ac propoſitum ſermonem breuiter complecti: quò ſiqua ex his etiam indicatio remediorum ſit reliqua, eam non prætermittamus. Ergo † phlegmone laborans, & putreſcens vlcus, & quod exeditur, & quod gangræna, & quod eryſipelate affligitur, & canceroſum, & dolens, & indolens, quæque alia id genus veluti vlcerum differentias loquuntur, ſi quis Empiricam curationem prodens, nec aliud cogitãs pertractet, nõ eſt cũ eo contendendũ ſi vlcerũ ea differentias nominat. Millies enim dictum eſt nõ oportere de nominibus cõtẽdere. Sin tanquam artificioſum aliquid de indicationibus dicturus, docẽdus eſt omnes iam dictos affectus cõpoſitos eſſe. alias verò eſſe differentias ſimplicis ſoliúſque vlceris, & cui nullus alius adiunctus ſit affectus. Nam ſi ab acuto aliquo facta tantùm diuiſione, forma eius quod vulnerauit, parti diuiſæ impreſſa eſt, exiſtent profectò ſic multæ vlcerum differentiæ, obliquorũ, rectorum, pampini modo retortorum, hami ritu vncorum, aliter quocunq; modo ſe habentium. Atq; hæ quidem differentiæ omnes à figura ſunt. A magnitudine rurſus pro maioris minoriſq; ratione mille aliæ. Nã & magnum & paruum, & maius & minus vlcus vlcere tum dicitur, tum verò eſt. Quinetiam breue & longũ, in ſummo reſidens, & in profundum penetrans.

† Addit Græco codice φλεγμαῖνον, καὶ, id eſt in flammatiõe vexatũ, &c.

penetrans. Atque in ſingulis horum, tũ quod magis tale, minusq; eſt, ſiue in ſpatij, ſiue magnitudinis, ſiue quantitatis, ſiue quocunque modo appellaſſe libet differentia. Quòd ſi hæc ita ſe habent, omnino profectò & æquale vlcus, & inæquale, penes diuiſionis profunditatem, erit. Quippe diſſiſſo, ſi ita ſors tulit, per lõgitudinẽ femore, poteſt ſuperior diuiſionis pars altè deſcendere, inferior in ſummo corpore hærere: aut contrà, in ſummo eſſe quæ ſuperior eſt, profunda quæ inferior. Iam illa quoq;, nempe † diruptum aliqua ex parte aut ex toto fuiſſe, & inciſum fuiſſe, & vbi quod vulnerauit, obliquè ſub cutẽ ſe dedit, alteram vlceris partem in conſpectu eſſe, alteram ſubcute latere, idq; vel ex ſupernis partibus eſſe, vel infernis, vel lateralibus, omnia hæc vlceris differentiæ ſunt. Ab ipſo tempore rurſus aliæ vlcerũ differentiæ ſumuntur, † cruentum, recens: exigui tẽporis, & diuturnum. Atq; in omnibus his ipſa maioris minoriſq; ratio numeroſa eſt. Atque ab ipſa vlceris natura hæ differentiæ ſumuntur, maximè quidẽ propriæ quæ à ſubſtãtia rei capiuntur. Nẽpe quæ à figura ducuntur, & à diuiſionis magnitudine, idq; vel in longitudine, vel in altitudine, vel in ambabus dimenſionibus: præterea æqualitate in his, & inæqualitate: extrinſecus verò accedentes, & quæ ſcilicet rationem obtinent eius ſine quo non, tum a tempore in quo factum vlcus eſt, (ita enim aliud recẽs, aliud vetus vocatur) tũ

† διε-σπᾶσθ, id eſt diuulſum.

† Pro ἔναιμον legẽdũ, παλαιὸν id eſt vetuſtũ: vt paucis poſt lineis indicatur.

ex eo quòd totum párſve conſpectum fugit, vel conſpiciēdūſe præbet. Iam verò & à generationis ratione, eo quòd totum ſit inciſum, vel totum diruptū: vel pars inciſa, pars dirupta. Quòd ſi quæ à loco quoq; in quo eſt vlcus differentias cenſeas, veluti ſi finis muſculi, vel principiū muſculi, vel medium muſculi, vel cutis ſit quod vlceratū eſt, vel iecur, ventérve ſit, in quo vlcus conſiſtit: fuerint profectò & ipſæ vlcerum differētiæ, nō vtiq; à propria ipſorū natura, ſed à locis in quibus conſiſtunt deſumptæ. At cum phlegmone quis obſeſſum vlcus dicit, aut ſupercreſcēte carne preſſum, aut cauum, deinde ſimiles vlceris differentias dixiſſe ſe ijs quas modò retuli putat, hūc neceſſe eſt in medēdi methodo falli. Quippe Græcè φλεγμαῖνον ἕλκος ex formula dictionis ſimilem habet interpretationis figuram cum paruo vlcere: cæterū, quod ſignificatur, ſimile nō eſt. Siquidem profundum, aut ſummotenus factum, cùm de vlcere dicimus, propriam eius differentiam oſtendimus. φλεγμαῖνον verò omnino vlceris differētia non eſt, cùm poßit phlegmone pars affici, etiā vbi vlcus non ſit. Quo fieri arbitror, vt hic immutare dictionem liceat. Si enim accidiſſe alicui vlcus cū phlegmone dixeris, propius ad rei naturam, & clarius interpretatus ſis. non autem ſi alij cū magnitudine, alij cum paruitate factū dicas. quippe cùm & magis ex natura rei & clarius loquare, ſi huic magnū accidiſſe vlcus, illi paruū dixeris.

Adeò

Adeò ſi fieri poſsit, vt mutata dictio & rei naturæ conuenientior, & auditurus clarior ſit: committendum non eſt quo minus id fiat. Quippe caput ad effugiendam in rebus deceptionẽ eſt, vt definita locutiõe vtare. Quámnã igitur in talibus methodũ ſtatuamus? Etenim tradẽda quæpiã præceptio eſt, ac veluti ſcopus, quo ſemper intentus diſcernere ſtatim liceat differentiámne alicuius affectus dixerit quis, an alterius affectus cõplexũ. Eſto igitur tibi diſcrimen hoc, Quod conſiſtere ſeorſum, & per ſe poteſt, id nullius vnquam alterius fuerit differẽtia. Ergo magnitudo, paruitas æquabilitas, inæquabilitas, tempus, & figura, ex eorum numero ſunt quæ alijs accidũt. Vlcus verò & phlegmone, gãgræna, & putredo, ſingula ſeorſum, & per ſe cõſiſtere poſſunt. Sunt nanq; corporis noſtri affectus quidã præter naturã, minimè ea quæ affectibus neceſſariò accidũt. Quippe omnibus his neceſſariò accidit, vt vel parua ſint, vel magna, vel æquabilia, vel inæquabilia, vel recentia, vel inueterata, vel euidenter appareãt, vel cõdantur, nec videantur. Phlegmone verò affici, ex ijs quæ vlceri accidunt nõ eſt, veluti nec putreſcere, nec gãgræna tẽtari. Sunt enim hæc omnia ex morborum genere: ſiquidem affectus præter naturam ſunt, & actionẽ vitiant. Alio rurſus modo vlcus crucians, & vlcus ſordidũ, ceu quædã vlceris differentiæ dicuntur. Cæterũ, cõpoſitum quippiã hîc quoque indicatur, ſed diuerſa ratione quã

vt phlegmone tentatum, aut putreſcens vlcus dicebatur. Quippe hic affectus ſunt phlegmone, & putredo: illic dolor & ſordes ex ſymptomatum ſunt genere. Pari modo & cùm dicitur cacochymō vlcus, id eſt vitioſo ſucco obſeſſum, aut fluxione vexatum, aut arroſum, cauſa cum affectu copulatur. Manifeſtumq; ex talibus eſt, methodi eius quæ de medēdo inſtituitur, primos an ſimplices, ſineq; vlla compoſitione morbos, veluti elemēta quædam eſſe. Quo magis in commentarijs qui de morborū differētijs ſunt ſcripti, omnes eos enumerauimus. Sanè nihil referat, primos an ſimplices dixeris. quādo quod primum eſt, ſimplex eſt: & quod ſimplex, primū, † ideoq; etiam elemētare. Indicatio verò curationis ex differentijs fit, ſed non omnibus. Nam recēs vetúſve vlcus nihil indicat: quanquā indicare videtur nonnullis. ſed hi ſeipſos fallunt nō aliter quā in ijs quæ ad victus rationem ſpectāt. cùm aliam initij, aliam incrementi, aliam ſummi vigoris, aliā remiſsionis indicationē eſſe dicūt. De quibus latius in ſequentibus dicturus, nō eſt quòd nūc ſim verboſior. Verū quod tantū ad rem præſentem ſit ſatis, id adijciā.

† Vetus ita legit ὥςε καὶ ςοιχειώδους ἐνδείξεως ἰάσεως, i. quare & elemētaris indicatio curationis.

Recens vlcus cùm omnino ab altero quolibet affectu eſt liberū, nec ſymptoma vllum habet adiunctum, aliam putāt indicare curationem, quā vetus. Id verò non ita ſe habet. Siquidem quod vlcus tantùm eſt, nec quicquam aliud: (eſt porrò eiuſmodi, cui nec cauitas adeſt, nec dolor, nec ſordes:

les:quodq; & omni alio affectu eſt liberum, &
pſam tantùm vlceris ſanationẽ deſyderat:cuius
tique propoſitus finis, vel vnitio, vel agglutina
io, vel coitio, vel continuatio eſt. Quippe millies
lixímus licere appelles, vt lubet, modo res nihil
nutes. Eiuſmodi igitur vlcus, ſiue recẽs, ſiue anti
quum ſit, eandem ſemper curationem requirit, ni
il planè proprium indicãte diſcrimine eo quod
à tempore ſumitur. At ſi cauitatem altè recondi-
am ſub cute habet, cõſyderare oportet vtrum ea
n ſuperiore parte ſit ita, vt ſanies ex ea prona
ffluat: an in inferiore ſic, vt illic ſiſtatur. Eius
gitur cui effluxus patet, eadem quæ aliorum cu
ratio eſt. Cui non eſt, huic ipſi moliamur effluxũ
quendam oportet. Eius duplex ratio eſt, aliàs io-
a cauitate defecta, alias in fundo tantùm aper-
ta. Quando verò harum alterutra ſit ineunda,
locebit tum locorum ipſa natura, tum verò vlce
ris magnitudo. Si nanque & loca ipſa periculo-
ſam ſectionem faciãt, & vlcus magnum fuerit,
in fundo aperire magis expedit. Sin cõtrà ſe ha-
beat, perſcindere præſtat. Deligatio verò eius inci
piat quidẽ supernè, ſed finiatur infrà, vbi ſcilicet
patet effluxus. Quòd autem differentia ea vlce-
rum, quæ à vulneratis omnibus particulis ſumi
tur, ad indicandam curationem ſit maximè op-
portuna, id in ſuperioribus eſt dictũ. Verũ ea qui-
dem vt ſimilariũ, hæc autẽ cuius nũc memini, vt
inſtrumentaliũ eſt indicatio. Sanè dicetur de ea
qua

quæ vel vt ſimilarium corporum, vel vt inſtrumentalium indicatio eſt, in ſequentibus vberius. Nunc ad proprias vlcerũ differentias eſt redeundum: ac de ipſo ſeu tranſuerſum ſit, ſeu rectũ, ſeu profundum, ſeu in ſummo corpore, ſeu paruũ, ſeu magnũ, deſumendũ. Tranſuerſa nanq; vlcera, eo quòd labra eorum magis diſsident abſuntq; à ſeſe, coniungi diligentius poſtulant: ideoq; tum ſuturis, tum fibulis in his eſt vtẽdum. Quæ verò per longitudinem muſculorum ſunt facta, hæc ſi à duplici initio deliges, nec ſuturis, nec fibulis egebis. Sin aliter deligare placebit, vel fibulis, vel ſuturis vtere. Sufficient autem pauciſsimæ omnino ſuturæ, Et magna quidem vlcera, ſi rectè ea quæ prius dicta ſunt, meminiſti, ijs quæ valẽtius ſiccẽt medicamẽtis curabis. Parua verò, vel quæ moderatè ſiccẽt, abũdè ſanauerint. Profunda verò vlcera, omnino etiam magna ſunt, voluntq; tum à duobus initijs deligari, tum verò nec labra ſua præproperè glutinari. At quæ profunda multùm longaq; ſunt, vt duplici ratione ſunt magna, ſic duplicem quoq; indicationem præſtant. Itaq; & quæ valenter ſiccent: poſtulant & ne immaturè labra cõiungas, & vt à duobus initijs deliges, & vt altis ſuturis conſuas. Ad eundem modum & ſi multæ ſimul differentiæ coierint: quarũ ſua cuiq; ſit indicatio: ſi quidem inter ſe minimè pugnent, omnibus vti maximè expedit. ſin aliquatenus ſecũ pugnent: quemadmodũ diſtinguere de talibus oportebit,

oportebit,dictum quidem alicubi in præcedentibus eſt:locupletius tamen dicetur in ſequentibus. Nunc enim finiendus hoc loco tertius hic liber videtur. In quarto qui ſequetur,de iis affectibus qui vlcera comitari plurimùm ſolent, diſceptatio erit. Tradētur autem cum his etiam internarum cauſarum curationes.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curādis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER IIII.

Quæ in quarto Methodi medendi libro habentur.

Methodus curationis vlcerum malignorum.
Quot modi ſint vlcerum curatu difficilium.
Methodus curationis vlceris curatu difficilis propter carnis intemperiem.
Vlceris curatio quando cum tu more præter naturam exulcerata ſit pars.
Methodus curationis alterius affectus quando praui humores ad particulam defluunt.
Quo pacto in quibuſdam morbis cauſam præincipientem cognoſcere cogamur.
Malignorum vlcerum curatio ſecundum Theſſali opinionem.
Contra Theſſalum quod à tempore indicatio ſumi non debeat.
Curatio vlcerũ malignorũ ex Hippocratis ſētētia.

Quod

Quod ſæpenumero alter affectus vlceri adueniēs curationē quæ vlceri debet prohibet adhiberi.
Curatio eorum quæ vlceri accidunt ex Hippocratis ſententia.
Quæ indicatio curationis ex partium ſitu ac figura ſumenda ſit.

CAPVT I.

VNVM *eſſe morborum genus, ipſam quoque continuitatem ſolutam diximus. Hæc in omnibus animalis partibus incidit: non tamen vnum nomen in omnibus ſortitur. Quippe quæ in carnoſa parte, vlcus: in oſſe, fractura (Græcis κάταγμα) dicitur: in neruo, conuulſio. Græci σπάσμα vocant. Eiuſdem generis ſunt & quæ Græci ἀπόσπασμα & ῥῆγμα & θλάσμα dicunt. Illud in ligamento, hæc in vaſis muſculisq; ex violento ictu, vel graui caſu, vel alio quopiam valente motu excitata. Quæ verò ἐκχύμωσις Græcè dicitur, plurimùm vnà cum contuſione ruptionéque incidit. Fit autem aliquando & ex oris vaſorum apertione, quàm ἀναστόμωσιν vocant, & ex ea quæ à nonnullis διαπήδησις dicitur aliud vtique tunc ſolutæ cōtinuitatis eſt † genus. Iā verò & ex eroſione, quā ἀνάβρωσιν Græcè vocāt, ſoluitur interim in animalis partibus continuitas. Verùm is iam miſtus affectus eſt, vt qui aliud quoddam morbi genus adſciſcat, quod in quātitate partium conſiſtit: veluti ſupra cùm de cauis vlceribus egimus, eſt mōſtratū. Eſt enim horū ipſorum duplex ortus: aliàs*

† In antiquis εἶδος, id eſt ſpecies.

ab

ab exciſione,ſæpe ab eroſione proueniens. Verùm exciſio quo pacto eueniat,nõ latet.Eroſio ſi intrinſecus ab ipſo animali prouenit, vitioſi ſucci ſoboles eſt.Sin extrinſecus,aut à valentibus medicamẽtis fit,aut ab igni.Et ſanè(vt dictũ ſuprà eſt) diligenter attendere oportet,et ſimplices affectus à compoſitis diſcernere.cùm ſimplici morbo ſimplex adhibenda curatio ſit, cõpoſito nõ ſimplex. At quænam in cõpoſitis curandis tenenda methodus ſit,ſuprà eſt dictũ.Cæterùm non tantùm generalitatem eius didiciſſe,ſed etiã in ſingulis eius partibus exercitatũ eſſe oportet: cùm in his quoque alijs nõ paucis methodis(vt ita dixerim) particularibus ſit opus:propterea quòd cuique morborum ſpeciei ſua ſit methodi ſpecies. Ergo quod reliquum eſt vlcerum curationis,in hoc libro exequamur,hinc ſumpto initio:Omne vlcus aut ſolũ eſt,ipſumq; per ſe,nullo nec cũ eo ſimul inuadente,nec ipſum præcedente,aut ſequẽte alio affectu, aut cum alio quopiam vno multiſve conſiſtit. quorũ alij nõ modò ſtatim ab initio vlcus excitarunt,ſed etiã nunc maius efficiunt : alij eius ſine quo nõ,vt ad curandi opus,rationẽ obtinẽt. Verùm de his prius dictum eſt. At quæ maius vlcus reddunt,de ijs hoc volumine agetur.Ac duplex in his curationis conſilium eſt,vt vel eiuſmodi affectus è corpore prorſus eximas,vel incõmodũ quod inferunt, vincas . Verùm hoc vbi exiguus planè affectus eſt,fieri licet.vbi magnus eſt,duci ad cica

tricem

tricem vlcus prius nõ poterit, quàm illi affectui remediũ attuleris. Ergo quinã & quot numero eiuſmodi affectus ſint, diligenter nobis conſyderãdũ eſt. inde nimirum ſumpto initio, vnde ſuprà eſt cœptũ: Omne vlcus, ſiue ſolum ſit, ſiue vnà cũ cauitate, & ſubiectam ſibi carnẽ naturaliter habere poſtulat, & ne quid inter oras conglutinandas interſit. quod tamen ſæpe fit, ita vt pilus, arena, ſordes, oleum, aliudve id genus glutinationẽ prohibeat. Cæterùm hæc ceu ſymptomata quædã vlcerum ſunt, & quæ morari ſanationẽ, ſi ſint, poſſunt: †officere, ſi nõ ſint, non poſſunt. Subiectæ verò carnis affectus cauſæ rationem obtinet ad id quod efficitur. Quippe ex hac, & per hanc, tum quæ diſsident, glutinantur: tũ quæ caua ſunt, carne implentur. ea ergo planè pro natura ſua ſe habeat oportet, quo hæc vtraq; cõmode perficiatur. Atque ea rectè quidem ſe habuerit, ſi id quod reliquis etiam omnibus eſt cõmune, proprium temperamentum tueatur. Itaque tẽperatam eſſe ſubiectam carnem ad vlcera tum glutinanda, tũ carne implẽda, prorſus oportet. Nunquid igitur hoc tantum ſatis eſt? An etiã ſanguinem qui adfluit, & bonum eſſe & mediocrẽ quantitate oportet? Mihi id quoque multò maximè verum eſſe videtur. Nam & qui corruptus ſanguis eſt, tantùm abeſt vt ad glutinandum & carne implendũ ſit vtilis, vt etiam ipſe nonnunquam corpus erodat, atque exulceret. & multus humor cùm in vlceri-

† In Græ. ποιῆσαι i. eſt efficere.

Idem in eod. fol. 156. 20

bus excrementa creet, ſanationem (ceu prius diximus) moratur. Atque hi tres ægre ſanabilium vlcerum modi videntur. qui ex intẽperie ſubiectæ prouenit carnis. qui ex vitio adfluẽtis ſit ſanguinis, & tertius qui ex menſura cõfluẽtis naſcitur. An nõ ita facienda diuiſio eſt, ſed ſic potius? Nẽpe ægrè ſanabilium rebelliumq; vlcerum, alia propter vlceratæ carnis intemperiem, alia ob adfluẽtem humorem talia fieri. tum intemperiẽ rurſus ipſam bifariam diduci. cùm aliás in qualitate ſola naturæ modum egreſſa ſubdita caro ſit: aliâs etiam cum acceſſorio quopiã tumore. Iam ipſum confluxum bipartito etiam ſcindi, nempe in confluentis ſucci, tùm qualitatem, tum quantitatem. Interim verò miſceri dictorum affectuũ, aut aliquos, aut etiam pariter omnes. Porrò, tradendæ eſt medendi methodus non omnium ſimul, ſed cuiuſque ſeorſum.

CAPVT II.

AC carnis quidem intẽperies ſi ſqualẽs ſiccaq; videtur, aqua temperata fouens humectansq; corriges. Quoties autẽ eo remedio vteris, eſto tibi perfuſionis humectationisq; meta, vt cũ primum rubeſcit attolliturq; particulæ moles, tu deſinas. Quippe ſi vltra perfundas, quod attraxiſti, id euocabis. itaq; nihil profeceris. Quinetiã medicamentorum humectandi facultas plenior eſto, quàm vt in ſana carne præceptũ eſt. Si verò humidior quàm pro naturali habitu caro fuerit

contra-

contraria ratio incunda eſt, ac medicamentorũ facultas ad ſiccius transferẽda, aqua verò nullatenus admouenda: imò ſi lauãdum vlcus videtur, vinũ, aut poſca, aut decoctũ auſteræ cuiuſquam herbæ præparandũ. Eodem modo & calidiorem quàm par eſt carnis habitum refrigerabis, & frigidiorem calefacies. Agnoſces verò horũ vtrunq; partim colore, partim tactu, partim laborantis ſenſu. quippe aliàs vſtionem ſentire ſe fatẽtur, aliàs manifeſtũ frigus in particula. gaudentq; vel frigidis medicamentis, vel calidis. Et alijs quidẽ rubor leuis inſidet, alijs color magis albicat. Verùm hæc diſtinguere, propoſiti operis officium non eſt. quippe in quo non dignoſcendi, ſed medẽdi methodum inſtituimus. ſed conſequentia quadam ſermonis inuitante digreſſi in hanc ſumus. Rurſus igitur ad ea quæ propoſuimus, reuertamur. Partiũ quæ cum aliquo, præter naturã tumore exulceratæ ſunt, earũ prius ſanãdus tumor eſt. Quæ verò omnis præter naturã tumoris curãdi ratio ſit, in ſequentibus dicetur. Nunc quantũ eius rei coniunctum cum vlcerum curatione eſt, tractabitur. Cùm labra tantũ vlceris decolorata duràve pluſculum fuerint, excidenda ea ſunt ad ſanam vſque carnem. Cùm verò amplius progreſſus eiuſmodi affectus eſt, deliberatio incidit, excidendúmne omne id ſit quod præter naturam viſitur, an ſpatio potius curandum. Proculq; dubio eſt ægri animum hoc caſu conſulendum eſſe. Ali-

qui

qui enim longiore tempore curari citra ſectionẽ malunt: aliqui quidvis ſubire, dũmodo citius ſanẽtur, ſunt parati. Aequè verò & mali ſucci qui ad exulceratam partẽ confluit, vt vlcerãs quidẽ eſt, ſanatio eius hic dicetur. vt malignus ſuccus eſt, aut copia redundans in proprijs ipſorum locis tractabitur. Cùm ergo qui exulceratis partibus influit ſuccus, nec multò plus iuſto, nec multò deterior ſit, auerti hunc † regerique conueniet, adſtrictis ſcilicet refrigeratisq; ijs particulis, quæ ante exulceratam ſunt. Inchoanda quoque deligatio eſt à laborante ipſa particula, deducendaq; verſus ſanam: veluti in fracturis oſſium præcepit Hippocrates. ſed & quæ vlceribus ipſis admouẽtur pharmaca, ſiccent valentius oportet, quàm ea quæ ſimplici admouentur vlceri. Quòd ſi ſiſti compeſcisq; medicamentis influxus nequeat, cauſa eius inueſtiganda eſt, atque hæc prius adimenda. Ac ſi quidẽ ob partis quæ fluxum recipit imbecillitatem aliquã id fiat, huic nimirũ medendum eſt. Fuerit autem hæc vlceratæ quoque partis propria quædã curatio. Sin propter ſanguinis copiã, vitioſũmve ſuccum, vel corporis totius, vel alicuius † ſuprapoſitarũ partiũ, illa ſcilicet prius ſunt corrigenda. Ac imbecillitas quidẽ partis propter quam plus iuſto ſuccorum illi influit, omnino ab intemperie prouenit, non tamen ab omni. Eoque ſit, vt exulcerata caro nonnunquam intemperata tantùm ſit, non autem imbecilla: nõnunquam

† ἀνασιλλειν, id eſt retro mitti.

† In antiquis ἀποχειμένων, id eſt ſuppoſitarum.

vtrunque, & intemperata, & imbecilla. Quippe imbecillitatis affectæ partis valẽtior intemperies cauſa eſt. Hanc autem, ſicut prius dictum eſt curabis vtique calidam refrigerando, ſiccã humectando, frigidã calfaciendo, humidam ſiccando. quòd ſi per coniugationẽ frigidior pariter humidiorq; locus ſit, calfaciendo pariter ac ſiccando. & in alijs ad eundem modum. †vincentẽ videlicet qualitatẽ contraria ſemper appugnãs. Huius rei ratio hæc eſt: Quicquid rectu eſt non in animalibus modò plãtiſve, verumetiã alijs quibusq; id ſymmetron eſt, mediumq́; & omnis vitioſi exceſſus expers. Cui enim nec demere quicquam, nec adijcere non partẽ aliquam, non qualitatẽ poſſis, prorſus id rectè ſe habet. Contrà, quod demi ſibi aliquid, adijcive poſtulat, id iam ab optimo ſtatu receſſit. Ad quem vtique redire aliter non eſt, niſi & quod ſuperuacuũ eſt tollatur. & quod deficiens eſt adiungatur. Ac de ijs quidem quibus partes quæpiã abundãt, deficiúntve, alibi ſermo erit. Vbi verò qualitas aliqua plus iuſto inualuit, ibi & continuò vinci contrariam illi neceſſe, & continuò vitium corrigi ex ea quæ victa antè eſt, reſtituenda. Quippe refrigerãs quod immodicè incaluit, vnà & quod deficit reſtitues, & quod ſuperat diminues. Quare quæ per intẽperiem aliquam a naturali habitu receſſerũt, eorũ ſanationem per ea quæ contraria viribus ſunt, fieri omnino eſt neceſſe. Atque ad hunc modum

† Legit in Græco, Vincentibus qualitatibus contrarias ſemper adhibentes:

Idē in loc. C. 175.20

nota

caro

caro, aliáve carnoſa quæpiam pars quæ fluxione humoris ob imbecillitatẽ affligitur, ſanari debebit. Vbi intemperiei affectũ iam ſanaueris, deinde etiam exulcerationis affectum ſanabis: non aliter planè nunc curata intemperie, quàm ſi citra vlcus incidiſſet. Quo manifeſtum ſit, nõ eſſe vlceris, ſed intẽperiei propriã omnem eiuſmodi curationem. Ad eundẽ modũ ſi aut alterius cuiuſlibet particulæ occaſione, aut etiam totius corporis, cùm in eo ſanguis mali ve ſucci redundant, vitioſum aliquid exulceratis partibus influxerit, medendũ prius eſt, vel ei quod fluxionis eſt cauſa, vel etiã toti corpori. Ita igitur & varices qui ſæpe ſupra exulceratum locum ſunt, prius ſanabimus, vt deinde mox vlcus ſanemus. Etiam qui ex liene, aut alia quauis notabili parte laborãt, ipſa prius parte percurata, mox ad vlceris curationem accedemus. Cæterùm, nulla harum curationũ ipſius eſt vlceris, ſed alterius cuiuſquam affectũs, qui vlcus vel gignit, vel certè auget.

CAPVT III.

NAM *illud quoque iam definiri tempeſtiuum videtur, nullam † externarũ, vel (vt nunc loquũtur) primitiuarũ cauſarũ curationis indicatricem eſſe, ſed huius indicationem ab ipſo affectu initium habere. quæ verò particulatim ſunt agẽda, hæc tum ab eo quod prima indicatio dictat, tũ verò ab ægrè partis natura, tũ ambientis tẽperie, quæq; alia ſunt his cognata, inueniri.*

† In Græ. tantũ eſt προκαταρκτικῶν, i. pręincipiẽtiũ.

Nam(vt breuiter dicam) à nullo eorũ quæ adhuc non permanent, indicatio ſumi eius quod ex vſu ſit, poteſt. Sed propterea quòd ad eũ affectũ noſcẽdũ qui omnino tum rationẽ, tum ſenſum lateat, ſæpe cogimur de externa cauſa inquirere: opinatur vulgus hanc quoque ſanationis rationẽ indicare. Quod planè ſecus eſt. Apparet id liquidò in ijs quibus noſci affectus exactè poteſt. Siue enim ecchymoſis, ſiue vlcus ſiue eryſipelas, ſiue putredo, ſeu phlegmone, in parte aliqua conſiſtat, ſuperuacuũ eſt cauſam quæ horũ quodlibet effecit inquirere, niſi iam etiã faciat. Sic enim ſimul quod iã factũ eſt, curabimus: ſimul quod adhuc facit, facere inhibebimus. Si verò fecit illa quidem, cæterùm iam abijt, vtique quod factũ eſt, curabimus. quod adhuc non eſt, nec ſi velimus, ſummouere id poſſumus. Quippe rei præſentis eſt curatio. eius autem quod futurũ eſt prouidentia. Quod verò nec nũc lædit, nec læſurum timetur, id ab vtroque artis munere, tum eo quod curat, tum eo quod prouidet, exceſſit. Quare nec indicatio ab hoc ad curationẽ vlla, nec prouidentiæ ratio ſumitur: ſed vti dictum eſt, ad eos tantùm affectus qui noſtrã notitiam fugiũt, externæ cauſæ cognitio eſt vtilis. Empiricis tamẽ ceu pars totius ſyndromes, id eſt cõcurſus, in quo curationem obſeruarũt, externa cauſa interim ſumitur. veluti in ijs qui à rabido cane, & omnibus qui à venenoſis beſtijs ſunt læſi. Quinetiam ex dogmaticorum quoque numero

ijs qui

ijs qui ſine rationali indicatione,ſola experiētia curare ſe talia confirmant. Quippe his quoque externa cauſa ſeu pars totius ſyndromes, id eſt cõcurſus,quæritur.Iis verò qui ex priore vſu venenoſarũ animantiũ vim norũt,atque ab hac indicationem curationis ſumunt:non ſanè ad curationis indicationẽ cõducit externa cauſa cognita ſed ad præſentis affectus cognitionem.Nam pone ſciam ſcorpionis venenũ frigida vi eſſe,ſumamq́; veluti à frigido remedij indicationẽ:nullo tamen ſigno intelligam talem eſſe in hoc corpore affectũ manifeſtũ eſt ſi ſcorpiũ percuſſiſſe didicero, quòd calfacere tum corpus totum,tum punctam ab eo particulam conabor,nulla amplius expectata experientia,ſed ab ipſa rei natura indicatione ſumpta.Monſtratum enim in ijs libris eſt qui de medicamentis ſunt inſcripti,in quibus exercitatum eſſe cenſui quiſquis ex his cõmentarijs fructũ percipiet,nullã eiuſmodi facultatem ſine experiẽtia inueniri.Eſſet enim profectò felicitatis cuiuſdam munus,ſi quis inſpecto lithargyro,aut caſtoreo, aut cantharide, protinus eorũ vires intelligeret. Verùm ſicut in omnibus peccata, tum ab ijs qui modum excedunt,tum qui citra conſiſtunt,committuntur:ita nimirum hic quoque,ac δὶς διὰ πασῶν(vt in prouerbio Græco eſt) non ſemel(arbitror)inter ſe diſcordant,& qui neque in hodiernum vſque diem affirmant ſciri medicamentorũ vires,idq́; poſt tantam experientiam, & qui ex

vna experiētia ſciri eas cenſent. Nā & hoc præcipitāter inconſulteq; dictum eſt, ſi vtiq; inconſultū eſt quod fieri omnino nō poteſt: & illud hominū eſt, aut omnino attonitorū, aut planè litigioſorū. Verùm de his plura expectare nunc nō oportet, vtpote de quibus dictū latius eſt, tū in tertio de tēperamentis, tū in ijs libris, quos de medicamētis inſcripſimus. Cæterum, (vt dixi) ad noſcendos affectus aliqua externarum cauſarū conferunt. Vbi verò præſentis affectus nihil latet, nulla iam externæ cauſæ eſt vtilitas. Ac diximus quidē in ſuperioribus, non eſſe in idē cōiungendas vtraſq; doctrinas, ſed ſeorſum Empiricen, & ſeorſum tradendā rationalem. Memoria autem tenendū nunc quoque eſt, quòd, quoniā propoſitū nobis in his cōmentarijs eſt ſolam rationalē tractare, quanquā ad quæpiam horum quæ dicimus, non opponitur quòd abſolutè vera non ſint, ſed tantùm ex methodicorū ſectæ ſententia: aliquē tamen id per ſe ratiocinari, vltroq; apponere debere. Nūc enim ipſi appoſuimus nullam externarum cauſarū ad curationis indicationem conducere, ſed ad affectus aliquando agnitionē, fatentes videlicet externā cauſam ijs qui empiricè quiduis, curāt, vnā eſſe partem totius concurſus. idq; ſiue ij ratione reliqua curāt, ſiue omnia empiricè. In ijs autem quæ deinceps ſcribentur, non erit neceſſe hoc adſcribere. Rurſus igitur ad propoſitum redeamus, indubitatum illud principium præſumentes, quo etiā

in

in præcedentibus ſumus vſi, vbi diximus primum ſcopum quò medicus tendat, affectum ipſum qui curari deſyderet, indicare. ex hoc verò & reliqua omnia ſumi. Quòd verò cum hoc ſcopo nulla externæ cauſæ ſocietas ſit, ex ipſis maximè vlceribus à quibus ſermo eſt ortus, intelligas. Finge enim ex † eo quòd in partem aliquam procubuerit, natũ vlcus eſſe. Quod ſi ſit, ex vitioſis prouenire ſuccu manifeſtũ eſt. Ita enim in morbis facere natura ſolet: cùm corpus expurgat, omne excrementũ ad cutim trudit. Atque hanc quidem vlcerari, totum verò corpus purgari accidit. Quænam igitur eſt eiuſmodi vlcerum ſanatio? Nempe quæ reliquorũ omnium, quibus nullus affectus malignus, quem κακοήθη Græcè vocãt, eſt adiunctus. Verùm ſi hoc ſic ſe habet, manifeſtũ eſt nullam eſſe ad curationẽ à cauſa quæ vlcus excitauit, indicationẽ. Atqui ſi vitioſus ſuccus remaneret, omnino aliqua ab hac quoq; indicatio ſumeretur. Verùm alioqui etiam abſurdum eſſet, ſi curationem poſtularet, quod amplius nõ ſit, aut ſi curationem indicaret, quod nullius indigeat. Quare dicere indicationem curationis ab externa cauſa ſumi, omnimodo eſt abſurdum. Quoniam ergo non ab hac, perſpicuum eſt ab ea quæ præſens eſt indicationem fore. At qualis tandem ea eſt indicatio? Nempe ei qui exactè loquetur, quæ ad prouidentiam pertinet? (προφυλακτικὴν Græci vocant) qui abuti vocabulo volet, † medicinalis. Quandoquidem

† Græcè tantũ eſt ἐξ ἀποσκήματος, id eſt abſceſſu.

† θεραπευτική

ipſorũ etiã vlcerũ,ſiue tantùm vlcera ſimpliciter ſint,ſiue etiã cũ cauitate,ſiquis dilıgẽter æſtimet. ex fugiendis proſpiciendisq; ijs quæ naturæ officient, ſanatio perficitur. Et in ſumma in quibus quod efficitur naturæ ipſius opus eſt,veluti vlceris glutinatio,& ex carne impletio:in ijs ad eam quæ prouidet artis partem , omnis pertinet cura. Cæterùm ſanatio vulgo dicitur. Ideoq; etiam huius quæ prouidet partis artis in altero genere conſtitutum eſt quod morboſum affectum iam præſentem ſummouet:in altero,quod eum qui nondũ vrget,prohibet. Itaque hic quoque iuniores medici de nominibus contendere ſe non intelligunt. Par autem erat,ſi de rebus ſtudioſi eſſent,illud inueniſſe,duas eſſe functionum medici primas differentias. Aut enim eos qui nunc vrgent affectus, ijs quæ moliuntur curant: aut eos qui non ſunt, fieri prohibẽt.Ergo præſentes iam affectus tollere, ſiue amouendis ijs quæ naturæ opus impediunt, id fiat,ſiue per medicamẽta quid ipſi moliamur, omnes profectò homines curare dicunt:cauere autem ne accidant,proſpicere.Et ſanè ea quæ ſuccorum vitio ſunt exulcerata, curant ij qui ratione ac methodo artem adminiſtrant,ſimul illos purgantes, ſimul ea quæ naturæ motus impediunt, auferentes.Quorum vtraq;,qui exactè loquitur, prophylactica vocat.Vetãt nanq;(vt in proximo oſtenſum eſt libro)omnia talia,aut ſordem vlceri, aut humiditatẽ nimiam vitioſámve innaſci.

Caput

CAPVT IIII.

NON eſt igitur de nominibus anxiè contendendum, ſed methodus potius aliqua ſanandorum vlcerum tradenda. qualem (arbitror) ipſe tum in proximo libro, tum in hoc præcipio. Ego nanque vel ſtupiditatem Theſſali demiror, ita de vlcerum quæ cacoëthe dicuntur,
« curatione ſcribentis: Sunt autem per quàm ne-
« ceſſariæ, & communitates vlcerum diuturnorũ,
ac non ſaneſcentiũ, aut poſt cicatricem inductam
« redeuntium, ad hoc vt in ijs quæ non coaleſcunt
« quidem, æſtimetur quid ſit quod prohibeat, idq;
« tollatur. in ijs verò quæ poſt cicatricem inductã
« renouantur, vt cicatricem tenere cogas, roborans
« ſcilicet (ſic enim † τὸ μετασυγκρίνειν vertimus)
« vel patientem particulam, vel etiam communi-
« ter totum corpus: atq; ne facilè patiatur, id præ-
« parans per ea quæ hæc faciant præſidia. Atq; hæc
quidem Theſſalus cùm in principio ſtatim libri
de chirurgia propoſuiſſet, poſtea de ijs ipſis latius
« ad hunc modum ſcripſit: Diuturna vlcera & quæ
« non ſaneſcunt, aut quæ ad cicatricem perducta
« denuò reuertuntur, hæc indicant. Quæ quidem
« ad cicatricem non perueniunt, vt quæ coitionem
« fieri vetant, auferas, ac locum affectum noues.
« Poſtquam ſimile recenti vulneri feceris, rurſus vt
« cruentum ſanes, Quod ſi non proceſſerit: vt phleg
« monem mitiges, & reliquam diligentiam adhi-
« beas. Quæ verò ad cicatricem veniunt, & rurſus

ſe

† μετασυγκρίνειν Theſſalo eſt μεταποιεῖν τοῦτ᾽ ἔϛι τὸν τρόπον τῆς πωροποιίας ὅλον ὑπαλλάττειν. Sic ita nõ multò pòſt Galenus explicabit.

ſe aperiunt in acceßionibus quidẽ, & exulcerationibus, vt ſimili modo cures ijs quæ recẽs phlegmone vrget. ex ijs quæ mitigare ſolent, cataplaſma inducens. idq́; donec deferueat ira. vbi deferbuit, adiuues ad cicatricem inducendam. poſt hæc vt partes circumpoſitas latè cõplexus malagmate, quod ex ſinapi ſit compoſitum, rubere facias, aut alio quopiam quod mutare poſsit, ac vt minus malo pateant efficere. Quòd ſi ita non ceſſent, etiã totius cõmuniter corporis curã habeas, ipſum per varias exercitationes, & geſtationes, & vociferationes, adhibitis ſcilicet earum rerum peritis, † roborans: etiam victus ratione gradatim tum aucta, tum diminuta, principio à vomitione † per radiculas facto. Vteris etiam albo veratro, alijsq́; omnibus quibus vtimur in ijs qui diuturni ægrèque ſummoti morbi victus rationi ſubijciuntur.

† μετασυγκρίνων.

† διὰ ῥαφανίδων, i. per raphanos.

Atque hæc quidem eſt Theſſali dictio. Operæpretium verò eſt æſtimare hominis vel ſtuporem, vel audaciam. vtique ſi rectè ſe dicere ſibi perſuaſit, ſtuporem. ſin conſcius ſibi nihil dicere, imponere omnibus legẽtibus ſperat audaciam. Ex diuturnis vlceribus quænam eſt, ô generoſiſsime Theſſale, curationis indicatio? Ego ſanè neque ex his, neque ex recentibus, nec omnino à tempore in vllo morbo curationem vnquam inueni, ſed ex ipſo quem ſanandum mihi propoſui affectu. Prorſus enim ſi tempus ſpectabitur, tanquam ab eo indicatio ſumatur, alteram omnino ſecundus, alteram ter-

tius

dies indicationem dabit. ad eundem modum, & quartus alteram à quinto, & ab his omnibus ſextus, & à reliquis ſinguli qui poſt iſtos. Sic affectus quos curamus, non vltra nobis ad conſyderationem proponentur, nec ab his indicatio ſumetur. quo tamen ne cogitari quidem magis alienū à ratione poteſt. Quomodo ergo neceſſariæ ſunt diuturnorum vlcerum communitates, vbi nihil indicare tempus ipſum per ſe poteſt? Nō enim profectò vbi a malis ſuccis vlcus eroditur, diuerſam ex eo poſt quatuor menſes indicationē ſumemus. ab ea quàm ſtatim ab initio ſumpſimus. Ego ſanè nec cinere quidem eiuſmodi vlcus diuturnum eſſe ſed protinus in principio cauſam eius adimerem. Nam & noſſe affectum à principio plerunq; licet, et indicationem ab affectu ſumi eſt neceſſe. Tempus verò quid amplius quàm dierum numerum docere nos poſſit, non hercle poſſum conijcere: niſi id voluit Theſſalus, ad eiuſmodi vlcera noſcenda tempus omnino eſſe manendum. Verùm ſic primùm idiota prorſus ſit, ſi videlicet fatetur nō prius agnoſcere ſe affectum, quàm vlcus inueterauerit. Deinde illud quoque apertè fateatur oportet, ex alio ſuggeri ſanationis indicationem, ex alijs praberi affectus notitiā. Nam eſto conferat aliquid tempus ad agnitionē, certè indicatio curationis à tēpore non ſumitur. Quid enim ad rē pertineat, ſi quod vlcus inueterauit, adimere quæ coitionē impediant, & nouare locū qui affligit?

Nam ſi propter fluxionem malignam, quam cacoëthe dicunt, vir inepte vlceris labra hoc vel illo modo ſunt affecta: quid cõmodi erit, ſi ea exciderisantequam fluxioni ſiſtendæ conſulueris? Videlicet vlcus latius efficies, veluti nonnulli faciunt eorũ qui ſimiliter vt tu vlcera curant. Siquidem cauſa quæ ea & dura, & calloſa, prius reddidit, adhuc manẽte, nihil aliud ex his excidendis accedet, quã vlceris amplificatio. Quippe illa ipſa quæ excideris, perinde & dura, & calloſa, rurſus erũt, atque ea quæ prius. Quanquã ne id ipſum quidẽ adiecit prudẽs ſcilicet Theſſalus, calloſa, & dura, & decolorata exulceratæ partis excidenda eſſe: ſed abſoluto ſermone abſcindi quæ coitionem morantur, iubet, ac nouari. Ac ſi quidem ſummouere cauſas quæ glutinationẽ morantur, ſuaderet, & vetus ea ratio eſſet, nec ipſe eum accuſarem. Præcipitur enim ab omnibus ferè antiquis medicis quicunq; ratione quadam, ac methodo de vlcerũ curatione ſcripſerunt cauſas quæ illa creant, abſcindendas eſſe, æquè profectò vt cæterorũ omniũ morborũ. Non enim (arbitror) in vlceribus manẽte adhuc cauſa quæ ea excitauit, hanc prius tolli expedit, in alijs morbis nõ expedit, ſed omnino in omnibus in quibus effectrix cauſa adhuc manet, ab hac inchoanda cuaratio eſt. Quòd ſi, quæ coitionem impediunt, non dixit de omnibus cauſis, quæ eam impedire poſſunt, ſed de labris tantũ, veluti ex ijs quæ ſubiecit, oſtendit, plus certè neſcire,

quàm

quàm ſcire eorũ quæ ad vlceris curationem ſpectant, videtur. Quippe fieri aliquando poteſt, vt & hæc cauſa ſola ſit, quo minus ſaneſcat vlcus. poteſt etiã (vt dictũ eſt) cauſa eſſe, & quæ citra tumorem præter naturam ſit in exulceratis partibus intemperies, & quæ cum tumore quidem aliquo coniuncta ſit, non tamen qui omnino ſibi labra excidi deſyderet. poteſt & † varix ſuperians, vel lienis auctior, vel in iocinore vitiũ aliquod, præterq; hæc omnia imbecillitas partis ægræ quæ ipſa quoq; intenſa quædam eſt intemperies. Eminetiã vitioſus in toto corpore ſuccus, cacochymian vocant, maxima ſcilicet cauſarũ, quæ incommodare vlceribus poſſunt. Vexat ſanè non minus vlcera, & ſuccorum æqualiter ſe habentium ſuperantia, quã plethoran vocant. Horũ quodq; admimi Theſſalus iubet, laudo hominem, ceu veteribus ſubſcribentẽ, ſin labra tantũ, vnum nouit in multis, ſed quod nec opiliones lateat. Quippe ſi alio vlceris labra dura, & calloſa, & liuida, & ra, & alio quopiam notabili coloris vitio vit, prorſus ea circuncidere non dubitabit. Eſt m circuncidere res promptiſſima. maius verò pprium, atq; artis egens medicamentis ſanare, ſſalus autẽ nec quæ labra molliri medicamẽtis ſunt, vnquã nouit. quippe fatentur eũ penitus c artis partẽ declinaſſe, ita vtiq; vt ipſe quoq; icat, nec omnino experientiam rationalémve trãm de vllo medicamento viſus eſt habere: quod

† In impreſ. habetur σκίῤῥος. ideſt tumor cũ duritie. in antiq. κιρσός, id eſt varix.

quod ipſum quoq; ex libro eius de medicamentis oſtenditur. Verùm de iis quæ ibi non rectè ab eo ſunt prodita, in progreſſu operis dicemus. Nunc de diuturnorũ vlcerum ſanatione, quam in priùs poſita dictione tradidit, paramus diſſerere. Sanè melius fuerat non diuturna, ſed cacoëthe ea vocaſſe, tum naturam eorũ narraſſe, & cauſas generationis eorũ expoſuiſſe, curationemq; cuiuſq;. primùm quidem cõmunem omniũ, quatenus vlcera ſunt: qualem in tertio libro deſcripſi, deinde priuatam cuiuſq; pro efficientis cauſæ ſpecie, veluti in hoc libro docui. Hic cùm nihil horũ fecerit, & nouandum vlceratũ locum cenſet, & vbi inſtar recentis vulneris fecerit, vt cruenta ſanandum. Hoc ſanè quis in operibus artis exercitatus non euidentiſsimè intelligat ab eo eſſe ſcriptum qui nunquam vlcus curauit? Sanaréne vlcus diuturnum, vt cruentum quiſquam poteſt, vbi id ſimile recẽti vulneri fecerit? Vtrúmne labris eius fibula adductis, an ſutura coniunctis, an potius horum nullo, ſed medicamẽto quod cruentis ſit aptum, & cũ hoc ſola deligatura fretus? Quis eſt qui non norit vlcus omne cacoëthes ſtatim etiam cauũ eſſe, vtpote ex roſione natum? Nunquid igitur inſulſe Theſſale fieri poteſt, vt coaleſcat cauum vlcus priuſquam cauitas carne ſit impleta? an non eſt hoc vt cruentũ ſanare? Ergo ipſe tu fruſtra cauorum vlcerum curandorũ indicationẽ non eſſe glutinationem, ſed impletionẽ ſcripſiſti. Quòd ſi etiam

non

non eſſet ex ſe cauũ omne vlcus † contumax, certè dum (vt tu præcipis) exciſis videlicet labris, vt cruentum efficitur, ex neceſſitate cauum fit, maximamq; conquirit labrorũ diſtantiam: adeò vt nõ videam quomodo id glutines, & coire vt cruentum facias. Nam ſi adducere violenter labra, quæ plurimùm diſtant, tentabis, phlegmonem neceſſariò accerſent, nec coaleſcent, id quod tantùm intelligere mihi Theſſalus videtur. Subdit enim: Si non fuerint victa vt phlegmonem mitiges. Sa- « tius verò fuerat ſcribere. Cùm non vincentur, vt phlegmonẽ mitiges. Nam neceſſe eſt non eſſe vincenda. Verùm vt hoc quoq; Theſſalo donetur, atq; id trãſeamus, nec valdè anxiè examinemus: nec illud cuius apertũ eſt, quòd a cõmunitate, quam ipſemet tradidit, prorſus receſſit. Quippe ſi quod obſtat auferemus, nihil amplius de communitate diuturnorũ vlcerũ, quæ diuturna ſunt, ſumemus. Sed detur hoc quoq;, videamus quæ ſequũtur. Scribit enim ad hunc modum: Quæ ad cicatricem ve- « niunt, & rurſus ſe aperiunt, hæc in acceſſione & « vlceratione ſimiliter curabis ijs quæ recenter ve- « xata phlegmone ſunt. Poſt hæc ſubdit, Malagma- « te quod ex ſinapis ſemine fit, circũpoſitis partibus ruborẽ excitandũ. Quid ais inſane, etiã ſi acre & calidũ ſit quod influit, rubrefieri particulam ex ſinapis ſemine oportet vt quod in multo tẽpore cõtrahere ex fluxione debebat, id ſtatim ex tuo medicamẽto obtineat, tota videlicet vlcerata, atq;

† cacoëthes.

eroſa?

eroſa? Nã veteres eas patiũ imbecillitates, quæ vel ex frigore, vel plurimo humore citra manifeſtũ calorem acciderant, rubrefaciendo curabant. Tu rubrefication in omnibus deinceps vteris, primũ nullo facto diſcrimine, propterne partis imbecillitatem, an propter fluxionis malitiam non ſanetur vlcus. Deinde ordinem inuertis. Nam cùm ſinapi particulã vſſeris, nec quicquam profeceris, tam ad corporis totius curationem accedis. cùm contrà (vt arbitror) tum ratione, tum experimẽto de ijs ſit ſtatutum, vt toto prius corpore a ſuperuacuis libera, tum calidum aliquod acreq; medicamentũ parti admouere ſit audendũ. Quippe eiuſmodi medicamenta omnia cucurbitæ ritu ad ſe trahere à toto corpore ſunt habilia. Itaq; niſi id prius vacuaueris, materiã fluxionis acri medicamento relinques. Hoc enim tũ Empirici medici fatentur, tum dogmatici. hoc philoſophorũ optimi ſenſerunt. Nam cùm eorum quoq; meminerit Theſſalus, non alienum ſit eo citare teſtes. Quòd oculum rectè ſanare ante totum caput non licet, neque hoc ante totum corpus: ſic Ariſtoteles, ac Plato, de morborum curatione ſenſerunt, ſanè & Hippocrates, & Diocles, & Praxagoras, & Pliſtonicus, & veteres vniuerſi. Theſſalus verò ſolus non ſic, ſed primùm ad medicamentum ex ſinapi venit. pòſt de toto corpore ſolicitus eſt, ne hic quidem prudenter quicquã docens. Nam cùm liceat corpore medicamẽto quod purget ſemel vacuato,

mox

mox ſalubri victu ipſum reficere, hic vociferationũ meminit, exercitationũq́; & geſtationum, & victus certo ambitu mutati, tũ vomitionis ex radicula: mox ſummã his imponit, ipſum veratrũ. Idẽ ſcilicet qui ſine vllo magno negotio omnia ſanare promiſit. Ego verò ne intelligere quidẽ poſſum quomodo quiſquã aut deterius, aut maiore tẽporis diſpẽdio, aut maiori magis opera vlcus ſanauerit. Age igitur ſicut vſu nõnũquã vidimus, ſic verbis quoq; hominẽ fingamus, cui ſanari vlcus cõtumax ſit opus. Eſto aliquis qui cætera quidem ſit ſanus, ſed ex ſcabẽda derepente quapiã particula veluti brachio, puſtulã ſtatim excitarit, mox eadẽ ipſa particula iterũ atq; iterũ pruritu vexetur, puſtulaq; dirupta vlcus decolor inæqualiter eroſum gignat, atq; hæc in tribus quatuorve diebus à principio inciderint. Dicat mihi hoc loco quiſpiã ex medicis, qui Theſſalũ imitãtur, quonã pacto ſanare eiuſmodi vlcus cõueniat. Ego nanq; cacoëthes omnino id dico, & ob id qualis ſit totius corporis affectus, ſtatim conſyderabo. Inueniã nãq; tum ex vlceris ipſius ſymptomatis, tum ex notis quas totum corpus præ ſe feret, cuius maximè generis ſit is qui redundat ſuccus. Atq; hunc medicamento protinus educam, nec protraham dum totus hominis cubitus affectum quendam contumacem rebellemq́; curationi contrahat. At Theſſali ſectatores, ipſius videlicet præcepta ſeruantes, primùm expectabunt dum vlcus inuete-

ratum ſit, quò in mirificam illam inueteratorum vlcerum communitatem recidat. quaſi non longè melius eſſet contumacium vlcerum, non autem inueteratorum communitatem, quæ curationem indicaret, tradere. Mox duorum alterũ, aut excident, & ceu recens vulnus reddent, ac veluti ad glutinandum partes eius adducent. aut primùm quod ex ſinapi conficitur medicamento vtẽtur. Quo non proficiente, ad ſublatas voces, & geſtationes, & reliquas exercitationes, & victum per circuitus mutandum confugient. ab ijs vomitionem ex radicula mouebunt. Quòd ſi his vlcus non ſanabitur, veratrum dabunt. Sin nec id profecerit, hominem in Libyam ablegabunt. Nam id quoque adijcere debuit Theſſalus, pòſt eximiam illam contumaciam vlcerum curationem. Quippe in vociferationibus, geſtationibus, & alijs eiuſmodi immoratur: quaſi malum habitum corporis (quam καχεξίαν Græci vocant) non vitium humorum (quam κακοχυμίαν dicunt) curent. Et quid miri ſi tum fatentur ſe vlcus cacoëthes ſtatim vt eſt natum non noſſe, tum vero dum ſit inueteratum, ac ſæpe circatricem ducat, ſæpe ſe aperiat, manent, † antequam quid facto opus ſit intelligant; vbi etiam eos qui quoquo modo febricitent, acceſſionem quæ tertio die futura non futurave eſt, tranſire cenſent? Adeò videlicet ad vnguem contemplationem de criſi pernouerunt, aut ſummum morbi incrementum futurũ proſpicere

† In exemq. eſt πρὸς τὸ γνῶναι,

poſſunt

poſſunt. Quid igitur ſæpe accidit? Nempe tabeſcere in lectulis horum culpa homines, qui ſtatim ſecundo die explicari potuiſſent. Quippe non ſemel nos, aut bis terve, ſed ſexcenties tum ipſi multos febricitante ſimul vt prima acceſſio deſijt, lauimus: tũ præceptores noſtros idipſum facere vidimus, intrepideq; decætero victitare permiſimus, ceu pòſt febri carituros, quos ſapiens ſcilicet Theſſalus, qui primam diatriton, id eſt tridui inediã excogitauit, prorſus arefeciſſet, totis (puto) tribus diebus fame confectos: mox dein (arbitror) modicè ſcilicet in quarto die nutriuiſſet: ab hoc paulatim reficiens, vix ſexto aut ſeptimo ad conſueta munia qui ſemel febricitaſſent, dimiſiſſet. Adeò *ſemper homines in morbis tabefaciunt, à quibus vtique facilè poſſent liberari.* Nam *cùm pauciſsimis diebus ſanari vlcus contumax incipiens poſſet, Theſſalus id in annum, aut etiam longius tempus incurrere ſinit. Manere nãque dum id cicatricem ſæpe inducat, ſæpe etiam ſe reſoluat, vt ſcias an contumax ſit, mox vbi curationem inceperis, ne tunc quidem corpus ſtatim purgare, ſed primùm medicamento ex ſinapi, dein geſtatione, & vociferatione, & certo victu, poſt radicula, ab his veratro vti, hæc quid aliud quàm annum expectãtis ſunt? An, per Deum immortalem, cùm ſex diebus, aut plurimùm ſeptem poſſet homo curari, multos menſes trahemus, quò vi lelicet primùm an cacoëthes vlcus ſit ſciamus,*

dein curationem inchoabimus? Et quæ demũ neceßitas erat propriam inueteratorum vlcerum communitatem tradẽdi, præſertim cùm nihil ad curationem conducat: licueritq; non inueteratorum,ſed cõtumacium,nec horum mehercle communitatem indicatricem, ſed curationem ſcribere? Quippe accidit quibuſdã tum vlceribus tum morbis,vt contumaces rebellesq; ad curandũ ſint: nec tamen inde curationis indicatio ſumitur,ſed affectus ipſe primã curationis indicationem ſuggerit. Ex ea verò & quæ ſunt agenda inueniuntur, ad eum modũ quem ipſe tradidi. Quare hoc eſt methodo curare. quod nos facimus,veteres imitantes,ſi modò methodũ eſſe oportet vnam quandam vniuerſalem viam,quæ omnium particularium ſit communis. Hic verò etiam in hoc fallitur: putatq; quicquid omnino in ijs habetur, qui methodo aliquid faciunt, ipſam methodum eſſe. Nam notitiam certè habeat oportet tum ſimilis tum dißimilis,qui methodo quidvis molitur. nõ tamen ipſum hoc methodus eſt,ſimilis ſcilicet diſſimilisq; notitia. neq; hoc Ariſtoteles Platóve affirmat,quos falſo Theſſalus citare audet. Verùm hæc ad præſens refellere non attinet. Quare rurſus ad medendi methodum reuertor. promittoq; oſtenſurum me tum vnũ eſſe eius in omnibus curationibus principium: tum viã quæ ab eo principio ad finẽ vſq; ducit,in omnibus particularibus ſimilẽ eſſe. Quare etſi in ſingulis morbis priuata

quædam,

quædam methodus ſanandi videtur, commune tamen in omnibus genus vnum eſt. Auſpicari nanque perpetuò oportet ab indicatione quæ ab affectu, cui mederi paramus, accipitur. æſtimare verò ac diſcernere an cauſa quæ affectū excitauit, iam deſierit. nam nūc quoq; ipſum tum augeat, tum faciat. Dein, ſi deſijt, ad eā quæ in tertio huius operis libro traditur, methodū eſt veniēdum. ſin adhuc facit, ad eam quæ hic docetur. Quippe eadem hac methodo tum phlegmones, tum febris, tum omniū vno verbo morborum remedia inuenias: vtiq; ſi nihil etiamnum fit, de præcedētibus cauſis non laborās, ſed ab ipſo tantùm affectu ordiens. ſin nunc quoque aliquid fit, duos tibi curationis fines proponēs, tum alia deinceps, vt dictū eſt, faciēs. Sed enim mirari ſtupiditatem eorum, qui Theſſalum ſequuntur, eſt operæprecium: non vtiq; quòd in talibus delinquunt, ſed quòd dyſpathias, & metaſyncriſeis, & imbecillitates, & firmitudines, & alia id genus nomina non pauca proferētes, quæ per ea ſignificentur, ne nūc quidē, ſi interroges, reſpondere poſſunt. Nam quid ſit qd' in omnibus diuturnis vlceribus Græcè dicunt μετασυγκρίνειν τὴν ἕξιν, nec ſimiliter inter ſe oēs, nec clarè, nec prudēter reſpōdēt. Atqui ſi vel antiquum nomē eſſet, vel ab vllo Græcorum vſurpatum, ex ijs fortaſsis quæ illi ſcriberent, intelligi poſſet de quo id negotio dicerent. Nunc quoniam ſtupiditatis ipſorū proprium eſt, vtique ex Aſcle-

piadis hypoteſi natum, ſicut & reliqua eorũ placita, æquum profectò eſt ipſi ſua ſomnia interpretentur: vnde ſcilicet quod Græcè dicitur συγκρίνεσθαι τὰ σώματα, καὶ διακρίνεσθαι, quaſi miſceri ſecerniq; corpora dicas, ſolis ijs qui corpuſcula, & meatus, aut indiuidua, & vacuũ, aut denique impatibila, & inalterabilia, prima elemẽta ſtatuunt, liceat vſurpare, ſicut certè vſurpant, & aßiduè ipſis nominibus vtuntur. Quinetiam ipſe Theſſalus in canone, cùm hæc principia confirmat, nouat quidem aliquid ibi quoque præter ea quæ a Themiſone & Aſclepiade ſunt poſita: cæterum quod ſentit, docet ſane non obſcurè. Non enim prorſus ſicut Aſclepiades cùm in ſymmetria quadam, id eſt competentia exiguorũ meatuum ſanitatem, in ametria, id eſt incõuenietia morbũ conſtitueret, reditum ad priſtinam meatuũ ſymmetriam ſanationem putauit: ita Theſſalus quoq; eſt arbitratus, ſed totum exiguorum meatuum ſtatum cenſet immutandum. Atq; ex hac opinione proceßit metaſyncriſeos nomẽ, idem planè indicãs poteſtate, quod Græcè μεταποροποιήσεως, id eſt, exiguorum ſtatus mutatio. Cæterùm non decebat ipſum in quibus fugere ab incertis obſcuriſq; iubet, & tantùm ijs communitatibus quæ euidenter apparent, animũ intendere, in ijs quoq; dogmaticorum vti nominibus. At noli (inquiunt ſectatores eius) cùm his vtitur, dogmaticè eum audire, ſed ἀφελῶς, id eſt ſimpliciter. Nam ita ferre

ſuppe-

ſuppetias ex ſectatoribus eius quidam ſolent, videlicet ad aliud rurſus nomē nos reuocātes, nempe ἀφέλειαν, quā nos ſimplicitatē vertimus. quā ne ipſam quidem quid ſignificet, ipſe ſanè intelligere poſſum. Si enim ſicuti ipſi hoc quoque rurſus exponunt, ad aliud ſcilicet magis friuolum nomē nos remittentes, nempe Græcè βιωτικῶς, quod ipſum rurſus exponentes ſignificari per id dicūt, idem quod vulgo hominum ſimiliter, vtiq; tantundem fuerit ἀφελῶς ei quod non definitè, nec exactè, ſed ſine omni tum arte, tum ſcientia. ſiquidem loquuntur homines qui magis ſunt ad loquēdum præcipites, artium nomina ſub ſenſibus quibuſdam qui nullo fundamento nituntur: rogati verò quid ſignificent, oſtendere clarè non poſſunt. Quod ſi hoc Theſſaly iſti accidere ſibi fatentur, loqui ſe quæpiam, nec intelligere ſe exactè quæ loquātur id ipſum profectò fatentur, quod nos illis obÿcimus. Nam metaſyncriſis illa, ſi quidē de immutāda poropœia, id eſt exiguorum meatuum ſtatu dicatur, certè intellectus aliquid habuerit, ſignificaueritq; rem aliquam, cæterùm friuolam multis modis. nam nec ex corpuſculis & meatibus corpora noſtra conſtant, nec ſi hoc verū eſſet, poſſet tamen aliquis docere qua ratione ſinapi meatuum illorum ſitum immutaret. nec ſi id quoque oſtendere aliquis poſſet, conſentiens eorū ſectæ eſſet, qui ſe apparentibus communitatibus contentos eſſe dicūt. Ne igitur vtantur hoc nomi-

ne,nec nobis negotia faceſſant. Licet enim & ſine metaſyncriſeos nomine, diuturnorum vlcerũ curationem alijs verbis dicere,ſicut Empirici faciunt. Quòd autem & in ἀτονίας,id eſt imbecillitatis vocabulo ſimili modo nugentur, monſtratum prius eſt in ſecundo libro. Si enim ſicut Empirici nomen vſurpant, aliud prorſus non ſignificant,quam quòd actio non ſeruatur. Sin autem facultates aliquas gubernare animal proponũt, quales tum nos aſſerimus, tum omnes ferè veteres,præter id quòd Aſclepiadis dogmatis contradicunt,etiã incerta,& de quibus parũ inter authores conueniat,attingũt, quãuis ea fugere iubeant. Sed dic nobis Theſſale clarè, quid ſibi velit illud μετασυγκρίνειν? Si nanque exiguos meatus mutare:& falleris,& quæ incerta ſunt vſurpas. Si firmari ſanamq; reddi corporis particulam, vel hominem totum,nihil hîc præter nomen plus quàm Empirici doces. Quippe ſciunt hi quoque remedijs quibuſdam admotis reddi hominem ſanum: cæterùm qua ratione remedia id faciant, vtique neſciunt. Neque enim an exiguos meatus mutet medicamẽti facultas,neq; an ſymmetriam efficiat,neque an totam patientis particulæ qualitatem alteret, poteſt Empiricorum quiſpiam dicere. Atq; illi ſaltem ſunt modeſti: vt qui vnũ ſe ſolum ſcire dicãt,huic ſcilicet morbo in hoc tẽpore ſi medicamẽtum ex ſinapi adhibeatur, ſæpe notaſſe ſe vtilitatem ſecutam. Non tamẽ metho-

dos loquuntur, nec ſupercilium attollunt, nec tali ſibi notitia placent, nec antiquis maledicunt, nec Hippocratem pro nihilo habent: imò verò ipſum laudant, fereq; omnia verè dixiſſe affirmant. Hic verò Theſſalus qui tum hunc, tum reliquos omnes medicos contemnit, Empirica contumacis vlceris præcepta ſe ſcribere non intelligit: quanquam ſi vel hoc commodè faceret, vtiq; aliquid operæpretium faceret. Atqui ne id quidem feciſſe videtur, cùm ordinem remediorum inuertat, & prius partis remedijs vtatur, quàm totũ corpus præparauerit. Nam hoc inſignis inſcitiæ argumentum eſt: cùm in vno eo ferè omnibus medicis conueniat, quamuis in plurimis diſſentiant, quòd totum corpus vacuum purumq; ab excrementis antè ſit reddendum, quam vlla pars valentibus remedijs ſit ſubijcienda. Nam ſiue experientia indicare quis velit, ſiue etiam ratione (tertium enim quo iudicet, neq; in alia quapiam arte, neque in vlla vitæ parte quiſquam habet) maximum eſſe incommodum deprehendet: cùm, toto corpore ſuam curam requirente, priuſquam illi ſit proſpectum, afflictæ parti acre aliquod & calidum medicamentum ſit admotũ. Trahit enim ad ſe, cucurbitæ more, ex toto corpore ſuperuacua: atq; ita in graui parte affigit, vt ægrè auelli poſſint. Quo magis operæpretiũ eſt Theſſalios iſtos percontari, vndenam Theſſalo in mẽtem venerit de contumacium vlcerum curatione talia

nugari, cùm nec Empiricus quiſquã antè, nec rationalis ita ſcripſerit: ſed nec ipſe Theſſalus, nec eius ſequaciũ quiſquam eiuſmodi remediorũ ordinem aut cum experientia conſentire, aut cum ratione, affirmare auſit. Adde quòd nec docere poſſunt quomodo tempus indicet, non autẽ affectus. Sed neque (quod hoc maius eſt) quomodo Theſſalus, qui æſtimandum cenſet quid ſit quod cicatricem vlcerũ moretur, atque id tollẽdum, non prorſus ſit ſtupidus: ſimul cùm hoc tantùm ſatis eſſe nõ videat, diuturnitatem autem vlcerum nihil eſſe ad rem. ſimul cùm non in vlceribus modo, verũ etiam reliquis morbis omnibus id eſſe faciendum, veluti veteres monẽt, nõ aduertit. Verùm ad hæc nobis nihil reſpõdent: ſed ſemper non rectè intelligere nos dictantes, tanquam videlicet ipſi vel Hippocratis vel veterum cuiuſquam ſententiam ad vnguem intelligerent, rectè Theſſalum dixiſſe affirmant diuturnorum vlcerum vnam quandã communitatem eſſe. Ita enim Hippocratẽ quoque ſenſiſſe in libro de vlceribus, cùm ita ſcribat: » Etiã ab inueteratis vlceribus id agere vt ſanguis crebrò effluat, conducit, quomodocunque videtur opportunum eſſe. Fortaſſis ergo ad rem pertineat, tametſi nõ prædixerim me de Hippocratis mẽte hoc loco diſſerturũ, vel ſummatim aliquid de ea perſtringere. fuerit verò quod dicemus nõ minus & priſcorum ſenſus interpretatio. Hos nanque viros, ceu nullius adhuc dogmatum ſectæ addi-

ctos,

ctos,ſed pura & ſimplici mente ſtudentes vtile quippiam ad ſanitatē inuenire,credibile ſanè eſt quædam vſu,quædam inueniſſe ratione:tum ſcripſiſſe quæ inuenerant,ſubinde non adhibita inuētionis ſuæ ratione, aliquando verò & adhibita: atque id feciſſe ipſius legentium vtilitatis cauſa. Quippe vbi ad dextrum inuentorum vſum conducturum poſteris ſperabant, ſi rationem inuentionis noviſſent,tum eā diligenter prodiderūt. vbi ſecus,& ſuperuacuam relatu putauerūt, & propterea omiſerunt. Nam quòd ſermonis cōpendiū priſci in primis coluerunt,id omnes vel me tacente iam norunt. atque ob hanc maximè cauſam nō Hippocrates modò, verumetiam reliqui priſcorum medio interim tranſgreſſo, primo tertium adnectunt. Si enim primū ſecundi ſit ſignum, atque hoc tertium ex neceſſitate ſequitur: ita tertiū primo ſubijciunt,ſecundum prætereuntes. Oſtendi verò perſæpe tum reliquos antiquos,tum verò maximè omnium Hippocratem talia ſcripſiſſe. debetq́; qui callere priſcorum interpretādi genus volet,in illis exercitari. Nunc verò ipſum quod propoſitum eſt,tantùm exponam.

CAPVT V.

NAM *quæ vlcera,omnibus ritè decentérque facta,tamen non ſanantur: ea medici Græcè* κακοήθη, *nos maligna,contumacia rebelliáve dicimus. Diuturna autem prorſus fiunt cū duntaxat,vt vlcera ſunt,curātur. Quæ verò ſit vlcerū*

vt vlcera

vt vlcera ſunt curatio, in libro qui hūc præcedit, definitū eſt. Hæc igitur vlcera & cacoëthe, & inueterata, & diuturna vocāt, indifferenter his nominibus in ipſis vtentes. Quinetiā ad noſcendum quòd affectus ipſe κακοήθης, id eſt contumax ad ſanandu ſit, vna cum alijs notis, etiā id quòd, peractis etiā quæ decent omnibus, diuturna fiant aliquam portionē habet. non tamē aut ipſa diuturnitas, aut quòd diuturna & vocētur & ſint, idoneam curationē indicat, ſed ex hoc, quòd malè affecta ſit vlcerata pars, licet colligere. hoc verò inuento, & curationis ratio cōſtabit. Quo, inquies, modo? Nempe vbi tantùm eæ partes quibus vlcus inſidet, ita ſunt affectæ: ſi has ſanaueris. vbi totū corpus vitioſo aliquo ſucco abundat, ſi hūc vacuaueris. Ac ſignum quidē vitioſi ſucci eſt ipſa vlceris diuturnitas. inuentio autē eius quod expedit, nō ex diuturnitate, ſed ex ſucci vitio ſuggeritur. Quare tria hæc deinceps ſe habēt, ſignum, affectio & curatio. Signum quidem ipſa diuturnitas. Affectus ſucci vitium. Curatio eius vacuatio. Atq; hac ratione ſubinde veteres inuenias medio prætermiſſo tertium ſtatim primo ſubijcere: veluti Hippocrates fecit cùm dixit: Tum ab inueteratis » vlceribus confert, vt aſſiduè ſanguinem effluere » facias, vtcunque id opportunum videbitur. Non » vtique curationem indicante vetuſtate, ſed ſan- » guinis vitio. Quippe ipſe mox ſubijcit: Prohibet » nanque maximè quidē eiuſmodi vlcera ſaneſce- »

re. Poſt verò etiã reliqua omnia, putredo ſangui
nis, & ſi quid ex ſanguinis tranſmutatione eſt
ortũ. Quinetiã pòſt paulò cùm de vlceribus quæ
« *ad cicatricem non veniũt, diſſerit: Nec ſi (inquit)*
« *quæ vlcus ambiunt, nigricẽt, ſanguine putri, aut*
« *etiã varice fluxionem ſuppeditante, id genus vlce*
« *ra coire poſſunt, niſi quæ vlcus ambiunt, ſana red*
« *das. Pòſt etiã de varicum ſanatiõe ſcribit. Ad hæc*
etiam purgationis meminit totius corporis, tum
in aliis quibuſdã vulneribus, tum iis quibus cariẽ
quam ſphacelon vocant, inſtare eſt metus. Præ-
terea herpetibus, & esthiomenis omnibus, id eſt
quæ exeduntur. Ita enim Græcè nominare ſolet
ea quæ humor aliquis erodit. Iam verò in iis quæ
« *mox ſequũtur, rurſus ad hũc modũ ſubiungit: In*
« *quocunque vlcere eryſipelas ſuperuenerit, purga*
« *tio totius corporis adhibenda eſt. Et in ſumma, ſi*
curioſè librũ de vlceribus reuoluas, inuenies ſem
per eum ab affectu indicationem ſumere. vti verò
interim & tempore, ſed ad affectũ noſcẽdũ. Quòd
verò hæc ita ſe habeant, ex ipſo libri ingreſſu
« *agnoſcas, qui talis eſt: Vlcera madeſacere, quæcũ*
« *que ea fuerint, niſi vino nõ oportet.* † *Tũ cauſam*
« *adiiciens, ait: Nam ſiccum ſano vicinius eſt, humi*
« *dum verò non ſano. Et mox: Vlcus enim humidũ*
« *eſt: ſanum autem ſiccum. Ideoq; per totum librum*
cum totius vlcerum curationis finem ſiccationem
ſtatuat, mox particularia inuenit, etiam finis
ipſius ſubinde nos commonefaciens. Cùm enim
ita

† Quæ hic adduntur Græ.co. impreſſ. quia additia eſſe patet, nec interpres vertit, nos addẽda eſſe nõ duximus.

ita ſcribit: Quodcũq; vlcus acuto telo cæſim percuſſimve diuiſum eſt, medicamentũ quod cruentis ſtatim imponitur ἔναιμον *Græci vocant, ac ſiccans & quod ſuppurare vetet, admittit. Fit enim effluente ſanguine ſiccius. Et rurſus: Quæcũq; probè & opportunè purgata, ſemper ad ſiccius* † *promouentur, [iis caro magna ex parte nõ ſupercreſcit,] niſi ſi contuſa ſint. Et rurſus: Si quod coire nequit, humecta caro in cauſa eſt. In his omnibus primæ ſanandorum vlcerum indicationis nos admonet. Siquidẽ vlceris qua vlcus eſt ſanatio, mediocris ſiccatio eſt. Cuius rei demonſtratio in libro qui hunc præcedit, tradita eſt. Verùm vlceris quod cum alio affectu coniunctum eſt, cuius videlicet præcedere curationẽ oportet, eius curatio vt vlceris ſolius nõ eſt, ſed prior illius affectus, ſecunda vlceris. Nã ſiue phlegmone quæpiam, ſiue nigritia, ſiue ecchymoſis, ſiue eryſipelas, ſiue œdema, vlceratam carnem obſederit, primùm eius molienda curatio eſt. At verò quòd vlcus interim non ſolùm nõ commodè curatur, ſed multò etiam maius redditur, id neminẽ lateat. Nam ſiue cõtuſa fuerint circũpoſita vlceri loca, ſeu phlegmone aliuſve tumor in his conſtiterit, propria eius affectus ſanatio inueniẽda nobis eſt. illud pro certo habentibus, fieri nõ poſſe vt vlcus ſanetur, niſi locus in quo conſiſtit, prius ſit ſanatus. Ac proinde Hippocrates ipſe redigẽs nobis in memoriam ea quæ ſtatim in libri initio tradiderat,*

† In Græco eſt ξηρα-πίνεται, id eſt cicatrizantur.

[Hæc nõ ſunt in Græco exẽplari nec eo ſenſu, loco paulò pòſt ſequẽte, ſunt ab Hippo. poſita.

rat, tum quæ reliqua paulò antè ſunt cõprehenſa, tũ verò hæc adſcripſit: Quodcũq; vlcus cæſim percuſſimve acuto telo eſt diuiſum, medicamentum enæmon, & ſiccãs, et quod ſuppurare vetet, admittit. Sin caro aliqua telo tũ contuſa, tũ cæſa ſit, huic ita medendũ eſt, vt quã celerrimè ſuppuret. nã et minus phlegmone vrgebitur, & neceſſe eſt carnes quæ contuſæ cæſaque ſint, putrefactas & in pus verſas liquari. poſtea nouam carnem naſci. Indicat enim hoc ſermone manifeſtè ſolos eos vlceratarum partium affectus non eſſe ſiccandos, in quibus gigni quàm celerrimè pus cupimus: vtique quòd vi aliqua putreſcentia pus fiat, obiter docens. Porrò omnia quæ putreſiunt, ex calido & humido ſic afficiuntur. Ideoq; etiam ea cataplaſmata, quæ ex hordei farina componuntur, ceu quæ calefacient humectentq;, omnibus ijs affectibus quibus moueri pus expedit, admouemus. Hordei nanque farina ex aqua & oleo, itemq; panis ex aqua & oleo, præterea fomentum multæ calidæ aquæ, & tetrapharmaci vis, omnia deniq; quæ calefaciunt & humectãt, celerrimè pus mouẽt. Ideoq; etiã ijs partibus quæ phlegmone infeſtãtur, vbi vehementius iã pulſitant, ſic vt iã deſperetur de horum citra pus curatione, veteres oẽs eiuſmodi applicãt medicamẽta: antè verò neiquaquã. Atq; hoc Hippocrates ipſe apertè nos docet in memoratis iam verbis, quibus iubet quæ ſine contuſione vulneratæ partes ſunt,

quam

quammaximè ſiccare, quæ cũ contuſione quadã
ſunt læſa, ijs quamprimùm pus mouere. Quinetiã
cum dixit: Quæcunque vlcera non probè & vt »
conuenit expurgata, ſemper prius pullulare inci »
piũt, ijs maximè caro ſupercreſcit. quæ verò pro- »
bè & vt decet expurgata, ſemper ad ſiccius pro- »
mouẽtur, ijs, niſi ſint contuſa, caro vt plurimùm »
non ſupercreſcit. Quippe hic illud niſi ſint cõtu- »
ſa, quod adijcitur, redigit nobis in memoriã, quod
in ſuperius proditis verbis eſt dictum. nẽpe oportere omnia ſiccari præter ea quæ contuſa ſunt.
Neque enim ſicubi cataplaſmate quod calfaciat humectetq́; illinuntur quæ phlegmone infeſtantur, ex prima ratione id fit, hoc eſt vt remedium affectus, ſed vt ſymptomatis mitigatio. ſiquidem ipſius phlegmones remedia ſicciorũ ſunt virium.
Audi nanque loquentẽ Hippocratem: Cataplaſ- »
mata œdematum, & phlegmones quæ in circà »
poſitis conſiſtit, verbaſcũ coctũ & folia trifolij »
cruda & epipetri folia cocta & polium. Quippe omnia hæc ſiccandi vim habent: veluti in cõmentarijs de ſimplicibus medicamentis docuimus. Et cõpendiaria obſeſſarum phlegmone partiũ curatio per id genus præſidia obitur, quæ ſanè vel affectũ prorſus ſummouẽt: vel ſi quid exiguũ quod ſuppuret, reliquerint, alterũ medicamẽtum acre, quod educere pus queat, requiritur: vel ſi tenuis circumpoſita cutis ſit, velisq́; celerius explicatũ ægrum ſectio petenda eſt. cæterùm curatio phleg-

mones

mones per hordei farinam dolorē lenire ſtudentis eſt, non medentis, & contra malū pugnantis. Verùm de taliū differentia in ſequētibus plenius docetur. Illa porrò mihi demonſtrata manifeſtè puto, Hippocratē tum vlcera quæq; ſiccāda eſſe iuſſiſſe, tum hunc eſſe curationis finem ſanxiſſe, ipſo ſcilicet affectu indicationem præbente, non tēpore. Quòd ſi quis hoc magis etiā ſibi perſuaſum cupit, librū eius de vlceribus totū diligentius euoluat. Intelliget enim illud ipſum perſpicuè, tum vnam eſſe vlcerū omnium generalē curationem, nempe quā nos proximo libro docuimus. tum verò non minus illud, nullam eſſe à tēpore nec in vlceribus, nec in phlegmone, nec denique in alio quopiam affectu indicationē. Quoniā verò in hunc ſermonis locum peruenimus, æquū eſt oſtendere non modo horum quæ iam retulimus fuiſſe inuentorem Hippocratem, ſed etiā reliquorum omniū quæcunque hunc ſcire qui cōmodè vlcus ſit ſanaturus, eſt opus. Videtur enim is non ſolùm vlcerū quæ citra alium affectū conſiſtūt, ſanandorū rationem inueniſſe, vt quæ in ſiccando conſiſtat: ſed etiā priuatim per ſpecies affectuum cuiuſque. Nā aut vitioſus ſuccus ad partem cui vlcus inſedit, amplius non fluit, aut etiam fluit, at ſi non amplius fluit, ipſi tantùm quod laborat, ſuccurendū eſt, ſi quidem vel liuidum, vel nigrum, vel rubrū conſpicitur, ſcarificando, ac ſanguinem emittendo. mox (vt ipſius verbis vtar) ſpongiam ſtatim

ſicciorem magis quàm humidiorem ſuperimponendo: neque enim, arbitror, ignorabit quiſpiam particulam illã, quàm, negationis hoc loco vim habere, tanquam ita diceret, ſicciorem, non humidiorem. poſt hæc verò etiã ſiccantia remedia applicando. ab his, ſi res poſtulet, rurſus ſanguinem auferẽdo. ac mox iterum talia peragendo, donec parta omnino ſanitas ſit. quòd ſi labra vlceris dura calloſaq́; appareant, etiam ea excidendo. Etenim de his quoque ita ait: Circularia vlcerum, ſi ſubcaua ſint, circulo præcidere quæ abſceſſerũt oportet, vel omnia, vel ex dimidio circuli ſecundum hominis longitudinem. Scripſit verò & de tumoribus, qui coniuncti cum vlcere ſunt, vniuerſis, quemadmodum curãdi ſinguli ſint. ſimili modo & de varicibus. quando horum quoq; occaſione contumax ad ſanandum vlcus redditur, quoniam aliqua ex his humiditas ad exulceratas partes defluat. Ad eũdem modum & cùm ex toto corpore humor confluit, totum purgare iubet, nuſquam videlicet in his indicationem à tẽpore ſumens. Nam & ridiculum planè ſit adeò multas ac varias ſæpe etiam contrarias indicationes ab vna cõmunitate fieri. Nã ſi etiã demus indicationem aliquam à tempore ſumi: quæ tandem ea ſit dicere par eſt, ac ſumma quapiam vna eam complecti: veluti in reliquis omnibus ipſe quoq; Theſſalus facit, nedum nos. Quippe vnum illi perpetuo indicat adſtricti corporis affectus.

nempe

nempe vt remittatur ac relaxetur. vnum rurſus ſoluti, vtiq; vt adſtringatur. Quinetiam in ipſis vlceribus quod ſordidũ eſt, abſtergeri poſtulat. quod cauum eſt, impleri. quod æquabile eſt, cicatrice induci. cui caro ſupercreuit, hanc ſibi detrahi. etiam eo ipſo authore. Ergo ſicut in horum ſingulis, ita in diuturnis quoq; alterum aliquid ad portionem oſtendat quod vnũ ſit. verùm non poteſt. Nam & excidenda ea præcipit. At quænam, quæſo, ſit iſta rationabilis à tempore indicatio, tum remedio ex ſinapi vti, de quo vanum illud nomen metaſyncriſeos vſurpat. ab hoc ex radicula vomitu. & poſtremò, cùm nihil vltrà inueniat, veratro? Verùm hæc quidem (quẽadmodum dixi) etiã in ſequẽtibus plenius dicẽtur, vbi nihil vſquam vllo in morbo a tempore indicari, ſed ſignũ id nõnunquam affectus eſſe docebimus.

CAPVT VI.

VERVM *rurſus ad* Hippocratẽ *reuertor. Quem ſanè diligentiæ nomine admiror, cùm in alijs omnibus: tum verò quòd ſcopum, qui medico ad indicationem non in vno alterôve, ſed prorſus omni morbo ſit ſpectandus, non omiſerit. Eſt porrò is qui ab effectus magnitudine ſumitur, quem non modo methodici prætermiſerunt, (non enim eſt id mirum) ſed etiam rationalium plurimi, atque etiam* Empirici *(quanquam alio modo) omnes. Nam vbi in redundantis ſanguinis (vt illi loquuntur) concurſu.*

vacuationẽ à ſe obſeruatam dicunt; manifeſtè fatentur ob nullius alterius corũ quæ in ægro viſuntur reſpectũ ſe ad vacuationẽ accedere. Neq; hoc dico propterea quòd purgatio vacuatio ſit, quam redundãtis ſanguinis cõcurſus non indicet; ſed quòd etiã tametſi redundantis ſanguinis concurſus non adſit, ad ipſam tamen ſanguinis miſſionem interdum† *ſit confugiendum; quando ſi valens morbus ſit cum viriũ robore, nemo eſt qui ſanguinẽ non mittat, qui vtiq; in artis operibus ſit exercitatus. Quippe ipſos Empiricos videmus cùm lapſus ab alto quis ſit, aut aliâs plaga aliqua cõtuſas vehementer corporis partes habuerit ad ſanguinis miſſionẽ confugere, quanquam idẽ homo paulò ante ſanus fuerat, prorſusq; redundantiæ ſanguinis expers. Ex quo patet non hoc eſſe quod mittendũ ſanguinẽ indicet, ſed magnitudinẽ morbi, ac viriũ robur. exceptis tamẽ à ſermone pueris. nã & alia ratione ſi quis etiãnũ ſanus, nec adhuc quicquã læſus in ſanguinis redundãtis cõcurſu ſit poſitus, nõ ſtatim huic mitti ſanguinẽ eſt neceſſe: imò alij ſatiſfacit inedia, alij cibi parcitas, alij ſoluta aluus, vel purgatio, vel frequẽtius balneũ: alij ſola exercitatio, vel multa frictio abũdè fuit. Miſſio verò ſanguinis ne ab ipſis quidẽ Empiricis, ijs qui ita ſe habẽt, neceſſariò adhibetũ. Ad eundẽ modũ nec purgatio in ſola vitioſi ſucci abũdãtia cõuenienter ſuſcipitur. ſed ſicut miſſio ſanguinis vel ꝑpter ipſius abũdãtiã, vel ꝑpter*

† In impreſſis δίκαιον ἔστι παραλαμβάνειν, i. decens ſit confugere: in antiq. ἀναγκαῖον, id eſt neceſſum ſit.

morbi

morbi magnitudinem: ita purgatio & propter abundantiã alterius cuiuſquam ſucci, & propter vim morbi adhibetur. Ac de ſanguinis miſsione, tum in alio libro egimus, tum verò in ſequentibus agemus. de purgatione in hoc libro diſſeram. deſyderant enim ægri hanc non modò, vt quod noxium ſuperuacuum quo vrgentur educat: ſed etiã vt quod tum id diuerſum trahat, tum vacuet. Atque ob eam rem Hippocrates tum in reliquis omnibus operibus, tum in eo quod de vlceribus prodidit, etiam morbi magnitudinem ad purga« tionis indicationẽ conſyderat: Purgatio, inquiens, « per aluum plurimis vlcerum prodeſt. præterea « vulneribus quæ in capite ſunt accepta, item quæ « in ventre & articulis. ad hæc ijs in quibus oſsi ca« ries impendet. Præterea quæ ſinuntur, & quæ « exedũtur, & herpetibus, & reliquis quæ vlcera « diuturna reddunt, etiam quæcunque deliganda « ſunt, per aluum purganda ſunt. His verbis clarè docuit vlceribus omnibus & vulneribus quoties præualida ſunt, purgationem eſſe vtilem. Cum enim trifariam non hæc modo vitia, verùetiam reliqua omnia grauia magnaq; reddantur, nempe vel propter affectæ partis præſtãtiã, vel propter affectus magnitudinẽ, vel propterea quod ſunt cacoëthe: cuiuſq; horũ ſeorſum videtur Hippocrates mentionem feciſſe, vti q; in capitis ventriſq; vulneribus præſtantiam læſæ indicans partis. ventrẽ autẽ hoc loco non ſolùm inferiorem intelligendũ

eſſe, ſed etiam ſuperiorē, patere cuiuis arbitror. Diuiſo nanque quod inter collum & crura eſt trunco in duas capacitates maximas, prior ſub thorace, ſecūda ſub mēbrana quæ abdomini ſubtenditur, (περιτοναίον Græci vocant) continetur. Et ſanè vulnus quod intra thoracē intráve etiam peritonæon penetrauit, non paruū periculum affert, potiſſimum ſi quid interiorum vnà ſit vulneratum. Quinetiā cacoëthe ſtatim fieri quæcunque in articulis accepta vulnera ſunt, id quoque omnes ferè ſciunt: Empirici quidē ex ſola ipſa experientia, cui ſoli attendunt: qui verò corporis naturæ ſcientiā cōparare ſtuduerūt, ex ipſa vulneratarum partiū natura. Vbi enim tēdones, & nerui, & carne vacua, atq; oſſea loca ſunt: hîc doloris, vigiliarum, conuulſionis, & delirij periculū inſtat. Tū hæc igitur vulnera, tū quæ ſuuntur, id eſt quæ adeò ſunt magna vt ſuturis indigeāt, aut ſi nō his, certè deligatura, †purgationē deſyderāt. At verò iā dictū in pximo libro eſt, quæ magna vlcera ſunt, ea vel ſuturis, vel deligaturis eſſe cōiungenda. Quinetiā quibus corrūpendi oſſis periculū impēdet, ea vtique cū magnitudine phlegmones ſunt. Iā quæcunq; exeduntur, ea tū cacoëthe ſunt, tū malorū ſuccorū ſoboles. herpetes quoq; a bilioſo excremēto ortū habēt, reliquaq; quæ inueterant omnia, ex huiuſmodi quapiā cauſa pueniūt. Quare in omnibus his nō ſine ratione purgare p aluū iubet.

† ὑποκαθαίρεως id eſt leuem purgationē. Sic ipſe quatuor lineis pòſt vertit.

" *iubet. in progreſſu verò hæc inſuper adÿcit: In " omni vlcere cui eryſipelas ſuperuenit, purgari cor" pus oportet qua parte vlceri maximè conducit, " ſiue id per ſuperna, ſiue per inferna ſit. Cuius etiā ipſius rei diſcrimen in libro de ſuccis nos edocuit, †auertere nos iubens ad contraria, deriuare verò ad latera quinetiam cùm maximè influit, tum ad diuerſa †reuellere. dictū verò & de hoc in eo libro eſt. Quare nunc quoque ſi etiamnū fluxio valenter irruat, reuellere ad contraria ſtudebimus. vtique ſi in ſuperioribus vlcus conſiſtat, per inferna purgantes. ſin autem in inferioribus ſit, ſuperiorem ventrem vacuantes. At ſi iam fluxio restitit, atque in membro inhæſit, deriuare per vicina magis expedit. cū & in propinquiora tranſlatio ſit, & purganti medicamento promptior, tum acceſſus, tum attractus è vicino detur.* Hanc *verò rationem ad aliam quoque artis partem ſpectare, nempe quæ de ſuccorum medicatione præcipit, neminem latere arbitror. Proindeq́; in ſequentibus etiam repetere eam erit neceſſe, † at totam abſoluere.* Nunc *illud docere volo, tū ipſam morbi ſiue vim, ſiue magnitudinē appellare velis, pro indicatrice quadam ſanguinis detrahēdi, vel purgationis adhibendæ, ſtatuendā eſſe: tum verò* Hip*pocratem hanc omniū quos nouimus primū, indicationem adinueniſſe. Ac de alÿs quidē morbis in ſequentibus libris id oſtendum, de vlceribus verò in hoc, qui in manibus eſt. Ac de purgationibus*

a 4 quidem

† ἀντισπᾶν, id eſt reuellere.

† ἀντισπασίαν eſt in Græco.

† In antiq. ita legitur, κὴ πληρῶσαι τὸν λόγον περὶ χυμῶν σύμπαντα, id eſt & totú de humoribus ſermonem abſoluere.

quidem mihi explicatum iam eſt. Nam cùm triplici genere morbus quiſq; ſit grauis, aut propter præcellentiam partis, aut propter affectus magnitudinem, aut propter ipſius cacoëthe, in omnium horum meminit Hippocrates, *vbi de purgatione egit. Quid igitur, dicet aliquis, nũquid etiam ſanguinem detrahi interdũ ſuadet propter has ipſas cauſas? Mihi verò id quoque iubere videtur, verũ breuiter, † nec ſine demõſtratione: veluti tum ipſi, tum reliquis antiquis mos fuit. Id ita eſſe intelliges, primùm quidem ſi hæc eius verba relegeris: Omni recens facto vulneri, niſi in ventre ſit, expedit eò ipſo ſtatim ſanguinẽ plus minúſve effluere. quippe phlegmone minus tentabitur, tum vlcus ipſum, tum quæ circumpoſita loca ſunt. Poſt hæc autem ſi verba quæ in libro de vlceribus ab eo ſunt ſcripta, tum quæ in alijs omnibus libris ſæpe propoſuit, recorderis, debere ſcilicet imitatorẽ eſſe medicum non tantùm naturæ, ſed etiam eorum quæ cum ſua ſponte veniunt, conferunt: clarè iam ſenis mentem intelliges de ſanguine cùm magna ſunt vulnera detrahendo. Si namq; expedit in talibus ſanguinem effluere, non autem effluxit, quod deeſt, ipſe adijcias oportet. declarãt id ea quæ ſubiungit. quippe hæc ſtatim cum iam dictis verbis copulat: Et ab ijs quæ inueterata ſunt vlcera, vt » ſanguis crebrò fluat, efficere prodeſt, vtcunque » opportunum videbitur, tum ab ipſis vlceribus, » tum à cicumpoſitis vlceri partibus. Nam quoniã » præ-*

† Græcè breuiter, † pro nec, legit, &.

prædixerat omni vlceri recens facto ſanguinem emitti debere, cernens, niſi etiam de inueteratis mentionem faceret, fore vt ab aliquo putaretur de recentibus tantũ, ita pronunciaſſe: idcirco illud rectè adiecit, & ab inueteratis vlceribus ſanguinem mittendum eſſe. Ac ſi perpetuum eſt, quod ab eo didicimus, incipientem fluxionẽ ad contraria trahendam eſſe, fixam verò iam in laborante particula vacuandam eſſe vel ab ipſa particula quæ affligitur, vel à maximè vicina, in promptu nobis & de ſanguinis detractione colligere nunc eſt, quòd in principio hæc è longinquo, poſtea ab ipſis exulceratis partibus ſit emolienda. Quinetiam ſi ijs, quæ iam dixi, illud quoq; adijcias, nempe quòd ipſum qui redundat ſuccum vacuandum eſſe Hippocrates ſuadet, aliàs ſanguinis detractionem adhibebis, cùm videlicet is vincit. aliàs pharmacum quod ad bilem flauam, vel atram, vel pituitam educendã vim habet, dabis. Illius interim in omnibus his non immemor, non eſſe vlceris qua vlcus eſt vllam id genus curationem, ſed vel vitioſi qui coniunctus eſt ſucci, vel redundantiæ, vel phlegmones, vel herpetis, vel eius generis alterius. Sed nec illius oblitus, quòd aliquid interim ex ijs quæ vlceribus accidũt indicationẽ propriã ſuggerat, veluti magnitudo. Dictũ autẽ & de ipſis vlceribus eſt in libro qui hunc procedit, vbi vlcerũ differentias omnes, & quot, & quæ ſint, & quæ ſit vniuſcuiuſque indicatio, expoſuimus. Præberi

tamen

tamen vacuandi indicationem ab ipſa ægritudinis vi, in eo libro nõ dixi, propterea quòd & longiorem demonſtrationem requirebat, & totius corporis curam cum vlceribus in eo non coniunxi. Hîc verò executus ſum quantum ad rem propoſitam erat vtile.

CAPVT VII.

NAM *abſolutus ſermo de hoc genere indicationis, quam à magnitudine morbi ſumi diximus, etiam in ſequentibus habẽdus reſtat. Pari modo de indicatione quæ ab ætate ſumitur, præterea de ea quæ ab humoribus ſanandis accipitur. Ad eundem modũ & quæ ab affectis partibus indicatio exhibetur, conſummatius in ſequentibus libris tradetur. Nunc enim quod ab earũ natura, id eſt temperamẽto, & ſubſtantia ſumi ad curationem potuit, tantùm diximus. Quæ verò tum à poſitu, tum à forma, itemq; vſu, præterea ſenſus acumine, hebetudinéve, indicatio ſuggeritur, hanc non attingimus. Dicatur itaque & de his, quantum ſit ad vlcerum curationem vtile.*

Igitur quæ acuti ſenſus pars eſt, eam quàmaxime citra dolorem curare tentandũ. Tradita verò eiuſmodi † remediorũ materia eſt in iis libris, qui ſunt de ſimplicibus medicamentis inſcripti. Quæ parum acri ſenſu eſt: hæc, ſi affectus ita ſuadet, valentiora remedia recipit. Et principis quidem mẽbri robur ſeruari oportet: veluti latius vbi de phlegmone agemus, docebitur. Quod tale non eſt,

† ἀνωδύνων, id eſt dolorem ſedantiũ.

licet

licet huic eam medendi rationem tutò adhibeas, quæ relaxando remittendoq; mitiget, χαλαστικὴν Græci vocant. Atq; hæc quidem in ſequentibus ſuis ſuis tractabimus. In hoc libro indicationem quæ & à poſitu, & à figura partium ſumitur, trademus, atq; ita quarto huic libro finẽ imponemus. Hinc igitũ excogitatũ eſt ei cui exulceratus ventriculus ſit, medicamenta eſſe bibenda. Cui gulæ non ſemel, nec tota ſimul adſumenda, ſed paulatim & aſſiduè. quando ex tranſitu & contactu vulneribus, quæ hic ſunt, vtilitas accedit non ex †continendo, & diutius adhærendo, ſicut ijs quæ in vẽtriculo ſunt. Quinimò et quòd craſſiora hæc, & magis lenta ſint adhibenda, id quoq; à poſitu figuraq; eſt indicatũ. Nam quoniam gula tranſitus quidem comeſtorum bibitorumq; eſt, idcirco remediorum eget quæ adhærere, & vndiq; quaſi concreſcere & agglutinari poſſint, non autẽ quæ elui ac defluere ſint prompta. Ac circa partes eius, veluti concreſcunt quæ craſſa ſunt, agglutinantur quæ lenta ſunt. Quæ verò vlcera in craſſis ſunt inteſtinis, ijs quæ per ſedẽ iniiciũtur, remedijs magis egent. quippe cui magis ſunt propinqua. Quæ in tenuibus habentur (quoniam & longinquiora ſunt, & medio ſitu poſita) ambo requirũt, & quæ supernè ſumũtur, & quæ per ſedẽ infundũtur. Sanè cõmunis omniũ internarũ partiũ indicatio eſt, vt ea eligant quæ animalis naturæ maximè ſint familiaria, ſiue ea cibi ſint, ſiue medicamenta:

†In Græ. habetur ἐν τῷ περιέρχεσθαι, id eſt in circumeundo.

menta: fugiant reſpuantur'q; huic contraria. quã-quã in ijs quæforis ſunt vlceribus, innoxius etiã talium medicamentorũ eſt vſus, æruginis, ærisq; vſti, et æris ſquamæ, et cadmiæ, & pompholygis, & lithargyri, & ceruſſæ. Hæc igitur & ſimilia inteterioribus exhiberi nõ debebũt. Porrò proditũ de natura horum eſt, tum in tertio de temperamẽtis volumine, tum de ſimplicibus medicamentis. Eligenda verò alimenta ſunt, ſi quidem ad cicatricem perducere, aut glutinare vlcus ſtudemus, tum auſtera, tum glutinoſa, tum quæ minimè rodant. Sin emundare, quæ modicè abſtergeãt. quod munus mel non coctum præter cætera præſtat. Auſteræ verò potiones, & eiuſdẽ rationis alimenta cuique ſunt nota. Voco auſterũ id quod στύφον *quoq; Græcè, id eſt adſtringens dicitur. Acerbum verò quod intenſum auſterũ eſt, Græcè* ϛρυφνόν. *Quæ verò medicamenta citra internarũ partiũ moleſtiam ſumantur, ea tradita ſunt in his libris qui de medicamentis ſunt ſcripti. Dicetur tamen & nũc eorũ formula. Ergo internis vlceribus opitulantur hypocyſtis, & balauſtiũ, & cytini punicorũ, & galla, & malicoriũ, & † terra ſamia, & lemniũ ſigillũ, & rhois roſarumq; ſuccus, & acacia, aliaq; id genus quæ vlceribus internis præſidiũ adferunt, nec vllã viſceribus noxã inferunt. Danda verò hæc ſunt ex aliquo aſtringentiũ decocto: vel mali cotonei, vel lentiſci, vel ſummorũ rubi vitiſve vel myrtorũ, vel deniq; ex vino ali-*

† σάμιος ἀστήρ.

quo

quo auſtero. Non latet autē & de vini vſu, quòd cauendū id eſt vbi phlemones ſuſpicio adeſt. aliàs dari nihil vetat. Nec illud obſcurū eſt, eiuſmodi medicamina præparanda, ac iam dictis humidis excipienda eſſe. tum verò tragacāthen, et gummi illis admiſcēda: potiſſimū ſi quis ea ijs quæ in gula ſunt, exhibebit. Sed & gargarizare quoq; iubendū eſt ei qui ad fauces & paríſthmia his vtetur. At ad vlcus quod in aſpera ſit arteria, vt ſupinus quādiutiſſimè in ore teneat, ac oēs qui illic ſunt muſculos relaxet remittatq;, præcipiendū. Influit enim ſic ſenſim et paulatim de medicamento aliquid ſenſibiliter & manifeſtè in ipſam arteriam. Nam & cū naturaliter ſe habet, ſcire licet potionis nonnihil huc percolari. Sed veluti in ſecunda valetudine, ita nimirū in aduerſa cauendum eſt ne largius influat, vtpote quod tuſſim excitabit. Nam quoad humor vndiq; iuxta tunicas arteriæ, ceu iuxta murū aqua deſcendit, tuſſim vtiq; non cit, ſi quid per mediam ſpiritus viam incidit, tuſſes ſtatim excitat. Tum hæc igitur à ſitu & forma partiū omnia ſunt deſumpta, tum verò nō minus illud, quòd omnibus medicamentis quæ thoracis et pulmonū vlceribus ſunt deſtinata, mel ſit admiſcendū, quando ſi auſtera ijs duntaxat medicamenta exhibebis, ea in vētriculo morabūtur. Ergo digeſtionis eorū in corpus, inſtrumentū mel erit, ac celeris tranſitus, veluti vehiculum: cum eo quòd nec vlceri nocebit. Ad eundē modū quoties

in

in veſica, & renibus vitium conſiſtit, non ſolùm mel ipſum, ſed etiam eorum quæ vrinas mouent quippiam. vlcerum medicamentis inſeri oportebit. Illud quoque patére, vel me tacente cuiuis arbitror, exulceratas partes: tum ex earum ſubſtantia, tum functione, tum vtilitate, tum poſitu, tum figura diſcerni. Monſtratum autem id abundè eſt in libro de notis affectorum locorũ. Verùm non eſt de illis nunc locus. Rurſus igitur ad medendi methodum reuertor. Aio igitur non hæc modò, ſed etiam alia non pauca ex figura partium poſituráque indicari. quippe quando nec deligare commodè ægram particulam poſſis, niſi prius vel ex figura, vel poſitura, vel e vtriuſq; indicationẽ ſumpſeris. ſed nec immittere in ſedem clyſteris fiſtulam cõmodè queas abſque eius generis indicatione. Iam per penem iniicere medicamẽta in veſicam ſæpe neceſſum eſt. illud dicathetere apponere opus non eſt, quòd eo probè vt omnino nequeas, niſi & poſitum & figurã totius veſicæ planè perſpectam habeas. In talibus ergo omnibus clarè patet, non parum ad totam curationem affectum ipſum locum indicare. In ruptis autem, quæ ῥήγματα Græci vocant, plures indicationes in idem concurrunt. ſi quidem & quæ à poſitura capitur, rectè ad examẽ venit. Nam propterea quòd et in profundo corporis ſunt, et latẽt, idcirco diuerſam curationem ab ijs quæ apparent, poſtulabunt. Quoniam verò cùm ecchymoſi.

quidem

quidē omnino, aliquando verò & cum cōtuſione circum ipſam præruptam carnē conſiſtunt, adcirco plures curationes indicabunt. Semper enim pro affectuum numero, etiam medendi indicationes reſpondent. Ac docebitur quidem, vbi de phlegmone diſſeremus, locupletius, quòd valentiora medicamenta requirant quæcunque in profundis partibus laborāt, quàm quæ in ſummo corpore ſunt affecta. Nunc id ſaltē arbitror patēre, quòd ſolum neceſſum eſt præſidiorum quæ foris applicantur, vim: vbi quod ab his iuuandum eſt, in profundo latet. quare intendere hāc eatenus oportebit, quatenus per tranſitū ad profundum eſt remittenda. Sanè ecchymoſis omnis vacuationem pro remedio curationis indicat. quare calfacientibus huic & modicè ſiccātibus medicamentis eſt opus. Quippe quæ vehementer ſiccant, digerunt illa quidem in principio euidentius, quàm quæ ſunt imbecilla: cæterùm, non nihil ipſius vitij ſcirrhoſum difficileq; curatu relinquūt. Ac dicemus de his in ſequentibus diligentius. ſed et nunc quantū ad rem pertinet, abundè eſt dictum. Quæ enim humectant calfaciuntq; pharmaca, præterea hæc quæ omnes iam Græcè vocare χαλαστικὰ, in eſt relaxantia ſolent, atque ex his quæcunque ad ſiccius paulò vergunt, nec tamen adhuc clarè manifeſtéque contrahentia ſunt, quæ συνταλτικὰ Græcè vocant, hæc omnium ſunt ecchymomatum remedia. Curandum verò eſt vt vnà cum ruptis quæ in pro-

fundo

fundo hæret corpore, hæc tum vires magis habeãt intentas, tum ipſa magis acria magisq; † diſsipantia ſint, tum (vt ſemel dicam) tanto efficaciora, quanto magis a cute ad profunda ecchymoſis receſsit. In talibus ſanè nec cucurbitæ vſus ſit inutilis. Id eſt iuſtrumentũ ad violentũ attractũ à medicis excogitatu. Cæterùm, cùm totũ ecchymoma digeſtũ per halitum eſt, ſiccare iam vehementius ruptũ ipſum permittitur, ac deligatura coniungere, omniaq; in ſumma facere quæ vt vlcus coaleſcat, efficiãt. Ergo ſi euocatũ celeriter ecchymoma ſit, facilè coaleſcet rupta ipſa caro. Sin longiore ſpatio, ſordes multa ſubnaſcens mediũ inter vlceris labra ſpatiũ occupat, ita vt iam coire ruptio non poſsit. Atq; inde adeò fit, vt qualibet leui de cauſa nos hæc ſui admoneant. Nam ſiue quis obriguit, ſiue parũ concoxit, ſiue febri laborauit, ſiue ſe vehementius fatigauit, eiuſmodi particulis illico dolet. Non enim in idem coiêre ruptionis labra, ſed tantũ propè ſunt admota. Quo fit, vt leue momentũ ea facilè ſeparet, & mediũ locũ ſupervacuo humore repleat. Et quid, quæſo, aliud quã aſsiduè nouũ ecchymoma his gignitur? & primo illi, cũ videlicet primũ caro eſt rupta, ſimile: niſi quòd nũc ex tenui magis ſanie conſtat, cũ in principio è ſanguine ecchymoma eſſet, ideoq; facilius etiã nunc quã intra initia digerit. Hæc itaq; quæ hactenus diximus, diſputationi de vlceribus ſatisfaciet. Finẽq; iã quarto huic volumini impono.

† τμητικώτερα, id eſt incidẽtia.

Galeni

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curādis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER V.

Quæ in quinto libro Methodi medendi habentur.

Quæ de vlceribus in carnoſa parte accidentibus dicta ſunt, breuiter enumerat, & ad ea quæ in inſtrumentarijs fiunt vlcera tranſit.
De ruptione arteriæ, & venæ.
Quo pacto per deriuationem ſanguinis fluxus ſiſti debeat.
Medicamenta cruſtam inducentia, quæ ad fluxū ſanguinis valent.
De lacte.
De ſputo ſanguinis ex deſtillatione.
De vlceribus in ſede & pudēdo, & eorū curatione.
Diuiſæ vtcunque venæ aut arteriæ curatio
De ſanguinis reiectione cùm ab alijs partibus tū à pulmone.

CAPVT I.

QVEMADMODVM *quis vlcerū curationem optimè moliatur, cū duobus ante hūc libris docuerimus, illud obiter oſtendimus, reliquos omnes medicos, qui ſimpliciū in nobis particularum elemētis minimè inquiſitis artem adeunt, non poſſe ſe quicquam certa ratione ſanare, minimeque omniū qui Theſſali dogma profitentur. Reliqui*

nanq; ea ſaltē vlcera, quæ in diuerſis ſint partibus, diuerſis rationibus ſananda cenſent; ipſa nimirū experiētia docti. Qui verò Theſſalū authorē ſequūtur, propter excelletem ſcilicet ſapientiam, omne vlcus, quacunq; in parte animalis ſederit, ſimilis egere curationis putant. Quippe ſi cauū ſit, impleri: ſi æquale, cicatrice induci: ſi caro ſupercreſcat, hanc detrahi: ſi cruentum recensq; ſit, agglutinationem poſtulare aiunt. ceu verò qui hæc norit, eū rectè mederi ſit neceſſe. nec ſit hæc ratio etiam cuilibet è plebe cōmunis, cùm nemo ſit qui horum quicquam ignoret. Cæterùm, nec quemadmodum carne implendus ſinus ſit, nec quemadmodum ad cicatricem perduci quod impletum eſt debeat, aut comprimi quod ſuperauctum, aut coaleſcere quod purum, citraq; ſinum eſt, intelligunt. Sunt enim eiuſmodi opera tantum medicorum, quæ vel ratione, vel experientia, vel vtriuſq; ope ſunt inuenta. Rurſus igitur repetētes, ſummatim ea percurramus, quò dicēdorum caput cum dictorum copuletur calce. Monſtratum eſt omne vlcus ſiccantia medicamenta requirere. Cæterùm, quod ſinum habet, vt minus ſanè quàm reliqua, ſic ea quæ præterquam quòd modicè ſiccent, etiā abſtergendi facultatem obtineant, deſyderare. Quod verò coniungi ſibi labra poſtulat (cuiuſmodi ſcilicet ſunt quæ medicis Latinè cruenta, Græcè ἔναιμα dicuntur) huic tum quæ magis etiam ſiccent, tum verò quæ citra abſterſionem leniter adſtringant

opus

opus eſſe. Iam quæ vlcera perduci ad circatricem poſtulant, hæc non ſolùm magis adhuc ſiccantibus, ſed etiam ſtrenuè adſtringentibus remedijs egere. Quòd ſi caro eorum præter naturæ modum intumuit, acria & demolientia (quæ eadem calida ſiccaq́; neceſſariò ſunt) deſyderare. Si quod verò aliud ſymptoma vlceri adiūctum erat, ab eius natura curationis indicatio ſumebatur: atque ex hac rurſus remediorum facultas petebatur. Sō nanque ſordes innaſceretur, quæ hanc tollerent opus eſſe. eaq́; omnia abſtergendi vim habere multò ſanè maiorem, quàm ea quæ carne implerent. Si verò copioſior in his humiditas cerneretur, etiam quod magis ſiccaret medicamēto opus eſſe: cæterùm, quod propriam ſpeciem non egrederetur. Ac ſi agglutinaturum medicamentū eſſet, ſiccans adſtringénſque id eſſe debere. ſi carne impleturum, ſiccans & abſtergens, atque in ſingulis reliquorum, vti dictum eſt. Si verò intemperata ſubiecta caro eſſet, primùm eius intemperātiæ ſuccurendum eſſe: vtique quæ ſiccior iuſto eſſet, hanc humectantibus. quæ humidior, ſiccantibus. tum quæ calidior eſſet, refrigerantibus. quæ frigidior, hanc calefacientibus, & ſi gemina qualitate eſſet intemperata, pharmacum quoque eligentibus quod gemina eſſet qualitate contrarium. Quippe id omnium quæ præter naturam ſunt, commune eſſe, nō poſſe ad naturam ſuam redire quicquā ſine ijs quæ ipſi facultatem haberent cōtrariam.

Conſyderandas præterea & intemperantiæ cauſas hoc tempore eſſe,ſiue hæ totius corporis eſſent communes,ſiue quarũdam partium propriæ,quæ videlicet per ſocietatem(quam συμπάθειαν vocant)exulceratum membrum infeſtarent. Medendum verò primùm eſſe cauſæ quæ intemperantiã adhuc foueret. poſt hanc verò,ipſi quæ iam facta eſſet intemperantiæ. Quippe hanc communem indicationem eſſe omnium,quæ ex cauſa quapiam oriantur. Oſtendimus autem tum ab vlcerũ differentijs diuerſas præberi indicationes : tum eas quæ à laborantis corporis temperamento ſumuntur,diuerſam ab his habere rationem. Siquidem illæ cùm ex ijs quæ præter naturam ſunt,ſumantur,omnes contraria eſſe adhibenda dictãt:hæ cũ ab ipſa natura capiantur,ſimilia. Nã ſi qua ſiccior pars eſt:ea magis ſiccari poſtulat,quæ minus talis eſt,ea minus eſt ſiccanda. Ad eundẽ certè modum,& de calefaciendo refrigerandoq; eſt præceptum. Nec illud omiſimus,ex præcellentia mẽbri, aut contrario ſtatu,itemq; ex ſenſu acri hebeteve diuerſum medicandi conſilium peti.

CAPVT II.

ERGO quod reliquũ eſt huius morborũ generis curandi,id nunc apponamus. Nos genus id,lucidioris doctrinæ cauſa, vnitatis ſolutionem appellauimus.nec refert ſi continuitatis ſolutionem voces. Incidit hæc non in ſimilaribus modò, & ſimplicibus partibus,ſed etiam in compoſitis,

& inſtru-

& inſtrumentalibus. At verò remediorum indicationes aliæ à ſimilaribus ſumuntur, aliæ ab inſtrumentalibus. Quarum ambas norunt qui methodũ Hippocratis conſectantur, propterea quòd vtranque partium naturam intelligunt: alterã autem duntaxat (nempe quæ ab inſtrumẽtalibus præbetur) qui Eraſiſtratũ, & Herophilum ſequũtur. Quare in ijs qui ſequentur ſermonibus quæcunq; a calido, frigido, humido, & ſicco corpore morbóve indicationes ſumuntur, nullius certè methodum hi habebunt: quæ verò à forma, poſitu, præcellentia, acri ſenſu, aut his contrarijs, præbentur, has non ignorabunt. Illuſtrius erit quod dicimus, ſi partes ipſas propoſuerimus. Quoniam igitur de ijs maximè vlceribus quæ in carnoſis accidũt partibus, hactenus abundè tractauimus, nunc tempeſtiuũ videtur de ijs agere quæ in arteria, vena, & neruo cõtingunt: nec de ijs abſolutè, ſed vt in quouis ſunt viſcere, vel denq; inſtrumẽtali animalis parte. Ergo ſi cui arteria venáve magna vulnerata eſt, & copioſum ſanguinis profluuium continuò ſuperuenit, & glutinari id vulnus difficile quidem etiam in vena eſt, in arteria verò non ſolùm difficile, ſed etiam quod fieri (ſicut nonnullis medicorum eſt viſum) omnino fortaſſe non poſſit. Dicendum ergo viciſſim de vtriſque eſt, ac prius de ſanguinis profluuio: ſecũdo loco de agglutinatione. Quoniam autem, & per anaſtomoſin, & per diapedeſin, vt mox docebimus

bimus,profluuia huiuſmodi ſunt,nõ alienum ſit
propterea quòd curationem communem habent,
etiam hoc loco de iis meminiſſe,tametſi ex alio
eſſe morborum genere videãtur. Sanè profluit ex
vena,vel arteria ſanguis,aut reſerato earũ ore,
aut tunica earum diuiſa,aut(vt ſic dicã) † trãſ-
colatus,ſiue ſudoris modo tranſmiſſus. Porrò diui-
ditur ipſa tunica,tum ex vulneratione,tum con-
tuſione,tum ruptione,tum eroſione. Anaſtomoſis
accidit propter tum vaſis imbecillitatem, tum
ſanguinis qui ad os eius impetu ruat copiam. ad
hæc,acrem quampiam quæ illi extrinſecus inci-
dat qualitatem. Diapedeſis verò ex tunica quidẽ
ipſa rarefacta,ſanguine verò tenuato oritur. ac-
cidere præterea interim poteſt,& ex graciliũ va
ſorũ ore adaperto. Dicendũ igitur eſt de horũ affe
ctuum vnoquoque ſeorſum, ac primùm de diui-
ſione,quam vel ex eroſione,vel vulnere, vel con-
tuſione,vel ruptione diximus accidere. Quæ ita-
que vulnerant,ea ſunt acuta,atq; adſecandũ ha-
bilia. quæ contundendo ſoluũt,ea grauia duraq́;
ſunt. quæ rumpunt,omnia id tẽſionis interuentu
faciunt. idem & intenſior actionis vehemẽtia fa
cit,tum ſucci abundantia, non vtiq; virium re-
ſpectu,ſed cùm à vaſe ſuo non continetur. etiam
caſus ab alto. tum graue quippiam durumq; in-
cidẽs. Quippe eiuſmodi aliquid cùm vel vaſis va
cuis,vel puſillam omnino rem continentibus in
ea inciderit: ſi durum ex oppoſito obiectum ha-
bet.

† διϊδρώμενον.

bet,contuſa reddit. at ſi plenum vas ſit,prius id rumpit quàm contundat.cùm ſit quod tum accidit,perſimile ac ſi vtram veſicámve impleas, atque in hanc lapidem iactes. vel cõtrà,lapidi vtrẽ violenter illidas. Sanè huic perſimile eſt quod accidit in caſibus ab alto. Quam nanque rationem vter habet ad lapidem,hanc homo habet ad ſolũ. Quiſquis verò ex maximo acutiſsimoq; clamore,in pulmonibus vas perfregit,is violentiæ actionis acceptum malũ referet. Similiter huic, & qui ex eo quod prægraue onus,aut humeris imponere eſt conatus,aut aliâs manibus attollere, vas fregit. Atque hoc etiam magis, cui ex concitatiſſimo curſu,aut valẽtiſsimo ſaltu,aut aliter particula vlla violẽter extenſa, id accidit. Eſt enim id quoq; perſimile,ac ſi funẽ,aut lorum, quammaximè diſtendas. Porrò perrumpi quoq; non pauca propterea quòd ſanguinem quem in ſe habent,nõ continent:potiſſimum cùm flatulentus is ſit, indicio ſunt tum dolia,quæ ſæpe muſto rumpuntur, tum alia multa valentiſsimorum corporum.

CAPVT III.

AC SI EX *vulnere,vel clamore,vel caſu, vel contuſione perruptum vas eſt, vtique in his cauſa ipſa deſiſt. Si verò ex abundãtia,fieri poteſt vt vas etiã amplius rũpatur,effectrice ſaltem adhuc manente cauſa. Atq; in hoc quidẽ affectu vacuanda,quamprimũ abundãtia eſt. abhinc ſanguis ſupprimendus. mox vlcus ipſum curãdũ.*

Vbi verò effectrix cauſa iam deſijt, primũ ſiſtere ſanguinem expediet, poſt vlcus ſanare, obturato † quidẽ quod perruptum eſt, auerſo autem, atq; aliorſum trãslato quod per id ferebatur. quãdo ſi id eo quo inter initia impetu confluat, oſculũq; vaſis pari modo pateat, citius planè moriatur animans quæ profluuio laborat, quã ſanguis ceſſet effluere. Porrò, vlcus ipſum claudetur, vel labris eius quæ diſſidẽt in idem adductis, vel oſculo eius obſtructo. Adducẽtur in idẽ labra eius, tum noſtrarũ manuum opera, vbi ſic ad manũ vlcus ſe exhibet: tũ per deligaturã: tum verò per ea remedia quæ refrigerent, & aſtringãt. Neq; enim fuere fas eſt arteriæ venæve vulnus: veluti dixerint qui nullam à vulneratæ partis ſubſtãtia naturaq; ſumi indicationem aiunt. Obſtruetur vaſis oſculũ, & ſanguine ipſo cõcreto (qui θρόμβος *Græcè dicitur) & ijs quæ foris illi imponuntur. Poſſunt autẽ ſuperimponi tum carnoſæ ipſæ, quæ circa vlcus ſunt partes. tum in nonnullis vulneribus ipſa cutis. ad hæc quæcunq; ipſi comminiſcimur. Ea ſunt & linamẽta, quos* μοτοὺς *Græcè vocant, & medicamẽta ea quæ idcirco quòd ex lenta craſſaq; ſubſtantia conſiſtũt, meatus obſtruũt, (Græci* ἐμπλαστικὰ *vocant) præterea quæ cruſtã, quam Græci* ἐσχάραν *vocãt, efficiũt. Quippe hanc quoq; ceu ſeptum quoddam huiuſcemodi vlceribus veteres excogitarunt. Efficiunt hanc tum ignis ipſe, tum quædã medicamina quibus igneæ*

vis

† Addũt antiqui codic. πῶς οὖν ἐπίσχωμεν τὸ αἷμα, i. quo pacto igitũ ſiſtemus ſanguinem.

vis ineſt. Atque his quidem rebus obſtruitur vaſis oſculum. Auertitur autem ſanguis, atque ad alia membra conuertitur. tum ad proxima deriuatus, tum ad contraria reuulſus. Illud παροχέτευσιν, hoc ἀντίσπασιν Græci vocant. Nam hæc quoq; Hippocratis inuēta ſunt, omnis ſcilicet immodicæ vacuationis cōmunia remedia. Deriuatio ad vicina loca fit, cùm id quod per palatum vacuatur, per nares deriuatur: reuulſio autem ad cōtraria quam ad inferna reuellitur. Rurſus quod per ſede profluit, id per vuluā deriuamus: ſurſum verò reuellimus. Ita nanque & natura ipſa facere ſolet. « Mulieri enim, inquit Hippocrates, ſanguinem « vomēti menſes ſuperuenientes remedio ſunt. Hac igitur de cauſa, ſi vel menſes confertim erumperint, vel ſanguis ab vtero quoquomodo profluxerit, ſurſum reuelles, cucurbitam maximam ſub mammis defigens. Nam & hoc Hippocratis inuētum eſt. Eandem ob cauſam cū è naribus ſanguis erumpit, id retinēt maximæ in præcordijs defixæ cucurbitæ. Infigendæ autē ſunt ſi ex dextra nare profluit, ſuper iocinore. ſin ex ſiniſtra, ſuper liene. ſi ab vtraq; nare, ſuper vtroq; ſunt imponēdæ viſcere. Quòd ſi reſolutus adhuc æger nō ſit, etiā vena ex eo cubito incidēda eſt, qui profuſioni è directo reſpōdet. Vbi paulū detraxeris, mox vnā horā intermittēs, rurſus detrahes, pòſt iterū atq; iterū, pro laborantis viribus. Ad hunc modum & reliquas omnes fluxiones (quippe cōmunis ratio eſt)

tum

tum ad contraria reuocabis,tum per vicina deriuabis.vtiq; quæ per aluum fluūt,ea vel per vrinas,vel vterū trāſmittens.quæ verò per vrinas, ea vel per vterum,vel per ſedem transferens:pari modo quæ per vterum erumpunt,vel per vrinas,vel per aluum.quæ verò in oculis, aure , vel palato fluxiones accidunt,eorū ad vicina deriuatio per nares eſt. Reuulſio *verò in ijs quæ ſuprà ſunt omnibus,deorſum ſemper agitur: ſurſum,in his quæ ſunt infrà.Præterea à dextris ad ſiniſtra, ſicut ab his rurſus ad illa ſimiliter ex his quæ intus habētur,ad ea quæ foris ſunt:contraq; ab his ad illa.Ergo frictio cōtrapoſitæ partis, potiſſimū per ea medicamēta quæ calefaciāt.præterea vincula valētius adducta,ijs quæ ad contrariū reuocant remedijs ſunt adnumeranda.* Non *ſecus profectò & naturalium meatuum qui poſiti ex aduerſo ſunt,recluſio.* Q*uæ verò id præſtare medicamenta poſſint,tradita eorum materia à nobis eſt in libris,quos de medicamentis prodidimus.ſed de omni fluxione in ſequentibus etiam libris tractare neceſſum erit.* N*ūc ad ſanguinis profluuium eſt redeundum.* Q*uippe de gēnere obturantium quodammodo eſt , & vinculum ipſis profluentibus vaſis iniectum:ipſiq; noſtri digiti dum ea committunt , ſtringūtque.* E*ſt & alia huc pertinens ligatio,quam Græci* ἐπίδεσιν *vocant.quanquā ipſum vas circulo non complectitur,ſicuti vinculum:verùm cùm ex parte cōplexu ſuo committat*

quodam

quodammodo vulnerati mēbri diſsidētia labra & quæ ſuperimpoſita ſunt contineat, meritò inter claudētia remedia numeratur. Præter omnia iam dicta, inter hæmorrhagias remedia cenſeatur, et appoſitus vulneratæ partis ſitus. Porrò appoſitus fuerit, ſi ad geminum hunc finem ſit directus: nempe vt & dolore pars careat, & ſurſum ſpectet. Si verò vel prona ſpectet, vel doleat: nō ſolum profluuiū † non ſiſtetur, ſed etiā ſi non adſit prouocabitū. Ergo qui hæc norit, ſiquādo aſſiterit ei cui ex vulnere ſanguis profluit, (de his enim primùm agā) illico digitum ſuper os vulneris vaſis imponat, blandè innitens, ac ſine dolore cōprimēs: quippe ſimul tū ſanguinē ſiſtet, tum eū concreſcere in vulnere faciet. Quinimò ſi vas vnde profluitur, altè ſit demiſſum, certius ipſius tū poſitum intelligat, tū etiam magnitudinē. præterea venáne ſit, an arteria. Poſt hæc iniecto vnco attollat, ac modicè intorqueat. Quòd ſi ne tūc quidē ſiſtitur ſanguis: ſi vena fuerit, tentet citra vinculū ſanguinē ſupprimere aliquo ex ijs medicamētis, quæ ſanguinis ſupprimendi facultatē habeāt. Sanè optima horum ſunt emplaſtica ea quæ ex frixa reſina, & farinæ triticeæ tenuiſsimo polline, & gypſo, alijsq́; id genus, ſunt confecta. Sin arteria ſit, duorum alterum, aut vinculo amplectens, aut totum vas præcidens, profluuiū ſiſtes. Sanè vinculū magnis quoque venis inijcere interdū cogimur: atque etiam interdū totas præcidere

vtique

† Præſes augebitur, legit antiq. habet enim nō οὐ παύσει ſed τὰς δὲ αὐξήσει

vtique trāſuerſas. Incidet autem huius neceſſitas in ijs quæ ex profundiſſimo loco rectè aſſurgūt: præſertimq́; per anguſtas, vel principes particulas Quippe ita retrahitur ex vtraque parte pars vtraque, celaturq́; ac integitur à ſuperiacentibus corporibus vulnus. Tutius tamē eſt vtrunque facere, & vinculum vaſis radici inijcere, & quod deinceps habetur præcidere. Radicem vaſis voco priorem eius partem, quæ vel iocinori proprior eſt, vel etiam cordi. hæc in collo ab inferiore eſt parte: in brachijs & cruribus à ſuperiore: in ſingulisq́; reliquarum partium, prout ex diſſectione intelligere licet. quàm nec ipſam Amethodi iſti Theſſalij admittunt.

CAPVT IIII.

HIS peractis, implendum carne vulnus quāprimum eſt prius, quàm vinculum à vaſe decidat. Niſi enim producta caro prius locū qui circa præciſam arteriam eſt, impleuerit: ſed locus aliquis vacuus ſuperfuerit, vtiq; quod Græci ἀνεύρυσμα dicunt, ſequitur. Quā ob rem eo potius genere ſanguinē ſiſtenſium vtēdū ſuadeo, quod ſua lētitia meatus obſtruat, (emplaſticon vocāt) quàm quod cruſtā efficit, propter ea quòd & citius & minore cū periculo † poſt ipſam impletur vulnus. Quippe periculum in altero eſt, ne ſi defluat cruſta, rurſum ſanguinis profuſio ex vaſe excitetur. Optimum igitur omnium quæ noui medicamentorū, quo etiam ad cere-

† In Græco eſt ἐπ' αὐτοῖς, i. ab ipſis.

cerebri mẽbranarũ hæmorrhagias tutiſsimè vtemur,eſt,quod nunc ſubijciam : Thuris pars vna, aloës partis vnius ſemiſsi miſcetur.mox cùm vtẽdi tẽpus inſtat, tantum huius cum oui candido ſubigitur,quantum mellis reddat craſsitudinem. hoc dehinc leporis molliſsimis pilis excipitur.deinde tũ vaſi ipſi,tum vlceri toti liberaliter imponetur.alligãdũ autem id forinſecus faſcia eſt ex tenui linteo.Cuius faſciæ primi quatuor quinquéve amplexus ipſi profluẽti vaſi inijciẽtur.abhinc vaſis radicem verſus ducentur,in quibus videlicet partibus radicẽ verſus ducere licet.Licet autẽ ferè in omnibus præterquam cerebri membranis. His factis,vbi tertio die ſolueris,ſi tutò adhuc medicamen vlceri adhæret, aliud rurſus ſuperimpones: ac veluti linamentum id quod ex pilis factũ inhæſit,madefaciens deligabis, ita vt initio deligaſti.Sin prius ſua ſponte linamentũ decidat,radicem vaſis digito blandè comprimens,quatenus videlicet nihil confluat,hoc quidẽ ſuſpenſa manu adimes,atque alterum impones. ad hunc modum quoad carne munietur,curare vas debebis, vtiq; à principio ad finem vſq; particulam ſupinam ſeruans:cuſtodito tamen in hac ſitus figura, modo.Vitãdum enim ne dolor incidat,ac rurſus profluuium excitet. cùm nihil ſit quod profluuium magis quàm dolor proritet, & phlegmonas augeat.Hoc medicamento multifariam vtor,aliás (vt dictum eſt) duplum thuris, aloë admiſcens:

aliás

aliâs pari modo ambobus vtens, aliâs paulò ſuperante aloën thure, aut etiã pluſculo, ſed nondũ duplo: etiã mãnam pro thure aliquãdo inijciens. Eſt autẽ manna medicamentũ, quod magis quàm thus adſtringat. Thus verò quàm manna magis emplaſticum. Porrò conſtat in duris corporibus plus aloës eſſe immiſcendum, in mollibus plus thuris. Eritq; alterũ eorum magis adſtrigens, alterũ lentitia & craſſitudine ſua tenuibus ſpiramẽtis magis inhærens, quod ἐμπλαστικώτερον, *vocant. Itaq; etiam magis tenax, ac (vt ſic dicam) reſinoſius deligas thus oportet, vbi magis eſſe emplaſticũ medicamentũ ſtudebis. id ſanè tum mollius eſt, tum albidius, tum quod manſum ritu aloës & mannæ nõ comminuitur, ſed partes ſuas ſibi cohærentes defendit, veluti † maſtiche. Verùm hæc eius tractatiõis ſunt propria, quæ de cõponendis pharmacis præcipit. quam in hoc opere non alicubi attigiſſe omnino non licuit. Siquidẽ aut nuſquã nobis particularis exempli facienda mentio fuit, ſed ipſis tantũ vniuerſalibus contẽtos eſſe methodus oportuit: aut ſi particularia poneremus, etiã præparatio eorũ fuit attingẽda. Verùm (vt antè eſt dictum) eius generis remediorum quæ methodo ſint inuenta, vno alteróve exemplo hîc poſito contẽtos eſſe conueniet. Id verò ſemper mihi teneri memoria velim. Sed reuertamur rurſus ad id quod dicendo parum abſoluimus. Mentionẽ enim iam dicti medicamẽti idcirco pluribus feci, quòd ca-*

† In antiq. additur, ἡχία.

cæteris id omnibus præſtare mihi pſuaſi. mirorq́; ſi cui melius inuenire continget. Ideoq́; tum in cerebri membranis ſemper: tum in colli vulneribus eo vtor: etiam ipſarum venarum iugularium, quas σφαγίτιδας vocant, vtpote cum harũ quoque profluuium citra vinculũ ſiſtat. Non eſt autem in his committendum vt in opere properes, veluti quidam ſtolidi chirurgi faciunt: ſed altera manu inferiorem vaſis partem comprimes, aut complexus tenebis. Altera medicamentum vulneri impones, ac blandè ei apprimes, donec concretum adhæſerit. mox deligabis ſupernè deorſum, non (vt in artubus) infernè ſurſum. ſiquidem radicem verſus vaſorum ducere deligationem oportet, ac quod confluit reprimere. Sunt porrò & alia non pauca pharmaca, quæ citra omnem dolorem emplaſticam vim obtinent: verum nullum ita carne implet. Expedit autem quammaximè in eiuſmodi caſu, vt priore medicamine cadente, caro circum vas ipſum ſit producta. At quæ cruſtas generant, vbi cruſta decidit, magis nudam partem quàm pro ipſius naturali habitu derelinquunt. Eſt nanque ipſius cruſtæ generatio ex ſubiectis circumpoſitiſque corporibus (vt ſic dicam) ſemiuſtis: ſic, vt cuiuſmodi in hyemen extinctos hos carbones reparant, eiuſmodi ipſæ cruſtæ carnis exuſtæ ſint reliquiæ. Quare quantum particulæ aduſtum ad cruſtam eſt, tantum profectò ipſi de naturali carne deperditur.

Id

Id itaq; omne particulæ decedit, cùm cruſta cadit, atq; ob eam rem nuda ſineq; carne viſitur. Multiſque poſteaquàm cruſta decidit, profuſio ſanguinis, quæ ægrè ſupprimi potuit, ſuperuenit. Quare in his quoq; quiſquis methodo adminiſtrare omnia volet, is tu modos omnes quibus ſanguis ſupprimatur, longè antè conſyderabit, tū eum eliget qui minus ſit cū periculo, vtens nō minus & reliquis omnibus quoties neceſſitas vrgebit. Maximā autem neceſſitatem, vel cruſtificis medicamētis, vel ignitis ferramentis vtendi animaduerti, vbi ex eroſione putreſcētis alicuius profluuium ſanguinis cōcitatur. Quinetiā vbi in tali affectu totū quod computruit eſt ſublatum, tutius eſt vel ipſius veluti radicem adurere, vel certè cruſtificis medicamentis vti. Hac verò ratione tū in pudēdis, tum ſede ad talē neceſſitatē ſæpe deuenimus, quòd videlicet hæ partes tum propter naturalē † humiditatem, tum quòd excrementorum ſunt canales, ex leui cauſa putreſcant. id verò quo pro incruſtantiū pharmacorum delectu conſilium diriges, erit nō vtiq; ſolus calor, ſed cū quo adſtringendi facultas ſit cōiuncta, qualis in chalcitide, & myſi, & atramento ſutorio, ſiue vſtis his ſiue inuſtis vtere, viſitur. Quæ verò ex calce non extincta conficiuntur, ea vtique valentiora his ſunt: cæterum calx adſtringendi vim non habet. Excidunt igitur citius quæ ab his fiūt cruſtæ, hærent autem corporibus diutius quæ ab ad-

† In antiq. eſt θερμότητα, id eſt caliditatē.

adſtringẽtibus. Quod vtiq; longè eſt vtilius: quãdo ita prius naſcitur in imo earũ caro, efficitúrque profluẽti vaſi velut operculũ quoddã. Vnde nec noſmet præcipites eſſe (veluti nõnulli ſunt) ad cruſtas, vbi hæmorrhagias periculũ imminet, detrahendas oportet, niſi in illis tãtùm affectibus, in quibus propter putredinem candens ferrũ corpori hominis admouere coacti ſuimus. Appellãt neſcio quomodo eum affectũ omnes nũc medici Græci νομὴν, à verbo q̃d paſcere ſignificat, propterea quòd pergere paſcẽdo id vitiũ ab ægris particulis ad eas quæ integræ ſint, ſoleat: atq; harũ ſemper aliquid ægris adijcere. Quare nõ à ſubſtãtia indicatæ rei, ſed ab acceſſorio appellationẽ indiderũt. Copia materiæ medicamentorũ omniũ, quæ hac prædita facultate ſunt, in proprijs cõmentarijs dicẽt. Proprios intelligo, & qui de ſimplicibꝰ medicamẽtis, et qui de cõpoſitiõe eorũ ſunt ſcripti.

CAPVT V.

ERGO *recẽſitis huius methodi qua ſanguinis profluuia quæ ad manũ ſunt cures, capitibus: mox ad eorũ quæ in alto ſunt corpore, tractationẽ accingemur. Qui igitur è vaſis profluit ſanguis, aut propterea quòd amplius nõ confluet, ſiſtetur, aut quòd occluſa diuiſio erit, aut etiam propter vtrunque ſimul. Id quod reor tutiſſimũ. Porrò confluere prohibetur, & propter animi deliquium, & cùm ad contraria reuellitur, & cùm ad vicina deriuatur, & per refrigerationem tum*

corporis totius, tum verò præcipuè ipſius partis affliсtæ. Hac enim ratione etiam *frigida pota ſæpe hæmorrhagias ſuppreßit.* Idem *facit & frigida foris in fotu adfuſa. Sed & †poſca, & vinum acerbum, aliaq; quæcunque vel aſtringendi, vel ſimpliciter refrigerandi, vim habent. Clauditur ipſa diuiſio, ſi vel contrahatur, conniueatq; id quod diuiſum eſt, vel obſtruatur. Sanè contrahitur tum adſtrictione, tum refrigeratione, tũ deligatura, tum vinculo exceptum. Obſtruitur vel intrinſecus, vel extrinſecus.* Et *intrinſecus quidẽ à ſanguine concreto, Græci θρόμβον vocãt. Extrinſecus tum hoc ipſo, tum verò linamentis, & ſpongijs, & cruſtis, & medicamẽtis ijs quæ lentitia craßitieq; ſua meatus obſerãt, (Græci ἐμπλαστικὰ vocãt) ad hæc corporibus ijs quæ circumiacent, propius admotis. Quorum ſingula quemadmodũ perficientur, dictum iam eſt. At quæ de profundo ſanguinis profluuia erumpunt ea nec vinculo nec deligatura ſanes, veluti nec ignitis ferramẽtis, nec (vt ſemel dicã) ijs quæ diuiſum ipſum corpus partémve contingere machinamur: imò per reuulſionem, ac deriuationem ad vicina. præterea cibum potionemq; qui & emplaſticã vim habeant & refrigerent, & medicamẽta quæ adſtringant.* Habes *varò vberem talium materiem in proprijs operibus. Quæ verò à partibus indicatio ſumitur, ea communibus quæ iam dictæ ſunt curandi indicationibus, veluti auctarium in ſingulis*

† ὀξύκρατον.

gulis

gulis affectibus accedit. ſiquidē inſtrumentis aliquādo vtimur, pro partis ipſius proprietate, alijs ad vterū, alijs ad veſicā, alijs ad omnia inteſtina craſſa. Quippe in hæc, per clyſterem: in vterū, per ea quæ μητρεγχύτας *Græci vocant, idoneorum aliquod medicamentorū immittimus. Sic & in veſicā per † in directum foratas fiſtulas. Sanè rariora ex his profluuia ſanguinis ſunt, ſed tamē aliquando fiunt: & quanquam non profuſione ipſa, periculoſa, at certè ob diuturnitatem nō ſine periculo. Siquidem quaternis diebus vidimus è vulua profluere ſanguinē, nec potuiſſe vllo remedio ſiſti, quoad quarto die † plantaginis ſucco vtētibus nobis prorſus cōſtiterit. Eſt porrò id medicamē & ad ea quæ ex eroſiōe excitātur ſanguinis profluuia vtiliſſimū. cui etiā valētius aliquod hoc caſu medicamentū, aliâs aliud ei miſcere ſoleo, vtiq; ad totum reſpiciens affectū. id quod ſemper eſt faciendum, ac pro maximo documento in omnibus habendum. Nā in his ipſis quæ ex vulua veſica, & inteſtinis profluuia citantur, æſtimari debebit ipſius profuſionis quantitas: vt videlicet hanc iam vel vt primam, vel vt ſecundam indicationē curationis habeamus, nec tamen obiter totius affectus non habentes rationem. Nā ſi perruptum vas aliquod magnum eſt, aut vehementer recluſum hiat, vtiq; adſtringētibus medicinis eſt opus, veluti balauſtio, & hypocyſtide, et rhoē, & omphacio, et acacia, et gallis imaturis, et ma-*

† In Græ. διὰ τῶν εὐθυτρήτων καθετήρων.

† ἀρνογλώσσου.

licorio. Sin vel exiguum vas eſt, quod perruptũ eſt, vel modicè recluſum, ſic vt nõ multus ſit qui ex eo profluit ſanguis: etiam aloë, & manna, et pini cortex, & lemnium ſigillum, & ſpinæ ægyptiæ fructus, & crocũ, & lapis hæmatites, aliaq; id genus ex vino †nigro auſtero vtilia medicamenta ſunt. Quòd ſi nec genus id vini præſto ſit, nec †plantago, nec ſolanum, (quippe hæc quoque ſunt idonea) coquemus in aqua & rubi germina, & cynosbati, id eſt canini rubi, & myrti, & lentiſci, & hederæ. in ſumma omnium quibus adſtrictoria vis ineſt, ſiue radix ſit, ſiue fructus, ſiue cortex, ſiue germen: ideoq; etiam adſtringẽtium malorum, maximeq; cotoneorum, itemq; myrtorum, & meſpilorum decoctum idoneum ad propoſita præſidium eſt.

†Male legitur in impreſſ. μεγάλως id eſt potenti, pro μέλανος; id eſt nigro.

†arnogloſſum.

CAPVT VI.

AT ſi ex eroſione profluuiũ quoddã incidit, nõ eſt id magna ex parte profuſius? ſed exiguũ & paulatim effluẽs. eoq; Paſionis, vel Andronis vel Polyeidæ †paſtillis vtendũ eſt, aut etiã (vt dictũ eſt) noſtro, †qui genere eãdẽ vim obtinet, cæterũ magis potẽtẽ. Siſtũt enim hæc eroſionẽ. ſi tamen etiam toti corpori ſit conſultũ, vt prius eſt dictum. Sin profuſior hæmorrhagia ſit, ijs quæ vehementiſſimè adſtringant, vtendum medicamentis eſt, quoad vehemens eius impetus frangatur. mox deinde admiſcẽdi illis paſtilli ſunt, poſtea ad ipſos ſolos veniendum, cum aliquo ex antè dictis

†τροχίσκω.

†Addũt antiq. τῶ διὰ χάρτυ, i. qui ex papyro conſtat.

dictis ſuccis aut decoctis. At verò quæ extrinſecus profluenti particulæ admouentur, tum adſtringentia, tum citra adſtrictionem frigida, hæc ipſe (veluti plerique medicorũ) non vbique probo: ſed mihi cõtrà omnino quã fieri res poſtulat, ipſum ſanguinem intrò compellere, ac venas quæ in alto ſunt, implere videntur. Vidimus enim quoſdã eorum qui ex pulmonibus ſanguinem reijcerent, ex thorace refrigerando manifeſtè læſos: æquè vt qui ſanguinem vomuerunt nonnullos, quòd venter foris eſſet refrigeratus. Eodem modo & eorũ quibus ex naribus ſanguis profluxit, aliqui ex capitis refrigeratione deterius habuerunt. Ergo nec omnino, nec ſine diſcrimine, nec omni tempore, loca quæ circa particulam, vnde ſanguis profluit ſunt poſita, refrigerãda ſuaſerim, imò poſtea quã in alia prius auerteris: vt exẽpli gratia, in naſo, vbi ſanguinis miſſione (vt diximus) ſis vſus, vel artuũ frictione deuinctioneq́; , vel ad præcordia defixis cucurbitis. Quin ne ſic quidem ad frontem & caput illico refrigerantibus vtendũ, ſed prius eſt ad contraria reuellendum, vtique affixa in ſumma ceruice cucurbita. Quippe duplex eſt in ſanguinis ex naribus profuſiõe auerſio: & quæ eſt ad totius corporis inferna: & quæ eſt ad capitis poſteriora. propterea videlicet quòd ipſæ nares, et in ſuperiore, & in anteriore parte ſunt ſitæ. Aduerſatur autẽ ei quod ſupra eſt, id quod infrà: & ei quod poſt habetur, id quod antè. Verùm de ſan-

guinis profluuio vel hactenus dictum abundè ſit. Patet nanq; & diapedeſin quam vocant, refrigerantibus adſtringentibusq; eſſe curandam: & ſi propter tenuitatem ſanguinis aliquando incidat, craſſiore victu. Is verò cuiuſmodi ſit, dicetur in ſequentibus. Dictúmque iam † ad quendam modum eſt in libro, qui de attenuante victu eſt ſcriptus. Iam verò ad memoratorum affectuum curationem eſt redeundū. Ergo quod venæ inſedit vlcus, vbi ad manum eſt, eandem deſyderat curationem ijs quæ in carne accidunt. de quibus, duobus ante hoc voluminibus diſputaui. Nam ſiue ex recenti vulnere factum eſt, id agendum eſt, vt medicamentis ijs quæ enema vocant, coeat. ſiue ex eroſione, quæcunque dicta de rebellium vlcerū curatione ſunt, ea prius ratione diſcernenda. mox vt opere perficiantur, tentanda. Quinetiam vbi vinculo vas ſis complexus, aut medicamentis ſanguinem ſupprimentibus, aut ferramentis ignitis vſus, illudq; tibi curationis propoſitum reſtet, vt quæ circa vlceris labra ſunt, carne impleas iiſdem omnino medicamentis vtere, quæ in methodo ſinuoſorum vlcerum nobis ſunt præcepta.

† Δυνάμει, idest potētia.

CAPVT VII.

DE arteria autem vulnerata iam dictū eſt, non nullis medicorum videri non poſſe fieri vt coëat. Atque id aſſerunt aliqui quidem ſola experientia ſe contentos profeſſi. alij verò etiam ratione vſi eiuſmodi. Siquidē duram eſſe ac char-

tilagineam

tilagineam aiunt alteram alteriæ tunicam. talium verò nihi poſſe in vnum coire, cùm ſit molliū tantùm corporum in vnum coëundi habilitas. vt tum in externis videre licet, nullo nec lapide cum lapide, nec teſta cum teſta vnquam coëunte. tum verò in nobis ipſis, quando nec chartilago cum chartilagine, nec os cum oſſe coaleſcat. Non enim *fracta oſſa per vnitionem cohærēt, ſed per callum eum, quem* πῶρον *Græci vocant, ceu glutino iunguntur. Igitur nos quoque ab experientia noſtra primùm incipiamus, in mediumq́; proferamus, ea, quæ ipſi viſu vſurpauimus. Vidimus enim in mulieribus & pueris tum conglutinatas arterias, tum carne vndique circundatas, idq́; in fronte, malleolo, & †articulo brachij, ſummæque manus medio. Simile quiddā aliquando & agreſti contigit iuueni, dum ſanguinem ſibi mittendū veris tempore curaret, quod noſtratibus maximè eſt in vſu. Cùm enim medicus qui venam inciſurus erat, brachium hominis deligaſſet, contigit attolli velut in gibbū arteriam. itaq; hanc pro vena medicus diuiſit. Exigua ſanè inciſio erat, ſanguis autem flauus & tenuis & feruidus ſtatim eiaculabatur, idq́; †cum quodam veluti ſaltu. Ac medicus quidem, vt erat admodum iuuenis, & operum artis parum peritus, venam ſe incidiſſe putabat. Ego verò cum quodam alio ex ijs qui aderant medicis, vtique ſeniore, vbi quod accidit aduerti, præparato ex emplaſtrorū genere †quod*

† Græcè tantùm legitur καρπῷ.

† Græcè σφυγμωδῶς.

† Græcè ἐναίμῳ φαρμάκῳ.

ſanguinem ſupprimit medicamento, tum inciſionem curioſe coniunxi, tum ſuper medicamen illico impoſui, ac ſpongiam molliſsimam extrinſecus ſuper hoc deligaui. Mirante verò qui arteriã inciderat, inſolitam †noſtram in hoc caſu prouidentiam, indicauimus homini rem factam, ſed poſtea quàm inciſi hominis diuerſorium exiiſſemus, iuſsimusq́; ne, vel ſolueret nobis abſentibus, vel ante quartum diem id aggrederetur: ſed ita vt erat deligatum haberet, ſpongiam duntaxat deſuper madefaciens. Poſtea verò quàm in quarto ſoluẽtes planè conglutinatam inciſuram inuenimus, rurſus idem medicamen imponere iuſsimus, tum ſimili modo deligare, nec multũ poſtea diebus ſoluere. Atque ita percurata eſt huius hominis inciſa arteria, ſola omnium quas in cubito inciſas vidi. Nam reliquis omnibus aneuryſma, alijs maius, alijs minus ſuperuenit. Ac quemadmodum quidem aneuryſmata curare conueniat, in progreſſu dicetur ſuo loco. vtiq; cùm reliquorum omniũ præter naturam tumorum curatio tradetur. Nunc cœptam diſputationẽ abſoluamus. Siquidem arteriæ natura difficultatem quidem durioris tunicæ ſuæ conglutinandæ prorſus indicat, non tamẽ eiuſmodi quæ euinci omnino nequeat. Neq; enim ita eſt ſicca duraq́;, vt os vel chartilago, imò longè his mollior, ac magis carnoſa. Quo vtiq; minus de vnienda ſectione eius eſt deſperandum, vbi tum ipſa ſit parua, tum hominis corpus natura

†Male legitur in impreſſ. τὸ ἄλογον τῆς ἀήθους, vbi in antiq. eſt τὸν λόγον τῆς ἐπιλθούσης ἡμῖν πρὸς τὰ τοιαῦτα προνοίας, id eſt rõnẽ noſtræ in hoc caſu adhibitæ prouidentiæ.

natura molle. Videtur autẽ experiẽtia quoq; ipſa rationi ſubſcribere. cùm & in pueris & in mulieribus propter corporũ humiditatem & mollitiam, eã viderim glutinari, & in vno iuuene, cui (vt dictũ eſt) exiguè erat inciſa. Cùm verò ſanatu difficilior ſit arteria quàm vena, non tamen eſt medicamentorũ admodũ diuerſus in vtraq; vſus, imò ſpecie planè idem maioris minoriſq; ratione euarians. Quippe tanto ſiccioribus medicamentis eget arteria quam vena, quanto ipſa eſt ſuapte natura ſiccioris temperamẽti quàm vena. Quòd ſi carnem circà gigni eſt opus, eadem ambæ requirunt. Siquidem ad eundem modum prouenit carnis generatio in his circundandis, quo in cauis vlceribus prouenire eſt traditum. At quæ in vtero, veſica, vel inteſtinis venæ arteriæque ſunt, cùm eadem genere medicamenta vbi exulceratæ ſunt, requirant, etiam inſtrumenta quibus infundantur, metrenchytas, id eſt vterinos clyſteres, & ſyphonem rectũ, & clyſterem deſyderant. Ad ea verò quæ in recto inteſtino ſunt vlcera, etiam per veſicam, cui ſic fiſtula recta ad finẽ annexa, iniicere liquatum medicamen tepidum licet. † Variabitur itaque remediorum conſiſtentia pro inſtrumentorum ſpecie. neque enim fas eſt eiuſmodi inſtrumentis craſſa medicamenta infundere: ſed humidiora poſtulant, atque idcirco mediocriter plerunque calida. Proinde ſicca medicamenta, magis ſunt idonea, quàm ea quæ liquabilia

† Male in Aldo legitur, ἐξελεγχθήσεται pro ἐξαλλαχθήσεται

† arnoglosſi.

quabilia vocantur, quoniam facilè, vel † plantaginis, vel alterius eius generis ſucco, miſceantur. Eiuſmodi medicamenta ſunt & crocum, & pompholyx, & aloë, & quæ κιφαλικὰ Græce dicuntur. in ipſo autē producendæ carnis tempore quod ſuppreſsionem ſanguinis continenter excipit, etiā lemnia terra ſalutare auxilium eſt.

CAPVT VIII.

AT quæ in pulmone hæſerut vlcera, difficiliora ad curandum ſunt. Quibuſdam verò nō difficilis modò eorū curatio, verùm etiam † quæ perfici omnino nequeat, videtur: idq́; tum ratione conſectantibus, tum experientia. Ratione, quoniam pulmo inter viſcera propter anhelitum perpetuo ſit in motu: cùm vtiq; quietē requirant ea quæ ſint ſananda. Experientia, quòd neminem vnquam eorum qui ita ſunt affecti, ſanatum viderint. Atq; de experientia quidem (nam hinc cœpiſſe par eſt) dubitare fortaſſe licet, propter agnitionē. Nos enim vidimus aliū ex eo quòd maximè vocem in clamore intendiſſet, alium quòd ab alto cecidiſſet, alium in palæſtra percuſſum, nō ſolùm ſtatim grauiſsimè tuſsiuiſſe, ſed etiam ſimul cū tuſsi alios vnā duaſve, alios plures heminas ſanguinis ſpuiſſe. Qui vero ita erant affecti, aliqui omnino ſine dolore erant, alij in pectore dolebāt. Quinetiā ſanguis ijs qui doluerāt, nec confertim rejectus eſt, nec multus, minusq́; tum ruber tum calens, ceu è longinquo veniens. At quibus citra dolorem

† ἀδύνατος, id est impoſsibilis.

dolorem eſt reiectus, ijs & cõfertim, et plurimus, tũ ruber, feruensq; expuebatur, clarè docens quòd non procul veniret. Porrò aliam dubitationem facit, nec hanc leuem, ipſa ſanguinis ex thorace in aſperam arteriam trãſſumptio, propoſitam videlicet à medicis, ijs qui tranſmitti eum per mẽbranam quæ pulmonem inuoluit, poſſe non putarũt. †Forteq; (*niſi multis eorum qui ita ſunt affecti, tum ſtatim ortus dolor, tum verò quibuſdam eorum phlegmone ſuperueniens quæ poſtea ſuppurauit, manifeſtum indicium præbuiſſent in pectore conſiſtentis affectus,* (*pronunciaſſent ſanguinẽ ex pectore per fauces nunquam reijci.* Nunc *verò his indicijs confuſi, à pectore quidem venire concedunt. Cæterùm dum aliam viam quàm per pulmonis membranulam inquirunt, multa, eaq; abſurda proferre coguntur, quamuis in ijs quos* ἐμπύους Græcè *vocant, ipſum pus quod medio ſpatio inter pectus & pulmonem contineri ipſi fatẽtur. videant (arbitror) apertiſſimè ex pulmone expui.* Nos *verò in ijs quibus erat in pectore tãtus abſceſſus, vt etiã oſsiũ aliquid carie corrũperetur, manifeſtè ipſis oſtẽdimus mulſam quæ iniecta in pectus fuerat, ex pulmone expui. Sanè nouimus in vrbe roma, loco pfectò fluxionibus maximè obnoxio, eiuſmodi affectus in pectore nõ rarò cõſtitiſſe: vt neceſſe fuerit ipſum os qđ affectũ fuerat, excidere. In plurimis verò etiã mẽbrana q̃ coſtis intrà ſubtẽdit, vnàcũ corrupta coſta inuenit putrefacta.*

†Male legitur in impreſſ. τάτ᾽ ἄρ pro ὅ χ᾽ ἄρ

Solemus

Solemus ergo in curatione, mulſa per vlcus infuſa, iubere aliquando quidem vt inclinati in laborantē partē tuſsiant. ſæpe verò molliter concutere. interim etiam organo quod pus extrahit (πυουλκὸν Græci vocant) educere quod intus ex mulſa reliquum eſt. Hoc facto, vbi tum pus vniuerſum, tum etiam ſaniē vlceris eluiſſe cōfidimus mox medicamenta inijcimus. Ergo in eiuſmodi affectibus ſi quem in medio pectoris ac pulmonis ſpatio humorem reliqueris, ſtatim hunc tuſsi eiectum cōtemplabere. Mirandi profectò ſunt ij, qui de via per pulmonem hæſitent, quo pacto nō magis hæſitent, quemadmodum craſſus ſanguis in fracti oſſis callo effundatur. Nā & ipſe qui effunditur, non paulo naturali eſt craſsior, & cutis ſubſtantia longè vtique craſsior pulmonis inuolucro eſt. Quod igitur diximus, cùm vel caſu, vel præualida acutáque voce, vas aliquod in pulmone rumpitur, citraq; dolorem conſertim ſanguis feruens floridus multúſque cum tuſsi expuitur, ſcire licet in viſcere vulnus eſſe. Aggredienda verò curatio eſt, prout nos ſæpe ſumus aggreſſi. quibus vtique non rarò ſucceſſit. Igitur laboranti ipſi iniungendum eſt, vt nec magno vtatur reſpiratu, ac ſemper agat ſilentium. præterea vena cubiti interna, protinus incidenda. à quabis terq; poſtea ſanguis eſt detrahēdus, vtiq; eius auertendi cauſa. tum artus omnes fricandi vinciendiq;, ita vti ipſi ſolemus. vbi hæc ſunt facta, primū poſca

tum

tum diluta tum tepida potui eſt offerenda. quò ſi quis in viſcere thrombus, id eſt cruor concretus latitet, reſolutus exſpuatur. atq; hoc nihil vetat bis terve ternis horis facere. Ab iis verò etiam aliquod eorũ quæ tum emplaſticam vim habẽt, tum adſtringunt, medicamentũ exhibendũ. idq; aut ex poſca diluta primũ, aut ex malorũ myrtorúmve, vel alicuius eiuſmodi adſtringentiũ decocto. Rurſusq; veſperi medicamen hoc ſimiliter dandũ. circunciſo, ſi valentior ſit, omni nutrimento. finaliter, ſorbitionis, quod ſatis eſt, exhibendũ. Maximè verò ad rẽ pertinebit, ſi etiã poſtero die, modò fortis cubans ſit, parũ ſanguinis ab inciſa iam vena rurſum detrahatur. tũ victu medicamentuſq; eodẽ modo in quartũ vſq; diem vtatur. pectore interim, ſi æſtas ſit, vndiq; melino roſaceóve madefacto: ſin hyẽs, nardino vnguento. Quòd ſi emplaſtico aliquo vti medicamento placet, habes à nobis optimũ, quo etiam ad aliqua vulnera cũ fiducia vtare. cõſtat id ex † bitumine et aceto, † aliiſq; quæ illis miſceri medicamentis ſolent, quæ enæma barbara à medicis dicuntur. Quòd ſi mulieri mederis pueróve aut deniq; corpori, quod mollis ſit carnis, quod ex chalcitide ſit, ſatis habile medicamentũ fuerit. cuius vires in primo libro eorũ quæ de medicamentorũ cõpoſitione inſcripſi, explicauimus. Hac nos ratione multos ad quos ſtatim vt malũ ſenſerunt, acceſſimus, percurauimus. Quippe hoc maximum eſt, cuique te attentũ eſſe magnopere oportet,

† ἀσφάλτου.

† Græcè aliaque legitur.

oportet, an videlicet ſtatim à ruptura vaſis ſacta curationẽ incipias, quò cruentũ adhuc vulnus priuſquam phlegmonem excitet, glutines. Nam ſi ea ſemel inuaſerit, exigua ſpes eſt eius poſtea glutinandi. in longius tamen trahere poteſt tempus. Quòd verò eiuſmodi vlcera vel difficulter, vel planè nunquam curari poſſint: hoc in cauſa eſt, quòd phlegmone ſoluta, eluenda pus vlceris & ſanies ſunt. Atq; ex vtero quidẽ & veſica tum ſua ſpõte excernuntur, quoniã videlicet pronis delabi licet, tũ elui præterea a nobis poſſunt. In pulmone neutrũ omnino fieri poteſt. Quare omnibus quæ huic loco hærẽt vlceribus, vna reliqua expurgatio eſt, ea quæ per tuſſes fit. At ſi rectè his tum reliquam omnẽ quietem ſuaſimus, tum verò vt ſenſim reſpirarent, nec quicquam loquerẽtur, vt vulnus glutinaretur iniunximus: quæ poteſt tuſſientibus eſſe ſanationis ſpes? Non igitur propterea quòd in perpetuo propter reſpirationem motu viſcus id eſt, deſperata curatio eſt, velut qui ante nos fuere ſenſerunt, ſed propter ſaniei et puris vacuationẽ. ideoq; ſi ſtatim quis ſit aggreſſus, ac iam dicta ratione medeatur, coëunt, ſin plegmone prius occuparit, difficilem incertámque curationem recipiunt: quando pus & ſanies prorſus totáque ex ſpatijs pulmonis non expelluntur, & tuſſis ægras partes valdè lacerat. At quæ ex pectore educuntur, triplex compendiũ præ ijs quæ ex pulmone vacuantur, habent. Nã & vaſa ipſa multò ſunt minora.

minora, & ſanies in ſpatium interius effluit, & in ſumma magis carnoſum pectus eſt quàm pulmo. Nã aſperæ arteriæ ſubſtantia, quæ admodum carnis expers ſiccaq; eſt, nulla alia animalium parte inuenitur. quæ etiam ipſa in eiuſmodi † reiectionibus rumpi ſolet, cùm reliqua vena vel arteria ſit rupta, ipſis aſperis illæſis manentibus, per ſolas oſculorum (ut ſic dicam) coapertiones tranſlatio ſanguinis fit. Itaque nec calidus in talibus, nec ruber, nec multus ſanguis emittitur. Ac videntur quidem prima ſaltem fronte leuiores eiuſmodi affectus, vt qui copia vacuationis minimè terreãt. ſunt vero vel ob hoc ipſum grauiores. Quippe concretus circa ruptum vas cruor, cui facilis tranſitus in aſperas arterias non eſt, glutinationem prohibet.

† πτώσεσι, id eſt caſibus.

CAPVT IX.

SIMILI *modo & tranſuerſi ſepti vulnera, quæ foras non perueniunt, in carnoſis quidem partibus ſubinde coaleſcere ſunt viſa eius motu nõ obſtante. Quæ in neruoſis eius hærent, inſanabilia ſunt. Sanè difficilis grauiſq; curatio eſt etiam eorũ quæ in carnoſis ſunt partibus: ſi has iam plegmone occupauit. Idq; non ipſi modò diaphragmati, verumetiã omnibus quæ intra peritonæon ſunt contenta. quòd in ea ſcilicet ſanies defluat. Cæterũ danda opera eſt, vt ea quacunque ratione ſiccemus, tum per ea præſidia quæ extrinſecus imponuntur, tum per ea quæ ex aqua vinóve tenui bibuntur.*

bibuntur. Porrò horum maximè idoneæ ſunt, & & quæ propterea quod ex ſeminibus fiunt, διὰ σπερμάτων Græcè dicuntur. & quod ſolenne nobis eſt, quóq; in pectore perforato ſemper vtimur, quod ex caſia componitur. Cæterũ tum hæc, tum †humida quædam foris applicanda, quæ eiuſmodi vulneribus ſunt accommodata, ad tractationẽ de medicamẽtis pertinent. Hic methodos tantùm tradimus, quæ præſidiorum indicent genus. Quare ſi quando quædam à nobis particulatim pro exemplis adhibeantur, hæc addita claritatis cauſa fuiſſe exiſtimandum,

† ἐμβροχαί.

CAPVT X.

RVRSVS *igitur propoſitas methodos repetamus, monſtremusq; quantum generalis omnium vlcerum curatio per ſingulas animalis partes ſpeciatim immutetur. Hinc nanque diſcemus præcipuè quidem id quod in toto opere eſt propoſitum. nempe minimè in curationibus errare: velut appendicem verò, etiam eorum qui ſe methodicos vocarunt, audaciam. Qui (ſi quid mihi, qui nec ad gratiam quicquam, nec ad odium loqui ſoleam, eſt credendum,) quum omnium ipſi medicorum maximè à methodo ſint alieni, damnant (quatenus ſaltem ſcribunt,) non ſolùm reliquos veteres, ſed etiam ipſum omnis nobis methodi authorem Hippocratem. Ac Empiricus quidem omnia quæ nos per indicationes inueniri oſtendimus, ea dicit per experientiã ſibi cognita,*

Cùm

Cùm verò præter indicationem & experientiã nullum inuentionis organum tertium præterea ſit, iſti neutro vtentes, tamen appellãdos ſe methodicos cẽſent. Ergo ſequantur nos, & nunc ſaltem oſtendant vlceribus omnibus per ſingula mẽbra curandis vnam eſſe ſanationis rationem. Audiamus homines quo pacto vlcus curent, aut quales indicationes ab eo ſumant. Nũ alias vllas, quàm quod planum cicatrice ſit inducendum, ſinuoſum carne implendum, cruentum glutinandum? At quo pacto inueniam quod cicatricem inducat, † & quod carne impleat, & quod coaleſcere faciat? Ne labora inquiunt. ſunt enim inuenta. Atqui haud ſcio an rectè, aut an omnia. Fieri enim poteſt, vt vel ex deteriorũ nota quædam inuenta ſint, potiora inuenta non ſint: vel vt quæ inuenta eſſe videantur, etiam ipſa ſint mala. Indeq; adeò accidere, vt quædam vlcera prorſus non ſanentur, quædam longiore ſpatio, & cum dolore, & famis cruciatu minimè neceſſario. Neq; enim audet quiſquam nouam aggredi experientiam, priuſquam ſibi perſuaſerit priorem curandi rationem rectè ſe damnaſſe: veluti in ijs vlceribus quæ in pulmone conſiſtunt, quæ ne agnouiſſe quidem omnino fas eſt citra diſſectionum actionumq; notitiam. quorum nimirum vtrunq; auerſantur. Cæterùm concedatur ad præſens cognoſci ab iſtis Theſſali ſectatoribus vlcus, quod pulmoni inſederit. Nũquid igitur ſicuti hoc illis conceſſimus,

† Addit in Græc. καὶ τὰ κολλητικὰ, id eſt & quæ cõglutinẽt.

ſic etiã & quod ſordidum ſit intelligãt, an purũ, an æquale, an ſinuoſum, an ſaniei, vel puris plenum, cõcedemus, videlicet vel ex diuino afflatu, vel per inſomniũ ea videntes? An hæc quoq; quomodo agnoſcant percõtabimur? An verò citra horum agnitiones, pharmacũ quodvis †exhibere cõcedemus? Ego nanq; exiſtimo primùm expurgandam eſſe immundorũ vlcerum ſordem. implẽda verò carne eſſe quæ pura & ſinuoſa ſint. rurſus pus ſaniémq; expurganda quibus hæc circum hæreant. mox ita cicatricem inducendã. Iſti verò haud ſcio quónam modo talia vlcera ſanauerint. nam Theſſalus de his prorſus nõ ſcripſit, ne videlicet vel ignorantiã ſuam, vel †incõſtantiam proderet. Quippe vel rationi parum conſona, & falſa de his dicent: vel ſi quis vera dixerit, eorũ indicationem ex membri ſubſtãtia, prætereà ſi tu formãq; accipiat ne. eſſe eſſe. Nam eſto vlcus in pulmone ſordidum purumq;, & cum phlegmone, & ſine phlegmone, & ſinuoſum, & planum dignoſcere norint. etiam illud ſcire eos detur, quanquã ne eius quidem, tametſi minimi, inuentionem ſibi vindicent, nempe quòd tale vlcus viridi medicamento expurgetur, Macherionis (ſi libet) vel Iſidis. nihil enim refert. Reſpondeant igitur mihi, ſi vlcus in viſcere hæſerit, quid facient? Num viridis medicamenti aliquid deuorandum dabunt? omnino ridicula res eſt. Sed dicant, vndénam medicamen id in pulmonem deferendum ſciunt? Quòd ſi

† In impreſſ. deeſt διδόναι.

† Male legitur in impreſſ. συμφωνίαν pro ἀσυμφωνίαν.

id

id quoq; ſciant, illud certè intelligere non poterunt, an ipſam vim ſuam quam in extrinſecus poſitis vlceribus habuit, ſeruabit. At eſto ſciant hæc quoq; quòd & eãdem tuebitur vim quam in externis vlceribus obtinuit, & quòd ſordes deteget: certè an tuſsim mouerit, intelligere non poterunt. cùm tamen niſi per tuſsim ſordes expurgetur, nullus ſit detergentis medicamẽti vſus. Ergo id quoque iſtis detur, at illud ſaltem effugere non poſſunt, quin diuerſam curationem in vlcere femoris, & vlcere pulmonis adhibeant. Siquidem alterum aqua perluunt, alterum tuſsibus expurgãt. Pone verò rurſus vlcus quod in pulmone ſedit, craſſo eſſe pure circundatum. Nunquid tũ quoq; viride medicamen exhibebunt, an mel potius lingeri iubebũt? At id dicant, vndenam inuenerint. Non enim profectò id reſpondebunt, quoniam tenuendi incidendiq; vim quãdam obtinet: cùm ipſi à facultatibus eiuſmodi diſquirendis vltro diffugiant. Sed nec quòd Empiricis in eiuſmodi notarum concurſu inuentum eſt mel prodeſſe, propterea iſtis, ſicuti illis, eo vti fas eſt. Primũ, quòd experientiam contemnunt. deinde quòd Empiricus in eiuſmodi concurſu, quænam ſit in pulmone affectio, ignorare ſe fatetur. cæterùm quæ conducant, ſe per experientiã obſeruaſſe. At Theſſalo nõ ſatis eſt curare quod omnino nõ norit, ſed ab affectuum indicatione procedit. Sanè ſi omnia illis ſcire donemus, ſicuti prius, non minus quàm nos:

at nunquã profectò effugiet, quin in diuerſis corporis partibus curatiõis ſpecies mutetur. Nõ enim eadem curationis ſpecies profectò eſt, aut mulſam in vterum propter ſordidũ vlcus infundere, aut mel comedendũ exhibere, aut ſpongia vlcus † detergere. Cæterũ, hæc adhuc parua: illa planè maxima ſunt. Fingamus diutinum vlcus citra phlegmonem in multis eſſe partibus, oculo, aure, naſo, ore, femore, ventre, vtero, ſede, pudendis. Fingamusq; & illud, ſi placet, vlcus eiuſmodi vel planum omnino eſſe, vel exiguo minus planum. Reſpondeantq; nobis iſti ſectatores Theſſali, qui hæc nuſquam diſcreuit, quomodo id cicatrice tegemus. Nempe eo medicamine quod ex cadmia conficitur. Id enim vlceri quod in femore conſtitit, bellè cicatricem inducere poteſt. Sed num igitur & ei quod in audiendi meatu conſtitit? Dicam fortaſſis incredibile, cæterùm dijs ipſis notum. Deprehẽdi aliquando quendã ex ſapientiſſimis iſtis Theſſali ſectatoribus ſic vlcus medicantem diuturnũ. Cùm citius homini auris putruiſſet, ac vermes creaſſet, quàm medicamento quod ex cadmia cõponitur, inductum cicatrice fuiſſet: cæterùm, permiſſo homine pluribus diebus medicamento ſimiliter vti, poſteà quã indies grauius auris oleret, & ſanie impleretur, etiam incredibilius quiddã quàm prius, auſum vidimus. quippe ratus meatum ipſum in profundo contraxiſſe phlegmonẽ, confugit ad tetrapharmacum. quod planè multò magis,

† κατα-πλύνειν, eluere.

tò magis augere putredinem partis debuit. vtpote quod ſiccare vlcus prorſus non poteſt, maturare phlegmonem poteſt. Ergo vbi hoc medicamento ad affectum ſanandũ vno die eſt vſus, vt facilè videres id maximè eſſe contrariũ, & multiplicata ſtatim ſanies vis eſt, & fœtor intolerabilis obortus. Itaq; qui propinqui laborantis erant, contingere amplius aurem Theſſaliũ non ſinebant. Ille verò præ impudentia ſtultitiaq́; volebat nõ modò medicamenti tetrapharmaci aliquid inijcere, verumetiã extrinſecus cataplaſma relaxãs imponere. At cùm eũ propinqui hominis abigerent, timerentq́; ne in magno periculo æger foret, nos vnũ diem amplius permitti Theſſalio aſino curationẽ exorauimus. Erat autem profectò poſtridie tum ſanies multò copioſior futura, tũ odor grauiſſimus. quo die tentaui an fieri poſſet, vt ſentẽtiam Theſſalij aſelli mutarẽ, ne omnes perderet ægros, imò aliquos iam, tametſi paucos, ſeruare aliquãdo poſſet, tam aliena ſcilicet ab omni vera methodo deſerta ſecta. Ergo ſic agere cũ homine ſum orſus. Nunquid (inquam) phlegmone tibi eſſe videtur in intimo meatu, proinde relaxantibus vteris auxilijs? Ille tum ita eſſe magnopere cõtendit, tum aliter eſſe nõ poſſe. An igitur (inquã) aliquãdo vlcus quod cum phlegmone coniunctum eſſet, aceto acerrimo cum glaucio curatum vidiſti? Minime gentium (inquit) imò ſi quis paſtillus andronijs ex aceto liquatus vtatur, etiam cõuulſionem

fortiſſe accerſat.Ergo(inquam)ſi quis alio quópiam medicamento,quod ſit andronis multò valentius,ex acerrimo aceto vtetur,idq; ad aurem ita propinquam cerebro inuolucriſq; eius particulam,nunquid planè te authore conuulſionem accerſet, ſi phlegmone præſertim aliqua ſubſit? Hæc tum ipſi,tum ijs qui adſtabant vniuerſis rectè dici ſunt viſa.Ergo quantum(inquam)ad ipſarum partium habitum ſpectat,quæ ea quæ ad ſummum ſiccent,deſyderant,tametſi nunc curatione tua ſint veluti effœminatæ,iam tali medicamento vterer.Nunc quoniam plures iamdies malè ipſas aſſuefeciſti,transferre eas ad contrarium vno impetu,& ſemel non licet.Nam tibi ac Theſſalo contemnere conſuetudinem licet,non minus quàm † partium naturã:nobis autem nón licet: ſed primo die aceto vtar cũ glaucio:ſecundo vtar andronio:tertio ad valentius aliquód quã ipſum ſit andronium, tranſibo. Atque hoc tribus quatuórve diebus vſus,ſi mihi vehementius etiam medicamentum requirere vlcus videbitur, eo etiam vti non dubitabo. Extrinſecus verò(inquã)imponam capiti ea parte qua auris infeſtatur,non me Hercules ſicuti tu, cataplaſma quód relaxare poteſt,ſed eorũ medicamentorum aliquod quæ vehemẽtiſſimè ſiccare poſſunt.cuiuſmodi eſt quod ex ſalice conficitur:aut etiam ipſum andronium ex aceto illinam:aut ex ijs aliquid quæ hoc magis ſiccent.Nã quoniã particula cui medemur ſicciſſima

†Male legitur in impreſſ. ἀμιςρῶν. pro μιςρῶν.

ſima

ſima eſt, neceſſe eſt valentiſsimè ſiccetur. Indicat enim veluti vitiũ ipſum, vt curetur, ſibi applicandum eſſe contrarium: ſic particula ipſa quod ſit ſibi ſimillimũ. Itaque & prout dixi, egi: ſanauiq; hominem, nullo potentiore requiſito remedio. Quibuſdam verò qui potentiora deſyderabant, quibus vno alterówe anno vlcus aurem infeſtauerat, valentius omnibus iam dictis medicamẽtum adhibuimus. Id fuit ferri ſcoria tunſa, cribratáque tenuiſsimo cribro, mox in tenuiſsimum veluti pollinem leuigata, poſt cum acerrimo aceto † ad mellis ſordiumq; craſsitudinem cocta. Conſtat autem multiplex eſſe debere in miſtione acetum. Verùm (quod ſæpe iam dixi) materiæ medicamẽtorum copiam ex aliis commentariis petes. Nunc quæ ad methodum ſpectant, abſoluantur. Nam audiendi locus quoniam eſt ſicciſsimus, idcirco medicamentis eget, quæ vehementiſsimè ſiccent. Quorum nullum reliquarum partium cuius applicaſſe expedit, ſed oculo exulcerato collyrium fortaſſe quod ex thure conficitur. Naribus verò quod multò ſanè magis ſiccet, quàm vt oculis conueniat, minus verò quàm vt auri quadret. Itaq; & prius cõprehenſi omnes paſtilli vtiles ſunt, & medicamen quod ad Muſam refertur, aliaq; generis eiuſdem. Vlcerum verò quæ in ore accidunt, quæcunque admodum ſunt humida, ea medicamentis egent, quæ vehemẽter ſiccẽt, veluti diphriges, tũ ipſo per ſe, tũ ex melle, & vino, & mulſo.

† μέχρι τοῦ σύστασιν ἔχειν μελιτώδη τε καὶ γλοιώδη, id eſt quouſq; ad mellis & rerũ lubricarũ cõſiſtentiã deuenerit. Ita vertit & infra in libro.6. cap.2.

præterea ex ea quæ iris dicitũ, & quæ † anthera, hisq; vel ſiccus, vel ex melle, vel mulſo, vel vino. Vtile verò ad talia eſt & Muſa medicamen. præterea rhois ſuccus, & omphacium, aliaq; quæcũque ſtrenuè ſiccant. Quid enim materias percenſendo morer? At quæ ſimpliciora oris vlcera ſunt, hæc ſanare commodè poſſunt, etiam medicamenta quæ modicè ſiccant, veluti hæc ipſa quæ propterea quòd in aſſiduo ſunt vſu, στοματικὰ Græcè ſunt dicta. Ea ſunt quod ex moris conficitur, & quod ex rubi fructu, & quod ex ſucco corticis iuglandium viridis, atque etiam his magis quod ex muſto, & cupreſsi ſphærulis componitur. Quæ verò in ore admodum humida vlcera ſunt proximè oſſa, vnde carie tentari oſſa periclitentur, hæc propter oſsium naturam quæ ſicca eſt, vehementiſsimis medicamentis indigent. Itaq; ego iam comprehenſos paſtillos ſemper leuigo, ac ſiccum ipſum medicamentum ſuperimpono.

† In antiquis ἀθήρας.

CAPVT XI.

PORRO *dicta paulò antè ſunt, & ad veſicam, & vterum, & inteſtina, & pulmonẽ, idonea medicamentorum genera, quibus ſit in ſingulis vtendum: genere quidem medicamenti ab ipſa curandarũ partium ſubſtantia deſumpto: ſed cum affectu prius etiam æſtimato, modò verò vtẽdi eius, tum à forma, tum etiam ſitu. Hinc nanque excogitati ſunt, & oricularij clyſteres, quos ὠτεγχύτας vocant: & vteri clyſteres, quos μητρεγχύτας;*

τρεγχύτας: & recti ſyphones, quibus in veſicam aliquid infunditur, quos καθετῆρας dicunt & ipſi clyſteres. Hinc rurſus quæ in ventriculo, pectore, & pulmone, vlcera conſiſtere, per ea quæ eduntur, ac bibuntur, eſſe curanda. Quæ verò in inteſtinis, bifariam. Nam quæ vicina ventriculo ſunt, his per comeſta, & bibita ſuccurritur. quæ verò inferius ſunt ſita, per ea quæ iniiciuntur. quando neq; ad ea quæ vicina ventriculo ſunt, ſubire poteſt quod per ſedem infunditur. nec integris viribus ad inferiora pertingere quod † per os ſit ingeſtum. Ideóque etiam quæ vlcera in thorace; & pulmone conſiſtunt, tum difficilius iis quæ ſunt in ventriculo ſanantur, vt quorum ſitus longius abſit, atque idcirco medicamentorum vis remittatur: tum propter hoc ipſum multò valentiora ea quæ deuorentur præſidia requirunt, quã ſi ipſis ſtatim vlceribus admouerentur. Indéque adeò excogitata medicis ſunt, vbi expurgandum ex pectore, & pulmone pus eſt, fortiſſima, quæque maximè diſſecent pharmaca, taliáque omnino quæ ſi vlcus in ventriculo eſſet, ipſum exacerbarent. Quinetiam quòd hæc per tuſſes expurgentur, non aliunde quàm ex forma particularum eſt deſumptum. quòd hæ nullum talem exitum habeat qualem vterus, veſica, ſedes, auris, naſus, & os. Hinc etiam fit quod ventriculus vtrinq; expurgari poſſit, ſurſum per vomitum, deorſum ſecundum naturam. Quippe ob genus indicationũ ab

† Male legitur in impreſſ. διὰ σκήματος, pro διὰ σόματος.

ab inſtrumentalibus quatenus inſtrumentalia ſunt,eſt ſumptum. ſicuti quæ ſiccandum eſſe docent,ab ipſarum ſimilarium ſubſtantia ſumuntur. Ab ipſis verò morbis rurſus tales, veluti ab vlceribus(quoniã de his diſputatio erat)& quòd ſiccãda ſint,vt ſuprà eſt comprehenſum.& quòd qui è ventriculo eluere pus volunt,non ſine periculo vomitum mouent.ſicuti ſi aliter infixam illi pituitam per oxymeli ac radiculam detergerent.ſed tutius deiectione vtuntur,cùm vomenti periculum ſit,ne & quod exulceratum eſt, dilaceret,& ſuccum quempiam inutilem ex vicinis attrahat.Quo nomine(vt dixi)& vlcera quæ pulmoni inſidẽt,difficillima ſanatu ſunt: vt quæ nec citra tuſsim expurgare poſsis: & ſi tuſsim excites,laceraueris.Itaque quaſi per mutuas operas,malum ijs in orbem redit. quippe cùm quæ lacerata ſunt rurſus phlegmonem excitent.ſecundo rurſus phlegmonem ipſam maturari, & pus expurgari deſyderant.Quare ex omnibus ſanandi difficultas his exoritur. & quod ea quæ idonea vlceribus medicamenta ſunt, contingere vlcus,ſicuti in ventriculo,non poſſunt. & quòd per medium interuallum ferè vim ſuam amittunt. & præterea quòd reſpirando mouentur, & tuſſiendo lacerantur.Itaque cùm in pulmone ruptũ vas eſt,ſcire apertè licet,niſi protinus antequam phlegmone excitetur glutinatum ſit, id poſtea inſanabile fore.

Caput

CAPVT XII.

CAETERVM, vlcera quæ in aſperæ arteriæ interiore ſunt tunica, & potiſſimum quæ ſummæ eius parti (quam λάρυγγα vocãt) ſunt vicina, aut etiam in ipſa, hæ & curationem recipiunt, & nos non paucos eorum qui ita ſunt afflicti, ſanauimus. Sanè curationem eorum hinc maximè inuenimus. In graui huius peſtilentiæ initio (quæ vtinã aliquando ceſſet) iuueni cuidã, cùm nouem iam dies ægrotaſſet, totum corpus vlceribus ſcatebat, veluti omnibus ferè qui euaſerant. Eo die etiam tuſſiebat paululùm. Poſtridie verò vbi ſe lauerat, illico & vehementius tuſſiuit, & tuſſi expulit cruſtulã, quam Græcè ἐφελκίδα vocant. Eratq; homini ſenſus manifeſtus vlceris in aſpera quæ in collo eſt arteria, prope iugulum nati. Quin aperto quoque hominis ore, fauces eius inſpeximus, nunquid in ijs alicubi vlcus eſſet. ſed nec ſic inſpectãtibus apparuit vitiũ. & planè laboranti ſenſus eius aliquis manifeſtus ex comeſtorum bibitorúmque tranſitu fuiſſet, ſi illic vlcus fuiſſet. Quinetiam ex aceto, & ſinapi, certioris notitiæ cauſa, quædam ei deuoranda dedimus. Sed nec horum quicquam eum momordit: & ſenſus doloris manifeſtè in collo erat. Quo loco etiam adeò irritabatur, vt tuſſire impelleretur. Suaſimus itaque reniti quantum poſſet, nec tuſſire. Quod & fecit, eò certè facilius, quòd exiguum erat quod proritabat.

&

& nos omnibus modis operam dedimus, vt vlcus ad cicatricem perueniret, foris medicamentum aliquod quod ſiccaret imponentes: tum cubanti ſupino humidum aliquod ex ijs medicamentis quæ ad eiuſmodi vlcus facerent, exhibentes: ac iubentes id in ore continere, paulatimq́; permittere in aſperam arteriam defluere. Sic igitur faciens, ſentire ſe manifeſtè aiebat adſtringentis medicamenti circa vlcus vim: ſiue ea vis huc† tranſmiſſa eſt, ſiue medicamen ipſum roris ſpecie in arteriam ad vlcus defluxit, & tanquam percolatum eſt. Erat autẽ nec æger ipſe medicinæ imperitus, *ſed ex ijs quidã qui ex vſu, & exercitatione empiricè medicabãtur. Ergo ſentire ſe aiebat, tũ medicamentũ in arteriã defluere, tum tuſsim quoq; aliquando mouere. Obluctabatur tamen plurimũ, ac tuſsim cohibuit. Igitur ipſe quoq; ſua ſponte* Romæ *quidem vbi correptus fuerat, triduum etiamnum poſt nonum diẽ eſt moratus. poſt hoc conſcenſo nauigio, primùm per flumen ad mare nauigauit. quarto die poſt naui peruenit ad* Tabias. *vſusq; eſt lacte, quod & mirificam planè vim habet, nec ſine cauſa prædicatur. De cuius vſu aliquid dicere oblatum nũc tempus videtur. nec de eo tantùm quod apud* Tabias *habetur, verumetiã alio omni. Neque enim ijs modò qui* Italiam *incolunt, eſt ſuccurrendum: ſed quoad fieri poteſt, qui vbiuis habitant gentiũ. Igitur ad lac quod in* Tabijs *habetur, commendandum multa concur-*

† τὴν διάδοσιν, ideſt per trãſſumptioné: eſt addẽdum.

concurrunt,& locus ipſe ſatis editus, & aër illi circundatus ſiccus,& paſcuũ pecoribus ſalubre. Atque hoc quidem alibi quoque arte præparare licebit, ſi quis in colle modicè edito herbas fruticeſq; ferat, qui ſalubre ſimul adſtringenſq; lac reddant. quorum exẽpla paulò pòſt dicentur. Caterùm, vt ambientẽ aëra ſimilem reddas, fieri omnino nequit. Eligere tamẽ ſimillimum ex ea quæ datur aërum copia licet. Simillimus autẽ is fuerit, cui eadem adſunt quæ illi. Altitudo collis mediocris, via à mari ad ipſum triginta ſtadia, ampluſq; aliquid, ſed non multò. Locus autem ipſe verſus mare. Nẽpe Tabiæ in imo maximè ſinu eſt, qui inter Surrentũ,& Neapolim conſpicitur; magis tamen in latere quod ad Surrentũ pertinet. Porrò totũ id latus collis eſt ſatis magnus, longitudine ad Tyrrhenũ mare porrectus. Inflectitur autẽ leniter collis hic ad Occaſum: nec in Meridiẽ in totũ planè procurrit. Ergo hic collis à vẽtis ijs qui ab ortu flãt, Euro, Subſolano, & Borea, tutũ defendit ſinum. Cõiungitur illi in imo ſinu alter collis nõ paruus, quem & veteres Romani in hiſtorijs, & qui nunc diligentiores ſunt, Veſuuium nominant. Celebre nunc nouumq; nomen Veſuuiũ eſt, omnibus hominibus notum, propter ignem qui in eo ex terra ſummittitur. Quæ res non parum mihi ad ambientis aëris ſiccitatem conducere videtur. & alioqui præter ipſum ignem, nec ſtagnum propinquum, nec palus, nec flumus ali-

cunus,

cuius momẽti vſquam in ſinu habetur. Omnibus verò ventis qui ab Arcto ad æſtiuũ Occaſum perflant, Veſuuius collis obijcitur: multusq; cinis ab eo ad mare vſque peruenit, reliquiæ videlicet materiæ, tum quæ in eo cõbuſta eſt, tum quæ nunc etiã vritur. Omnia hæc aërem efficiunt ſiccũ. Licet porrò & alibi terrarum eligere collem ſimili modo ſiccũ, ſcilicet nec longè a mari, nec adeò magnum, vt ventorũ impetui ſit expoſitus: nec adeò humilem, vt ſubiectorum cãporum halitum prõptè recipiat. Caueatur autem ne ad Septentrionẽ ſit verſus. ita enim eſſet auerſus à Sole. Quòd ſi etiam in temperato orbis loco collis ſit, veluti is qui ad Tabias conſpicitur, longè magis ad rẽ pertineat. Hoc in colle ſunto herbæ quidem agroſtis, & lòtus, & polygonon, & melyſſophyllon. Frutices vèrò lentiſcus, & arbutus, & rubus, & hedera, & cytiſus, aliq; his ſimiles. Atque ita tibi collis præparetur. Pecora verò quæ in colle ad Tabias paſcuntur, boues ſunt. Eſtque eius animalis lac ſpiſſum, ita vt aſinorum tenue. Ego verò ne quod lactis genus vſui deſit, ex vaccis craſſum, ex aſinis tenue, ex capris mediũ: & boues, & aſinos, & capras in paſcua depulerim. Veteres verò etiã mulierem lactantem ijs qui phthoë cõſumerẽtur, adſtare voluerunt. Quorũ ſententiæ ipſe quoque accedo, & quòd familiare id ſit, & quòd priuſquã ab ambiente refrigeretur, adſumi voluerint. Porrò hoc tibi de lactis vſu pro maximo præcepto

pto ſit, vt ij quibus eo eſt opus, omnino id aſtante animali ſtatim mulctum bibant: etiam melle iniecto, ſi cui cogi in ventriculo ſolet: quod ſi ipſum deſcendere ad aluum citius cupis, etiam ſale. Atq; ille quidem adoleſcens cùm vlcus in arteria ex peſtilenti morbo haberet, ſanatus eſt: ac poſt eum ſimiliter alij. Alter verò adoleſcens annos natus circiter decẽ & octo, cùm multis diebus ex † deſtillatione laboraſſet, primùm quidẽ ſanguinem floridum cũ tuſſi expuit, non ſanè multum: poſtea verò etiam tunicæ ipſius partem quæ tegens intrinſecus arteriam, in fauces & os per ipſum arteriæ caput (larynga vocant) aſcendit. Videbatur autẽ mihi tũ ex craſſitudine eius coniectanti, tũ ægri ſenſu, ipſius laryngis eſſe interna † tunica. Quin etiam læſa illi ex eo vox eſt. Atque hic quoque longiore quidem tempore, ſed tamen ſanatus eſt. Cæterùm, qui ex peſtilentia hoc vitio laborarunt, propterea mihi facilè ſanati videntur, quòd præſiccatum ijs præpurgatúmque totum corpus fuerit. Quippe cum & vomuerint ex ijs nonnulli, & omnibus venter profluxerit. Atque cùm ita iam vacuati eſſent, ijs qui euaſuri erant puſtulæ, quas exanthemata vocant, nigræ toto corpore confertim multæ apparuerunt, vlceroſæ quidem plurimis, omnibus certè ſiccæ. Eratq; intuenti perſpicuum reliquias eas eſſe ſanguinis, qui in febri putruerat. quas veluti cinerẽ quempiam natura ad cutim truſiſſet: ſicuti alia ex ſuper-

† catarrho.

† σῶμα, id eſt, corpus.

per-

peruacius nonnulla trudit. Verùm medicamentis ad eiuſmodi exanthemata opus non fuit, cùm ſiderent ſua ſponte, ad hunc modũ alĳs quidẽ, quibus videlicet exulcerata ſumma pars fuit, decidit ipſa vlceris cruſtula, quam ephelcida nominãt. deinceps q́; quod reliquum fuit, propinquum ſanitati erat, ac poſt vnum duóſve dies ad cicatricem peruenit. alĳs, quibus ſcilicet vlcerata ſummitas nõ eſt, exanthema quidem ipſum, & aſperũ, & ſcabioſum erat: decidit verò veluti †ſquãma quadã. ac dehinc omnes fuere ſani. Nihil itaque miri ſi etiam ĳ quibus eiuſmodi exanthemata in pulmone ſunt orta, propter vlcerum ſiccitatem ſunt ſanati. Quod nanque in cæteris vlceribus vniuerſis ſupra monſtrauimus curationis eſſe propoſitum, hoc iam ĳs quæ ex peſtilentia ſunt orta, præſto fuit. Omnia nanque ſicca, & aſpera fuere. plurima quidem ſcabiei, quædam verò etiã lepræ ſimilia. Ergo cùm experientia rationi atteſtetur vlcerum curationem hunc vnum habere finem, vt ſiccentur, poterit quiſpiam ex ĳs qui ſanguinem ex pulmone reĳciunt, ſeruare permultos, ita vt nos fecimus.

† λήμμα deſt cortex.

CAPVT XIII.

AC quemadmodum quidem medẽdum ĳs ſit qui notabile in pulmone vas fregerunt, inde adeò quòd ab alto ſint lapſi, vel immodicè clamarint, vel pondus ſupra vires ſuſtulerint, vel quòd durũ † magnúmq́; aliquid extrinſecus ipſorum.

† In antiq. καὶ βαριος id eſt atque graue.

rum pectori inciderit, dictum prius eſt. Quemadmodum verò qui ex catarrho ſanguinem reÿciunt, commodiſſimè tractentur, nunc dicemus, propoſita claritatis cauſa curatione, quam Romæ in ſplendida muliere peregimus. Hæc nanq; cùm eiuſmodi ſermones audiſſet, quales nũc de ÿs qui ſanguinem ex pulmone reÿciunt, habuimus, ſiue ex catarrho id, ſiue vehementi tuſſi paululum quiddam per noctem expuerat, illico ad me miſit, ſe quicquid exigerem præbituram promittens. Audiuerat verò ante id tempus, niſi quis illico præſidium ſtrenuè afferret priuſquam vlcus phlegmonem cõtraheret, eum operam amiſſurũ: atq; hanc eſſe præcipuã eorum qui ſanguinem reÿciunt, interitus cauſam. Igitur incidere mulieri venam, quæ iam quatriduum propter catarrhũ propemodum ſine cibo egiſſet, non placuit: ſed iuſſi vt acri vteretur clyſteri, tum crura manusq; calfacienti pharmaco plurimùm fricaret, & vinciret, mox caput raderet. cui deinde medicamen quod ex palumbium ſtercore conſtat, impoſui. interpoſitisq; tribus horis in balneum duxi, ac laui, nullo caput contingens pingui. Dein caput idoneo pileo contexi, & pro eo qui tum erat temporis ſtatu, nutriui ſola ſorbitione. Poſt quam ſtatim fructum aliquem autumnalium auſterum dedi. Deinde cùm dormitura eſſet, quod ex viperis conficitur medicamentum dedi [theriacen vocãt] circiter quatuor menſes antè confectum. Habet

enim id ætatis adhuc præualentem papaueris ſiccum, qui in antiquatis ignauus redditur. ideoq; & ſomniferum eſt, & fluxiones tum ſiccat, tum leuiter craſſat. Finito verò prorſus catarrho, liquidò apparebat, tum ex reſpirandi ſpecie, tum ſonitu, ſemel excitatæ tuſsis pulmonem purgatione egere. Cæterùm, exhibere hanc non placuit ſecundo ſaltem die. ſed in omni taciturnitate, & quiete muliere ſeruata, tum artubus eius perfricatis vinctisq;, iuſsi reliquas quoque omnes partes perfricari, excepto capite, quod adhuc ex medicamento incaleſcebat. rurſus autem veſperi dedi theriaces ceu fabæ noſtratis magnitudinem. Erat verò quod pridie acceperat, hoc longè amplius. Poſtea verò quum hac quoque nocte probè dormiuiſſet, tertio die manè mel coctum copioſè exhibui, ac in quiete ſeruaui. Procedente verò die totum corpus ſimiliter perfricui, ac ptiſſanæ cremorem cum pane exiguo pro cibo ſumere iuſsi. Mox quarto die manè quidem dedi medicamentum, quod ex viperis fit, ſed quod iam in ætate vigoris eſſet, idque cum † copioſò melle. Capiti verò mulieris eodem pharmaco (quod vehementer tum ſiccat, tum calefacit) impoſito, ac deinde ipſa lota, nutritáque modicè, valentius iam pulmonem expurgare in quinto ſum aggreſſus. Ac dehinc rurſum rursúmque ex interuallo ad caput quidem conſueto cerato quod thapſian recipit, ſum vſus. Totam verò corporis curam, in geſtatione, frictione, ambula-

† In impreſſ. habet σὺν χρυσῷ, in antiquis verò ἀμασυχνῷ.

la-

latione, lauandíque abſtinentia, ac victu, tum moderato, tum verò boni ſucci, ad reficiendum direxit. Hæc itaque mulier rectè ſe habuit, minimè lactis opem requirens. Alteri verò adoleſcenti, cui non ex deſtillatione, ſed ex refrigeratis ſpiritus inſtrumentis orta tuſsis fuerat, cum ſanguinem & ipſe ad dimidiam heminam reieciſſet, ſtatim venam incidi, ac bis eodem die ex ea ſanguinem detraxi: deinde rurſus poſtridie vis, ſed artuum frictione & vinctura priore die vſus ad veſperam dedi pharmacum noſtrum, quod diaſpermaton dicitur. Secundo die poſt alteram detractionem impoſui toti pectori ceratum, quod ex thapſia conficitur, mox veſperi, ne ſupra modum calfaceret, id auferens. Tertio die rurſus ad treis horas impoſito, hominem laui. Cibaui autem ſimiliter tribus his diebus: prioribus quidem duobus, ſorbitiunculis, tertio verò ptiſſanæ primùm cremore, deinde piſce ſtatim aliquo, qui & facilis concoctu eſſet, & ſimplici ratione præparatus, adiecto. Dedi quoque medicamentum diaſpermaton, & ſecundo, & tertio die ſimiliter ad veſperam. quippe quod & ſomnum conciliat, & ſenſum doloris eleuat, & ſiccandi vim habet. Tum verò cùm & ſpiritui delegatæ partes in naturali temperamento eſſent, & totum corpus vacuatum, ac nulla phlegmones ſuſpicio circa ruptum vas ſupereſſet, expurgare cœpimus. Mox bibito medicamento quod

viperas habet ætatis iam vigentis, ad Tabias dimiſi. Sic ego omnes qui primo ſe die mihi curandos permiſerunt, ſanaui.

CAPVT XIIII.

QVI *verò poſt duos, aut treis, nõ omnes: ſed aliquibus eorũ inſanabile vlcus fuit. Quotquot autem phlegmone ſic occupauit, vt iã febricitarent, horum nullus eſt in totum perſanatus. Sed qui poſtea ſic per omnia præſidia ritè tranſierunt, vt ſiccaretur vlcus, ij tantùm ſaltẽ lucrifecerunt, vt illud nec vltrà progrederetur, nec maius fieret, ſed ſiccatum, ac callo duratum, longiore vita frui hominem ſineret. Ex ijs verò qui vlcus in pulmone habent, ij demum inſanabiles mihi eſſe videntur, qui ex ſucci vitioſi eroſione id poſsident. quorum aliqui ceu ſalſilaginem ſputum ſuum ſentire ſe aiunt. nam longo arbitror tempore omnino opus eſſe, vt ſucci corrigatur vitium. In tempore verò neceſſe eſt duorum alterum, aut ſiccando vlcus, ceu callum fieri, eóque fore omnino inſanabile: aut non ſiccando, tum ipſum putreſcere, tum quæ circà ſunt depaſcere, atque ita ſpatio pulmones putrefacere. Porrò multi ex ijs qui eiuſmodi ſuccum vitioſum congeſsiſſent, cùm ex eo tuſsirent, non tamen etiã num ſanguinem reijcerent: huic noſtræ prouidentiæ compotes facti, prorſus ſunt perſanati. Oportet autem in principio nullius rei æquè eſſe ſollicitum, quàm vt neque tuſsiant, neque ex ca-*

pite aliquid in pulmonem defluat. Cauetur id triplici præſidio. purgatione primum, ſecundò medicamine quod diaſpermaton dicitur, tertiò ipſi capiti prouidendo. Quod purget, diuerſas facultates habeat oportet. cuius generis noſtræ ſunt pilulæ quæ ex Aloë, Scammonia, Colocynthide, Agarico, Bdellio, & Gummi Arabico conficiuntur, ad plures videlicet excrementorum purgandas ſpecies. Sanè ſatiſfaciant ad vſum, & quæ ſine gummi componuntur. Poſtea verò ſi res poſtulabit, etiam ijs quæ nigram bilem expurgent, vtare. Capiti prouidebitur cerati vſu quod ſit ex thapſia. Atque hæc quidem in principio peragenda ſunt. pòſt verò reficiendus æger ſalubriter eſt cibis boni ſucci, frictione, inambulatione, & balneo. Tradetur autem de his methodus in idoneo operis loco. Porrò ij ſunt qui maximè lac requirunt, neglectóque eo, omnium maximè ſunt inſanabiles. Cæterùm, de mittendo his ſanguine ſcire illud licet. Quicunque parum habere ſanguinis videbuntur, ijs ad quendam ſuccum probiorem (ſicuti prædixi) reductis detrahere ſanguinem poteris, tum rurſus reficere: eoſdem etiã rurſus purgare, ac rurſus reficere. denuóque ſi res ſuadet, ſanguinem mittere, potiſſimum quibus veluti limus quidam vitioſus, & craſſus totus eſt ſanguis. At qui validi ſunt, multique ſanguinis, ijs ſtatim à principio eſt detrahendus.

CAPVT XV.

HORVM quæ retuli, vel modò, vel antè, ſiue ea inueni ipſe, ſiue iuxta Hippocratis viam vſurpaui, nihil planè non examinatũ, ac iudicio cõprobatum eſt, ſed per experiẽtiã omnia iudicata: in quibus erroris pericula ipſi pertulimus. Fructũ ex eorum vſu habituri ſunt quibuſcunque artis opera ſunt curæ. Siquidem alij veri ſunt, alij ſophiſtarum ſermones. Quanquã quid ſophiſtas memoro? Cùm etiam non contemnendorũ medicorum aliqui, etiã qui integra volumina de ſanguinis reiectione prodiderunt, alia quidem multa, & parua rectè perſcripſerint, maximorũ autem auxiliorũ nullius meminerint, parum intelligentes per multa illa & parua quæ rectè admonẽt, longum ipſis ægrotis comparandum interitum. Per hæc autem tria, qui planè deplorati non ſunt, omnes ſeruantur: per ſanguinis miſſionẽ, & purgationẽ, & ea quæ caput roborant. Sanè in ſequentibus cùm de ſuccorum curatione præcipiemus, dicemus de ſanguinis miſſione diligentius. Minimè igitur (ſicuti medicorum nonnulli cenſent) à paruis incipiendum auxilijs eſt. nec ſicut illi dicunt ſentiendum, iſta ſcilicet prius eſſe tentanda. mox ſi nihil profecerint, aggredienda maiora. nam in morbis in quibus periculum non impendet, vera ea opinio eſt. at vbi moriendum ægro prorſus eſt, ſi phthoë ſemel exceptus ſit, alieniſſimũ à ratione eſt à minoribus inchoaſſe. Nã

ſicuti

ſicuti reliqua omnia ab Hippocrate tradita, ita « illa quoque ſententia rectè eſt dicta: Nempe ad « *vltimos morbos vltima prorſus remedia maxi*« *mè valere.* Quanã igitur inductus opinione Eraſiſtratus *in talium affectuũ principio ſegnis tarduſq; eſt, poſt diligens cùm periit occaſio?* Nam *ſanguinis miſſione cùm ſanguis reiicitur, nuſquã prorſus vtitur, vitioſiſſima ratione inductus. ſed nec purgat quenquam, nec caput ſiccat. Quibus nimirum ſi quis phthoë occupari periclitantes fraudet, quamuis reliqua omnia probè peragat, nihilo plus arbitror agat.* Nam *ſanguinem mittere recuſat, ac ſolis artuũ deuinctionibus ad eum auocandum vtitur. quò (vt ipſemet ait) ad phlegmones tempora ſat nobis ſanguinis ſuperſit, nec propter inopiam eius ægrum nutrire cogamur. Sed heus tu* Eraſiſtrate, *dicat arbitror aliquis, ſi poſt venam ruptam phlegmone iam pulmonem occuparit, non eſt quod ſperes hominem ſanandũ, propter ipſas quas paulò antè comprehendi rationes. Quare amplius opera tua non egebit proditus videlicet per te inter initia. Quippe idẽ facis quod gubernator, qui vbi per eius incuriam euerſa nauis eſt, vectorum cuipiam aſſerem in manum dat, indéque ſalutem comparare ſuadet.* Sed Eraſiſtratus *fortaſſe exiſtimabat phlegmonem eſſe ex iis quæ neceſſariò vulnus comittẽtur.* Verũ *ſi ita ſentiebat, in magna planè erat ignorãtia. cùm videre cuiq; liceat ſexcentis*

eorum qui quotidie ſingulari certamine decertāt maxima citra phlegmonem glutinata vulnera, ſic, vt ſecundo vel quarto die ſint omino in tuto. Nos verò etiam plurimos ex ijs qui vas in pulmone ex caſu, clamore, plagáve rupiſſent, priuſquam phlegmone in vaſe rupto excitaretur, curauimus. Quòd ſi horum quoque pulmone phlegmonem inuaſiſſe aſſerit, ipſum ſuis ipſius placitis repugnat, ſimul princeps viſcus quod maximè vicinum cordi ſit, phlegmone laborare aſſirmans, ſimul hominem febri carere, itemq; rupta phlegmone nihil expuiſſe. Ergo à nobis quoq; inuicem audiat, nec fieri poſſe vt glutinetur vlcus, ſi phlegmone pulmonem inuaſerit, omninoq; ſi inuaſerit, febricitaturū, ac purulenta deinde cùm phlegmone ſoluitur, tuſſi exputurum. Ergo ſi quis nec febricitabit nec tuſſiet, nec ſaniem aliquam ex vlcere & phlegmone ſpuet: quæ ratio eſt vt huius ineſſe pulmoni phlegmonem dicas? Itaq; tum hoc maximum certè præſidium non rectè ab eo damnatum eſt, tum purgatio ſine vlla mentione † prætermittitur. Ac nec vllum pharmacon quod efficax ſit, contra vllum ex comprehenſis generibus ab eo eſt poſitum. Quin ſiue caput fluxionem mittat, eo ſtatu ſeruabitur, ſiue ex intēperie ipſorum ſpiritualium tuſsis incidat, etiam ipſa ſic manebit. Ergo Eraſiſtratus ſtatuario illi adſimilis videtur, qui reliquis omnibus partibus ſcitè perfectis, ſtatuam reliquit cæcam. Nam quæ, quæſo,

† In impreſsis legitur ἰᾶται, in antiq. ἰᾶται.

quæſo, reliquæ pulchritudinis gratia, cùm oculos deſyderes? Poſtea ſi dijs placet, cùm tanti viri maximè aberrent, egregius vir Theſſalus, qui artem ne nouit quidem, methodicum ſe cenſet appellandum. Ac nunc fermè omnès ſectatores eius ſanguinem mittere videmus, tum alijs ægrorum non paucis quibus non ſolùm non vtile, ſed etiam noxium exiſtimare id præſidij oportebat, præſertim ſi proprijs ipſi hypotheſibus ſtarent: tum verò ijs qui ſanguinem, ſiue hunc per vomitũ, ſiue etiam cum tuſsi, reijciunt, modò valentes vires habeãt. Sed, quomodo cohærebũt hæc ſecũ, vt venam vbi ſanguis reijcitur, incidere iubeant: & in commentarijs ſuis ſcribant remedium id adſtrictis vitijs conuenire? Ergo ne ſe methodicos amplius nominent, ſed Empiricos, ſi reiecta ratione quam eſſe rectam putabant, experientia vtuntur ad inueniendà præſidia. An igitur in ijs quidem clarè deprehenduntur nec methodo, nec omnino ratione aliqua quicquam facere: vbi verò partes inutiles eſſe ad curationis inuentionem aiunt, non multò magis? Atqui ſi quis ad memoriam reuocet ea quæ de auribus, naribus, oculis, ore, pectore, pulmone, præterea vtero, veſica, & vẽtriculo, diximus: errare eos tota via videbit. Talis igitur erat qui ad phlegmonem quæ in pudẽdo erat, macedonico medicamento eſt vſus, ac cum eo etiam cataplaſmate quod relaxandi vim habebat, nempe ſolẽni hoc quod ex pane, †aqua, & oleo cõficitur. Etiã alius quidam

†In Græ. ὑδρελαίου.

quidam illi perſimilis,qui ad ſedem exulceratam iiſdē eſt vſus.Verùm de talibus vbi de phlegmonis diſputabitur,agemus.Cæterùm vlcera quæ citra plegmonem in pene ſedéve conſiſtunt,nullum cataplaſma deſyderant,ſed medicamen quod cicatricem inducat.non tamen me hercles eius naturæ quæ vlcera quæ in carne ſunt inducere cicatrice poſſit,imò quæ tanto magis ſiccare poſſit,quanto hæ partes ſunt carne ſicciores.Quinetiam quod magis admirere,ipſorum quæ in pene ſunt vlcerū magis etiam ſiccari poſtulant,& quæ in toto cole hæſerunt,& quæ extra hunc etiam finem eius qui glans dicitur infeſtant : minus verò quæ in præputio ſunt:atque etiam his minus,quæcunque in reliqua ſunt cute,quæ totū colem veſtit. Cùm igitur humidū in glande vlcus quidam ex Amethodis iſtis medicis iſtis inquam Theſſalijs,ſanare aliquādo non poſſet medicamētis ijs quæ epulotica vocantur, id eſt quæ cicatricem inducunt, adhibuit in conſilium me. Vbi igitur ex me audiuit longè ſicciore medicamento particulam egere, propterea quòd ſiccioris naturæ eſſet primùm non credidit.vt verò coactus neceſsitate eſt aliquo ex noſtris medicamētis vti,tribus diebus ſanatū vlcus eſt.perſpicuūq; erat medicū non tam fuiſſe de ſalute hominis lætatum, quàm inde adeò triſtatum quòd in mala diſciplinæ ſecta fuiſſet educatus.Si quidem medicamen † quod ex papyracea charta combuſta fit,hoc ſcilicet nobis vſitatū,id

† τὸ διὰ χάρτȣ κεκαυμένȣ.

genus

genus vlcerum ſanat. ſicuti etiam anethũ vſtum ſimili modo inſperſum. itémque † cucurbita ſicca atque vſta ad eundem modum. alia præterea multa ex ijs quæ vehementer ſicut illa ſiccant. Si qua verò eiuſmodi vlcerum ſine madore ſunt, ac recentia, ijs ſola aloë ſalutare medicamen eſt. Inſpergitur autem ſicca, ſed in tenuiſsimum ceu pollinem redacta, hæc verò etiam quæ in ſede conſiſtunt ſicca vlcera probè percurat. Simillimam huic vim habet & cadmia vino elota, & ſicca. Ab hac quoque non longè abeſt argenti ſpuma, λιθάργυρος Græcè dicta. Deinceps verò molibdena ſequitur. Omnibus verò tum minus inferens doloris, tum nullo minus efficax pompholyx eſt. Sin humidiora ſunt, ipſe per ſe pini cortex, itémque lapis hæmatites idoneus eſt. Quòd ſi profunditas quæpiam ipſis adſit, vbi exiccata fuerint, dictorum alicui tantulum mannæ admiſcendum eſt, quantum ſit ad carnem gignendam ſatis. Neque igitur horum quicquam vel per ſomnium norunt, qui iſtius ſunt alienæ à methodo ſectæ cùm omne vlcus, in quacunque animantis ſit parte, eandem poſtulare curationem opinentur. neque etiam quemadmodum ſuere quædam vlcera oporteat, veluti ea quæ in abdomine contingunt, de quibus in ſequenti libro cum ijs quæ reſtant vniuerſis, agetur.

†Græcè, colocynthis.

Galeni

GALENI METHO-
DI MEDENDI, VEL DE MOR-
bis curãdis, Thoma Lina-
cro Anglo interprete,
LIBER VI.

Quæ in ſexto libro Methodi medendi habentur.

Methodus curationis, quæ debetur neruis, & tendonibus vulneratis, pũctis, cõtuſis & denudatis.
De vulneribus quæ in peritonæo fiunt.
De interioribus peritonæi vulneribus quæ vſque ad abdomen & omentum pertingunt.
Curatio affectuum quæ oſsibus accidunt.

CAPVT I.

NON *dubito fore nonnullos quibus eſſe prolixus videbor, qui vnum hactenus morborum genus, quemadmodum methodo curetur exponam.* Par eſt *autem non tam mihi longitudinem hanc imputent, quàm ijs qui parum intelligentes quæ rectiſsimè ab* Hip*pocrate ſint ſcripta, ea calumniari ſunt conati, quos ne quemadmodũ vlcus quidem rectè curens. ſcire oſtendi: nedũ quod maius ſit quicquam. Atq; ipſum quidem morbi genus, cuius vna ſpecies vlcus eſt, ſeu continuitatis, ſeu vnionis ſolutionẽ voces, nihil referat. illud monſtratum eſt methodum curãdi eius, in quocunq; corporis membro ſit, quæ quidem ab affectu ipſo ſumãtur indicationes ſeruare cõmunes: quæ verò ex partibus præbeantur,*

alias

aliàs atq; aliàs habere. Cũ enim in carnoſis particulis inciderit, nominatur quidẽ vlcus. habet verò curationis indicationem omniũ quidem quæ præter naturam ſunt cõmunem, ſui ſcilicet ademptionem. quam verò ceu affectus præſtat, vt per contraria tollatur. quam vt diuiſio eſt, vnitionem. Quippe generatio huius vitij in diuiſione vnitatis cõſiſtit. Ideoq; in oſſe vocatur fractura, Græcè κάταγμα. in neruoſis fibris σπάσμα. in muſculis vlcus & ruptio. quorũ differentia priùs iam dicta eſt. Idem tamen morbus cùm in neruum, & arteriam, & venam inciderit, nullam propriam appellationem eſt ſortitus: mutuatur autem interdũ vlceris, interdum vulneris vel ruptionis appellationem. Cæterùm parum eſſe de nominibus ſolicitum debere eum cui rerum ſcientiam inuenire ſit propoſitũ, ſæpe iam diximus. Itaq; huc potius nominibus neglectis properemus. quando non ex horum exquiſita impoſitione, ſed ex appoſitis remedijs ægro ſalus pàritur. Rurſus igitur reuocandũ ad memoriã eſt quemadmodũ audaciſſimus Theſſalus, cùm nullam curandi vlceris methodũ tradiderit, omnes tamen dixiſſe ſe arbitratur. Siquidẽ quòd ſinuoſum vlcus poſtulet impleri, & ſimplex glutinari, hæc nec idiotis ſunt ignota. Quẽadmodũ tamẽ methodo quis pharmaca inueniat, quibus vel impleatur quod ſinuoſum eſt: vel glutinetur, quod ſimplex eſt, hæc vulgus nõ nouit. at id eſt quod medicis conſyderandũ proponitur, atq;

in

in eo alius alio eſt præſtantior. Quippe veluti in præcedentibus oſtendimus, & inueniet remedia, & inuentis rectè vtetur quiſquis in medendi methodo eſt exercitatus.

CAPVT II.

VT enim iam aliquid perſequamur quod præcedentibus ſit deinceps, fingamus quempiam ad nos venire cui tantũ cutis acu ſit pũcta. Hunc hominẽ, ſi is ſit cui facilè vlcera ſaneſcant, etiam ſi citra medicamentũ nudoq; membro, ad opera cõſueta dimittas, nihil ſentiet mali: ſin cui difficulter ſanentur, primũ quidem dolebit: poſt etiã tum pulſu particula infeſtabitur, tum phlegmone. Ac Empiricus quidem examinando percõtandoq; hominis naturã diſcet. Nos verò tum ex eiuſmodi examinatione omnibus his vſi quæ per experientiam inueniũtur: tum nihilominus ex ijs notis quas de bonis ſucci maliq; naturis habemus, præterea de ijs qui acris hebetiſq; ſunt ſenſus, tum plenitudine grauatis, modiceq; ſe in ſuccis habentibus, non ignari quod qui vel plethoricus eſt, vel vitioſis ſuccis premitur, vel acris eſt ſenſus, vel horum quibuſdam, omnibúsve premitur, phlegmone tentabitur. qui contrà eſt affectus, nihil mali ſentiet. atque hæc proſpicientes, non equidem medicamen quod glutinet imponemus, cuiuſmodi plurima ſunt eorum quæ enæma vocant, (ea ſunt quæ recentibus ſtatim applicantur vulneribus) vnà molle & blandum, & quod dolorem mitiget.

get. Siquidem vbi magna diuiſio eſt, ibi ſtudium impendi debebit, vt magis ſiccãtibus remedijs labra vlceris vniantur, atq; coaleſcant. vbi autem acu ſtilóve facta diuiſio eſt, id duntaxat curandũ eſt, ne phlegmone particula tentetur. Atq; ex hoc manifeſtum eſt cruentorũ vlcerum indicationem quæ à Theſſalo eſt prodita, nihil nos maius adhuc docere, quàm ſit cuilibet è plebe notum. Non enim ſcire quid fieri oportet, id magna res eſt, vt quod omnibus hominibus natura inſit, ſed quibus rationibus illud efficias, id verò ſcire artificum eſt. Nam ſi † nauẽ quiſpiam ſit ædificaturus, ſcimus profectò omnes, etiam qui nauiũ fabri non ſumus quo loco poni gubernacula debeat, quo loco pupis, quò prora, ac reliquorũ quiduis. cæterũ nihil nobis hæc ad rẽ conferunt, vtpote neſcientibus quẽadmodum ipſa ſtruantur. Aequè & qui ædes molitur, vtiq; non ignorat nec quòd iacienda primùm parietum fundamẽta ſint, nec quòd ſuper his † erecti miniméque inclinantes erigendi ſint parietes, nec quòd ſuper his ſtrui tectum oporteat, nec quòd oſtia, & feneſtræ, ſingulæq; reliquarum domus partiũ proprijs colloquandæ ſint locis. verùm hæc ad domũ ædificandam quid conferant, quoad ipſe fabrilis artis ignarus ea fabricare neſciat? Vni igitur Theſſalo omniũ hominũ ſapiẽtiſſimo, noſſe quid fieri oporteat, ad artificioſam notitiã ſatis eſſe videtur, Sed nos per ſuperius cõprehenſa monſtrauimus id eſſe operũ quæ ex artibus ſpectentur

veluti

† Male legitur in impreſſ. νῦν id eſt nũc, pro ναῦν, id eſt nauem.

† ὀρθὸς. deeſt in impreſſ.

veluti principium quoddam nondum aliquam eorũ propriam partem, ſed quæ etiam ſit cuiuis è plebe communis. Quippe primæ in omni arte indicationes omnibus hominibus natura ſunt præſto. Quare ſi hæ ſatis ſunt ad opifices faciendos, nihil vetat quin & naues ipſi ædificemus, & materiam fabricemus, promptumq; ſit omnibus tum calceos facere, tum veſtes, tum domos, ſed & architectos eſſe, & cithara perſonare, & rhetoricari. Verùm non ita ſe res habet. nec qui vulneratæ parti naturalem vnitionem eſſe moliendam nouit, is medicus eſt, ſed qui quibus id rebus perficiat, intelligit. quanquã ne hoc quidem ipſum per ſe ſatis eſt, ſi quis etiam quo pacto his ſit vtendum neſciat, ſed qui viam omnem curationis eouſque percalluit, vt ipſum conſequi deſtinatum finem queat, is demum eſt qui mederi nouit. Ergo iſtis Amethodis Theſſali æmulis illud accidit, vt cùm maiora viribus audeant, nec ad ea quæ conſequi alioqui poſſent, accedant. Quippe cùm dudũ ſtilo quidam vulneratus in manu eſſet, ita vt tota diuiſa cute aliquid neruorum qui ſuberant, pungeretur, ſapiens ſcilicet Theſſalius in principio emplaſtrum quoddam impoſuit, quo ſæpe in maximis vulneribus vſus proſperè fuerat. Putabat enim (arbitror) omne vulnus eandem curationẽ requirere. Phlegmone verò oborta, ad cataplaſma quod ex farina tritici componitur ſe conferens, atq; interim hominem tabefaciens, intra ſeptimũ

diem

diem iugulauit. Nec ſanè comprehendere numero eſt, quot, vbi in Pæonias iſtorũ manus incidère, cõuulſione perierint: quò ſi dijs placet, ſanctio illa Theſſalia ſeruetur, omne cruẽtum vlcus ſimiliter eſſe curãdum, idq; partibus ijs quæ laborent, nullã indicationem conferentibus. Cæterùm vera ipſa methodus, non perinde atq; hæc Theſſale eſt Amethodos: Imò poteſt vel nunc etiam poſt tot tãtosq; medicos non ſolùm meliora medicamẽta quàm prius fuere, ſed etiam vniuerſum curationis modũ inuenire. Nemo enim ſtatim ab initio ijs vſus quæ nos inuenimus, ex nerui vulnere in cõuulſionẽ incidit. Aduerti nanq; vbi punctus neruus eſſet, et ex ſentiẽdi quod obtinet acumine, neceſſe eſſe tum dolorem incidere, quàm reliquis partibus maiorem, tum ex neceſſitate phlegmonem conſequi: niſi quis & medelam dolori inueniret, & phlegmones generationem prohiberet. Rationabile igitur mihi eſt viſum, cutis quidem vulnus apertum inglutinatumq; cuſtodire, quò per id ex neruo vulnerato ſanies efflueret. totum verò corpus ſuperuacuis humoribus liberare. ac ne quis dolor vulneratam partem vrgeret, in primis ſolicitudinem habere. Itaq; etiam medicamenta excogitaui nõ pauca, quæ vulneri impoſita ad vtrũque mirè ſunt comparata, tum vt dolorem mitigent, tum vt exitũ ſaniei patefaciãt. Tutius verò fuerit etiam ſi quis cutem latius incidat, ac totũ corpus ſanguinis miſsione inaniat, vtiq; ſi fortis

ſit virtus. Si verò vitioſis ſuccis repletum corpus ſit, protinus purget. Aqua verò calida quanquã reliquas phlegmonas valde mitigat, vulneratis tamẽ neruis eſt inimiciſſima. cũ præſertim eorũ ſubſtãtia ex refrigerata cõcretaq; humidiore materia ſit condita. Omnis enim eiuſmodi conſtitutio per ea quæ ſimul calefaciunt & humectant, reſoluitur ac putreſcit. Itaq; ab aqua calida eos qui ita vulnerati fuerant, omnino prohibui, vtilius iudicans oleo calente fouere. propterea quòd demõſtratum à me eſt, hoc quoq; ſi frigidũ applicetur, tenues meatus obſtruere: ſin calidũ, digerere. Porrò fugi ex huius quoq; generibus & crudũ, quod ὠμοτριβὲς *Græcè dicitur, & quod denique adſtringẽdi vim haberet. Delegi autẽ tenuiſſimũ, cuius generis Sabinũ eſt. quod etiã vtilius fuerit, ſi bimũ trimúmve ſit. Quippe id quàm recens magis per halitũ digerit, quoq; magis eſt antiquũ, hoc ſemper magis digerere eſt potens: verũ dolorẽ minus ſedat. in pharmacis autẽ † huc omne conſilium direxi, vt eſſet eorum facultas tum tenuis, tum modicè excalfaciens, & quæ ſiccare citra dolorem poſſet. cùm ſola hæc trahere ex profundo ſaniem, neque contracta neq; demorſa particula poſſit. vſus ſum autem primùm terebinthina reſina, tum per ſe, tum etiam paulum euphorbij admiſcens. Et per ſe quidem in pueris, & mulieribus, & generaliter ijs qui molli eſſent carne. Cum euphorbio verò in ijs qui dura. Non ſecus autem*

† σκοπὸν ἐθέμην, idest metam ſeu propoſitũ ſtatui.

tem

tem & propoli, non per ſe modò, verumetiam cũ euphorbio ipſam molliens. Quòd ſi durior eſſet, cũ tenui quopiam oleo. Quin & ſagapeno in duris corporibus ſum vſus † vtiq; cum oleo & terebinthina id miſcens. Sed & opopanace ad eundẽ modũ quo & ſagapeno. Mihi verò & lachryma cyrenaica nõ inutilis fore videtur, ſi quis † emplaſtrũ ex ea faciat, cuiuſmodi eſt quod nos ex euphorbio cõpoſuimus. Verũ nondum id experiẽtia, quemadmodum reliqua omnia, comprobauimus. Quippe præcedere oportet eam quæ à vera methodo proficiſcitur remediorum inuentionem, huic verò experientiam ad certiorem etiam fidẽ ſubſcribere. Siquidem ex tali methodo etiam ſulphur, quod ignem expertum non ſit, quodq; lapidoſum non ſit, ſed omnino tenuium partium, ei cui neruus vulneratus eſſet, conducturum ſperauimus, tantùm eius tenui oleo miſcentes, dũ quod ex vtriſq; miſtum erat, † ſordium haberet craſſitudinem. In valentioribus verò durioribusq; corporibus etiam ſi ad mellis ſpiſſitudinem redigas, ſic quoq; iuueris. Nam id quoque comprobatum experientia eſt. Quinetiam lotam calcem ſimiliter oleo admiſtã his applicandã excogitauimus. quæ etiam ſi mari lauetur, magis proficiet. Lauatur optimè per æſtatem in æſtu caniculæ. Quòd ſi bis terve eam laueris, vtilius medicamen efficies. Quo pacto autem talia præparandã ſint, ex commentariis quos de medicamentorum compoſitione

† In antiq ita legitur, & cũ oleo & terebinthina opopanacẽ miſcens.

† Non ἐμπλαστρον, ſed ἐπίπλαστρον habent antiq. cod. & eſt forma liquida medicamẽtorũ, quæ vulneribus inſpguntur.

† ἐργάσεται γλοιώδους, id eſt rei lubricæ formam obtineret.

ſitione edidimus, intelliges. Nūc mihi tãtùm dixiſſe ſufficit, me tum hæc tum alia multa medicamẽta aduerſus neruorum vulnera inueniſſe, cùm nec ſub aliquo magiſtro ea vſurpata viderim, nec in veterũ alicuius aut medendi libris, aut quos de facultatibus† *inſcribũt prodita: ſed ex ipſa rerũ natura indicationes ſumpſerim. id quod propriũ eſſe medici methodo vtentis exiſtimo. Mirificus autem Theſſalus, cùm ne vnum quidem medicamentum inuenerit, iam pridem materiam eorum notam eſſe affirmat. Atqui multorum medicamentorum: quæ nos excogitauimus non modò Theſſalo, & qui ante eum medici fuerunt, materia nota non eſt: ſed nec ijs qui poſt eum in hunc vſque diem fuerunt. Siquidẽ ipſe cùm accerſitus aliquãdo eſſem ad quẽdam qui à Theſſalijs iſtis Amethodis medicus putris fuerat factus, ac cernerem eum cataplaſma, quod ex triticea farina fit, impoſiturum, vbi nullum ad præſens mihi medicamentum erat, popoſci ex ſigulo quodam quem viderã agri vicino aquam lixiuam: tum coquens in ea farinam hordeaceam, non autem ſicut illi in*† *oleo & aqua triticeam, impoſui. Poſtea verò farinã erui ſimili modo coctam, iam phlegmone inflammato & putri ex bella horum curatione neruo imponens, vindicaui ab ea putrefactione hominem. Verùm de ijs quæ cum phlegmone putreſcunt, alia diſceptatio ſequetur, eaq; diffuſa in opportuno operis loco. De neruis verò vulneratis ſatiſfaciãt,*

† In Græco addit ἐξ ἰδίας σοφίας, id eſt ex propria opinione.

† δι' ὑδρελαίου.

quæ

quæ dicta iam ſunt. Et *ſanè ex ijs quæ ipſi inuenimus, plurimi vno illo emplaſtro vtūtur, quod ex euphorbio, & cera, & fricta reſina eſt cōpoſitū.* Cū *neſcio quomodo aliqui ſinopidis aliquid poſtea miſcuerunt, aliqui ochræ, quo videlicet fucatum, vnde componatur, lateret: ægrè ferentes, ſi meum id eſſe videretur.* Verùm *nō eſt à principio ſic à me compoſitū.* Miſcuerint *fortaſsis ei nonnulli & è ſalis flore aliquid, aut aliud quippiam tale, quod colorem eius immutet, nec vim eius minuat.* Poteſt *quis per ignorantiam etiam tale aliquid immiſcere, quod facultatē eius immutet.* Verùm *nos illud ex cera, reſina terebinthina, pice, & euphorbio, cōpoſuimus, immiſcētes ex cera partē vnā, ex terebinthina, & pice, vtriuſq; partis vnius dimidium, ſic vt quod ex vtriſque conflaretur, ceræ par eſſet. licet autem interim & plus ſit quod ex ambobus † conſit, quā cera. licet rurſus & alterum eorum tātum ceræ admiſcere.* Quin *etiā in penuria terebinthinæ tum humidā pineā, tum etiā frictam commodè admiſceas. non minus etiam his & abietinam immittas.* Strobilina *verò duris tantùm corporibus idonea eſt: ad mollia verò immiſcenda non eſt.* Si *itaque humidam reſinam immiſcebis, tunſum cribratumq; euphorbiū reliquis immittes liquatis.* Eſto *verò pondus eius, ceræ pars duodecima: etiam plus aliquando, vbi ſcilicet valentius efficere eſt in animo.* Sin *ſiccā, ſicuti quæ fricta eſt, vtique olei puſillum deſyde-*

† μίγνυται non γίγνεται, legit in antiq.

† λείαν ἀντὶ σύμ. ἐλαίῳ, καὶ γλοιώδεις ἐργαζόμενος.

rabit euphorbium. Quare ego tum † id cum oleo contundens, ac ad ſordium ſpiſsitudinem redigēs, mox reliquis poſt liquationem refrigeratis terēs miſceo. Sæpe etiam tantulum aquæ immiſcui medicamento conficiendo, quantum in miſtis ipſis liquādis tum abſumi, tū euaneſcere prorſus potuit. Verùm omnia huius generis ad tractationē de medicamentis magis attinent. Nunc ſuffecerit, ſicuti antea fecimus, indicato quale eſſe debeat medicamenti genus, pauca particulatim exempli cauſa apponere. Vberem nanq; omnium materiā in opere de ſimplicibus medicamentis inuenies. Præparare autem debebis, vt in opere de eorum compoſitione eſt traditum. Nunc igitur ſatis eſt hoc tantùm dixiſſe: atq; ad alia tranſire. Vulnerati nerui curatio medicamenta poſtulat, quæ & tepidū calorem excitent, & valenter ſiccēt: tum quæ ex ſubſtantiæ ſuæ natura & trahendi vim habeāt, & tenuium ſint partium. Sanè non ad medicamētorum modo victusq; inuentionem ipſa medendi methodus proficit, ſed etiam ad ipſum inuentorū vſum. Nā veluti in ſuperioribus oſtendimus, quiſquis citra metho lum quæ vlceri apta medicamēta ſunt, molitur, eum ne minimo quidem eorum probè vti poſſe: ita & nunc oſtendere licet. Siquidem intellexiſſe quantopere affectum vel ſiccarit, vel calefecerit, vel mitigarit, vel laceſſerit medicamenti applicatio, is demum potis eſt qui methodo quadam curat. Idē verò ipſe ſolus etiam intendere

nota.

dere ex quibus inter initia eſt vſus, vel remittere nouit. Cùm namq; quod δι' εὐφορβίου, propterea quòd euphorbium accipit, vocant, quidam vulnerato neruo ſtatim impoſuiſſet, idque ſubinde prius proſperè fuerat expertus, tertio die indicauit mihi vulneratam partem tum dolẽtem, tum phlegmone tẽtatam, miratus medicamen nihil cõtuliſſe. Percontatus igitur laborantem ſum, num primo die cùm impoſitum medicamentũ eſſet, calorem quempiã veluti ex Sole ſuauẽ ſenſiſſet: is ſe quicquã eiuſmodi ſenſiſſe negauit. Rurſus itaque percontabar & medicum quanto iam tempore præparatum apud ſe medicamentũ habuiſſet, ac quos eo ſanaſſet. Ille plus anno apud ſe habuiſſe: ſanatos verò à ſe aiebat pueros duos, & adoleſcentem vnum. Cùm autẽ & de corporis habitu adoleſcentis rogaſſem, album eũ, molliq; corpore fuiſſe affirmabat. His ergo auditis, cùm intellegerem vt ad propoſiti adoleſcentis temperiem euphorbiũ deeſſe, poſtulans tum ipſum emplaſticum medicamentum, tum etiam euphorbium, ſuménſque ex his quantum ad ea inter ſe miſcẽda ſatis putaui, iuſſi manibus medicamentum ſubigere, ac euphorbium diligenter contũdere. poſtea quàm hæc facta ſunt, miſcere ea ſimul iuſſi. Ipſe verò oleum Sabinum vtique ſubantiquum modicè calefaciens, foui, vulneratam partem. Reſectoq; leuiter punctura quod cõniuebat foramine, impoſui medicamen, iniunxiq; homini inediam. Medico verò

præcepi, vt veſperi rurſus eum ſolueret, ac ſimili modo quo me viderat, oleo vteretur. Atq; his peractis apparuit poſtridie pars egra & ſine dolore: & ſine phlegmone, intellexeruntq; qui huic operi aderant omnes, veriſsimum eſſe (quod nos ſæpe vſurpamus) non eſſe adeò magnum quod medicamen præſtare poſsit, niſi nactum ſit qui eo dextrè vtatur. Eſt autem dexter vſus, qui tali planè methodo qualem ipſi iam ſæpe in commentarijs qui ante hunc ſunt, oſtendimus, procedit. omnium medicamentorum vſu ad calidum, frigidum, humidum, & ſiccum, veluti ad normas relato. Quam nimirum methodam non ſolùm amethodi Theſſali ſectatores probè tractare non valent: ſed nec Eraſiſtratus, nec alius medicorũ quiſquã qui corporum elementa, aut prorſus non inueſtigarunt, aut alia quàm quæ comprehenſa à nobis ſunt, poſuerunt. Sed de his hactenus.

CAPVT III.

SI AVTEM *non pũctus, ſed planè cæſim vulneratus neruus ſit, cõſyderandũ eſt quo pacto facta vulneratio ſit, vtrúmne per tranſuerſum neruũ, an per longitudinẽ eius: tũ verò quantum † interuenientis diuiſum ſit cutis. Proponatur igitur primùm multũ eſſe cutis adapertum, adeò vt neruus nudus appareat, isq; per directum nõ per trãſuerſum diuiſus. Huic neruo nullũ iam memoratorum medicamentorum quæ ex euphorbio ac ſimiliter acribus, emplaſtri ſpecie fiunt, applicabis,*

† προκειμένου, ideſt prępoſitæ.

tabis,nudatus nanq; non feret eorum vim,ita vt cùm interpoſita cutis erat,tulit.Optimè igitur eo caſu calce elota in multo oleo ſoluta vtere. Salutare verò eſt & quod ex põpholyge medicamentũ ſit,ſi in largo roſaceo ſit liquatum. quod vtique melius fuerit,ſi tum roſaceum ipſum, tum oleum ſalis ſit expers.Siquidem nudato neruo,omnis curationis conſilium huc tibi dirigendum eſt,vt minima cũ mordicatione ſicces.Poſſunt verò id præſtare planè pauciſsima medicamenta.Eſto igitur hoc caſu calx ſalubri aqua æſtatis tempore ſæpe elota.Eſto præterea(vt dictũ eſt)& põpholyx elotus,ita videlicet vt elotus habetur in eo compoſito medicamento quo publicè vtimur,quodq; alia elota in ſe nõ pauca continet.Quippe quæ ex metallis cõſiſtũt,ea elota eſſe omnia oportet, ſi modò citra morſum vllum ſint ſiccatura.Salubre verò medicamentum eſt & quod ex melle ſub emplaſtri ſpecie componitur, vtique cùm ex optimo ſit melle.Solui verò & id roſaceo oportet,quod tum reliquis conditionibus ſit optimũ,tum ſalis omnino expers.Quinetiam ceram quæ eiuſmodi medicamentis ſit miſcenda,elotam eſſe cõuenit. Aequè & ſi quid terebinthinæ reſinæ iniicies, hæc quoq; elota ſit oportet.atque hæc magis ſi alterius cuiſquam reſinæ quid immittes. Quippe medicamentis omnibus quæ laueris , acris mordenſq; ſanies eluitur,atq; abſtergitur. Si verò robuſtus ſit qui vulnus accepit, & cui corpus ſit à ſuperuacuis humo-

humoribus mundam, in hoc fas eſt etiam valentioribus remedijs nõnullis vti: veluti ipſe aliquando cùm id genus vulneris in carpo accepiſſet iuuenis quidã philoſophiæ ſtudioſus, alioqui corpore bene habito, & tu in æſtiuo Sole peruſto, ex polyidæ paſtillis ſapa ſolutis poſtea ſuper calida aqua tepefactis linamẽta imbuta impoſui. nã id quoq; vel in primis ſemper habendum curæ eſt, ne quid ex ijs quæ vulnus contingent, frigidum ſit. quandoquidem ipſa laborans pars & ſenſilis maximè eſt, & principum partium primati continua, & temperamento ſuo frigida. quorum omnium occaſione & ex facili a frigido offenditur, & ſuam offenſam impertit cerebro. Quòd ſi ex ijs fuerit quæ in muſculos perueniant, etiam conuulſionem facilè accerſit. Siquidem monſtratum eſt muſculos voluntarij motus inſtrumenta eſſe. Idem fore & in tendonibus expectabis, iiſdem de cauſis. Cæterùm cùm memoratum remedium tum vulneri ipſi iuuenis impoſuiſſem, tum verò partium quæ ſuprà erant, non parũ eodem complexus fuiſſem, quæ circa axillas, collũ caputq; eius erant, omnia calente oleo aſſiduè madefeci. Detraxi verò illi & primo ſtatim die ſanguinẽ, ſcarificata vena. In quarto igitur hic quoq; iuuenis rectè habuit, adeo vt & rugoſum, & paruũ, & cõtractũ vlcus iam cerneretur. Veruntamen cõſultius viſum eſt, vſq; ad ſeptimum nihil nouare, poſt quem diem planè redditus eſt ſanus. Sanè oleo perfundere ta-

le vlcus

le vlcus non oportet, præſertim cùm vt nunc comprehenſum eſt, curatur. Nam oleum paſtilli huius viribus eſt aduerſum, ac ſordidum vlcus reddit. Neq; enim parum intereſt, nudóne neruo oleũ, an per interpoſitam cutem admoueas. Abluenda igitur à vulnere ſanies eſt molli lana ſpecillo circumuoluta. Madeſacere verò lanam ſi placet, ne ſcilicet ſicco vlcus attingas, ſi reũ, id eſt ſapa ſuffecerit: quam & hepſema vulgò apud nos in Aſia vocant. In hac igitur lanam intingens, mox exprimens vlcus detergebis. Eſto verò hæc quoque ipſa tepida primis maximè diebus. Quòd ſi omnia ex ſententia ſucceſſerint, etiam vino dulci madefacere citra periculum licebit. verùm dulce id omni mordente qualitate careat, cuiuſmodi tum theræum eſt, tum ſcybelites, atque ab his quod caryinum vocant. Quæcunque verò & dulcia pariter & fulua ſunt, veluti phalernum, inutilia ſunt. quippe acria ſunt omnia talia, ac ſupra modum calida. Vlcere verò iã ad cicatricẽ veniẽte, quæ alba planè ſunt & tenuia, nec multã aquã tolerãt, nec odora ſunt, ea dulcibus præſtãt. Aquæ verò vſum ad neruũ vulneratum, ſemper fugies, ſicuti etiã relaxans cataplaſma. Ad iam dicti verò paſtilli vſum propè etiã accedit, & medicamẽti vſus, quod diacalchiteos vocãt, quo publicè vtimur. Liquari verò etiã hoc debebit æſtate roſaceò, hyeme ſabino oleo. Deſcriptũ autẽ eſt medicamẽtum hoc in primo de medicamentorũ cõpoſitione.

Polyidæ

† κυκλίσκος.

Polyidæ verò paſtillus, † vel troſchiſcus, vel quomodocunq; appellaſſe libet, omnibus fermè notus eſt. Cuius ſi copia non eſt, Andronis, vel Paſionis, pro eo eſt ſumẽdus, vel noſter, qui etiã omnibus illis eſt valẽtior. Sanè iam dictũ eſt robuſtis corporibus valẽtiora medicamẽta, imbecillis mitiora eſſe adhibẽda. Iſta & vera methodus inuenit, & experiẽtia cõfirmat. Theſſalus verò cũ ſuis vnà ſophiſtis in alto throno reſidens ἐν κριομύξοις ἀνδράσι, id eſt, apud pecuinos & brutos homines (vt Cercidas ait) in pacio erit, dũ ſuis rationibus cõfirmat omnis vlceris recẽtis eandẽ eſſe curationẽ, neq; hanc vllã ex partiũ natura indicationẽ ſumere. Vnus tamẽ magni in eius ſapiẽtia nominis, admirandã vulneratorũ neruorũ curationẽ excogitauit. nam protinus eos totos præcidit, ne admonito quidẽ qui vulneratus fuerat. quãquã in hoc quoq; à ſecta ſua deſciuit. Siquidẽ par erat vel & muſculos vulneratos, & arterias, & venas, & aliud quiduis totũ præcideret: vel nec neruum. Alioqui ſic quod fugiunt, id facere, deprehẽdũtur, vt diuerſam pro diſcrimine partiũ indicationẽ accipiant. Verùm hos iã mittamus, ac de tranſuerſo nerui vulnere agamus, in quo maior cõuulſionis metus impẽdet, phlegmone ſcilicet à deſectis fibris ad nõ ſectas cõmunicata: cæterũ, cõuulſione ab ipſis nõ ſectis excitata. Ac quæ ad vlceris curationẽ attinent, his quoq; ſunt eadẽ. Cæterũ, detrahere largius ſanguinẽ, ac tenui magis,

quàm

quàm in illis vti victu, tũ in quiete omnino ac lectulo molli hominẽ cõtinere oportet: tum oleo calenti vbertim in axillis, collo, tẽdonibus, ligamẽtis, & capite vti. Quòd ſi vulneratus neruus ex ijs ſit qui in crure habetur: ſicuti cũ in manu erat alæ, ita in his bubones largo oleo imbuẽdi: tũ per totã ſpinam ad collũ, & caput aſcendendũ. Cõtuſi verò nerui, vbi cũ his vnà cutis quoq; cõtuſa exulcerataq; eſt, medicamẽta poſtulant quæ in ſiccãdo quidẽ cõmune nerui vlcera ſanantiũ cõſilium ſeruent: cæterùm quæ partes quæ per cõtuſionẽ à ſe diſſideant, contrahere conſtringereq; ſint apta. Qui verò abſq; cutis ſimili affectu ſunt contuſi, hos oleo calente, cui euocandi facultas inſit, ſæpiſſimè perfundere oportet, ac totius corporis ſimilẽ curam habere. Semel hoc incidere vidi, ſanauiq; id maturè, ipſa ex oleo perfuſione. Verùm vnà cũ cute neruos contuſos ſæpenumero vidi. et propter eius ſymptomatis frequentiam athletæ ipſo vſu edocti habent cataplaſma quod ex oxymelite & fabacea farina conſiſtitur. quod planè ſalutare medicamẽtum eſt. At ſi dolor vnà cum contuſione vexat, etiam picem liquidam immiſcere, ac bene coquere, tum calens medicamentum imponere oportet. vbi verò magis ſiccans efficere voles, erui farinam inijcies. Quòd ſi vt amplius quoq; ſiccet deſyderabis, irim illyricam immittes. Totius autem corporis cura his quoq; cõmunis eſt. at ſi totus præciſus neruus ſit, metus præterea

nul-

† ἀνάπηρος, i. mutila.

nullus inſtat: † debilis tamen particula manebit. Curatio verò eius cõmunis eſt cũ ea quæ aliorum eſt vlcerũ, quãq; vnã Theſſali imitatores norũt. Ergo de neruis hæc abunde ſint dicta. Phlegmonæ verò quæ his ſuperueniẽt: quemadmodũ curandæ ſint, vbi de phlegmonis agemus, docebitur.

CAPVT IIII.

LIGAMENTA verò (quæ Græci συνδέσμους vocant,) cùm ſimillimã habeãt tẽdonibus ſpeciem, valentiſsimorum remediorũ vim tolerant: quòd nec ad cerebrum pertingãt, & ſenſus ſint expertia. nam nerui omnes alij ex ipſo ſtatim cerebro ortum habent, alij ſpinali interueniente medulla. Tendones quoq; quoniam compoſitã eorum eſſe ſubſtantiam ex neruo ligamentoq; oſtendimus, quatenus nerui participes ſunt, eatenus ex cerebro oriuntur. Cæterùm, minus ſaltem quàm ipſi nerui conuulſionem accerſunt. Ligamenta verò cùm ex oſſe ortum habeant, quæcunque rotunda ſunt, ea neruis aſſimilia ſunt duritie tamen plurimùm diſsident. Verùm in eo quòd alba ſunt, & exanguia, & cauitate carentia, & in fibras diuiduntur, ſimilitudo illis cũ neruis, & tendonibus conſtat. Ergo vbi † teretia ligamenta tendonesq; viſuntur, qui diſſectionum ſunt ignari, neruos eos imaginantur. potiſsimum qui multò duriora ea neruis eſſe non intelligũt. At vbi lata ſunt, ibi ea à neruis diuerſa eſſe intelligunt, quanquã ne id quidẽ omnia.

† στρόγγυλοι.

ſſ.

cæterùm ipſa à ſeſe diſcernere non valent. Verùm tu qui præſertim cuiuſq; trium partiũ naturam perſpectam habes, tum verò & formam, & quã in toto corpore poſituram obtinent: in quocunq; membro vulnus fieri cõtigerit, ſtatim intelliges neruúſne ſit quod in eo vulneratum eſt, an ligamentũ, tendóve. Et de nerui quidem ac tendonis curatione iam dictũ nobis eſt. Ligamentum verò vulneratum ſi id eſt qui ab oſſe ad os permeat, & maximè ſine periculo eſt, & quod ſiccans quibuſlibet medicamentis, nihil hominem offendes. Sin id qui in muſculum ſe inſerit, quanto eſt neruo & tendone minus periculo opportunum, tanto vtique niſi ritè curetur, reliquis ligamentis magis terrere debet. Horum nihil peragi methodo ab ijs medicis poteſt, qui indicationem quæ à particulis ſumitur, vtilem eſſe ad vlcerum curationem negant. nec ab ijs qui id quidem confitentur, ſed tamen cuiuſque particulæ naturam ignorant. quæ nimirũ (ſicut oſtẽdimus) ex ipſo elemẽtorũ conſtat tẽperamento. Verùm ij quanquam nihil aliud, ſaltem quæ ex inſtrumentaria partiũ conſtitutione indicãtur, intelligunt. Theſſalus *verò, & qui ſequaces eius ſunt, etiã hæc ignorãt. veluti ſtatim ſi diuiſum abdomen tam altè ſit, vt inteſtinum ex eo procidat, nec quemadmodũ id reponere conueniet. nec ſi omẽtum exciderit, abſcindendúmne id ſit, an non. nec an vinculo id excipiendum, an ſecus. nec an ſuendum vulnus ſit,*

nécne.

obſeruatio

necne. nec ſi ſuendum ſit, qua ratione ſuendum, quicquam intelligunt. vt quæ ne nos quidē intelligeremus, niſi ex diſſectionis ratione omniū quæ iſthic continentur partiū naturam didiciſſemus. quam etiam exponere neceſſum eſt, non claritatis modò gratia eorum quæ dicenda ſunt, ſed etiā probationis. Cutis extrinſecus omnibus anteſtat. hæc verò in membranam finitur. Acutè, medio circiter loco, neruea tenuitas muſculorum (quam ἀπονεύρωσιν Græci vocant) gemina tenditur, mēbranarū ritu. Eas pleriq; anatomicorū duas eſſe minimè norunt. cùm & vnà cohæreant coaleſcantq; ſic, vt labor ſit eas ſeparaſſe, & ſumma præterea ſint tenuitate. Poſt has deinceps habentur duo muſculi recti, & carnoſi, qui à pectore ad ipſa pubis oſſa perueniunt. Atque hæc quidem memorata omnia, & ſibi cohærent coaleſcuntq;. & quod conflatum ex ipſis eſt, Græci, qui quemadmodum diuiſum ventrem ſui conueniat, prodiderunt, ἐπιγάστριον, id eſt abdomen nominarunt. Quod verò hoc deinceps excipit, ab illis quidē vocatur περιτόναιον: putantibus videlicet vnū, et ſimplex id eſſe corpus, minimeq; compoſitum, ſed falsò. cùm id compoſitum ex duobus corporibus ſit, quorum vtrunq;, & exangue, & neruoſum ſit. Verùm alterum eorum neruoſa tenuitas eorū muſculorū eſt, qui per trāſuerſum ſe agunt. Alterū mēbrana prætenuis velut aranea, quæ vtique verè eſt peritonæum. Ac tale quidē in medio ſui

eſt.

eſt abdomen. partes verò eius quæ vtrinq; ad latus ad quatuor quaſi digitos recedunt, hæ ſtatim à cute obliquos muſculos habent: priores quidem qui à pectore demittuntur, ſecundos qui ab ilibus aſcendũt. deinde poſt hos tranſuerſum muſculum, ſub quo eſt peritonæon. Ergo & minus periculi in hoc loco, quàm in medio eſt, cùm tenuem eiuſmodi mẽbranam qualem aponeuroſin vocãt, nullam habeat, & † ſutura in medio difficulter adminiſtretur. Quippe cùm & procidant hac parte maximè inteſtina, & † ægrè inibi contineri queant. Qui enim conſtrinxerant contraxerantq; ea, recti illi carnoſique muſculi erant, quos ex pectore ad pubis oſſa demiſſos diximus. Ergo quoties horũ aliquis eſt vulneratus, duplici de cauſa procidere inteſtinũ eſt neceſſum. à partibus quidẽ quæ ſunt ad latus, propterea quòd muſculis qui iſthic ſunt, conſtringitur. à medijs verò, quòd nec muſculum eum qui cõtineret, habet etiãnum validum, & quòd locus opportunè ad procidentiã eſt cõparatus. Quòd ſi maius etiã vulnus fuerit, tum plura neceſſe eſt inteſtina excidere, tum difficilius denuò immitti. porrò alia ratione parua vulnera tractatu ſunt difficilia. Nã niſi quod procidit, illico in locum ſuũ reponas, inflatur, ſurgitq; in tumorem. quo euenit, vt per anguſtũ foramen immitti nequeat. Minus igitur in eiuſmodi vulnerationibus graue mediocre foramen eſt. Atque hæc quidẽ præſciſſe oportet. Proximũ eſt,

† γαστρο-ῥαφίαι, id eſt vẽtris ſuturæ.

† In impſſ. legitẽ δύσκρατα, in antiq. δυσκατάστατα

vt quemadmodũ quis hoc genus vulnerum tõmodiſsimè contrectet, conſyderemus. Nã Theſſali præceptum quo cenſet enæmis ea præſidijs glutinanda eſſe, parũ ſatiſfacere manifeſtius puto, quàm vt quenquam latêre qui cõpos ſit mentis, poſsit. Quoniã igitur principio id agendum eſt, vt inteſtina quæ exciderunt in ſuũ locum recondantur, ſecundo loco vt vlcus ſuatur, tertio vt medicamen imponas, quarto vt nequa præſtantior pars ſimul afficiatur proſpicias. age iam de primo horũ agamus. Cùm igitur triplex (vt dictum eſt) diſcrimen horũ vulnerum in magnitudine ſit, propriam à quoq; indicationẽ ſumere tentemus. Eſto autẽ principio vulnus adeò paruũ, ſvt inflatum iam quod excidit inteſtinũ remittere ampliùs non ſit. Nunquid igitur hoc loco alterũ è duobus eſt neceſſum, aut flatũ educere, aut vulnus ampliare? Præſtiterit autẽ (vt arbitror) prius ſi modò id conſequi liceat. At nõ alia potius ratione id cõſequare, quàm ſi cauſam vnde excitata inflatio eſt, ſummouèris. Ea igitur quæ demũ eſt? Certè ambientis aëris refrigeratio. Itaq; etiã ſanatio ex calefaciendo petetur. Ergo ſpõgia molli & ex calẽte aqua madẽti, ac mox expreſſa calfacere inteſtinũ conueniet. Præparetur verò interea vinum auſterũ calidum, quippe id magis calefacit quam aqua, ac robur inteſtino acquirit. Quòd ſi huic etiã præſidio inteſtini inflatio non ceſſerit, incidẽdũ peritonæi tãtulũ eſt, quantũ ei

quod

quod excidit reponẽdo ſit ſatis Appoſita porrò ad eiuſmodi inciſionẽ ſunt ea quæ Græci συριγγοτόμα vocãt, id eſt quæ ad fiſtulas incidẽdas ſunt cõparata. Scapelli verò quibus acies vtrinq; habetur, aut quibus cuſpis acuta eſt, omnino fugiẽdi ſunt. Situs verò laboranti appoſitus fuerit, cùm in inferiore parte factũ vulnus eſt, ſi ſurſum vergat. cùm verò in ſuperioribus, ſi deorſum. Vnum autẽ vtrobiq; cauetur, ne quod exciderit, ab aliis quicquã inteſtinis degrauetur. Itaq; ex hac ratione conueniet, vt ſi in dextris vulnus ſit, corpus in cõtrariam partem inclinetur. ſin in ſiniſtris ſit, in dextrã: ſic vt quæ vulnerata pars eſt, ſemper altiorẽ locũ occupet. Atq; hoc tum in magnis, tum etiã in mediocribus vulneribus cõducibile fuerit. Quippe id omnibus cõmune conſiliũ eſt. Cæterũm repoſitio inteſtinorũ in ſuum locum, vbi ex magno exciderunt vulnere, planè miniſtrum poſtulat dextrũ. Debet enim vbi manibus ſuis totum vulnus extrinſecus apprehenderit, intrò reprimere, tum cõſtringere, ac exiguũ ſemper ſuenti prænudare. quinetiam idipſum quod aſſutum eſt, modicè cõprimere, quoad totum perſuatur. Iam verò quæ commoda ratio ſuendi abdominis (γαστρορραφίαν vocãt) in talibus vulneribus ſit, deinceps doceamus. Quoniam coire coaleſcereq; cum peritonæo oportet abdomen, incipiendum quidem à cute eſt, atque ab externo introrſus acus iniicienda. Vbi verò tum cutem, tum rectum mu-

ſculum totum tranſierit,præterito quod ei ſubeſt peritonæo,per reliquum peritonæum eam ab interno extrorſus inijciens, atque inde per reliquũ abdomen ab interno extrà tranſmittes. Vbi hoc penitus tranſmiſit,rurſus ab externo introrſum idem abdomen eſt perforandum. Mox vbi peritonæum quod illi quoque ſubhæret,præterieris,atq; ad contrarium veneris, hoc quoque ab interno extrorſus perpungendum, vnaq; cum eo totum ipſi cõiunctum abdomen.Deinde ab hoc rurſus incipiendum,atque id cũ contrario peritonæo conſuendum.ac rurſus vicina quoque cute tranſmiſſa,iterum ab ea parte acus introrſus eſt inijcienda,conſuendumq; abdomen id cum contrario peritonæo,etiam inibi vicina cute tranſmiſſa. Atque hæc interum iterumq; facienda,quoad totum vulnus ſimiliter conſuerimus. Interuallum verò quod ſuturis interuenit,quod ad cõpeſcenda pertinet ea quæ ſubſunt,breuiſſimũ eſſe poſtulat. Quod verò ad firmitudinem ipſius cutis quæ in interuallis ſuturarũ eſt,necubi rumpatur,breuitas parũ tuta eſt. Quare vtriuſq; vitato exceſſu,eligenda mediocritas inter vtrunq; eſt. Iam hoc quoq; omniũ vlcerum cõmune quodammodò eſt: ſicuti etiã ipſius quo ſumuntur filij conſiſtentia. Nã quod iuſto durius eſt,cutem rũpet neceſſe eſt. quod mollius,ipſum prius rumpitur. Aequè verò ſi proximè ſummas oras acum tranſegeris: quod reliquũ eſt cutis,quoniam minimum eſt, dum violenter addu-

adducitur, cogitur perrumpi. Si plurimũ ab ijs receſſeris, multum cutis inglutinatum relinques. Hæc tametſi omnium ſint vlcerum communia, maximè tamen fugienda in abdomine ſuendo ſunt. Ipſa verò abdominis ſutura, aut iam dicto modo adminiſtrabitur, vtiq; ſi quis huc ſtudium dirigat, vt peritonæum abdomini coaleſcere faciat. vix enim cum eo coaleſcit, vtpote neruoſum. aut (ſicut nõnulli faciunt) qui quæ cognatæ naturæ ſunt, ea cõmittunt, vtiq; peritonæo peritonæũ, abdomini abdomen. Id fiet ad hunc modum. Oportet à vicino nobis abdomine incipere, atque ab externo introrſum per id tantum acum tranſmittere. pòſt præteritis vtriſque peritonæi labris, ex aduerſa parte ab externo introrſus per vtrũq; eius labrũ acum reuocare, deinde rurſus hanc reuocare, atq; ab interno extrorſum per aduerſum abdomẽ traijcere. Hic modus à publico, et ex prõpto, quo videlicet vno adactu per quatuor labra acum trãſmittunt, hoc diſcriminis habet, quòd totum peritonæon intra abdomẽ prorſus abſcondit. Deinceps verò de medicamẽtis præcipiamus. Sanè hæc quoq; eiuſdem eſſe materiæ debebunt, cuius ſunt ea quæ enæma dicuntur. quæq; aliarũ quoq; partiũ vnire vulnera in ſuperioribus cõmentarijs oſtendimus. Deligatio verò extrinſecus, vel præcipuè in his neceſſaria eſt. Quarta verò curationis in his pars non paulò ab alijs diſsidet. ſiquidem quod inter bubones, & axillas eſt, id totum molli

lana ex oleo mediocriter calido imbuta circundare oportet. Satius item fuerit & ſi per clyſterẽ inteſtinis aliud ſimile infundas. Quòd ſi quid ipſorum inteſtinorũ ſit vulneratum, quæ extrinſecus fieri debent, omnia ſimiliter, vt diximus, ſunt peragenda. Cæterùm, quod inijcitur, vinũ nigrũ auſterum, & tepẽs erit, eoq́; magis ſi totum perforatum vſq; ad internum meatum ſit. Ac craſſa quidẽ inteſtina facilia ſanatu ſunt: econtrariò difficilia quæ tenuia ſunt. Ieiunũ tamen omnino incurabile eſt, tum propter magnitudinem multitudinemq́; vaſorum: tum quòd tunica eius prætenuis neruoſaq́; eſt. adde quòd tũ bilem ſynceram hoc inteſtinũ recipit vniuerſam, tũ quòd omniũ iocinori maximè eſt vicinum. Vẽtriculi verò quæ carnoſæ partes inferiæ ſunt, curare cũ fiducia tẽtabis. Nam fieri poteſt etiam, vt bene cedat, non ſolùm quòd hæc craſſiores ſunt, ſed etiam quòd ſanantia medicamenta facilè hoc loco ipſius ſubſiſtant. At quæ in ore eius ac gula vlcerum ſunt, duntaxat contactu medicamentorum in trãſitu fruuntur. Quæ verò in ore eius ſunt, ijs ſenſus quoque acumẽ ſanationi obſtat. Verùm quánam ratione ventriculi vulnerati, aliorumq́; exitialiũ vulnerum Hippocrates *ſanationem moliatur, ab ipſo peti eſt ſatius. Ego nanque non eo conſilio vt nemo* Hippocratis *libros legat, ad hoc opus ſcribendum acceſſi. Verùm quoniam is mihi primus idonea vſus eſſe via videtur, nec tamẽ eam*

to-

totam compleuiſſe, cùm quædam minimè limitata, quædam imperfecta obſcuraq; ab eo prodita inuenire liceat, idcirco ipſe tum omnia ea lucidè explicare, tum quæ parum diſcreta ſunt diſtinguere, tum quæ deficiunt ſupplere ſtudui. Vbi igitur aliquis ſe in his noſtris primitus exercuerit, tunc ſe ad libros Hippocratis *legendos conferat: ac tum eius de vlceribus librũ relegat, tum quæ de vulneribus exitioſis ſcripſit.* Porrò *ſimul maximum adiumentũ ex his noſtris libris habebit, ſimul certò intelliget neminẽ methodicæ ſectæ quæ nomine ſpecioſo ſe venditat, re autẽ maximè eſt à methodo aliena, commodè vlcus ſanare poſſe: ſed nec reliquorũ rationalium quempiam, quicunq; parum cognitis ſimilariũ partium elementis, artem aggredi cenſent. Quippe neſciunt hi quoq; rationalẽ ſimplicium animalij partiũ curationẽ, vt qui ab inſtrumentalibus tantùm indicationes ſumant. Cæterùm, paucis etiamnũ contra methodicos additis de iſtis quæ in ventriculo accidunt vulneribus, aliò ſtilum conferemus.* Vulnerato *peritonæo excidit ſubinde omentũ,* quod primariáne *pars ſit, an non primaria, vel ex quibus cõdatur, vel quem habeat actionem vſúmve, hi compertũ nõ habent.* Itaq; *ſi iam liuet, aut nigricat portio ea quæ excidit, ibi quid faciant, audire eſt operæprecium: vtrúmne precident, an intra peritonæon remittent.* Omnino enim, *vel ab ipſa experientia quid agendum ſit, intelligent, vel ab ipſa*

particulæ natura indicationem ſument. Atqui refugiunt hæc vtraq;. Eam quidem quam experientia ſuppeditat cognitionem, dum venerandum ſcilicet hoc ſectæ ſuæ nomen methodum extollunt. eam verò quæ ex particulæ natura ſuggeritur, quòd nec ſubſtantiam eius norunt, nec actionem, nec vſum, dum à diſſectione ceu inutili abhorrēt. Itaq; neſciunt ſitne ex ijs quæ neceſſariæ ad vitā ſint, an quæ neceſſariæ quidem non ſint, non tamē omnino infimæ notæ. ſed nec an cum eius affectu ſimul afficienda pars aliqua primaria ſit, an ſecus. adde quòd nec an vaſorum quæ in eo continentur, aliquod poſſit per ſanguinis profuſionem hominem interimere. nec ſi quis poſt nigrum eius abſciſſum, quòd integrum eſt vinculo complectatur, quò ſanguinis profluuium declinet, an id ipſum periculo vlli ſit futurum: nam leui ſaltem intuitu omentum neruoſum videtur. proinde niſi quis exactè naturam eius habeat compertā, nunquam audebit vinculo vti, conuulſionis ſcilicet metu. Horū cùm nihil mirifici iſti methodici intelligant: vbi nigrum redditū omentum eſt, ſanè dicere quid agendū ſit, non poſſunt. At nos (arbitror) poſſumus, qui cùm vſum eius non adeò eſſe animali magnum, ſubſtantiamq; eius ex mēbrana tenui ac arterijs veniſq; compoſitā ſciamus, horum tamē initia ex maximis orta, tum arterijs, tū venis intelligamus: ſanguinis quidē profuſionē cauebimus, coafficiendos verò neruos non timebi-

mus,

mus, proinde id quod ſupra, nigricans poſitū eſt, vinculo excipiemus:quod poſt vinculum eſt, amputabimus: atq; vt in imo fine iam comprehenſæ gaſtroraphiæ vinculi fines pendeant,curabimus: quò nimirum facilè eas cùm ex vulnere ſuppurante† euomentur,recipiamus.

†Male legitur in impreſſ. ἀποπυσθῶσιμ, pro ἀποπτυσθῶσιμ.

CAPVT V.

AC de reliquis quidem corporis partibus dictum abundè ſit:nunc de oſsibus agendū ſupereſt.quando his quoq;,de quo nūc agitur,morbus accidit, quem vnitionis ſiue continuitatis ſolutionem appellamus.Huic cùm in hanc inciderit partem,proprium nomen inditum Græcè eſt κάταγμα, omnibus ferè hominibus qui Græcè loqui norunt, tritū. ἄπαγμα nanq;, medicorū appellatio propria eſt,plebi inuſitatum.Solent autem ita nominare, quoties oſsis finis qua parte maximè cū alio cōmittitur , abruptus eſt. ſed & è fracturis ipſis quæcunq; fracti oſsis parter iam prorſus ſepararunt,eas καυληδὸν factas Græcè dicunt. Patet verò eiuſmodi diuiſionem per tranſuerſum eſſe factam.veluti alteram eſſe, quæ per longitudinē magis ſit facta.in qua verò non omnino ſeparantur à ſe partes ſic affecti oſsis,ſed veluti per rectitudinem finduntur,quòd genus σχιδακηδὸν fieri dicere ſolent. Non *deſunt ex medicis iunioribus, qui adeò ambitioſè omnes fracturarum differentias proprijs interpretentur nominibus,vt etiam aliquam ῥαφανηδὸν, id eſt ad raphani ſpeciem*

fieri

fieri dicant:non contenti oratione os quod variè ſit fractum,explicaſſe. At non Hippocrates huius fuit ſententiæ:ſed quoad fieri licuit, vſitatiſſimis vtens nominibus,oratione interpretari non eſt grauatus non his modò fracturarum differētias, verumetiam earum quæ in capitis oſsibus eueniunt. Acſi ad eum modum de omni vitio egiſſet, profectò breuis mihi propoſita tractatio fuiſſet. Nunc cùm plurimorum viam qua ſit inſiſtendum indicarit, ſed quæ particulatim ſunt agenda, inchoata indefinitáque reliquerit, neceſſum eſt in illis immoremur. nec tamen in ipſis plus iuſto: ſed quæ tradita illi perfectè ſunt, ea ſummatim commemoremus, quibuſdam etiam demonſtrationem adijciamus, vtique ijs quæ ab eo ratione parum ſunt munita. eorū præterea quæ parum ſunt definita quædam definiamus. & quæ inordinata ſunt, ea in ordinem diſponamus. poſtremò ex ijs quæ ille parum lucida reliquit, quibuſdam lucem addamus. Verùm ſi in ſingulis verba eius adſcripſero, expoſitorij commentarij longitudinem liber noſter habebit. Nec deerit fortaſsis aliquis, qui immodicam longitudinem noſtram hîc merito accuſabit: qui de hac in tertio, & quarto volumine parum merito eſt queſtus. In his enim neceſſe fuit mihi multa Hippocratis ex eo libro, qui de vulneribus inſcribitur, loca apponere: quibus reliquis medicis oſtenderem cuiuſmodi res ſit methodo quadam vlcerū

cura-

curationẽ conſcribere. In libro autẽ quo de fracturis præcipit, quis adeò eſt ſtupidus, vt doctrinam eius omnem, ceu lucidam planeq; abſolutiſſimam non ſuſpiciat? Quòd ſi quis etiam, vnus videlicet altérve dicat parum ſe id opus mirari, his opportuniſſimè reſpõdeatur illud poëtæ: « *Hos vnum atq;* « *alterum permitte tabeſcere. Quænam igitur ſit fracturæ curandæ vera methodus, quamq; ipſa rei natura præſcribat, iam tempeſtiuum dicere videtur: atq; hinc ſumpto initio. Quoniam fracti oſſis ſoluta partium continuitas eſt, vtiq; finis quò tendet is qui eas curabit, ſaltem primus, vnitio eſt. Quòd ſi is per affectarum partium ſiccitatem perfici poſſe non videatur, reſtat alter, qui eſt vt alterius cuiuſdam interuentu glutinentur. qui ſi nec ipſe comparabilis aduertitur, inſanabile eſſe vitiũ dixeris. Quòd igitur coaleſcere nequeat, tam durum os, quàm id quod in iuuenibus & adoleſcentibus, † & viris, multóque magis in ſenibus cernitur, id profectò vel cuiuis patère poteſt. Poteſt certè illud tantùm vnitionem recipere quod abundè molle eſt: cuiuſmodi conſpicitur in puerulis. Quòd autem alia quapiam interueniente ſubſtantia ſeu glutino quodam agglutinari colligaríque ſecum ſeparatæ fracti oſſis particulæ queant, hinc maximè ſperet quiſpiam. Monſtratum eſt omnem animalis particulam proprium ac ſimile ſibi † trahere alimentum. Id ſi verum eſt, oſſium certè idoneum nutrimentum,*

† In antiquis additur ἔτι τε καὶ παίδων id eſt atque etiã in pueris.

† Legitur in impreſſ. ἕλκειν pro ἑλχειν.

&

& craßius,et magis terreum,quàm aliud quoduis nutrimentum in toto animali fuerit. Non eſt igitur nec à ratione alienũ,nec quod fieri omnino non poßit, vt quod ex hoc ipſo proprio alimento redundat,& in labris fracturæ concreſcit,ſuo ipſius interuentu illa quoq; conglùtinet. Quinetiam ita vſu euenire conſpicitur,ſubſcribitq; ſpei quam ratio ſuppeditat,etiam experientia ipſa. Itaq; conſyderandum deinceps eſt quánam potißimùm ratione corpus hoc quod fracturis innaſcitur,quantum qualeq; ſit,prouenire poßit. Nam quòd nec quantùlibet, nec qualecunq; , ſed quod mediocritatẽ in vtroque ſeruet requirimus,id planè eſt euidens. Porrò huius ſymmetriæ,tum qualitate,tum quantitate inuenta, deinceps eſt vt qua maximè quis vtrunq; aſſequatur,rationem ipſam quærat. Sed nec tempus quo hæc effici conueniat, minus neceſſarium quæſitu eſt, vtrúmne ſtatim à fractura facta,veluti ſtatim in vulneribus moliebãmur vnitionem. an id commodũ tempus non eſt, ſed aptius aliud requirendum. Sanè inuenias hoc quoque,ſicuti & reliqua omnia ex ipſa rei natura edoctus. Quænam igitur eſt ipſius rei natura? Nempe os fractum ſub aliqua paulò antè comprehenſarum differentiarum. Agè igitur videamus, nunquid à ſingulis differentijs aliquid deſumi ad eius curationem poßit: ab ea quam καυληδόν, id eſt per tranſuerſum fieri diximus,orſi. Dißident ſic à ſe in hac fracti oßis partes, vt è directo non

iaceant,

iaceant. Quare patet primùm id eſſe agendum, vt in directũ agantur: tum eorum quæ deinceps ſunt aliquid geratur. Sanè eum ſi tum habuerint, ſi quis ea quæ ſic diſſident, integræ partis exemplo vſus, in contrarium adducat, à qua nimirum certiſſima indicatio tranſpoſitionis eorum erit. Fieri enim poteſt vt tum prorſum, tum retrorſum, tum in hanc partẽ, tum in illã membri facta tranſlatio ſit. Quæcunque igitur retrorſum magis ſunt acta, eà prorſum impelli cõueniet: nec minus alteram quoq; fracti oſſis partem modicè ad contrariũ retrudi. Contrà, quæ prorſum ſunt emota, hæc rurſus ipſa quidem retrorſum, reliquam verò partem ſenſim duci prorſum. Eodem etiam modo, & eorum quæ ad dextram ſunt detorta, medicatio eſt ſi ad ſiniſtram ducantur: contraq́; eorum quæ ad ſiniſtram, ſi mutentur ad dextram: ſemper ſcilicet altera parte modicè in contrarium acta. Cæterùm, in adducendis contrario motu partibus, ne quæ frangantur earum extantiæ, non læue periculum eſt. Neq; enim (veluti in ſerra deſectis viſitur) læuis eſt vtriuſq; partis ſinis. Nam ſi illæ frangantur, non poterũt ad amuſſim ſecum coaptari fracti oſſis fines, duplici de cauſa. Nam ſiue ipſa fragmenta inter partes coniungendas interciderint, non ſinent ea quæ adaptantur, ſe cõtingere, ſiue quid forte oſſium extra ceciderit, ne ſic quidẽ eorũ quæ effinxeris, exacta coniunctio erit ſic, vt priſtinam vnionem imitentur,

tur, quippe quæ ſolùm tum demum erit, cùm oſſis extantiæ in ſuas cauitates fuerint reconditæ. Quòd ſi ſemel comminutæ perierint, neceſſum eſt inter applicata ſimul oſſa vacãs interueniat ſpatium, in quod ſanies collecta, atque in tempore putreſcens, totum pariter membrum ſecum corrumpet. atque ob hæc quidem, quæ diſsident oſſa, è directo admota eſſe oportet. quod commodè certè fieri nequit, niſi retrorſum prius ſint tracta: ἀντίτασιν vocant. Oportet igitur aut manibus ipſis vtique ſi paruum ſit membrum, aut vinculis circumpoſitis, aut vnà cum ijs etiam inſtrumentis cuiuſmodi nos Hippocrates docuit, antitaſin oſsium facerere. Poſtea verò quàm abundè retracta fuerint, nec vllus ſuperſit metus ne ſe in adducendo tangant, tum in directum opponere, vinculaq; remittere, ac muſculis ipſis diductorum in idem cõnuſionẽ permittere; interim verò teipſum quoq; manibus ſubſeruire, ac ſicubi aliquid paulũ ſubſultet, corrigere, atq; formare. Ab ijs ſecundũ quo diriges fuerit, vt immotum prorſus membrũ conſiſtat, ne quid eorũ quæ efinxeris, moueatur. quando ita neceſſe eſt ea rurſum diſsidere. Ac ſi ipſi quidem ægrotanti, vt quietudini membri proſpiciat, permiſeris: vigillans fortaſsis probè id curauerit: at dormiens omnino membrum mouebit. Vt igitur non dormientis modò hominis, ſed etiam ad deſulendum, itemq; cùm cubile reſternitur ſurgentis, eorum quæ formata ſunt, poſitura ſeruetur:

tuta

tuta deligatura cõplecti fracturam oportet, quæque fracti oſsis partes ſecũ coarctare ad amuſsim poſsit. At verò cùm laxior deligatura oſsibus moueri permittat, actior verò conſtringendo, dolorẽ excitet: danda opera eſt, vt vitato ambarum incõmodo, vtriuſq; fruamur cõmodo. Id fiet, ſi quod nimium eſt, declinabimus. Ergo nec adeò arctare deligaturam debebimus, vt iam comprimat, nec adeò remittere vt laxa ſit. Acſi quidem æqualis eſſet craſsitudinis membri quodque, vtiq; latiſsima faſcia eſſet commodiſsima, vtpote quæ totũ, æqualiter continenterq; ex omni parte fractũ os complecteretur. Sed quoniam id non eſt, pectori quidem latiſsimã licet, circũponas, artubus certè & iugulo non potes, ſed in talibus vtilior eſt anguſta, vtpote quæ nec rugas contrahet, & totius membri cui circundata eſt, cutem continget. Verũ ſi paucis complexibus fracturam continet, parum tuta eſt. Quãtũ igitur ſecuritatis ex anguſtia deficit, tantũ ei ex iniectionis numero & verſus integrum deductione eſt adijciendum. Sed quoniam deligationũ quæcunq; citra dolorem carnem conſtipant coarctantq;, id virium habent vt ex ijs partibus quibus primùm iniiciuntur, ſuccos exprimãt, in eas in quas ipſæ ſunt finitæ reponãt, atq; figant, non alienum à ratione arbitror deligaturæ principium ſuper ipſam fracturã iniici, abhinc verò ad reliquũ membrũ diſpenſari. Etenim qui contrà deligat, is ab integris ad ægram

 partem

partem ſanguinē compellit. Atqui ſi ab ægro loco incipiat, in integrum finiat, nō ſolùm innoxia eiuſmodi deligatura in iis quæ diximus erit: ſed etiam vtile quiddam contulerit. quippe cùm nullam circū fracturam ſinet excitari phlegmonem. cuius rei curam habere in primis oportet. timendum enim eſt ne tum ex illa in diuerſum vulſione, quam, membrum in ſuam formam effingentes adminiſtramus, tum vel magis ex eo quòd cauſæ quæ fracturam faciunt, plerunque circundatam oſſibus carnem conſtipando cōtundendoq́; prius lædunt, magnæ ſubſequantur phlegmonæ. Nec ſanè mirer ſi phlegmones quiddam ſimile etiam ipſis fractis oſſibus ad portionem accidat. quando etiam quæ parum probe ſunt curata, magis humida, quàm pro natura ſua manifeſtè cernantur. vbi videlicet vnà cùm vulnere os perfractum ſub aſpectus notitiam venit. Quinimò nec oſſis caries, quem ſphacelon vocant, ex alia occaſione oboritur, quæ ipſa totius oſſium ſubſtantiæ corruptela quædam eſt. Non igitur negligendum quin totum ſuperuacuum humidū ex omnibus quæ circa fracturam habentur partibus, exprimas. Incipiēs itaque ab ægra parte, ac cùm bis térve circundederis, inde ſanum verſus progredieris. Siquidem qui ita deligat, & ab integris ad laborantem partem ſanguinis confluxum arcet, & quod iam collectum in ea eſt, exprimit. Cùm verò duæ partes ſint quæ et recipere aliquid à laboran-

te particula, & trāſmittere ad eā poſſint, vtique quæ ſuperiacent, tū propter multitudinē, tū magnitudinē ad ambo magis ſunt habiles. Extremæ verò propter cōtrarias cōditiones exiguū quidem aliquid, vel recipere, vel trāſmittere poſſunt. multū verò nec ægris partibus ſumminiſtrare, nec ab ipſis recipere. quocirca cū duas primas fecerit Hippocrates deligaturas, priore quidē tū quod in laborante particula continetur, ad ſuperpoſita expellit: tū quod ex his confluit, repellit. reliqua verò primis quidē cōplexibus, quos ſuper ipſam fracturam facit, itemq; faſciæ ad inferna progreſſu, eo quædam extrudit, quædam ne quid illinc cōfluat, prohibet. Reliquis deinceps omnibus, quibus videlicet ab infimis partibus ſurſum recurrere deligaturam cenſet, vt eodem videlicet loco cum priore finiatur: tum ad ſuperiora repellit, tum confluxum ab ijs prohibet. Muniunt igitur ac ſtabiliunt fracturam, nec phlegmonem oriri ſinunt prima duo lintea. non tamen ea quæ dicta ſunt, ad ambos hos vſus ſatisfaciūt, præſertim ſola. Vnde ad eorum quidem tutelam Hippocrates præſidium excogitauit, vt ſplenia vnà cum exterioribus faſcijs adhiberentur, quæ hæc quoq; ipſa ſtabiliant. Ne autē phlegmone oriatur, medicamēto, quopiā ex ijs quæ phlegmonem prohibēt, vti iubet. quale nimirum eſt ceratum humidū. Hæc igitur omnia ratione vt comprehēſum eſt dictante, ſunt inuēta. & præter hæc ipſa repoſitionis figu-

ra,quæ ipſa quoque geminæ indicationi ſubijcitur,priori quæ ex ſolis communibus notionibus pendet,alteri quæ ex curandorum organorũ naturali cõſtitutione præſtatur. Prior *igitur eam quæ maximè à dolore abeſt,eligendã figurã ſuadet.quò nec phlegmonẽ particula contrahat, & æger perſiſtere in vna ea diutiſſimè immotus poſſit.Secunda quæ ex curãdorum ſumitur natura, arterias,venas,neruos & muſculos quam rectiſſimos poni † præcipit.Sed & conſentiunt inter ſe hæ indicationes:quãdo & rectiſſima cuiuſq; partis figura maximè eſt à dolore aliena:& quæcũq; magis quàm alia eſt à dolore libera, ea maximè naturalis mẽbro eſt: bracchio quidem anguloſa, quæ* ἰσώνιος *Græcè dicitur.cruri verò quæ paulominus porrecta eſt.*Porrò *ad dolorem vitãdum non modo naturalis habitus cuius inſtrumẽto eſt vtilis,verumetiam conſuetudo quoque conducere nonnihil videtur.* Atque *hæc quidem figuræ, in qua cuſtodire membrum conueniat, inueniendæ ratio eſt.eadem porrò inueniẽdæ figuræ ratio eſt & in retractiõe partiũ à ſe:quam † antitaſin vocant,& cũ in naturalẽ ſitum aptãtur fracti oſſis partes.*Etenim *expedit,vt in rectiſſima atq; à dolore alieniſſima forma mẽbrum tum † retrorſum retrahas,tum in naturalem habitũ coaptes:multoq; etiam magis vt ſub eadem figura tum deliges,tum ad quietem reponas.*Siquidem *ſub alia deligare,in aliam verò mutare,non dolorem mo-*

do incitare

† κελεύει.

† διάστασιν, eſt in antiq. non ἀντίτασιν.

† In Græ. διατείνειν.

do incitare poteſt, verumetiam oſſa intorquere. nam niſi eorum quæ præcepta ſunt in commentariis, quos de muſculorum motibus ſcripſimus, obliuio obrepſit: neceſſe eſt vbi figura mutatur, alios muſculorum tendi, ac velut contractos rotundari, alios ſolui, ac remitti. Ergo vbi tenduntur, tum premi eos à deligatura eſt neceſſe, tum ex cõpreſſione ipſa dolere. vbi verò tenſio remittitur, ea in parte deligaturã eſſe laxã fracturamq; fulcimento deſtitui. Horum igitur omnium cauſa tũ extẽdere, tum effingere, tum deligare, tum reponere vna ea figura, quæ doloris minimũ habeat, præcipue eſt ſtudẽdum. Atq; ad primum quidem opus, quod in fracturis mollimur, nullum iam relictum eſt preceptum. Soluere autẽ ex Hippocratis ſentẽtia tertio die debebis, quò in mẽbro præter ſolitũ cooperto, nec dolor nec pruritus creetur, nec eius quod iam infixum fracturæ eſt, perſpiratio prohibeatur. Cuius occaſione non modò noxius pruritus quibuſdam accidit, ſed etiam cutẽ ex acrimonia ſaniei eroſam exulcerati. Infundendũ igitur tantũ temperatæ aquæ eſt, quantũ ad euocandã eiuſmodi ſaniem eſt ſatis. Quod ſi rurſus quoque ſimili modo facies, vtiq; ſeptimo id à primo die facere debebis. Apparuerint verũ iam omnia, modò nihil impediat, phlegmone libera, ac quàm pro naturali habitu magis aliquando gracilia. Tum igitur licebit & ferulas circumponere, & ſoluere ex maiore interuallo. Nã antea cùm phlegmones

ſcopus vinceret, tutum non erat ferulis premere. Nunc cùm ea deſijt, ac ſtabilire fracturã eſt opus: ſanè nõ incõmodè his vtare. Sed & ex ſoluere maiore interuallo licet, videlicet non deſyderantibus prӕterea partibus ſaniem excernere. Quinetiam callus, quem πῶρον Grӕci dicũt, felicius ita prouenerit: quãdo ad hũc gignendum (ſicut dictum eſt) cogi concreſcereq́; aliquid proprij oſsium alimenti oportet. Non eſt igitur hoc à labris fractura eluendum, aut foras euocandum. quod certè aſsidua ſolutio faciet. At verò nec tantò interuallo intermittendum, vt neſcias quemadmodũ fractura procedat. Vidimus enim non ſemel cùm valenter ſiccarentur oſſa, ӕgrè prouenïſſe callũ. Expedit igitur iſtis tertio vel quarto die modicè aquam calidam infũdamus, hanc metam ſiniendӕ perfuſionis habentes, cũ carnes in rubrũ tumorem attolluntur. Atq; in his quidem priuſquam ſubſidere incipiant, deſiſtendũ eſt. Contrà, vbi digeri quid volumus, nõ prius eſt deſiſtendũ quàm quod ex perfuſione intumuit, ſubſidat. In quibus verò quo minus callus in fractura proueniat, humiditas abundãtior obſtat, ibi hanc ſiccare (ſicut prius eſt dictũ) cõuenienti deligatura, & perfuſione aquӕ quӕ vel minima omnino ſit, vel plurima, conabimur. Quippe minima cũ prius deſiſtat quã aliquid cõfluat, & † qui ad manũ humores ſũnt, per ſpiritũ digerit: & qui in alto ſũnt, modicè liquat. Expedit autẽ ita ſolui liquariq́; ea quӕ

† τὰ πρώχειρα τῶν ὑγρῶν, ideſt qui in ſuperficie extima ſunt humores.

per:

per deligaturā ſunt expellenda. Plurima verò digerit, plus quàm attrahit. Sanè conſtat in ea quidem deligatura quæ exprimet, minus eſſe arctandos faſciarū fines: in ea verò quæ ad renutriendū eſt comparata, nec minus hos arctandos, & vniuerſos circunductus laxiores faciẽdos. Quoniam autem non ſolùm quo tẽpore ſubueniendum callo gignendo ſit, ſed etiam quo pacto, eſt inuentū: reliquum fuerit de vniuerſa victus ratione præcipere. Ac quòd in principio quidem ſit tenuiſſimè cibandum, id vbi de propria phlegmonarū curatione agemus, dicetur. Porrò monſtrabitur & quòd venam incidere interdum oportet, & per ventrẽ ſuperuacua expellere. At quo tẽpore callus gignitur, nutriendum corpus eſt cibis boni ſucci, & qui multū nutriant, ex quibus prouenire ſuccus ſoleat nō ſolùm bonus, ſed etiam tenax. ex quali fieri callum maximè expedit, quippe cùm ex ſeroſa humiditate ac tenui gigni prorſus nequeat. Ex craſſa verò, ſed quæ fragilis ſit, ac pinguitudinis expers, gigni quidẽ poterit nō ſegniter. cæterùm tẽpore ſicceſcẽs, friabilior atq; ita fractioni obnoxius reddetur. Magnitudo calli ea ſit quæ & oſſibus tuto vinculo ſit, nec muſculos tamen comprimat. Nam qui minor iuſto eſt, hic oſſa parū reddet tuta. qui maior eſt, dolorẽ muſculis inuehet. Attendendū verò diligenter eſt, vt vel promoueatur ſi minor iuſto proueniat: vel inhibeatur, ſi immodicè increſcat. Sunt verò quibus hæc effi-

cies, ipſius perfuſionis, tum quantitas, tum verò qualitas. prætereaq́; ciborum quantitas, ac medicaminum quæ illi extrinſecus imponuntur facultates. Ac de perfundẽdo quidẽ & victus ratione ſuprà eſt dictũ. Ex medicamẽtis verò quæcunque emplaſticam ſubſtantiã habent ac modicè calfaciunt, ea callos tum promouent, tum verò augent. Quæ verò digerendi vim obtinẽt, ea magnos iam callos diminuunt. Si verò nec augere callum, nec minuere ſtudes, ſed eo ſicut vltrò prouenit, es contentus, medicamento aliquo eorum quæ cruentis adhibentur vulneribus, vtere. quæ cum modicè ſiccent, etiam coagulari ac concreſcere mediocriter callum faciunt. Ac de tranſuerſis quidem fracturis hæc ſatisfaciant. De longis verò reliqua omnia ad eundem ſe habent modum. cæterùm cõprimendæ hæ magis in ipſo fracturæ loco ſunt. tũ quod receſsit, retrudendum introrſus eſt. Quæ verò confracta multifariam ſunt, potiſsimum cùm vlcere, quemadmodũ fieri plurimùm ſolet, ijs ſplenia circundãda † aſciæ ritu incurua Hippocrates præcepit, eaq́; vino imbuta tũ auſtero, tũ nigro, æſtate potiſsimùm. Quippe putreſcunt ſiue oleo quis vtatur, ſiue cerato: cùm poſtulent amplius quã reliqua ſiccari, vtpote vitio ipſo reliquis maiore. Quinetiam medicamenta quoque omnia ex ſiccantium ſint numero: ſicuti ille præcepit, ſed ſimul modũ ipſum ſiccationis definiens. Etenim ex ιναιmis eiuſmodi eſſe pharmaca vult. Quòd ſi

† σπλῆνα σκεπαρνηδὸν eſt in Græco.

protinus

protinus ab initio quis ipſis vtatur, tale eſſe debere enæmon ſuadet, quod imbuiſit aptum. Ac reliqua quidem omnia ex illius præceptis ſunt peragenda, non in ijs quæ dicta ſunt modò, verumetiã ſiue nudatũ os † deſecari ſerra poſtulet, ſiue fragmenta quæpiã vel teipſum eximere, vel expellenti naturæ ſubſeruire oporteat. De ijs verò quæ cruribus ſupponuntur organis, quos σωλῆνας Græci vocant, quæcunq; Hippocrates addubitauit vtẽdáne ſint, nécne, & omnes norunt, & laudandas eſſe rationes cenſeo. Quod autẽ neotericis inuentũ eſt gloſſocomion, quo maximè tẽpore gignẽdi calli vtimur, laudandũ id quidẽ quantum aliam quãuis eiuſmodi machinarũ ducimus. Verùm non videtur id Hippocrates nouiſſe, quanquam aliâs in organis, quæ vſui forent, excogitandis nõ indiligens. At verò quod cruribus ſubijcitur inſtrumentum, rectè illis excogitatum eſt: quod per vnicum axem, qui in fine machinæ ad infernam eius partem eſt collocatus, cõtrarium nixum toti mẽbro gemina tenſione efficit. Nominatur earũ altera (quæ vtiq; mẽbrum tẽdit in directum) Græcè εὐθύπορος, id eſt in rectum procedens: quæ verò prius ſurſum, mox deorsũ, ea μεταληπτικὴ Græcè dicitũ, quaſi trãslatiuã dixeris. Obeũtur ambæ per laqueorũ circũplexũ. Porrò aptiſſimus in hũc vſum laqueus eſt, qui duas habeat appẽdices. Hic igitur cũ in partibus mẽbri quæ infra fracturã ſunt, iniectus eſt, priorem ſiue euthyporon efficit

† ἀποτρήσεως διΐστω.

tonſionẽ, brachijs ſcilicet ipſius axi circumpoſitis. Cũ verò in partibus quæ ſupra fracturã ſunt, idẽ laqueus imponitur, metalepticen tenſionẽ efficit, abactis videlicet ipſius brachijs prius ſurſum, mox deorſum. Quippe hæc quoq; circũdanda axi ſunt. Porrò circumactũ ac veluti flexũ brachiorũ laquei qui à ſuperioribus partibus ad inferiores agitur, per trochilia fieri oportet quæ in lateribus glottocomi ſint poſita. Licebit & ſolena voces eiuſmodi machinã & cũ adiectione ſic, ſolena mechanicũ, aut glottocomiòn mechanicũ. Verùm de inſtrumẽtis vberius præcipiemus, quãdo de luxatis agemus. vbi etiã de varietate deligaturarum quæ ſuperimponũtur, nõ minus dicetur. Nũc verò poſtquam de mechanico ſolene mentionem feci: qui plurimũ cruri commodat, tum aliâs cũ reponitur, tum vel magis cũ æger cubile mutat, aut etiam è ventre aliquid excernit: nõ ab re ſuerit, quo nihil tractationi de eo deſyderetur, multò magis illud glottocomion laudare, cuius alterum laterum, itemq; tabellulã in qua pedẽ collocãt, quò nulli nõ quadret membri magnitudini, mobilia faciũt. Ac de reliquis quidẽ fracturis hæc noſſe, cũ ijs quæ Hippocrates præcepit, ſat fuerit.

CAPVT VI.

DE *ijs verò quæ in capite accidunt, Hippocrates certè integrum volumẽ ſcripſit, vbi omnia præcipit quæ in his ſunt agenda. & nos cùm huic operi finem impoſuerimus, enarranda*

eius opera aggrediemur. Ad præſens verò quoniã in his commentarijs, & quæ ſupra ea, quæ ille dixit ſunt inuenta, adijcimus, & quæ indefinitè dixit definimus; neceſſe eſt primùm de cauis exciſorijs ſcalpris, quos Græcè κυκλίσκους vocant, mox de ijs quos à lenticulæ ſpecie φακωτοὺς vocãt, poſt hos, de anguſtis ſcalpellis; demum de medicamentorũ vſu, aliquid agamus. Ergo de fracturis caluariæ quædam vſque ad ſecũdam laminam, quã Græcè διπλόην vocant, perueniunt, quædã vſq; ad internam oſſium faciem, quædam etiam ſimplices fracturæ. quædam contuſiones. quædam veſtigia eorum quibus inflicta plaga eſt. Quæ igitur ſimplices fracturæ ad ſecundam vſque laminam perueniunt, ijs quos modò diximus anguſtis ſcalpellis indigent. Expedit autem hos vt numero multos, ita magnitudine impares eſſe, necubi deſit quod operi ſit commodiſſimum. poſtea verò nudato prout fieri ſolet vitiato oſſe, vtendum primo quidem latiore, ſecundo loco, eo quod illo eſt anguſtius, mox ita reliquis deinceps vſque ad anguſtiſſimum. Hoc verò in ipſa diploē eſt vtendum. Poſt hæc tum protinus, tum ad finem vſque ſiccis medicamentis eſt medendum. Quæ ob id ipſum κεφαλικὰ Græcè, id eſt capitalia ſunt dicta. Ea componuntur ex iri illyrica, & erui farina, & manna, & ariſtolochia, & panacis radicis cortice: † in ſumma, omnibus quæ extergere citra morſum poſſunt. ipſa nanque generatio carnis, natu-

† In antiquis additur ἐξ ἴσου, i. æquali portiõe.

ra opus

ræ opus eſt. Itaque ægro ad eam rem nihil opus eſt arte medica. Vt antè quæ prouenit caro, coaleſcat circũhæreatq; omni oſſis parti, id inde maximè eueniet, ſi neque ſordes ſuper eo ſit, nec oleoſa quæpiam pinguitudo. Id igitur eſt quod ægris medici ad carnis productionẽ præſtãt, vt totus locus ſiccus ſit, tum quælibet vitiati oſſis pars planè pura. Atque hæc quidem omnium fracturarum cũ caro in his produci incipit, communia ſunt. Ex fracturis verò quæ ad cerebri vſque membranas peruenerunt, ſi ſimplex tantùm fractura ſit, iam dictis ſcapellis anguſtis, vtendum. Sin cum contuſione aliqua, quod contuſum eſt, excidi debebit, idq; vel terebellis prius in circuitu perforatum, mox deinde ſcalpris admotis, vel protinus ab initio cycliſcis. Ac quæ per terebellam quidem ratio fungitur, parum tuta eſt, propterea quòd dũ audacius eam tractant, duram membranã quæ oſſi ſubſternitur, non rarò violãt. Quod verò per cycliſcos opus adminiſtratur, ne id quidem omnino vitio caret, cũ quatiat immodicè caput, quod potius quietem poſtulat. Mihi igitur hic quoque † placet, ſi magnæ ſint fracturæ, & oſſa quæ fracta ſunt, vehementer mota, cycliſcis vti. quippe paucis exciſionibus facies lenticulatis exciſorijs locum. Sin firma plurimùm oſſa ſint, foranda terebella ſunt. Quidam autem quo minus vſquã aberrant, eiuſmodi terebellas excogitarũt quæ mergi non poſſint, quas ab argumento ἀβάπτιστα dicunt.

† In impreſſ. eſt ἀρκεῖ, P ἀρέσκει.

dicunt. Circuncurrit enim parũ ſupra terebellæ acutã cuſpidem † circulus quidã parum extans. Sanè expedit complures id genus præparatas habere, ad omnẽ caluariæ craſſitudinẽ. Nã craſſiori longior terebra conueniet, (voco autẽ ita cuius ſpatium quod inter ſummã eſt cuſpidẽ, & circulum qui extans circũcurrit, maius eſt) tenuiori breuior. eſt autẽ huic quoque quod intereſt inter cuſpidẽ & quod circũcurrit, minus. Aliqui verò (ſiue illos his timidiores, ſiue tutiores appellem) etiam ijs quas χοινικίδας vocant, ſunt vſi. Tu verò ſi neque improuidus eorum quæ fallere poſſunt ſis futurus, neq; plusquam ſatis eſt timidus, commodiſſimè cycliſcis vtere. & primo quidem aggreſſu, latioribus. poſtea magis anguſtis, donec ad craſſam mẽbranã perueneris. Cæterùm quòd excidi oportet, id totum circulo cycliſcis nudandũ nõ eſt, ſed ex ea maximè parte qua fractura eſt grauiſſima. Nã præter alia, etiam mẽbrana ipſa ab oſsibus quæ vehementer ſunt afflicta, celerrimè recedit: adeò vt nullus ſit metus eam, quæ iam ſeiuncta eſt, tetigiſſe. Si verò vnam ſemel nudaueris partẽ, ac ſcalprum qui in cuſpide præfixum habet obtuſam leuemq; lenticulæ ſpeciem, aciem verò per longitudinẽ erectam, ſubmiſeris: vbi latam partem lenticulæ ſuper membranã ſtatueris, feries malleolo, ac ſic caluariam diuides. Euenient enim ita agentibus quæ requirimus omnia. Nam membrana, ne ſi dormitãs quidem quis agat,

† ἶτυς, id eſt labrũ, ſiue ſupercilium.

agat, lata tantùm lenticulæ parte occurrens vulnerari poteſt. Qui ſicubi adhæreat caluariæ, huius quoque † adhærentiam innoxiè dirimit ipſa lenticulæ rotunditas. Subſequitur verò præeuntẽ eam à tergo ipſe ſcalper caluariam ſecans. Quare nec qui minus cum periculo, nec qui celerius perficiatur, forandi modum alium inuenias. Maximè tamen hunc in vehementiſsimis fracturis laudabis. quas vtique recentiorum nonnulli medicorum Græcè ἐγγεισώματα *&* καμαρώσεις *nominant. Eggeiſomata quidem, quæ in medio ſui membranæ innituntur. Camaromata verò, quæ eandem ipſam partem, exaltatam habent. Cæterùm quæ primùm ab integris fracturæ partibus diduci ægram cœpit intrò magis recedunt, ac mẽbranæ innituntur. Quippe celerrimè in talibus quod ægrum eſt, totum exciditur: vtpote cùm prõptius ſubintret lenticulati ſcalpri finis in ijs quæ plurimùm à naturali habitu receſſerunt. Quinetiam inſtrumento quod* ὀσάγραν *vocant, aliquibus oſsium quæ vehementer ſunt comminuta vel exaltatis, vel conuerſis: ea potiſsimùm parte, vt demittatur lenticulatum ſcalprum, præparabimus. Quo facto, ſuccedunt deinceps omnia quibus eſt opus, cum ſecuritate ſimul ac celeritate: vt fermè dixeris celebre illud dictum in reliquis qui dẽ omnibus probè ſe habere, Dimidium facti qui bene cœpit, habet. Hic verò non totius dimidium, ſed vel totum, vel paulominus totum habeas, vbi len-*

† προσάντησιν, eſt in impreſsis: in antiq. προσάρτησιν.

*ticulatum ſcalprum immiſeris. Atque hæc o-
ima eſt fracturarum quæ in caluaria ſunt ma
alis tractatio: quam χειρουργίαν vocant. Quã
m verò excidere conueniat eius quod affectum
, deinceps exponam. Quod vehementer eſt con-
ctum, id totum eſt auferendum. Si verò ab eo
igmenta quædam longius excurrant, (quem-
lmodum aliquando cernitur accidere) hæc per-
qui ad finem non expedit: illud perſuaſum habẽ
bus, minimè futurum vt ex eo noxa ſequatur
lla, modo reliqua omnia ritè ſint peracta. Nos
im non ſemel aut bis, ſed planè perſæpe ſic faciẽ
s voti compotes fuimus.* Indicatio verò agendo
*um hîc quoq; ex natura ipſarum partium af-
ctarum ſumminiſtrata eſt.* Nam deligaturam
*uam in alijs fracturis ceu maximè phlegmonas
rcentem ratio inuenit, capiti adaptare non poſ
s, itaque nec quod affluit reprimi, nec quod in
gris partibus continetur, exprimere queas.* Sine
*mbus præſidijs nec reliquorum oſſiũ vllum ſer-
ari ſanum poteſt.* Nam pone in brachio ad me-
*llam vſque fractum os eſſe, neminemq; poſtea
ro fracturæ legibus id deligaſſe. omnino neceſ-
um erit ſaniem non ſolùm quæ foris ſub cute &
ub muſculis eſt collecta, ſed etiam quæ in medul-
la cõtinetur, tum ipſam primùm ac maximè cor
rumpere, tum cum ipſa os vniuerſum. quando
etiam nunc quoque omnibus ritè peractis ali-
quando talia contingunt.* Quomodo ergo nõ vel
magis

noxa

magis in capite ea accidant, cùm nec deligaturam quæ fracturis debetur admittat, & omnis ſanies prona ſcratur, ſic vt ſuper membranam vniuerſa coaceruetur? In alijs igitur fracturis deligatura cùm ritè adhibetur, tantùm abeſt vt ſuperuacuam aliquam humiditatem colligi in læſo oſſe patiatur, vt etiam gracilius quàm pro naturali habitu membrum reddat. in capite verò ratio quæ per deligaturam eſt excogitata, nec poteſt ita tum os ipſum confractum, tũ quæ illi circunſtant ſiccare, vt neque phlegmonem cõtrahãt neque penitus vllam efficiant ſaniem: nec medicamentum eſt vllum, quod vel in alijs quidẽ partibus citra deligaturam os fractum quatenus nunc dictum eſt, ſiccum atque ab ſuperuacuis purum reddere valeat. Neceſſum igitur eſt nobis primùm fracturæ aliquid nudare: quò videlicet detergere & abluere ſaniem à membrana liceat. pòſt verò cùm phlegmones tempus præterijt, omniaq; ſicca ad vnguem ſunt, carnem producere, ac cicatrice locum includere. Non eſt hic ſermo nudus, rerumq; vacuus, cuiuſmodi eſt ille ſophiſtarum, qui operum artis neſcij quærunt cur capitis fracturæ callum nõ ducant. Ducunt enim, ô viri boni. Voſq; tandementes eſtis, vt eorum quæ non ſunt, tanquam ſint, cauſas aſsignetis. nouimus enim aliquando ſincipitis os fractũ. quod autem os huic oſſi protinus ſuccedit, tẽporis os vocatur. in quo ipſius ſquamatim compactas commiſſuras

eſſe

accidit.in eo luculẽta fractura longiſsimè per
ebat.quã ipſe equidem minimè cõtingens, ſed
tùm ſincipitis os excindẽs, hominem ſanaui, ſic
nũc quoque multos iam annos viuat. Quòd ſi
ipitis quoque os dimiſiſſem, putruiſſet citius
e illi ſuberat cerebri mẽbrana, quàm callum
ctura duxiſſet. Nã ſi nulla ex læſis partibus ſa
s intrò conflueret, ſuperfluum eſſet os excinde-
Ergo illi prout ſolent nugentur. Ego verò in
a ſimiliter ſe habente fractura cogitaram ſu-
rnum os dimittere, ac quod à lateribus erat
ò ſanies deflueret, eximere. mox cum & craſ-
idinem eius & duritiam æſtimaſſem, vtilius
e iudicaui ſupernum os potius eximere, quàm
defluxus ſolicitudinem cerebrum valenter cõ-
tere. Cogitam præterea accidere poſſe vt ſi à la
e magnum ſieret in oſsibus foramen, promine
t fortaſsis hac parte cerebrum. Eſt porrò & in
teribus non vno in loco etiam neruorum, ho-
mque non læuis momenti, quidam exortus:
m in ſupernis capitis neminimus quidam vſ-
iam oriatur neruus. His admonitus abſtinui
eximendo oſſe, quod in latere capitis eſſet. At
llum ſemper duxit, modò ritè curaretur. Ac
m quod diſquiramus, hoc ferè ſupereſt, quænam
poſtquam foratum os eſt, tum medicamento-
tũ vniuerſæ diligentiæ noſtræ præcipua om-
ũ ratio. vtrámne blandiſsima, & quæ maximè
luptati cubãtis ſubſcribat, veluti quæ nũc pleri

quæ

quæ vtuntur: an quæ huic maximè eſt aduerſa. nempe quæ per medicamenta quæ vehementiſsimè ſiccent, perficitur. cuiuſmodi & Meges Sydonius laudat, & ciuis quidam noſter ſemper eſt vſus, ſic, vt etiam emplaſtrum quod iſin vocant, illico nudatæ mẽbranæ imponeret, & ſuper hanc foris oxymeli. Sanè is ſenex erat ſatis exercitatus in hac artis parte. cæterùm neque alium quẽpiã his vſum vidi, nec ipſe vti ſum auſus. Tantùm tamen teſtificari Eudemo poſſum (nam id ſeni nomen erat) magis fuiſſe ſeruatos qui ab illo curabãtur, quàm qui ab ijs qui blandis vtebantur. Aggreſſus verò fuiſſem aliquando ipſe quoq; experiri eiuſmodi curationis rationẽ, ſi perpetuò in Aſia manſiſſem. Sed cùm Romæ plurimùm agerem, ciuitatis morem ſum ſecutus, permiſſa ijs quos chirurgos vocant, maxima eiuſmodi operum parte. Cæterùm ipſam rei naturam æſtimans, talẽ quãdam determinationem longa noſtra experientia confirmatam concipio. Qui † auditorius meatus dicitur, non ſolùm vſque ad cerebri duram membranam pertinet, ſed etiã neruum contingit, qui in ipſum à cerebro deſcendit. Is autem quanquã ita poſitus in vicino, tamen vehementiſsima (ſicut dictum prius eſt) medicamenta tolerat. Nihil igitur miri ſit, ſi poſt forationes craſſa cerebri membrana antequam notabiliter plegmone occupetur, valentiſsimis gaudeat medicamentis, ceu ſiccam naturaliter ſubſtantiam habens.

† In impreſsis legitur, ἀκουστικός, in antiq. ἀκουσικός.

Galeni.

ALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curãdis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER VII.

Quæ in ſeptimo libro Methodi medendi habentur.

ratio morborũ qui partibus ſimilaribus contingunt, & præſertim ventriculi, quo in vniuerſum exempli loco vtitur.

ratio ventriculi mala temperie laborantis citra humorum multitudinem.

ratio ventriculi mala temperie vexati ex vitioſis humoribus in eo congregatis.

e lacte, & melle, & quo pacto is qui ſicciore temperie laborat nutriendus ſit.

uo pacto ventriculus curari debeat, ſi quando à prauis ſuccis obſideatur, qui in eius tunicis ſint imbibiti.

niuerſales rationes quæ ad ea pertinent, de quibus ipſe particulatim exempli vice diſſeruit.

CAPVT I.

MEDENDI *methodum, Eugeniane chariſſime, quam olim in Hieronis gratiam ſcribendã ſuſceperã, poſtea uàm illum ſubitò longum iter ingredi coactum on multò pòſt diem obiiſſe nunciatum, ipſi quoue perſequi deſtitimus. Tu enim mihi conſcius es eque hoc me opus, neque aliud vllum, popularis uræ ſtudio fuiſſe aggreſſum: ſed quò vel amicis*

gratificarer, vel meipſum ſimul vtiliſsima ratione ad rem propoſitam exercitarē, ſimul † ad obliuionē ſenij (vt Plato inquit) cōmentarios mihi reponerē. Quippe multitudinis laus, commodum ad vſus nonnullos inſtrumentū viuentibus aliquando eſt: mortuis certè nihil prodeſt, ſicut neque viuētiū quibuſdā. Nā qui viuere in trāquillo aptarunt, ac fructum ex philoſophia cæperunt, & ijs quæ corpori curando ſufficiunt ſunt contenti, ijs vtique impedimento non paruo eſt apud vulgū fama, vt quæ eos à rebus pulcherrimis plus iuſto tranſuerſos auferat: veluti † me quoque nō ignoras ab ijs quæ ſunt moleſta ſic nonnunquā tædio affectum, vt bono interim ſpatio ne tāgere quidem librū poſsim. Ego verò (haud ſcio qua ratione) ab ipſa vſque adoleſcentia mirificè, ſiue inſpiratus, ſiue furore percitus, ſiue quomodocunque dixiſſe libet, & vulgi famam contēpſi, & veritatis ſcientiæq́; ſtudio flagraui, nullam eſſe hominibus nec honeſtiorem nec diuiniorem poſſeſsionē ratus. Atque ideo nulli librorum meorum nomen meū præſcripſi: imò vos (ſicut ipſe teſtis es) rogaui ne me immodicè (vt ſoletis) apud homines laudaretis: nec nomen meum operibus quæ proderem, inſcriberetis. Ob hæc igitur omnia etiam medendi methodus quam inceperam, à me eſt depoſita, cùm capita inuentorum breuibus commentarijs mihi ipſi ſcripſiſſem, nec vllam pleniorem docendi rationem etiámnum adiecißem. Nunc quādo

† εἰς τὸ τῆς λήθης γῆρας.

† Pro ἡμᾶς, legendū ὑμᾶς, i. vos.

do & tu, & alij ex amicis non pauci exigitis quæ ſubinde me opere in ægris peragere vidiſtis, vt ea in commentarios redigam, adijciam huic operi quod reliquum eſt.

CAPVT II.

ERGO *in horum commentariorum tertio, quartò, quinto, & ſextò quemadmodum ſimilarium inſtrumentaliumq́; partium communem morbum curari conueniat, ſcripſeram, idcirco nimirum abeo auſpicatus, quòd & conſpectior reliquis eſſet, & euidenter omnes propemodum priores medicos qui certa methodo artem tradere polliciti, Amethodi in ipſis curationibus deprehenduntur, confutaret.* Nam cùm ab Hippocra*te diſceſſeris, qui nobis omnium ſalutarium præceptorum ſemina præbuit, reliquorum certè nemo vel conatus eſt genus hoc morbi methodo curare. Poſtulant autem & quæ* Hippocrates *ipſe reliquit, non malos agricolas, qui ea tum ſeminent commodè, tum augeant, tum perficiant.* Id *autem feciſſe ante nos neminem, ſed pleroſque etiam ſemina quæ reliquit, corrupiſſe, ijs qui animum aduerterunt, clarè monſtratum arbitror. Porrò hoc morbi genus vel continuitatis ſolutionem, vel vnitionis, vel qualitercunque eſt libitum, appellare cuique permiſimus: quando de nominibus nec in hoc opere nec in alio medicinalium vllo laboramus, ſed quo pacto artis maximè finem conſequamur. Reuertamur autem*

nunc ad morbũ eũ qui omnium eſt primus, nẽpe qui in ſimilaribus naſcitur, quibus ſcilicet primùm animãtis functiones referuntur acceptæ. Siquidem monſtratum in alijs operibus eſt quẽadmodum inſtrumentalium quanq; partiũ aliquid agere dicamus, veluti oculũ videre, aut crus ambulare. Eſſe enim ſicuti id quod præcipuum eſt actionis crurum, nõ cruris totius, ſed muſculoſi in eo generis: ſic viſionem non oculi totius, ſed cryſtallini in ipſo humoris: ac in reliquis quibuſque organis ad portionem. Porrò oſtenſum in ſecundo horum voluminũ eſt, genus hoc morbi non ſolùm cognitu eſſe maximè neceſſarium, ſed etiã neminem ipſum ratione curare poſſe, qui prima corporis elementa non norit. Præterea non intelligere ea quæ dicant, nonnullos eorum qui rationales ſe nominant, quoties imbecillitatem eſſe dicũt vel ventriculi, vel inteſtinorũ, vel iocinoris, vel oculorũ, vel alterius cuiuſlibet partis. Si nãque infirmitatẽ impotentiamq; ad naturale opus ita nominant, nihil plus plebeio intelligunt. quippe quem dicere audias imbecillum ſibi ventriculum eſſe. non enim concoquere eum vel minima leuiſſimaq; quæ ſumpſit. Quòd ſi imbecillitatem quæ eſt in vẽtriculo affectũ quempiam eſſe aiũt, interpretentur quæſo nobis quénnam demũ hũc eſſe volunt, quemadmodum in phlegmone fecerunt. nã empirico ſat fuerit, ſi ſymptomata laborantis particulæ expoſuerit. nempe tumorẽ præ-

ter

er naturã,& renixum,& pulſatilem dolorem, & tenſionẽ,& ruborem, aliaq; id genus, imponitq; nonnunquã breuitatis docendi cauſa cunctis ſimul collectis vnum nomen, ſicuti cõprehenſis iã phlegmonen. Dogmatici verò non itidẽ: ſed ipſam morbi naturã inſpiciũt, quã ſymptomatũ illorũ collectio neceſſariò ſequitur. Siquidẽ Eraſiſtrato videtur ſanguis qui in arterias incidit, vbi ſpiritu impellitur, in exitu earũ impactus hærere: idq; phlegmonen eſſe. At par (arbitror) erat vel Eraſiſtratum ipſum, vel aliquẽ ex ſectatoribus eius, ſimili modo affectum qui in imbecillitate cuiuſq; partis ſubeſt interpretari. Tanquã enim de phlegmone in quidnã trãſlatus naturalis partis habitus ſit, explicuit: ita ratio exigebat, vt & trãſlatio cuiuſque particulæ in imbecillitatẽ, ab eo explicaretur. Non enim cùm pro naturæ ratione eſt affecta, ad propriã actionem eſt imbecilla: ſed acceſſit omnino aliqua præter naturã occaſio, quæ eã diſſolui deiecitq;, & mortuæ ſimilẽ effecit. quam vtique nec Eraſiſtratus dixit, nec Herophilus, nec alius quiſpiam medicorum, qui de primorum corporum natura auſi aliquid prõnunciare non ſunt.

CAPVT III.

CAETERVM, immorandũ in his diutius nõ eſt, cùm præſertim abũdè prius mõſtratũ ſit & genus hoc morbi vtiliſſimũ eſſe quod à medicis diſquiratur: & qui cõmodè id ſit tracta-

turus, huic neceſſe prius eſſe de elementis conſyderaſſe. itaq; qui nobis habẽdus ſermo eſt, is totus ex prius demonſtratis elementis abſoluetur, de quibus vnum (vt ſcis) volumẽ edidimus, quod De elementis ſecundũ Hippocratem, *inſcripſimus.* Sanè *eadẽ opinio de corporis natura eſt tum* Diocli, *tũ* Mneſitheo, *tum* Dieuchi, *tũ* Atheneo, *tum probatiſsimis ferè quibuſq; medicorũ. itidẽ vt præſtantiſsimis philoſophorũ: vt quid ex calido, frigido, humido & ſicco miſta putent tum alia corpora vniuerſa, tum verò animantiũ in primis.* Cæterũ *ei qui de his omnibus primùm pronunciauit, demonſtrauitq;, iuſtũ arbitror reddere quod inuenit.* Ideoq; *et nos ea ſecundũ* Hippocratẽ *elementa vocamus: etiam ſi maximè* Chryſippus, Ariſtotelésve *aut alius quiſpiã medicus philoſophusve ſimiliter de ijs ſit opinatus.* Ergo *quoniã vnaquæq; animalis particula propriam actionem ædit, quæ tantũ ab aliarũ actionibus differt, quãtũ ipſa particula ab alijs quæ illas ædunt, eſt diuerſa.* Differt *verò ab alijs particula quæq; eò quòd calidior, vel frigidior, vel ſiccior vel humidior ſit, aut quòd binis horũ quibuſlibet ſit affecta. qui tueri actionem vult, hîc temperamentũ earum cuſtodiat oportet.* Cuſtodiet *autẽ, ſi id quod ad calidius eſt conuerſum, refrigerabit. quod ad frigidius inclinatũ eſt, calfaciet.* Pari *modo ſi quod ad ſiccius eſt alteratum, humectabit: & quod ad humentius eſt verſum, ſiccabit.* Rurſus *quoq; ſi ſiccabit pariter, ac*

calfaciet

calfaciet quod humidũ eſt redditum, & frigidũ. ſiccabit pariter & refrigerabit quod humidius ſimul & calidius euaſit. & in reliquis duabus cõiugationibus ad portionẽ. Sẽper enim pro eo quod exuperat, inducendũ eõrũq; contrariũ eſt, quoad particulã in ſymmetriam, et naturalẽ habitũ vindicaueris. Ac genere quidem, omnis ægritudinis, quæ in ſimilaribus conſiſtit: iam dicta mihi medendi eſt methodus. Cum enim octo earũ ſint differentiæ, veluti in libris de morborũ differentia ſt traditum, octo nimirũ erunt et medendi rationes. quarum vna (quo medendis conſilia diriguntur) curationis meta cõmunis eſt, ipſius ſimilaris corporis alteratio. quando quidem etiam morbus ipſe ex intemperie & naturalis temperamẽti alteratione eſt ortus. At [quæ mẽbratim medicatio igitur, ex his duobus conficitur. nempe materiæ copia, & huius congruo vſu. Ac medicamentorũ quidem copiam, tum ex libro de ſimplicium medicamentorum viribus, tum ex eo qui de eorum compoſitione præcipit methodo, haurias licebit. Eorũ quæ ad victus rationem pertinẽt, hinc ſumimus. Sed & quemadmodum cuiuſque morbi intemperiem agnoſcere oporteat, ex tribus operibus intelligas. primo eo quod de temperamentis, ſecundo eo quod de partibus affectis, deinde eo quod ars medica inſcribitur. Non eſt igirur ad ea quæ nunc ordimur, iis qui prudentes natura ſunt, & cogitationem in primis exercitarunt, mul-

† ἡ τῶν κατὰ μέρος ἴασις.

tis præterea opus, cui neutrum horum adeſt, huic certè ad præſentem diſputationẽ non parua re eſt opus. Quòd ſi in prauæ doſtrinæ ſecta præterea ſit altus, hic geminum tempus requirit: alterum in quo prauas opiniones dediſcat, alterum in quo melioribus ſe exerceat.

CAPVT IIII.

SANE *te ſcimus & ex ijs quæ in vniuerſum dicta ſunt, particularia per te inuenire poſſe: & alioqui multos id genus morbos à nobis percuratos vidiſſe, ſic, vt vtraq; ratione particulariũ tractationem minus requiras. Sed quoniam (vt Plato ait) non poſſunt quæ ſcripta ſunt, non è manibus excidere: quò ſi quãdo liber in alterius non exercitatæ rationis manus deuenerit, facilius hunc doceat, adijci particularium quæpiam oportet: ex quibus etiam protinus clarè id quod proximè dixi, intelligetur fieri poſſe, vt per teipſum particularia inuenias. Siquidem ipſe ea per meipſum omnia inueſtigaui, ratione ipſa viam monſtrãte: quando ſi præceptores ſecutus fuiſſem, ipſe quoq; ventriculo imbecillis ſuaſiſſem, vt cibis adſtringentibus, & ſubamaris vterentur, vino quoque ſimiliter auſtero, præterea abſynthio, et quod ex mali cotonei conficitur ſucco, alijsq; eiuſmodi quæ deuorantur medicamentis. At verò quod ad ea pertinet quæ extrinſecus applicantur, primũ perfundi ventriculum ex abſythio & oleo † crudo iuſſiſſem: mox † hapſum lanæ, tum ex ijſdem ipſis.*

† ὠμοτριβοῦς, id eſt ex oliuis immaturis preſſo.

† ἐρίου πιλήματος.

ſis, tum verò ex vnguētis melino, & maſtichi-
o, & nardino imponi: ab ijs ceratum ex iiſdem
mpoſitum: poſt alia pharmaca, vtique ceratis
alentiora, quæ à medicis vocantur epithemata.
a tum ex dictis vnguentis, tum ex ijs quæ ſimi-
m vim obtinent medicamētis componuntur. In
uibus eſt aromatū quoque multitudo non par-
a: ſpica nardi, & amomum, & calamus aroma
cus, & iris, & ladanū, & malabathri folium,
ſtyrax, & bdellium, & opobalſamū, & † bal- † καρπο
mum, & xylobalſamum, reliquusq; aromatū βαλσά-
talogus. Quòd ſi horum nihil profeciſſet, com- μον, eſt
une omnium remedium, quibus imbecillitas no in antiq.
t, in fine adhibuiſſem, nempe rubrificationem,
οινιγμὸν Græcè vocant) quæ vel per thapſiam,
el ſinapi, vel tale aliquid excitatur. Deinde ad † αὐτο-
ſum aquarum † calidarum ablegaſſem. Quippe φυῶν,
ltra hæc Empiricus nihil nouit, veluti cōmenta- ideſt ſpō
j eorum docent. Quintus verò ijs qui de crudi- tè naſcē
te, aut inappetentia quererentur, primū quidē tium.
cercitari ſuadebat, tū eſſe quæ & concocti quā
acillima eſſent, & nō multa. quibus hæc non con
uliſſent, cogebatur ipſe quoque ad Empiricorum
ogmata confugere. Nam quis neſcit quemadmo
um calidum, frigidum, humidū, & ſiccum, mor
ere ſit ſolitus, balneatorum eſſe nomina dicti-
ans? Sine quibus tamen methodo curare partiū
mbecillitatem omnino non eſt. Quare per hos
ihil obſtitit, quo minus ipſe quoque eadem in-
ſtitiſſem

ſtitiſſem viam eiuſmodi affectibus ſanandis. Verùm ratio me docuit octo imbecilli ventriculi curationes. Vidiſti igitur & tu quoſdam vno die, vel potius hora, frigida potione leuatos. quorum alijs non aquam modò dedi fontanam recentem, ſed etiam quæ niue eſſet refrigerata, veluti Romæ *præparare ſolent, calfaciens ſcilicet prius, quam ipſi* δικόκταν*, id eſt decoctam appellãt. cibos præterea ad eundem modũ refrigeratos identidẽ me illis permittere vidiſti. in quibus eſt & quã melcam vocant, vnus is quoque* Romæ *laudatorũ ciborum, veluti etiam aphrogala: ſed & frigidæ facultatis fructus, ſimiliter refrigerans. iiſdẽ dedi & ptiſſanam probè coctam, pari ratione refrigeratam, aliaq́; id genus ſexcenta.* In *quibus vnam rem mihi propoſui, ipſam ſcilicet refrigerationem.* Vetui *autem abſynthium & quicquid adſtringeret cõtingere, veluti alios rurſus à refrigerantibus* † *abſtinui.* Calfeci *autẽ omni ratione, vinum vetus ex eorũ genere quæ facultate valdè calfaciunt exhibens: (cuius maximè generis ſunt phalernũ: & Surrentinũ) tum nutrimentũ quod calfaciendi vim haberet, cum largo pipere.* In *nõnullis omne conſilium curationis ad ſiccandum direxi: dabamq́; iis tum cibos qui natura eſſent ſicci, ac probè aſſati: tum prorſus exiguam portionẽ.* Iniunxi *autẽ & adſtringentiũ omniũ vſum, quẽ vnum qui illis citra rationem medentur, norunt.* Aliũ *verò non pridem, qui iam adeò ſiccatus fuerat,*

† Legit in impl. ἀπῆγον in antiq ἀπῆχεν

it, vt ſimillimum habitum præferret ijs qui ma ſmo, id eſt ſenili ariditate marceſcunt, ſanaui, ntrarys omnino exhibitis ijs quæ egregij iſti edici ſuaſerant. Quippe nō ex alia occaſione eò riculi venerat, (cùm inter initia exiguam intē riem ex ſuccitate quæ madefieri poſtulabat, ha- uiſſet) quam quòd ij qui eum curandum ſuſcepe- it, tum abſynthio potantes, tum amaros aſpara os, & bulbos edendos dantes, itemq́; mala coto- a, & ceſtiana, & punica, pòſt quoq; vbi venter lul horū continebat, etiam rhois ſuccum bibere gentes, tum quæ pauiò ſupra dixi extrinſecus nponētes, poulominus omnis madoris expertem ddiderunt. hunc nos ſanauimus omni ratione umectantes, ipſiq́; materiam inuenientes ex ea ethodo quæ in opere de medicamētis eſt tradita.

CAPVT V.

NAM *ſicuti in libro de demōſtratiua*† *ſecta dixi, numeroſis mediorū inter ſe diſsidijs ndiq; confuſus, vbi me ad iudicandū de his con- erti, intellexi prius in demonſtratiua methodo xercitandum me eſſe. Quod cùm multis deinceps nnis feciſſem, ſingula ipſi dogmata ſubieci: at- ue prout inuentorum indicatio me ducebat, ta curationes inſtitui. Verùm quoniam id on omnes ſaltem poſſunt, expediet ipſis ſcri- i per octo curandi indicationes particularis nateriæ comparandæ meditationes, à ventri- ulo rurſus ſumpto initio, quoniam huius pri- mùm*

† In anti. eſt nō ἀιρέσεως ſed ἀυρέσεως, id eſt inuētione.

mùm mentionem modò fecimus. Ac facillimæ quidem ad curandum alterationes ſunt, quæ ex calido & frigido conſiſtunt, propterea quòd maximè actiuis qualitatibus corrigũtur. Aegrius curantur quæ in humido ſiccoóque habentur, quòd imbecillis et (vt ſic dicã) magis materialibus qualitatibus eorũ curatio perficitur, potiſsimũq; cùm humectandũ eſſe requiritur. Ac tempus quidem caloris frigorisq; reparandi, par quodammodo eſt, ſecuritas tamen impar. Niſi enim cunctæ quæ ei quod curatur circundata ſunt corpora, valida planè ſint, metus eſt ne ab ijs quæ refrigerẽt, noxam contrahant non leuem. In reliquis duabus qualitatibus ſecuritas ſimilis eſt. Tempus curationis in ſicca intemperie multò amplius quippe quod ſenium in ſanis eſt, id ſicca intemperies eſt in ægris. Itaque etiam inſanabilis eſt, ſi prorſus ſit conſummata.

CAPVT VI.

EST *autem prorſus conſummata, vbi ſolida ſimilarium partium ſubſtantia reddita eſt ſiccior. Nam eſt & altera ſiccitas, vtique cùm ea quorum ſubſtantia ex humore concreto conſtat, ſicut caro & adeps, ſunt liquata. Etiam tertia, cùm propria humiditas vnde partes nutriuntur, omnino eſt aſſumpta. Continetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidã per eas ſparſus. de qua dictum alibi ſæpe eſt. Hanc igitur inſerere particulis ſine nutrimento non eſt. Ideoq; difficillima*

a eſt omnium eiuſmodi affectum curatio. Di-ſa ab ijs ſiccitas eſt, quæ in proprijs cuiuſq; par-læ exilibus arterijs venisq; conſiſtit. Proue-& hac ex ſanguinis penuria. Omnibus itaq; ſiccitatibus maximè contrarius eſt auſterorū s, ſiue ea ſibi ſint, ſiue potiones, ſiue etiam me-amenta. quippe quæ ſi quid in ijs ſupereſt na-alis humoris, id abſumunt, partim ebibentia, tim in ſinū ventris per exiguos meatus expri-ntia, partim ad continentes partes trudentia. rabis igitur ipſas, ſi meatus qui contracti ſint, itaueris: ac quod in vicinas particulas eſt com-ſum, reuellas. præterea ſingulas ſimilariū par-n propria humiditate, humectantis nutrimē-pe repleas: veluti nos quem memorauimus à licis ſiccatum, curauimus. Is in ea contrarie-e quæ in frigido & calido conſiſtit, nullā eui-ter vincentem habebat intemperiem, nec in uerſo corpore, nec in ventriculo, ſiccus tamen gracilis admodū eſt redditus, propterea quòd triculus eius ex ſicca intēperie imbecillus † ma-oncoxerat. Huic nanq; omne curationis conſi-n huc tendebat, vt humectaretur tum ventri-us ipſe, tum reliquū omne corpus. Quibus autē llatim agendis, quibusq; maximè materijs ſim-s, vt voti compos eſſem, non ſit ab re dicere. omū ei paraui maximè balneo vicinā, quales ltas eſſe in diuitū domibus nō ignoras. Ab hac im in balneū ſuper linteis manè intuli, vtiq;

† non

† οἴκημα id eſt do-miciliū.

ne

ne ſi ipſe ſe moueret, tum ſiccaretur, tum antequã commodum eſſet, excolueretur. Horum enim *alterum† contrarium affectui eſt: alterum morã in balneo minuit.* Lõgiſſimè *nanq; in aqua verſari hominem expedit. ideoq; etiam natationes vtiliores ſunt quàm parui aluei, quos* πύελος *Græcè vocant. atq; ex ipſis natationibus potiſſimũ quæ propinquæ ſunt foras egreſſui, quò ſcilicet illi ab aqua foras non longa ſit via.* Nam *aërem balnei in ijs qui ita ſunt affecti, haud quaquam deſyderamus.* Eſto *autem aqua ad vnguem temperata. cùm quæ frigidior eſt, latenter frigus corpori infirmo inſinuet. calidior autẽ cogat conſtringatq; tenues meatus, ac denſet.* At *nos eos cũ coacti ſunt, remitti, laxari, ac dilatari poſtulamus. quod temperatæ aquæ qualitas præſtat, vtpote quæ iucundiſsima cùm ſit naturam ad explicãdam ſe, atq; ad dulcedinem quam præſtat, quoquo verſus extendendam prouocat. contraria videlicet ratione ijs quæ ſunt iniucũda. ab ijs enim recedit, fugitq; ad profundum.* Quo *minus mirum eſt ex offendentium contactu ſtipari, conſtringi, ac durari corpora, tenuesq; eorũ meatus cogi, ac denſari: cõtraq; ijs ſcilicet quæ iucunda ſunt, ſuccedere contraria vtiq; fundi ac molliri corpora, dilatariq; meatus.* Ab *eiuſmodi lauacro ſtatim aſininũ ex hibui lac: ſed inducta in ipſam qua iacebat domũ aſina.* Quippe *ſic mihi perſuaſeram maximè quidem celeriter hominem ſanandum ſi fieri poſſet,*

vt

†Male legitur in impreſſ. συντελεῖ id eſt cõfert, pro ἐναντιοῦται, id eſt contrarium eſt: vt in antiquis.

† αἱ κολυμβῆθραι, id eſt natatoria.

pſe aſinam ſuggeret: ſin id grauaretur, expe-
vt quàm minimo tempore in aëre ambiente
moraretur, propterea quòd celerrimè mutari
ptum. vtique genitalis ſeminis ritu, quod nec
m aliquandiu extra propria vaſa, ſi modò
vires ſeruabit, morari patitur: ſed vel in ipſius
ris partibus contineri, vel ipſius fœminæ par-
us† *ſitum eſſe poſtulat. Et ſanè vtiliſsimum lac*
cùm ex ipſis mamillis quis hauſerit, veluti Eu
hon, & Herodotus, [& Prodicus] *cenſent, qui*
tam in eo ad corpora reficienda fiduciam ha-
runt, vt etiam qui phthoë contabuerant, ex
mulieris papilla lac ſuggere iuberent. Verùm
hoc plurimis non placeat, melius eſt calens
uc ex mamillis id in ægri ventriculũ, quam-
ſsimè transferre. Ac optimũ quidem, vtpote
natũ, muliebre lac eſt. Sed quoniam id exhi-
ſibi ceu pueris plerique recuſant, vtique ceu
is, aſininum ipſis dari conueniet. Id enim reli-
s omnibus ad propoſitum affectum eſt vtilius,
ppe cùm tenuiſsimũ ſit, & minimè coagula-
& quoquouerſus ocyſsimè in corpus digeri-
. Eget autem horum vtriuſque cui ventricu-
laborat, vtique † *ne glatietur, communis*
nmodi gratia, omnibus enim id eſt incommo-
n: vt quoquouerſus digeratur, propterea quòd et
riter nutriri eſt opus, et quòd viæ per quas ali
ntũ tranſit, iã conniuẽt. Igitur tũ lac ipſum p
ſt his dandũ, tum etiã mellis tepidi pauxillulũ
immiſcendũ.

† συνῆφθαι. [In antiq. Prodicus, tãtũ: & in impreſs. eſt, Herodotus, tãtum.

† μὴ τυρῶδῆ,] eſt ne in caſeũ denſet.

immiſcendum. Maxima verò habenda cura eſt in eiuſmodi affectibus de vtriuſque bonitate. Quòd igitur mel colore flauo eſt, et odore ſuaui, tum purum adeò vt totum pelluceat, ac guſtanti parum acre iucundiſsimumq́; præterea tam ſibi cohærens vt ſi digito attollatur, continuũ ſibi nec interciſum ad humum defluat: id omnium eſt optimum. Si verò abrumpitur, nec demiſſum ad terram vſq; continuitatẽ ſeruat: id aut craſsius iuſto eſt, aut tenuius, aut partium diſsimiliũ. Græci ἀνομοιομερὲς *vocant. Voco autem partium diſsimilariũ, (quod ſanè & nomen ipſum indicat,) quod ex diſsimilaribus partibus eſt compoſitum. Deprędas autem id, ſi diligentius inſpicias, aut craſsitudines, aut humiditates habere innatantes, quæ nec inter ſe ſint ſimiles, nec etiam toti. Ceroſum itaque magis mel eſt quod & craſsius eſt, & cui tales quæpiam craſsitudines innatant. Excrementoſius verò ac perfici concoquiq́; difficilius, tum quod totum humidum eſt, tum in quo multæ in partibus ſparſæ apparent humoris guttæ. Porrò in quo vel ceræ qualitas aliqua, vel propolis, vel id genus alia guſtu deprehenditur, adeò non eſt optimũ, vt etiam malum ſit. Quippe nullam penitus alterius cuiuſquam rei eminentem in ſe continere qualitatem debet. Quocirca quod thymum planè redolet, non probo. Eſt enim id parum conſummatum, nec planè quodammodo mel. Quanquam non ignoro à quibuſdam id laudari, eoque fieri*

eri vt nonnulli venditores inciſum thymum illi nijciant, quò id redoleat, videaturq́; optimum. Ipſe tamen quod tam improbè thymum olet, non laudo: multoq́; minus ſi cui iniectum thymũ ſit. Quòd autem confuſam quandam qualitatẽ odore guſtúve præſert, id non vitupero. Ad eundem modum & lac nullam externam qualitatẽ odore guſtúve præ ſe ferat, ſed eſto quãdulciſſimum, & ſibijpſi continuũ, & prout lacti conuenit ſplendens. ſuper omnia, quoad eius fieri poteſt, ſimiles habeto partes. Nanque hanc dotem, veluti mel optimum, ad perfectionem non recipit. Quo verò tale lac fiat, & idoneis nutrimentis alendum animal eſt, & exercitationibus mediocribus admonendum: & pullus ſi quẽ lactat, auferẽdus. Quòd autem ætatis quoq; maximè florẽtis eſſe debeat, id neminem latet. Curandum item, vt quam optime concoquat: contemptis videlicet ijs qui ſi aſinis quoque victus rationem præſcribemus, ridebunt. Si enim Væneti, & Praſini ſtudioſi ſectatores, equorum ſtercora, quò intelligant quemadmodum alimenta concoxerint, odorantur, tanquam ex eo omnem eorum bonam habitudinem cognituri, multò profectò magis noſtrum fuerit pro hominis ſalute nihil tale non proſpicere. atque herbas animali quæ non admodum ſint humidæ, fœnumq́; & hordeum quod ſit mediocre, obijcere: ſed nec illa omittere, vt aſinæ corpus refrigeremus, & fricemus, & detergamus, & mun

† δυσωδέστερα, id eſt graueolentiora.

demus. Porrò ſi humidiora, & † olĕtiora, & flatus plena excreuerit, planũ profectò eſt non concoxiſſe probè. Quare aut detrahendũ aliquid de alimẽto eſt, aut exercitationi aliquid adijciendũ, aut qualitates immutandæ, aut refrigerationis frictionuq́; cura variãda. Sin duriora reddat animalis aluus, ad contraria eſt inſpiciendũ, atq; illorum aliquid immutandũ. Nam ſi ipſe omnia quæ conſyderanda circa animal ſunt, cuius lacte vſuri ſumus, deinceps perſequar, totam tuendæ ſanitatis artem commemorem, quã teneat neceſſe eſt, quiſquis idoneum lac præparabit. nunc verò dici opus non eſt, cùm alibi de ea traditum ſit abſolutiſsimè. Sed ad propoſitum reuertor. Ac mihi iam rurſus memoria repetes hominem, qui & lauatus eſt, & lac ſumpſit. Hunc itaque ad ſecundam vſque lauationẽ quieſcere permittemus, tum modicè fricabimus, & pinguiter: vtique ſi lac quod ſumpſit, iam ad vnguẽ cõfecit, id quod tũ ex ructu, tum ventriculi mole licebit cõijcere. Modicũ verò temporis inter primam & ſecũdam lauationem interuallũ erit, ſi quatuor, aut quinq; æquinoctialium horarum ſpatium interſit, ſcilicet ſi tertiò adhuc lauare paras. ſin aliter, plurium. Sanè tertiò lauabis, ſi multis lauationibus fuit aſſuetus. Hi nanq; & delectantur, & iuuantur, ſi ſæpe lauent. Quinetiã poſt quanque lauationẽ hominem vngemus priuſquam ſe veſtiat. Quippe conducit ad renutritionẽ id quoque, ſicut & frictio.

tio. Reddita verò de horũ omniũ facultate ratio eſt in libris, qui de ſanitate tuendà ſunt ſcripti. nõ tamen inutile fuerit nunc quoque ſummatim ea repetiſſe. Nam ſiue cuilibet parti corporis temperatam infundas calidam aquam, ſiue frices, ſiue laues, ſiue aliter quomodocunque calfacias, idem fieri cernes quod Hippocrates de ijs dixit, quibus aqua calida deſuper infunditur. Nã primùm attollitur, mox gracile efficitur. Ideoq; vbi carne implere quodlibet corpus ſtudemus, id eatenus calfaciendum nobis eſt, dum intumeſcat. Vbi verò digerere, & vacuare cupimus, eatenus continuãdum eſt, dum quod prius intumuit ſubſidat. Sanè qui eiuſmodi operibus præficitur, ſolicitè attẽtus eſſe debebit, potiſſimumq; vbi carne implere ſtudetur. Nam digerendi certè tempus adeò latè patet, vt etiam ſi velis in eo non aberres. At carne implendi planè præceps eſt occaſio. Siquidem cùm primùm intumuerit, tum eſt deſiſtendum. At intumeſcere hoc ſingulis corporibus ſuum eſt. Non enim fieri poteſt, vt qui nũc nobis propoſitus gracilis eſt, ita intumeſcat vt illi qui ſani ſunt: imò poſtquàm leuiter intumuit, protinus digeritur. Itaque attendendum diligenter eſt, ne clam te elabatur propoſitus temporis articulus. Siue igitur hominem qui extrema gracilitate eſt, perfrices, ſufficiat tibi ſolus rubor. ſiue laues, ſatis eſto mediocris calor. Si quid vltrà peragas, reſolues hominem magis, quàm nutries. Vngendum verò poſt

lauationem oleo eſt, ne videlicet plus iuſto digeratur, ſed obſtruantur exigua cutis ſpiramenta. idem protinus & ſiccitatis remedium fuerit: & aduerſus incommodum quod ab aëre ambiente contingit, veluti munimentum. Ac ſi quidem delectatur lacte, poſt ſecundam quoque lauationẽ id exhibebis. ſin aliter, ptiſſanam diligenter coctam, aut alicam ptiſſanæ ritu præparatã. Hinc vbi rurſus quieuerit, ad tertiam reducendus lauationem eſt, aut illico ad cœnam. Sit autem præparatus illi panis purus, & qui curioſe in furno ſit coctus, & tum fermẽti, tum ſalis quod ſatis eſt habuerit. Opſonium quoque ex ſaxatilibus piſcibus, aut ex albo iure aſellus. Præterea alæ teſteſq́; gallinacei, qui lacte ſit altus idonei ſunt. Quorũ ſi copia non eſt, † alijs vtendum. Ad eundem modum & perdicibus, & † paſſerculis qui montani ſint, & mollis carnis, veſcendum. Vitanda autem & quæ paluſtria ſunt, & quæ carne ſunt dura. Et (vt paucis alimenti ſummam complectar) ſit coctu facile, & nutriens, minimeq́; glutinoſum, atque excrementoſum. Porrò omnium, quos nouimus, ciborum maximè nutriens ſuilla caro eſt. Verùm non æquè, ac prædicta cõcoctu facilis eſt: præterea glutinoſum ſuccum craſſumq́; generat. Alioqui nec alio eſſe habitu poteſt, quod in ſummo ſit nutriens. Quippe adhærere id debet, & firmiter adfigi, non autem præ tenuitate deffluere. Non tamen ad propoſitum affectum vti hac conuenit.

† In antiquis legitur nõ ἄλλοις, ſed ἀγρίοις, id eſt agreſtib⁹.

† ςρουθοῖς id eſt auiculis. Nã ςρουθός gen⁹ eſt ad auiculas oẽs mõtanas.

† σπίζαι ſunt paſſeres. lib. 4. & 5. hiſtoriæ animaliũ.

uenit. Si enim nutrimentum ipſum ſeipſum concoqueret, ac in partes digereret, præterea alendis partibus aſsimilaret, & quibus alimento plurimo eſt opus adhæreſceret: proculdubiò maximè nutriente cibo eſſet opus. Verùm quoniã nõ aliud eſt quod nutrimẽtũ deſyderat, aliud quod ipſum conficit: ſed quod nutriendum eſt, ipſum ſibi & nutrimentum attrahit, & mutat, & concoquit, & adiungit, & adſimilat: ad duo nimirum nobis in opportuno cibo eligendo ſpectandum eſſe dictat: vnum ipſius cibi naturam, alterum vires ſuas proprias inſitasq́;. Itaque ex his illud patet, nec planè quod maximè nutriat, optimum eſſe ijs corporibus quæ refici magis egent, vtpote quibus concoquendi facilitas non eſt: nec etiam quod facillimũ concoctu eſt, cùm ſcilicet ipſum nequeat maximè eſſe nutriens. Cùm igitur hæ indicationes ex aduerſo pugnent, committendum non eſt vt dum †alteri nimium ſis intẽtus, alterius omnino obliuiſcaris, ſed vtriuſque memor, quoad licet vtrũq; † miſceas, quod mihi præceptum vbique memoria teneri velim. Iam vini tum qualitatem, tum quantitatem memoremus, vtpote quod maximam ad talia vim habeat: quando vno hoc in potu vtendum cenſeo omnibus, quibus refici corpus eſt opus, modò non febricitent. Eſto igitur vinum (quod exempli loco dicatur) quale eſt Sabinum in Italia, †Arſinium verò in Aſia, ac (vt ſumma quadã ac generatim comprehẽdã)

† ἑτέρου τῆς ἀκρότητος, id eſt alterius exceſſui.

†Male legitur in impreſſ. γνύειν pro μιγνύειν

†In antiquis legitur; Arſyinum.

quod aquoſum quidem alioqui eſt, cæterùm leuiter adſtringit. Aquoſum natura appello vinum, quod† tenue eſt, † & purũ, & ὀλιγοφόρον, vt Hippocrates Græcè nominauit. Eſt autẽ ὀλιγοφόρον, quod ſi diluatur, minimam ſuſtinet aquæ miſtionem. Id eſt ſanè imbecilliſſimum, & vt in vinis aquoſiſſimum. Nam quod plurimum aquæ in miſtura ſuſtinet, id tum vehementiſſimum, tum validiſſimũ eſt. Eiuſmodi vinũ Hippocrates οἰνώδης, hoc eſt (vt verbi vim exprimã) vinoſum nominat. Verùm ab hoc cauẽdum eſt; quoniã imbecillas vires feriat. At quod aquoſum natura eſt, cæterùm auſterũ, id percõmodum eſt, quòd & ab aquæ imbecillitate receſſit, & vini noxã nondũ habet. Ad hæc itaq; reſpiciẽs, tũ ætatẽ eius, tum tẽperamentum inuenias. Quippe quod nouellũ eſt, id tum aquoſius, tũ verò imbecillius quodãmodo eſt quã vt vino conueniat. Adde etiã quod ægrius concoquitur, ac magis excrementoſum eſt. Antiquius verò, vt vinoſius eſt, ita vehemẽtius eſt quã vt propoſitis ſit ex vſu. Quocirca citius ſexto anno nobile Sabinum idoneum non eſt, quòd & diutiſſimè in ſtomacho, ac ventriculo innatet, & fluctuationes faciat. Nobile voco, quod auſterũ eſt, non Sabinũ modò, verumetiã Adrianũ & Albanum, & †Arſinium, & TitacaZenum, omniaq; id genus. Dictum nanque fuſius de omnibus vinis ſeorſum eſt. Ad has igitur veluti metas reſpiciẽs, etiam miſturam eius cum aqua tẽperabis. Quin-

†λευκὸν id eſt album.

†In antiquis additur, καὶ λαμπρὸν, id eſt & clarum.

†In antiquis, Arſyinum.

etiam

etiam exactius coniecturam de iam dictis facies, ſi vitiorum aquæ capita memoria tenueris. Porrò †pendet ea ex frigiditate eius omnia: cuius culpa & in præcordijs diutiſsimè moratur, & fluctuatione excitat, & in flatum mutatur, & corrūpitur, & ita ventriculi reſolui robur, ſic vt deterius proinde cōcoquat. ſed nec digerendo per corpus alimēto aliquid magnopere cōducit. At verò memoratorum vinorum virtutes, comprehenſis iam aquæ vitijs, aduerſam quodammodo naturã habent, cùm nec inflent præcordia, i ipſo ſi inflata ſint, ſubſidere faciant: nec inibi moram trahant, propter caloris mediocritatem. Adde quòd cùm digeſtionis vias aperiant, & pariter impellant, ac nutrimentum ſurſum agant: ad celeritatem deductionis in corpus conducunt. Sunt præterea boni ſucci, & ad miſcenda concoquendaq́; ea quæ in ventriculo & venis ſunt, idonea. Iam vires quoque organorum adaugent, & expellendis excrementis viam faciūt. Eoq́; ſit, vt etiam talia vina præter cætera vrinas moueant. quando & ipſa totū corpus celeriter tranſeunt, & impetu curſus ſui excrementa ſecū expellunt. Ac dictum quidem alibi diligentius eſt de vinorum facultate: æquè ac ciborum. Conuenitq́; vt qui artem methodo tradi ſibi ſtudet, omnis materiæ vires prius prædidicerit, nec expectet vt eas in ſingulis affectibus audiat, ſed ſimul ac curationis tantùm ſpeciē norit, debitam victus rationem inuenire poſsit.

†Male legitur in preſſis εἴρηται pro ἤρτηται.

Ego verò iis conſulens, qui veritatis diſcẽdæ ſunt auidi, eiuſmodi doctrinam attingere ſaltem non grauabor: quò ſcilicet qui minus exercitata cogitatione ſunt, exemplis à generalibus ad particularia, veluti manuducti deſcendant. Ergo *quod reliquum eſt, apponendum.* Potionis *is modus erit, vt nec in ventriculo innatet, nec fluctuationis vllius ſenſum inuehat.* Ciborum *verò, potiſſimum ſi fieri poteſt, vt ne grauent quidem ipſum.* Quod *cùm difficile ſit, vel fortaſſe eiuſmodi quod vitari in imbecillo ventriculo omnino nequeat, proximum eſt vt quàmcitiſſimè grauis eſſe deſinat. Ab hoc tenſio inflatioq́; præcordiorum vitandæ iis ſunt.* Quòd *ſi tale quippiam primo die inciderit, pro magnitudine ſymptomatis ad portionem detrahendum poſtridie de cibo eſt. ſin rectè omnia cedunt, paulum adiiciendum.* Ad *eundem modum & in tertio die, vel demere, vel adiicere cõueniet, cum præcedente conferentibus.* Atque *ita ſemper omnia pro renutriendi reficiendiq́; ratione, frictionibus, geſtationibus, inambulationibus, prout corporis incremẽtum procedit, adminiſtrare: etiã reliqua omnia pro refectoria vocata ratiõe adiicientibus.* Quæ *ſanè genere à propoſita ratione nõ differt, ſed in eo quòd ſub illa perinde totum corpus eſt affectum, ſicuti ſub hac ventriculus.* Accidit *autem ſic affici corpus in diuturnis potiſſimũ morbis: vtique cùm natiua cuiuſque partis humiditas, ex qua prima nutritur, †propemodum omnis*

† *κινδυνεύει μηκέτι εἶναι* id eſt periclitatur ne prorſus exhauriat.

omnis exhauſta iam eſt. nam vt ſolidarum ipſarum ſiccitas corrigatur, id fieri omnino non poteſt, ſicut nec ſenium: veluti in libro de maraſmo docuimus. hanc verò humiditatem etiam ſi omnino ſit abſumpta, regigni modo dicta victus ratione licet. Atque in alijs refectionibus ventriculus egregiè præ cætera non afficitur: in propoſito autem affectu morbus eſt ipſius ventriculi. Tempore verò totum corpus, vtpote parum probè nutritũ, maceſcit. Quo rationabilius eſt exquiſitiorem hos victus rationem requirere, propter concoctionis imbecillitatem. Cæterùm, cùm meliores ſunt effecti, transferẽdi ſenſim ſunt ad renutritoriàm refectoriamq́; vocatam victus rationem, ἀναληπτικὴν Græci vocant. Id fiet ſi pluribus, & frictionibus, & geſtationibus, quàm antè vtemur. Mutanda verò interea eſt, & ciborum tum qualitas, tum quantitas, ſic vt tum plures, tum valentiores, quàm prius exhibeantur. Ac tempore procedente, cùm ad ſanitatis ſtatum propè ventum iam eſt, ſeponenda ſunt ptiſſana, & lac. præterea ſorbitio ex alica: ac ad conſuetos cibos veniendum. pòſt etiam piſces detrahendi, niſi ſi in conſuetudine fuerunt, ac volatilibus cibandum. tum ſuillas carnes eſſe, à pedibus in ptiſſana elixis incipient. pòſt verò etiam imum crus rectè ſumant. ab hoc etiã reliquas partes. primùm quidẽ iuuenis porcelli. qui ſi hyẽs ſit, etiã pridie iuguletur. Nã heſternum, quàm recens necatum, facilius cõcoquitur. Aeſtate

Aeſtate ſat fuerit, ſi manè immolatus porcellus ſit, ac circa Solis occaſum comedatur. Quippe quod in ſuperioribus ſuaſimus, cũ valẽtius alimẽtum veſperi exhibendũ cenſuimus, id ſemper obſeruare ſtudebimus: vtique non leue percepturis commodũ iis qui ita cibabuntur. quod ſanè diligẽtius inſpiciens agnoſces. Satius enim eſt à principio rem capiſſe. Quoniam qui ita ſe habent, plurimo nutrimento indigent, nequeunt autem vel quod mediocre eſt concoquere, paulatim hos & ſæpius cibare melius fuerit. Atque idcirco fieri nõ poteſt, vt ſemel eos cibaſſe ſit ſatis, ſed nec bis, quoad ſcilicet ſunt gracilliſſimi. Atque hac de cauſa ipſe ter eos cibare ſum ſolitus. Verùm quando iam manifeſtè meliores facti apparent, etiam bis nutriuiſſe ſit ſatis. Ergo tantam exhiberi primam cibationem eſt rationabile, quanta priuſquam ſecunda ſumatur, tota prorſus erit concocta. Id cõtingere valentiori alimento non poteſt. Quare primo loco leue ſumendum his eſt, quò videlicet, & concoquatur celerrimè, & excrementum eius diſcedat, & vacuus purusq; ventriculus ſecundũ excipiat. At quoniã nõ ſolũ quies, & ſomnus, ſed etiam longius tẽpus huius naturalẽ adminiſtrationem excipit, rationabile eſt vt valentiores ciborum hoc maximè tempore offerantur. Itaque etiam athletæ omnes ſic faciunt. qui eum vſum nõ ſolùm aliqua ratione inuenerunt, ſed etiam longa experientia comprobarunt. Sed enim & quod

illi

illi faciunt, nihil mali ſit, ſi ij qui conualeſcentiũ victu vtuntur, etiam faciant, vt illico poſt cœnã non bibant, videlicet antequam cibus fuerit concoctus. Siquidẽ innatant cibi ſi bibant, ita vt eos vẽtriculi corpus propter interpoſitum humorem non cõtingat. Verùm ſi ſitibundi fuerint, prohibere eos in totum vt graue eſt, ita nec expediens: ſed tantillum indulgendum, quod & moleſtiam ſoletur, & ſitim leuet. Poſtea verò quàm nutrimentum concoxerint, abundè bibere ſunt ſinendi. Quippe celerrimè ſi ita faciant, per corpus digeritur. Manè verò poſt ſomnum cùm deiecerint, & paulùm inambulauerint, modicè ſunt fricandi. Eſt autem modica his frictio, quæ eatenus adminiſtratur, dum corpus incaleat. mox geſtationibus vtendum. dein rurſus tum lauandi ſunt, tũ fricãdi, idq; intra meridiẽ, aut planè circa ipſum meridiem: quo videlicet inde ad veſperam abũdè ſpatium interueniat. Quòd autem & de domibus in quibus conualeſcens nutritur, habenda in primis cura ſit, potiſſimum ne frigidiores calidioresve iuſto ſint, ſuperuacuum dicere arbitror: pari modo & de alijs eius generis, quæ inuenire ſibi quiſque ſine noſtra opera poteſt, doctus videlicet non ſolùm ex his quæ hîc, ſed etiam quæ in opere de ſanitate tuenda ſunt dicta. Eſt nanque conualeſcentium victus ratio media quædam inter eam quæ ſanorum propria eſt, & quæ ægrotantiũ. Quare difficile non eſt ex ijs quæ de vtraque

ſunt prodita, vt per ſeipſum quis mediã inueniat. Nã ſicut nec aliarũ rerũ, ita nec victus vna omnibus ſpecies in conſuetudine eſt: cũ alijs ſemel eſſe, alijs bis: & alijs citius, alijs ad veſperam incepiſſe cibũ, moris ſit. Iã cibus ipſe alijs piſcis plurimũ eſt, aut deniq; aliquid ex mari. alijs oleva magis, aut deniq; hortẽſia. alijs † poma. alijs legumina. alijs † nuces. alijs aliud quippiã. alijs quadrupedũ carnes, atq; harũ alijs aliæ. alijs auiũ, idq; alijs aliarum. Quinetiam caſeo & lacte vtũtur nonnulli † plus, quã cæteris cibis, generaliter quidẽ caprarũ, vel boum. Sunt tamẽ qui & aliorũ animaliũ. Bibunt quoq; alij calidũ, alij frigidum, & vinum vel liberaliter, vel parcius, vel omnino nullũ, vel hoc genus, vel illud. Ad ea igitur reducendus quiſque eſt, quibus inſueuit. Scriptum autem diligentius de conſuetudine ſeorſum eſt. Nunc illud dixiſſe abundè ſit, non modò in conualeſcentium victus ratione, ſed etiam in morbis magnam partẽ † ad totius victus medicamentorumq; inuentionẽ ex cõſuetudine ſumi. Ratio enim totũ genus † indicare poteſt. Materia cùm ex alijs quæ retuli, tũ verò ex conſuetudine non minimè eſt ſumenda. Sed & naturarũ inſpiciẽdæ ſunt proprietates. Noui enim quoſdam, qui ſi quod vigilãtium opus nocte obire fuiſſent coacti, dormire præterea non poterãt. Talibus igitur vt noctu bibant, conſulendũ non eſt: ne videlicet ea occaſione vigilare coacti, maximam inde noxam ſentiant. Siccat nanque totum

corporis

† ὀπώρας id eſt fructus autũnales.

† ἀκρόδρυα.

† Ita legũt cod. antiq. nõ οἱ πλεῖστοι, id eſt plurimi.

† τῆς ὕλης τροφῆς καὶ φαρμάκου ἐκλέξεως, id eſt ad materiæ alimẽti, & medicamenti electionẽ.

† Legit in impſ. ὑπαγορευτικῷ τρόπῳ, pro ὑπαγορευτικός.

corporũ habitum vigilia:eoq; infeſtiſsima eſt ijs qui ex ſiccitate laborant. Sunt & qui ſi ptiſſanã guſtent,protinus nauſeent.Eadem in quibuſdam facilè aceſcit.Eſſe verò aliquos qui facilè carnem bubulam concoquant,iam vnũ ex publicè iactatis eſt.præterea alios eſſe qui ad alios cibos potuſq; rectè ſe aut non rectè habeãt.Non ſolùm autem ex his materiæ quæ ad victum pertinet , copia ſuggeritur,ſed etiam ex regione & tempore. Scriptaq; iam hæc ſunt à multis qui me præceſſerunt.quo minus ipſe iſtis inſiſto, qui ideò tãtùm ea cõmemoro,ne quid videlicet ſit omiſſum. Quod verò ab omnibus iunioribus medicis eſt omiſſum, id perſequar:nempe quemadmodum affectus corporum methodo curentur. eam methodum veteres(vt antè dixi)probè inchoarunt: nemo tamen eorum ipſam abſoluit. Verùm rurſus ad propoſitum redeũdum.Siccæ intemperies vbi ſolida ipſa corpora contigerunt ſi quidem in vna quapiam parte conſiſtant, veluti nunc in ventriculo propoſitum eſt,nunquam ad perfectionem ſanabuntur,nec in eum ſtatum qui ante morbum fuit,reuertentur.Sed quod dici in conſuetudine vulgò ſolet,re ſcilicet ipſa edocto,id talibus maximè intẽperantijs accidit,morbum ventriculum afflixiſſe & in reliquam vitam imbecillũ reddidiſſe. Quippe ſenum ij ventriculũ obtinent priuſquam conſenuerint : quo fit,vt facilè ex leuibus lædantur cauſis,perinde ac ſenes,nec probè concoquere poſſint:

ſint: quo euenit, vt etiam totũ his corpus deterius ſe habeat. Ad eundem modũ & ſi alia quauis affi ciantur parte. Quòd ſi ipſo etiã corde ſint affecti, celeriter areſcunt. vocatq; ariditatẽ ſiue maraſmum eiuſmodi Philippus ex morbo ſenium. Is igitur maraſmus breui mortẽ affert. Proximè huic qui ab iocinore eſt inceptus. Mox qui à ventriculo. Qui ab alijs particulis ortũ habet: tanto ſanè tardius, quãto quælibet harum minoris eſt præſtãtiæ quàm illa. Si verò leuiter cordis corpus ſiccatum ſit, ſeneſcunt quidẽ celeriter: cæterùm plures annos trahunt, quàm qui vehementer ſunt læſi. Ad eundem modũ in iocinore & ventriculo ceu dictũ eſt: ac in reliquis omnibus † ad portionẽ. Cæterùm victus ratio eadem genere eſt tũ in hac ſiccitate, tum in illa quæ ſolam eam humiditatem abſumit quæ ſolidas nutrit. Præterea etiã in tertia quam ſuprà memorauimus ſiccitate. Facillima verò omniũ ſanatu quarta eſt, in qua venæ ſucco ſunt inanitæ. Imò hic affectus † vt frigiditas potius habitus curatur, quàm vt ſiccitas: vel (vt † clariùs loquar) frigiditatis reſpectus in hac ſiccitate exuperat, periculumq; in ea vertitur. Siccitas ſecundum locũ obtinet, habetq; proinde ſanationẽ tum exprõptam, tum celerrimam. Siquidẽ ſi biduo quis victus rationem his cautè exhibeat, modicè calfaciens, & tutò nutriens, ſtatim in tertio pleniorem victũ citra noxam admittũt: multoq; id magis in quarto & quinto. Atque hoc ſanè

† ἀνάλογον, id eſt ex proportione.

† Male legitur in impreſſ. ψυχροτάτης, pro ψυχρότης ἕξεως, id eſt habitus frigiditas.

† In alijs ἀσφαλέστερον, id eſt ſecurius.

nè erat, quod Hippocrates *præcepit: Quæ longo ſpatio extenuata corpora ſunt, ea ſegniter reficere oportet. quæ breui, breuius.*

CAPVT VII.

SCIRE *autẽ licet ſolidorũ corporum ſiccitatibus, ſi perdurẽt, ſuccedere neceſſariò frigiditatẽ. Quippe permanere ſiccitas ipſa per ſe non mutata oppoſitione quæ ex calido & frigido cõſiſtit, nõ poteſt. Celerrimè enim ex nutriendi defectu refrigerãtur partes, propterea ſcilicet quòd ex calido ſucco ſanguinis nutriũtur. Sed quod inter initia dictũ eſt, nunc ſiccitatis curationẽ, executi ſumus & quæ ab initio ſola eſt contracta, & quàm nulla diutiſſimè ſecuta eſt notabilis frigiditas. Ergo proximum fuerit frigiditatem illi copulare, quæ euidentes quidem habeat notas, cæterùm magna non ſit. Eſt itaque curationis* † σκοπὸς. *† conſilium non ſimplex, vt prius: cùm non modò tibi vt humectes danda ſit opera, ſed etiam vt calefacias. Quare intẽdendum acriter eſt ad præſidiorum materiam, necubi imprudentes ijs quæ humectant, ea quæ nimium calefaciant, adiungamus. quippe his vehementer ſiccandi vis ſubeſt. Iam verò quantitas noxæ in vtraque intemperie ad materiæ inuentionem poteſt viam oſtendere. vt iamiam maximè quidem ſiccitatis ſanationem modò perſcripſimus. Modicè verò adeò ſcrupuloſa victus ratione non indigent.*

qui-

quandoquidem nec vires ipſis funditus ſunt collapſæ. Etenim nulla alia de cauſa difficilis redditur validæ ſiccitatis in corpore commoda curatio quàm quòd refici quidem corpus poſtulat, cibus verò per ſe coaleſcere cũ eo nõ poteſt: ſed eius quod nutritur, operam qua præparetur requirit, quod eſt imbecillum. Ergo cùm id modicè ſiccum fuerit propterea quòd vires nõ penitus conciderũt, vberius cibare licet: nec metus eſt vllus ne à modo aberres. Quo magis ipſi de difficillima intẽperie diſſerere inſtituimus: ac in ea veluti exẽplo ſtudioſos exercuimus. Hinc nãque † orſi ipſimet, ad mediocres ſiccitates corrigendas idoneam materiam inuenient. Proponatur autem & nunc ſiccitas quidem ſimilis priori, copuleturq́; ei frigiditas. Ergo calefacientis materiæ admiſcendum iam dictis tantum erit, quantum particula ad frigus inclinauit. Proponamus igitur eã primùm modice refrigeratam. Ergo ijs quæ paulò antè retulimus, in lactis quidem vſu mel vberius adijcietur. Vinum verò, quod quidem ad genus ſpectat idẽ, cæterùm quod minus aquoſum quàm prius & plurium annorum ſit, dabimus. Quinetiã eſculẽta omnia calidiora exhibebimus, idq́; non naturalibus modò ipſorũ tẽperamẽtis, verũetiã recentibus [ex igni] qualitatibus. Nardino præterea vnguento vngendus aſsiduè venter eſt, ſic vt nunquam remaneat ſiccus. Sin id vnguentum non adſit, maſtichinum ſatiſfecerit. ſed

† ὁρμηθέντες.

[Nõ eſt in Græco hæc particula.

&

& opobalſamo eum perungas, tum ipſo per ſe, tum verò cum iam dictis miſto. Quòd ſi corpori ea magis adhærere ſtudebis, etiam ceræ aliquid admiſcebis. Si verò etiam aër ambiens ſit frigidus lanam ex his imbutã impones. Quinetiam chiam maſtichẽ in opobalſamo aut nardino vnguento liquans, lanam inde madentẽ ventriculo impones. Sanè vtilius fuerit, ſi quod madefacies, etiam optima ſit purpura: qualis eſt tyria: quando & adſtringi ipſum modicè, et cutis eius meatus obſtrui expedit. Siquidem quæ ratum habitu faciũt & relaxant, ea tum digerunt ſuccos, tum particulas frigidis extrinſecus aduenie͂tibus obnoxias reddunt. Quæ verò valenter adſtringunt, ea ſiccant. Quo ſit, vt medicamentum quod eiuſmodi corpora excalfaciat, id nec euocantem vim habere expediat, nec adſtrictoriã multam ſibi immiſtã. Memineris enim velim tum eorum quæ in ægris es contemplatus, tum quæ in opere de medicamentis es edoctus, nempe acerbam qualitatem ſua quidem ipſius virtute & refrigirare & ſiccare. quòd ſi cui valdè calfacientium ſit admiſta, quod ex ambobus compoſitum eſt, minus quidẽ in calfaciendi munere efficere quàm alterum: ſiccãdo verò nõ minus quàm vtrunq;. Maximè contraria faciũt ijs quæ præcepimus, noſtri temporis medici: qui ſiccæ parti, & quæ nutrimento malè fruitur, compoſitum ſæpe medicamentum ex calida & acerba materia imponunt. Eſt autem

tem eorum quæ στρυφνὰ Græcè dicuntur, nos inopia cõmodioris vocabuli acerba diximus, nullum profectò modicè † adſtringens, ideoq́; nec modicè ſiccans: quo videlicet magis prohibita ea in iam dictis affectibus ſunt. At verò ſi cum ſiccitatis intemperie multa frigiditas ſit, ſic vt fortius calfacere ſubigat, omnium primum intemperamẽti genus ad memoriã reuocabis, quippe quod omnium grauiſſimum eſſe oſtendimus. Quocirca ad corrigendum quoq; eſſe difficillimũ, multaq́; ſolicitudine egere, id minimè eſt ignorandum. † Incipere verò ſimili modo à comprehenſis prius materijs tẽtabis, ſperans ſcilicet fore vt longiore tempore per tutiores ſanetur affectus. Sunt porrò tutiores hæ, (nam repetere ea quæ ſunt tam neceſſaria, eſt ſatius) In nardino vnguento ſolues maſtichem chiam quã pinguiſſimã, ac purpura excipiẽs vteris. Eritq́; vtilius, modò copia eius ſit, ſi opobalſamum adieceris. Dandũ præterea vberius cum lacte mel eſt: ſed detracta prius ſpuma: quò & minus ſit excrementoſum, & magis nutriat. Quinetiã mel ipſum † deſpumatũ, per ſe optimũ nutrimentum frigido ventriculo eſt, ita vt calido aduerſiſſimum. Atque hæc ambo meminiſſe in primis oportet, vtique à plurimis medicis ignota. Ac neq; aliquid frigido corpori melle potius expetere, neq; ad calidum magis reſpuere. Ergo plurimum huic affectui pro nutrimento mel optimũ eſto: ſed quod prius ſuper prunas ex quercu vitẽ-

† In antiquis codic. non ςύφον, ſed ψύχον, id eſt refrigerãs habet.

† Legit in impſ. ἀπέχεσθαι, id eſt abſtinere: ſed in q̃buſdam antiquis habetur ἀπάχεθασι.

† ἀφεψημένον.

re

re ad ſummum candentes, fuerit decoctū, ac curio è deſpumatum. Vinum autem eligendum ſemper ſt antiquum: eóq; antiquius, quo maior fuerit rigiditas. Tum ſi res poſtulabit, totum genus im nutandum: ac primo loco Adrianum, mox tybur inum, aliúdve ſimilis generis eligendum: vetera quidem omnia, cæterùm non adeò vt amara iam int. Siccant enim quæ amara ſunt, immodicè. Sa iè optimum medicamentū talibus omnibus ſit, quo piſcatores quotidie vtuntur. ergo illinire eo otum ventrem conueniet, ac pòſt auelli, priuſquā efrigeretur. Atque hoc ſi bis vno die deinceps fe eris, abundè erit, ſæpius autem non expedit: quā lo ita per halitum digeras, non ſanguine bono articulam impleas. At nos ex propinquis locis ttrahere, non id quod continetur educere ſtude nus. Idem omnibus particulis quæ ex nutrimen o fructum non ſentiunt, (ἀτροφούσας Græci vo ant) mirificum medicamen eſt ſi quis eo mode atè ſciat vti. Sed & calfacere ventriculum, ita t in qualitate calorem eius non intendas, ſed quammaximè naturale eius temperamentum ueariis, ac ſubſtantiam inaugeas: id ex leuiſſi nis in eiuſmodi affectu conſilijs non eſt. Efficit oc in victu ſimul cum ijs quæ iam dicta ſunt, naximè vinum. Ex ijs verò quæ ventri extrin ecus applicātur, boni habitus puellus vnà ſic ac ubans, vt ſemper abdomen eius contingat. Sunt qui catellos pingues in hunc vſum habeant, neq;

id in aduerſa modò valetudine, verumetiam in † *proſpera. tales itaq; ijs qui propter ſiccitatẽ quoque ſolam imbecillũ ventriculũ habent, ſunt idonei. Seruandumq; ante omnia eſt ne puellus humecta ſit cute. Qui enim noctu ſudore perfunduntur, refrigerant potius quàm calefaciãt. Nocent præterea tali affectui & calida fomenta. quæ quidẽ ſicca ſunt, eò quòd rorem ſimilarium corporũ depaſcũt. quæ humida ſunt, quòd hũc digerunt, potiſsimùm vbi largius his vtimur. præterea quòd nimis rarum frigoriq; opportunũ corpus efficiũt. Ac de hac intemperantiarum coniugatione hactenus ſit ſatis.*

† tepentes, quos medici γαλακτώδη, id eſt lacteos vocare conſueuerunt. Sic legit in Aldino exemplari.

CAPVT VIII.

AB *hinc multæ vt propoſitum eſt, ſiccitati iuncta caliditas eſto non admodum multa. In eiuſmodi intẽperie primum curationis modum ſeruabimus: ſed vini vim, mellisq; copiam diminuẽtes, non ſolùm non augentes: ita vt mel prorſus non deguſtetur, vinum verò exhibeatur quod minimũ ſit antiquũ. Iam cibos apponemus* † *ſub lactis tẽpore. ſed ſi æſtas eſt,* † *ſub aquæ fontanæ frigore. Sed & ventriculum vngemus oleo tum* † *crudo, tum melino. Ac multò ſanè magis ſi pluſcula caliditas ſit ipſum vinum tum aquoſius exhibebimus, tũ ſub eo frigore quod fontis aqua per medium ver exhibet: illud nobis perſuadentes, eiuſmodi affectum* † *ad portionem eſſe febrem. Quippe quod illa vel in toto animali vel in corde*

† quos vocant κρηναίους id eſt fontanos.

† ὀμφακίνῳ.

† ἀνάλογον ὄντι πυρετῷ, i. proportione correſpõdet febri.

de eſt, id propoſitus nunc affectus in ventriculo eſt. Atq; ipſe ſcio me vnà cum præceptoribus primùm omnium vidiſſe hominem quẽdam maturæ ætatis non paucos iam menſes vexatum. ſed nec eorum quiſquam affectum eius intellexit, nec etiã ipſe. poſtea verò cùm iam medendi [eius affectus] methodum inueniſſem, venit mihi in mentem hũc vtique illum eſſe affectũ, quem olim fueram contemplatus. Melius autem eſt rem etiam exponã. Quippe vtilis omnino erit ijs qui audierint, non ſecus ac fuit mihi. Homo erat quadraginta annos natus: medio dum valebat, craſſitudinis, & gracilitatis habitu. Is ſiti vehementer affligebatur, ac calidam auerſari ſe dicebat, cùm illi frigidam nemo daret, tametſi hanc impenſè flagitabat, febricitare tamen medicis nõ videbatur. & ventriculus, quæ ſumpſerat, tribus aut quatuor horis pòſt euomuit ſimul cum potione. Itaq; gracilis iam effectus eſt, ac periculo propinquus, minimè videlicet adiutus ab auſteris acerbisq; tum cibis, tum medicamentis. Sumpſit verò & poſt cibum, auſterum vinum is homo, cùm nec vltrà ſitim toleraret, ac (vt aiebat) mori mallet quàm in cruciatu viuere, aquam frigidam ſimul multã ſuper cibũ hauriens protinus ſitire deſtitit, paulò verò pòſt plurimũ [eius] euomuit. Ab hinc horrorem in toto corpore ſenſit, pluraq; operimenta popoſcit, cùm prius omnia abijceret. tũc igitur reliquum totũ diem † quo id fecit, † noctem q; totã

† Male legitur in impreſſ. ἑφεξῆς ꝑ ἐν ᾗ.

† Addit antiq. codex μετρίως μὲν, id eſt moderatè quidem.

in quiete egit, cooperimentis ſe fouens. Venter verò circa mediã noctem ſemel excreuit, quæ mediocriter erant † cocta. Itaque nec ſiticuloſus præterea erat. Poſtero autẽ die tũ coloratior multò, tũ firmior eſt effectus. Ac deliberabãt iam medici an hominem lauare expediret: alij quidem ſuadẽtes, alij diſſuadentes. vicit autem ſententia eorũ qui lauare ſuaſerunt. Itaq; etiam lauatus citra offenſam eſt, ac modicè † cibatus. tũ melius ei quàm pridie venter concoxit. Queſtus autẽ eſt quòd difficulter tranſglutiret. viſumq; omnibus eſt propter vomitũ, qui præter conſuetudinẽ inciderat, vellicatam illi † gulam fuiſſe, ac proinde malè habere. Cæterùm vt etiam ſecutis diebus ſymptoma permanſit, cõſtabat nobis omnibus ventriculi imbecillitatem eſſe ſanatam, gulam autem eſſe perfrigeratam. Nec ſanè mirandũ erat, ſicut potione illa quod immodicè calfactum erat, ad mediocritatem eſt reuerſum: ſic quod mediocriter calebat, fuiſſe refrigeratum. Cæterùm gulam eius nemo potuit ſanare: ſed vitio in vitium mutato, tandem mortuus eſt. Alium verò huic ſimilem non paucis annis pòſt vidi, cùm omnẽ ventriculi intẽperiẽ diſcernere iam poſſem. Viſum igitur eſt mihi ſtatim maiore conatu refrigerandũ eſſe, priuſquam homo magis extenuatus ſimile quippiam priori ex refrigeratione pateretur. Tutius igitur viſum eſt primùm refrigerantia medicamenta, quæ præcordijs imponuntur, experiri. Quo facto,

† ſυνεϛῶτα, ideſt cõſiſtebãt.

† ἀλιπτή θη.

† ϛόμαχον Græcè legit.

ſto, æſtus ſanè ventriculi eſt remiſſus: cæterùm homo ſuſpiranti ſimiliter reſpirabat, tanquam ægre totum thoracem moueret. Quin ipſe quoque interrogatus, talem quampiam ſentire ſe offenſam fatebatur. Aduerti itaque illi tranſuerſum ſeptum refrigeratum eſſe: proindeq; abiectis refrigeratorijs, foui locum oleo calido. Cùm autẽ reſpiratio ſtatim naturalem motus ſui ordinem receſſet, à fouendo deſtiti. Statui autem hominem longiore ſpatio moderatè refrigerare. Ergo & quæ extrinſecus applicui, infra magis impoſui à ſepto vmbilicum verſus recedens: & cibum potionemq; omnem (excepto lacte) ſub fontanæ aquæ frigiditate exhibui. Atque ita longiore ſpatio ſanatus eſt, nuſquam alibi offenſus. Sciri tamẽ illud ante omnia debebit, vbi validè in ambabus qualitatibus immutata quæuis particula eſt, omnem eius actionem perire: nec facilè quod ſic ſit affectum, ad ſuam naturam reuerti poſſe. Vbi verò altera tantùm qualitas pluſculũ immutata ſit (veluti nunc ſiccitatem finximus) reliquarum aliqua mediocriter ſe habet, vtique qui ita affectus eſt, ſanari poteſt.

CAPVT IX.

PROPONAMVS *itaque rurſus exuperare intemperiem calidam, huic autem adiunctã ſe modò humiditatem, modò ſiccitatem, ſed mediocrem vtranq; hac prius humiditatem. Hanc intemperiem minore metu aquâ frigida curabi-*

mus:quando minimè ex ea lædentur vicinæ partes,quæ mediocriter ſe habeāt.Nam in ſiccis affectibus neceſſe eſt nō ea modò quæ proxima ſunt, ſed etiā totum corpus gracilius reddi. Ventriculo autem ipſo nondum ſiccato, vt nunc eſt propoſitum,nec totū attenuatū eſſe corpus poteſt: quare nec frigidæ potu lædi. Sicubi verò adeò vehemens caloris intemperies ventriculum occupet,vt vſq; ad cor ipſum perueniat,febricitare hominem neceſſe eſt. Quo minus mirum eſt,ſi eiuſmodi intemperiem maius periculum inſequitur,ſanatio tamen genere eadem eſt.tradetur autem poſtea,vbi de febrium curatione diſſeretur. Qui autem cum ſiccitate coniūctus calor eſt, eadem genere remedia poſcit: cæterùm non adeò ſecurus eſt refrigerantium vſus,propter eas quas retuli cauſas.Humida verò intemperies,ſiue ſola cōſiſtat, ſiue cum calore frigoréve coniuncta ſit: omnium facillimè curatur.Et quoniam tres hæ intemperies creberberimè ventriculum affligunt, ſuntq; curatu facillimæ: harum curationum in memoria habent quicunq; abſque methodo,hoc eſt via & ratione, morbis medentur:ac ad alias eam intemperies(vt dictū eſt)trāsferunt, ignorantes videlicet plures eſſe. Sunt porrò ipſius humidæ intēperantiæ cùm ſola conſiſtit,remedia,cibi qui citra valentem calefactionē refrigerationémve ſiccent:præterea cōſuetæ potionis parcitas. Eius autem quæ cum caliditate coniuncta eſt, adſtringentium & cibo-

rum

rum & potionum vſus. Sunt autem & hi auſteri ſine calefactione. †At eius quæ cum frigiditate eſt coniuncta, optima præſidia ſunt, acria omnia. quibus admiſceri debebunt quæ acerba, †ſed citra manifeſtum frigus ſint. Optimum eſt & his præſidium exigua potio, atq; ea vini cuiuſquam inſigniter calentis. conſtat autem id minimè nouũ eſſe. †Ad portionem verò eorum quæ comeſta & bibita ſunt, etiam reliqua omnia quæ foris applicantur, adhiberi debebunt.

† Addit in Græcis codi. impreſſ. & antiq. manuſcriptis, καὶ μὴν δὴ καὶ τὸ ψυχρὸν ποτὸν, ἐπιτήδειον αὐτοῖς, id eſt quin & frigidæ potio eis confert.

CAPVT X.

ET quoniam de his abundè tractatũ eſt: repetito rurſus ſermonis initio, capita eius colligamus. Calida ergo intemperies refrigeranda eſt, frigida verò calfacienda. Similiter humida ſiccanda, & ſicca humectanda. Quòd ſi per copulationẽ aliquam duarum qualitatum intemperies conſiſtat, miſcenda amborum conſilia ſunt: ac quæ humida calidaq; eſt, ſiccanda & refrigerãda. quæ verò humida & frigida, ſiccanda ac calfacienda. Ad eundem modum ſicca & frigida humectanda ac calfacienda, ſicca verò & calida humectanda & refrigeranda. Scire verò licet omnium harum peſſimam eſſe inter ſimplices ſiccam, in compoſitis ſiccam ſimul & frigidam. Atque hoc loco finem habeant ventriculi intemperies, quas ſcilicet extrinſecus nullus alit ſuperuacuus humor. Deinceps ad eas quæ ex eiuſmodi quapiam occaſione fiunt, ſtilum conuertam.

†In Græ. legit, citra tũ manifeſtas refrigerãdi vires.

† ἀναλογεῖν, i. ex proportione.

Caput

CAPVT XI.

SAEPE *igitur in ipſo ſinu ventriculi contentus humor, qui aut calfaciendi, aut perfrigerandi, aut humectãdi, aut ſiccandi, aut etiam horum aliqua per coniugationẽ efficiendi naturã obtinet, intemperiẽ creat: interim verò et in ipſas ventriculi tunicas (vt ita dicã) imbibitus ſiue impactus.* Ergo *prior affectus ſi ſemel conſtiterit, per vomitũ expurgatus, facilè quieſcit.* Sin *rurſus ex alia quapiam vel aliis particulis humor confluit, diligenter diſcerni indiget.* Curatio *verò poſt effectricis cauſæ cognitionẽ ſtatim ſe exhibet.* Dictũ *enim nobis eſt tũ alibi, tũ verò in iis quæ de differẽtiis febrium ſcripſimus, confluere nonnunquam ex aliis in alias particulas id quod in his redundat: veluti ex capite ad oculos.* Quo *caſu oportet curata ea parte, † quæ tranſmittit, dũtaxat firmitati proſpicere oculorum: quò videlicet eorum quæ ad ſeſe confluunt, minus promptè quicquam admittant.* Ita *igitur & in ventriculi affectu oportet vbi id quod ſuperuacuum tranſmittit inueneris, òmnem huc curam conferre: de ventriculo autem tantiſper eſſe ſolicitum, ne quæ confluant, promptè recipiat.* Id *quod duplici (vt arbitror) ratione fiet: vna omnium fluxionum cõmuni, quippe quæ ab adſtringentibus repercutiuntur. altera verò non minus ipſa quoque omniũ partium quæ ad bonam habitudinem reducuntur cõmuni. nempe ex ipſarũ temperiei mediocritate.* Ergo *primùm*

† In antiquis eſt nõ πέμποντα, ſed πεπονθότα i. quę eſt affecta.

inſpi-

inſpiciendum totum corpus eſt, an excrementoſum, an plethoricon, id eſt nimia æqualium humorum copia redundãs fluxionem ventriculo immittat. Secundo loco ſi id non videtur, ſingulæ partes expendendæ. Atq; in toto quidem corpore æſtimando, tum redundantiæ, tum excrementorũ notas, & ex opere de ſanitate tuenda, & ex libro de plenitudinẽ didiciſti. Super has tamẽ illa quoq; æſtimabis: primùm quidẽ in mulieribus an naturaliter nõ purgentur: mox in viris an excretio aliqua conſueta his retenta ſit. Pleriſque enim ora venarũ quæ in ſede habentur, vacuare ſuperflua ſunt ſueta. Alijs profluens è naribus ſanguis aut vomitus, aut alio quopiam † modò in certis periodis vas aliquod † recluſum. Noui enim tũ in ore, tum in faucibus id multis contingere. Non deſunt quibus et per ventriculũ ſanguinis expulſio certo tempore fiat: potiſſimùm ijs qui cùm vehementem exercitationem de poſuerunt, à priore tamẽ victu non deſtiterunt: aut etiam artuum totó aliquo ſunt priuati: veluti etiam Hippocrates indicauit. Sunt quibus diarrhœæ & choleræ certis internallis omnem corporis redũdantiam educant. Ab his illud æſtimandum, quánam victus ratione ſit vſus: vtrúmne frequenti cruditati aut ſatietati incideri, idq; in ocioſa vita, ac præcipuè præter conſuetudinẽ, an contrà. Illud deinde perpendendũ, an aliud membrum corporis certo temporũ circuitu vexari ſolitum, nunc non vexetur.

† Non τρόπω, ſed τόπω, id eſt loco, legit in Græco.

† Male legitur in impreſſ. ἀπεσομέμενον i. clauſũ, ꝑ ἀνασομέμενον id eſt apertum.

Alijs

† ἰσχιάς.

† ἀκυρωτέρων.

Aliȷs enim articularis morbus, aut † coxendicis, aut podagra: aliȷs cephalæa, aut etiam fluxio aliqua, quæ in oculos vel aures procubuit, nunc migraui ad ventriculum. Non paucis verò catharri & coryzę [id eſt deſtillationes per guttur & nares] quæ aſsiduè vexabant, conuerſæ certo tempore in vētriculi loca ſunt. His igitur omnibus conſyderatis, ſi quidē ex † minus momentaneis tranſlatio facta eſt, quod ſuperfluum eſt, rurſus ad ea reuelles. Sin ex ȷs quæ maioris ſunt momēti, ambobus ſimul conſules eum ſemper ſummouens affe ctū, qui fluxionē excitet. Fiet id ſi omnes corporis partes ad bonā habitudinē reducamus, ac omnes naturales expulſiones, fluxiles ſemper reddamus. Hæc quemadmodum efficere poſsis, in opere de ſanitate tuenda eſt præceptum. Nec illud latet, ſi propter æqualium in toto corpore ſuccorū redundantiam ventriculus fluxione tentatur, totū corpus vacuandum eſſe. Simili modo ſi propter mali ſucci abundantiam, eam purgandam eſſe, atque hinc ad ventriculum veniendū. Prorſus enim cùm plures iam dies delata in eum ſuperuacua ſint, aliquid vitȷ ex malitia eorum contraxit. Itaq; non intempeſtiuè qui ita laborat, abſynthȷ potione vtetur. Sed nec quæ poſtea adhibenda prouidentia ſit, quoad ventriculo priſtinū habitum recuperaris, latère arbitror. Quippe ſi pro temperamento noxiæ fluxionis, intemperie aliquādo laboret, corrigi nimirū per contraria præſidia poſtulat.

ſtulat. Facillimum verò eſt eiuſmodi noxam corrigere, vbi paucos durauit dies. Nam ſi † deſyderio eius qui curaſſet, longiore ſpatio permanſit, aliquando tunicæ eius malo ſucco implentur: aliquando ipſa ſimilaris earũ ſubſtantia intemperata non leuiter effecta, ſimilis curæ indiget ei quã prius de intemperãtijs in hoc libro retulimus. Reliquum igitur eſt, vt exponamus quemadmodum curari ſuccus vitioſus debeat, qui in ventriculi tunicis eſt receptus. Sunt porrò ad eiuſmodi affectus idonea pharmaca genere quidem ea quæ molicè purgant, ſic vt eorũ vis ſuper ventriculi & inteſtinorum loca non aſcendat: aut ſi quid vltra, vaſa tantùm in meſenterio contingant. Speciatim verò quæ ex aloë cõponũtur, ſunt aptiſſima. Etiam ſi illa præſto non ſint, aloë ipſa per ſe. Hæc itaq; non elota valentius vacuat: elota purgat quidem minus, ſed roborat ventriculũ magis. expedit ergo paratam † habere, quam omnes medici picram, id eſt amaram vocant. atq; hanc dupliciter confectã: vtique ex aloë elota & non elota. Admiſcentur autẽ huic cinamomũ, & xylobalſam ũ, & aſarũ, & ſpica nardi, & crocũ, & chia maſtiche. Sunto autẽ horum cuiuſq; drachmæ ſex: ſolius autẽ aloës drachmæ centũ. Præſtantiſſimũ hoc medicamentum eſt ad vitioſos ſuccos quæ in tunicis vẽtriculi habentur. vtiliusq; eſt eo ſucco ex aqua vti duûm paruorũ cochleariũ menſura, vbi mediocriter ac medio quodam modo eo

vti

† Δι' ἀπορίαν, id eſt ob indigentiam.

† ἔχειν nõ ἔχει, legendũ in Græco.

vti ſtudemus. nam maximus eius modus ac abſolutiſsimus eſt duorum non vtique paruorum, ſed magnorũ potio in aquæ temperatæ cyathis tribus: minimus vnius parui. Vtendũ verò hoc tẽpore et ptiſſanæ cremore eſt, qui primus à balneo ſumetur. Nã medicamen ipſum ſolito purgantium medicamentorũ tẽpore dabitur. Poſt id verò vbi modicè inambulauerit & modicè ſe mouerit, de reliqua victus ratione nihil eſt immutandũ. Sunt qui reponũt medicamentũ, excipiẽtes id deſpumato melle. Et ſit quidẽ ita durabilius: cæterũ nõ perinde ad propoſitos hoc loco affectus vtile, cũ et minus ventriculum roboret, et magis aluũ deijciat. Verùm quibus lenta pituita ventriculo eſt infixa. ijs prius exhibenda ſunt quæcunq; hanc diſſecent. poſt deinde purgandũ. Quòd ſi ad vomendũ ſunt idonei, non inutile ſit per radiculam ex oxymelite vomere. Sin verò nec lentus humor ſit, nec craſſus, vtique abundè ſit à ptiſſanæ ſolius cremore vomuiſſe, itẽ à mulſa. Quo caſu ſumendũ vtriuſuis plus eſt, quàm vel nutrimenti vel etiam deiectionis cauſa ſumeretur, idoneum verò eſt & ſi mulſa in qua incoctum abſynthium ſit, bibatur. Nam id quoque tenues ſuccos quicunque videlicet in ipſius ventriculi ore continentur, commodè deorſum impellit. Sanè communis eſt totus hic ſermo qui de intẽperie agit, cũ ſanitatis tuendæ præceptis, ea ſcilicet ſui parte qua de parum firmis actionibus diſputat. Non enim profectò ea

qua

qua de perditis, aut vitioſè functis agit. Quippe pars illa à ſanitatis tuendæ contemplatione planè ſe iuncta eſt. Imbecilla verò actio prout magis minúſve talis eſt, aut ad ſanitatis tuendæ, aut ad medendi tractationẽ pertinet. leuiter quidem impedita ac priorem, grauius ad poſteriorẽ. Diſcernitur vtraque ex eo quòd à conſuetis actionibus obeundis propter noxæ magnitudinem vel deſiſtatur, vel non deſiſtatur.

CAPVT XII.

DICTVM *autem & de his eſt in opere de ſanitate tuenda: quo vtique celerius tranſeunda eorum tractatio nunc eſt: præſertim omni methodo, qua ventris intemperies ſint curandæ, iam perſcripta, ſiue hæ † firmius ei ex mora inhæſerint, ſiue † leuius. Nec verò illud latêre puto, eſſe aliquando miſtum ex tribus iam dictis ſimplicibus in ventriculo affectum, ita vt & ipſæ ſolidæ partes intemperie laborent, & mali ſucci ita ventriculo ſint infixi, vt elui ex facili nequeant, & alij in interno eius ſinu contineãtur. Poteſt nanq; interim fieri vt primus cum ſecundo conſiſtat. poteſt & ſecundus vnà cum tertio. poteſt & primus cum tertio. ſæpe etiam omnes ſimul. Pro quibus methodũ quã prius de vulneribus tradidimus, vbi omnes affectus ſimul cõiunximus, ad memoriã reuocabis. Quã nunc quoq; apponere nõ ſit inutile. Primũ nanq; in eiuſmodi complexu æſtimabis à quo maximè diſcrimen ægro impẽdere videatur.*

† καθ' ἕξιν.

† κατὰ σχέσιν.

Secundo

Secundo loco quid queve ex his cauſæ rationem obtineant, et quæ ab ipſis efficiantur. Tertio quæ ſanari ante alia poſsint, & quæ non poſsint: veluti de vulceribus quæ vna cum phlegmonis conſitere, oſtendimus. Vbi nanque à quoquam affectuum non leue periculum inſtat, ad id quod vrget, dirigi primùm curantis conſilium debet. Vbi aliud efficiens eſt, aliud quod ab eo efficitur: ipſa cauſa ſpectanda. At vbi curari hoc ante illud non licet: ad id quod ordo dictat, eſt reſpiciendum. Atque in eo quidem curationis conſilio quod ab vrgente initur, affectus magnitudo perpendenda eſt. Ea triplex eſt, alia quæ ex læſæ actionis præſtantia ſpectatur. alia quæ ex propria affectus eſſentia. & tertia præter has quæ ex facultate, quæ læſum corpus gubernat, æſtimatur. In eo verò conſilio quod ex cauſæ ratione initur, animaduertendum eſt quidnam eorum quæ inter ſe cõiuncta ſunt, augere aut gignere reliqua poſsit. Quæ rurſus vel gignantur, vel incrementum ab eo accipiat. In eo verò quod ordo præſcribit, quid ante quod, vel quid cum quo, vel quid poſt quid, ſanari poſſit. Fingatur igitur in ventriculum defluere ex cerebro ſuperfluum quendam humorem frigidum, atque eius occaſione intemperiem quandam in ventriculo contractam iam eſſe: quin potius malũ iam ſuccum eius corpus media omnia ſimilarium particularum ſpatia occupaſſe. In eiuſmodi cõplicatis† dignatione maior eſt intemperies,

† ἀξιώματι μὲν ὅσῳ μεῖζον.

peries,propterea videlicet quòd & ipſa† tẽperies. propriæ verò eſſentiæ ratione quodcunq; vtique tale fuerit,circa propoſitũ in ſermone ægrum. Ac *ponatur ad præſens maximus trium affectus eſſe ſuccorũ,qui in tunicis ventris continentur.Eſto(ſi libet)vt idẽ quoq; affectus morſus ſenſum faciat, atque ex eo ipſo animi defectũ & ſudores quoſdã cum ſyncopes diſſolutione accerſat:ita videlicet, vt quatenus ſupra vires eſt, reliquis ſit maior. Cõſtat igitur primam eſſe adhibendã curã, vt ei quòd vires reſoluit,occurratur.* Deinde quoniam *omniũ maximũ propriæ eſſentiæ ratione hoc finximus,vtique ad id primùm te verteris, ac primùm id ſanes.Vbi id mediocriter ſe habuerit, ac neque vires amplius labent,neque plurimum vitioſi ſucci in ventriculo ſit:tum nimirum ad cauſam accedes.illud pro comperto habens, non poſſe ad perfectionem vllum affectum ſanari, manente adhuc ipſa vnde natus eſt cauſa.* Ordo autem *curationis, modò contraria inter ſe remedia, ſicut in phlegmone & vlcere, indicat: (oſtenſum nãque eſt quæ phlegmonem ſanant,ea maius reddere vlcus)modò alteri affectui nihil nocet, ſicut in propoſito nunc caſu.Qui enim educit humorẽ qui in ſinu ventriculi continetur, is humorũ qui in tunicis continentur alimentum adimit. æquè & qui cerebrum ita ſanat,ne quam ſenſibilẽ redundantiam creet,is veluti fontẽ fluxionis in vẽtriculum deſtruit.In his ergo ordo curationis cũ*

†εὐκρασία.

ordine cauſarum conſentit,quanquã in alijs diſſentit.Cæterùm,quod ex magnitudine ſpectatur, id diſtingui prout dictũ eſt,debebit.Ac primũ quidem id agẽdũ eſt,vt ei quod maximũ eſt,propriã medicamentorum materiem accommodes:deinde pro cauſarum ordine totũ cures.Etenim cùm neque copia notabilis excrementorum in vẽtriculo ſit,nec eorum quæ in capacitate eius continentur, nec eorum quæ in tunicis,ſed neque mordicatio quæ viribus officiat:tum omnium primum ſanandum ipſum cerebrum eſt.Ab hoc ſinus ipſe ventriculi vacuandus extergendusq; eſt:poſtea ipſæ tunicæ expurgandæ:poſtremò intemperiei eſt medẽdum.Dicta verò prius ſunt cuiuſq; horum medicamenta. Itaque nec prolixus habendus adhuc ſermo eſt,ſed finis iam libro imponendus. Omnium enim reliquarum partium intemperies ſimiliter ijs quas in ventriculo propoſuimus,ſanabuntur.

CAPVT XIII.

Semper enim comparandum remediũ eſt quod ſit affectui cõtrarium:ac illi remediorum indicatio quæ à laborantis natura ſumitur,adijciẽda.de qua dictum in ſuperioribus iam eſt:dicetur tamen in ſequentibus vberius. Neceſſum verò erit & nunc paucis de ea mentionem facere. Prima quidem indicatio à laborantis loci temperie ſumitur,quæ calfaciendi,refrigerandi,ſiccandi,vel humectandi,vel aliquid horum coniunctè cum alio, faciendi menſuram præſcribit.Secunda, ex eo ſumitur,

mitur, quòd actio eius omnibus animalis partibus ſit communis, aut quòd communem virtutem ſumminiſtret. Tertia, *ab ipſa partis figura. Quarta, ab ipſius poſitura.* Cuius *portio eſt ad vicinas animalis partes ſocietas.* Tum *præter hæc omnia, ipſa ſentiendi, vel acrimonia, vel hebetudo.* Ac *dicetur quidem in ſequentibus de ſingulis horum latius. nunc paucis ea tranſcurramus. Quæcunque calidiores natura partes ex frigore laborant, hæ & liberalius & diutius calfieri poſtulant: ſicuti etiam quæ frigidiores natura ſunt, ſi ex calore laborent, refrigerari: & ſicciores, ſi ex humiditate malè habeant, ſiccari.* Ad *eundem verò modũ & humectari quæ humidiora naturaliter ſunt, vbi ex ſiccitate laborant, tum vberius, tum diutius poſtulant.* Quippe *eatenus redeat ad naturam eorũ quodque neceſſe eſt, quatenus à natura receſſit: ac veluti quadã via retroferatur quæ in diuerſum agat ei, quæ facta in ipſo eſt, tranſmutationi.* Cõ*trà verò pars quæ calidior natura eſt, ſi calido morbo ægrotat, exigua breuiſve tẽporis refrigeratione eget: ſicut quæ frigidior eſt calfactione.* Ad *quẽ modum in humidis quoq; & ſiccis ſe habet.* Siquidem *paruus eſt in eiuſmodi in id quod præter naturã eſt, lapſus: † & rurſus in id quod ſecundũ naturã, reditus.* Vnde *etiã minus pericl tãtur quicunque cognato naturæ ſuæ morbo lal orant.* Nõ *latet verò & quòd ſicubi coniugatæ intẽperies inciderunt, eatenus hæ reduci ad naturã*

† In antiq. additur, ὥστε idest, quare.

 poſtulant.

poſtulant, quatenus à natura receſſerunt. Atq; *ita quidem à temperamento laborantis partis, auxiliorum indicatio ſumitur.* Ab eo *verò quòd actio eius omnibus animalis partibus vtilis ſit, aut paucis quibuſdam, aut vni ſibi, in ijs intemperiei generibus quæ abſque humore infeſtant, vtique nihil ex hac indicatione ſumitur.* Nã *& refrigerari, & calfieri, & ſiccari, & humectari, & per cõiugationem quiduis horum pati ſingulæ particulæ pro morbi portione requirunt. In ijs tamen quæ ex humoribus ſunt ortæ, ſi particula ſoli ſibi inſeruiat, audacter vacues licet, prout affectus ſuadebit, ſed tamen etiã virtuti attentus.* Sin *neceſſariũ opus eius ſit omnibus animalis partibus, veluti ventriculi, & iocinoris, non leuis habenda ſolicitudo de robore virtutis eſt, ne hanc magna ſemel vacuatione vſus diſſoluas.* Eſt *porrò cõmune opus, & venarum, & arteriarũ, & cordis, & thoracis, & renũ, & vtriuſq; veſicæ, tũ eius quæ lotium excipit, tum bilem: cum vaſis etiã quæ ab vtraq; procedunt.* Cerebri *verò opus, cùm ſani ſumus, ad voluntarias actiones neceſſariũ eſt, ijs ſcilicet inſtrumentis quibus eiuſmodi actiones obimus.* Cùm *ægri ſumus, neceſſarium non eſt, niſi ijs tantùm quæ ad reſpiratum ſunt deputata.* Re*liquorum verò organorũ actio certè non eſt: miniſterium tamen eſt ad vitam neceſſarium, veluti pulmonis, & aſperæ arteriæ, & † faucium.* Er*go ex eiuſmodi particulis quamprimum vacuare redun-*

† φά-
ρυγγ⊙.

redundantiam licet,prout volueris.Ex ventriculo verò,& iocinore vtcunque vacuare non licet: ſed cum cautione,vt ne quid virtuti officias.Quoniam autem non par eſt actionũm dignitas ad ægros ſeruandos,ſed aliæ magis his, aliæ minus vtiles ſunt:vtique ad portionem actionum dignitatis etiam cuiuſque partis proſpiciendum eſt robori.Maxima igitur eſt cordis officij dignitas,atque ægrotãtibus maximè omniũ neceſſaria. Cerebri verò ad vitam quidem par eſt momentũ: non tamẽ par robur eius in ægrotis requirimus, cùm neceſſe omnibus non ſit neruorum ac muſculorũ opera vti.Itaque abũdè fuerit,ſi tantum eius ſeruatum ſit,quo reſpirationis munus ſit obeundum. At verò iocinoris opus omnibus particulis perneceſſarium eſt:non tamen adeò ſaltem perpetuam neceſsitatem habet ſicuti ipſius cordis. Ad portionem autẽ iocinoris,etiam ventriculi opus ſe habet.Intelligẽs ergo omniũ particularũ, tum functiones,tum vſus,quos in alijs commentarijs tradidimus:haud difficulter inuenies,quatenus cuiuſque robur cuſtodiri oporteat.Ad eũdẽ verò modũ & quæcunque partes alijs authores facultatũ ſunt,harum quoq; robur ſeruare decet pro facultatis earum vſus portione,quo videlicet animalis partibus ſuminiſtrent.Sanè de his particulis illud(arbitror)didiciſti,cerebrum neruis, ac muſculis,cor arterijs,iecur venis ſuppeditare virtutem. A figura verò indicatio ipſius modi vacuandi

excremēti ſuggeritur, ad hunc modū: Vētriculus vomitu deiectioneq; inanitur. Inteſtina deiectione tantùm, ſicuti etiam iocinoris caua. Renes verò, & veſica, ac iocinoris gibba, ſi multo vitioſo ſucco ſunt referta, per deiectiones, & pharmaca deiectoria (κατοτήρικα Græci vocant) expurgantur. ſin mediocri, per vrinales meatus. Cerebrum verò per palatū, & nares, & aures. Pectus & pulmones per aſperam arteriā, & fauces. A ſitu indicatio dabitur, tum ad ſolidarū intemperies, tum autem ad ſuccorū vitium ſanè non leuis. Nam qui per ſumma corporis intēperie laborāt, ijs medicamēta quæ intēperies requirit, applicabimus. Quibus autem in profundo corpore intēperies eſt, in ijs rationem interualli imbimus. Si enim medicamentis ijs vtêre quæ intemperies requirit, vtique multò imbecilliora, quàm pro vſu tuo ad locum affectum peruenięt. Iam ad vacuationes quoque nonnihil ſitus indicat, dum ſocietatem laborantis particulæ cum alijs docet. Nam niſi illud compertum haberemus, quòd cauo iocinoris ſubijcitur vētriculus, & ieiunum, tum quod ieiuno ipſi tenue inteſtinum ſuccedit, id verò colon excipit, ac colon quod appellant rectum: vtique inueniſſe illud non licuiſſet, quòd iecur, & per aluum, & per vomitū expurgari poſſit. Cæterùm aptior ſit prior vacuatio, tanquam vſu iam callentibus inteſtinis iocinoris ſuperflua tolerare. Non ſpernenda verò indicatio eſt, & ea quam ſenſus partium acui-

tas

tas hebetudoq́; ſuppeditent: quando omne medicamen contemnunt quæ tardi ſunt ſenſus, etiam ſi non leuiter mordeant. At quæ acuti ſunt ſenſus, eorum vires dolore reſoluuntur. Expedit igitur has nec confertim, nec ſemel valentibus auxilijs mederi tentes, ſed tutò potius in tempore. At vbi tardus eſt ſenſus, in his etiã celeriter obire quod iuſtũ eſt licet, ſemel vſis remedio quod ſit idoneũ. Verũ quod ſuprà dixi † de horũ indicatione, latius diſceptabitur in ſequẽtibus, idq́; eo præcipuè loco, quo de tumorũ præter naturã curatione agemus.

† Habẽt antiq. codic. non ἀπὸ τούτων, ſed ἀπὸ τῶν τόπων. Ita autẽ vertẽdũ erat. Verũ q̃d dixi diſceptabit & rurſus latius de indicatiõe à locis ſumpta, idq́; eo præcipue loco vide hęc infra in libro 3. cap. 17.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curãdis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER VIII.

Quæ in VIII. Methodi medendi libro habent̃.

De febrium diariarum differentia, & quas ob cauſas contingere ſolent.

Quæ naturæ promptus à diarijs corripiantur.

Quos febricitãtes cogamur nõnunquã etiã inter initia acceſsionũ cibo reficere, quibus ſi à medicis inedia iniungatur, quantum inde lædantur.

De frigidæ exhibitione.

Methodus curationis eorum quæ ventriculo accidunt. Et ſunt: Oris ventriculi imbecillitas. Si vẽtriculus intus vritur. Si aluus fluit. Si appetentia ſit deiecta. Si vẽter omnino adſtringet̃. Si roſione vexetur. Si flatuum copia adſit.

Si cruditas in acidam qualitatem ſit mutata.
De febrium diariarum dignotione,& curatione.

CAPVT I.

QVEMADMODVM *verò febres quoque, non ſecus quàm alij morbi: qui ex intemperie in nobis conſiſtunt, quosq; in præcedẽti libro narraui, methodo curentur, tempeſtiuum nunc dicere videtur. Quod igitur* Eugeniane *chariſsime, ſimplicium ac primarum partium (quas Ariſtoteles ſimilares vocat) natura ex calido, frigido, humido, & ſicco, inter ſe miſtis conſtet, vno volumine oſtendimus, in quo de elementis ſecundum* Hippocratem *diſputauimus. Quòd verò ex eo quòd hæc calidior ſit, illa frigidior, vel humidior, vel ſiccior, vel ſimul horum aliquibus copulatis affecta, ſimplices ac primæ particulæ inter ſe differant, id in libro de temperamentis eſt aſſertum. At in libro, quo de morborum differentijs agitur, duo in vniuerſum eſſe morborum genera, quæ in ſimplicibus animalis particulis oriantur, docuimus. Alterum, quod etiam ſecundis, & compoſitis, & inſtrumentalibus ſit commune.* Vocauimus autem *id vnitionis ſolutionem.* Alterum *ipſarum peculiare, quod in calidi, frigidi, humidi, & ſicci intẽperie conſiſtat. Eſſe autem ex intemperantijs ipſis, quæ quidem in vna ſunt contrarietate, ſimplices: quæ in ambabus, compoſitas. In ea itaque quæ eſt inter calidum, & frigidum oppoſitione, duas eſſe*

ſimplices

ſimplices intemperies. Alteram, vbi quicquam tãto efficitur, quàm antè erat, calidius, vt eius lædatur actio. Alteram, vbi pari modo inualuit frigidum. In ea verò oppoſitione quæ eſt inter humidum, & ſiccum, alteras etiam geminas, nempe humidam, & ſiccam. Copulatis verò inuicem ſimplicibus, alias exiſtere quatuor, humidã & frigidã, humidam & calidam, ſiccam & frigidã, ſiccam & calidam. Traditæ verò ſunt & cauſæ, quæ has intemperies generent, in alio libro, in quo morborum cauſas reddidimus. Sanè vnus quiſpiã morborum eſt quos intemperies creat, & febris: vtiq; cùm adeò immodicè auctus calor eſt, vt & hominem offendat, & actionom lædat: quando ſi neutrum adhuc efficiat, quantumvis ſit homo nunc quàm antè calidior, nondum tamen febricitare eum monſtrauimus. Quoniam autem quicquid præter naturam in nobis oritur, ſiue ſpeciale nomen ſortitum ſit, ſiue generale, id extra corpus nõ eſt, ſed tum pleuritis, tum phlegmone, tum morbus, tria ſimul in vno conſiſtunt corpore, verbi gratia Dionis. indicat autem & horum quodque propriã indicationem, æquè profectò vt eius quod maximè omnium ſpeciale eſt, ipſæ differentiæ: ob hæc vtilius viſum eſt ſeorſum de febrium differentijs tractare, quò omnibus prius præparatis, ſermo nobis hoc loco citra omnem eorum qui parum rectè de ijs ſcripſerũt, refutationem abſolueretur. Reuocemus igitur ad memoriam diſcriminis earum

rum

rum capita, quò propriam ex vnaquaq; indicationem ſumamus. Eſt igitur vna earum differentia illa, in qua cauſa adhuc adeſt febrim creans, aut febri excitata iã deſijt. Altera verò qua vel (vt Græci loquũtur) hectica febris eſt, quæ iã facta eſt: vel etiã (vt aliquis eorundẽ dixerit) ſchetica. Nã quoniã eos affectus qui facilè diſcutiũtur, ἐν σχέσει Græcè vocant: qui tales non ſunt, ἐν ἕξει: cõcedendũ eſt dilucidioris doctrinæ cauſa etiã febriũ ipſarũ eas quæ ægrè diſcutiuntur, hecticas: quæ facilè, ſcheticas nominari. Dicendũq; febriũ alias facilè ſolubili affectu eſſe, perinde vt percalfactum in Sole lignum. Alias difficilè ſolubili, veluti quod igni eatenus excalfactum eſt, vt iam accendatur, & fumum edat. Hæ ſunt primæ febrium differentiæ. Quas vbi cum ſummis primũ indicationibus iunxerimus, mox ad magis illis ſpeciales veniemus. Prima enim omnis febris indicatio veluti à morbo eſt, ablationem eius præſcribens. Secũda verò ceu abs tali eſt morbo, quæ non abſolutè ſublationem, vt prior, ſed certam quandam ſublationem indicat. Nam cùm febricitantes ex intemperie laborant, neceſſe eſt ſanationẽ quoque eorum intemperãtiæ depulſionem eſſe. Omnis autem exceſſus per contrarium exceſſum ſanatur. Etenim id quoque antè eſt oſtenſum. Quare febrilis quoque intemperantiæ exceſſus per cõtrarium exceſſum ſanabitur. Eſt autem febrilis intemperantiæ exceſſus in caloris abundantia. Huic

ergo

ergo ad † temperamentum via erit per id quod refrigeret. Itaque ſi iam præſens febris eſt, ſed cauſa quæ eam excitauit, iam deſijt: huc tantùm ſanandæ eius conſilium dirigetur, vt refrigeretur. Quare quærenda nobis talis materia eſt, quæ cũ redundante calore paria refrigerando faciat. At ſi in generatione adhuc febris eſt: cauſa quæ eam accendit, ſubmouenda eſt. Sin pars eius iam genita eſt, pars in gignendo adhuc eſt: vtrique conſulendum eſt. Primùm quidem ſubmouendo quæ eã accendit cauſam, deinde extinguendo quæ ab hac accenſa eſt febrem. Ergo niſi quis ad vnguem memoria teneat, & quæ cauſæ febres generent, & in quo cuiuſque corporis affectu: is nunquam methodo febri proſpiciet.

† εὐκρασίαν.

CAPVT II.

DICTVM nanq; eſt in ijs corporibus meatuũ conſtipationẽ febrem excitare, in quibus quod tranſpirat halituoſum nõ eſt (ἀτμῶδες Græci dicunt) cuiuſmodi viſitur in ijs qui boni ſunt ſucci: ſed mordax & acre, fumo fuliginíve non abſimile. His igitur corporibus ſaluberrima eſt ex aqua dulci, & tẽperata lauatio, tum frictio quæ rarefaciat, & exercitationes mediocres, & victus, qui dulces efficiat ſuccos. Aduerſiſſima verò ſunt lauatio frigida, & aluminoſa, & lauationis abſtinẽtia, & exercitatio acuta, & frictio, vel planè nulla, vel dura, & victus mali ſucci, & vigilia, & ira, & triſtitia, & cura, vſtioq; in Sole,

& fa-

& fatigatio. Verùm de reliquis pòſt dicam. De ſtipatione verò meatuũ, vnde digreſſus ſermo eſt, liquidò ſcire licet ſolam eam, ſi reliqua omnia deſint, accendere febrem poſſe. Si itaq; eiuſmodi naturas à conuenientibus ſibi lauationibus prohibeas, protinus febricitant. Vidiſti autem profectò quo tempore Romæ nobiſcum egiſti, aliquos ita laborare. In quibus qui mirificam diatriton tranſmittere eos in cibi inedia cenſent, ipſi † difficillimas febres † faciunt: quando protinus in primæ acceſsionis inclinatione, in balneum eos ducere oportebat: ibiq; ſinere crebrò, ſi vellent, nedum ſemel, aut bis lauare. Ego nãque reliquis omnibus omiſsis, eum tibi in memoriam reuocabo, qui in aquis aluminoſis (quæ Albula vocant) lauerat: ac ex eo cute denſata, pòſt cœperat febricitare. Quippe ſatisfaciet is pro claritate ſermonis noſtri, veluti exemplum. Sanè hominem inuiſebant medici quidam non incelebres, alter Eraſiſtratius, alter methodicus. viſum autem eſt ambobus hominem à cibo continere. Quod tamen nos, cùm poſt illos digreſſos ſuperuenimus, non permiſimus ſed ſtatim in balneũ perductũ, & tepẽti oleo largiſsimè perfuſum, tum blandiſsimè perfrictũ, quã plurimum temporis in calidi ſolij aqua verſari iuſsimus. Mox egreſſo, ac frigida ex conſuetudine vſo, tum ſindone cooperto, conſidere paululum ad vires recreandas præcepimus. Poſtea denuò in balneum perducto, ac rurſus ſimiliter tum vncto, tum

† κακοηθεστάτους.

† In antiq. non κατασκευάξουσι, ſed ἐπάν-ξουσι legitur.

tum perfricto, ac in calida morari iuſſo, dein rurſum educto ac frigida merſo deterſoq́;, exhibuimus cibum, protinus quidē, vt egreſſus eſt, atque aquā bibit, ptiſſanæ cremorem: dein paruo interuallo lactucam: ac poſt hāc ex ſimplici albo iure piſcium aliquid eorum qui molli ſunt carne: cuiuſmodi ſaxatiles ſunt omnes, & aſelli quos vocāt. Porrò *non alienum ſit, quò nihil narrationi deſit, omnia recenſere. Tempus anni erat quo hæc agebātur, paululum poſt caniculares quos vocāt dies.* Homo *ipſe circiter quinq; & triginta annorum, colore nigello, & habitu corporis gracili, atque hirto: tum qui tangentibus etiam cùm valeret, manifeſtè calorem exhiberet mordentē.* Vri*nas quoq; habuit abundè flauas: ac ſi pluſculū cibo abſtineret, etiam mordētes. Aluus aſſiduè ſicca erat. Tum quæ excernebat, exigua acriaq; & ſicca. Mores animi ad iram & cogitationem propenſi. Ipſe pauci omnino ſomni, & qui perpetuò de vigilijs quereretur.* Hic *quodā loco quo negociorū gratia conceſſerat, albulis (quæ haud longè aberant) eſt vſus ſeptima (vt aiebat) diei hora: ac ter quaterq; ſe lauit, ſalubriter ſibi conſuluiſſe ratus.* Hinc *quoq; vbi rurſus in agrum ſe recepiſſet ac cibum ſumpſiſſet, & paululum indormiſſet, venit ad vrbē ſero veſpere: vbi deſtitutus idoneo balneo, nocte febricitauit. Cùm autē tertia ferè diei hora contēplati eum medici eſſent, iuſſerunt non eū modò diem, verumetiā poſterum totū per in-*

inediā tranſigere: quò tertiæ diei noctem obſeruarent. Atq; his dictis abierunt. Nos tū lauato, tum vt prædictū eſt, cibato: miniſtris præcepimus, ſi medici veſperi venirēt, quieſcere hominē dicerēt: eosq́; ſtatim remitterent, ac poſtridie manè redire iuberent. Vt verò abierunt, rurſus hominē ſimili modo lauatum, ac cibatū, ijs ipſis quæ egimus, dormire probè fecimus. Accedentes autē manè poſtridie medici, cenſuerunt etiā eo die cibo illi abſtinendū, etiā ſi quammaximè ſine febri prorſus eſſet. Illo verò promittente ſe facturū quod iuberent, ſcis quantus illis digreſsis riſus ſit excitatus quem nos paulò pòſt ſuperuenientes deprehendimus. Non fugit verò nec quomodo cum laborāte ipſo ſit actū. Nam quoniam (inquā) cùm valeres, bis lauare ſolebas, ac medici cibum tibi omnino circuncidūt: nec illis iure in totum obſequendum eſſe, & aliquid eorū quibus per ſanitatē es vſus, immutandum arbitror. Eo verò putante me ſibi ſuadere vt lauaret quidē, ſed non bis: tum paratū ſe affirmante quicquid iuſſerim exequi: ergo (inquam) neque inediā tolerabis, neq; lauabis bis. Siquidem & laboraſſe mihi videris iam triduo, & calfactus vehemētius à Sole fuiſſe. Propter igitur laborē (inquā) & vſtionem, vnā te adijcere lauationem ad duas oportet, ac ter mihi audientem lauari: quoniam id mihi facturum te pollicitus es. Ille ſubridens, dura (inquit) imperas. Cæterùm quoniam ſtare pactis eſt iuſtum, faciam quæ iubes.

bes. Quæ verò medici poſt hæc egere, noſtri planè quanto erant digna riſu. Bis iam lauatus fuerat, pranſusq́; dormierat, cùm circa occaſum Solis miniſtrorum quiſpiam adeſſe medicos nunciat. Hic verò febricitare ſe ſimulat: ac veſte circundatus †inuolutusq́; quo minus bibiſſe vinũ ab ipſis deprehẽderetur, amico cuidam mandat, medicus, ſi quid percontentur, pro ſe reſpondeat. Erant autem de more, vbi inuolutum curiosè hominem etiam cum capite viderent, primùm illud ſolenne ipſi rogaturi, quota hora acceſsio inuaſiſſet. Cùm autem amicus reſpondiſſet, fermè ne vnam quidem integram ex quo cœpiſſet, interceſsiſſe horã: cum horroréne, an frigore cœpiſſet, rogant. Eo cũ horrore reſpondente, tangunt hominem iam corpore propter riſum, & operimentum madentẽ. Itaque vbi hominem laudaſſent quòd ſibi obtemperaſſet, nec quicquam ante tertiæ diei acceſsionem deliquiſſet: ob id ipſum (inquiunt) nunc te deſeruit horror, eſtq́; ſudoris inditium, ac multa humiditas circa cutem: quæ haudquaquam eueniſſet, niſi inediam toleraſſes, & triduum tranſmiſiſſes. Iuſsis igitur propinquis, ſi quæ guttulæ illi manarent, diligenter detergerent, ne frigore afficerentur: tum manè ſe redituros præfati diſcedunt, ne tum quidem poſt ſudores iuſſo homine nutriri. Viſæ nanque ſunt illis noctes eo tempore breues: vtiliusq́; eſſe poſtridie manè nutrire. Digreſsis igitur ipſis, perfuſus ſu-

† τισωθε- σραφοις.

ſudore iuuenis,ita vt inuolutus veſtibus fuerat, in balneū cucurrit, ac tertiò lauit, & ſimiliter eſt cibatus. Poſtridie *priuſquam aduentarēt medici,egreſſus domo dedita opera eſt, ne ſe deprehēderent.* Itaq; *cùm paulò pòſt venirent, & egreſſum intelligerent:mirati inter ſe ſunt, quid tandem hominē egredi ſubegiſſet iam bidui paſſum inediam.* Ergo *ſi hoc vno malè ab eiuſmodi medicus ægri afficerētur,quòd pluribus diebus in cubilibus detinerentur,cùm liceret ſine intempeſtiua hac inedia multò citius ad conſueta vitæ munia redire:eſſet profectò vel id pergraue.* Verùm *lōge grauius eſt quod accidit.* Cùm *enim memoratæ naturæ vbi ſub tali victu reguntur, grauiſſimis occupentur febribus:qui hunc iniungunt medici, nihil mihi à carnificibus differre videntur.* Non *enim veluti qui humidi,ac boni ſucci ſunt, vbi in febridiaria tranſmittere mirificā diatriton coguntur,vnū id tantùm patiūtur incōmodum, quòd fruſtra cruciantur: ſic etiā naturæ iam cōprehenſæ:imò ex longiore inedia acerrimis acutiſſimiſq; corripiuntur febribus,à quibus promptus eſt in hecticas tranſitus: atq; ab his rurſus in torridū maraſmum. aut ſi os ventriculi facilè iniurijs patet,in eum qui* συγκοπὴν,*id eſt animi defectū infert.* Audiſti *enim ſubinde nonnullus talium medicorū dicentem me, licere ipſis euidenter intelligere quantū mali cōmittant,dum eiuſmodi naturas in inedia cuſtodiunt, ſi velint, dū*

ſani

ſani omnino ſunt, biduũ eos inediam iubere tolerare. Cernent enim illico febricitãtes, idq; ob nullum profectò aliud quàm famem. Siquidem *cui nec ſuberat prius quicquã in corpore quo grauaretur, nec quicquã illi interim acceſſit extrinſecus noui, is planè ex inedia febricitauit. Quando enim (vt dictum eſt) non vnus, alterve ſic intẽperatorum, ſed planè omnes vbi inediam tolerarũt & balnei ſolio abſtinuerunt, febri corripiuntur: ne vel leuis quidẽ amplius relinqui nobis ſuſpitio poteſt, quaſi ob aliud quippiam & non inediã febricitarint. Quibus nanq; in corporis temperatura ſiccum præualet humido, & calidum frigido, his corporis habitus gracilis, hirſutus, & nigrior eſt: ac reliquis tribus intemperamentis quæ hoc ſunt minus calida, tactu calidior aduertitur: plurima quoq; his flaua eſt bilis, vrinæque, ac deiectio bili ſaturæ, & pulſus magni, & ſomni leues, & pauci, & †animi impetus vehemẽs.* Ergo *rectè horũ* Hippocrates*, tum generalẽ victus formulã cuiuſmodi eſſe conueniat, tum quot ac qualia ſymptomata in eiuſmodi homines incidãt, nõ ſolùm vbi totum diẽ in cibi inedia tranſegerint, verumetiã vbi altero cibo, qui pro prandio datur, abſtinuerint, prodidit. Quippe in ſexto de po-*
" *pulatim graſſantibus morbis, ita inquit:* In *cali-*
" *da natura refrigeratio, aquæ potio, quies.* In *libro autem de acutorũ victu, quẽ aliqui* †Cnidijs *ſententijs adſcribunt, cùm de ijs diſputat qui ſoli-*

† θυμός, ideſt ira.

† πρὸς τὰς Κνιδίας γνώμας ἐπιγράφουσι, ideſt aduerſus Cnidias ſentẽtias inſcribunt.

C *tum.*

tum prandium dimittunt, etiã huius naturæ hominum meminit, πικρόχολους eos Græcè, quaſi amaræ bilis homines, ab redundante ſcilicet ſucco nominans. Habent *verò eius verba ſe ad hunc modum :* Sed *& qui bis die comedere conſueuerunt: ij ſi non prandent, ægrotant, tũ imbecilli & infirmi fiunt, ac timidi ad quoduis opus. præterea † cordis dolorẽ ſentiũt.* Siquidem *ſuſpenſa illis viſcera videntur, & calidũ, pallidumq; mingunt, & deiectio vritur.* Sunt *præterea quibus os [† ventris] amaricat, oculi cauantur, tẽpora † ſaliũt, & extremæ partes frigẽt.* Hæc *vbi prædixit, mox alia quædam, tum de cœna, tum de nocte, ad finẽ ſermonis ait huiuſmodi notæ homines (quos πικρόχολους vocant) tum vnicum in die victum, tum inediã, quàm alios homines difficilius ferre: vnã nimirum in eo libro exponens partẽ eorum, quæ in ſexto* Epidemion *monuit in vniuerſum: nempe quod ad victum ſpectat.* Nam *refrigeratio quàm calidis naturis ſuaſit, efficitur cũ ex aliis quibuſdam, tum non minimè ex cibi exhibitione.* Qui*năque originalem temperaturã parum moderatam habent, horum inſitum calorem, ſi ſqualens acerq; eſt, cibi mitiorẽ minuſq; mordentem reddunt.* Sanè *illud non latet, & boni ſucci, & exquiſita debere eſſe quæ his exhibeantur nutrimẽta: non tamen ea quæ boni ſucci, propterea quòd exiguum huiuſmodi ſubſtantiæ in ſe habent, nominentur, ac nutrire nequeant: imò quòd vtile plu-*

† καρδιαλγίαν, i. dolorẽ in ore vẽtriculi: vt initio lib. 2.

† vẽtris, nec ĩ Græco eſt exemplari, nec cenſeo addẽdum.

† πάλλονται, ideſt palpitant.

plurimum in ſe contineāt. Sunt nanq; & maluæ & braſsicæ, & betæ, & lactucæ, et deniq; omnia olera, & †fructus, nutrimēta, cùm ſubſtantia in his habilis ad alendū contineatur. Verùm ſicut in his exiguum eſt quod nutrit, nō exiguū quod eſt inutile: ita in pane puro, & ouis, & carne, et alica, plurimū eſt quod nutrit, minimū quod eſt inutile. Quòd ſi id inutile quod admiſtum vtili eſt, præterquam quòd non nutrit, etiam acrem, aut †acutam, aut acerbam, aut amaram, aut deniq; vitioſam quampiam qualitatem habet: nō modo non propriè nutrimenta ſunt, ſed etiā medicamentoſæ facultatis non parum in ſe habent. Expedit igitur tales homines illis nutrire cibis, quicūque nec medicamentoſam vllā ſenſu perceptibilē vim habeant, ſed nec ipſum quod nutrit plurimū quādo hoc quoque ſi exuperat, vitio non caret. Principio nanq; nec quæ in ventriculo eorū agitur concoctio eſt exacta, nec, ſi vētriculus ea ſuperet, quæ in venis obitur, eſt abſoluta. Quòd ſi hic quoq; haud magnus ſit error, ſaltem tertiam (quæ ſingulis partiū propria eſt) difficile fuerit in omnibus illis ritè perfici. Conueniet profectò huic, & vt frigidū humidumq; quodammodo ei nutrimentū exhibeas, vbi corpus tum calidius, tū ſiccius ſolito eſt redditū. Quare commodiſsimus huic eſt ptiſſanæ cremor ad vnguē coctus, in quo nullū ſit ſuperfluum condimentū: vtpote qui & refrigerare, & humectare, ac ſine ſiti ſeruare

[Margin: † ὀπώραι.]

[Margin: † ὀξεῖαν i. eſt acidam.]

hominem poteſt:cum eo quòd nec halituoſum,nec humidũ,nec ſiccum detinet excrementũ.Voco halituoſa quæcunq; per cutim foris effluere ſunt apta. Humida, quæ per veſicam. Sicca, quæ per aluũ.Quippe à vincenti in ſingulis eorũ ſubſtantia,nomina ipſis impoſui.Quòd autẽ nullum horum retinebit ptiſſanæ cremor, manifeſtum eſt. Quæ enim per aluũ excremẽtorũ deiectiones ſunt eas adſtringentia retinere ſolent. Quæ per vrinas,& vniuerſam exeunt cutim,hæc detinent ea quæ exiguis meatibus inhærent: ἐμπλαττόμενα vocant.præterea quæ valenter adſtringunt, ea στυφνὰ Græci vocãt. Ptiſſana verò nec exiguos cutis meatus obturãdi,nec adſtringendi vim habet vllam. Ac quòd non adſtringat quidẽ,vel guſtus ipſe docet:cuius vnius eſt proprium,quod adſtringendi vim habeat,diſcernere.Quòd verò nec cutis meatibus lentitia craſsitudineve ſua inhæreat,id ratiocinari ex alijs eius effectibus eſt prõptum.Nã ſiue ſordidum corpus extrinſecus ptiſſana defrices,vtiq; ſicut aphronitrum, & mel deterget.Siue ex ventriculo per vomitum educere mediocrem pituitã velis,nihilo minus mulſa vtilẽ ptiſſanæ cremorem experieris. Additum tamẽ in dictionẽ eſt,mediocrem:quoniam ſi multa & vehemẽter glutinoſa,& craſſa pituita ſit, hanc radicula ex oxymelite,non mulſa, aut ptiſſana detergere eſt habilis.Eſt ſanè & aqua mulſa ad omnes antè dictas expulſiones idonea.Verùm nec

ſitim.

ſitim reſtinguit, vt ptiſſana, & in amara bili abundantibus naturis facilè vertitur in bilē. Optimum igitur (vt prædiximus) in eiuſmodi temperamentis nutrimentū eſt ptiſſana. Proximum ab hoc aliqua, cui paululū aceti ad faciliorem diſtributionem ſit adiectum. Tertium, quæ ſine aceto liquida eſt, non craſſa: qualem nonnulli præparāt adſimilem pulti. Inieciſſe verò huic, dum coquitur, aliquid porri ſatius eſt. Nam quòd tū anethi, tum ſalis aliquid neceſſariò habebit, neminem latet. Quinetiam in furno coctus panis vtilis eſt cibus: ſicut etiam è piſcibus ſaxatiles omnes. Nec ipſis minus aſelli: niſi ſi prope lacum, aut magnū flumē, quod in mare decidat, † depaſti, humidam magis glutinoſamq́; habeant carnem. Proximè aſellos ſunt ſole & torpedo, itemq́; lupus & mulus, poſt mugil è pelago. Omnis autem piſcis deterior eſt, qui prope lacum qui mari coniungitur, aut magni fluminis oſtium paſcit. Ex volatilibus autem optimi ſunt perdices, ac montani omnes † paſſeres. Ab his gallinacei, & phaſiani, & iuuenes colūbæ. Sed nec hæ tamē intus claudendæ, cùm excrementoſa ſint omnia quæ exercitatione carent. Excrementoſa verò nō minus ſunt, tum lacuſtria, tū paluſtria omnia. Quo fit, vt etiā ex ipſis ſuillis carnibus optima ſit mōtana. ab his deinceps hœdi ſunt. In omnibus iam dictis fugiēda, tum vetula, tum recens ædita, ſunt. Illa nanq; duriora concoctuq; difficiliora ſunt: hæc immodicè humi-

† νεμόμενοι, i. eſt paſcentes.

† στρουθοὶ ideſt auiculæ.

da,& excrementoſa: ac potiſſimum quæcunq; ex animaliū generibus ſunt, quæ naturaliter humida ſunt, vt oues, ſuesq́;. Verùm de omniū ciborum facultate alibi præcepimus. Nunc veluti alia in hoc opere, ſic iſta quoq; exempli cauſa ſint dicta. Siquidē propoſitum nobis in hoc eſt, non tanquā in ijs quæ de alimentis, & medicamentis ſcripſimus, materias inueſtigare, ſed ſolas facultates generales. Nihil autē profectò referat, generalésne facultates, an vniuerſales, ipſas appelles. Reuertamur ergo rurſus ad propoſitum. Quibus acre aliquid quotidie tranſpirat, ij ſi cutis ipſis ſtipetur, promptè febri corripiuntur. Stipant verò hanc tū quæ adſtringunt omnia, veluti paulò ſuprà memorauimus de Albulis *aquis: tū quæ lentitia craſſitudinéve ſua exiguis meatibus inhærent. Aliquādo autē ipſius cutis immoderatior ſiccitas exiguos ipſius meatus denſat. Proinde qui œnanthe in balneo vtebatur, hūc, nos vidiſti quo tēpore inæqualitatē ſentire ſe quereretur vti, vetuiſſe. Simili modo & qui largo vino, cum oleo exiguo vtebatur: item, qui lentiſcino, tū cùm denſitudinem ſentiebat, hūc quoq; de cætero (vt ſcis) vti prohibuimus. Inhibuimus non minus & eum qui quotidie inſolabatur, et eū qui puluere vtebatur. Alteri verò qui iam ad inæqualitatē febrilē peruenerat, vehemētiā remittere frictionis iuſſimus. Iam alium (vt ſcis) curauimus mirantē quo pacto vna lauatione, ac debita frictiōe horridā eius*

mul-

multorum dierum inæqualitatem diſſoluerimus. Vtebatur autẽ & ille adſtringẽte oleo: hoc inquã iure propter alios vſus celebri: Hiſpanũ vocant. Hoc igitur mutãtes, ac Sabino tum pinguiter, tũ molliter vberius perfricantes, ac bis lauantes, illico ſanum reddidimus. Non ſolũ igitur hæc omnia vitanda ijs ſunt, qui fumidum & fuliginoſum è corpore exhalant: ſed etiam quæ glutinoſum, & quæ craſſum gignũt ſuccum: quando hæc paruis meatibus inhærentia tranſpiratione morantur. Retinent non minus (vt dictũ eſt) tranſpirationẽ, & quæ cutim immodicè ſiccant. Multos ſi quidẽ talium cùm Sole vterentur, alios verò cùm vberiore nitro, alios cùm ſale, aut exercitatione multa, aut frictione dura, præterea frictione ſicca (ξηροτριβίαν vocant) [& calidis fomentis] & puluere, & horũ occaſione quotannis ægrotarẽt, ipſe teſtis es, vt ab his prohibitos, multis iam annis ſanos ſeruauerimus. Sunt autem merito eiuſmodi præcepta, tum valentiũ, tum eorũ qui de valetudine queruntur communia. Non enim ei quæ iam facta eſt febri conſulunt: ſed ei quæ nunc in generatione eſt, proſpiciunt, tollendis ſcilicet ijs quæ illas excitant cauſis. Quippe quæ adhuc in generatione febris eſt, dum aufertur cauſa, ipſa vnà interit. Quare quæ in libris de ſanitate tuenda de eiuſmodi tẽperamentis ſunt prodita ea omnia ad eos qui febricitare incipiũt, ſiue id ſanationẽ appellaſſe oportet, ſiue † prouidentiã, ſunt trãsferen-

[Iſta nõ ſunt in Græcis.

† προφυλακῆς i. præcuſtodiam.

† Male legitur in impreſſ. ἰώμαται pro ἰώμεθα.

da. Siquidē † ſanamus id febris quod iam inuaſit, etiam ſi exiguū eſt. Proſpicimus ne quid amplius proueniat, adimentes cauſam.

CAPVT III.

VELVTI verò iam dictarum maximè naturarum, & cùm valet, & cùm de ſe queruntur, illud commune conſiliū eſt, vt fluxile & tranſpirabile vndique corpus reddatur: ita illud quoq; vt tum vigilias, tum iram, tum triſtitiā, tum curam, tum vſtionem, tum frigus, tum laßitudinē fugiant, cùm promptißimè poſt hæc, eiuſmodi temperamenta febri capiantur. Sanare verò ea quoties ex aliqua dictarum occaſionum febricitarint, oportet, partim ſimiliter ijs quos ex ſtipata cute laborare diximus, partim dißimiliter. Quippe in prima acceßione inclinante ducendi in balneū omnes ſunt: tum pinguiter ſimul ac molliter fricandi ij quidem, qui ex aliquo quod cutim adſtrinxit, laborāt: ſicut dictum eſt. qui verò ex ſiccitate, fricandi quidem & ipſi, ſed parcius: lauandi autem vberius. Reſpiciendū verò ſemper ad † virtutis modū eſt in omnibus eiuſmodi auxilijs. Atq; iræ quidē, & triſtitiæ, & vigiliæ, ac curæ, nec frictione nec lauatione multa indigēt. Sed omnibus qui ex eiuſmodi occaſione febricitarint, oleū infundendū tepidum [largè] eſt, cui minimè adſtringens vis inſit: tum paululum fricandi, atq; ex conſuetudine lauandi. Vſtio verò protinus ab initio refrigerationem deſyderat, tum crebriorem laua-

† In quibuſdam antiquis legitur, διαθέσεως, id eſt affectus.

[Hāc dictionem (quanq̄ nō eſt in exēplari Græco) tertia linea ſeq. addēdā fuiſſe dicat cui ipſa quoque rei natura ſubſcribit.

lauationem: minimè verò aut oleum largum, aut crebram frictionē. Sint autem quæ refrigerent, & roſaceum, & omphacinū, quod etiam (arbitror) omotribes, id eſt crudum oleum nominant. Vtiliora verò ex ijs ſunt quæ nihil in ſe ſalis omnino habēt. Efficies hæc magis frigida, ſi ita vas in quo continentur, in puteo ſuſpendas, vt aquam tangat. Præterea ſi defluxus frigidæ aquæ vaſi ſe illidat, magis humorem refrigerat. Quòd ſi largius refrigeratam cupis, vas niue circundabis. Infundere autem ſyncipiti, ſublata in altum manu, per mediocrem lanæ modum oportet. Hæc vſque ad inclinationem faciens, in balneum duces. Si verò qui memorato eſt temperamento, de quo omnis hic ſermo eſt, ex frigore febricitet, etiam ducendus ad balneum in remiſſione is eſt. Si autem cum grauedine & deſtillatione febricitet, priuſquam hæc concocta ſint, lauandus non eſt. At qui ex vſtione febricitant, ij vel cùm hæc adſint, lauari debebunt: veluti in libris de ſanitate tuenda oſtendimus. Poſt lauacrū verò, iiſdem quibus antè, madefacienda amborum capita ſunt: eorum quidem qui ex vſtione febricitarūt, refrigerantibus: qui ex frigore, calfacientibus. Sunto autem & hæc poſt balneum mediocria: cuiuſmodi irinum eſt, & nardinum vnguentum. Verùm de his immorandum pluribus nō eſt, præſertim in libris de ſanitate tuēda iam proditis. Sed ſuffecerit dixiſſe reliqua ſimili modo in febricitātibus eſſe faciēda,

quem-

quemadmodum in vſtis & refrigeratis citra febrem, facienda præcepimus. Non tamen quouis tempore lauandos febricitātes eſſe, ſed in acceſſionis remiſſione. Præterea qui ex vſtione febricitāt, ijs intendendam quæ ex refrigerantibus conſtat, curationem eſſe. ijs verò qui ex frigore, eam quæ ex calfacientibus conſiſtit, remittendā. Reliquum autem fuerit, vt communitatem ac differentiam in victu omnium comprehenſarum conditionū in propoſito temperamēto, vbi febri diaria laborat. exponamus. Omnium igitur communis victus ſpecies eſto, quæ & boni ſit ſucci, & concoctu facilis, & quæ nuſquam exiguis cutis meatibus inhæreat. Sed ijs qui exuſti ſunt, cum eo quod refrigeret & humectet. Pari modo ijs quos ira malè habuit. His verò qui refrigerati fuerunt, cum eo quod calfaciat modicè. His qui peruigilio, & triſtitia, & nimia cura ſunt affecti: quod humectet ac ſomnum conciliet. Ad eundem modum ijs qui fatigati ſunt, magis nutriens. His qui refrigerati ſunt, minus nutriens. Reliquis quod medium ſit amborū. Vinum verò ipſe conſcius es omnibus me eiuſmodi [naturis] concedere: ſed quod tū aſpectu, tum viribus ſit aquoſum. Id enim ad omnia vtilius quàm aqua eſt, vtpote quod & cōcoctionem iuuet, et vrinas ac ſudores prouocet. Conſtat autē et Hippocratē non in diarijs modo febribus, verumetiā in acutis, ex ijs quæ de acutarū victu prodi:, vinū dare. At in ſexto Epidemion, ſiue ipſe ſit,

[Non eſt hoc in Græco, neq; addendum videtur.

ſit, ſiue Theſſalus eius filius, vinum calidis temperamentis prohibet: idq; non modò cùm febricitāt, ſed etiam per ſanitatē. Quippe in calida natura ſuadet tum refrigerationē, tum aquæ potionem, tum quietē. Niſi *fortè copioſius vtendū eſſe aqua quàm vino eiuſmodi naturis ſuadere eum dixeris, quemadmodum nonnullis placet.* Hoc *igitur ſeorſum per ſe diſquiratur.* De *potione verò frigidæ decidendum.* Ego *igitur cenſeo eius generis naturas, & dum valent, eiuſmodi potione magnopere iuuari: nec in diaria febri ijs quibus in vſu fuit eam circumcido. Si quis verò non adſueuit, huic per febrem dare non inceperim, niſi priſtina planè ſanitate prius reddita. Quòd ſi vel propter timiditatem, vel propter conſuetudinē à pueris, vel falſam opinionem, frigidam timeat: tum opere homini perſuadeam, obſeruans in æſtate cùm æſtuat: tum oratione poſt opus.* Nam *vbi poſt vſum eiuſmodi potionis liberatus ſtatim ab vrendo æſtuandóque eſt, viſúſque firmiorem ex eo ſtomachum quàm antè habere, tum ventriculus illi bilioſum deiecit, & probè concoxit, ac corpus, cùm ea iterum iterumq; vſus fuerit, reficitur, tum verò alijs quoque ei indicatis, quibus ſimili ratione contuli, expoſuerim primum quidem illud eſſe omnium longè veriſſimum, quòd contraria contrariorum ſunt remedia.* Proditum *autem mihi de hoc prius eſt: mox illud, quòd temperamentum eius ſanita-*

tis

tus ſymmetrian egreſſum morbo eſt propinquum. Tum quòd ſanitas eiuſmodi corporum † dubia eſt, ac potius in affectu, quam ſchesin vocant: quàm in habitu, quam hexin. Praeterea quòd ſi boni temperamenti eſſet, hoc illi omni ſtudio tueer: cùm verò vitioſi ſit † temperamenti & naturae, in melius immuto. Porrò dictum & de his fuſiùs eſt in libris de ſanitate tuenda. Vnde nec immorandum mihi hîc multis eſt eos imitanti ſcriptores, qui cùm pauca prorſus ſciant, ipſa omnibus libris inculcant. Id enim nôn multa eſt docere, ſed multa ſcribere, & multas chartas conſumere, cùm liceat paucas: ac multum temporis nulla neceſſitate conterere. Itaq; nec notas diariarũ febrium hoc loco deſcribo, vtpote iam praedicta mihi in ſecundo de criſi propemodum vniuerſas: ſi quae verò reliquae fuerunt, etiam in primo de febrium differentijs proditas. Quinetiam in libris de pulſibus, quantũ ex ipſis ſit vtile, expoſuimus, ſoli (vt ſcis) omnium qui ante nos fuerunt. Idque adeò (arbitror) clarè, vt nec puerum quod tradidimus, lateat: cùm Archigenes (vt oſtendimus) nõ docuerit, ſed deblaterarit plurima tũ in opere de pulſibus, tum in eo quod de febriũ ſignificatione inſcribit. Tanquam autẽ eum qui in aluminoſa aqua ſe lauit, medici vſque in tertium diem cibo abſtinere iuſſerũt, ad eundem ſcis modũ neminem eorum qui vel exuſti fuerũt, † vel alia quapiam ex iam dictis cauſis febri tentati, lauiſſe, aut nutriuiſſe,

† σφαλερὰ, id eſt lubrica ſeu infirma.

† κράσεως, deeſt in impreſſ.

† καὶ κωποθέντων addit in antiq. id eſt laſsitudinem paſsi ſũt. quod deeſſe mox ſequẽtia indicãt.

triuiſſe,priuſquam diatriton tranſmiſiſſent. neceſſe enim profectò eſt & me diatriton dicere, ne in hoc quoque nugis eorum me exponam, dicentium aliam eſſe tertij diei acceſſionem, aliam ipſam primam diatriton. quippe hactenus eorum nugas proceſſiſſe, ipſe aliquando audiſti. Sed ſiue primam diatriton, ſiue aliud quiduis appellaſſe velint, non ſemel nos biſve aut ter, verùm ſæpius quàm vt meminiſſe poſsimus, tum in primo ſtatim die ad veſperam eos qui diaria febri laborarunt, lauimus, tum vel magis in ſecundo, imò etiam in ipſo tertio, ceu paulò antè diximus de eo cui ſtipata cutis fuerat. Verùm hanc cauſam rarenter vidi febrem accendere: (itaque etiam hanc maximè tractandam deſumpſi) vſtionem verò & laſsitudinem & cæterorum ſingula planè ſæpe. Vidiſti autem eos omnes quarto die manè ad ſolita redire munia: ac medicis qui ipſos tertium diem prorſus in cibi inedia exegiſſe fuerant opinati, occurrere. Itaque etiam miranti tibi ac querenti quid demũ cauſæ eſſet, cur vel nũc ſaltem eiuſmodi medici ab ijs quæ perperam opinantur, non recedant, conuenienter (vt arbitror) reſpondi, quòd neq; veram ſpeculationem noſcerent, & nunc eam incipere diſcere erubeſcerent. Aliqui tamen (veluti confitentẽ aliquando ex ijs quendã, idq; cũ lachrymis, veritatem nobis ſolis audiuiſti) nec vitæ ſibi neceſſaria aiũt adfutura, ſi qui eos ſcire aliquid exiſtimant, diſcentes iam vide-

videant. Verùm tu hoc ſemel audiſti. Deos autem omnes teſtor, multos id mihi ſæpe ſoli cōfeſſos, idq́; lachrymantes, ac infelicitatem ſuam deplorātes, quòd ſub malis præceptoribus tempus perdidiſſent. Iuroq́; tibi rurſus deos, illud quoq; mihi perſæpe à condiſcipulis dictum eſſe, cùm eſſem adhuc ætate adoleſcēs. Nam cùm mihi mos eſſet, vbi aliquis me de ſecta aliqua num ſana eſſet percōtaretur, dicere, me reſpondere non poſſe, niſi reliquorū omniū dogmata didiciſſem, ac † methodū quampiam mihi comparaſſem, qua quod potius eſſet diſcernerem: non pauci ex cōdiſcipulis qui hæc audierāt, mihi reſponderunt, me & excellenti natura, & ſingulari propter patris mei liberalitatem eſſe † eruditione, tum & ætatem ad diſcendū idoneam, & impenſas vnde diſciplinis vacem ſuppeditatas habere: ſecum non ita agi, qui et rudes in primis diſciplinis eſſent, nec acuto vt ego ingenio, ne quod impenderent habere. itaque cōtentos eſſe oportere ijs quæ nunc noſſent, qualiacunq; ea forent. Minimè igitur mireris cur pleroſq; medicorū nō pudeat diatritō in ore habere, etiam ſi ſexcenties nos præſagire in ægris viderunt, diariáne febri laborarent, an ea quæ tertio quartóve die acceſſionē aliquā eſſet habitura. Illud potius æſtima quod Hippocrates monuit, homo aliàs ingenio maximè philoſophico: †Cùm in acumine morbus eſt, ſtatim tū vltimos labores infert, tum† tenui ad vltimū victu neceſſe eſt vti. Vbi verò non, ſed

† δύναμιν ἢ, addit in antiq. id eſt facultatē vel.

† παιδεία, id eſt inſtitutione.

† ὅκου κάτοξυ νόσημα, id eſt cū morbus eſt acutus.

† In antiquis λεπτοτάτη, id eſt tenuiſsimo.

licet

licet liberalius cibare: tantum eſt de vltimo remittendũ, quantum morbus vltimis eſt mitior. Labores nanq; dicit omnia quæ hominẽ offendũt: vltimos verò maximos: quales vtique in ſummo vigore fiunt. Iubet autẽ reſeruari in id temporis ſummam victus tenuitatem: nihil profectò docens diuerſum ab eo quod alibi dixit: Cùm in ſummo vigore morbus eſt, tum victu vti tenuiſſimo eſt neceſſe. Atqui fieri non poteſt vt ſummam victus tenuitatem ad ſummi vigoris tempus differas, niſi inter initia conieceris circiter quotum diem in vigore morbus ſit futurus. Sed & inſanire Hippocratem dicunt, qui hæc ſcripſerit, & tametſi nos opere ea oſtendimus, omnia potius putant quàm poſſe quempiam in prima aliquando acceſſione certam notitiam affectus ipſius ægrotantis habere. Ego verò nec in omnibus ægrotantibus fateor exactè me ſcire in primo die affectũ, nec vllam diariam me febrem poſſe fugere. at verò vt nihil in victus ratione primis ſaltem diebus pecces, hoc ſatis eſt, ſi diſcernere diariã à reliquis queas. Ac propterea quarto die, in quo illi hominẽ quẽ iam ſiccarũt, primũ nutrire incipiunt: nos ad conſueta dimittimus: ac à diarijs in acutas febres tranſitũ fieri hac victus ratione prohibemus: cùm ſi quis aliter cibet, excipient neceſſariò iam dictas naturas ardentiſſimæ febres. Sunt enim aliæ naturæ quibus aut nihil, aut nõ magnopere incõmodet tot dierum inedia: ſicut è diuerſo aliæ quibus

non

non modò innoxia, ſed etiam vtilis eſt trium dierum inedia. Verùm de cæteris naturis poſt decernam. Propoſitum verò nunc nobis ab initio temperamentum inediæ in ſummũ ducunt diſcrimen, in quacunq; inincantur febri, non ſolùm ijs quas modò commemoraui diarijs.

CAPVT IIII.

ETENIM *ſi propter obſtructionẽ aliquando (vt dictum eſt) morata tranſpiratio eſt: ſi parua ea ſit, qui rectè deterſerit, ſecundam fore acceſsionem vetabit. ſin momentanea, non poſsis ita promittere. Quòd ſi et multi, & craſsi, & glutinoſi impacti ſucci ſint: quæ hos excipit febris, fieri non poteſt vt intra fines diariarum conſiſtat: quando ex neceſsitate huic in mali ſucci naturis ea quæ ex putredine humorum accenditur, ſuccedet. Nam in alijs ſaltem temperamentis, quæ in ſequentibus exponam; excitari ex tali cauſa poteſt citra humorum putredinem aliqua † continentis febris ſpecies. Porrò capere eiuſmodi ſermones omnino non poteſt, † qui prius in memoratis operibus non ſit exercitatus: ac potiſsimùm in eo quod de febrium differentia inſcribitur. Nam vbi obſtructio quæpiam mediocris eſt, ob quam febricitant quibus vitioſus eſt ſuccus: in primo die, atque etiam ſecundi aliqua parte nullum eſt in pulſu putredinis ſignum, æquè vt nec cruditatis in vrinis. Protracta tamẽ remiſsione, nec amplius pro ratione, ſicut poſt ſummum vigorem inceperat,*

† συνόχου.

† Male legitur in impreſſ. ὅθεν ἄν, pro οἷς ἄν τις.

rat,cedente,ſuſpectus affectus eſt: veluti è diuerſo in quibus ad diſſolutionē feſtinat,vel halitus aliqui † vel ſudores exierūt,vel multa bona vrina, cū ſignis in pulſu bonis,in ijs proculdubio diaria febris eſt.Sed quæ ex parua oritur obſtructione, ea(vt dictū eſt)ſaltē inter initia ſimilis diarijs eſt.Protracta tamen inclinatione,ſuſpecta redditur:quãuis putredinis indicia in pulſu adhuc non appareãt.Quippe niſi vitioſus ſuccus penitus trãſpiret,neceſſe eſt putrefiat.Ergo vt tranſpiret,maiore iam auxilio eſt opus. Ac ſi quidem vel puer vel ſenex ſit,ſanguinem detrahere non licet.Inter has ætates:vbi robur ægro non deeſt,ſecanda vena eſt,etiam ſi plenitudinis ſigna non adſunt.Præſtat enim vitioſi ſucci maiore parte emiſſa ad detergendas obſtructiones accedere, cùm alioqui metus ſit,ſi obſtructionibus liberandis priuſquam vacuaueris ſtudeas,† ne ipſas magis impinguas. At ſoluunt quidem obſtructiones,quæ deterſoriã facultatē obtinēt,ſeu foris cuti ſint admota, ſeu intrò in corpus accepta.Periculū verò eſt etiã ne quæ foras trahunt, vnà cum ijs quæ obſtruunt, etiã aliud quippiam attrahant,& quæ ab interno ſurſum feruntur,aliquid ſecū ex ijs quæ in vaſis cōtinentur,rapiãt. Quod ipſum ſi tenax ſit & craſſum,obſtructionē planè geminabit:ſin aliter, multitudine certè ſua non parū omnino nocebit. Cernimus enim aliquando etiam quod multum eſt,cùm ſimul totum confluit,obſtruendo,hærere,

† Addit in antiq. ἢ νοτίῃς id eſt vel humiditates.

† σφηνωθῆναι μᾶλλον αὐτάς.

D *infigiq́;*

infigiq;, non minus quàm ea quæ glutinoſa ſunt & craſſa, quòd ſi per meatus anguſtos eſt tranſitus, multò profectò magis retineri. Quò igitur & his iter† liberũ, & quæ foris admouentur, attractio tuta ſit, vtiliſſimũ eſt corpus inaniſſe. Quinetiã fumoſa fuliginoſaq; ſuccorũ excremẽta quæ tranſpirant, ſuccis ipſis imminutis pauciora reſtabunt. Quare inde quoque minor reddetur febrilis calor, ſic vt foras trãſpirare ſi exiguæ obſtructiones ſint, queat. Ergo *cum ſuſpitio erit cutim eſſe ex obſtructione occluſam, (id quod tũ ex eo conijcies, quòd non fuerit in primæ acceſſionis remiſsione vacuatio ſatis magna, tũ quòd ſimilis ſibi perdurauerit remiſsio) ſi homo ex nulla manifeſta febricitauit cauſa, etiam certius argumentum obſtructionis habes. ſin ex euidenti aliqua cauſa, fieri poteſt, vt duæ ſimul coierint cauſæ. nam ſi altera tantum cauſarum nempe quã externa impreſſit, ſubeſſet, imminuta remiſsio fuiſſet cum ſenſibili alicuius expulſione.* Haud*quaquã igitur differẽdum eſt ſanguinis aliquid ita laborantiũ mittere, ſcilicet tũ ad virtutis, tum ad obſtructionis modi portionem.* Diſ*cernetur autem obſtructionis magnitudo ex ipſa magnitudine febris: vt quæ ex maiore obſtructione maior, ex minore minor incidirit. Vbi verò modicè vacuaueris, haud multò pòſt aut nutrimentũ aliquod aut pharmacum ex ijs quæ detergeãt, exhibebis.* Sunt *porrò nõ multa quæ in febribus id præſtent.* Sed *ſicut dictũ prius eſt,*

†ἀσφαλὺς, id eſt tutum.

eſt, in alimentorum ratione ſunt ptiſſana & mulſa: in pharmacorũ, oxymeli, & quæcunq; incoquere in mulſa licet, ceu calaminthã, & hyſſopũ, & origanum, & ſerpillũ, & irim, & apiũ. Verũ hæc omnia iuſto ſunt calidiora, ideoq; febres accẽdũt, ita vti; vt vinum. Oxymeli verò ſolùm nec febres accendit, & ſtrenuè deterget, ſic vt ea quæ glutinoſa craſſaq; ſunt, diſſoluat, & meatus obſtructos liberet. Porrò inter mulſam & oxymeli mediũ locum habet quod ἀπόμελι Græcè dicitur: cuius plurimus in Peloponneſo eſt vſus. Non immerito arbitror & ſaccharũ inter hæc numerandũ. Ex hoc victu ſeruabis quantum de febrili calore minuitur. Etenim ſi tertio die manè videris minimũ eſſe quod de febri relinquitur, ac neq; putredinis humorum in pulſu nota ſubſit, neque in vrina cruditatis, ſuſpecta verò hora qua primo die febris occupauit, extra meridiẽ ſit, audacter hominem quamocyſſimè lauabis, longè ante ſextã horam. Abundè tamen ſit, ſi intra tertiã horam lauationem cõpleueris. Ad eũdem modum & ſi decimam horam ſuſpectam habueris, vſq; ad ſeptimã laues licet: cùm tres æquinoctiales horas quatuórve inter balneum acceſſionéq; tempus interponi, abundè ſit ſatis. Debet autem in balneo corpus prius vnctũ ac moderatiſſimè frictum, mox detergeri extrinſecus, abluiq;. Sanè detergentium materiam expoſitam habes in commentarijs ijs, qui de medicamentis ſunt conſcripti.

Diligenda verò ſemper ſunt, quæ ad rē propoſitā ſint accōmoda. Quippe diſtincta in his ſunt, tum quæ magis, tum quæ minus detergent. Sed & nūc exempli cauſa pauca dicemus. Moderatiſſimè detergēt tum erui farina, tum hordei, tum fabarū. Præterea mulſa quæ ſit aquoſa, magis verò quā hæc iris, & panacis radix, & ariſtolochia, & mulſa quæ mediocri eſt miſtura: veluti etiam hac magis, quæ meraciſſima eſt. Fit hæc vbi miſtā melli exigua eſt aqua: ſic vt liquatū mel exiguos cutis meatus facilè ingredi poſſit. Poſſunt autem vel hac magis detergere tum ſpuma nitri, tū nitrum ipſum, tum aphronitrū. Sit autem nitrum oportet quod ex tenuibus partibus conſtet, cuiuſmodi Berenicium eſt. Si verò lapidoſum ſit, vri id leuigariq; diligenter debebit. Mel autem puriſſimum, acerrimumq;, cuiuſmodi eſt Hymettium. Eſt autem & ſapo ex iis quæ maximè detergere valeant. Atq; hæc ſatis multa detergentium materiæ exempla ſunt. Tempeſtiuū enim eſt iā ad ea quæ poſt balneū adhibentur, accedamus. Sunt autem ea minimè multa. Nam præter aquam quæ parum apii incoctum in ſe habuerit, nihil his eſt offerendum. Licèt quod inter balneū & ſuſpectas †horas ſpatium erit, trium fore horarum cōiiciamus. ſi verò circa veſperam, aut duabus horis citius quā primo die acceſſio inuadet: tū lauiſſe manè liceat, tum cibaſſe, ſed tantùm ptiſſanæ cremore. Deinde ſi ſuſpectæ horæ nihil prorſus afferant,

† ὥρ ὥρ deeſt in impreſſ.

& lauare

& lauare rurſus ſi velit licet, & cibare, ad eas quas diximus conſyderationes intento. Sin aliquid eueniat, & conferendum id eſt cum acceſſione quæ primo die inciderat, & tum vrinæ conſyderādæ tum pulſus ſunt. Quæ omnia profectò mediocria apparebunt, vbi exigua relinquitur obſtructio. Quare ipſum & lauabis quarto die, & cibabis, ad iam dictas cōſyderationes ſpectans. ſperabiſq; nihil quinto die ſuperuenturum. At ſi magna obſtructio facta ſit, ea febris ex diariarū genere non erit. Quare in proximum differatur librū, cùm in hoc de diariis tātū agere ſtatuerimus.

CAPVT V.

QVONIAM igitur diariæ febres in propoſitis corporū tēperamentis ſæpenumero etiam ciborum cruditatibus ſuccedūt, proximum fuerit de ipſis diſſerere. Ergo peſſima quidem in eiuſmodi temperamentis cruditas eſt, citiſſimeq; febrem accendit, in qua cibi in nidorulentam & fumoſam qualitatē corrūpuntur. quando ea quæ in acidā vertit, vt rarò talibus naturis cōtingit, ita minus nocet. Dicemus autem de vtraq; ſeorſum, incipientes ab ea quæ ſæpius his incidit, & magis lædit. Ea eſt (vt diximus) nidoroſa quædā ac fumoſa. Quæ vtiq; ſi aluus lubrica eſt, minus eſt noxia. Sin adſtringitur, grauis eſt. Siquidē ex adſtrictione eius vitioſæ naturæ in febres prōptè incidūt, ac potiſſimū cùm neglecto cōſilio in lectulo domi manendi, ad ſolita conuertuntur opera.

†Vide eadem quę hic in 1. de differ. feb. cap. 3 quē locum male vertit Leonicenus.

Febricitāt† autē nōnulli & ex ijs, quos diarrhœa ex cruditate malè habet. Quibus vtiq; non minimè proritatur febris ex deſurgendi frequentia. Quod ſi etiam roſio, aut dolor, aut calor immodicus in ventriculo & inteſtinis ſit, hunc vtiq; vel longè magis affectio febrilis increſcit. Eſt autē eorum quibus clauſa aluus eſt, & quibus fluēs, non eadē ſanatio. Itaq; etiam ſeorſum de vtriſque agetur. Apparebit enim ſic tractantibus non ſolum quatenus differunt, ſed etiam quantum ambobus ſit commune. Si igitur ea tantùm quæ corrupta fuere, vacuata eſſe videntur, tum lauandum, tum nutriendum in remiſſione febris eſt: ſed ijs quæ circa ventriculum ſunt, prius conſulto. Sin ita multa inanitio aut prius facta ſit, aut nunc etiam in homine duret, vt virtus iam defeſſa ſit, ſatius eſt omiſſa lauatione cibare: ſed conſulto prius ijs quæ circa ventrem ſunt. Conſuletur ita laborantibus, ſi modò vacuatio amplius non duret, † fomento ex oleo & abſinthio. Expedit autem tingi abſinthium, quo minus nidore offendat, feruenti aqua. Quòd ſi quis morſus, aut doloris ſenſus in vētriculo adhuc ſuperſit. † incingi illi peniculus poſt fomētū debebit, qui vel calidus ſit & ſiccus, vel ex oleo in quo abſinthiū incoctū fuit, madēs, ac plurimū expreſſus. Satius autē fuerit, ſi nardini vnguēti quod curioſè ſit factū, facultas ſit, ex eo peniculum eodē modo imbutū ventri † incingere. Iā multò etiā ſatius ſit, ſi purpura marina is ſit:

† ἐμβροχῇ.

† ἐπιβάλλειν iniici.

† ἐπιτιθέναι, id eſt imponere.

atq;

atq; etiã lõge optimũ ſi optima ſit tyria. Quippe tenuiorẽ adſtringẽdi vim habet tum ea purpura, tũ optima nardus, ita vt vi earum ſiccãdo, calfaciẽdo, ac robur inſerẽdo, in corpora quæ circa vẽtriculum habentur, altè penetrare poßit. Quòd ſi os ventriculi (quod ſtomachũ appellare ſolemus, abutentes nimirum appellatione) imbecillius ſit: etiam tanta portione chiæ maſtiches in nardino tunſa, vnde ſordium craßitudo exiſtat, malefactum ex eo purpuram imponemus. Eſto autẽ abũdè calens taliũ quodq;, cùm primùm imponitur. Quippe quæ tepida ſunt, omnia vẽtriculi firmitudinem diſſoluunt. Non autem te fugit ſolere me vnguenta calefacere in vaſe duplici: vtiq; coniecta prius in vas maius, aqua feruente: quando aliter calefactis vitiatur eorũ facultas. Cæterũ fluẽte adhuc aluo, vtilius eſt optimo recenteq; melino ſimili modo quo nardino vti. Vtile autem ad omnia talia eſt & maſtichinũ. Non in poſtremis accõmodata ſunt eiuſmodi vẽtriculi affectibus & vnguenta ea quæ ad gratiã delicatarũ mulierum fiut. hæc inquam pretioſa quæ Romanorũ luxus videtur inueniſſe, appellationesq; Romanas dediſſe. Nominantur enim tum ſpicata, tum foliata. Si verò qui affligitur, cinctũ nõ patitur, ſiue ob conſuetudinẽ, ſiue delicias cingi recuſet, licet cerato idẽ efficias. Eſt autem in eiuſmodi vſum optimũ, quod ex cera fit Tyrrhenica in vnguẽto nardino liquata, cui poſtquã † refrigeratum eſt, aloes ac

† Nõ ψυχθεῖσιν legendũ erat, vt in impreſſ. ſed ξυχθεῖσιν, vt in antiq. id eſt ad læuorẽ fuerit redactum ceratum.

maſtiches molliſſimus puluis eſt admiſtus. Debet autẽ ſingulorũ hic eſſe modus: ceræ ac nardi partes pares: aloës pars octaua: ſic etiã & maſtiches: vel (ſi placet) huius paulò aliquid plus. Quòd ſi cerato aliquid è ſumptuoſis his vnguẽtis admiſceas præſtãtius medicamentũ habebis. Si autẽ ventriculus intus vritur, ita vt affectus quidã phlegmonæ ſimilis in eo cõſiſtere videatur, vtilius eſt ceratũ quod ex melino cõficitur. Sunt porrò alia medicamẽta nõ pauca. Alia quidẽ ex œnanthe, alia ex hypociſtide, & balauſtijs, & palmularum carne cõfecta, quæ ventriculo tum refrigerãdo, tum verò firmãdo ſint idonea. Horũ ergo quod ad rẽ præſentem ſit commodiſſimum, id deliges, ijs quas memorauimus conſyderationibus intentus. Cibandi verò his ſunt: fluente quidẽ etiámnum ventre, polenta, & pane, quem Græcè ὀξυλιπῆ vocant, qui vtiq; minimum aceti habeat, nõ ſicuti in dyſenteria & diutina diarrhœa præparare ſolemus. Inſpergere autẽ polentã debebis aliàs aquæ calidæ vbertim: aliàs, vbi ſcilicet venter adhuc plus iuſto excernit, vel mali punici, vel pirorum, vel malorũ ſucco, potiſſimùm cotoneorũ. Quòd ſi iucundius laboranti erit, etiam decocto ex piris, aut malis, aut myrtis, præparato, polentã inſperges. Sin vẽter non amplius excernit, ſufficerit tũ alica ſimiliter ptiſſanæ præparata, hoc eſt aceti habens pauxillum: tum ex ea ſine aceto ſorbitio: tum gallinaceorum teſticuli: & ſaxatiles ex albo

iure

iure piſces:præterea fructuum aliquis ex ijs qui adſtringat,vel ſolus,vel cum pane. Hos verò vel magis etiã ventre adhuc fluente dabis.Quòd ſi appetentia careant,ſic vt cibos auerſentur:(incidit nanq;,id nõ paucis eorum quos diarrhœa ex cruditate male habet)etiam de medicamento quod ex ſucco fit cotoneorum,vnũ aut duo cochlearia danda his ſunt:aut ſi huius copia non eſt,eius quod ex carne eorum componitur.Tradita verò eius generis medicamentorũ cõpoſitio eſt in libris de tuenda ſanitate.Atq; ita quidem in prima remiſsione,ijs qui ex cruditate febricitant ventre excernente, mederi conuenit.Si verò omnino vẽter adſtringitur:pertractatis prius † præcordijs,mox toto vẽtre conſyderabis diligenter num cibus in gracile inteſtinũ,aut in colon,deſcẽderit. Deinde ægrum interrogabis,qua maximè in parte vel morſum vel grauitatem ſentiat,qualeſve habeat ructus. Vbi ex his cõpertum habueris, in quánam totius ventris parte nutrimentũ conſiſtat:ſi in ſuperioribus partibus pẽdet,aliquid diatriõ pepereon dabis,non medicamentoſi illius,ſed eius quod in opere de ſanitate tuenda ceu & ſimpliciſsimũ, & ijs qui cruditate laborarẽt aptiſsimũ, laudauimus. Pòſt deinde præcordia,omnemq; ventrem perſundes.Hoc verò,etiã ſi inferius deſcẽderint quæ vitioſa ſunt,facies,pluris minorisq; ratione id varians.Siquidẽ plus & tẽporis & perfuſionis exigũt ad præparationem eorum quæ deinceps ſunt agenda,

† Græcè legit, hypochondrijs. Linacer ſẽper cum Celſo & Manardo vertit præcordia: idq; meo quidem iudicio nõ ſatis rectè, cũ phrenescordi potiùs anteſtẽt, eoq; magis præcordia vocari debeant.

agenda, quibus in ſuperioribus ventris corruptũ nutrimentum adhuc manet. Sin motum id notabiliter ad inferiora ſit, adiuuandum aut † glãde ſubdita, aut leni per inferius infuſione eſt. vtique ſi morſus ſimul adſit, hanc mitigantibus. ſi flatus, hunc comprimentibus. ſin neutrum fuerit, ex melle, aqua, & paululo olei, † id quod ſubter infundetur facientibus. Vbi verò vehementior morſus vrget, Sabinum oleum in quo aliquid ſeui anſerini ſit liquatum, eſt vtilius. Si vero eius copia non eſt, gallinacei ſeui. Sin nec huius facultas eſt, caprini. Quòd ſi huius quoque penuria eſt, iniiciẽdum oleo parum ceræ eſt, potiſſimum elotæ. Flatus verò ſanandi ſunt oleo in quo ruta, & ſemina quæ flatus diſcutiunt, fuere incocta: cuiuſmodi ſunt apii, & cumini, & marathri, & ſinonis, aliaq; id genus. Vacuata verò aluo, nutriendum protinus in cæteris quidẽ iis quos memorauimus ſimiliter eſt, amotis tamẽ iis quæ adſtringant. Ac ſi quidem primo die ad veſperam hæc egeris, aut etiam noctis qualibet hora: etiam ſecundo die ſimilem adhibebis prouidentiam. In quo etiam ſi planè deſiit febris, lauari hominem ſines. Ac vbi in ſequenti nocte quietus citra offenſam dormierit, ſanum iam hominem prorſus exiſtimabis. Si verò qui cruditati ſucceſſit dies, cum ſequente nocte febrem attulerit: veluti in ſecundo die, ita tũc & accurrendus & nutriendus homo eſt. Si verò & nox tertiæ diei febrile quiddam paululũ afferat, ne

† διὰ προσθετῶν.

† pro eo tm̃ Græcè eſt, clyſma.

rat, ne ſic quidem formidandũ: ſed hos quoque poſtridie lauabis, nutriesq́;, ac reliqua omnia in illis vt antè definitũ eſt, ad portionẽ exequeris. Sanè mutationes crudi alimenti in acidã qualitatẽ, nec incidere in eiuſmodi naturis cernũtur, niſi admodum rarò, idq́; ex cibis qui promptè aceſcunt: nec febrem accendere diariam, æquè vt nec tarditas concoctionis: quando ſicubi propter talẽ cruditatẽ febricitãt, quibus amara bilis in tẽperamento abũdat, obſtructionis & humorum putredinis ſuſpitio eſt. De qua poſtea diligentius definiam, cùm de putredine agam. Nunc huic de diarijs febribus diſputationi hoc adiecto, ad alia tranſibo. Fumidus vapor ex tarditate concoctionis, aut cruditate in qua ructus ſentiũtur acidi, nunquã excitatur. Quippe frigidi halitus abs talibus ſuccis †aſcendunt. hiq́; omnino pauciſsimi. minimè autem vapores multi fumidiq́; ac fuliginoſi. cùm nec in ijs quæ extra ſunt, aliter aut fumum edi aut fuliginem videas, quàm fumum ex materijs (vt ita dicam) ſemiuſtis. fuliginem ex immodicè aſsis vſtisq́;. Eſt nanque fuligo vapor terreſtris. fumus miſtio quædã ex terreſtri aqueáque ſubſtantia. Verùm non eſt quod hoc loco audire expectes, aut quemadmodũ ijs qui tardè cõcoquunt, aut ijs qui acidum ructant, ſit proſpiciẽdum. Eſt enim de his tractatio ad opus de tuenda ſanitate pertinens. hîc tãtùm earum cruditatum mentionem faciemus, quas febris ſubſequitur.

†ἀποῤῥέουσι, id eſt per poros exhalant.

Que-

Quoniam igitur diaria febris cruditates quæ cũ acido ructu ſunt, non conſequitur: quæ verò ex putredine humorũ oritur, ea quandoq; ſequitur, non ſine ratione in eã tractationẽ quæ de illis inſtituitur, diſtuli de his cruditatibus præcipere: ſed ne tunc quidẽ eo modo quo in ſanitatis tuendæ libris. In illis enim diximus quænã per ſanitatẽ agẽda ſint illi qui cruditate laborãt: hîc verò quænã in ijs febribus, quæ cruditati ſuperueniũt.

CAPVT VI.

DICTA *mihi fermè ſunt de diarijs febribus vniuerſa: quando qui ex bubone febricitant, medicos, quid ſibi ſit agendum, ne conſulunt quidẽ, ſed vbi tum vlceri quod bubonis occaſio fuit, tũ poſtea buboni ipſi proſpexerint, in remiſſione eius quæ inciderit acceſſionis, lauantur. Ac ſi quis tum diatriton vel nominet, omnes irrident: ſcholaſticumq; appellant: natura (puto) ipſa intelligentes id tranſmittendũ nõ eſſe, quod omnino non erit. Cenſentq; etiam in omnibus ijs quæ ſenſum fugiunt, tales debere eſſe medicos, quales ipſi ſunt in ijs quæ ſenſui apparent. Porrò in omnibus tales eſſe, nihil eſt aliud quàm intelligere quando ſit in tertio acceſſio futura, & quando futura non ſit. Quinetiam qui refrixerunt, aut vſti ſunt, aut fatigati, aut tale quippiã paſſi, poſtea verò febricitarunt: hi vbi in remiſſione talẽ †ſtatus quietem qualis erat per ſanitatẽ ſentiũt: ne tunc quidẽ eos qui diatriton nominent, ferre poſ-*

†In Græco eſt, εὐφορίας αἴσθησις.

poſſunt. Quod enim vſurpare ſæpe ſoleo, quemlibet priuatū qui ſecundum naturā ſe habeat, quouis ſophiſta veriores opiniones habere: hoc etiam in diuiniſſima iſtorum diatrito videre licet: vt quæ ab omnibus qui naturaliter ſe habent, ſit irriſa. Nuper enim è plebe quidā qui in ſplendida cœna prolixus ſibi epulis potuq; indulſiſſet, venit domū errabundus, ac manu deductus. Cùm autē ea quibus grauabatur, in ventriculo eius fluitarent, omnia ea euomuit: & per noctē quidem febricitauit. Dormiuit autē in magnam partē ſequentis diei. Poſtea ſurgēs, ac paululum inambulans, lauit riſitq; eum qui ſibi diatriton † manādā ſuaſerat. illo nanq; authore etiam poſtero die inediā tolerare debuiſſet. Vt autē (res ipſa monebat, & ipſe ſua ſponte faciebat) lotus & modicè cibatus, poſt ſomno deditus, eoq; inoffenſè fruens, manè ſurrexiſſet, ad conſuetaq; rediſſet, etiam in ipſa diatrito in qua eūm tolerare inediam oportuiſſet, ſi diatritarijs medicis paruiſſet, (ita enim eos per iocum eleganter nominauit quidam) & quidē cùm cœnatus iam ex conſuetudine homo eſſet: accedēs facetus ille riſum excitauit, cōmemorans quemadmodum eum qui tertio antè veſperi vomuiſſet, oportuiſſet etiā biduo inediam ſiccum ac † ſordiū plenā tolerare, ad horaſq; ſpectantem pro diatritariorū iuſſu decumbere. Sunt enim (arbitror) vel plebi nō obſcura, quæ † præter rerū euidentiā temerè audentur.. Atq; inde merito alios me-

† ἀναμένειν.

† ἄσης μεσὸμ. ἄση enī eſt ſordes, triſtitia, de trimētū, faſtidiū ex nimia ciborum repletione..

† Male legitur in impreſſ. πρὸ pro παρὰ.

medicos, alios Græcè logiatros, id eſt verbis tenus medicos eſſe dicũt. Quomodo enim nõ iure hac appellatione cenſeantur, qui ea neſciãt, quæ nemo è vulgo ignorat? Quomodo nõ meritiſsimè irridẽdi carpendiq; qui etiã cùm talia ignorẽt, Hippocrati ſe præponunt? Verùm illorũ ſtupiditatẽ ne Mercurius quidem ipſe cum Muſis ſanauerit.

CAPVT VII.

ABSOLVTA *verò in ijs naturis quibus amara bilis redundat, (in quibus ſcilicet elementũ frigidum vincitur à calido, & elementum humidũ à ſicco) de diarijs febribus diſputatione: ad aliud corporũ temperamentũ tranſeamus, quod nihil minus quàm ſuprà dictũ vitioſo eſt ſucco, in quo ſcilicet calidũ præualet frigido, & humidũ ſicco. Maximè enim omniũ putredinis morbis hæc intẽperies expoſita eſt, propterea quòd per ipſam ſanitatẽ proximè putredinẽ accedit: veluti tũ ex ſudoribus conijcere eſt, qui grauiter his olent, tum verò ex vrinis, deiectione, atq; etiã ipſa †reſpiratione. Etenim qualis eſt hircorũ talis eſt & talium naturarum temperies. Ideoq; prompta eſt ex qualibet occaſione, tum alijs morbis, tum verò febribus corripi. Nam qui hac intẽperie ſunt: cùm ſtipata cutis eorum eſt, effugere febrem non poſſunt. Sed nec cùm valentem cruditatem contraxerunt, aut peruſti [in Sole] fuerũt, aut tale quippiam aliud paſsi. Ac vitioſis quidẽ habitibus ſtipatio cutis plurimùm eſſe incommoda*

ἐκπνοῆς, i. expiratione.

da ſolet. Ideoq; quibus amara reddũdat bilis, non minus quàm qui ad putredinem ſunt proni, (σηπεδονώδεις, id eſt putredinoſos Græci vocant) febribus ijs quæ ex ſtipata oriũtur cute, patẽt. At ab nidoroſis cruditatibus, quæ humidæ & calidæ naturæ ſunt (quas modò putredinoſas propterea vocaui, quòd ſucci facillimè in ijs putreſcant) prõptius lædentur. Nam de obſtructione quid attinet dicere? quam idcirco maximè febres accendere diximus, quòd putredinẽ in ijs, †quæ non trãſpirãt, corporibus creet. Verùm de eiuſmodi febribus pòſt agemus. Sanè diariæ omnes promptiſſimè in iam dictis tẽperamentis accenduntur: idq́; ex qualibet earũ cauſarũ quas modò in amara bili vitiatis naturis retuli: curationemq́; perſimilem illis habent, ac in paucis omnino diſſidentem. Nam cùm hæ humidiores naturæ ſint, magis ferunt quàm illæ famẽ ſitimq́;. Itaque minus lædẽtur hæ, ſiquando fame per diatritarios crucientur: ſi modò libera ipſis trãſpiratio nõ deſit. Atq; idcirco balneũ hi, ceu quod cutim eorum laxet, vel magis, vel certè non minus quàm qui amara bili abundant, requirũt. ceu quod humectet, nõ requirũt. Quæcũque verò de eiuſmodi natura ſunt dicta, eadẽ de acquiſito habitu dicta eſſe cẽſendũ. Aliqui enim quibus boni ſunt naturaſucci, coëuntibus aliquando eodẽ tempore pluribus ſiccãtibus corpus calfacientibusq; cauſis, in amaræ bilis vitioſum habitum mutantur. Da enim veniſſe ho-

†Male legitur in impreſſis διαπνεόμενα, pro μὴ διαπνεόμενα.

hominem æſtatis tempore in regionem calidã & ſiccam. eſſe præterea eodem tempore ſtatũ cæli calidũ ac ſiccum, tum veſci eũ cibis calidis ſiccisq́; cogitare quoq́; ac triſtari, & vigilare, & iraſci, & quamplurimũ laborare. fieri autem poteſt vt idem homo per id tẽpus venere ſit vſus frequẽti, & in Sole, maiore ex parte verſatus, & medicamenta quæ ſiccent calfaciátq́; biberit: veluti aliqui Theriacen, nonnulli Ambroſiam, alij Athanaſiam. Scimus enim profectò medicamenta à iunioribus medicis eiuſmodi nominibus vocari. Cui ergo omnia iã dicta per æſtatam contigerunt, hunc neceſſe eſt calidum & ſiccum reddiderint, ac propterea eo habitu qui amara bili abundet: quãuis antea optimi ſucci fuerit. Itaq; etiam ex omnibus ſupra dictis cauſis facilè febricitabit. Ad eundem modum & ſi quis naturaliter boni ſit ſucci, ad locum temperatum incolat: ſi illinc ſe in alterum locum qui calidus ſit, & humidus, veris tempore transferat, idq́; ſtatu cæli calido humidoq́;, tum omni victus ratione calida humidaq́; vtatur: is quoque ſimiliter illis qui natura ſunt putredinoſa, tũ cæteris tentabitur morbis quibus illi, tum febricitabit non ſolùm alijs ſicuti illi ex ijſdem cauſis febribus, ſed etiam non minimè diarijs de quibus nunc inſtituimus.

CAPVT VIII.

CVM *verò octo intemperies in vniuerſum ſint, vt oſtendimus, opportuniſſima ad febres.*

bres eſt calida & ſicca. Ac niſi quis hanc, vt dictú eſt, cibet, ocyſsimè in ea mutatur diaria febris in acutam. Propinqua huic eſt, præſertim quod ad febrem attinet, quamuis ad alia ſit deterior, calida intēperies & humida. Tertia ab his intēperies eſt ſimplex illa in qua oppoſitio altera rectè ſe habet, vtiq; quæ ex humido & ſicco conſtat, in altera calidum exuperat. Quippe opportunior eſt hæc quàm cæteræ quæ ſequūtur, tum vt omnibus ſupradictis occaſionibus lædatur, tū vt ex diarijs in †pluriū dierū febres trāſeat. nihil enim alienū fuerit eas ſic appellare. Huic proxima eſt, quæ in calido & frigido debitū modū ſeruat, cæterùm ſiccum elementū habet humido præualēs. Ab hac deinceps media omnium eſt, ſcilicet quæ mediocritatē in vtraq; oppoſitione ſeruat. Quatuor quæ reliquæ ſunt intēperies, neque facilè febribus occaſione iam dictarū cauſarum patent: neque diaria tentatæ, ſi inediā tolerant, in plurium dierū febres tranſeunt: imò aliquæ ſaltē earum vbi redundantiam humorum † citra corruptelam contraxerunt, (contrahunt autē eiuſmodi intemperies aſsiduè) vtilitatem ex inedia ſentiunt: ac potiſsimū quæ frigida eſt et humida. Ab hac quæ humida eſt. Tertio loco quæ frigida. Quarto loco quæ ſicca eſt & frigida. Siquidem poſt diarias febres diſcuſſas vbi coactus quiſpiam nulla neceſsitate eſt mirificā diatriton tranſmittere, alia quidē nulla in frigidis temperamentis

†πολυημέρους.

†Male legitur in impreſſ. ἄνευ διαφορᾶς p ἄνευ διαφθορᾶς.

ex inedia febris excitabitur : lædetur tamen ipſe. ſiccus & frigidus corporis habitus quàmaximè: vt niſi longo tempore redire ad naturam qui ea ſunt intemperie, nõ poſsint. Cæterùm, ſi quod fortè fortuna his adſit acquiſititiũ humorum vitiũ, fieri poteſt vbi in fame & illoti per triduum cuſtodiuntur, vt ex diarijs in plurium dierum febres immigrent. At quæ ſicca quidem corporis natura eſt, ſed in altera cõtrarietate temperata: ea in longioribus inedijs gracileſcit magis, quàm quæ ſicca eſt & frigida. reficitur tamen facilius, cùm idoneum nacta eſt victum.

CAPVT IX.

ENIMVERO *eiuſmodi omnibus victus ratio alterãda eſt, multò profectò magis quã ijs de quibus primum omniũ eſt dictum. nẽpe calido & ſicco, itẽ calido & humido. Quippe qui frigidus & humidus natura eſt: quoniã calido ſiccoq; in vtraq; intemperie cõtrariè eſt affectus, cõtrario nimirum vtetur victu. Melius tamen eſt non abſoluto ſermone contrario dicere, ſed ex ſolius tẽperamenti indicatione: quando ex eo quòd eadem febri febricitant, non diuerſam, ſed omnino eandem ſortientur indicationem. Dictum nãque ſæpenumero iam eſt, id quod ſecundum naturam eſt, ſimilia ſemper poſtulare: quod præter naturam eſt, cõtraria. Siquidẽ quod naturaliter ſe habet, cuſtodire: quod præter naturam eſt, tollere oportet. Porrò febris omnis præter naturam*

eſt:

eſt:ideoq́; victus rationem humidam frigidamq́; exigit. Temperamenta verò ipſa, aliàs ſimilia, alias poſtulant cõtraria. Quæ enim vitio carẽt, ſimilia perpetuò: quippe quæ ſeruare expedit. Quæ vitiũ habẽt: veluti in opere de ſanitate tuẽda eſt dictũ, aliàs ſimilia, aliàs contraria. Idq́; merito accidit, cùm nec ad vnguem naturaliter ſe habeãt, (quomodo enim eſſent vitioſi?) nec prorſus præter naturam: quando qui ſic attemperati eſſent, perpetuò ægrotarent. Ergo ſimilia deſyderant, tum in alijs de quibus mox dicetur, tũ verò † in vlceribus omnibus. Monſtratũ enim id ſæpenumero iã in ſuperioribus eſt. Contraria verò, in eo victu qui per ſanitatẽ adhibetur: veluti de ſanitate tuẽda docuimus. Sed neq; hæc perpetuò, ſed tũ cùm corrigere intẽperiẽ eorũ ſtudemus. Quippe duplex nobis in ijs, qui ſani ſunt, finis proponitur. Nempe vel corpus ſanum in priſtina eius tẽperie tueri, vel etiam hanc meliorem reddere. Sic igitur arbitror in ijs qui diaria febri laborant cibandis, vel vni febrili affectui contrarium, vel etiam ipſi laborantis intemperamento deſumam. In ea tamen natura quæ haud dubiè in medio tẽperamento eſt, ab ipſa febri contrariorũ indicatione accepta, eatenus humidum frigidumq́; victum adhibebimus, quatenus † ſiccius calidiusq́; quàm antè iam redditũ corpus apparet. Verùm hoc tum perſpicuum, tum † indubitatum eſt. Reuertamur autem rurſus ad intẽperatas naturas.

† In antiq. legit κατὰ τὰ ἡλκωμένα, non κατὰ τὰ ἕλκη.

† αὐχμωδέστερον.

† In impreſſ. male legit εὐζήτητον, pro ἀζήτητον.

Nam quoniā eas(ſicut de ſanitate tuenda eſt proditum)licet & quales accepimus ſeruare, licet & ad melius transferre:ſatius arbitror eſt,cùm planè valent,non cùm ægrotant,vel de ſe querũtur,victus illis rationē mutare. Gaudēt enim naturæ conſuetis ſemper: vt & Hippocrates euidētiſsimus argumētis in libro de acutorū victu adſtruxit, & in omnibus qui ſe ſecūdum naturam habent,manifeſtè apparet. Quòd nanq; qui ſibi iam diſplicent, extra cœtum eorum qui ſecūdum naturā ſe habent,ſint ponendi:id nemo qui compos eſt mētis,dubitet.Cæterùm,ij an præter naturam ſe,an non naturaliter ſolùm habeāt, id vtique quis æſtimandum duxerit. Atqui ſi ex ipſa conſuetudine indicationem aliquam ſumi conueniet:ſi quidem multo iam tempore intemperatas naturas contrario victu ei quæ vicit intemperiei cibauimus,ita etiam & cùm parum ex ſentētia ſe habent,faciemus.Sin minus,quæ ſimilia temperamento ſuadet indicātionem præferemus.Ita verò & Hippocrates mihi ſentire videtur,vbi ait: Humidus omnis victus febricitātibus eſt idoneus: » potiſsimum autem pueris, & alijs qui ita cibari » ſunt ſueti.Febricitantibus enim inquantum febri » *citant, ex ipſa contrariorum indicatione humidus victus conducit: pueris ex ſimilium. Eodem autem modo & eam quæ à conſuetudine præbetur,quo eam quæ ab ætate datur, accepit. Nam & ætas cùm ex ijs ſit, quæ natura nobis inſunt,*

ſi-

ſimilem ſibi victum poſtulat: & quæ à conſuetudine indicatio ſumitur, ſic ſumpta eſt, ſicut ea quæ ab ætate. Quippe ſeruare quoq; hanc iubet, perinde ac proprium ætatis temperamentum. Itaq; etiam nos tum ex omnibus quæ circa ægrum ſpectantur, eius quod conducit inuentionem moliri: tum quando indicationes omnes ſecum conſentiant, & quando inter ſe diſſentiát, inſpicere ſemper conueniet. Omnibus enim conſentientibus, vnam prorſus victus ſpeciem conſtituemus. Diſſidentibus verò inter ſe, quæ valentiores, ac plures ſint, præferemus: ita vt victus ſpecies quam hæ præſcribant, præferatur: ſic tamen vt ne contraria ſit neglecta. Porrò prælatio hæc aliás vtriſque in vnius auxilij materiam miſtis perficitur, aliás ſeorſum ſumptis. Ac communis quidem hæc ratio eſt omnium quæ inter ſe complicatæ ſunt, contrariarum indicationum. Quomodo autem hanc ad vſum conferre oporteat, cùm aliquando ipſi morbi coëuntes ſint contrarij, aliquando morbus vnus ſit, ſed qui contrariam indicationem ſubijciat, aut naturali laborantis temperamento, aut ei quod nunc acquiſierit: præterea ætati, & conſuetudini, & regioni, & anni tempori, in ipſa particulatim tractatione oſtendã. Nunc ergo cùm propoſitum nobis hoc loco ſit vnicuiq; memoratorũ intemperiei generũ idoneũ inuenire victum: cõmunis quẽ cepimus methodi modus, veluti ſub exẽplo examinetur. Pone enim

correptos febri eſſe duos homines, in regione natos educatosq́; temperata, nunc in ea nõ eſſe, imò alterum in calida, & ſicca: alterum in humida, & frigida. Præterea, eoſdem diuerſo eſſe, tum temperamento, tum natura, tum conſuetudine, tum ætate: etiam ſub diuerſo (ſi placet) & anni tempore, & ſtatu cæli ægrotare: ſic vt alter calidus ſiccusq́; natura ſit, ac tali victus rationi in totum inſueuerit. præterea iuuenis ſit, et hyeme ægrotet, idq́; in humida & frigida regione, ac ſtatu cæli ſimili. Alter humidus & frigidus, ſimili victu aſſuetus, tum puer ætate: ac æſtate, in calida ſiccaq́; regione, ac ſimili cæli ſtatu laboret. Quænam igitur in vtroq; horũ ſunt indicationes? Nempe quæ à febricitando ſumitur, cõmunis amborum eſt: ac quæ refrigerent, & humectent, deſyderans. Reliquorũ nulla eſt præterea cõmunis. Siquidẽ priori & propter naturã, & propter ætatẽ, quæ ſimili ſibi victu fuere aſſuetæ: ſiccioris calidiorisq́; temperamẽti cibus idoneus eſt. Idemq́; propter et anni tempus, & ſtatũ cæli, & regionem conuenit. Non enim quæ ab his ſuppeditatur, indicatio ſimilia deſyderat: ſed contraria. Alteri ex propoſitis, propter ætatem, & naturam, & conſuetudinẽ, ſimilia ipſis exhibenda indicantur, propter ætatem quidem humida, modiceq́; calida, propter naturam, & conſuetudinem humida, & frigida. propter regionem, & anni tempus, & ſtatũ cæli, contraria: quæ et ipſa nimirũ ſunt tanto temperatis frigi-

ſrigidiora & humidiora, quanto regiones ipſæ ſunt calidiores temperatis, & ſicciores. A conſuetudine enim ſemper eſt indicatio ſimiliũ, quoad ſcilicet ægrotant homines. At ab ætate, natura, regione, anni tempore, & ſtatu cœli, vbi temperata hæc ſunt, ſimilium ſemper † præſidiorum eſt indicatio, ſiue valeant homines, ſiue ægrotent. Cõtrà, ab intemperatis anni tempore, ſtatu cœli, & regione, contrariorũ eſt indicatio. Cæterùm, ab ætate & natura non abſolutè, ſed cum conſuetudine. Porrò, nihil in contrarijs indicationibus tam conuenit expendi, quàm magnitudinẽ † eorum quæ ad indicationem coïerunt. Quam vtique in libris de ſanitate tuenda duplicẽ eſſe oſtẽdimus. Alterã quæ ex ipſorum, quæ indicãtur, dignitatibus cẽſeatur. Alteram quæ ex ipſorũ (vt ſic dicam) proprijs ſubſtantijs ſpectetur. Quas ex conferendo cũ mediocri, & quod ſecundum naturã eſt, accipiendas eſſe teſtati ſumus. Niſi enim ita quis indicationũ poteſtates examinet, nequeat ſanè menſurã victus inuenire. Cùm enim refrigerandum humectandumq; eſſe febris perpetuò indicet, reliquorũ verò quodq; prout dictum eſt, vbi concors eorum indicatio eſt, nullũ exhibetur negotiũ. vbi diſcors, pro pluribus ac potioribus formari victus ratio debebit. Siquidẽ in modo propoſitis, ex eo quòd febricitant, cõmunis refrigerantiũ ac humectantiũ indicatio præſtatur: non tamen ex cæteris. Sed cuius tum ætas, tum temperamentum, vnà cum

† Codex antiq. legit βοηθημάτων καὶ διαιτημάτων hoc eſt præſidiorũ & rationis victus. In Græ. aũt impreſſ. eſt tantũ διαιτημάτων, id eſt rationis victus.

† In antiq. legit συμφερόντων, id eſt eorum quę cõferũt.

cõſuetudine, tum regio, tum anni tempus, & cæli ſtatus, humectantia refrigerantiq́; exhibenda indicat: hunc haud dubium eſt non ſolum humectandum refrigerandumq́; eſſe, ſed etiam nec leuiter hæc, nec vtcunque facienda eſſe, imò planè magnopere ac vehementer, omnibus ſcilicet indicationibus idem dictantibus. Cuius verò reliqua omnia refrigerantẽ quidem humectantemq́; victum, quemadmodũ & febris non indicant, ſed contrariũ ipſi, calfacientem ſcilicet et ſiccantem: vtique ambiguitas pugnaq́; indicationũ inter ſe oritur. quo caſu magnopere opus eſt, tum numerũ indicationũ, tum magnitudinem ſimul conferas. Quippe quæ à febri ſumitur: ea reliquis, quando omnes contrariũ faciendum præſcribũt, numero quidẽ inferior eſt: magnitudine tamẽ quæ ex dignitate, aut poteſtate, aut quomodocunq; appellaſſe libet ſpectatur, vtiq; ſuperior eſt potiſſimũ ſi longè à natura receſſit. Quippe duplex tum magnitudo illi accedit, & quæ ex febris genere prouenit, quæ omnibus eſt cõmunis: & quæ propria, ſuaq́; ipſius eſt. Siquidẽ & quia febris, plus cæteris omnibus ſolicitos nos habet: & quia prætequã quòd febris eſt, etiã magnitudo illi notabilis acceſſit: idcirco contrarias indicationes inducit, atque obũbrat. Sin parua fuerit, fas eſt reliquas omnes vnà coniunctas cũ ea conferri, atq; expendi. Ac ſi quidẽ pares videantur: neq; febris indicatio præferretẽ, ſic vt humectandũ et refrigerandũ ſit: neq;

etiam

etiam reliquorũ,ſic vt calfaciendũ ac ſiccandũ ſit: imò media victus ratio vbi ita ſe corpus habet, eligenda erit. Sin altera indicatio exuperet, tantũ receſsiſſe à tẽperato & medio victu par eſt, quãtum ea quæ pollẽt,ſua contraria ſuperãt. Ergo tũ exercitatũ in his omnibus, tum natura prudentẽ eſſe medicũ conueniet: quò cuiuſq; indicationis poteſtate diligenter conſyderata, omnibusq; inter ſe collatis, vnã idonei victus ſummã, quæ laboranti ſit cõmoda, comparet. Ac diariarũ quidem febriũ indicationes ex his generibus capiũtur: raroq; accidit ſi alicubi à laborãtis viriũ modò: cùm febriũ quæ pluribus diebus affligunt, indicationes, tum viriũ reſpectũ neceſſario adhibeãt, (non enim leue in conſiliũ eſt, quod à viribus petitur) tum cauſarum quæ ipſas excitãt: exceptis tamẽ hecticis, vtpote quas nulla accendit cauſa: quemadmodũ nec corpus id quod iam habitu calorẽ ignis in ſe ſuſcepit, ſiue id lapis, ſiue lignũ ſit. Illud nanq; commune cũ diarijs habẽt, quòd videlicet nõ amplius fiãt. Differũt autẽ in eo quòd diariæ in leni (vt ſic dicã) affectu (κατὰ σχέσιν Græci vocãt) calorẽ habẽt: hecticæ in habitu, qui ægrè ſoluatur. Licet etiã dicaseam quoq; quæ a viribus ſumitur indicationẽ, tum in reliquis omnibus morbis, tũ in diarijs febribus ſemp adhiberi: nobis tamẽ in præſenti diſputatione opus ea nõ eſſe: propterea quòd ex prima quidẽ ratione nõ indicet, ex accidẽti verò indicet. de eo verò accidenti in ſequentibus diſſeremus.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curãdis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER IX.

Quæ in IX. Methodi medendi libro habentur.

Quæ ſit vtriuſque generis febriũ ſynocharũ generatio, & qua methodo curandæ ſint.
De indicatione q̃ ab ægrotãtis virib⁹ ſumẽda eſt.
Quo pacto à cõſuetudine indicatio ſumi debeat.
Oẽs in vniuerſũ curatiuos febriũ ſcopos enumerat.

CAPVT I.

DIARIARVM ô Eugeniane *curationem, in libro qui hunc præcedit, expoſui, totius propoſiti operis octauo. Eſt autẽ huius febriũ generis vnica acceſſio, vno plurimum die ex ipſius ſaltem natura circunſcripta. Quippe quæcunq; , vel per medicorũ ignorantiã, vel ægorum intemperantiam, vel miniſtrantiũ errorem in eiuſmodi febribus commiſſa, in aliud ipſas genus transferunt, hæc ſuæ naturæ ſpontè non incidunt. Non enim eſt profectò mirum, ſi per ea quæ delinquuntur, non ſolùm porrigatur, aut in aliud genus tranſeat morbus quiuis, ſed etiam cùm prius non eſſet, nunc excitetur. Nam cùm ijs qui integri ſunt delinquere non ſit tutum: haudquaquam id ægris ſine diſcrimine contingat,*

tingat,

tingat. Reliqua verò cùm ſint genera duo: (veluti in libro febrium differentijs eſt oſtenſum) alterū ex humorū putredine naſci docuimus: alterū quod iam ſolidas animalis particulas occupauit, hecticum nominant. Tranſeunt ſæpe autem diariæ febres, veluti antè oſtendimus, in vtrunque genus, niſi quis eas commodè tractet. Veluti autem in cæteris rebus omnibus quæcunq; vno genere comprehenſæ ſocietatē in naturis habent, ac propterea mutuò in ſe tranſire valent, tertia quædā formula in tranſitu ipſarum exiſtit, quæ neutrius extremitatum formam planè exhibet: ita nimirum & in diariarū febriū tranſitu imagineris licet alterū quoddā genus in tranſitu exoriri, quod neutri extremitatū ſit idem. Ac primū quidem de hoc differendū eſſe mihi videt̄: quo ſicuti reliqua etiā ipſum tū protinus noſcatur cùm incidit, tū ſic inhibeatur in primo ortu, ne aut ægrè ſanabile, aut inſanabile, poſtquā auctum eſt, euadat. Cæterùm, mediū id cum inciderit, nec noſſe ij poſſunt, nec ſanare qui extremitatū quarum eſt medium, ſpeciem ignorant. At tibi qui præſertim non ſolū diariarū, ſed etiam reliquorū duûm generū notas intelligis: vbi vel diariarū notæ aliquatenus ſunt alienatæ, vel reliquarū notæ ſimul apparēt, haud difficile fuerit iam tranſitum ſuſpicari. Ergo ex aduſtione, cruditate, laſſitudine, vigilia, †animi perturbatione, vel bubone †qui ex euidēti aliqua ſit cauſa, nunquā ad tertiū vſq; diē progredietur

† ἢ πάθεσι ψυχικοῖς.

† Ita legunt ant q. codi. Græc. locus enim iſte ĩ impreſſ. eſt corruptus.

febris

febris acceſſio, niſi qui delictũ citra laborantem ſit. At quibus ſtipatio febris occaſio eſt, ijs etiam vltra hos porrigi acceſſio poteſt. Nam quoniã ſtipatio, vel obſtructis exilibus meatibus, vel conniuentibus, vel etiã corpore ipſo immoderatius denſato accidit: merito (arbitror) diximus ex frigore & balneis quæ vel contactu refrigerẽt, vel facultate. præterea pharmacis ſimilis generis. pari modo ijs quæ cutim ſiccẽt, veluti Sole feruẽte, nec minus etiam ijs quæ denſent, veluti dura cũ ijs quæ frigefaciant frictione, et detineri intra corpus ceu fumida fuliginoſaq; excrementa, & ab ijs febrẽ accendi: verum ex his denſantionem quandã corporum ipſorũ fieri, ac veluti exiguorum meatuũ conniuentiam: obſtructionẽ verò vel propter glutinoſos, vel craſſos, vel copioſos ſuccos incidere: quinetiam febres quaſcunq; vel cõniuentia meatuum vel recens corporum denſatio excitant, has & deſiſtere poſt primam acceſſionẽ, ſi quis rectè eas tractet, et verè diarias tũ eſſe, tum appellari. at quæ ex obſtructione creantur, ſi hæc puſilla ſit, ſolui ipſas quoq; ſimiliter vt alias diarias, ſi quis eas legitimè ſanet. Sin valenter impacti humores ſint, ſic vt valentius aliquid quod eos eximat deſyderent: eas febres porrigi vltra vnum diem neceſſe eſt, ac diariarum febriũ genus videri egreſſas. Quomodo enim dici vltra diaria febris poteſt, quæ in tertiũ vſq; diem extenditur, quãdo ex ipſa nominis ratione in ſecundo eam deſiſtere par erat?

erat? Dictũ enim ſuprà eſt vigintiquatuor horas eſſe ſic appellatæ diei ſpatiũ: vtiq; vt cum nomine diei, nox quoq; vnà comprehendatur. At ſi neque humor putreſcens ſubſit, nec corpus ipſum febrilẽ calorem, vt habitũ ſuſceperit: à duobus generibus diuerſum ſit. Aut ergo aliud præter tria iam dicta genus eſſe in prima febrium diuiſione dicendum eſt: aut appellatione pro nihilo habita diarias ipſas nominare oportebit. Neque enim profectò de ſubſtantia ipſa talium febrium eſt diariæ vocabulum. Verùm conuenienti nomine deſtituti, clarioris ſimul breuioriſq; doctrinæ gratia, ab eo quod ſæpius eis accidit, nomen indidimus. Ac natura quidem eadem his eſt quæ diarijs, nomen autem non idem.

CAPVT II.

SIQVIDEM *in quibus vna acceſſio ab initio ad finem perpetuò manens, in multos dies porrigitur: eas febres ſynochos, id eſt continentes appellant: non illi quidem Græco nomine vſi, cæterùm ſolœciſmũ cõmittendum potius rati, quàm formam ipſarũ ſine nomine linquendum. At non ſicuti idea vna eiuſmodi febrium eſt, à qua ſynochos eas nominant, ita & natura ſimplex vnaq; eſt. Quædam nanque earum manifeſtam habent putredinis notam, quædam prorſus non habent, quas nimirum ex diariarum febrium genere eſſe diximus. Cùm enim acceſſionis † remiſsio ex feruentium humorũ tranſpiratu contingere ſoleat,* παῦλα.

non

non tranſpirant autem in vehementi ſtipatione: neceſſe eſt multorum dierum fieri acceſſionem. Igitur vbi in tali febri nulla ſubeſt occaſio, quæ alterius acceſſionis principium excitet, vltra hoc quòd multorũ dierum febris eſt, nec inuaſionem alicuius † febrium ſignificationis facit, ſed permanet ab initio ad finem vna febris, quæ nec quotidianæ, nec tertianæ, nec quartanæ † notam præſerat. Cæterùm cùm me audis dicentem, vbi vehemẽter ſtipata corpora ſunt cohiberi intra corpus febrilem calorem: non ita factam prorſus denſitudinem putandum eſt, vt nullum ex ijs humoribus qui tenuati admodũ ſint, effluere foras ſinat: cùm nec ſi de oſſibus ita dixeris, id verum ſit, nedum carne & cute. Verùm cùm à feruentibus humoribus vapor attollatur plurimus, effluat autem foras exiguus: hunc qui relictus eſt, febrem ſeruare eſt neceſſe. neque id modò propterea quòd ipſe manet, ſed etiam propterea quòd quæ proxima ſunt, adurit.

CAPVT III.

QVONIAM igitur ex duobus his ſeruari febris poteſt, & quòd totus vapor non tranſpiret, & quòd idem vapor ea quæ contingit, etiã excalfaciat: neceſſe eſt treis eſſe in ſynochis febribus differentias: nempe vel pari permanente magnitudine ea, † quam in prima acceſſione ſummã habuit, vel adijciente ſemper exiguũ aliquid, diminuentéve: atq; hæc vel æqualiter faciente.

† ἐπισημασίας, i. principij acceſſionis. ſic Gale. explicat cõmẽtario in aphoriſmũ 1. libri 2. & in lib de morbor. tẽporib. Sed deteri⁹ ĩ hac voce labĩt Leonicenus in primo de differ. feb. ca. 3. circa dimidiũ capitis quẽ locũ reſtituim⁹.

† ἐπισημασίαν.

† τὸ κατὰ τὸν πρῶτον παροξυσμὸν

ciente, vel inæqualiter. Ac ſi quidē quod accenditur, et quod tranſpirat par fuerit: nec augeri, nec minui febrilis calor cernetur: ſed perinde ſibi ſimilis permanebit, ac ſi nihil illi adijceretur, aut demeretur. Quippe ad æqualitatis cuſtodiam, nihil intereſt ſerueturne eadem aſsiduè ſubſtātia: an ei quæ vacuatur, par ſit ea quæ adijciatur. Verùm ſi altera earum vicerit, vtiq; ſi quæ vacuatur: minui febrem neceſſe eſt. Sin † *quæ adijcitur, omnino increſcere. Sed nec illud ſanè quēquam latet, quòd cùm ex febribus altera magis minúſve quàm altera, tum augetur, tum minuitur, id ob exuperantiæ imparitatem neceſſariò accidat. Nam vbi aliàs ampliore menſura, aliàs minore vel febrium generatio, vel tranſpiratio exuperat, nec ijs quæ augentur omnibus par eſſe auctio, nec ijs quæ minuuntur demptio omnino poteſt. imò plurimam eſſe, tum exceſſus, tum defectus differentiam eſt neceſſe. Atque vnum quidem hoc (ſiue genus, ſiue ſpeciem, ſeu quiduis aliud appellare libet)* συνόχων, *id eſt continentiū febriū eſt, quodq; ex eadē cū diarijs natura cōſtat. Alterū eſt vbi in omnibus vaſis, ac potiſsimū maximis æquabiliter ſucci putreſcūt. Eiuſmodi febriū in gracili et frigido, corpore neutra cōſiſtere ſolet, ſed plurimū in ijs qui ſanguine abundāt, & corpulentis gigni cernuntur: quādo nec obſtructio citra putredinē excitare febrē valet, niſi id quod tranſpirat, & copioſum ſit, et calidū: nec humorū putredo in omneis*

quæ

πυρετὸς ἴσχει ἀκμάσας, i. quam in prima acceſsionis vigore febris habuit.

† In antiq. vtrobiq; habet non προσιθέμενον, ſed προγινόμενον.

quæ inter inguina & alas interſunt venas, æquabiliter ac citò porrigi in frigido habitu poteſt. Debent enim quæ putreſcunt, tum calida humidaq́; eſſe, tum verò difficilem tranſpirationem habere. Eoq́; fit, vt nec in frigida ætate, nec in frigido corporis tẽperamento, ſiue id ab initio conſtitit, ſiue modo frigidum ſit factum, continens excitetur febris: ſed nec in gracilibus, vel qui raro ſunt corporis habitu. Imò tum ætate, tum natura, tum acquiſitio temperamento, quæ calida ſint, ac præcipuè ſi & carnoſus, [& bono] ac multo ſanguine affluens, & denſo corpore æger ſit, aut etiã calidis excrementis refertus. Proinde fit, vt qui ita febricitant, his et pulſus maximus ſit, et æqualis, & vehemens. quibus etiam arteriæ † habitus, nec durior quàm pro natura eſt, nec mollior: celeritatis tamen frequentiæ: quæ eò peruenit, quò febris ipſa magnitudinis. Atque hæc quidem ambarum ſunt communia. alteri verò priuatim putredinis inſunt notæ: idq́; tũ in lotio, tum pulſu, tum caloris ingrata qualitate.

[Nõ eſt in Græco.

† σύστασις idest cõſiſtentia.

CAPVT IIII.

Ac tibi exempli cauſa redigam in memoriam adoleſcentes duos, quos vnà mecũ vidiſti. Erat alter eorum liber, & palæſtræ peritus. alter ſeruus, haud inexercitatus ille quidem, cæterùm in palæſtra parùm † vehemens, nec tamen ad quotidiana quæ ſeruum deceant, tum exercitia, tum opera tractanda, non idoneus. Porrò

† δεινὸς idest verſatus, ac tritus.

liber

liber continenti citra putredinẽ febri laborauit. ſeruus continenti cum putredine.horum vtrique quænam ſit adhibita curatio,non intempeſtiuum dictu nunc arbitror,quandoquidem in exemplis exercitari quiduis diſcentes maximè expedit.Neque enim ſatisfaciunt ad exactã cognitionẽ vniuerſales methodi. Sunt autem exemplorũ ea pro potioribus habenda,quæ ipſi oculis vſurpauimus: quando ſi omnes qui docere ſcribereue aliquid ſunt aggreſsi,ea prius operibus oſtendiſſent:prorſus paucula quædam falſò dicerentur. Nunc verò plerique alios docere tentant,quæ nec ipſi vnquam fecerũt, nec alijs oſtenderunt.Cætera vulgus medicorum nihil miri eſt,ſi contemptis bonis moribus,opinioni ſapientiæ magis quam veritati inhiat. Verum non ſic fuit ratio noſtra. Non enim heri,aut nudiuſtertius,ſed ſtatim ab adoleſcentia philoſophiæ ſtudio capti, primum nos ad eam contulimus. Mox patris euidenti inſomnio moniti ad medicinæ ſtudiũ excolẽdum venimus, ac per totam vitam operibus magis quàm verbis vtrique ſtudio incubuimus. Quo minùs mirũ eſt,ſi in quo tempore alij totam vrbem ſalutando luſtrant,& cum diuitibus cœnant, ac eoſdem comitantur,hoc omni ſedulò nos laborantes, primùm quidem omnia quæ veteribus pulchrè ſunt inuenta,didicimus:mox eadem opere tũ indicauimus,tũ exercuimus.Ergo qui palæſtræ peritus iuuenis erat , vbi febricitare hora prima noctis

† συςάσις id eſt cōſiſtentia.

cœpiſſet, poſtridie eum manè circiter horam diei tertiam vidimus. Cùm autem inueniſſem febrem admodum calidam, ſed pulſus æquales, & maximos, & celeres, & frequentes, & vehementes, tū caloris qualitatem quæ tactum minimè morderet, iam verò & vrinas tum † craſſitudine tum colore à naturali habitu non multùm alienas. audiens præterea hominē circiter triginta dies exercitationis conſuetudinem intermiſiſſe, pridie tamen exercitaſſe ſe vehementius, cæterùm nō multùm, ſumpſiſſe autem ſolitos cibos, atq; eos concoxiſſe, quamuis tardè & ægrè, vtpote cùm febris veſpere occupaſſet, cū interim rubicūdus plenusq; homo appareret, atque etiam plenitudinis ſenſum ſe percipere diceret, faciente interim quodam eorum qui aderant, de vena ſecanda mentionem, viſum nobis eſt eius auxilij conſyderationem in aliud tempus remittere, ſimul vt certius ſciremus cuius generis febris eſſet, ſimul neceſſariò propter eam, quæ præceſſerat, concoctionis tarditatem. Cùm autem veſperi ſimilem vigorem tueri febris eſt viſa, ceu nihil ſenſibiliter remittens, ſuſpitio iam erat ſynochon eſſe, hancq; ex obſtructione, & ſanguinis abundantia, & præ carnis copia ſtipatione. Ac cùm parem magnitudinem per totam noctem febris ſeruaret, poſtero die viſum eſt medicis omnibus, qui eum inuiſerant, ſanguinem eſſe mittendum. Diſcordia verò orta de tempore, & vincentibus qui id in ſequentem diem differendū ſuaderent,

ſuaderent, febris per totum eum diem euidẽter viſa eſt vigorem ſuum augere. Mox tertia ſequente nocte, alia quidem acceſſio minimè incidit, quæ primæ ad portionem reſponderet: erat tamẽ æſtus ipſe laboranti intolerabilis: vrgebatq; tum tenſio totius corporis, vtpote repleti: tum capitis pulſatio: atque ob hæc grauis vigilia: iuuene in aliam aliàs ſe figuram iactante. Itaque cùm vltrà ferre non poſſet, hora noctis circiter octaua mittit ad me miniſtrum, rogatq; ad ſe ocyus veniam. Ipſe annuo, atque ab eo: inuenioq; febrem calidiſſimam, pulſumq; qualem prædixi. Quoniam autem nec in hoc, nec in lotio, nec in ipſa caloris qualitate indicium aliquod humorum putreſcentium apparuit: optimum factu viſum eſt venã incidere, antequam putredo inciperet. Auſero itaque ab homine eo vſque de induſtria ſanguinem, quoad animo linqueretur: maximum planè vbi valentes vires ſunt, † continuæ febris remedium. id quod tum ratione, tum experientia didici. Primũ (nanque in contrarium ſtatum agitur corpus) celerrimè ex animi defectu refrigeratum. Hoc verò nemo inuenire poteſt neque quod ipſis ægris, neque quod naturæ quæ animantes gubernat, iucundius vtiliusve ſit. Poſtmodum in eiuſmodi corporibus, neceſſariò ſuperuenit alui deiectio, nonnunquam etiam bilis vomitio. Quas res ſtatim à toto corpore madores ſudorésve excipiunt. quæ nimirum omnia cùm huic quoq; contigiſſent,

† πυρετῶν συνόχων, eſt in Græco, id eſt febriũ ſynocharũ ſeu cõtinentiũ. q̃ à continuis appellatis quãtum differant oſtendit Galen. de diffe. feb. ca. 2. vide infra cap. 10. & in lib. 11. ca. 5. & 6.

tigiſſent,protinus febrem extinxerunt:ſic vt quidā ex iis qui aderant,iugulaſſe me febrem per iocū diceret.vnde omnes riſimus.Verùm quò narrationē omnem abſoluā,nihil mali erit paucula addidiſſe:Poſt duas nanq; à ſanguinis miſsione horas paulo nutrimēti dato,ac iuſſo quieſcere,diſceſſi. Quinta verò hora reuerſus, tam profundo ſomno indormientem inueni,vt tāgentē me prorſus nō ſentiret.Cùm verò & miniſtri adeò illi altum ſomnum fuiſſe dicerent,vt nec cùm madores eius abſtergerent,expergiſceretur:ſuaſi ita facerent eſſe nāq; hominē iam prorſus à febri liberū. Reuerſus autē & decima rurſus hora,etiā tunc dormientem inueni. Egreſſus autē iterū ad alios viſendos ægros,redeo hora prima noctis, non tamen vt antè tacens,ſed voce de induſtria ſublata, quò ægrum à ſomno excitarem.Quod cùm ita accidiſſet,vbi ſolo ptiſſanæ cremore ipſum nutriui, abii.Cuius modum poſtero die augens, tertio lauatum dimiſi.Ac quæ ad hunc pertinebāt infirmum,ita ſunt geſta.Quæ verò ad alterū, nunc dicā.Is cùm toto die multùm laboraſſet, deinde lauatus paucula comediſſet,cœpit nocte febricitare, totū etiā cōtinuans ſequentē diem.Hunc nos poſt ſecundā noctē vidimus in cæteris quidē omnibus iam dictò inueni ſimiliter affectum:verùm putreſcentium humorum euidentes præbentem notas. Itaque vena quoque huic protinus inciſa, vſque ad animi defectum vacuauimus. Poſt id,idoneo inter-

interpoſito ſpatio, cibauimus primùm mulſa, deinde vna interpoſita hora, ptiſſanæ cremore. Atq; hæc omnia intra quintam acta ſunt horam. Cùm autem ſimilis ſibi perſeueraret febris, ſynochon eam fore ex putredine expectauimus. Itaque accidit. Quippe cùm eam ſecunda noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiæ diei acceſſionẽ, futuráne eſſet, an ſecus, diligenter obſeruare volebamus: cuius in ſeptimam horam noctis ſuſpitio erat. Itaque cùm ſummo mane ſuperueniſſem, inueni quod expectaram. Nam nec tertiana inciderat acceſſio, febriſq; remiſſior paululò quàm veſperi fuerat, apparuit. Vt autem rurſus hominem meridie vidi, erátq; iam certiſſimum & febrem decreuiſſe, & ſynochon febrem eſſe, ſed quæ [aſſiduè] decreſceret: ſatius viſum eſt tum quoque hominem ſimiliter nutrire. Quarta verò exacta nocte, manifeſtè minor etiam quarto die erat. Quo rurſus quoque ad eundem modum homine cibato, aduertimus tum illo die toto, tum quæ hunc ſecuta eſt quinta nocte magnitudinem remittere, ſic vt quinto die liquidò planè appareret minor eſſe febris quàm antè. Itaque ad portionem minuentis ſe febris, vrinæ quoque concoctio proceſſerat. Eratq; haud obſcurum ſeptimo (id quod factum eſt) finiendam. Hanc igitur planè continentem ex humorum putredine febrem, & quæ aſſiduè decreſceret, vidimus. Multas verò alias continentes conſpeximus: quarum aliæ creſcentes, aliæ

ſimilem tenorem ſeruantes erant. Illas ἐπακμαστικὰς, has ἀκμαστικὰς vel ὁμοτόνους Græci vocant. Aliæ, ſeu quam modò memorauimus, decreſcentes, quas παρακμαστικὰς dicunt. Aliæ rurſus in primo die putredinis notas habuerunt, aliæ in tertio, aut certè ad ſummum quarto: idq́; aliàs medicorum ipſorum inſcitia, qui ſanguinem nõ miſerant: aliàs laborantium ipſorum timiditate. Siquidem eorum qui ex ſola obſtructione febricitarent, nemo in putredinis febrem incidit, qui prius ſanguinem miſerat. Quem, vbi valida virtus ſubeſt, & ætas permittit, vſque ad animi defectum mittere expedit. Vbi horum alterum non ſatis reſpõdet, tutius eſt quantum ſatis viſum fuerit, tantum principio detrahere: quod defuit, iteratione ſupplere. Etenim hoc præſidio omiſſo, qui ita febricitant, in ſummum diſcrimen veniunt: niſi ſi eos vel virium robur, vel largum ſanguinis profluuium, vel ſudor copioſus ex manifeſta pernicie eripiat. Et tamen nonnulli ex medicis ſunt: qui tametſi manifeſtiſſimè vident naturam ſanguinis profluuio non paucos eorum qui ſic periclitentur, ſeruare: tamen ſanguinis miſſionem fugiant, nullam nec experientiam nec veram rationem ſecuti. Cæterùm hos mittamus, diſputato præſertim contra illos abundè vno integro libro, qui eſt de ſanguinis miſſione contra Eraſiſtratum ſcriptus. ipſi verò ad propoſitum reuertamur.

CAPVT V.

ERAT verò in præſenti diſputatione propoſitum de ijs febribus diſſerere, quæ ex ſtipatis per obſtructionem meatibus oriũtur. Quas, ſi ſine putredine conſiſtãt, ex diariarũ eſſe genere dixi. Sin ijs putredo aliqua vel ab initio ſtatim, vel poſtmodum ſuperueniat: vbi in omnibus venis, ac præcipuè magnis ea conſtitit,† continuas excitari febres. vbi in vnica animalis parte, † acceſſiones quæ certo ambitu repetãt. Verùm de his poſtea. Quòd autem & his arbitror, & ter, & ſæpius, iterumq́; dicendum eſt: qui ita laborant, ſi rectè curabuntur, ijs ſanguinis miſſio eſt adhibenda, quando quibus corpus ex ſuccorum abundantia inhabile ad tranſpirationem iam redditum tã tum caloris congeſſit, vt inde iam febricitet: ijs tantum ſanguinis eſt detrahendum, quantum vires tolerant. Pro certo quoque habendum, niſi ijs qui hoc per naturam ſunt habitu, id adhibeatur præſidiũ, fore vt vel ſuffocentur, vel certè syncope prehendi omnino periclitentur, niſi (vt dictum eſt) eos vel virium robur, vel plurimus ſudor, vel largum ſanguinis profluuium, à morte vindicet. At illud vel me tacẽte conſtat, ijs præſertim qui librum de plenitudine ſtudioſè perlegerũt, quaquã & nunc quoq; à me dicetur, non eſſe nunc nobis de ea abundantia ſermonem, quæ ad virtutem comparatur, (quippe quæ nec ſic obſtruit venarũ ora, vt refrigerationem prohibeat, nec tunicas

† In Græco eſt, ſynochas.

† In antiq legitur non παροξυσμοὺς, ſed παροξυνομένους.

earum diſtendit, nec ruborem, nec tumorem inuehit, multoq; minus vel carnis vel cutis tranſpirationem moratur) verùm de ea quæ contineri à vaſis vltra non valet, quæq; ob id ipſum tum perrũpere vaſa tum recludere ſolet, reliquaq; modò dicta ſymptomata inducit, obſtructionem, diſtẽtionem, tumorem, ruborẽ: de hac inquã mihi omnis ſermo tum habitus eſt, tum verò nihilominus habendus. Siquidem copia hæc dum bonitatem ſuam ſeruat, vt pariter augeri cum robore virium eſt nata: ita ſiquando has grauat, nec de cætero augebitur, & bonitatẽ naturæ amittet. At ſi † naturalẽ ſemel bonitatem amiſerit, fieri nequit, vt non putreſcat. quãdoquidem nec aliud vllũ ex ijs quæ foris ſunt, humidũ calidumq; corpus manere imputreſcibile cernimus. Ergo feſtinare ad ſanguinem detrahendũ oportet, quò † venarum natura ex tranſpirãdo ventilandoq; naturalem tẽperiem ſeruans humoribus eo quo inter initia modo dominetur: quando ſi ad temperiem verſa laborabit, metuendum eſt ne hi putreſcant. Excitatur autem intemperies in ea ex febris calore. Quem ſi quando rudis quiſpiam medicus auxit, non vacuata ſtipationis cauſa, in incerto reliquũ omne remedium eſt. Vbi nanque emitti abundantia poſtulat, calor autẽ refrigerari, pugna diſcordiaq; inter ipſa ſanandi oritur remedia, ſcilicet ijs quæ refrigerent, quamuis temperiem naturæ concilient, ſaltem abundantiam intra corpus detinentibus.

† τὸν ἐκ τῆς φύσεως κόσμον ἀπολέσει, id eſt, nõ amplius à natura regatur.

† τῶν ἀγγείων, id eſt vaſorum.

tibus.quo vero † rarefacienda cute hanc educāt, omnibus calfacientibus:ſic vt ſi abundantiā emittere velis, febrem augeas:ſi febrem refrigerare, abundantiam moreris. In hanc conſilij inopiam deueniunt,qui ſtatim à principio non vacuarūt, Eraſiſtrati perſuaſione inducti:qui nec ſpontanea ſanguinis profluuia potuit imitari. Optimū igitur factu eſt(id quod nos ſemper in re quaq; facere vidiſti)ſtatim nō numero dierum,ſed vni viriū robori,in febribus eius generis attentum eſſe: quippe quod ſi ſeruatum eſt,non ſolùm ſextò ſeptimóve,ſed etiam ſequentibus diebus ſanguis eſt mittendus. Quòd ſi curare aliquando infirmum cogeris,cui non ſolùm antea ſecandæ venæ remedium prætermiſſum eſt,ſed nunc quoque vel per medicorum ignorantiam, vel ipſius laborantis propinquorúmve eius timiditatem procedente tēpore mittere ſanguinem prohiberis: ad frigidam exhibendam accedes. ſed diligenter antè diſcernens, quantum ex ea nocumentum contingere poßit. Nam ſi id aut exiguum erit, aut nullum: offerenda potui eſt,quæ prorſus ſit † gelida,quantum bibere ægro libet. Quinimo magis id audebis,ſi frigidæ portioni inſueuerit. Sin magnum timetur incommodum: ab hac quidem abſtinendū, atque alijs auxilijs quibus obſtructio eximatur, & abundantia vacuetur,& febris feruor deferbeat,vtendum, Porrò incommoda, quæ frigidam potionem intempeſtiuè,immodicèq; exhibitam ſequuntur,

† Male legitur in impreſſis μειώσει, pro μανότητι.

† In Græco eſt ἀκραφνὲς ψυχρὸν, id eſt pura frigida.

quuntur, in his conſiſtant; quòd lentos craſſosq́; humores, ſiue hi obſtructiones, ſiue putredinem, ſiue phlegmonē, ſiue qualis eryſipelas, aut ſcirrhus, aut œdema eſt, affectum creauerint: attenuari digeriq́; prohibēt. Ergo quoties ex his febris accēditur, atq; ad eos vacuādos frigida data non cōducit, ad præſens quidem nō paruum affert leuamē, propterea quòd iam accenſum febrem extinguit. verùm cùm cauſa eius adhuc perſtet, aliam denuò accendi eſt neceſſe, atq; ea quæ præceſſit, nonnunquam difficiliorem, propterea quòd denſatum ex frigida corpus eſt. Atque hæc vna noxæ ſpecies eſt minimè contemnenda. Altera talis eſt. Multæ laborantis imbecillæ particulæ, ſiue ita ſe ex naturali intemperie habeant, ſiue ex vitio adſcititio, à frigida† lædūtur. Alij nāque gula adeò vehemēter eſt affecta, vt vix deglutiret. Alij ventriculus, ſic vt vix concoqueret. Alij ipſum vētriculi os, aut iecur, aut colon, aut pulmo, aut ſeptū tranſuerſum, aut renes, aut veſica, aut tale quippiam aliud à frigida percuſſum, ad propriū opus infirmum eſt redditum. Nonnulli autē ex intempeſtiua immodicaq́; eius potione, non multo interpoſito tempore, nec poſtmodum, ſed ilico difficultate ſpirandi, & conuulſione, & tremore corripiuntur: ac toto (vt ſemel dicā) neruoſo genere lædūtur. Nec ignoro quin formidoloſum te ad frigidā offerendam ijs quæ memoraui redderē, niſi ea me vſum ſubinde vidiſſes, ſemperq́; cum ſucceſ-

† In antiq. legit βλάπτεται, non πλήττεται.

ſu, nec

ſit, nec ægrum in vllo manifeſtè læſiſſe. Quibuſcunque enim in principe particula tumor aliquis è phlegmones, œdematos, aut ſcirrhi genere cõſtitit: ijs frigidam offerre non oportet. Sed nec ijs quibus obſtructio putridúſve humor non concoctus incommodat. Quòd ſi euidentes percipis abſque iam dictis tumoribus concoctionis notas, illud dũtaxat æſtimabis, ſitne pars aliqua temperamento adeò frigido, vt in hanc noxa procumbat. Porrò eryſipelas, quod verum eryſipelas ſit, non aliter ſanaueris. At ſi miſtum cum phlegmone ſit, in hoc concoctionis expectandæ ſunt notæ. Atq; hæc latius quàm pro re nunc propoſita, cùm poſtmodum etiam fortè neceſſum erit de frigida exhibenda mentionem facere. Nunc enim altera continentium febrium ex ſola obſtructione eſt orta: altera verò etiam cum putredine per omnes venas. Cùm ergo concoctionis humorum in ijs notas videris, de quibus dictum abundè in libris de criſi eſt, audacter frigidam dabis. quippe ſolidarum animalis partium natura roborata prætenuatos iam humores aggreditur, ita vt qui vtiles ſint, atque ad nutriendum habiles, hos quidem ad ſe trahat, inutiles, vel per ventrem vel per cutim eijciat. Quòd ſi etiam frigidæ aſſuetus æger fuit, magna cum fiducia frigidam exhibebis, ipſa ſcilicet experiẽtia iam doctus omnia viſcera eius occurſum familiariter tolerare. Omnino nanque ſi quod frigidũ adeò eſſet, vt ab hac offenderetur, id

per

per ſanitatis tempus euidēter offenſam ſuam; oſtēdiſſet. Nulla verò per ſanitatem particula quicquam ab hac læſa, nec etiā inter febricitandum quicquam lædetur. Vbi nanq; nonnulli aquæ frigidæ potioni non aſſueti, tamen propter ardentē febrem eam bibere coacti, nullum incōmodum ſenſerunt: multò profectò minus eorum qui aſſueuerunt quiſquam lædi debet. cui etiam quaſi † pro munimento maximo accedit ipſa caloris copia. Hic nanque cum in vaſorum ſinibus plurimus cōtineatur, vtpote tum aëreæ in his ſubſtātia, tum etiam ſuccis omnibus inflammatis, quantum ab frigido patitur refrigeratus, tantum rurſus calfaciendo in ipſum agit. ideoq; minus tuta iis qui exiguum ſanguinem carnemq; obtinent, frigidæ potio eſt. Celeriter nanq; ad ſolidas animalis perueniet partes, nulli quod eius vim frangat occurrens. Eo etiam fit, vt hecticæ febres nec perinde eā quæ prorſus ſit † gelida, nec multam deſyderent: ceu quæ extenuatis omnino, exiguiq; ſanguinis corporibus incidant. Verùm de illis pòſt agetur. Maxima verò continentium febrium remedia hæc duo ſunt, detractio ſanguinis, & potio frigida. Verùm illa nullo non tempore, modò vires ſuſtineant. hæc cùm & in pulſu, & vrinis, cōcoctionis euidentes cernuntur notæ, febris autē eſt maxima. Attendenda verò cùm venæ ſecandæ indicationibus ſunt, tum quæ eam præcedunt, tum verò quæ omnino excipient. Nam ſi præcedat ciborum

† δὲ ἐπιμέτρου, i. auctarij vice.

† In Græ. pura frigida.

rum cruditas,tãtọ tempore differre venæ ſectionem iubebis, quãtum ſatisfacere tum ad eorum concoctionem,tũ vt excrementa deſcendant,videbitur. Sin ſequtur neceſſariò vacuatio quæpiã, tantum illi de eo quod ſuperfluum eſt relinquendum,quantum eſt per eam vacuandũ.Itaque ſi tẽpore mittendi ſanguinis menſes moueri contigerit,ſiue etiam hæmorrhois ſit recluſa, ſi inſpecto fluentis impetu,ipſe ſatis fore videbitur qui ſolus quod requiris,vacuet, naturæ rem omnem permittens,ſin minus,tantũm ipſe detrahes, quo ex coniunctis ambobus perficiatur quod poſtulas. Veluti autem in his ad ipſam naturalem vacuationẽ,quæ ſenſu vſurpetur,non leuiter attentum eſſe oportet:ita alibi vel ad naturam ipſam, vel ætatem,vel cæli ſtatũ. Sunt enim nõnulli ad exhalandos digerendosq; corporis ſuccos natura propenſi. Pueri certè propter ætatẽ perpetuò:Cæli verò ſtatus vbi calidus nimiũ eſt & ſiccus. Voco cæli ſtatum ipſam ambientis nos aëris temperiem: ſub qua & anni tẽpus, et regio comprehenditur: quando horũ quoq; vtrunque ex ambientis temperie indicationẽ mutuatur. Propenſi autem ad digerendos corporis ſuccos ſunt, quicunq; natura ſunt humidi:magiſq; ſi accedat caliditas. Præterea qui raro corporis ſunt textu. Ad hæc,quibus os ventris aut amara bili abundat, aut imbecillum eſt,aut ſupra modũ ſenſile. Atq; hæ quidẽ † indicationes ſunt,quæ ſanguinem detrahendum de-

hor-

† In Græco eſt σκοποὶ non ἐνδείξεις, vt vertit fere vbique interpres.

hortantur. †*Contrà poſtulant, vnà cum affectu cuius cauſa primùm requirebatur, habitus durus denſusq; et vno verbo qui haud facilè digeritur: tum ambiens humidus frigidusq;. Sanè merito* †*quædã ſanguinem mittendum adhortãtur, quæ dã dehortantur. Siquidem ea pro vacuatione omnino ſuſcipitur. At eorũ quæ comprehenſa ſunt, quædam tranſpirationes morantur, quædã promouent, & quædam ad vacuandũ prompta ſunt quædã ſecus. Sanè tranſpirationem corporũ prohibent, tum meatuũ ſtipatio, tum circũdantis nos aëris humiditas & frigiditas. Cõtrà promouent ea quæ his ſunt contraria. Eorũ autem quæ vacuantur, quæ calida humidaq; ac tenuia ſunt, ea celerrimè digerũtur. Cõtrà quæ craſſa, glutinoſa & frigida ſunt, ægrè tranſpirant. Atque hæc quidem ad rem propoſitam de miſſione ſanguinis, ac frigidæ aquæ potione, non ignoraſſe expedit. Quarum vtranque metuentes non paucos medicos vidiſti, vtiq; imperitos. Quorũ alteros ἁιμοφόβους, id eſt, ſanguinis mittendi timidos: alteros* †*ψυχροφόβους, id eſt, frigidæ exhibendæ formidãtes, ſic Græcè nominamus: ſicut qui à rabido cane ſunt morſi, ὑδροφόβους. Sunt enim procuIdubio horum quoq; aliqui præ dogmatis ſui ſtudio, non leui in rabie. Ergo relictis his, quod initio inſtitutum nobis fuerat, proſequamur: ad memoriam re uocantes, quemadmodum ſermo noſter occaſione communium quorundam in ipſis accidentium, à*

diarijs

† In Grę. συνενδεικνύμενοι δι' αὐτῆς idest ſcopi aũt q ſanguinem mittendũ ſimul indicant.

† In Græco eſt τὰ μὲν συνενδείκνυται τῆς φλεβοτομίαν. τὰ δ' ἀντενδείκνυται κένωσις μὲν γὰρ αὐτῆς ὁ σκοπός.

† In Grę. eſt, ad ſynochas.

diarijs venit † *ad cōtinuatas. Quoniam enim obſtructionis affectus, cùm & ipſa exilis eſt, & ritè curatur, diariam febrem efficit: cùm verò vel propter magnitudinem, vel medici inſcitiam, conſuetum diariarum tempus exceſſit, aut continentē, aut aliquam earum quæ certo ambitu repetunt: meritò nos de ea, quæ diarijs cognata eſt, continenti febre diſputatio excepit: propter has verò protinus & de hac, quæ cum putredine humorū erat. Viſumq; ſatius eſt vel claritatis, vel exercendi legentis cauſa, vnius ægroti in vtroque febriū genere mentionem facere.*

CAPVT VI.

IGITVR *quoniā hæc nobis peracta ſunt, ac per ea demonſtratum euidenter eſt (id quod in præcedenti hunc libro ad calcem eſt dictum) oportere in alijs febribus quæ amplius diariæ nō ſint,* † *nō modò ab ijs rebus quæ in illo præcipiantur, faciundorum indicationes peti, ſed etiam ab ea cauſa quæ febrem excitet, ac laborantis viribus, ad vniuerſalem denuò exercitationē reuertamur pro comperto habentes non licere vllius artis ſciētiam nanciſci, niſi & methodum quandam habueris per vniuerſalia vocata theoremata, & in particularibus te exemplis exercueris. cùm neque fieri poſsit, vt ſine multiplici in ægris ſingulatim exercitatione, quod ex vſu ſit facias, nec ſine vniuerſalium cognitione probè exercitatio procedat. quippe cùm in vniuerſalibus methodus,*

in

† In Grę. eſt τὰς ἐνδείξεις μὴ μόνον ἀπὸ τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ λόγῳ διδαχθέντων σκοπῶν λαμβάνεσθαι, id eſt non modo à propoſitis quæ ī eo libro p̄cipiunt indicationes ſumi. ex quo loco patet idem nō eſſe apud Grę. σκοπὸς, & ἐνδείξις quas voces paſsim cōfundit īterpres.

in particularibus exercitatio conſiſtat. Tãquam igitur qui iter aliquod ingredi ſtudent, vtroq; inuicẽ vtuntur crure: †qui altero claudus eſt, vno duntaxat vtitur, & lõgo ſpatio, & ſæpe errans, viã peragit: ita ſanè & qui finẽ cuiuſlibet artis cõſequi parat, duobus his veluti cruribus, vel inſtrumentis, vel quomodocunque appellaſſe libet, vti debebit: in vniuerſalibus theorematis, methodo: in particularibus, exercitatione.

†In antiquis eſt ἀχολιάζων.

CAPVT VII.

REVERSI igitur *ad methodum, nunc agè de ægrotantis agamus viribus, conferantne ad curationem hæ quippiam, an planè nihil, ceu nõnullis eſt viſum. Videtur tamen eorum qui inutilẽ virtutem eſſe ad curationem inueniẽdam dicunt, non propria operũ artis diſceptatio eſſe, ſed logica potius, ac ſophiſtarum. Aiũt enim ab eo quem curamus affectu, faciendorũ indicationem præſtari, haudquaquam à viribus. Ergo & anni tempus, & regionẽ, & ſtatum cæli, & ætatem, & conſuetudinem, & corporũ tẽperies inutiles eſſe eadem ſcilicet ratione dicũt. Poſtea cùm mutare curationem propter hæc coguntur, immemores eorum quæ inter initia dixerant, quædam eorum contraria aliquando indicare aiunt ijs ad quæ curantis conſiliũ dirigitur: quædam ad præſidiorũ materias eſſe vtilia, quemadmodũ & animalis partes. Etenim in illis quoq; eadẽ vtuntur ſtropha: in principio ſermonis inutiles eas eſſe ad cura-*

curationis inuentionem aſſerentes: poſt vbi redarguūtur, ad curationis quidē indicationē inutiles dictitantes, ad materiæ tamen mutationem, vel inuentionē, vel differentiam, vel qualitatem (nã nec nominant eodem omnes modo) neceſſarias eſſe fatentes. Itaq; quod modò dixi, nunc quoq; repetam: nempe quòd egreſsi ex eo quod in arte eſt vtile, in logicam diſceptationem veniunt. Eſt námque artis vtilitas, auxilia quibus æger ſanetur, inuenire. quo illi relicto, de nominibus litigant, ἐνδείξεις, *&* ἀντενδείξεις, *(quaſi indicationes, & indicationum contradictiones dicas) item cōmunitates, & ſcopos, & auxiliorum materias, aliaq; ſimilia loquētes: ſcilicet hac nominum diuerſitate purgaſſe ſe, pro ijs quæ falsò affirmauerant, arbitrantes. Ego verò minimè veto nominibus quibus libitum ſit vti. Meminiſſe tamē eos velim eorum quæ ab initio propoſuerūt. Ea ſunt auxiliorū inuentiones. Ad quas quicquid conducere quomodolibet videbitur, id fatēdum eſt ad curationem eſſe neceſſarium. Sic igitur & virtus neceſſariáne cōſyderatu in ægris à medico ſit, an non, indagemus. Ego enim ſæpe maximè eſſe neceſſariū aio: ſic, vt quæ circa ægrum adminiſtrātur, omnia fermè eius vnius cauſa fiant. aliquãdo mediocriter neceſſariam: ſic, vt aliquid ex hac quoque, ad ea quæ facienda ſunt, conſilij petatur, non tamen † præcipua faciendorum ratio huc omnis referatur. Poſſum rurſus oſtendere tibi,*

† τὸ πᾶν κῦρος.

G vir-

virtutem adeò exiguũ ad inuenienda remedia cõferre, vt propter exilitatem etiam lateat. Aliâs verò prætermitti, ac ſilentio præteriti, quaſi prorſus ex vtiliter conſyderandis nõ ſit. Verùm quod accidit in virtute, id in reliquis omnibus quę aliquid faciẽdum indicant, vſu venit. Nam aliquando aliud eorũ alio minus aut plus valet. Aliquãdo adeò eſt valens, vt ſolùm indicare videatur: aut ita imbecillum, vt omittatur.

CAPVT VIII.

HAEC *igitur dũ doceo, adſis animo velim, illud habens in memoria, quòd nec in alijs vllis curatio, quæ per methodum agitur, cõſiſtit: nec alius ante nos quiſquam omnia ea ordine definiuit: quanquã etiam ab* Hippocrate *via eſt inuenta. Hæc enim ipſa quæ ego nunc enarraturus ſum, illi curationẽ indicare primus omniũ ſcripſit: verùm, ceu primus inuentor, nec debitũ omnibus ordinẽ dedit, nec cuiuſq; indicationis dignitatẽ ad vnguem finiuit, & quaſdã in ipſis diſcretiones omiſit, obſcureq; plurima pro antiqua dicendi breuitate eſt interpretatus. Præterea de cõplicatis affectibus pauciſſima omnino præcepit. Ac, vt breuiter dicã, omnem ad medicationẽ viam aperuiſſe mihi videtur, ſed ita tamen, vt eã curã diligentiamq; ad abſolutionẽ deſyderet. veluti nunc quoq; videmus quaſdã veterũ in terris viarũ, quibus pars quæpiã eſt vel lutoſa, vel lapidibus ſentibuſve impedita, vel moleſtè ardua, vel pericu-*

loſè

loſè prona, vel feris obſeſſa, vel propter magnitudinem fluminũ inuia, vel longa, vel aſpera. Itaq; *cùm ſic ſe haberẽt omnes in* Italia *viæ, eas* Traia*nus ille refecit. quæ quidẽ earum humidæ ac lutoſæ partes erant, lapidibus ſternens, aut editis aggeſtionibus exaltans. quæ ſenticoſæ & aſperæ erant, eas expurgans. ac flumina quæ tranſiri nõ poſſent, põtibus iungens. vbi longior quàm opus erat via videbatur, aliam breuiorem excindẽs. ſi cubi verò propter arduum collem difficilis erat, per mitiora loca deflectens. iam ſi obſeſſa feris, vel deſerta erat, ab illa transferens, ac per habitata ducens. tum aſperas complanans.* Itaq; *mirari nemo debet ſi cùm* †*viã rationemq; medẽdi ab* Hip*pocrate inuentã eſſe ſim teſtis, ipſe tamẽ hoc opus ſcribere ſum aggreſſus.* Neq; *enim ceu ea plane nõ eſſet inuenta, ſed veluti quæ proximè diximus de ſyderet, ad hæc conſcribẽda venimus: nemine priorũ qui eam methodũ abſoluerit, ante me inuento: quãdo alij omninò eã non nouerãt.* Alij *cùm noſſent, nõ potuerũt tamẽ quod defuit adijcere.* Non *deerant qui incognitã eſſe, vmbraq; inductã, ac prorſus è medio ſublatam voluerunt. ij verò qui fuerint, in ſermonis progreſſu dicetur.* Nũc *quod promiſi, aggrediar: omneſq; deinceps medicandi* †*indicationes exponam.*

† θεραπευτικῆς μεθόδῳ.

† σκοπούς.

CAPVT IX.

VTILE *autem ad claritatem eorũ principiũ ſumetur ex reuocatis ad memoriam*

ijs quæ in proximo libro diſſeruimus,cùm de diarijs ageretur. Videbatur enim in illis prima, ác (vt ſic dicam)maximè præcipua faciendorum indicatio eſſe, quæ affectum ægrotantis amouendũ ſuadet:æquè vt in ſanis prima eſſe quæ ſtatum eorum ſeruandum monet.Verùm hîc ſicut per ſimilia ſeruatur,ita per contraria perimitur.Conferre præterea ad auxiliorum inuentionẽ diximus, tum ipſam corporis tẽperiem vnà cum conſuetudine,tum regionem,tum anni tempus, tum cæli ſtatum. In quibus verò morbus egregius aliquis in vna parte animalis affectus ſubſiſteret, veluti ex aduſtione in capite, à parte quoq; ipſa aliquã faciendorum indicationem ſumi. De viribus tamen,vel cauſa quæ affectũ creet,in eo libro nihil eſt dictum,propterea quòd nec vires in diarijs febribus ægregiam vllam prouidentiã requirant, vtpote quæ omnino valide ſint:nec affectus vllus in vera diaria ſubſit,qui eam vel gignat,vel augeat.Nam vtroque modo loqui licet. Verùm nũc prius de viribus præcipiam:deinde ad cauſas quæ febrem excitant,accedam.

CAPVT X.

GVBERNANT *animal (vt in libro de Hippocratis & Platonis dogmatis eſt mõſtratũ)tres diuerſi inter ſe generis facultates,toti corpori ex ſuo quodam veluti fonte quæq; diſtributa. eas Plato animas vocat propriã cuiuſque ſubſtantiam inueniẽs.Eſt enim earum quædã ad nu-*

nutriendum animal neceſſaria, ac cum ſtirpibus cõmunis, quæ iecur veluti pro fonte habet: canales verò ab hoc in totum corpus ſparſos, ipſas venas. Hanc ſeu appetitricẽ, ſeu naturalẽ, ſeu altricem voces, nihil intereſt: veluti nec ſi animã, aut facultatem. Altera eſt quæ non modò vt ſtirpibus, aut vita præditis, ſed etiã vt animalibus anima eſt inſita. Hæc ſedem in corde habet, ipſo quoque inſiti caloris quodã ceu fonte. Ab hoc fonte canales arteriæ ſunt. Vocaturq́; hæc multis ſanè nominibus. Nam & facultas ſiue virtus vitalis, & facultas ſiue virtus † animoſa, † & anima animoſa dicitur. Tertia anima ratiocinatrix in cerebro domicilium habet. Ea volũtarijs actionibus vnà cum ſenſibus præſidet. Vtitur & hæc particulis quibuſdam ceu canalibus, nempe ipſis neruis: ſenſum motumq́; per hos in totum animal tranſmittens. Ergo has facultates ſeruare, nihil planè eſt aliud quàm vitam ſeruare. Siquidẽ monſtratum eſt, qualibet earũ amiſſa, neceſſe eſſe reliquas quoque vnà perire. Ac propterea in opere de ſanitate tuẽda, huc omne conſiliũ direximus. In hoc verò quod eſt de methodo medendi, primũ propoſitum & ei quod in opere de ſanitate tuenda proponitur, ad portionẽ reſpondens, morbi eſt ſublatio. quando cuiuſmodi in illo ſanitatis eſt tuitio, eiuſmodi in hoc eſt morbi ſublatio. Quorum vtriq; vnum eſt commune: ipſa ſcilicet vita cuſtodia. Quæ nimirum in illo de ſanitate tuenda opere,

† θυμοειδῆς alij vertunt iraſcibilem.

† deeſt in impreſſis ἢ ψυχὴ ζωτικὴ, id eſt & anima vitalis.

ſanitatis cuſtodiam ſequebatur. Quod enim ſecū dæ valetudinis tuendæ gratia geritur, idem ſtatim & vitam tuetur. At in hoc opere aliter ſe habet, propterea quòd quæ affectiones præter naturam in nobis diſcutiunt, ea non omnino † vitam cuſtodiant. Quippe aliqua eiuſmodi prædita ſunt facultate, vt ſi immoderatè aut intempeſtiuè vtare, vitam adimāt. Siquidē in ſanguinis miſſione (quam vſque ad animi defectum faciendam eſſe paulò antè diximus, quò flamma † incōtinētibus ex meatuum clauſura febribus extingueretur) non paruum merito ſubſequetur incommodum, niſi opportuno tempore, aut debita menſura fiat. Duos nāque in ipſis medicorum manibus perire vidi, qui poſtquam animo linquerentur, nunquā reuixerunt. Multi verò etſi non protinus, at poſtea propter virtutis infirmitatem perierunt. Quos ſi quis citra eius reſolutionē vacuaſſet, minimè periiſſent. Quinetiā aliqui in morbos inciderūt longos, poſtquā immodica inanitione reſoluta naturalis vis fuit. Aliis cùm immodicæ vacuationis noxam ſarcire nòn potuiſſent, in omne reliquū vitæ tēpus totius corporis tēperamentū redditū eſt frigidius. Ex qua refrigeratione facilè ex quauis occaſione læſi, alii decolorati, ac malo corporis habitu vixerūt: alii ex eo ipſo in morbos deciderunt exitiales, aquā intercutem, & or-

† In antiquis habet τὰς τοιαύτας δυνάμεις i. huiuſce modi facultates.

† τῶν ἐκ στεγνώσει συνόχων id eſt in ſynochis ex meatuū conſtrictiōe. vnde ſatis patet in omnibus ſynochis non conferre miſſionē ſāguinis vſque ad animi defectū tātū abeſt, vt continuis abſque vlla diſtinctione conueniat. quod vertit interpres ſupra in cap. 4. vide quæ habentur paulò infra.

tho-

thopnœan, & iocinoris ac ventriculi imbecillitatem, & apoplexian, & deliria. Ergo cùm *virtus tantopere neceſſaria ſit, eam autē lædant omnia vacuantia remedia, ſiquis ſcilicet ijs parum moderatè vtatur: vtique aduerſæ inter ſe faciendorum indicationes in talibus corporibus ſunt, in quibus affectus quò expugnetur, notabilem vacuationem deſyderat. virtus autem hanc ferre nō valet.* Verùm *cùm ſæpe ex vacuatione virtus nihil lædatur, hinc ſumitur inconſyderatis & temerarijs medicis occaſio vt eam prætermittant, ceu nuſquam quicquam indicet.* Falluntur *autem (vt dictum eſt) propterea quòd non intelligunt alterius cuiuſdam rei cauſa virtutem eſſe ſpectandam, nec quicquam ad affectum amouendum indicare.* Tanquam *igitur in ijs qui valent, ſemper ea comitatur, quæ ſanitatis gratia adminiſtrantur, nec eſt quicquā inuenire quod ſanitatē tueatur, quod idem vires corrūpat: ſic in ægrotantibus aliquando ijs ſuccedit, quæ † veluti in perniciem eius adminiſtrantur: aliquando ab ipſis ſoluitur.* Si *nanq; abundātia paulò viribus ſuperior fuerit, vtiq; ex moderata † vacuatione adeò nullū accedit viribus incommodū, vt etiam maximum compareturcōmodum, quod eas premebat ſublato.* Sin *quò affectus ſanetur, multa vacuatione eſt opus, reſoluatur autem ex tanta inanitione virtus, non modò rurſus homini non prodiderit: ſed etiam maximū illi periculum afferet.* Porrò *in ijs con-*

† Ita forte vertēdū erat. Ad morbi ſolutionē adminiſtrātur, aliqn̄ verò ab illis deſtruit. ita enim eſt ĩ Grę. τῆς ὡς πρὸς τὴν λύσιν μὲν τῶν παραϛμένοις, ἐνίοτε δὲ ἀναιρεῖται πρὸς αὐτῶν.

† Male legit ĩ impreſ grę. πυκνώσεσιν, ꝑ κενώσεσιν.

† continentibus febribus, quæ ex ſtipatione meatuum accenduntur, quoniam valida plerunq; virtus eſt, citra periculū vacuatio adhibetur. In alijs verò morbis maximè eſt periculoſa: veluti ſi ea fortè incidit in corruptela humorū. De qua tempeſtiuum eſt mentionem facere: quò omnes mittendi ſanguinis indicationes in hoc libro decidamus. Ergo quod corruptum eſt, id alienū à natura eſt. quod tale eſt, id ſe auferendū dictat. Si igitur cum viribus imbecillis corruptela incidit, vtique quod affectus remedium eſt, id cum virtutis cuſtodia pugnat. Si quidem affectus vacuandum eſſe præcipit, idque vel vena inciſa, vel purgatione. Harum autem neutram ferent imbecillæ vires. Quoniam igitur in omnibus eiuſmodi repugnantijs incerta ſuccurrendi ratio eſt, aliâs inſanabilis omnino affectus relinquetur, aliâs ſpatio & ægre, idque ſi magnum nactus ſit medicum, ſanari poterit. Oportet nāque vbi indicationes ita ſibi aduerſantur, & paulatim quod vitioſum eſt vacuare, & paulatim inuicem quod ſalubre eſt pro eo reponere. Vocant medici eiuſmodi vitioſi ſucci curationem Græcè ἐπίκρασιν.

† Synochis. Igitur in continuis non admittendam eſſe miſſionē ſāguinis vſq; ad animi defectū ſatis cōſtat, quum earū nulla citra humorū putredinē accendatur.

CAPVT XI.

MEMINERIS *verò mihi ad ea quæ dicenda ſunt, etiam quorum cauſa venæ ſectio petitur. Nam quoniam hæc ſanguinis vacuandi cauſa adhibetur, ſanguis autem † inutilis natura eſt: vtiq; probè hanc adminiſtrari cōueniet, ſic vt*

† χρηστὸς i. vtilis.

vt quod inutile naturæ ſit, emittat. Fit autẽ ſanguis naturæ inutilis bifariam, vel cum propriam qualitatẽ ad vnguẽ non ſeruat, nec amplius nutrire ſicut prius, cũ vtilis eſſet, poteſt: vel ita multitudine creuit, vt aut vires præmat, aut tũ venas, tũ arterias, vel † *diſtendat, vel* † *ſindat, vel obſtruat. Ac in his quidẽ miſsio ſanguinis vtilis eſt, ceu vacuantiũ præſidiorũ vna: in aliis, ceu quod humorũ vehemẽtiorem impetũ ad diuerſam partem reuocet, vel* † *per propinqua deriuet. Poſtulat autem ſemper valentes vires, quæ modo vacuationis eius reſpondeant. Ad hæc igitur reſpiciẽtes ſanguinem detrahimus, alias ſemel, alias bis, vel ter, vel ſæpius: veluti in ſequentibus patebit. In præſentia verò illud manifeſtum fecimus, virtutem, vacuantia remedia aliquando citra noxam ferre: vtpote nec adiutam ab his quicquã, quod ſit æſtimandum, nec verò læſam. Sæpe verò magis minúſve, tũ iuuari, tum lædi. Præterea, quoties notabilis illi ex vacuantibus auxiliis noxa incidet, toties patêre ipſam quoque tũc vtile aliquid ad conſyderãdum indicare: æquè vtique vt cùm manifeſtè iuuabitur. Vbi verò ex iis quæ affectũ ſummouent, nec cõmodũ illi accedit vllum, nec incõmodũ: ibi velut inutilis prætermittitur.*

† ῥήσσειν i. rũpat.

† εἰς τὰ πλάγια id eſt ad latera.

CAPVT XII.

PORRO *vna ſemper eſt quæ ab hac præſtatur conferentis indicatio: veluti etiam reliquorum omnium. Nam quicquid pro natura ſua indicat,*

indicat, id vnum ſemper indicabit, ceu quod vnam habeat naturam. Atque id vnum, ſi quod indicationem facit, ſimplex eſt, ipſum quoque ſimplex erit. Sin illud eſt compoſitum, hoc quoque erit compoſitum. Sanè quædam ſui cuſtodiam indicant, quædam amotionem. Siue autem hanc indicent, ſiue illam: quod ſimplex eſt, ſimplicem quoq; indicationē habet. quod non ſimplex, etiam non ſimplicem. Idcirco in ſuperioribus ſemper ſimplicem intemperiem, ſimplicem indicationē præbere diximus: † *veluti in frigiditate & caliditate. Non ſimplicem verò, etiam indicationem ſuggerere non ſimplicem. Calidā enim ſiccāq; intemperiem curationem ſui per ea quæ humectent & refrigerent, moliendam indicare.*

† In Græco eſt καθάπερ ἐπὶ τῆς ψύξεως τῆς θερμότητα, i. veluti in frigiditate caliditatem.

CAPVT XIII.

ERGO *vires quoque vnam rem ſemper indicabunt: vtique ſui cuſtodiam. Quibus ergo (roget quis) rationibus ſeruabitur? Nempe potiſſima ratione ex eo quod de ſubſtantia earum vel inanitum, vel alteratum eſt, corrigendo. Secundo loco ex prohibendis ijs quæ ipſarum ſubſtantiam vacuare alteraréve poſſunt. Cōprehenſa verò inter ea quæ alterant, breuitatis cauſa ſint & quæ earum vnitatem diſtrahunt. Hæc itaque cùm vires perpetuò indicent, in valentibus (ſicut dictū eſt) conſenſus agendorum omnium ad ipſarum perennitatem eſt: in ægrotantibus autem non ſemper. Quo tempore æſtimari debebit, quod vel magnitu*

gnitudine, vel dignitate (vt prius eſt dictum) præualeat. Maxima igitur dignitas ipſarum eſt virium: quando viuere ipſum nobis ex harum cuſtodia conſtat: vtpote cùm vitam aut ipſas eſſe vires aut earum actiones ſit neceſſe. At vita ipſa nihil eſſe prius in animantis corpore poteſt: propterea quòd nec ſanos eſſe citra vitam licet. Virtus ergò omnium prima cuſtodienda hominibus eſt: ſeruabitur autem ſi nec eius ſubſtantia vitiatur, nec tanta alteratione alteretur, vt ea corruptioni ſit propinqua. Atq; huius cuſtodiæ pars eſt, vbi vel temperiem ipſam præſentem ſeruamus, vel abſentem inducimus. A viriũ indicatione proxima eſt, quæ ab affectibus, quos curare proponimus, datur: poſtea deinceps reliquæ. Quicquid igitur indicationi, quam vires præbent, aduerſatur, id ſecundi eſt loci, ac poſterioris ijs quæ illæ præcipiũt. Quæ verò cum ijs quæ viribus conducũt, in idem competunt: hæc vtrunque calculum referunt, & eorum quæ primæ (vt ita dixerim) ſint notæ, & eorum quæ ſecundæ. Itaque hæc citra controuerſiam ſunt facienda. Quæ verò aduerſantur, aliquando adminiſtranda prorſus non ſunt, aliquando † paulatim. Quippe ſi quem curare ſtudes affectum, is vacuationem requirit, vires autem extrema imbecillitate laborant: toto illo tẽpore quo vires reficimus, eorum quæ affectum ſanẽt, nihil planè ægrotanti exhibebimus. Vbi verò eò roboris perueniſſe eas conijcimus, vt nihil aut parum ex

† ἐπ' ὀλίγον, i. modicè.

ra-

vacuando ſint lædendæ,tum eſt ad affectus quoq; curationem accedendum. Prima igitur omnium indicatio eſt,quæ à virtute ſumitur. Verùm nõ ſic prima,vt quæ curationem doceat:cùm ex numero curatricium indicationum non ſit: verùm(vt ita dixerim) vitalium, [ſiue quæ ad vitæ cuſtodiam pertinent.] Nam neq; vt valeamus,nec vt à morbis liberemur,ab ea quicquam primùm deſumimus: ſed vt viuamus. Additum autem in ſermone eſt illud primùm,quòd ex accidente aliquãdo virtutis roboratio ad affectus curationem conducit. Verùm id in ſequentibus docebimus.

[Iſta nõ ſunt in Græco.

CAPVT XIII.

NVNC *ad penſum rurſus redeamus:in paucas ſummas compendij cauſa rem omnem cogentes.* †*Medicatoriæ indicationes à morbo ipſo ſumuntur,à corporis temperamento, & tertio ambiente nos aëre. Quòd ſi aliæ quædam antea ſunt poſitæ,vel poſtea non hæ modò, verumetiam aliæ dicentur: omnes tamen ex ijs in partes diductis nata videbuntur. Si quidẽ corporis temperies quæ illo tẽpore fuit,quo ægrotare id cœpit,quæq; ad inuenienda remedia eſt vtilis: ex natura,ætate,conſuetudine,& ambiente nos aëre ortum habet. Ambiẽs verò ipſe eiuſmodi eſt redditus propter tum regionem ipſam,tum anni tempus,tum cæli ſtatum. Ergo cùm vnum ſit eorum vtrunq;, ex pluribus tamen tale efficitur. Affectus verò haudquaquam, in cauſas diduci eſt aptus, ſed in diffe-*

†θεραπευτικοὶ σκοποί.

differentias. Nã aut in ſimilaribus conſiſtit partibus, aut in inſtrumẽtarijs. Ac in ſimilaribus quidẽ vel ſimplex eſt intemperies, vel compoſita. In inſtrumentarijs circa ſimplicium partium, vel poſituram, vel formam, vel numerũ, vel magnitudinem, tum quæ horum ſigillatim traditæ ſunt differentiæ, conſiſtit. Hæc itaque tria illa prima ſunt, quæ curationẽ indicant. nempe ambiens ipſe cum geminus corporis, ſiue affectionibus, ſiue conſtitutionibus libitũ eſt appellaſſe: vna naturali, altera quæ præter naturam ſit, quæ ſanè morbus eſt. Nõ poſſe autem plura eſſe genera indicationum, quæ ad medendum pertineant, quàm tria quæ modò diximus, ex ipſa rerũ ſubſtantia ſcire licet. Nam morbus et ſanitas, corporis ſunt affectus: ille ſe tollendum, hæc ſe tuendam indicans. Ambiens verò is eſt ſine quo nec tolli morbus, nec teneri ſanitas poteſt. Hic igitur cauſæ ſine qua non, obtinet rationẽ. At verò cùm id quod ægrotat alteramus, niſi conſtat quouſque ſit mutandũ: vtiq; quando ſit ab alterando deſiſtendum, non intelligemus. Generatim igitur in omni curatione agendorum indicationes in his ad ſummum tribus conſiſtunt. Membratim verò (vt ſuprà eſt comprehenſum) aliquæ ſimpliciũ particularum ſunt propriæ, aliquæ compoſitarũ. Eorum ergo quæ in ſimplices incidunt partes, vnum eſt intemperies ea quæ in calido conſiſtit. Hæc cùm in totum diffuſa corpus eſt, febris nominatur. ideóque omnis febris quà

febris

febris eſt,humectatio refrigeratioq́; remedia ſunt. Ac ſi ſola hæc ſit,ad refrigerandũ humectandumq́; omne medentis conſilium,veluti ad finem dirigitur:ita vt nihil ſit quod præterea ad curationem deſyderetur,niſi vt materia inueniãtur,quæ huic ꝓpoſito ſunt idoneæ.materia verò inuenta,vt opportunũ tempus ex quatuor febris temporibus captes.quantitatem verò,ex conferendo cum naturali habitu morbũ.Quippe quantum is à naturali habitu receſſit,tantum opus eſt ægrum refrigeres & humectes.Sanè ambiens ſi contrariã morbo temperiem habet,è præſidiorum numero vnus eſt.ſin ſimilẽ, ægritudinaliũ cauſarũ eſt vnus. Quoniam autem reliquas materias, tum deligere,tum fugere licet:quam autẽ ambiens præſtat, fugere non licet,imò neceſſe eſt præſenti cæli ſtatu vti:idcirco huic quoque attenti eſſe cogimur: qui vtique ſæpe cum ijs quæ morbus facienda ſuadet, (vt diximus)eſt concors:ſæpe diſcors,& qui contrà moliatur.Habebit ergo(vt diximus)ambiens rationẽ modò materiæ ſanantis, modò cauſæ morbum fouentis. Quippe cùm humectari refrigerariq́; morbus poſtulat:ſi hæc præſtat,ſanantis materiæ rationem obtinet. Sin calefaciat & ſiccet, morbificis cauſis eſt annumerandus. Vbi igitur cũ medendi indicationibus conſonat, † pro gratia eſt habendum.Sicubi aduerſatur, inhibenda eius noxa eſt: ſcilicet reliquorum auxiliorum humiditate, ac frigore intenſis adauctiſq́;. Sedulò

† ἀσμενιστόν.

igitur

igitur agendum eſt, vt ambientem, quoad fieri poteſt, qualem eſſe expedit, præpares: ſcilicet humidiores frigidioresq; domos, tum deligẽs, tum verò præparans: ſicut è diuerſo ſi frigida ſit humidaq; morbi ſpecies, quæ calfieri ſiccarique poſtulet:, & eligendæ, & præparandæ domus ſunt, quæ calfaciant, & exiccent. At deligendas quidẽ dico, quæ ex ſe ipſis eiuſmodi ſunt. Præparandas verò, cùm arte noſtra molimur per æſtatẽ ſubterraneas eas, & ad ſeptentriones verſas, ac pauimenta earum aſsiduè humore aſpergentes: tum vt ex euripo aliquo aura inſpiret, machinantes. flores præterea, ac germina, quæ frigidæ, humidæq; facultatis ſint, per aream proijcientes. per hyemem verò contraria horum molientes, præſertim vbi morbus (vt prædictum eſt) ſuadet: vbi nõ ſuadet, exceſſus tantùm vtriuſque temporis remittentes. De quo mihi aliquid neceſſariò poſtea eſt dicendum. Nunc auxiliorum materias indicare non decreuimus, ſed methodós docere.

CAPVT XV.

QVARE rurſus ad has diſputationem reuocemus, doceamusq; quemadmodum & paucæ et multæ pro diuerſa ſectione curatoriæ indicationes ſint: quãdo et tres vniuerſa (vt proximè docuimus) facias licet, in pauca capita tota ſumma reducta: & qualibet earum rurſus diuiſa, ex ipſis multa† efficere. Id quod etiam iam monſtratum eſt. Quin et ipſarum ſectionum

quamlibet

†In antiquis eſt συςῆσαι, id eſt cõſtituere.

quamlibet rurſum diducas in membra licet, donec ad inſectile venias. Iam primas quoque illas tres, quas memorauimus, fieri poteſt vt redigas ad pauciores, ſic vt duo eorum quæ curationẽ indicent, omnino capita ſint: nempe præſens affectus, quem morbum nominamus: & qui prius fuit, quem ſanitatem & naturalem habitum diximus. Neque enim aliud eſt ipſa ſanatio, quàm præſentis in corpore vitioſi affectus in naturalem habitum mutatio. Cùm autẽ contrarij hi affectus ſint, neceſſe eſt per cõtraria fiat eorum alterius in alterum tranſlatio. Atq; ita rurſus vna ſola erit curationum maximè generalis indicatio, nempe contrarietas. Ergo hinc rurſus ſumpto initio, agè particulares indicationes diſquiramus. Quoniam id quod ægrotat, ei quod valet, eſt cõtrariũ: vtiq; per contraria eſt ab illo in hoc via. At quomodo (inquies) in contrarijs inuenietur modus? Non *enim ſat eſt calido affectui admouiſſe frigida, niſi id debita fiat menſura: cùm alioqui metus ſit, ſi intra modum id fiat, ne morbi reliquum quippiã relinquatur: ſin modũ excedas, contrarium genus morbi inducas. Qui enim ſuprà quàm par eſt, calidum morbũ refrigerat: is ſanitatis mediocritate tranſmiſſa, aliũ excitabit morbum, qui ſit frigidus. Quod quò minus accidat, naturam curandi corporis ſcias oportet: quò quantum morbus ab illius ſymmetria diſceſſerit intelligens, menſuram refrigeranti præſidio imponas. At fieri non*

poteſt,

*poteſt,vt quantum à ſe inuicem diſtent inuenias, niſi compertum habeas quàm eſſet corpus,aut humidum,aut frigidum,aut calidum,aut ſiccum cũ valeret, quantumq; ex his exceſſerit poſtquam ægrotauit.*Quippe quod plurimùm à naturali habitu receſſit,id vehemẽtibus eget contrarijs.quod non plurimùm, leuibus. Sanè plurimùm receſſit frigidus morbus à corpore natura calido:ita vt è diuerſo calidus à frigido.Minus receſſit tum calidum à calido,tum frigidum à frigido. Quare ex vtriſque indicatio curationis præſtatur. Verùm cùm materiæ reliquorum præſidiorum omnium electio in noſtra poteſtate ſit,eius verò quàm ambiens præſtat,in noſtra manu non ſit, ratio eſt ex hoc quoque propriam quandam indicationem ſumamus.Cæterùm , quoniam noſci ad vnguem oportet corporum temperamenta,id verò eſt planè difficile:vtiq; tentandum eſt,tum ex ijs,quæ in libro de temperamentis ſunt ſcripta, ea inuenire: tum verò vltra hæc,quò magis ſcientifica notitia ſit,ex ætate & tota anteacta vita,quæ nimirum in vitæ exercitio,& victus ratione conſiſtit: præterea,in hac regione,& hoc anni tempore,& hoc ſtatu cæli,cõuerſatione.Si nanque natura gracilis,& tangenti calidus,& bilioſus,& propenſus ad iram,& hirtus ſit:calidus hic ſiccusq; natura eſt.Non tamen neceſſe eſt,nunc quoque cùm ægrotare incepit,eundem planè habere affectum.Fieri enim poteſt,vt in deſidia vixerit, idq; cũ frigidis

humidisq́; potione & cibis, ad hæc etiam cum balneis poſt cibos,& multo ſomno: præterea in regione humida & frigida,& hyeme in qua frigidus & humidus exuperabat cæli ſtatus. Rurſus fieri poteſt,vt horum præceſſerint cõtraria,id eſt calfacientia & ſiccantia.idq́; per ſingula dictorum iam generum. Ergo ſi quoad præſens temperamẽtum noſcendum deficimur,id ex præeuntibus ipſis ſupplebimus. Ex illo verò inuento,adminiſtrãdorum indicatio ſuppeditabitur.

CAPVT XVI.

AC DICTVM *quidem prius eſt vbi de frigida exhibenda præcepimus, illud quoque ex iis vnum eſſe,quæ conſyderanda tum eſſent,nũquid particula quæpiam cui frigida natura eſſet, lædi magnopere ex eius potione poſſet. An igitur fas eſt in ægrotante homine cuiuſque particulæ temperamentum inueniſſe abſque iis notis, quas in libris de ipſis retulimus? Atque illi quidem nec » inquirunt,nec norunt,ſed iuxta prouerbium, vno calapodio omnes calceant. Nos certè (quibus in- » quirendi cura fuit) illud inuenimus,quòd per plures ac cognitu difficiles notas cuiuſque membri temperamentum coniectura potius quàm ſcientia inueniatur. Si igitur notis multis & paruis aliqua certior apparuerit,nõne abiectis illis hãc pro omnibus arripiemus? nemo id, arbitror, qui mentis eſt compos,negabit. Atqui ſi omnes temperamentorum notas in vnum colligas hæ longiſſimè*

niè abſunt,vt parē ei quam cōſuetudo præſtat,fidem faciant.Si enim antea per ſanitatem quiſpiam frigidam perpetuò biberit, neutiquam nec in iocinore,nec veſica,nec vētriculo,nec alio quopiam talium offenſus, planum eſt & valida illi eſſe hæc omnia,nec nunc à frigida lædenda. Non eſt igitur quòd paruum quiddam,atque ad ſpectādum leue ad inuentionem remediorum conſuetudinē exiſtimemus:veluti nec ad ſanitatem tuendam.Nemo enim adeò eſt ſtupidus,vt magnopere ex frigidæ potione læſus,hanc in diutinū vſum duxiſſe velit.propterea quòd læſus interim,atque ab ea euidenter ægrotans,omnino abſtinebit. Ergò ſicut alea non pauca quidam medici † præter communes ſenſus,ita illud quoque effuderūt.quòd nulla nec ſalubris inueniendi victus,nec ægrorum curationis,ex conſuetudine ſumatur occaſio.Videtur enim non ſicut alia quædam exiguum leueq́;, ſed maximam,ac maximè principalē vim habere:vt quæ ſingulorū corporū naturā oſtēdat. Sanè ipſi via rationeq́; ab ea procedentes fatemur nos partium affectum inuenire,dein ex illo rurſus ad faciendorū indicationē venire. Empiricus verò præterire ſe naturæ inquiſitionem profitetur. quippe quod per eam conſecuturus fuiſſet, id iam ſe habere:intelligere ſcilicet ſe,non lædi à frigidæ potione ægrotantis corpus:id verò eſſe quod nobis ab initio proponatur, non vt naturam noſcamus. Pòſt(arbitror)nos quidem veluti ambages

† Male legitur in impreſſis περὶ τὰς κοινὰς pro παρὰ τὰς κοινάς.

fruſtra ſecutos meritò taxet: eos verò qui in totũ inutilem eſſe cõſuetudinem dicunt, veluti à communi ſenſu alienos iuſtè accuſet. Quid igitur, inquies, eis reſpondebimus nos qui methodo artẽ cõdimus? Nempe quid aliud quàm quòd vera dicũt de ijs conſuetudinibus, quæ adeò euidentẽ vtilitatem offensámve oſtendunt? quippe quas nemo vel ante methodum non nouit. At reliquarum quaſdam, quæ ſcilicet paulatim magnum contrahunt incommodum, nõ æquè licet per experientiam inuenire. Dictum autem fuſius de eiuſmodi cõſuetudinibus eſt in libris de ſanitate tuẽda. Vnde ſi in frigidæ quoque exhibitione conſuetudo citra methodum ſatisfacit: nec nos profectò experientiam fugimus: imò omnem quam illi, vtilitatem ab ea capientes, etiã extrinſecus præter hãc adijcimus, (qui ſaltẽ id poſſumus,) eam quæ à rerum natura ſuggeritur indicationem. In hoc verò libro methodi rationem ſequentes, fatemur longiore via idẽ inuenire, quod breuius inuenire† citra ratiocinationem liceret. Siquidem cùm ſæpe iam vidimus non paucos ex ijs qui febribus ardentibus premerentur, cùm iam mediocriter concocti humores eſſent, ſtatim ex frigidæ potione febre liberatos, quamuis ei potioni parum aſſueti fuiſſent, multò (arbitror) magis in ijs qui aſſueuerunt, vtilitatem fore citra noxam vllam ſperabimus. Habes itaque nunc etiam de conſuetudine rationem etſi ex incidenti oblatam, tamen ſatis definitam. Eſt

† ἀναλογισμοῦ χωρίς.

enim

enim et quoq; vnum quiddam eorum quæ curationis rationem per † morbi naturam intercedẽtem indicent, quemadmodum & ætas. Siquidem ipſa quoq; temperamẽti interuentu indicationẽ præſtat: veluti puerorum: quæ cum humidam & calidam temperiem habeat, facilè digeritur.

CAPVT XVII.

ADSIS *enim animo velim ad ea quæ de corporum diuerſitate hoc loco dicam lapidum ſubſtantia conſtans ſtabiliſq; propter ſiccitatem & frigus eſt.* Ad eundem *modum, æris, & ferri, & auri, & vno verbo omniũ, quæ ex terra ſunt corporum.* At *quæ humida calidaq; ſint, eorum ſubſtantia celerrimè in ambientem diſsipatur, aliàs in halitum ſenſibilem ſoluta, aliàs in perſpirationes quæ viſum fugiant, ſed ratione deprehẽdantur.* Atq; *hæ corporum naturæ veluti ex diametro, (vt Græci loquuntur) id eſt longiſsimo interuallo à ſe diſtant.* Reliquarum *omnium † illæ quæ frigidæ ac ſiccæ proximè accedunt: ægrè quidem per halitũ digeri poſsunt, minus tamẽ ægrè quàm ferrum, & lapis, & adamas.* At *quæ calidæ & humidæ ſunt vicinæ: hæ promptius quidẽ digeruntur, atque exhalant: cæterùm, minus hæ quoque quàm aqua calefacta.* Nam *citra calorẽ non poteſt in halitum digeri corpus vllum, ſubſtantia eius coacta denſataq; manente: ſed nec per calorem omne. imò quod habile eſt in halitum reſolui: tale porrò eſt quod humidum eſt.* Ergo *pue-*

† In impreſſis eſt νοσήματος: in antiq. σώματος id eſt corporis. & videtur melior lectio.

† vtrobique in impreſſ eſt ἐν ϗ ἅι.

rorũ ſubſtantia omnium facillimè digeritur, ac diſſipatur, propterea quòd eſt omniũ humidiſſima: †nulla verò frigidior. Quominus vacuanti præſidij eget, cùm habeat ex ſeipſa vnde naturaliter vacuetur. Fit autẽ profectò & propter calidã ſiccamq; regionẽ, & tempus æſtiuũ, & ſtatũ cœli impẽsè calidũ & ſiccũ, notabilis per cutim vacuatio. Itaq; etiã huius cauſa ijs qui ſanguinis detrahẽdi egent, aut prorſus venã nõ ſecabimus, aut parũ detrahemus. Sanè erunt in hac quoque †detractione multi ſcopi à medico ſpectãdi: natura ab initio, conſuetudo, ætas, locus habitationis, anni tempus, cœli ſtatus. Ad hæc, ægritudinalis quẽ curamus affectus, aliaq; ratione ante hunc laborantis vires. Cũ verò affectus numeroſi ſint, cuiq; eorũ ſua eſt curationis indicatio. Quippe à calido indicatio eſt refrigerandi. à frigido calefaciendi. ac à reliquorum quolibet contrariũ applicandi. Quare cùm octo intemperamẽta ſint, octo etiam erunt morborũ, quibus ſimplicia corpora ſunt obnoxia, particulares indicationes. Vltraq; has vna eius affectus, qui etiam inſtrumẽtalium eſt communis. Cuius nullum apud priores nomen fuit. Sed nos qui eum interpretari ſumus coacti, continui ſolutionem appellauimus: oſtendiusq; communem curationis indicationem hic quoque eſſe vnitionem. At verò quæ ex hoc rurſum in partes diducto particulares conſiſtant, hæ quatuor voluminibus ſunt proditæ, nempe tertio,

†In Græc. impreſſ. ψυχροτάτη λ. οὐ μιᾶς in antiq; verò ψυχροτέρα.

† τομῆς, id eſt diuiſione.

tio, quarto, quinto, & ſexto huius operis. Ac nūc quidem inſtitutum de intemperamentis ſermonē, etiā in ſequētibus libris perſequar. Hoc abſoluto, ad inſtrumentalium partium morbos conuertar: oſtendamq́; ſecundum eandē methodū in iјs quoque tum primas omnium curationis indicationes (quas vtiq; generaliſſimas appelles licet) tum quæ ex harum ſectione naſcantur, deinde rurſus quæ ex illis oriantur, donec ad eas quæ vltra ſectionē non admittant, peruenero. Hanc etenim omnis cōſtituēdæ artis methodū Plato nos docuit. Verùm de inſtrumentalibus poſtea (vt promiſi) dicetur. Nūc (ſi prius, in qua parte propoſiti operis ſimus, admonuerimus) præſenti iā diſputationi finem idoneum imponemus. Eſt igitur vnum morbi genus, quod ſimilares & ſimplices animalis vexat partes: quam intēperiem vocant. Huius aliquas differētias ex corporibus nuda qualitate alteratis prouenire docuimus. Aliquas cū materia quapiam, quæ in ipſa confluit. Rurſusq́; ambas incidere, vel in vnicam animalis particulam, vel plures, vel etiam totum corpus. Ergo cùm in operis huius libro ſeptimo intemperies eas, quæ alteratis tantùm qualitatibus in partibus proueniunt, pertractarim: in duobus deinceps libris ad eas quæ in totū ſe animal extendunt veniētes, primū agere de febribus placuit. At quoniam harum ipſarum aliquæ adhuc fiunt, manente ſcilicet in corpore cauſa quæ eas excitauit: aliquæ facta iam

ſunt,ſed quæ eas accendit cauſa,iam abijt: ſatius viſum eſt de ijs primùm ſermonem facere,vtpote ſimplicem primam curationis indicationem habentibus:deinde illas quoque ſtilo aggredi, quarum in corpore cauſa ſubſiſtit.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curãdis,Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER X.

Quæ in X. *Methodi medendi libro habentur.*

Vnde febres hecticæ oriantur,& qua ratione curari debeant

Quæ ad balneorum vires pertinent omnia in vniuerſum enumerat.

Quæ ſint remedia refrigerando & humectando idonea.

CAPVT I.

ERGO *in diarijs febribus ſimplex quidã eſt in corpore præter naturã affectus,vtpote cauſis quæ primũ eas excitarunt, iã adẽptis. In quibus verò cauſa quæ eas accẽdit, adhuc manet:in ijs nec affectus ſimplex, nec ſanatio eſt. Si quidẽ quod febris iã receptũ in corpore eſt, id ex propria ipſius curandi indicatione diſcutere oportet. quod adhuc eſt futurum:id propulſare, ac ne fiat vitare.* Vetabitur autem,*ſi quæ id excitat*

cauſa

causa, prorſus ſit ſummota. Itaq; in diarijs facien dorum indicationem ex ipſa febre maximè capiemus: ſed cũ illa, naturã, & ætatem, & conſuetudinem, præterea anni tẽpus, cæli ſtatũ, & regionẽ, & vires ſimul expẽdentes. In reliquis quæ acceſsionis ſuæ cauſam intus habent, prima indicatio ab ipſa ſumetur cauſa. Itaque ſi febrium quæ multos dies continuant, rectè oſtendimus putredinem eſſe cauſam: hæc nimirum ſananda eſt prima. ſed nec interim extinguendæ febris, quæ per eam iam accenſa eſt, ratio non habenda. Ac ſiquidem in idem conſentiant, & quæ febrẽ extingunt, & quæ cauſam oppugnant: † in quod vtraq; conſpirant, cũ vnum ſit, ſine cunctatione agendum eſt. Sin febris, quæ iam accenſa ſit, ſanatio, cauſam quæ hãc excitauit, eſt auctura: aut quæ cauſam ſummouent, febrem exaſperabunt: diligens habenda conſyderatio eſt de remediorum ſpecie. Sanè diligẽter conſyderauerit, qui totam deliberationem in tria hæc æſtimanda diuiſerit, febríſne ſola curãda ſit, non ſolicito de cauſa. an cauſa oppugnanda, minimè curãnti de febri. an plurimum quidem remediorum ad alteram earum ſit adhibendum, non tamen altera neglecta. At quod primo quidem loco eſt dictum, probare non debemus: quãdo ſi quibus præſidijs id quod febris ſemper gignit, oppugnamus, ea effectricẽ eius cauſam auxerint: planè nec generationẽ eius aliquando inhibebimus, nec magnitudinem minuemus: quippe & generatio

† τὸ δηλούμενον ὑπ' ἀμφοῖν ἓν ὄν.

tio eius, effectricis cauſæ ſpeciem imitabitur: & magnitudo cum illa pariter inaugeſcet. Quod ſecũdo loco diximus, ſi id diſtinguemus, poterit eſſe non incommodum. Nam ſi intolerabilis ægro magnitudo febris ſit, committendum non eſt, vt per ea quibus cauſam adimimus, febrem augeamus. Simul enim arbitror vtrunq;, & febrim ſuſtulerimus, & hominẽ. Sin ita mediocris ſit febris, vt quo tempore contra cauſam tantùm pugnas, obruendæ interim vires ægrotantis non ſint: vtique contemnendus is modus non eſt. Non contemnendus autem nec tertius eſt, qui contra id cuius maius momentum eſt, inſtare iubet: nec tamen alterius omnino negligentem eſſe. Sanè plerunq; cauſæ maior eſt vis. Fieri tamen aliquando poteſt, vt ea ſit febris magnitudo, quæ præſentem perniciẽ, niſi occurras, afferat. quo caſu oportebit hac prius ſummota, deinde ad cauſam accedere. Atq; hæc mi Eugeniane decidenda tibi inter initia ſtatim de contrarijs indicationibus ſunt. Cùm autem in ijs examinandis non parum viſa eſt ad hominis ſalutem momẽti habere † vis ipſa [naturalis:] vtiq; de ea quoq; non leuis ad agendorum inuentionem conſyderatio eſt habenda. Ita fit, vt tria prima ſint quæ in propoſitis iam ob putredinem febribus agendorum indicationem nobis præbeãt. Vna febris ipſa. Altera effectrix eius cauſa. Tertia vis ipſa [naturalis.] Cæterùm, priora duo ſummouẽda ſunt, tertium eſt tuendum. Erit igitur rurſus

† vtrobique in Græc. eſt tantum δύναμις id eſt virtus.

hic

hic quoque eadem tibi conſyderatio quæ paulò ſuprà. vt cum viribus, tum febrem, tum cauſam inuicem conferas. Mox *ſi eadem ambo remedia requirent, ea promptè exequaris. Sin indicationes pugnabũt, vnã præferas, vel quæ à viribus ſumitur, vel quæ à cauſa, vel quæ a febre: ac quæ cæteris ſit valentior, hanc magis ſequaris: nec tamẽ cæteras negligas.* Ex *hac nanque diſcretione doceberis † primùm cauſam, febremq; profligare: vbi videlicet conijcis harum remedia vires poſſe ferre.* Rurſus *primam roborandam virtutem eſſe, vbi hæc imbecillior eſt, quàm vt cauſæ febriſq́ue præſidia ſuſtineat. Quinetiam omnia pariter ſub coniecturam agi licet, veluti paulò ſuprà de febri, & de cauſa eſt monſtratum.*

† In antiq. legit πρώτην id eſt primam.

CAPVT II.

E R G O *cùm tria hæc ſint, ad quæ attentum te eſſe in propoſitis febribus curandis oporteat, febris ipſa, huius efficiens cauſa, & ægrotantis vires, inuentiq́; præterea ſint generales indicationũ modi, quos etiã generales vniuerſaleſq́; dicimus: tranſeundum, arbitror, nunc eſt ad præſidiorum differentias, quæ ſpecialia particulariáque ſunt: ſed mentione de diarijs repetita: quãdoquidem ab ipſis in eas quæ plures dies continuent, aliqui tranſeunt. At verò cùm in has trãſeant, vna quidem ratione maximè cõmuni, ipſa*

medicorum

medicorũ inſcitia, duabus magis priuatis, quòd ipſarum febrium vel cauſa effectrix iam abijt, vel etiamnum manet: de vtriſq; ſeorſum eſt dicendũ. Porrò abijt effectrix cauſa, quoties ab ira, dolore, vigilia, cura, æſtiuo Sole, fatigatione, & bubone iam † inclinato excitata citra ſtipationem febris eſt. Manet, quoties vel ab externa cauſa, vel ab ipſa febre ſtipatio aliqua facta eſt. Nam & frigiditas, & adſtringentiũ vſus, per mediã ſtipationẽ ſemper febrẽ excitãt. Vſtio præterea nõnunquam corporis habitũ cõſtipat. Iam ipſum febris principiũ, vbi cum horrore inuaſit, ſtipationem ſubinde fecit. Quinetiam glutinoſi, & craſſi, aut etiã copioſi ſucci, vbi mediocriter obſtruxerunt, diariam aliquãdo febrem accendunt. vtiq; cùm idoneũ ſortiti ſunt medicũ, vt ſuprà eſt indicatũ. Sanè dicuntur idcirco id genus febres omnes diariæ, quia ſolùs (quod vtiq; ex ipſis eſt) vno die ſunt aptæ, cõputata cum hoc vnà & nocte: quẽadmodum quũ dicimus menſem eſſe triginta dierum, & annũ trecentorũ ſexagintaquinq;, et hoc geſtum eſſe ante treis dies, aut gerẽdum eſſe poſt quatuor. Cæterùm, non eſt idem ipſarum omniũ affectus, ſed ab aliquibus inſeparabilis ſtipatio, eſt, ab aliquibus minimè inſeparabilis, ſed vel vt plerunq; ſimul adeſt, vel ambigua ſortè, vel rarò. Inſeparabilis ſtipatio eſt ijs qui ex aluminoſa aqua, vel chalcanthode, vel tali quapiam alia, aut ex frigore, aut leui obſtructione febricitarũt.

† παυσαμένῳ.

Plu,

Plurimùm verò ijs adeſt, qui ex vſtione febricitant. Ambigua ſorte, ijs qui ex fatigatione. Quicunque verò ex ira, vel triſtitia, vel vigilijs, vel pertinaci ſtudio, vel cruditate, vel bubone febricitant: ijs raro, adiuncta ſtipatio eſt. Atque harum omniũ febrium nulla (quod vtiq; ex ipſa ſit) ad ſecundã vſq; acceſſionẽ perdurat: ſed intra quatuor & viginti horas omnino deſinit. Aut ſiquando earũ aliquæ (quod tamẽ rarius ſit) longius trahunt, duæ ijs accedunt cauſæ, quæ ipſas ſolui vetãt. Earum vna frigus eſt, quod vel ex ambiente aëre, vel ex vnctione quapiã extrinſecus admota proueniat. Altera egregia illa diatritos eſt, ſi qui videlicet hanc tranſire medicorũ inſcitia coguntur. Quòd ſi & ambiens aër calidus ſit, & nemo ex medicis qui diatriton ſuſpiciunt, ad ægrotantẽ accedat: febris quidẽ poſt primã acceſſionẽ finietur, idq; cum ſudore, vel madore, vel tranſpiratu qui halituoſus ſit. Aeger autẽ vbi ſe liberatũ à febri ſenſerit, ad cõſueta munia redibit, lauans, vngensq; ſe: aut etiam, ſi agreſtis quiſpiã monticola ſit, his omiſſis comedens. Ac vulgus quidẽ, ſicuti multa alia, vtiq; ab ipſa rerũ natura edoctum, melius quàm ſophiſtæ agit: ita & in diarijs febribus omnia ſibi ipſi præſtare ſufficit, præſertim vbi citra valentẽ ſtipationẽ conſtitere. Vbi verò cùm eiuſmodi inuaſerũt, qui infortunati ſunt, in medicũ aliquẽ incidunt eorũ qui diatriton efferũt. Qui fortunati, in eum

qui

qui ipſos & lauabit, & nutriet, cæteraq; omnia præſtabit, quibus ſtipatio ſoluatur. Sæpe nanque (ceu dictũ eſt) ex leui obſtructione cum cutis latẽte denſitudine, quæ vel ex vitioſa lauatione, vel alio quopiã eſt contracta, diarij nõnulli febribus ſunt correpti. Quo tempore niſi quis celeriter obſtructionẽ ſummouerit, in plurium dierũ febres tranſeunt. Eſt nanq; eiuſmodi febris (quantũ ex ipſa eſt) earum quæ plures dies infeſtant, & quæ diariæ ſunt, cõmunis. Cæterùm propter cauſæ paruitatem, vnius diei efficitur: ſicut etiam propter magnitudinẽ, multorũ interim dierũ. Verùm acceſſio eius ab initio ad exitum vſq; vna eſt modò ne ipſam excipiat ea, quæ ex putredine humorum naſcitur. ergo quoad nec in pulſu, nec in calore, nec lotio, putredinis adhuc aduertitur nota, atq; ex ſola obſtructione ortum habet, vtiq; ipſa obſtructionis ſolutio eius eſt ſanatio. quẽadmodumq; hanc ſoluere conueniat, antè eſt dictũ. Multæ igitur apparent diariarum eſſe febriũ particulares differentiæ. Vna quando iã prorſus abijt effectrix ipſarum cauſa, veluti vſtio. Altera, quando hæc etiã adeſt, ſicut †ſtipatio: cuius duæ mõſtratæ ſunt differentiæ: nempe exiguorũ meatuum †denſitas, & de qua nunc agimus †obſtructio. Sanè denſitudo ipſa aliàs ex ſiccitate prouenit, veluti poſt feruores, aut fatigationes, aut iras. Aliàs ex frigore eoq; vel ſimplici, vel cum adſtrictoria vi. Quæ quemadmodum inter ſe differant: in libro de medica-

†στέγνωσις.
†πύκνωσις.
†ἔμφραξις.

dicamentis eſt præceptum. Iam verò obſtructionum ipſarum alia eſt, quæ ex abundantia, alia quæ ex qualitate ſuccorum, ſcilicet qui aut lenti, aut craſsi ſint, incidit. Præfertur autem inter remedia, in ea quam copia facit, ſanguinis miſsio. In ea quæ ex humorum qualitate conſiſtit, attenuantium vſus. Quod verò ex viribus conſilij petatur, vt in diarijs ſanè eſt exiguum: ita in ijs quæ pluribus diebus vrgent, ſatis magni eſt momenti: eoq́; maioris, quo hæ ſunt longiores. Enimverò vbi naturaliter ſe vires habent, ne minimũ quidem in plurium dierum febribus † vacuationum vſum morantur. Vbi non naturaliter ſe habent, (voco autem non naturaliter cùm infirmiores quodammodo ſunt) pro magitudine imbecillitatis impeditur vacuantium auxiliorũ vſus. Sanè rarius accidit vt protinus in primo ſecundove die vires imbecillæ cernantur. Accidit tamen interdum, vel propter ægrotantis malum corporis habitum, vel propter ſenium. Nonnullis etiam fatigatio, vbi triſtitia vigiliæq́; præceſſerunt, & media per totum ſecuta eſt diem, dein febris priuſquam homo cibaretur, circa veſperam occupauit, & nox in ſomnis eſt acta, vires magnopere reſoluit.

† In antiquis addit καὶ ὀλιγημέροις i. & in his quæ paucis dieb⁹ terminantur.

CAPVT III.

NEC *alienum ſit, ſi tibi talem ægrotum deſcribũ. In quo primũ auſus ſum ratione ipſa mihi viam mōſtrante, et diatriton contēne-*

re.

re,& virium rationẽ habere:poſteaq; alios,quos in ſimili caſu vidi,audacter eodẽ modo quo illũ, curare.Siquidem primũ periculum poſtquam ijs quæ ab indicatione ſunt inuenta ſubſcripſit, ad ſecundũ vſum reddit magis animoſos.Ergo iuuenis qui febri eſt correptus,annos natus erat quinque & viginti,gracili corpore & muſculoſo,& veluti canis:tum ſicco calidoq; omnino temperamento.Iam idem exercitatione quodãmodo delectabatur,& alioqui cogitabũdus,& †induſtrius erat.Is peregrè agẽs,cùm nuncium parũ gratum accepiſſet,& triſtatus eſt,& properè ſe accingẽs ad vrbem feſtinauit.Ac priore quidem die & laborauit modicè,& lotus cœnatuſq; in quodã diuerſorio quieuit:ſed maxima ex parte ſine ſomno Poſtera die etiã magis feſtinauit : ac longa via, & ſabuloſa,& ſqualente,tum ſub feruente Sole cõfecta,hora propè ſeptima & ſemiſſe peruenit in vrbem.Ibi cùm ea quorũ cauſa maturaſſet,meliora audiret:in gymnaſiũ lauaturus proficiſcitur.dein vnctus,vnà cum quodam eorũ qui aderant iuuene,perfrictus eſt. A quo cùm vt paululum dimoueret,prouocaretur,orta inter eos contentione,(qualia ſæpe incidunt ijs qui exercitationibus indulgẽt)plus iuſto eſt exercitatus,erátque iam immodicè ſiccus. Egreſſus verò gymnaſiũ,inuenit amicorũ quoſdã pugnantes:quos dum dirimit,imprudẽs in aliã exercitationẽ non leuẽ incidit,dũ alios eorũ diuellit,alios impellit, alios

† φιλόπονος.

com-

complectitur medios, alios vt iniurios increpat, ac pro ijs qui iniurijs affecti eſſent, iraſcitur, adeò vt domū ſe in ſumma ſiccitate reciperet, laßitudinem, inæqualitatemq́; ſentiens. Aquam igitur ex conſuetudine bibens, vbi nihilo ſe leuatū, ſed inæqualitatem ſibi intendi ſentit, hāc quidē vomuit. Ratus autem vtilius adhuc cibo abſtinere, accubuit, ac quieti ſe dedit hora fermè diei vndecima. quod quū feciſſet, ac nocte tota febre diuexatus vigilaſſet, poſtridie quoq; quieuit vſque ad meridie, ſperans ſe ſomni aliquid cōſecuturū. Quo tempore cùm eum medici quidā diatritō colētes, inuiſerent: tum quidē homini ſatis magnā eſſe febrem aiebant, veſperi autem ſe illum reuiſuros. Itaq; & veſperi cùm redirent, ac febrē inclinatā cernerent: ne tum quidē nutriendum cenſuerunt: quamuis etiam id alius quidā medicus ſuaderet. imò ſtrenuè reſtiterunt, adijcientes, ſi quidē ſine febri eſſet, fortaſſe cibū daturos: febricitāte adhuc minimè id facturos. Quinetiam cùm tertio die manè redirent, etiā tertiæ diei acceßionem trāſmittendam cenſuerunt. Erat autem (vt prius dictum eſt) ſuſpecta hora illius diei vndecima. Ergo digreßis illis, ipſe acceßi, ac faciem iuuenis contemplatus, vidi talem eſſe qualem in prognoſticis Hippocrates his verbis pingit: « Naſus acutus, « concaui oculi. ac reliqua quæ deinceps ab eo dicta ſcimus. Itaque cùm omnino mihi perſuaderem fore, vt tum in hecticam febrem, tum quam

μαρασμώδη vocant, homo niſi cibaretur, incideret: ſorbitionẽ ex alica quamprimum paro, atq; exhibeo. Et tamẽ quãuis hac ſumpta, cùm acceſsio ſuo tempore circa vndecimã inuaderet, ſic extremis partibus perfrixit, vt calfieri hæ vix poſſent, & pulſus illi paruus† rarusq; quãmaximè fuit. Qua ex cauſa illi etiam quarto die tũ manè tum veſperi cibum dedi, quò ſcilicet & vires repararẽ, & corpus humectarem. Erat nanq; cutis eius ceu coriũ arida. Vbi autem febris tenuis, et ſimilis perſeuerauit, ſtatui deinde quinto die non ſimplici ſorbitione hominem cibare vt antè, ſed alica ex aqua calida, citraq; conditurã, iniectis in eam mali punici granis. Eſt nanque is optimus cibus bilioſo ſtomacho. nam & roborat hunc malũ punicum, & alica cùm diutiſsimè in ventriculo citra corruptionem maneat, ſenſim concoquitur, nec aceſcens, nec innatans. Quæ vitia accedere ſorbitionibus aliquãdo ſolent. Incidit verò & in ipſo quinto principium acceſsionis ſimile. Itemq; cùm & ſexto & ſeptimo eum ſimili ratione cibaſſem, in† nono rurſus ſimile principium præcedentibus fuit. vbi nimirum vel amentiam, vel pertinaciam, vel haud ſcio quid dicam, eorũ qui in principio hominem trãſmittere tertiæ diei acceſsionẽ ſine cibo iuſſerant, prorſus intelligere licebat. Nam cùm cunctis euidenter appareret nũquã peruẽturũ eum ad quartũ fuiſſe, ſi nutritus ante acceſsionem tertĳ non fuiſſet: illi & tũ eum,

† ἄῤῥωςος, id eſt imbecillus.

† κ τὴν ὀγδόην i. octauo.

& ſecutis etiã diebus nõ rectè nutritum aiebãt. Cæterùm cõmittendũ nõ erat, vt eorum re largũdi ſtudio, ægrum quis non exhibito in ipſo acceſſionis die cibo proderet. Igitur nono die ſimiliter hominem nutriens, cernensq́; in acceſſione pulſum eius redditum quàm prius erat firmiorem, cæterùm imbecillitatem illã adhuc præferentem cum extremarum partium frigore, non potui ſuſtinere medicorum illorum meras nugas, ſed vndecimo die præfatus prius ægrotantis amicis, fore vt ipſo die intelligerent hominem hactenus noſtra opera fuiſſe ſeruatum, permiſimus illi præterire acceſſionis horas. Ergo cùm & ſine pulſu omninò in ipſis eſſet, & frigus eum vehemẽs totius corporis premeret, ſic vt nec loqueretur amplius, & vix impellentem ſentiret, conuocati in vnum medici omnes qui ab initio videramus, ab ægrotantis propinquis propemodum fuimus diſcerpti. Ego quidẽ quod ob pertinaciã vltro ægri ſalutẽ prodidiſſem: qui diatriton colebant, propter ignorantiam & ſtupiditatem. Ac illi quidem pallidiores frigidioresq́; quàm ipſe æger, conſilium quoddam fugæ captabant. Quòd ego proſpiciens, aulæ oſtium obſerari iuſſeram, & ſimul amico cuidam clauem ſeruare. Pòſt melius eorum ſtans, iam inquam vobis conſtare planè arbitror, quis hactenus hominem ſeruarit. Seruabitur autem et nunc noſtra opera. Neque enim ſi periturum omnino in hac acceſſione putaſſem, à cibatione de-

ſtitiſſem. Sed quoniam ex præcedenti iam victu tantū illi roboris ſupereſſe nouerā, vt tolerare acceſsionē poſſet, permiſi acceſsionis horas ſine cibo tranſmittere. Ac ſatius quidē fuiſſet multò antè hominē nutrire. Verùm quò & iſtos redarguam & quibuſdā hīs auſcultantiū, qui confici à nobis iuuenem, quòd illam occaſionē omiſerim dicunt, perſuadeā, nunc illis oſtendam, vel in acceſsione ipſa ægrotantes quoſdam nutriri debere: nedum ante hāc. His dictis, ac diductis hominis maxillis, infundo ex anguſti oris vaſculo, cremoris ptiſſanæ treis cyathos: paulò autem pòſt alibi & tenuis vini, modiceq; calida diluti, duos cyathos. Poſt quos & ſuſtulit oculos, & tū audire, tum loqui, tum præſentes noſſe cœpit: cùm antè veluti lignū aridum porrectus ſine voce ac ſenſu iaceret. Rurſus itaq; dato ex vino quo dixi modò diluto, pane ad comedendum exiguo, prorſus hominē reuocaui. Quē vt rurſum ad inſtitutam ab initio victus rationem reduxi, & tertijdecimi diei acceſſionē facilè tolerare vidi: in quartodecimo rurſus manè cibaui: ac pòſt circiter horā octauam laui: deinde rurſus liberalius cibaui: ac mox vinū bibendum exhibui. Idem verò & in duodecimo & tertiodecimo feceram. In quinto autem decimo rurſum cibaui manè. Cùm verò facilius tum quoque acceſsionem ferret, in ſextodecimo denuò laui. Cæteraq; circa hominem peregi ſicut in præcedentibus diebus. At vbi in decimoſeptimo mini-

nimè grauis paruaq; acceſsio fuit, audacter hominem de cætero ſub conualeſcentium victus ratione habui. Hic æger non paucos ſemimalorum, ac non penitus aſinorũ docuit etiam ante acceſsiones ipſas nonnunquam eſſe cibandum, vel ſi duarum horarum intercedat ſpatiũ, ac multomagis ante acceſsionem tertij. Oſtendi autem tibi et in prima ipſa acceſsionis inuaſione eiuſmodi homines eſſe nutriendos. Dico autem eiuſmodi homines, in quibus corporis intemperies ad ſiccum & calidum conuerſa febres accedit.

CAPVT IIII.

PORRO *hoc quoque pleriſque medicorũ fortaſſe ſit incredibile. Sed ſiue rationi ipſi fides eſt adhibenda, ſiue operibus, nos fidem ambobus facimus. Operibus quidẽ, dum homines ijs monſtramus, qui ſi biduo patiantur inediam, neceſſe eſt febricitent: ita ſcilicet vt nonnulli vbi concitati ad iram ſunt, vel mœrore vel vigilijs affecti. Euidentiſsimè enim tum in cõualeſcentibus ex diutino morbo talia fieri cernuntur, tum ijs qui calido & ſicco ſunt temperamento. Quam verò ratio ipſa fidem huic rei facit, alibi iam dicta eſt. Dicentur tamen & nunc eius rei ſummæ. Mordens halitus & ſuccus vbi per ſenſibilia corpora fertur, horrores & inæquales totius corporis concuſsiones (ῥίγη Græcè dicunt) facit in ijs quibus cute ſtipata, quæ prius tranſpirabant, iam ſunt retenta. Quoties enim fuliginoſa ſunt, febres accendunt.*

cendũt. Ergo eiuſmodi halitus & ſuccos, tũ multa & vehemens dimotio: tum vigiliæ, & ira, & dolor, & cura, augent: tũ proximè ab iſtis vnum illud per ſe interdum augere eos ſufficit: vtique ſi cibũ quis nõ ſumpſerit. Efficitur enim corporis habitus in ijs naturis, quæ facilè amarã bilem generant: ex longa inedia bilioſus. Si igitur tum id incidat, tum æger motu quopiã valentiore quàm pro viribus vſus, mordentiu excrementorũ impetũ confertim foras excitarit: neceſſe eſt (veluti in ſymptomatum cauſis oſtendimus) vel concuſſionẽ quam modò dixi, vel horrorẽ ſubſequi. Ac cõcuſſio quidẽ iſta ſuccedet propter † eorũ quæ feruntur excrementorũ, tum multitudinem, tum acrimoniam, tum impetus celeritatẽ, tũ laborãtis virium infirmitatẽ. Nam & quæ multa paucis, & quæ qualitate ſunt inſigni, ijs quæ ita non ſunt, mordẽt magis. Pari modo & quæ cũ celeritate ferũtur, ijs quæ tardè. Iã vires vbi valentes ſunt, omnia contemnũt ac tolerant. vbi infirmæ ſunt redditæ, vel abs quouis offenduntur. Horror fiet vbi & qualitas eorum, & impetus velocitas eſt remiſſa, tũ copia minor: ac potiſſimũ cùm vires triſtanti obſiſtunt. Si verò iã dicta largius remittantur; ne horror quidẽ fiet ſed vel vlceroſus quidã ſenſus, vel tantùm inæqualitas. Ergo coëuntibus omnibus iam dictis, quod vehemẽtiſſimum eſt oritur: vtiq; ſupradicta totius corporis concuſſio. rurſus remiſſis omnibus, nullus ex tranſi-

† In impſſ. deeſt περιττωμάτων.

tu

tu excrementorũ ſit ſenſus. Quòd ſi quædam ſint, quædam non ſint, & quædam maiora ſint, quædam minora, in eiuſmodi miſtionibus media latitudo omnis, quæ inter id quod maximũ eſt, quod ῥίγος Græcè vocari diximus: & minimũ, qui eſt nullus omnino excrementorum ſenſus, efficitur. Itaque nihil mirum eſt, ſi dictarum cauſarũ qualibet vel per ſe, vel cum alijs iuncta, alij inæqualitatem, alij vlceris quempiam ſenſum, aut horrorem, aut dictam concuſsionem afferre videatur. Nam pone vires imbecillæ ſint, corpus ipſum admodum ſenſile, (quippe id quoque oſtenſum eſt nõ parum ad eiuſmodi ſymptomatum generationẽ conferre) habitus autem corporis gracilis, & temperamentum bilioſum, ſtomachuſq; ſimiliter bili affectus: tum his omnibus accedant inedia cibi, & vigiliæ quæpiam, & triſtitia, & ſolitudo: ad hæc progreſſus à domo, qui exurgente quapiam cauſa, ſit neceſſarius: poſtea his propoſitis (id quod aliquando fieri vidiſti) det ſedulò operam, vt plus itineris per vrbem re ita poſtulante feſtinus peragat: nunquid huic ex eo qui excitatus eſt mordentium excrementorum motu, primùm quidem inæqualitas quædã, mox verò etiam horror prõptè incidet? quòd ſi motũ quoq; cõtinuet: vel cibũ ſumere nõ anteuertat, protinus etiã febris? Equidẽ ita febricitantes aliquos oſtendi tibi, maximè ex ijs qui è longo morbo cõualuerant. Quorũ cũ vni fortè fortuna occuriſſe, qui mox antè horreſcere

cœpiſſet: vt rem expoſuiſſet, dato ex vino diluto pane, continuo horrorẽ inhibui. Verùm hunc (vti ſcis) per viam in officinã quandam perductum, febricitare prohibui. Aliós verò qui prius ſe domũ ſuam recepiſſent, in ipſo principio horroris, vel paulò poſterius cibauimus. Atq;, vt ſemel dicam, quibus incipientis adhuc acceſſionis aderant ſymptomata: ijs omnibus panem ex vino diluto ac calente maturè exhibens, et horrorẽ ſtatim inhibui, & febrem prohibui. Quanto verò hos citius cibaueris, tanto ſcilicet magis febrẽ prohibueris. Quòd ſi paululũ aliquando morere, vtique febris ne tũ quidem, calor tamen multus ijs aduenit: ſimillimè planè ijs qui per vehemens frigus facto itinere, reuerſi domũ, calidis ſunt nutriti. Quippe ſi pluſculum morere, maiorem calorem ſentient, talemq; ac tantum, vt dubites an hunc, febrem appelles. Sin duæ horæ ab initio inæqualitatis interpoſitæ ſint: nutries tunc quoque, modò horror adhuc duret, prædicens tamen quòd hi febricitabunt, cæterùm innoxia febre, & cui cutis mador ſuccedet. quo facto, tum lauare, tũ rurſus nutrire debebis. Quòd ſi horror preterierit, ac iam planè febricitent, cibandi id temporis non ſunt, ſed decreſcente iam acceſſione, illico ſunt nutriẽdi, †integritate non expectata. In nullo nanq; ſqualido affectu cõmodè finitur acceſſio, priuſquam illi vel ex lauacro, vel humido victu, humectatio acceſſerit. Hæc ego omnia cùm operibus indicarem, qui me vel lau-

† ἀπυρεξίαν μὴ περιμένοντες, id eſt nõ expectãtes quoad acceſſio prorſus ceſſarit.

laudabant, vel æmulabantur, ſcilicet quòd ſupra eorum opinionem erant quæ ægerã, παραδοξοποιὸν quòd paradoxa facerẽ, (vt ſcis) vocabant. Cùm verò ratione de iiſdem diſſerens, docerẽ aliquos ante acceſsionẽ eſſe cibandos, aliquos in ipſa, idq́; vel inclinare iam incipiẽte, vel etiam in ipſo ſummo vigore: tum παραδοξολόγον me, quod paradoxa dicere viderer, appellabant. Ergo *quid facias his hominibus, quibus nec opere, nec ratione perſuaderi poteſt?* At, *inquiũt, fieri nequit, vt eiuſmodi affectus quis agnoſcat. quomodo igitur nos eos agnouimus?* Videtúrne *cuipiam fieri nõ poſſe, vt calida & ſicca intẽperies agnoſcatur, vel quæ ab ortu vſq; fuerit, vel quæ in præſenti tempore talis ſit reddita?* Mihi *ſanè tam videt facilè, quàm has ipſas agnouiſſe literas. quid illud verò, ſi huic non ſit adhuc in ſuccis putretudo vlla, illi verò ſit, non poſſe vobis videtur hoc diſcerni?* Mihi *poſſe videtur.* Nam *et ex pulſu et vrina, & ex ipſa nonnunquã quæ in calore eſt qualitate, euidenter id diſcernimus.* Quòd *ſi propterea quòd nec ipſi quicquam diſcere volũt, nec ſeſe axercitare, ſcientibus parũ credunt: quid vetat quo minus tũ geometris ipſis, tum arithmeticis, tum reliquis artificibus omnibus nihil credant?*

CAPVT V.

MISSO *igitur hoc genere hominum, rurſus ſeriem ſermonis noſtri perſequamur. Calidis ac ſiccis naturis aduerſiſsima res inedia*

eſt, ac febrium paratiſſima cauſa. Voco naturas calidas & ſiccas, non ſolũ quæ à primo ortu tales ex proprio temperamento ſint, ſed etiã quæ poſterius ex calido ſiccoq; victu, & plurima dimotione, & vigilia, & cura, & triſtitia, et regione calida ſiccaq;, & tempore æſtiuo, & cæli ſtatu calido ſiccoq; ſint acquiſitæ. Sanè licet & citra temporis anni mentionẽ, in eiuſmodi ſermone ſtatũ cæli ſolùm nominare. Verùm ſi altius repetã, id quod dico magis credes. Calida & ſicca temperamẽta, ſiue ea ex prima origine talia ſint, ſiue ex victu, & immodico labore, & animi perturbationibus, & regione, et cæli ſtatu, inedia vehemẽter lædit. In hac dictione ipſis ſaltem verbis, omiſſum eſt anni tempus: poteſtate tamen omiſſum non eſt, vtpote quod in cæli ſtatu comprehenditur. quãdo calidus in ſummo ſiccusq; cæli ſtatus iam dictam temperaturam efficit. Hic autem ſtatus alio anni tempore quàm æſtate planè incidere non poteſt. quando nec in autumno: nec in vere, multoq; minus in hyeme fieri poteſt, vt calidiſſimus ſimul ſicciſſimusq; cæli ſtatus fiat: ſicut nec humidiſſimus pariter frigidiſſimusq; in alio quàm hyeme. Ob hæc igitur ipſe quoq; aliquãdo prætermiſſo anni tempore, cæli ſtatu ſum contentus. Liceat tamen cuiq; nominibus quibus velit vti: modò à rerũ natura non diſcedat. Eſt porrò rerũ natura, qualem & modò diximus, & nihilominus nunc dicemus. Nam quæ maximè ſunt ad curationẽ neceſſaria,

eademq;

eademq́; maximè ignorata: nec Hippocrates ipſe identidem repetere grauatur. Igitur media ſiccis calidisq́; corporibus, valentibus quidẽ noxia eſt: ijs verò qui in calida & ſicca æſtate febre laborant, quæ ſcilicet ex vſtione, aut labore immodico, aut vigilijs, aut cõprehenſis iam animi motibus ſit cõtracta, nõ tantũ noxia eſt, ſed ſi quicquã aliud planè pernicioſa: quippe vel in febres ardẽtes ex ea incidunt: à quibus, niſi prius mors occupet, in hecticas migrant, atq; ab his in maraſmũ: vel protinus ab initio ardentibus præteritis, in hecticas. Maximè tamen (vt dictum ſepius eſt) ſiccos calidósque† affectus ſtatim à principio hectica corripit: ſicuti mulieri accidit, quæ autumno ex triſtitia & vigilijs† febricitare cœpit: perſeuerauit autem ad plurimũ hyemis. Hãc quarto die (vt ſcis) vidimus, deprehendimusq́; ſtatim hecticã eſſe febrẽ, cùm alia quã humores excitarãt coiunctam. Curatio autem vna tum fuerat, vt frigida tẽpeſtiuè & moderatè daretur, conſuetæ ſcilicet hanc per ſanitatẽ bibere. Verùm alijs curatio huius erat cõmiſſa: quare nobis ſilere eſt viſum. Alteri verò qui eodem tempore ægrotarat, & ſe nobis cõmiſerat, quoties nutritus eſt, fontanæ planè gelidæ dedimus interim binos cyathos, interim ternos: quando frigidam ſimul multam ſibi dari, qui ita ſunt affecti, citra noxam nõ fuerũt. Quocirca vtiliſſimũ eſt, vbi febris ideam perſpexeris, in prima ſtatim acceſſione minore cum periculo,

† In antiq. legit κράσεις: in impſſ. διαθέσεις.

† In impſſ. deeſt πυρέττειν.

copio-

copioſiore frigida vti, corporibus ad validam ſiccitatem nondum perductis. Qui enim in feruoribus ſub canicula ex ira febricitauit, (iuuenis autem hic erat ſiccus et calidus) vbi in prima acceſſione duas frigidæ heminas bibiſſet, ſtatem quidē vomuit flauiſſimam bilem, nō multò autem pòſt etiam deorſum excreuit. Deinde cùm rurſus poſt cibū aquæ circiter heminam ſimiliter ſumpſiſſet, iam febricitare deſijt. Non defuere tamen medici, qui cùm nullam à principio febris ſpeciem agnoſcerēt, ſed poſtea cùm iam præteriſſet occaſio, intelligentes vel in hecticam, vel etiam in maraſmoden febrem ægrotantem incidiſſe: frigidam bibendam, nos inuitantes, præbuerunt. Sed nemo metam attigit. Nam magna ſolicitudo habenda eſt in ijs qui ita ſe habent, de frigidæ potionis menſura. De qua paulò pòſt dicemus, vbi propoſitæ diſputationi finē impoſuerimus. Quippe æger is quem antè deſcripſimus, exemplo omnibus eſt quibus propter ſiccitatem à principio ſtatim dari cibus debet, etiam ſi febricitare iam incipiant. Nam cū accenditur in his febris propter mordentem acrimoniam ex calfactis attenuatiq; ex ſole & inedia & laboribus, ſucci, maximum eius remedium eſt humidum nutrimentum: ſicuti è diuerſo vbi ob copiam, vel obſtructionē, vel phlegmonen, vel (vt ſemel dicam) humoris alicuius putredinē febris eſt orta, maximo malo eſt cibus. Atq; hos quidē nec in inclinatione febris citra noxam nutrias nedū

ipſa

ipſa acceßione inuadente: illos verò omni certè tempore, ſed potißimùm per inclinationẽ. Me quoque ſubinde vidiſti eos qui ex abundantia, & qui ex phlegmone laborarẽt, ſub lõga inedia tenuiſſe, ſic vt prorſus ante ſeptimum diem non cibarẽ, ſed ſola mulſa contentus eſſem, viribus ſcilicet valentibus. Quoſdam eorum, quibus videlicet vires validæ nõ fuerant, aut ſtomachus bilioſus, aut imbecillus, aut plus iuſto ſenſilis, ſolo ptiſſanæ cremore vſq; ad ſeptimũ diem traxi, quo morbus in† ſummo eſſe incremento debuerat, aut etiã omnino per criſin diſcuti. Sũto igitur tibi à primo ſtatim die in omni ægro ſpectanda duo illa quæ Hippocrates *iuſsit, à quibus cibandi conſilia petas, morbi ſummus vigor, & ægrotantis vires. Poſtea ſi trãſiri ſummũ incrementũ ſine omni cibo poteſt, in cibi abſtinentia hominẽ ſeruabis. Sin exiguũ adminiculũ requirat, abũdè erit ſola mulſa. Quòd ſi maius deſyderat quàm ſit ex mulſa, ptiſſanæ cremor ſatis erit. At ſi fas non eſt ſummũ morbi incrementũ, aut tenui victu, aut inedia tranſmitti: id agendum, vt homo ſtatim in primæ acceßionis inclinatione cibetur. Aliquos verò eorum (vt dictum eſt) & cùm inuaſura adhuc eſt, & cùm incipit, cibabis. Sint porrò hi ſicco temperamento ac calido, aut à primo ortu, aut certè illo tempore oportet: tum viribus neceſſariò imbecillis. neque enim fieri poteſt, vt abundè ſiccum callidumq; corpus cùm febricitet, viribus ſit valẽtibus. Si tamen*

† In antiquis eſt ϖαρακμάζειν, i. indeclinatione eſſe.

cum

cum eiuſmodi febri ac corpore, momentanei membri phlegmone ſit coniũcta, omnino æger morietur. nam id quoq; prædixiſſe me ſemper, nunquã verò falſum, ipſe teſtis es. Magiſq; id certum eſt, ſi pulmonis, vel membranæ quæ coſtis ſubtẽditur, vel vẽtriculi, vel iocinoris phlegmone ſit. Etenim quæ has partes phlegmonæ occuparunt, non modò ijs qui tam imbecillis ſunt viribus, ſed etiam ijs qui valentiores ipſis ſunt, mortiferæ eſſe ſolent. Vnáque ſalus tum pleuriticis tum peripneumonicis, adde etiam ſynanchicis, id eſt qui angina laborant, eſt ipſum virium robur. Non ſecus verò & quibus vel iecur, vel ventriculum, phlegmone obſidet. Nam quod ad phlegmonem quæ in ijs eſt partibus ſpectat, minimè planè eſt cibandũ. quod ad virium infirmitatem, vtique ſæpe. Ita neceſſà riò aut vires reſoluentur, aut phlegmone augebitur. Atque hæc mihi latius fortaſsis quàm pro re propoſita ſunt dicta, qui præſertim hoc libro ſtatuerim de febribus quæ abſque phlegmone infeſtant, diſſerere. Cæterùm tractationis conuenientia fecit, vt quatenus neceſſarium eſſet, digrederemur.

CAPVT VI.

DENVO *igitur redeamus ad febres, quæ iam comprehẽſis febribus ſunt affines, quas nominare hecticas ſolemus. Nam qui ſuprà deſcriptus à me iuuenis eſt, hectica febri laboraſſet, ſi mirificam diatriton tranſigere fuiſſet coactus:*

viſi

niſi tamen prius ab ijs qui abſque methodo victus rationem ordinare conſueuerunt, fuiſſet interemptus. Proponatur igitur *alius quiſpiam cui cum ſupradicto cætera quidem omnia ſint eadem, vires tamen tanto ſint valentiores, vt tridui inedia tollerata duret.* Neceſſe eſt *hunc, ſi modò ita cibetur quemadmodum cibant qui diatriton extollunt, in hecticam incidere.* Nam *ij primùm in quarto ipſum cibarent, pòſt in ſexto, mox in octauo, deinde in decimo. quippe talis eſt (vt ſæpe vidiſti) eorum cibandi formula.* Prima *quidem cibatio poſt primam diatriton, reliquæ alternis diebus.* Protinus *autē (arbitror) et ex artomelite, id eſt pane ac melle ſiccaſſent eius præcordia. nam id quoque ex legibus eiuſmodi medicorū eſt, ſiue phlegmone viſcus aliquod laboret, ſiue ſecus.* At *quemadmodū quidem eos cibare qui ita laborent, inter initia conueniat, ſuprà eſt dictum: ſed nihilo tamen ſecius nunc quoq; ſummatim repetet.* Quoties *vel ex laſsitudine, vel ira, vel pluribus curis, vel vigilijs, vel triſtitia, vel lōga inedia, vel vniuerſis vnà (ſicut in ſuprà deſcripto iuuene) coëuntibus, ſiccatū corpus eſt, ac febris inuaſit, quæ & aridā reddat cutē & igneū habeat calorem, vtiq; hunc talē timor eſt febri hectica correptū iri: potiſsimū in æſtate, ac cæli ſtatu calido ſiccoq;.* Oportet *autē quamprimū ptiſſanæ cremore, & ſorbitione ex aliqua nutritū, paneq; pòſt oblato, aquæ frigidæ potione hominem cures. quippe protinus*

extin-

extinguitur ac ceſſat omnino febris: modo(vt dictum eſt) nec phlegmone aliqua ei ſit adiuncta, nec putridus humor. Nam ſi horum vterus ſit, attendere diligenter oportet ac diſcernere, quo primùm tempore aquã frigidam dare homini ſit audendum. Ego enim talium quoque non paucis dedi, tutius eſſe ratus phlegmonas in præſens augere, quàm ſinere hominem hecticã febrẽ incurrere. Vbiq; igitur(vt ſemper dicere ſoleo) curatio dignotionem prænotionemq́; conſequitur. Siquidẽ & dignoſcat quod præſens eſt, et prouideat quod ex eo futurum eſt, oportet, qui volet notabilis efficaciæ remedio vti. Si tamen magnum fore incommodum vel humori putri vel phlegmone conijcies, à frigida quidem danda abſtinebis, refrigerãtibus autem remedijs quæ foris applicantur, vtêris, modò ea ſuper os ventriculi aut tota† præcordia, modò ſuper pectus imponens: vbi ſcilicet plurimum ſubeſſe caloris maximè iudicabis. Sanè diximus ijs qui ita laborant, balnea quoque eſſe nõ incommoda. Dico ijs qui ſiccato plurimùm corpore ſunt. Et ex aliqua earũ quæ dictæ ſunt cauſarũ, citra humoris putredinem febricitant. Monſtratum verò nobis eſt in ijs quæ de febribus ſcripſimus, phlegmonas quoque propter putredinem humorum qui in ipſis habentur, febres ſubſequi. Quo circa ſi quando dicam febribus quæ ex putredine accenduntur, tale quippiam cõducere vel non conducere: etiam eas quæ à phlegmone excitantur,

† hypochõdria.

tantur, in communis putredinis genere comprehenſas intelliges. Sicubi verò deinceps † vtrunque nominare videris: ſcias eas quæ ex phlegmone, ab ijs quæ ex ſola putredine ortum habent, tum diſcerni. Cuiuſmodi autem ſit phlegmones affectus, tum in libro de inæquali intemperie, tum verò in eo qui de tumoribus præter naturam eſt inſcriptus, docuimus. Admonuiſſe tamen & nunc te nō ſit inutile. Cùm ſanguis calidus copioſior in aliquam animalis partem procubuit, maiora eius vaſa protinus diſtenduntur, vtpote abundantiæ continendæ non ſufficientia, ab his deinceps quæ minora ſunt. Mox vbi nec in ijs ſatis continetur, exudat foras in ea ampla ſpatia quæ inter vaſa ſunt, ſic vt etiam omnia quæ in compoſita carne habentur, loca occupet. Atque hæc quidē eſt phlegmones affectio. Poſſunt verò & ſine hac in ipſis vaſis humores aliqui putreſcere, idq; aut in vna animalis particula, in finibus ipſorum impacti, aut etiam in totis eorum capacitatibus quæ inter † bubones & alas ſunt, comprehenſi. Cùm igitur (ceu diximus) citra putredinem ſqualenti corpori febricitare contigerit, caput totius curationis, in ijs remedijs quæ refrigerēt & humectēt, ſtatuere oportet.

† vtraſq;

† Hoc loco bubones non videntur glandulas inflāmatas ſignificare, ſed dūtaxat inguina ipſa. loquitur enim iā de putredine humorū citra phlegmonē, & in ea ſignificatione vtitur libro ſeq.

CAPVT VII.

PORRO *duplex genere eſt harum rerū prima materia. Vna eorum quæ foris † admouentur. Altera quæ intrò in corpus ſumuntur,*

† προσπίπτουσι id eſt incidunt.

quæ ſanè & προσφερόμενα, id eſt ſumenda vocantur. Extrinſecus corpori incidunt tum aër ipſe qui nos ambit, tum pharmaca quæcunque humectandi refrigerandiq́; vim obtinent: & tertiũ præter hæc dulcis aquæ balneum. Intrò in corpus ſumuntur quæ eduntur ac bibuntur, & inſpiratus aër. Ab his generibus tentandum eſt propoſitis hoc loco febribus tum humiditatem, tum refrigerationem comparare. Verùm refrigeratio quoniam per efficaciſsimam qualitatem inducitur, & parui temporis eſt, & periculoſa: contrà, ſiccitatis per ea quæ humectent curatio, vt longi tẽporis eſt opus, ita minus eſt quàm refrigeratio, periculo expoſita. Igitur dictas ſex materiæ differentias deinceps iam examinemus, ab ambiente exorſi.

CAPVT VIII.

HIC IGITVR ſi temperatus eſt, qualẽ ſe exhibet, vtique tali nobis eſt vtendus, nihil amplius de eo ſolicitis. Sin admodum calidus eſt, vel admodũ frigidus, pro calido inducẽdus arte cõtrarius eſt, ſubterraneis inuentis domibus, quæ & frigidiſsimæ ſint, & maximè perflatæ, & ad ſeptetriona verſæ tũ auris quibuſdã, quæ ipſis ſint †propriæ, opera noſtra paratis: aliàs ex euripis, in quo ſe deijciant multi aquarum fontes: aliàs aqua frigida de vaſis in vaſa transfuſa. Iam hoc ſtatim etiam ſomniferum eſt. Præterea domo

†Legit Græcè ἁδείας, i. ſuaues

aſiduè

aſsiduè aquâ quæ prorſus frigida ſit, aſperſa: ac roſis plurimis humi fuſis, aut vitium capreolis, aut ruborum ſummitatibus, aut lentiſci ramis, aut denique reliquarum quæ refrigerent ſtirpium aliquibus. De quibus etiam prius eſt dictũ. Turba quoque hominum ingredi prohibita. nam id quoque domum calefacit. Atque ita quidem calidiſsimum aërem refrigerare, qui ſcilicet in æſtate calida & ſicca accidit, eſt tentandum: quandoquidem in hyeme calidiſsimus eſſe non poteſt, ſicuti nec frigidiſsimus in æſtate. At ſi quis modicè frigidus eſt, hoc eſſe contentos oportet, nihil aut machinantes, aut de temperie eius alterantes. Qui verò frigidiſsimus eſt, vtiq; quatenus reſpirando attrahitur, admittendus eſt, vt qui calorem qui eſt in corde, admodum refrigeret: non tamen quatenus extrinſecus ægrum contingit. quippe id denſat cogitque cutim, ac † putreſcentium humorum effluxum tranſpirare prohibet. Siquidem per pulmonem, quod rarum viſcus eſt, difficile non eſt, vt tum qualitas ipſius, tum etiã ſubſtantia ad cor facilè perueniat. At per cutim fieri nequit, vt eius vel qualitas, vel ſubſtantia ad cor perueniat, vtpote prius denſatam. Nam quod in libris de ſimplicium medicamentorum facultate, de iis quæ vehementer adſtringunt, eſt dictum, id hîc quoque reuocari ad memoriam debebit: ac ſciri, qui nimium frigidus aër eſt, hunc cutim denſando, ſemper ſibi ipſi viam præcludere.

† In Græ. impſſ. eſt σηπεδόνωδῶν, ſed in antiq. legitũ συγκαιομένων, id eſt eorum qui comburuntur.

re.Scire tamen licet maius fore ex frigida inſpiratione commodum,quàm ex cute denſanda incommodum:præſertim cùm operimentis hanc calfacere licet.Porrò vtẽdum maximè eiuſmodi aëre eſt in ijs hecticis quibus primum quod afficitur ipſum eſt cor,æquè vt ſi ventriculus primùm eſſet afflictus,ipſi per comeſta & bibita eſſet ſuccurrẽdum.Huic enim illa cum integris adhuc viribus occurrunt:ſicut cordi inſpiratus aër. At iecinori ex inſpirato aëre nulla certè vtilitas accedit,à comeſtis verò & bibitis,minor planè quàm ventriculo:cæterùm,aliqua non obſcurè aduenit. Communis autem omniũ ſanatio eſt per ea quæ extrinſecus applicata refrigerãt & humectant. Atq; ob hæc quidẽ viſcera magna ex parte hecticas maraſmodesq; febres accidere contẽplati ſumus.Superueniũt tamen aliquando & pulmonũ ſicco calidoq; intemperamẽto. Attamen opportunum eiuſmodi febribus id viſcus nõ eſt, vtpote humidum laxumq;.Incidũt præterea & pectori,& pingui mẽbranæ,quod μεσάραιον dicitur, & ieiuno, & colo.interim verò & vtero,& renibus. In ſepto verò trãſuerſo maraſmũ non vidi: hecticam ſanè febrem vidi,& hãc quidem planè abſolutam,ſæpe verò citius interimentẽ quàm planè eſſet cõpleta.Eiuſmodi nanq; affectum & ſpirãdi difficultas,& delirium excipere ſolet. Ex quibus magna ex parte prius moriunt̃,quã hectica prorſus ſit perfecta. Eſt autẽ eorũ agnitio facillima,

tum

tum ex pulſus duritia, tum ex eo quòd præcordia plurimũ trahuntur ſurſum, tum ex difficultate ſpirãdi, quæ illis eſt & inæqualis & varia: quippe alias quàmaximè paruum & frequẽs ſpirãt: rurſus aliquando manifeſtè ſpiritum tardant: dein ſubitò quemadmodũ gementes reſpirarunt, vel duplicem ſpiritus intromiſſionem, quaſi ſuperinſpirantes, vel duplicem foras miſſionem faciunt: † *veluti reſpiratio reſpirationem cõprehendat. Reſpirant verò hi ſæpe & reliquo thorace toto, nõ ſenſibiliter modò, verũetiam notabiliter, tũ opertas ſcoptulas, quas ὠμοπλάτας vocãt, attollentes: aliquando admodum raram & magnam reſpirationem edunt: vtiq; cùm deliri malũ præcipuè dominatur. Verùm præſentis inſtituti non eſt, vel laborantium partium notas, vel earũ cauſas referre. Quare denuò ad curationes reuertamur: æſtimemusq; quas vires propoſitæ iã materiæ aduerſus hecticas febres habeant. Sanè diximus iam nonnulla de aëre, tum calido, tum frigido: qui præcipuè quidem eſt vtilis, cùm quod primùm afficitur, ipſum eſt cor: quãuis confert & in reliquis febribus non parum, quandoquidem in his quoque neceſſe eſt cor ſimilem intemperiem recipiat: citra quam nec maraſmus, nec hectica, nec reliquarum vlla febrium conſiſtere poteſt.*

† ꝓ hoc toto in Græco tantũ eſt καθάπερ ἐπεκπνέοντες, i. veluti ſuper exſpirantes.

CAPVT IX.

Q*VO facilè apparet etiam pulmones, vbi ſcilicet ij ſunt qui primùm patiũtur, plus*

cæteris omnibus refrigerantem aërem requirere. Sequitur iam vt de ijs medicamentis agam, quæ extrinſecus admota humectent, & refrigerent. Porrò horum quoque ea deligenda eſſe, quæ citra vehementem adſtrictionem refrigerent, neminem latet. Talia enim præterquam quod non humectãt, etiã demittere frigiditatem ſuam altè non valent, propterea quòd cutim cogunt, ac coarctant. Optima verò ſunt quæ non modò citra adſtrictionem refrigerant, ſed etiam corporis ſubſtantia ſunt tenui. Ac quæ quidem abſolutiſſimè tenuium partium ſit ſubſtantiam exactè frigidam inueniſſe, fortaſſe non eſt. Dixi exactè, propter acetum, quod cum omnium (quæ nouimus) poteſtate refrigerantium planè tenuiſſimarum ſit partium, admiſtam ſibi aliquam caliditatem habet. Præterea corpora quæ contingit, ſiccat. quamuis ad imaginationem ſit humidum. Quo fit, vt ad eos affectus quos humectari & refrigerari expedit, ſolo eo non vtamur, ſed tanto aquæ frigidæ admiſto, vt poſſit bibi. Cæterùm quanquam corpus quod abſolutè tenuium partium ſit, & ſimul frigidum, inuenire non eſt: attamen deligi materias oportet, quæ ad eiuſmodi medicamenti compoſitionem maximè ſint idoneæ. Ac dictum quidem latius de his eſt in opere de medicamentis. Dicetur autem in exemplis nõnihil & nunc, quò in hoc quoque genere membratim ſis exercitatus. Incipiam autem ab eo medicamine

dicamine quod omnium quæ humectent ac refrigerent, eſt ſimpliciſſimum. quo etiam aduerſus eryſipelata vtor, & phlegmonas in pudendis, vtique inter initia, priuſquam depaſcens aliqua ſubindicetur putredo. Debebit autem ad id præparata eſſe cera quamoptima, & elota. Sanè optima fuerit, vel alba pontica, vel quæ ex atticis ſit fauis. Eſto autē & roſaceum, quod ex oleo ſit à nōnullis vocato omphacino, ab alijs crudo, quodq; citra ſalem ſit confectum. Maximè verò ad rem pertinebit, ſi & ipſum oleum tenuium prorſus ſit partium: cuiuſmodi ſabinum eſt. Cùm vti voles, ambo miſta liquantor in vaſe duplici. Factoq; humido cerato (cuiuſmodi ſcilicet erit quod triplum aut quadruplum ad ceram roſaceum habet) poſtquam ipſum fuerit refrigeratum, miſcetor ei paulatim in mortario tantum aquæ quantum in ſe, dum cùm ea mollitur, accipere poſſit. Expedit autem & ceratum ipſum prius admodū eſſe refrigeratum, atque etiam quæ huic admiſcebitur aquam eſſe frigidiſſimam. Abundè autem ceratum refrigerabis, ſi cùm modicè coiuit, totum vas in quo continetur, in aquam frigidiſſimam dimittas. Quòd ſi aceti quoque admodum tenuis ac clari paululum adijcere velis, vtique magis adhuc tum refrigerans, tum humectans medicamentum efficies. Non debebit autem medicamentum hoc eo vſque ſuper ægrum corpus manere dū manifeſtè incaleat, ſed aſſiduè ſubinde mutari.

Aliud medicamentum.

OXALIDOS, *aut oxylapathi ſuccus* † *cum exigua poléta miſta excipiatur duplicato peniculo detrito: affatimq́; frigidũ & ipſum imponatur. Quòd ſi eiuſmodi peniculi occaſio nõ ſit, tũ linteũ duplicatũ & madefactũ refrigerandæ particulæ impones. Quinetiã portulacæ, & ſemper viui, & vuæ immaturæ ſuccus, ſimiliter polẽtæ miſcẽtur. Ad hæc lens paluſtris, & viridis tribuli, & polygoni, & lactucæ, &* † *intybi ſuccus. Aliaq́; quæcũque refrigerare eſt dictũ, cum tenui polenta. Præterea ſine polenta licet integris herbis tunſis vti. Iam verò quod epithema ex pinguibus fit palmulis, quas* πατητοὺς *Græcè vocant, ſalutare medicamẽ eſt. Porrò coquere oportet harũ carnẽ, omni membranoſo exempto, aliàs ex ſolo claro aceto, aliàs aqua ipſi admiſta, atque hæc vbi* † *tenera ſatis reddita eſt, tũnſa vti. Quòd ſi parũ molli craſſitudine videbitur, præſtiterit iam dicti aliquid admiſcuiſſe cerati. Quòd ſi roſacei quidpiam dictorum ſingulis aliquando miſcere volueris, nihil inutilius pharmacum habebis. Eſto autem quod admiſcetur, tum minimum, tum & ſimplex & perfrigidum, & quod factum ex oleo ſit ſalis experti. Sanè quoties ſimplex roſaceum, aut aliud quiduis id genus dico: quod ſine aromatis eſt confectũ intelligi volo. eſt vero ſalutare ad talia medicamen & roſarũ ſuccus frigidus, vnà cum polenta. Salutares verò ſunt & ipſæ roſæ tunſæ.*

† Antiq. legit ἀλφίτων λεπτῶν ὀλίγων μιχθέντων, id eſt tenuis farinę modico admixto.

† In Grę. σέρεως.

† τακρᾶ.

Præterea

Præterea ſtirpium quæ moderatè adſtringunt, germina trita. At quem modum vti aliquando licet & herbis quæ mediocriter adſtringant, veluti ſolano. Verùm eiuſmodi medicaminum materiam in alio opere reddidimus vniuerſam. Nũc abundè pro exemplis ſunt quæ iam dicta ſunt. Porrò vtendum his eſt, non (ſicut vulgus facit) toti impoſitis thoraci, aut toti ventri: imò illi maximè quod primò eſt affectum. Neque enim neceſſum eſt, vt aut cum eo quod refrigerari valenter deſyderat, etiam id refrigeres quod prorſus non deſyderat: aut ante iuſtum tempus refrigerare deſiſtas, timens vicinam aliquam particulam lædi. Ego nanque hominem ſcio, qui impoſito præcordijs refrigerante medicamẽto, difficultate ſtatim ſpirandi laborarit. Alterũ verò qui protinus tuſſierit. Atque paulò pòſt vtrique finitum ſymptoma, vbi quod refrigerauerat, eſt ablatum. Quòd ſi adeò ſtrenuè refrigerare non ſtudebis, habes quæ id modicè efficiant, † adhærentium medicaminum, ac cerati ſpeciem referentium, magnam copiam. Quorũ nõ materiæ modò vim, ſed etiam compoſitionis methodum didiciſti.

† ἐμπλαστῶν.

CAPVT X.

VERVM ego cùm iam ſentiam menſuram præſentis inſtituti me excedere: ad ea quæ tractationis ſeries proxima exhibet, conuertar. Proximè verò ſe à iam dictis exhibet conſyderatio de balneo, tum ipſius rei cauſa, tum vel magis

propter

propter Philippum, qui hecticos, quas μαρασμώδεις vocant, ipſum noxiũ putat. Ipſe igitur quid tùm de omni balneorum vi, tum etiã quę ad eos qui hectica & maraſmo laborãt, vel (vt ſemel dicam) omnibus eſt accommoda, in hoc maximè libro quid ſentiã explicabo. Memini nanque me & ſupra in diarijs febribus illa laudare, & in ſeptimo huius operis libro, in ijs qui cruditate propter ſiccam ventriculi intemperiem laborabant atq; extenuati erant, ſæpe vtendas iubere. Cæterùm, de vniuerſa earum vi, nullo alio libro diſſerui, ſed in hunc ſeruaui: vbi & de ijs agitur quibus efficaciſſimus earũ eſt vſus, & quibus Philippus ea interdicit. Atque prius quidem vbi de vlcerum curatione egimus, indicata cauſa eſt cur propriæ cuiuſque morbi indicationes ſint ignoratæ. Dicetur autẽ nihilo ſecius & nunc, vtpote tum ad ea quæ nunc paramus, tum ad ea quæ dicendã ſunt, vtilis. Cùm enim vnus in corpore affectus eſt, eius curationẽ inuenire, ſi non ratione, certè experientia haud difficile eſt. Vbi verò cõnexi duo tréſve ſunt, præſertim qui maximè contraria inter ſe auxilia requirant, fieri nequit vt experientia, quod agendum ſit, inueniatur, imò nec facilè ratione. Siquidem & ſubſtantiã cuiuſq; affectus ad vnguẽ nouiſſe oportet, & propriã curationis indicationem à quoque affectu cœpiſſe. præterea quem primum omnium, aut magis, quem rurſum minus, aut ſecũdo tertióve loco curare cõueniat. Hæc igitur cau-

ſa eſt

ſa eſt cur vulgo medicorũ ignotum ſit, & quòd febriũ omnium, quà febres ſunt, proprium remedium refrigeratio ſit, ſiue ea talis actu ſit, ſiue poteſtate: & quòd alia multa ex accidenti refrigerando, febriũ ſint remedia. De quibus & dictũ nonnihil in præcedentibus eſt, & in ſequentibus dicetur. Quædam namq; remedia complicatam quodãmodo duplicemq; facultatẽ habent, ita vt prima ratione proficiant, & ex accidente. Quod genus & balneum eſt. Nam frigidæ potio per ſe quidẽ proficit, vtpote actu refrigerans. Succus autẽ vuæ immaturæ poteſtate refrigerans medicamentum eſt. Atq; hæc quidẽ ambo refrigerant primùm, id eſt per ſe ipſa, nec intercedente alio. At ſanguinis miſsio (veluti prius indicauimus in febribus continentibus, quas ſynochos vocãt) non primùm, ſed ex accidẽti calidã aliquãdo intẽperiem ſanat. Ad eundẽ modũ & clyſter, & purgatio & fomentũ [ex calido liquore] et cataplaſma quod digerat, aut cõcoquat. Vtranq; verò facultatẽ in ſe cõprehenſam habet propoſitum nunc in ſermone balneum: vtpote ex partibus varia facultate præditis compoſitum. Quippe ingrediẽtes in aëre verſantur calido. poſtea in aquam calidam deſcendunt. mox ab hac egreſſi, in frigidam. poſtremò ſudorẽ detergent. Poteſt autẽ prima eius pars materias per totũ corpus, tũ calfacere, tũ verò liquare: præterea quæ inæqualia ſunt, æquare, & cutim † laxare, et multa quæ † ſub hac antè detine-

† ἀραιῶσαι.

† In antiq. legitur ὑπ' αὐτοῦ καταχεωμένων, i. ſub ipſa diffuſa ſunt.

detinebantur, vacuare. Secunda eius pars vbi quis in ſicco corporis affectu ea vtitur, poteſt madorẽ vtilem ſolidis partibus immittere. Tertia balnei pars poteſt, vbi quis frigida vtitur, & totum corpus refrigerare, & cutem denſare, & vires firmare. Quarta verò corpus per ſudores citra refrigerationis noxam vacuare. Ergo cùm hæc omnia circa hominis corpus efficere valeat dulcis aquæ temperatum balneum, & præter hæc etiã ſi quis intempeſtiuè lauetur, tum horrores, tum cutis dẽſitatem, tentandum nobis eſt omnia deinceps diſtinguere: ac primùm de illis ſermonẽ facere, qui cum in balneo ſe lauant, horrore tentantur. His enim vna (vt ſic dicam) continens excitati ſymptomatis cauſa eſt. Aliæ quæ hanc precedũt, multæ. Sanæ horroris cauſam eſſe dico mordentium excrementorum conſertim actorum citatiorem motum. Proinde quibus horum eſt abundantia, caro verò, ac cutis denſæ, ſiue balneum ſint ingreſſi, ſiuè ſteterint in Sole, ſiue quoquo modo, vel geſtati, vel perfricti, vel exercitati, vehemẽtius ſint dimoti, vtique iis horror incidit. Contrà, quibus hæc pauca ſunt, & corporis habitus, vt remittatur laxeturq́; à balnei calore, promptus, ij non modò non horrent, ſed etiam meliores redduntur. vtpote excremẽtis per id vacuatis. Quo rationabilius nec in † febrilis ſignificationis principio, nec in incremento quiſquam ægrotantem lauit. Quippe denſata eſt hoc tempore coarctataq́; & cutis

† ἐν τῇ τῆς ἐπισημασίας ἀρχῇ, i. in primo inuaſiõis initio.

cutis ipſa, & quæ ſub hac habetur carnea ſubſtātia. At in febris inclinatione, vel incipiente, vel procedente, vel amplius progreſſa, & nos ſæpe, & alij medici nonnulli multos ſæpenumero ægrotos lauantes non parum his contulimus. Porrò *quando inclinatione incipiente, aut iam progreſſa, aut etiam in ſummo incremento (interdū enim id quoque accidit, tametſi rarò) æger in balneum ſit ducendus, in ſequentibus definiemus.* Nunc *cùm de generali facultate ſingularum balnei partiū diſſerere inſtitui, vnum omnium primùm exponam.* Dicoq́; *multos eorum qui cruditate laborāt plures verò eorum in quibus mordentium excrementorum abundantia ſubeſt, omnes præterea qui vel in febrili ſignificatione, vel in aſcenſu, etiam omnes qui ſummo ſunt incremento, præter admodū paucos, ſiue hi ſint in balneum ingreſſi, ſiue ſteterint in calido* Sole, *ſiue exercitationes, frictiones, geſtationésve tentauerint, merito horreſcere.* Singula *nanq; horū cōfertim & impetu agi excrementa ſubigunt.* Cùm *igitur tā adhuc denſa lauantis cutis ſit, vt ad primum ambientis aëris occurſum nequeat naturalem ſuum habitū recipere, ſed maiore ad id ſpatio indigeat, excrementa verò foras verſus ruant vniuerſa, & retineri illic ea eſt neceſſe, & quæ ſub cute ſunt aceruata, & quæ per carnes feruntur, mordere.* Porrò *in libris de cauſis ſymptomatum indicauimus mordentia excrementa, vbi per ſenſibilia corpora*

ra feruntur, tum concuſsiones, quas ῥίγη vocant, tum horrores excitare. Ergo *quamobrē horreant in balneis omnes qui ante ſunt comprehenſi, iam cauſas inuenimus.* Pari *modo, & cur non horreant quibus aut nullum eſt in corpore excremētum mordens, aut tantillum vt facilè vacuetur.* Ergo *de his deinceps loquamur, propter quos etiā de ÿs qui horrent, meminimus.* Si *quis enim balneum ingreſſus non inhorruit, ſed* † *remiſſa eſt illi laxataq; cutis, huic planè neceſſariò prædicta ſuccedent, excrementorum vacuatio, æqualis per totum corpus calor, exiguorū meatuū rarefactio,* † *denſatorū fuſio.* Ac *vacuatio quidem excremētorum, omni febri eſt vtiliſsima.* Pari *modo, & rarefactio, & relaxatio.* Fuſio *tamen & calor non item.* Sed *calor omini febri eſt inimicus: quando refrigerari, non calfieri febrium affectus poſtulat.* At *fundi æqualiter, id ſolidis quidem animalis partibus non eſt alienum.* Succis *certè nō perpetuò eſt vtile.* Sed *quoties in animali, vel phlegmone quæpiam, vel affectus phlegmonæ ſimilis conſtitit, vel vtrauis abundantia, ſiue ea quæ ad vires confertur, ſiue ea quæ ad vaſorum capacitatem, omnium profectò inimiciſsimum.* Ac *phlegmonæ quidem, cùm calefacti, & liquati ſucci ad ipſas confluunt, augentur.* Tunicæ *verò vaſorum impares abundantiæ, quæ iam ex liquatione ſpiritu eſt impleta, diſtenduntur: ac vires hoc ipſo malè afficiuntur.* Ergo *calidis his ſiccisq; affectibus,*

† In Græco eſt ἐχαλάσθη τε καὶ ἠραιώθη i. laxata necnon rarefacta.

† In Grę. impreſſ. & antiq. additur χάλασιν τῶν συντεταμένων, i. tenſorū laxatio. & ita omnino debet legi.

bus, de quibus agebamus, † emiſſio mordentium eſt ſalubris: liquatio enim eorum eſt citra periculum. Caleſactio tamen noxa non caret. Atq; hæc quidem ex prima balnei parte ijs qui ita laborant prouenire, modò tempeſtiuè balneo vtatur, memoria teneamus. Tranſeamus modò ad ſecundam eius partem, quæ erat id quod propriè lauacrum vocant. Ergo in hac ſicut ex humectatione iuuantur, ſic ex calore nihil illis commodi accedit. Accedamus & ad tertiã, in qua et refrigerantur innoxiæ quæ fuerant excalfacta, & vires firmantur. Si qua verò ex laxata, & iuſto plus ſunt remiſſa: ea in naturalem redeunt mediocritatem. id quod quarta balnei pars indicat. Quippe quibus omnia ritè ſunt adhibita, ij poſt frigidæ vſum adhuc ſudant, & omnia ipſis excrementa vacuantur. Itaque ex omnibus quæ de balneis retulimus, vna ſumma colligitur: quòd vacuatur quidem quicquid in corpore, vel fuliginoſum, vel fumidum fuit. conſiſtunt autem in naturali ſymmetria, tum caro ipſa, tum cutis. ſolidarum partiũ ariditas corrigitur: & calor nõ modò is qui ex lauacro acceſsit, verumetiã qui prius fuit, ex frigidæ vſu ſummouetur. Maximo huius rei documẽto eſt † ſtatus, qui eiuſmodi balneo redditur, poſtquam in Sole feruente iter fecerimus. Quippe accedimus ad id, ne loqui quidem, præ linguæ, & faucium ariditate, valentes: totumq; corpus ſtipulæ ritu aridum habentes. At egreſſi è frigi-

† ἀποχεῦσις, i. effuſio.

† κατάστασις, i. corporis conſtitutio.

è frigida, illico omnia pro naturæ habitu recipimus: nec febrili calore vexati, nec ſiccitate afflicti, prompteq; loquentes, ac plurima ſitus parte leuati. An igitur euidentius adhuc balnei vires in ſicco & calido corporis affectu cognoſcere deſyderas? Ego ſanè nõ arbitror. Licet autẽ cui placet, experiatur quod incommodũ ſequatur, vbi tali peracto itinere nõ lauerit. Aut enim ſtatim febricitabit, aut multo plenus tædio, grauato ſcilicet capite, perſeuerabit: potiſſimùm ſi frigida calorem nondum extinxerit. Multi tamen iuuenes eiuſmodi cõfectis itineribus, vbi illico ſe in aquã frigidam proiecerint, iuuantur: ac potiſſimùm qui valentibus ſunt viribus, & frigido ſolio aſſueti. Ita verò & rurì faciunt, vbi quòd balneæ non ſunt, in ſtagna, vel flumina ſe ipſos conijciunt, nullo medici ſuaſu, ſed ipſa gubernante corpus natura ad id quod conducat impulſi. Quæ eadẽ etiam ratione carẽtibus animalibus inſtinctum inſerit ad eorũ quæ offendunt contraria. Siquidẽ ea quoq; vbi æſtu vexãtur, frigida ſe lauãt: ſicuti etiã vbi frigore vrgentur, calida cubilia ſibi inueniunt. Eodem contrarietatis ſtudio, etiã cùm eſuriunt, comedũt: & cùm ſitiunt, bibunt: reliquaq; omnia naturæ impulſum obeũt. Ac ſi certã febricitantiũ naturæ notitiam haberemus, non (arbitror) dubitaremus eorũ aliquos aſſiduè in aquis frigidis citra balneũ lauare. Nam quòd ſint quidã qui ea deſyderẽt, vel ex ijs quos iuuit, cõſtare

poteſt:

poteſt: vt quibus frigida lauatio haudquaquam contuliſſet, niſi eo tepore rectè ad eã diſpoſiti fuiſſent. Verùm quoniã exacta nobis diſpoſitionum notitia no n eſt, ac maxima ex errore impendet noxa: vtiq; eiuſmodi præſidia recuſamus: potiſſimùm in febribus hecticis: quãdo per has, & pauci ſanguinis, & nudũ carne, & expers adipũ, redditum corpus eſt. Nullũ enim hi ſolidarũ partiũ munimẽ habẽt, quod frigidæ occurſum ſine noxa excipiat, ſed protinus ſimilaribus ipſis partibus occurrit, à quibus omnes animantium actiones obeũtur. Iuuenis verò † cui abundè ſit carnis, æſtatis tẽpore, atq; in febris ſummo vigore, modè nulla viſcerum phlegmone ſubſit, ſi in frigidã ſe conieçerit, ſudabit. Quòd ſi frigidæ lauationi ſit aſſuetus, ſecurus remedio vtetur. Verùm de eiuſmodi corporibus poſt agetur. Qui autẽ ex calida, et ſicca intẽperie, hecticа febricitãt, ac potiſſimum qui iã maraſmodes fiunt, ijs vbi tale præſidiũ petunt, tutũ non eſt in totã conijci: æquè vt nec gracilibus & imbecillis, qui æſtate calidata & ſicca longa via peracta, refrigeratione indigent. Nam ne ijs his tutus eſt frigidi ſolij vſus, niſi prius fuerint in balneo æqualiter excalfacti. Quippe ſimile quiddã nobis accidere videtur, cùm in frigidũ ſolium poſt balneum ingredimur, ei quod ferro accidit cùm tingitur. Etenim tum refrigeramur, tũ roboramur: quemadmodum & illud, vbi candens iam redditum frigida mergitur. Atque

† εὔσαρκος

huius rei cauſa ad imbecilla corpora inuētæ ſunt balneæ: quæ ea præcalfaciant, atque ad frigidū ſolium præparēt. Non diſsimile quiddam faciūt & qui ſine balneo frigida vtuntur, cùm ſcilicet ſe ab exercitatione in eā ſaltu dimittunt. Siquidē cuiuſmodi nobis eſt balneū, eiuſmodi illis eſt exercitatio: vt quæ non tantùm calfaciat, ſed etiam in ſitu caloris motū à profundo corpore extrorſum concitet, ſic vt & frigidæ impetui occurrat, & quo minus violēter in profundū ruens viſcerū aliquod feriat, aduerſetur, atq; prohibeat. Nā neque ipſam frigidæ ſubſtantiam, neq; eius qualitatē omnino integrā vſq; ad viſcera pertingere, eſt ſalubre: imò & ſatius & tutius eſt ſolam eius qualitatē †per ea quæ intercedunt (vt ſic dicam) propagatam, citra ſubſtantiā ad profundū permeare. Iam qui hectica febricitantes ad balneum accedūt, niſi in frigidā ſint dimiſsi, nihil iuuantur. Qui enim aliter febricitāt eorū ſolidæ partes nondū difficilē ſeparabilē calorē obtinent. Itaq; etiā ex ſudoribus, vnà cum inſenſibili trāſpiratu, abundè his remedij eſt. Et ſanè diariarum febriū ipſam propemodum ſubſtantiam vacuari per hæc contingit. In ijs verò qui ex ſiccitate & caliditate febribus hecticis vrgentur, ſolidarum partium affectus candenti ferro eſt ſimilis. Quo vtique minus eos in balneis calfeciſſe duntaxat humectaſſeq; contenti eſſe debemus. quippe cùm ſit alimentum, incrementumq; febri præbuerimus.

† τῷ τῆς διαδόσεως λόγῳ. i. per tranſſumptionem.

Imò

Imò melius erit, vt merſis in frigidam extinguamus calorem. At in hoc metus eſt ne corpus in diuerſa transferas, ac frigidũ reddas. Quis hoc negat? Non tamen propterea vitio dandũ eſt, quòd proſperè ex præſidio ſuccedit. Nec propterea quòd menſura eius deprehendi eſt difficilis, prorſus eſt deſerendum. Siquidem ſi aliter liceret, tũ cæteras hecticas febres, tum maraſmodes ſanare, conſultius eſſet tutiore via inſiſtere. Nunc quoniã totũ curationis momentum in refrigerando humectãdoq; conſiſtit, omnibus verò refrigerantibus auxilijs propter corporis horum gracilitatem noxa imminet, neceſſariũ arbitror Thucydidis eſſe conſilium, agentes aliquid, vel periclitari. Quibus enim alia ſalutis ratio nõ eſt, & quæ vnica videtur, ea dubia eſt: neceſſum arbitror his eſt aduerſos periculis ire. Sed nec error ipſe, aut mortiferus eſt, aut irremediabilis. Siquidem quos in extinguenda febre aqua frigida in contrarium affectum tranſtulit, hos licet in toto quod ſequitur tẽpore calfaciendo ſanare. Iam nec periculũ par eſt, nec frigidi affectus, nec etiam ipſius remediorũ. Indicauimus nanq; tũ prius in huius operis ſeptimo, tũ in libro de maraſmo, tũ ante hos in libris de tuenda ſanitate, fieri non poſſe vt ſolidarum partium ſiccitas † cõſummatè ſanetur. Quod ſi fieri id poſſet, vtiq; fieri poſſe vt non ſeneſceret qui ea victus ratione vteretur. Si igit̃ inſanabilis ſolidarum partiũ ſiccitas eſt, tum expeditiſſima

† Legendum videt, con ſummata.

in eam per hecticas febres via patet, melius eſt hominē in frigidam intemperiē transferre, ac cui curationem adhibeamus habere. Quippe qui id fecerit, is poſtea noxam oppugnauerit. Qui verò † peſtiferam inſiſtere viam ſinet, is deſperatam ægrotanti ſalutē fecerit. Quanto itaque ſatius eſt aliquid nōnulla fiducia, vel cum periculo facere, quàm ſpe adempta certò perire, tanto profectò ſatius eſt potētibus præſidijs pugnare, quā nihil agere. Ergo illico eos qui hectica febricitāt, omni ratione refrigeremus, antequam progreſſi in maraſmū peruenerint. Quem autē maraſmus planè iam occupauit, hunc ſanare ne tentaueris. Nam etſi calorem eius extinxeris, attamen ſiccitas quæ relinquitur, ſenectutis ritu hominem conficiet, tantiſper nimirum victurū quoad ſolidæ eius partes reniti aduerſus ſummā ſiccitatē valebūt. Atqui maluerit fortaſſe propinquorū ægrotantis aliquis, atq; etiam ægrotans ipſe, aliquo ſpatio in ſenis habitu viuere, quàm illico mori. Itaq; curare hos quoq; cum præfatione expedit, ac in alterum transferre maraſmum, quē iam nominare ſenium ex morbo inſueuimus. Licebit enim his non tantùm plures dies, verumetiā menſes viuere. Ego nanq; cùm iuuenem quendā qui ita laborabat, ſanaſſem, reficiēs deinde, ac ſenilem eius imbecillitatem pro ſenum ratione tractans, non ſolùm in menſes, ſed etiā annos viuū ſeruaui. Nec eſt quod hîc eiuſmodi maraſmi curationem

au-

audire deſyderes: vtpote tum in huius operis ſeptimo, dum ſiccas & frigidas intẽperies ſanauimus, traditã poteſtate: tum operis de ſanitate tuẽda ea in parte quæ ſenibus alendis eſt delegata. Præſens autem liber nõ maraſmorũ, ſed hecticarũ febrium curationem docendam promiſit. Ex quo genere ſunt & quæ μαρασμώδεις Græcè dicuntur. de quibus tũ alia nõ pauca diximus, quæ nõ modò rationis, ſed etiã vſus iudicio probauimus: tum illud, ſcilicet non oportere balneum (vt Philippus facit) formidare: qui cautius fortaſsis eo vtitur ad eum modũ quo in cæteris ſolemus febribus, quas vel phlegmonæ, vel putreſcentes ſucci accenderunt. In his enim nihil offendes, etiam ſi in frigidã ægrum non merſeris, ſed eum (vt mos eſt) perfundas primum tepida, pòſt ea quæ veluti ex Sole tantùm æſtiuo tepet, mox hoc etiam paulò quàm illa frigidiore. In hecticis verò febribus, id quod remedium affert, calidæ ſoliũ non eſt, ſed frigidæ: ad quam balneæ ægrotantis præparat corpus: æquè vt reliquorum omniũ qui per ſanitatẽ lauantur. Porrò non propter id modò videtur mihi Philippus ignorare, quam ſalubris res balneũ ſit in ijs qui maraſmode hectica laborant, quòd tam extenuatos in frigidæ ſolio tingere nemo audet, aut ſaltem vltimam aquam ipſis frigidam infundere: ſed etiam quòd ſæpe altera coniuncta febris eſt, quæ vel ex humoris putreſcentia, vel phlegmone ſit excitata: tum verò quòd

tali hectica laborantiũ mortiferum eſt vitium. Ac propterea quidam nõ rectè omnia quæ his exhibẽtur, culpant: cũ non ſit illis imputanda culpa, ſed affectui. Ergo recenſitis denuò quæ diximus, huic diſputationi finem imponemus. Quicunq; hectica febre laborant, atq; ex his præcipuè qui iam maraſmode hectica febricitant, modò his alia nulla febris vel ex ſolo putreſcente humore, vel cum phlegmone ſit adiuncta, eos omnes audacter lauabis, ſed prorſus citra omnem laborẽ: ne vires reſoluas. quod ipſum cùm noceat vehementer, occaſio ſit balnei culpandi. Quod citra laborẽ dixi, id ita intelligo. Volo æger in balneum ſuper lectulo deportetur. † *in cuius prima è tribus domo nudetur, ac transferatur in ſindonẽ calentem promptè in idipſum paratam. Sint autem quatuor qui hanc teneant, à quoq; fini vnus. Ac ſi quidem prima domus ſatis calida ſit: æger in ea nudatus, in ſecundam portetur. ſin tibi frigidior videtur nõ nudus, ſed coopertus, vel alia ſindone minimè frigida, vel tali aliquo inuolucro. Conſtat autẽ & ſindonem eam qua portabitur, eſſe valentiorẽ oportere. Aut ſi imbecilla per ſe ſit, duplicari eã erit ſatius. Eſto autem media domus non tantùm ſitu media, ſed etiam tẽperie: tanto ſcilicet prima calidior, quanto eſt tertia frigidior. In hac domo oleum tepidũ eſto, quo æger ſuper ſindone illatus protinus perfundatur. Hoc facto tertiam ingrediantur domum, ducãtq; hominem vbi ſolium eſt. Sic vt per*

† Paratáque ad manũ habeat calẽtem ſindonẽ, ſuper quá, in prima triũ domorũ balnei nudatus transportetur.

treis balnei domos dūtaxat tranſierint. Per quas nec celeri gradu tranſibunt ĳ qui ægrum portāt: ſed tantiſper in prioribus domibus morabuntur, dum in altera transferatur tantùm à lectulo. In media verò dū perfundatur oleo. Eſto autē & aër cuiuſq; domus, nec ſummo calore, nec etiā frigens: ſed admodum temperatus, & modicè humidus. Id fiet, ſi aqua temperata ex labro ſit liberaliter proiecta, ſic vt perfluat per omnes domos. In ipſa verò ſolij aqua mediocriter moretur: idq; in ſindone ſuſtentus: nulla infuſione aquæ, cuiuſmodi in alĳs vti ſolemus, adhibita. Imò nec capiti eius infundi quicquam velim, cùm ſit ſatis id quoq; bis térve vnà cū toto corpore in aqua mergi, demiſſa mediocriter deorſum ſindone, ac rurſum per quatuor iuuenes qui eum portant, leuata. Mox hinc eductus, in frigidam ſemel totus tingatur, ne vel breuiſſimo quidē ſpatio illic moratus. Porrò qui eum portant, tum reliqua omnia curioſè eſſe edoctos conueniet: tum celeritatē tingendi, non documenti modò, verumetiam præcepti loco præter cætera habere. Protinus verò alter paratam habens ſindonem ipſi inĳciat, [ac deinde aliam.] Tum in lectulo collocatus, primū ſpongĳs detergeatur, deinde mollibus linteis. Nec committent qui eum detergebūt, vt violentius eū contrectent, ſed quoad fieri poteſt blandiſſimè. Poſt hæc vnctum ac veſtibus amictū, rurſus ſuper lectulo in domū vbi cibatur, reducēt, ac nutrient. Sanè dictū ſuprà eſt in

[Hoc nō eſt ī Græco.

horum commentariorũ ſeptimo, vbi ſiccam ventriculi intemperiẽ ſanauimus, domum balneo debere coniungi. Ac de balneis quidem ſatis (quod ad rem propoſitam ſpectat) hactenus.

CAPVT XI.

S E Q V I *prædicta videtur, vt de nutrimenti facultate præcipiam. Sanè humidum eſſe, ac frigidum quod hecticis febribus ſit conducturũ nemo neſcit.* Eiuſmodi *verò ſunt, tum ptiſſanæ cremor cùm frigidus ſumitur, tum alica ſimiliter ptiſſanæ cremori condita.* Id *verò eſt ex aqua, & exiguo porri, & anetho: tũ ſale, oleo, & aceto. Cõmodus præterea ijs qui ſic laborant eſt, & exiguus in aqua frigida panis. Cæterùm nullius horũ pura frigiditas eſſe debebit, ſicuti potionis. Quippe hæc maturè tum incaleſcit, tũ per corpus digeritur. Illa cùm pluſculũ temporis in ventriculo morentur ipſum fortaſsis refrigerant, ſi fuerint immodicè frigida.* † *Vbi verò febris iam traxerit, dandum quoq; aſininum lac eſt, ſed diligenter obſeruato ne in ventriculo cogatur.* Id *verò interim ipſe nos æger docebit, vtpote ſuæ ipſius naturæ peritus. Interim id à nobis inueniendum eſt, paulatim ad eius vſum accedẽtibus.* ‡ *Ac expedita quidem ratio eſt ad ſymptoma declinandum, ſi mel illi admiſceas, aut ſalis quo veſcimur exiguum. Cæterùm abſtinendũ (quoad fieri poteſt) in hecticis febribus à melle eſt: atque idcirco etiam à mulſa. Quippe protinus vertitur* in

† In Græ. χρονίου δ' ὑπάρχοντος ἢ αὐτοῦ πυρετοῦ.

‡ Male legitur in impreſsis θαῤῥέντων pro θωρέντων.

‡ Diminuti ſunt hic impſ. codic. ita em legit

in bilem, & ſicciores acrioriſq; caloris febres reddit. Dandus itaque principio eſt aſinini lactis non plus cyathus veluti a me datũ vidiſti: ſed inducta in ipſum cubiculũ aſina, quò nullũ tempus interponatur, ſed æger id protinus bibat: ⊥ *cõtemplantibus diligenter nobis, ac conferentibus arteriæ motum qui à ſumpto lacte agitur, cũ eo qui ante id ſumptum fuit. Si enim corruptũ ſit, eiuſmodi inuenies* ⊥ *pulſus, cuiuſmodi in oris ventriculi afflictione accidere noſti. Sin autem corruptũ non ſit, & maiores & valẽtiores redditos inuenies. Itaq; etiam licebit, cùm poſtea exhibebis, modũ lactis dimidio cyatho adaugeas, ac deinde rurſus alium dimidium adijcias, ſicq; ſenſim vſq; ad mediocrem modũ addas. Modi verò nõ lactis tantùm, ſed etiã reliquorum ciborũ omnium metæ quibus attẽtus eris, in ſeptimo huius operis, vbi ventriculi ſaniſſimus intemperies, ſunt traditæ. Nam cùm primùm in eo libro* † *frigidã eius intemperiẽ hactenus inueteratã propoſuerimus, vt totum iam corpus gracile reddiderit: indicauimus quo pacto quis ſimul ambo probè ſit ſanaturus, tum ventriculi intemperiem, tum corporis gracilitatẽ. Ideóque fortaſſe ſit ſatius, quò minus multa ſcribamus, ad illũ te librum pro reliquis omnibus cibis remittam. Cùm enim ſimiles affectus ſint, ſimilia nimirum remedia poſtulãt. Verùm quanto hecticarũ febrium affectus eſt calidior, tanto vtiq; frigidiora requirit auxilia: & ſimul maiorem ſolli-*

in antiq. τῆ σφυγμοὺς μικροὺς καὶ ἀνωμάλους εὑρήσεις, οἵουσπερ ἐπὶ τῇ ⊥ ἐν στομάχου συμβαίνοντας οἶσθα, i. pulſus paruos atque inæquales inuenies, quales ſanè in cõpreſſiõe oris vẽtriculi accidere noſti.

† ξηρὰν i. ſiccam legẽdũ. Nam de ea prima tractat lib. 7. Galen.

citudinem

citudinem ne valētibus auxilijs vtentes quicquā lædamus. At *qui iam maraſmo vrgētur,eos ſicut dictū eſt,lauabis.Quos verò hectica premit, nondum tamen maraſmo tentantur, eos licet etiam ſine ſindone ſubiecta laues, vtpote viribus adhuc valentes.Inferri tamen & hos in domū vel ſuper lectulo,vel ſaltē alio quopiam†idoneo conueniet. Mox ipſos ſeipſis ingredientes ad calidā duci,quò in ea morentur.* At *qui ex his minus ſunt valentes eos non tutū eſt permittere in frigidam natationem deſcendere:ſed foris potius ipſos perfundere,primū tepida,ſecundò frigida.Eſto autem tūnc præparata in labro aqua frigida(quanta ſcilicet ex eo ſemel hauſta perfundere ſimul totum iam lauatum poſſit)ea frigiditate vt nullā euidentem qualitatem nec prorſus frigidarum nec tepidarum aquarum præferat.ſed qualem ea quæ fontana vocatur: quæ & frigoris quod ferit,& teporis qui reſoluit,eſt in medio.* Ac *ſi quidē omnia curioſè adminiſtrabūtur, tum quod ad balneum, tum quod ad nutrimenta ſpectat: vtique ſanandi iam eius quem maraſmus conſumit, ſpes eſt.Sin error vel in vno cōmittatur, is reliqua ſubuertit omnia.Quippe cū exitialis horū affectus ſit,ne leuiſſimū quidē errorē tolerat.ac ſi quis talium eſt ſeruatus,hunc carnoſam portionē maraſmus occupauerat.* I*pſis verò ſolidis ſiccatis fieri nequit, vt homo prorſus perſaneſ; ſed omnino vel ſtatim eū febris ipſa iugulauerit,vel poſtquā in eum affectū*

† τῇ φορείῳ τινὸς id eſt aut lectica quapiā.

eſt

eſt trãſlata, quem ſeniũ ex morbo vocamus. Nam primũ eiuſmodi febris propriã partiũ humiditatẽ, ex qua nutriunt, depaſcit, hinc verò ad carnoſum genus trãſit, quod circa tũ fibroſas† tum mẽbranoſas partes ſolidorũ corporũ hæret. Ita deinde ipſas ſolidas populatur. Siquidem in ſingulis ſimpliciũ ac primarũ quas vocant pãrtiũ (vt in diſſectionibus eas contẽplatus es) alia portio ſubſtantiæ eorũ eſt veluti fibroſa, alia membranoſa, alia carnoſa, ſicut exẽpli cauſa cùm vena vnam tunicã habeat, et eam tenuẽ: licet fibras in ea inuenire multas, quæ ſint araneoſis quibuſdã interſitis contextæ: quibus vtriſque ipſa propria venæ ſubſtantia adnaſcitur. Hæc alia in alijs partibus habetur, nec vllũ cõmune nomen eſt nacta. Cæterũ docendi cauſa nihil vetat eã carnoſam ſubſtantiã voces: vel certè huius particulæ quandã carnem, quæ in vẽtriculo quidẽ ſit alia, in iocinore alia, ſimiliter in arteria et muſculo. Vocatur autẽ caro tantũ ea quæ in muſculo eſt. reliquarum nullã homines carnẽ vocãt, præterquã admodũ pauci, ſed quæ in viſceribus, ceu iocinore, renibus, liene et pulmone viſunt, eas παρεγχύματα (quaſi affuſiones dixeris) Græcè vocãt. Quæ in inteſtinis, vẽtriculo, ſtomacho et vtero ſunt, ſine nomine relinquũt. Tu tamẽ de nominibus nõ laborabis. Illud potius intelliges ſingularũ particularũ ſubſtãtiæ molẽ ex tali maximè cõpletã eſſe natura, q̃ vtiq; (vt in ſinuoſis vlceribus videre licet) & perire, et regigni poteſt.

At

† Legit̃ in antiq. καὶ τοῖς ὑμενώδεσι μορίοις τῶν στερεῶν σωμάτων, q locus parũ integer eſt in impſſ.

At verò nec fibroſa, nec neruoſa membranoſáve naturaeandē generationē habere cernũt. Nec fas eſt eiuſmodi ſingularũ partiũ fibras à malignis febribus liquari,ſicuti carnes:quãdo animal ipſum priuſquam hæ prorſus ſint ſiccatæ, interemerint. Sanè ſunt & quas maraſmodes febres vocant, vniuerſæ ex earũ genere quæ colliquant.Sed in eo differunt, quòd quæ portio carnis in his colliquatur,ea ſemp̃ vaporis vice digeritur: in illis defluit in vẽtrem. Cernitur hoc etiã in carnibus,dum in craticulis torrentur,euidenter fieri.Si quidem ab aliquibus plurima liquatio defluit, deciditq; in prunas largiter. Aliquando nihil omnino,quod vtiq; ſentias,defluere videtur.etiam ſi par ſit prunarum ſubdita copia.Quippe feris ſuibus,aut nihil omnino, aut planè minimũ eſt quod defluat: cicuribus verò plurimũ.Quãtoq; magis vel adipe vel carne animal abundat,tãto profectò quod ab ipſius carnibus dũ in craticulis torrentur defluit, cernitur copioſius.Ad eundem itaq; modum in calidiſſimis febribus ſi carnes humidæ ac moles cum adipis copia fuerint, eas ſenſu liquari deprehendas.Sin ſine adipe & ſiccæ ſint,in maraſmodes febres tranſeunt. Clariſſimo huius rei argumento ſunt infirmi,qui per aluum,quod liquatur,excernunt.qui niſi prius vel morbi violentia,vel medicorum inſcitia moriantur, in maraſmodes febres incidunt.Siquidẽ quoad materiam vberẽ habent, hanc colliquãt.vbi illis tum adeps, tũ caro mollis

deficit

defecit, duras & ægrè liquabiles carnes ſiccant. à quibus propter ſiccitatem nihil diſluit: veluti nec ab ijs quæ ſale ſunt ſiccatæ, ſi quis has quoque torrere parans pari cũ alijs igni admoueat. Nam & ſicciores earũ carnes reddentur, & corij ritu durabũtur: nec defluet ex his vlla ſenſibilis liquatio. Hæc igitur cùm ſcias: etiam colliquantium febrium ijſdem methodis curam ages, tum ad frigidam exhibendã quamprimum properãt, tum ijs quæ humectent & refrigerent nutriens. Mulſam verò inimiciſſimã cenſebis: qua tamẽ vti pleroſq; medicorum in eiuſmodi febribus vides. Verùm de colliquãtibus febribus diſſerere in poſterũ licebit: æquè vt de hecticis febribus quæ in peſtilentijs cõtingunt, cuiuſmodi ea eſt quæ nunc plublice graſſatur. Dicetur nanque & de hac inter peſtilentes febres. Reliquarum verò tum hecticarum, tum quas maraſmodes vocamus, abundè mihi ſanationis methodum tradidiſſe videor.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curãdis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER XI.

Quæ in XI. *Methodi medendi libro habentur.*

Febriũ curatio, quę ex humorũ putredine oriunt.

Quo

Quo pacto curanda ſit humorum redundantia, & eorum craſsities.
De cataplaſmatis & perfuſionibus, quæ viſcerum inflammationibus applicantur.
De balneorum ſcopis.

CAPVT I.

οἱ πρῶτοι σκοποί

FEBRIVM quas putreſcens accendit humor† primæ remediorum indicationes dictæ prius ſunt. quo loco eas quemadmodum & duas & treis efficias, docui. etiam ſi velis vnã. Nunc verò quod in alijs febribus fecimus, vt ex primis generibus diductis, ad vltimas vſq; ad ſpecies diuidendo perueniremus, idem & in propoſita differentia facere tentemus, illud prius admonentes, quod etiam in libris de pulſuũ differentia oſtendimus, ſiue primas differentias ſiue prima genera, ſiue maximè generales ideas, ſiue quomodocunque aliter appellare libeat, modò exactam rei notionem ſerues, nihil interfuturum. Ac febrium quidem ipſarum quemadmodũ eas, quas diarias vocamus, cures, in horum cõmentariorum octauo expoſui. pari modo & quemadmodum continentes, in libro qui illum ſequitur. atque etiam quemadmodum tertias hecticas ſcilicet, in eo qui illi ſuccedit: qui totius operis eſt decimus. In quibus non propria modò cuiuſq;, ſed etiam communium pleraque explicaui. Nunc quemadmodum quæ ex putreſcentibus humoribus excitentur, methodo ſint ſananda, aggredi ſtatui. † Quæ curationem

† οἱ σκοποὶ θεραπευτικοί

tionem indicant:prout in duo diuidũtur, affectus quem curamus,et partium ægrotantis temperies ſunt. Licet autem ea(vt dictum eſt)& vna ſumma interpretemur, dicentes vnam eſſe omnium morborũ cõmunem curationis indicationẽ,nempe contrarietatẽ ipſam.qua rurſus diuiſa,duas exiſtere morbo ſcilicet ex ijs quæ ſibi contraria ſint, adhibenda remedia indicante.laborãtis verò temperie, vnà cum ipſo morbo, contrarietatis menſurã definiente.Porrò dictũ in illis eſt ambientem quoq; nos aërem vnam efficere indicationem poſſe. & cùm primam ſectionem in duo tantùm facimus, ambientem vel ægritudinis cauſis, vel ſanitatis annumerandum eſſe.At verò cùm ſanitatis cauſæ ſint omnia quæ ſanitatẽ efficiunt, vna certè earum eſt quod auxiliũ remediúmve vocatur.quod pro varijs† rationibus & vltima et prima ſanitatis cauſa rectè dicitur.Quippe tempore vltima erit, propterea quòd tẽpore & natura & ars & fortuna priores eo ſanitatis cauſæ ſunt.Prima verò eſt, quatenus id laborantis corpus tangit, alteratq; eius affectũ. ac propter alterationem quã id facit,cùm ægra corpora ad ſanitatẽ perducuntur, & artifex ſanitatis cauſæ fiunt.nõ quòd hæc morbos primũ ſummoueant,ſed quòd alia materia ad id commoda intercedente. quod auxilium appellatur. Siquidem ſanguinis miſſio,quã phlebotomiam vocãt, ipſa quidẽ per ſe hoc quod iam dictum eſt,nomẽ poſſidet.At cùm homini malum

affert.

† ἐννοίαις. i. notionibus.

affert,ex cauſis ſit morbificis.contrà cùm prodeſt, ex ſanis. Ac *propterea cùm proficit, vocatur auxilium:ſicut profectò omnis materia quæ quomodolibet corpus alterat, quo tempore iuuat,auxilium dicitur.* Ad *eundem modũ & ambientis proprium pro natura ſua nomen eſt aër.* Relatus *tamen ad nos,aliâs auxilium,& ſanitatis cauſarũ vna efficitur:aliâs ijs contrariarũ,nempe morbificarũ.* At *quoniam aëri tum ex præſente cœli ſtatu,tum anni tempore,tum regionis natura, ſuæ in humido,ſicco,calido, et frigido mutationes accedunt:ex illorum rurſus vno quoq; aliæ particulares indicationes oriuntur.* Ac *fortuna quidem, & ars,& artifex,materiarũ interuentu agunt: natura verò per ſeipſa.* Ea *ex tribus his partibus conſtat,ex ſpiritus,& earũ,quæ verè dicuntur ſolidæ,ſubſtãtia,(quas alibi ex ſemine genitali conditas eſſe monſtrauimus) et tertia ab his carnoſa, quæ cuiq; particulæ eſt ſua.* Singulæ *autẽ iam dictarum trium propriã pro natura ſua tum qualitatem habent,tum quantitatẽ.* Ac *qualitas quidem earum †ex congrua temperie humidi,ſicci, calidi & frigidi conſiſtit.* Quantitas *verò ſolidarũ partiũ par ſemper manet:ſed ijs qui adhuc inaugentur, numero duntaxat qui verò abſoluti iam ſunt,etiam magnitudine.* Carnoſæ *verò ſubſtantiæ magnitudo variatur,etiã ſi præterea non augeatur animans.* Pari *modo & ſpiritus ſubſtantia,†tantùm non quolibet momẽto,tum minor,*

†Male legitur in impreſſ. ἐκ τῆς τρεπτόσης pro ἐκ τῆς πρεπούσης.

† μόνον οὐ καθ᾽ ἑκάστην ῥοπήν.

nor, tum maior conſpicitur. Ergo etiam ſupra ea quæ indicationes præſtare prius diximus, virtus vel ſola ijs tribus ſubſtantijs, quas modò comprehendimus, ſimul enumeratis additur: vel ſi temperamentũ ſeorſum ſit †diſcretũ in ipſo. Atque hæc ipſa rurſus bifariam quoq;, vt oſtenſum eſt, ſcinditur, & in originalem naturam, & in acquiſititium affectum: ſic nimirum, vt ex iſtis, & alijs quæ prius dicta ſunt, propria quædam cuiuſq; remediorum ſit indicatio. Sæpe autem adſcita temperies ad efficientes cauſas reducta, illis indicationẽ †concedit. Ad hunc itaq; modum ex ætate †arte & conſuetudine, indicationẽ remediorũ ſuggeri diximus, conſentireq; inter omnes iam dictas indicationes. Siquidem in ijs quæ magis ſint ſpeciales, contineri ſemper quæ magis ſint generales. Agi verò in vſum quæ magis ſint particulares, ſcilicet ex magis generalium ſectione inuentas.

†Male legitur in impreſſis ἐυφορισθείσης, pro ἀφορισθείσης.

†ἐχαρίζετο, id eſt largitur.

†ἐπιτηδευμάτων, i. vitæ ſtudijs.

CAPVT II.

PRIMA *nanq; omniũ curationis indicationum quæ ex ipſo qui curatur morbo accipitur, contrarietatem præſcripſit. At quoniam morborum plura ſunt genera, cuique eorũ ſua erit cõtrarietas. Verùm cætera in præſens omittantur. Proponatur autem nobis ad præſentẽ diſputationẽ duntaxat, morbi quẽ curamus genus in intemperie eſſe poſitum. Id igitur per contrariam ipſi intemperiem ſanabitur. At quoniam vniuerſi febrium generis intẽperies eſt calor, nimirũ per fri-*

giditatem curabitur: ſic omnes indicationes inter ſe cõcordant. Nam ſiue dixerimus abſoluto ſermone febrẽ per contraria ſanandã eſſe, ſiue adiecerimus, per ea quæ contrario ſunt temperamẽto: nulla pugnantia in ſermone erit. Similiter nec ſi per frigida ſanandam febrem eſſe dixerimus. Sed nec ſi diuidentes id dicamus aliquando ſanare nos febrem per ea quæ effectu frigida ſunt, aliquãdo & per ea quæ poteſtate, aliquando rurſus & per ea quæ ex accidenti refrigerant, aut etiam iſta coniungentes, nulla pugnantia cũ ijs quæ dicta ſunt in ſermone erit. Pari modo nec ſi quis dicat, quæ actu, poteſtate, vel ex accidenti calfaciant, ea febres deteriores reddere quàm prius fuerant. Contrà quæ effectu, poteſtate, vel ex accidente refrigerent, ea febres ſanare. Quippe indicatio quæ ab affectu ſumitur, in tot numero particulares indicationes eſt diducta. Hæ verò rurſum ipſæ particulares indicationes materias inueniunt, iuxta eas methodos quæ in opere de medicamentis ſunt traditæ: quando illarum principium, id eſt, in quo finita eſt curãdi affectus diuiſio. Ac maximè quidem propria in ſoluẽdo morbo intelligitur curatio: ſed per abuſionẽ etiam miſtũ genus, tũ ex vera curatione, tum prouiſione, quã προφυλακὴν *appellãt. Ac diariarũ quidẽ febrium, & hecticarũ, vera & propria curatio eſt. Earum verò quæ ex putreſcentibus excitantur humoribus vocata curatio,* προφυλακὴν *quoq; ſibi adiũxit. cuius officium*

tium eſt cauſam,quæ morbum creat,adimere.Sanè nominatur hæc ipſa quoque artis pars, curatrix , quæ vtique ab ea quæ purè ſynceréq; prophylactice dicitur , in eo diſtincta eſt, quòd ſub †hac iã ſenſibiliter ex ipſa cauſa morbus eſt genitus, († illa) in prophylactice verò eſt futurus. atq; nominibus quidẽ quiſq; prout volet vtatur: (id enim ſemper monere oportet)ſed remediorũ indicationẽ quæ à rebus ſingulis præſtetur,ſeruet,quãdo ſi vel vnã aliquã eorũ prætereat,ad portionẽ tũ magnitudinis illius,tum facultatis,curatio claudicabit.

CAPVT III.

PORRO quemadmodum ab affectu ad materias præſidiorum peruenimus,eodẽ modo ab ſingulis reliquorum generum primorum deſcendendum ad eas eſt:veluti à virtute.Nam ea morbo ceu aduerſatrix eſt oppoſita.Propoſitumq; medico eſt huic omni ratione opitulari ac ſubuenire. Ergo quis primus eſt à virtute ſcopus , aut quænam indicatio prima? Nam hic quoque loqui pro arbitrio poſſis , ſcilicet virtutem ipſam vnum ſcopum ac primum ſtatuens.quod verò ab ea indicatur,alterum & ſecundum.Itaque cùm monſtratum ſit virtutem ſui cuſtodiam præſcribere, ſicuti morbum ſe tollendum,erit rurſus in virtute ſecundus ſcopus , ipſius cuſtodia:ſicut in morbis, ipſorum ſublatio.At verò cuſtodia ſimilium exhibitionem indicabit,ſublatio contrariorum.Quoniam verò virium ſubſtantia tũ ex ſpiritu, tum

ex carnoſa ſpecie, tum ſolidis ipſis completur: ex ijs quæ ſimilia ſunt, moliri cuique ſuam διαμονὴν. i. cuſtodiã cõueniet. Spiritui ex reſpiratione ac tranſpiratione, & , qui ex ſanguine attolitur vapore. Liceat verò hîc quoque volenti, vel Græcè ἀέρωσιν, quaſi aërationem dicas, vel ſanguinis attenuationem, vel in halitum ſolutionem, vel vtcunq; libuerit appellare. Solidorum verò generi, ex ſolido nutrimento. Carnoſo generi, per eam naturam quæ in medio, humidorũ ac ſolidorum corporũ eſt. Porrò cuiuſq; horum modum ex conſeruandæ ſubſtantiæ modo inuenies, qualitatem verò ex ipſius temperie. Cùm verò horum cuiuſq; vel optima temperies ſit, vel aliquatenus vitioſa, quæ quidem optima eſt, ſemper ſeruari debebit. quæ verò omnino vitio nõ caret, hæc in ſanis quidem vel ſeruanda eſt, vel alterãda: in ægris verò ſeruanda eſt, ea ipſa ſcilicet ratione qua prius oſtendimus maximam eſſe à conſuetudine indicationem. quippe vel temperamentum originale ipſam ſeruare, vel ad adſcititiũ inducere. Præſtari verò (vt prædictum eſt) modi auxiliorum indicationem ex eo temperamento quod iam præſens ſit: ita nimirũ ſicut ex ætate, non quã æger prius habuerit, ſed quam nunc habeat. Cùm verò diuerſitas non parua ſit in partium animalis temperamento, propriã cuiq; menſuram fore eorum quæ ipſi ſint ſimilia. nempe ei quæ terrea magis eſt, eorum quæ magis ſint terrea: & ei quæ humidior

eſt,

eſt,eorũ quæ ſint humidiora. Ad eundem modum & ei quæ magis aërea eſt,eorum quæ plus huius ſubſtantiæ in ſe habeant:ſicut calidiori, eorũ quæ magis ſubſtantiæ igneæ participent. Hinc *verò iã materias particulares omnes in cibis, potione, aëre,& omnibus peragi ſolitis,† inueniẽdas eſſe. Vbi verò ſecũ pugnauerint indicationes aliquæ, ſuperius comprehenſa methodo ad ea quæ agenda ſint inuenienda vtendum eſſe: perpenſis ſcilicet eorum quæ indicent, tum magnitudine, tum dignitate. Oſtendimus enim eligendas eas indicationes eſſe: quas digniora maioraq; indicantia præſcribent. ac dignitatem eorum, vel vitæ vel ſanitatis reſpectu iudicandum. Magnitudinem verò duplicem eſſe, vel propriæ ſubſtantiæ ratione, vel declinationis à naturali habitu.*

† ἐξευρί-σκειν δεῖ fortaſſe legendũ erat.i.inuenire conuenit. ita enim mutilla videretur oratio.

CAPVT IIII.

ERGO *ab his iam methodis agendum exercitemur in genere febrium, quod ex putredine naſcitur. Quoniã putredo vel æqualiter in omnibus ſubſiſtit vaſis, vel in maximis, maximeq; principalibus,(ea porrò ſunt inter alas & inguina) vel vna quapiam particula quæ vel phlegmonẽ in ſe habet, vel etiam citra phlegmonem, veluti in foco quodam principium febris in ſe continet: in ſingulis his differentijs ſeorſum exercitari conueniet. Ac primùm eam tractãdam proponemus, quæ vel in maximis vaſis, vel ſimul omnibus cõſiſtit. Quæ igitur ex tali affectu oritur febris, pla-*

nè neceſſum eſt ſynochon, id eſt † continuam eſſe. Nec fieri poteſt vt ea ſanetur, niſi inhibita prius putredo ſit. Porrò ea inhiberi, cauſa manente, non poteſt. Quare ſummouenda ipſius cauſa eſt: ſi modò putredo ipſa prior, mox poſt ipſam febris ſanari debebit. Ergo quæ cauſa putredinis eſt, quæ ſe per omnia vaſa æquabiliter diffundit? Sanè reuocare in memoriam prius conueniet quænã aliàs putredinis indicata ſit cauſa: ac deinde cur pari modo in omnibus animalis partibus fiat, inquirere. Ergo oſtenſum eſt, vbi morborum cauſas reddimus, illa tantùm putreſcere corpora, quæ cùm calida humidaq; natura ſint, neque perflata, neque vẽtilata, in calido humidoq; loco maneãt. Quòd ſi in motu ſint, ventilenturq; ac perflentur, poſſe ea nõ putria integraq; ſeruari: potiſſimum quæcunque corpora ſua ipſorũ natura reguntur, vt animalium & ſtirpium. Ea nanque (ſicut in opere de naturalibus facultatibus eſt proditum) ab initio congenitos ſecum motus habent, quibus ſuperflua excernant. Oſtenſum non minus & in alijs duobus libellis eſt, quanta ſi tum reſpirationis, tum pulſuum vtilitas ad perflatum ventilationemq; corporis, atque eius natiuum calorem tuendum. Itaque ſi quid in eo manifeſtè putreſcere debebit, dictas tranſpirationes impeditas eſſe oportet. At verò qui fieri poteſt, vt illæ per totum animal ſiſtantur, niſi vel finibus vaſorum ſtipatis, vel tota cute? Porrò accidere in finibus vaſo-

†Continentem ſeu conclusam erat vertẽdũ, vt ſupra in lib.9. atque id oſtendũt mox ſequentia.

rum ſtipatio poteſt vel ex vehementi extrinſecus refrigeratione, vel ex ſuccorũ qui extrorſum in ipſis confertim ruerint, craßitudine, multitudine, vel lentitia. Accidit hoc illis & ex ijs exercitationibus, quæ in palæſtra vel aliàs obeuntur, & itinere laborioſo, vel ambientis ſtatu, cùm ex rigore in æſtum ſubitò eſt mutatus. Nonnullis verò feruentes ex ira ſucci, ac foras ſimul impetu† ruẽtes, dictas ſtipationes effecerunt. Quiſquis igitur propoſitam ſanaturus eſt febrem, hic ſimul cauſam eius adimat oportet, ſimul calorem qui in animali excitatus ab ea eſt, refrigeret. Ac quemadmodum quidem ille ſit refrigerandus, prius eſt dictum. Cauſam verò adimi oportebit propria cuiuſque naturæ inuenta contrarietate: vtique ſi ex frigida cauſa ſtipatum denſumq́; redditum corpus eſt, relaxato eo, omniq́; ratione rarefacto. ſin ex obſtructione ita eſt affectum, hac recluſa. Quod verò recludet: hic quoq; ad contrarietatis indicationem attentus inuenies. Vbi nanque abundantia humorum eſt, hos vacuabis. Vbi craßi ſunt & glutinoſi, tenues eos ac fluxiles efficies.

† In antiq. legit φορᾶ, in impr. φύσει.

CAPVT V.

SI PLVRES cauſæ aliquãdo coibunt, omnibus per contraria occurres. Siquidem fieri poteſt, vt & coarctatum corpus ſit, & exigui meatus denſati, & multi ſimul ac lenti humores ſubſint. In eiuſmodi autem cauſarum complexu, ſi rectè quæ prius comprehenſa

ſunt, meminimus: cœpiſſe à ſanguinis miſsione cõueniet, ac abũdãtia vacuata, tum ad extenuãdos humores venire. ab hoc ad remittenda quæ ſunt conſtricta, & rarefaciẽda quæ ſunt denſata. Atq; hæc quidẽ à morbi affectu† indicatiuè ſunt ſumẽda. à viribus autem (quoniam has cibi, potiones, & ſpiritus certa mẽſura & apta qualitate exhibita, ſeruabunt, inuẽtus autẽ eſt quantitatis eorũ modus ex viriũ ſubſtãtia: qualitatis verò à tẽperamẽto) nimirũ æſtimari debebit, quẽadmodũ vires quæ corpus regũt, in his ſe habeant. Quippe ſi valẽtes ſint, audacter vacuantibus præſidijs vtẽris. Hæc autẽ ab affectu morbi fuere accepta. Sin infirmiores ſint redditæ, vacuantia remedia cautius adminiſtrabis. Sed & nutrimẽti modus hinc tibi eſt deſumẽdus. Quippe cùm vires legitimũ robur ſuũ habẽt, & morbi ſummus vigor breui futurus expectatur: tenuiſsimo victu licet vti. Cùm ſint infirmiores, nõ licet ſine graui noxa. Sed adijcere ad nutrimẽta tantũ oportet, quãtũ eſt de robore viriũ imminutũ. atq; ex his ſcopis accipiẽdus eſt nutrimẽti modus. qualitas verò, ex morbi affectu, vnà cũ ſolidorũ corporũ, quod tum eſt, tẽperamento. Ab affectu, ſi is obſtructio eſt, quæ extenuet. A naturali ipſorũ tẽperie, vnà cum cõſuetudine, prout etiã prius eſt definitũ. Tempus verò nutriẽdi, quod quidẽ ad reliquas ſpectat febres, quæ ex putredine oriũtur, in progreſſu ſermonis dicetur.† Quæ verò vnicã tantum à principio ad finem

† ἐνδεικτικῶς.

† Quæ hic habent indicio ſũt adhuc de cõtinentib⁹ putridis nõ de oĩbus cõtinuis eſſe ſermonem.

nem acceſsionē habēt,(de his nāq; præſens eſt ſermo)in his facilis toleratio & conſuetudo ſpectari debebūt. quādo cibus illis eo tēpore eſt offerendus, † quo facilius quàm in cæteris morbū tolerant, eoq; potiſsimū diei tempore, quo prius in ſanitate cibari erāt ſueti. Etenim facillimè cibum ferent, ſi ex his cōſyderationibus aſſument. Quòd autē frigida quoq; ijs qui ita laborant, ſit exhibenda, cū ſcilicet iam ſucci concoquuntur, & craſsitudo eorum extenuata eſt, id ex ijs quæ prius ſunt comprehenſa, manifeſtum arbitror.

† ὅταν εὐφορώτατοι σφῶν αὐτῶν ὑπάρχωσι, i. quo melius q̄ prius ſe habent.

CAPVT VI.

SIQVIDEM *cùm eiuſmodi febris communia quædam cum ambabus habeat, tū ijs quæ ex humorum ortæ putredine circuitibus quibuſdam acceſsiones habēt, tum ijs quas diarias vocamus, meritò in vtroque genere de ipſa mentionem facimus: cùm vnicam acceſsionem habeat vt diariæ, cæterùm ex putredine orta multos duret dies. Ita quevnum cum diarijs commune habebit, duo cū ijs quæ ex putredine ortæ multos durant dies. Reliquum † continuarum febrium (quas ſynochos vocant)genus duo habet cum diarijs communia. nempe & quòd ſine putredine ſit, & quòd abſque circuitu. Tertium verò commune nō eſt: cùm ſubinde in quintum porrigatur diem. Atque harum quidem continentium febrium prodita prius curatio eſt. Continuarum verò quas putredo excitauit, curatio, cùm vtriq; generi communis eſſet, etiam*

† In Græ. τὸ δ᾽ ἕτερον γένος τῶν συνόχων, i. alterū verò genus ſynocharū. vide aūt de vtroque gn̄e ſynocharū, in li. 9. cap. 4.

etiam nos in ambobus de ipſa diſſerere cogit. Cæterùm ſubſtantia earum totaq; natura ex eo eſt genere, quod nunc nobis proponitur. In vno autem eorum quæ ipſis accidunt, cum diarijs conueniebant. Id fuit, quod vna in totum totius morbi acceſſio erat. Ergo & curatio earũ, vnũ hoc duntaxat commune cum diarijs habeat oportet: in reliquis autem omnibus bifariam diducatur. Atque aliæ quidem curationis indicationes, ex communi genere earum quæ ex putredine ſint ortæ, accipiantur: aliæ ex propria earum ſubſtantia. Ad eundem verò modum & cæteras natarum ex putredine febrium differentias ſanari cõueniet. nempe (ſicut ſæpe prius dictum eſt) indicatione tum à communi ipſarum genere, tum verò à cuiuſq; propria differentia deſumpta.

CAPVT VII.

ERGO *denuò repetẽtes dicamus primũ quot ſint febrium, quas putredo accendit, in vniuerſum differẽtiæ: deinde quænam ſit ipſius generis earum communis † vtiliũ auxiliorũ indicatio: mox quæ ſit ſingulatim cuiuſq; propria. Par eſt enim profectò & quod omniũ earũ commune eſt, communẽ habeat indicationẽ: & quod in ſingulis eſt † proprium, quantũ à reliquis eiuſdem generis eſt diuerſum, in tãtum & diuerſam ab illis ſortiatur indicationem. Sunt igitur natarum ex humoris putredine eiuſmodi differentiæ. Vna ex eo quòd cauſæ ipſius putredinis adſunt, vel nõ adſunt.*

† ἰασσομένων, i. ſanaturorum.

† διάφορον.

ſunt. Secunda ex eo quòd per totum animal, aut eius partem aliquam, diffuſa putredo ſit. Tertia quatenus cum phlegmone eſt, aut citra hanc. Igitur conſyderandum nobis eſt quidnam commune habeat indicatio, quæ à cauſa ſumitur adhuc manēte: quidnam ea quā putredo ipſa præſtat: ab his deinde, quæ indicatio putredinis quæ per totum diffunditur animal, aut certè maximè principalia in eo vaſa: quid eius quæ in vna cōſiſtit parte: mox deinde earum, quæ in vna quadam parte ſunt, æſtimabimus differentias. Quippe aliam eſſe indicationem eius, quæ cum phlegmone coniungitur, ratio eſt: aliā eius quæ ſine hac conſiſtit. rurſus in his etiam ipſis, aliā eſſe præſente adhuc effectrice cauſa: aliam verò hac ſummota. poſtremò cuiuſque cauſæ adhuc manentis differentias, per omnia quæ in ſpecierum diuiſione † ſunt inuenta. Siquidem hic iam deſinant neceſſum eſt indicationes, quæ ex curandis ſumuntur affectibus. poſt has verò eas nimirum quæ ab ipſis curandis ſuggeruntur particulis, pro iam dicta methodo ſumemus. Quibus ſi eas quæ à viribus præbentur, adiecerimus, abſoluta nobis methodus de febribus omnibus † à putredine incenſis ſanandis erit.

†Male legitur in impreſſis εἰρημένων, pro εὑρημένων.

†In antiq. non habetur τῶν ἐπὶ σήψει.

CAPVT VIII.

ERGO *ordiamur ab eo quod primùm in diuiſione indicans fuit.* Ea *erat humorū putredo.* Ac *cōſyderemus quibus maximè* † *indicatibus, quibuſq; indicationibus vſi, curationem eius inuenire*

†σκοπῶν

uenire poſsimus. Principium verò inuentionis, *ipſa erit rei natura, quā deagitur.* Etenim id quoq; *in demonſtrandis methodis didicimus.* Quænā igitur *eſt putredinis natura?* Nempè mutatio totius *putreſcentis corporis ſubſtātiæ ad corruptelam, à calido externo.* Non enim profectò à proprio calore *corrumpitur quicquam: imò contra prorſus quicquid in rebus ſubſiſtit, id † gliſcit, roboratur, ſanū eſt, ac viuit, dum proprio calore regitur: veluti nimirū ipſa animantiū corpora tametſi plurimā ſubſtātiæ ſuæ portionē humidam & calidā ſunt ſortita, magnū tamen annorum numerum ſine putredine, ac ſana viuaq; exigunt, ſi ſeruetur (vt monſtratum eſt) eorum proprius calor. in cordis quidem corpore, per reſpirationem: in reliquis omnibus partibus, tum per communitatem quam habent cum corde, tum per aliam quandā reſpirationis ſpeciem, quæ per totā agitur cutem, & trāſpiratio perſpiratióve dicitur.* His verò læſis, *vnà etiam naturalis calor læditur.* Alter verò *quidā alienus, ac præter naturam in corporibus excitatus, primùm quidem ipſos ſuccos propter humiditatem & putrefacit & corrumpit, ſpatio verò tum adipem inuadit, tum etiam carnem. Tāquam igitur in ijs corporibus, quæ nō viuunt, ac putreſcunt, primùm quantum eorū iam computruit, † ſeparāt, dein ei quod reliquū eſt, in frigidum aërē ſublato, perſpiratione refrigerātem moliuntur: ita vtiq; & putredinem, quæ in viuis eſt,*

† αὐξάνεται, i. auget.

† In impſſ. legit ἀποφρά]τουσιν ꝓ ἀποβρά]τουσιν.

orta.

orta, ſanabimus: id ſcilicet quod iam corruptum eſt, omni ratione vacuantes: quod reliquum eſt, moderatis motibus & refrigerante perſpiratu, ad exactam ſymmetrian reducẽtes: ac vacuationem quidẽ illius per vrinam, deiectiones, vomitũ ac ſudores, moliemur. Poſt hæc † dimotiones mediocres, vnà cum ambientis bona tẽperie adhibebimus. Quemadmodũ autem horũ quodq; rectè adminiſtrandum ſit, paulò pòſt æſtimabimus. Nunc ad ſecundũ in diuiſione trãſeamus: nempe quemadmodum quis cauſæ quæ putredinem excitauit, adhuc manẽtis remediũ facillimè inueniat. Eſt autẽ neq; in hoc difficultas vlla: quippe cùm per contraria tollatur. Itaq; quoniam tranſpirationis prohibitio, putredinis occaſio fuit, hanc arbitror ſummouere oportet. At ea cum varijs generibus eſt orta, & denſatis exiguis meatibus, & cõſtrictis corporibus, & humoribus tum abundantia, tum craſſitudine, tum lentitia ſua obſtruentibus: ſingulæ harũ affectionum curandæ per contraria ſunt. Denſitas per ea quæ rarefaciũt. Cõſtrictio per ea quæ fundũt. Abundantia † per ea quæ vacuant. Craſſitudo per ea quæ diſſecant: & lentor ijs quæ detergent. Ac ſi quidem totum corpus dictorũ iam ſingula occuparint, etiã toti corpori per contraria eſt ſuccurrendũ. Sin vnã partẽ quampiã putredo inuaſerit, illi adhibenda iã dicta ſunt remedia. Sanè nõ eaſdẽ omnes partes vacuationes medicamẽtáve requirent: cùm & tẽperamentũ

† κινήσεις μετρίας.

† In antiquis eſt τῆ κενώσει, id eſt euacuationis.

ramentis,& poſituris,& forma, & omni deniq; conſtitutione naturaq́; inter ſe diſsideant.

CAPVT IX.

ERGO *quemadmodum ſingulis ſit opitulādum,id poſtea pro conueniente ſermonis ordine diſquiremus.cuius initium à putredine,quæ totum corpus occupet,quæ ipſa cõtinuas quoque febres,quas ſynochos vocant,excitat, faciemus. Ergo à corporibus,quæ ſic afficiuntur, expellenda quæ putruerũt, per vrinas & aluum & ſudorẽ ſunt. quòd ſi ad os ventriculi aliquando ſua ſponte impetum capiant, etiam per vomitiones. Aliter autem nõn eſt quod ea præter naturam irrites. Ac eorum quidem quæ iam dictas vacuationes promoueant,non parua materiæ copia eſt.ſed maior eorum portio,cùm calida ſiccaq́; facultate ſit,febrem auget. Itaque deligenda medico ſunt ea quæ citra calfactionem ſiccationemq́; valentẽ ſupradictas vacuationes præſtẽt:cuiuſmodi ſunt cremor ptiſſanæ,& aqua mulſa,& oxymeli,& apomeli,et apij radix in aqua, quæ potui datur, incocta. Hæc autẽ ipſa ventri quoq; ſunt idonea. Qui ſi nihil reddat,inijcienda per clyſterem aqua mulſa cũ oleo eſt.Sanè totũ corpus,priuſquam id vacuaris,rarefacere non expedit.vbi vacuatum eſt,vtiq; licebit id medicamẽto,aliquo, cui calor tepidus inſit, rarefacias: cuiuſmodi eſt quod ex chamæmelo conficitur. In hoc tempore ſi vinum quoque aquoſum bibatur, id omnes vacuationes pro-*

promouerit. idem faciat & temperatum dulcis aquæ lauacrum. Quòd ſi appoſitum aliquando in dictione vocabulum dulcis non ſit, vtiq; id ſubaudire debebis: certò ſciens de eo nos in febricitãtibus lauacro ſemper loqui, non bituminoſo, aut ſulphureo, aut aluminoſo, aut chalcanthode, aut ſalſo, aut ex marina ipſa. Cæterùm, vbi magnitudo febris obſtat, ſicut †in continuis: nec vino eſt vtendum, nec lauacro, nec ijs quæ habitum rarefaciãt vnctionibus. ſed aqua frigida, ſicut prius diximus, pota, in his febribus eſt aptiſſimam: niſi tamen aliquid eorum quæ prædicta ſunt, hanc quoque prohibeat. Quippe ipſius febris frigida pota perpetuò eſt remedium: non tamen putreſcentium humorum per aluum, vrinas, vel ſudorem vacuãdorum. Quo magis exercitatum eſſe in ijs, quas nunc tradimus, methodis oportet: ac in ægrotantibus conſyderare, & quæ ſint ipſius febris remedia: & quæ ipſius, vbi per ſe ſola ſubſiſtit, putredinis: quæ rurſus efficientis hanc cauſæ; atq; huius quoque, cùm per ſeipſam ſubſiſtit. Quippe nõ ſemper inter ſe conſentiũt hæc omnia, ſed plerũq; aduerſantur. Quo caſu memores eorũ que didicimus, id quod maximũ omniũ eſt aggredi oportebit, atq; ei vel ſoli, vel magis quàm cæteris ſubuenire. Sanè ſcire licet difficile eſſe, acriq; iudicio indigẽs, febrẽ, putredinẽ, & effectricẽ cauſam, vbi. ſ. ipſa quoq; adeſt, inter ſe cõferre. difficilius tñ eſt ſi vires quoq; cũ illis vnà cõferre velis: qđ vtiq; ſi-

In ſynochis vertendũ erat, ſeu ĩ cõtinẽtibus, qđ aliàs ſæpius annotauimus.

cut

cut antè comprehenſum eſt, propter vitæ ipſius reſpectũ ſemper eſt neceſſarium. Aliquando verò & ex accidẽti, ſicut ad morborũ ſanationẽ. Hoc verò me oſtenſurum promiſi. Siquidem quod putreſcit, ſi veſtis eſſet, aliúdve inanime corpus vtique ex ijs duntaxat quæ prædicta ſunt, indicationem caperemus. Nunc cùm in viuente corpore putredo concipitur, quòd tum alterare poteſt, tum concoquere, tum vtile reddere quicquid putreſcentium, veluti ſemiputreſcens ſemimalumq; eſt: vtique facultatem eius, qua naturaliter concoquit, excitans firmansq;, quæ putreſcentia ſunt, ſanabis. Itaq; etiam tum maximè eos cũ fiducia, vel in balneo lauamus, vel ijs quæ habitũ rarefaciãt medicamentis vtimur, vel aquam frigidam, vel vinũ bibendum damus, cùm notas humorum concoctionis cernimus. Neq; enim pulſus dũtaxat vires ad eiuſmodi agenda, firmas requirimus, veluti nec eius facultatis, quæ voluntarium motum præſtat: ſed ſicut eſt dictum, ipſius potius concoctricis. Ergo ſi & vires cunctæ valentes ſunt, & febris ardentiſſima, & concoctionis notæ planè euidẽtes, frigidam homini dare audactèr debebis. Conſtat nanq; talẽ hominem ſenẽ non eſſe ex quo omnes illi virtutes valentes eſſe propoſuimus. Quòd ſi etiã bona corporis habitudine ſit, quod εὐσαρκον Græci vocant, tum ſtatus cæli calidus, ac ſiccus, etiã ſi in frigidam natationẽ hũc dimittas, haudquaquam lædetur. Eiuſmodi nanq; tẽporis.

ris opportunitate vſi qui ſeſe in frigidam coniecerunt,& protinus omnes ſudarunt,& nõnullis eorum aluus bilioſa reddidit. At ſi mediocris eſt febris,& vires non validæ,ſed cum notis concoctionis:ijs qui ita ſe habent,balneum prodeſt,& vini potio: tum verò ex vnctionibus eæ quæ rareſaciunt. Idq; multò magis cùm ambiens eſt frigidus. Neque enim aut frigidam in balneo lotionem,aut frigidam potionem,in eiuſmodi cæli ſtatu ferè expetunt:vtpote † reſpiratu ipſo aſſiduè refrigerati: cùm ſi quando in frigido ambiente vehementer vri ægrotum contingat, exigua ſalutis eius habenda ſpes eſt. Si verò nec concoctionis habeat ſigna,nec vires validas,ſeruari is planè nõ poteſt. quo minus aut idem lauandus in balneo eſt, aut medicamentis ijs quæ rareſaciant vngendus,aut vinum illi dandum,frigidáve offerenda. In quo enim deſperata omnino ſalus eſt,imprudentis conſilij fuerit apud vulgum infamare præſidia,quæ multis fuere ſaluti. Ipſe ſiquidem aliquos noui ex Amethodis iſtis medicis,qui cùm ea quæ nos geſſimus,eſſent imitati, ijſdemq; præſidijs in ijs qui prorſus morituri erant vſi,adeò nihil profecerũt vt etiam tẽpeſtiuum eorum vſum ſuſpectum formidoloſumq; reddiderint. Verùm nos tẽpora præſidiaq; ijs quos ſeruari ſpes eſt,ſcribimus: quando ægris qui inſanabiles ſunt,ijs nec tẽpus vllum opportunum,nec præſidium eſt. Atque hoc mihi per omnẽ ſermonem teneri memoria velim: quo mi-

† τῶν εἰσπνοῶν, i. inſpirationibꝰ.

nus præcipua illa primaq; omnium curationis indicatio conuelli aliquãdo poſſe videatur. Quippe cùm dicat Hippocrates *contraria eſſe contrariorum remedia, quid vetat omnibus febricitãtibus frigidam vno ordine exhibere? Verùm nec exhibenda eſt, nec † ſubuertitur eo tempore generalis omnis curationis indicatio. Vnum enim ex ijs quæ actu refrigerãt, aqua frigida eſt. Sed & alia plura ſunt, quæ partim poteſtate (vt dictum eſt) refrigerent, partim ex accidenti. Quorum alijs propter concurſum pugnantium inter ſe indicationum aliàs vtimur. Porrò tradita iam methodus eſt, eius quod conducit, ante alia ſemper deligendi. Oſtenſum præterea eſt ipſius febris, prout febris eſt, aquã frigidã ſemper eſſe remediũ. quod verò ad alia ſpectat, non ſemper. veluti cùm ex obſtructione glutinoſi & craſſi humoris putredo oritur. Ponatur verò & cum hoc redundantiam in toto eſſe corpore, tum virtutem non imbecillam. In eiuſmodi nanque complexionibus cùm multa præter naturam in corpore ſint, quædam eorum præcedentes cauſæ erunt; veluti redundantia cum glutinoſis & craſſis humoribus. Horum enim vitio obſtructio eſt orta: quæ morbus inſtrumentalis eſt corũ quæ obſtructa ſunt corporum. Hanc ſymptoma ſecutum eſt ipſa tranſpirationis retentio: quam rurſus putredo humorum excepit, ipſa ſcilicet febris antecedens quædam cauſa.*

† ἀντ᾽ ἀνα-ῤίπτι.

Caput

CAPVT X.

ERGO qui febrem curare volet, neceſſe eſt putredinem inhibeat. Ita duæ † indicationes ſe exhibent: altera à febri, altera à putredine. [Atq; à febri rurſus duæ] ſcilicet vt portio febris quæ iam accenſa eſt, percuretur. quæ verò in generatione eſt, inhibeatur. Aliæq; duæ rurſum à putredine erunt indicationes: vt & quod putredinis iam factum eſt, ſanes: et quod in generatione adhuc eſt, ſiſtas. Porrò quod in generatione eſt, † id perſpiratio impedita facit. Ita ⊥ ab hac quoque aliæ duæ indicationes naſcentur, tum vt quod retentum eſt, vacuetur: tum quod retinendum eſt, prohibeatur. Sanè probebitur ⊥ ijs præſidijs quæ obſtructioni medentur. Cuius rurſum ipſius quod iam occupauit, ſanandum eſt. quod futurum eſt, propulſandum. At curabitur quidem quod obſtructionis iam factum eſt, per ea quæ obſtructa liberant. propulſabitur quod futurum eſt, ſi affluxũ obſtruentium ſuccorũ compeſcas. Ergo quod vltimum in ipſa reſolutiua methodo eſt inuentum, id primum omnium in curatione eſt peragendum. Oſtenſum enim in prioribus libris eſt, ſi ijs auxilijs quæ obſtructiones eximãt, vti non vacuata prius abundantia velimus, fore vt non modò nihil proficiamus, ſed etiam affectum maiorem reddamus: pugnantibus ſcilicet inter ſe indicationibus. At ſi vacuata prius multitudine ad curandam obſtructionẽ accedamus: medicamentis ijs quæ obſtructiones

† Hic vbique in Græco legitur σκοποί. [Hæc verba nõ habent neque in veteribus neque ĩ impreſ. cod. † ἐκ τῆς ἀδιαπνευστίας, vbi in Græco additur ὅπερ καὶ χεῖρον οὕτως ἂν τὴν ὀνομάσαι τοῦ ἕνεκα διδασκαλίας, i. non abre fuerit clarioris doctrinæ gratia ita eã ap-

ctiones expediant, erit opus. Verùm quoniam horũ plurima calida ſunt, metus eſt ne tum putredinem, tũ febrem augeant. Itaq; ijs quæ citra calorem liberare obſtructiones valeant, vtemur. vbi autem quæ obſtruunt, deterſa diſſectaq; ſunt, per aluum, vrinas, & ſudorem, ea vacuare tentandum. Cùm verò materiæ quæ hæc efficiant, etiã calidæ ſint, neceſſe eſt interea, tum putredinem augeri, tum febrem. Quare quoad licet, id agendũ, vt quæ minus calfaciat, materia deligatur. Aut ſiqua inueniri poteſt, quæ non calfaciat, quemadmodũ in hoc caſu balneũ, vtiq; ea eſt petenda. Hoc *verò tempore etiam vires roborare, quò & putredinem ſuperẽt, & ſuccos concoquant, ſtudebimus. Quod verò febris ipſius iam accenſum eſt, id refrigerabimus. In auxiliorũ enim inueniendorum ordine, vltima eſt quæ ab hac ſumitur indicatio: quamuis alia ratione ſit prima, quippe cùm à febri cœperit inueniendorum præſidiorum methodus.*

pellare. †Male legitur in impreſſ. πολὺ pro παρά. †In antiquis non habetur διάτων vt ita legat prohibebit, ſi obſtructionem medicati fuerimus.

CAPVT XI.

AC *ſi nullum quidem interim vehemens incidat ſymptoma, prohibeatq; quo minus auxilia ab initio morbi ad finem ita procedant, celerrimè finietur febris. Sin tale quippiam incidat, quod totã ad ſe curationẽ reuocet, neceſſe eſt ſerius adueniat curationis finis. Siquidem quod ita interuenit, omnino vel cõtrarium eſt remedijs quæ antè dictũ cauſarum affectuum & ſymptomatũ*

mãtum ordinem ſanent, vel omnino nihil ſaltem confert. Enimvero ſi eius quod interuenit ſanatio antè dicto præſidiorum ordini ſit contraria, neceſſe eſt interim cuncta deteriora reddi. Sin nihil originali affectui interuenientis obiter mali correctio, nec officit, nec prodeſt, totius curationis celeritati in mora erit. Si autem nocet, neceſſe eſt aut vniuerſam medicationem in longius ſpatium trahi, aut aliquod ſubſequi periculũ, aut etiam fore vtrunq;. Finge nanq; exempli gratia, afflicto interim ſtomacho ſyncopẽ incidiſſe, cui ſuccurrere coacti cibum intempeſtiuè dederimus, ac vinum †cum frigida. Ex horum enim vſu, tum obſtructionẽ, tum corporis coarctationẽ, tum putredinẽ auctas eſſe neceſſum eſt: atq; ex harũ auctu, ipſam etiã febrẽ. Verùm vbi tũ virtus ſatis valẽs eſt, nec quicquã interuenit, cuiuſmodi quam modò diximus ex vitio ſtomachi ortã ſyncopẽ: ſed nec quæ aliquando accidere poſſunt, aut ſanguinis profluuium, aut vigilia, aut dolor, aut error aliquis, vel ipſius ægrotãtis, vel eius familiariũ: vbi inquã nihil tale accidit, totus qui proximè dictus eſt remediorũ ordo, hominem profectò ſanabit. Sed nec ipſe tamẽ quocunque remedio omnia quæ præter naturã ſunt, ſanat. Nã aqua mulſa, quod ad craſſos ſuccos extenuandos, & glutinoſos detergẽdos et excretionẽ promouendã attinet, optimũ planè medicamen fuerit in ijs ſynochis, quos habitus coarctatior, & putredo excitarũt.

†Male legitur in impreſſ. σὺν οἴνῳ ψυχρῷ pro σὺν οἴνῳ καὶ ψυχρῷ

Quatenus verò calorē febris adauget, eſt noxia. vnde ſi hic immodicus ſit, parcendū aquæ mulſæ eſt, vtendumq́; ptiſſanæ cremore. Quòd ſi difficiles ac contumaces eſſe obſtructiones indicaueris, etiam oxymelite. At hoc ipſum rurſus ſi immodicè vtare, & inteſtina radit, et tuſſim excitat, et neruoſa lædit. Adeò ſcilicet difficile eſt eiuſmodi aliquod auxiliū inueniſſe, quod citra vllā noxā magnificè proſit. Id accidit (vt dictum eſt) ex cōplexione ortorum in corpore, præter naturam affectuum, vnà cum præcedentibus eos cauſis, & ſequentibus ſymptomatis.

CAPVT XII.

NVNQVAM *tamen propterea præceptū illud, quòd contrariorū contraria ſint remedia, aliquando verum erit, aliquando falſum: imò id perpetuò verum eſt: quando fieri non poteſt, vt eorum quæ præter naturam ſint quicquā per aliam vllam remediorū ſpeciem curetur. Nō tamen ex vſu eſt ſemper omnibus quæ præter naturam ſint, mederi, ſed cùm ſola per ſe ſubſiſtunt. Nam ſi cum alijs vnà incidāt, alijs ſæpe eſt ante illa medendum: ſicut in cauis vlceribus, vbi ea ſimul cum phlegmone ſunt cōiuncta. Quippe verū in his quoque manet, quòd per ea quæ carne implent, curantur. Cæterùm, his vti priuſquā phlegmonem curaueris, non licet. At interim dum hæc ſanatur, vlcus cauum adeò nō melius quàm fuit redditur, vt etiam fiat magis cauum. Quòd ſi ijs*

quæ

quæ carne impleant medicaminibus vti velis, ne quę ipſum impleueris, & phlegmonem auxeris. Quæ nanq; carne implent, ea demũ implere poſſunt quæ phlegmone vacãt, non quæ phlegmone adhuc ſunt oppreſſa. Hoc itaq; quod in dictione tam eſt breue, nempe contraria contrariorum eſſe remedia: poteſtate deprehenditur maximum. Quippe omnẽ medendi methodũ confundet, quiſquis hanc †indicationem neglexerit: cùm omnia quæ præter naturam ſunt, ab ijs quæ ipſis ſint cõtraria, curentur. Cùm autem eorum quæ præter naturã ſunt, duplex prima differentia ſit, alijs per ſe ſubſiſtentibus, alijs in ipſo (vt ſic dicam) fieri eſſentiam ſuam habẽtibus, ac vmbræ ritu affectus comitantibus, ſanatio quidẽ affectuũ ipſorũ eſt ſublatio: hanc verò ſymptomatũ amotio ſequitur. Quibus quanquã ipſis nihil prima ratione adhibetur, attamen in ijs quoq; perpetuum illud præceptũ manet, quòd contraria contrariorum ſunt remedia. Quippe cùm affectus, quos ſymptomata ſequuntur, ſanamus, ſymptomata nimirũ ipſa in contrarium ſtatum perducimus. Quare quæcunq; ſymptomata exiguorũ meatuũ dẽſitas inuexit, ea rarefactione tollentur. Quòd ſi ipſi quoq; ſymptomati quod ex denſitate ſpiramẽtorũ eſt natũ, (nempe id eſt minori quàm iuſtũ ſit excrementi effluxui, † ἀδιαπνευστίαν Græcè vocant) ſymptomatum genus aliud cõtrarium opponere velis, ne ſic quidem † deſit quod dixeris.

† σκοπὸν

† In Græco ita legitur. quẽ quidẽ paulò antè adiapneuſtian appellauimus. & eſt ſupra in ca. 10.

† ἄλογος ὁ λόγος, id eſt ratio oritur ambigua.

Sunt nanque plura iuſto defluuia, iuſto paucioribus contraria. Adeò ſi cui in ſymptomatis ipſis libet contraria contrariorum remedia dicere, in ijs quoq; ſtat immotus primus ille omniũ quæ præter naturam ſunt curationis index. Verùm ſatius eſt (vt prædiximus) eorum quæ verè & primùm curantur, id eſt affectuum in corpore qui verè ſunt ſubſiſtentes, contraria eſſe remedia exiſtimes. Quippe actiones eorũ, atq; etiam offenſas, vt eas in ipſo, vt ſic dicam, geri eſſe dixeris, ita † ſubſiſtere minimè dixeris. Nam manũ extendere, aut flectere ex ijs quæ abſolutè ſunt, dici nõ poſſunt, ſed ex ijs quæ fiunt. Multoq; minus ipſius immobilitas. Quæ ipſa quoque ſymptoma eſt eius qui in muſculis neruíſve ſubeſt affectus. Sed affectũ qui ex ſubſiſtentium numero eſt vnus, contraria poſtulare remedia. Hunc verò ſolutum contrarium ſequi ſtatum, quæ ſanitas eſt. Atque hanc rurſus quandam naturæ actionẽ, quæ ſymptomati iam finito ſit contraria. Sed nec nominibus falli, quæ ſæpe alia forma proferũtur, quàm vt contrarijs conueniat. Sæpe enim planè non ſunt. Sed ex ipſa rerum natura contrarium inuenire. Habens ſcilicet quò pro illo diſcernendo ſpectes, confeſſum illud, contraria eſſe quæ ſub vno genere plurimum inter ſe diſtent. Ergo ſi in illo genere quod mediocre eſt, intellexeris (id verò eſt) vt ſæpe mõſtrauimus, (quod inter extrema eſt medium) infinitam quandã contrariarũ rerũ multitudinẽ, quæ ma-

† εἶναι ἁπλῶς, i. eſſe ſimpliciter.

ioris minoriſq; ratione inter ſe diſſideat, ex eo inuenies. Verbi *gratia.* In *affectibus tenuium ſpiramentorum ſymmetriā intelligens, ex vtraq; parte duo immodica, quæ inter ſe ſint contraria, inuenies.* In *actionibus verò ſymmetrian vacuatorum conſyderans, ipſi quoq; ex vtraque parte ametria reſpondet.* Verùm *in paruis ſpiramentis nomina exceſſibus non deſunt, nempe denſitas et ra raritas.* In *vacuatis poſita non ſunt.* Eóque *ſit, vt cogamur plures pauciorésque effluxus dicere: ita nimirum vt ſi denſitatis raritatiſq; nomina non eſſent, ſpiramentorum ipſorum †alibi plura iuſto eſſe, alibi pauciora dicere cogeremur.* Ergo *(ſicut diximus) hoc maximè cauere debemus, ſimul etiā in eo nos exercitare, quò celerius cuiuſq; ſic dicti contrarium inueniamus.* Non *enim in corporum modò qualitate, verūetiam in quantitate eiuſmodi contrarietatē inuenias. quam vtiq;* Ari*ſtoteles oppoſitionem vocat, non contrarietatem.* Neque *enim magnum paruo vult eſſe contrarium, ſed in eo quod ad aliquid dicitur oppoſitum.* Neq; *multum pauco.* Sed *nec rarum denſo.* Neq; *relaxatum contracto.* Neq; *ipſi quod ſecundùm naturā eſt, id quod præter naturam eſt.* Verùm Hippocrati *omnia id genus contrariorū habent appellationē, ſicuti etiam* Platoni: *qui generationes ex contrarijs eſſe dicit.* Oſtenſum *quoq; à me in alijs eſt, nec* Ari*ſtotelem ipſum, ſuam ipſius legem in nominibus ſeruaſſe, quo loco principia eorū quæ natura regun-*

†alia minora, alia maiora, &c. Sic Græcè legit.

reguntur, materiam ſpeciem, & priuationem ſtatuit. Verùm *quod diuinum Platonē ſecuti ſemper teſtamur contēnere nomina oportet, minimè autem ſcientiam rerum.* Ea namq; *ad ſalutem hominum pertinet: errorisq́; in ea finis eſt pernicies.* No*minibus ſiue propiè ſiue impropriè vtare, ad ægrotos id parum attinet.* Intelligas *id clarius, ſi non contrariorū contraria, ſed quemadmodū illis placet, oppoſita ſibi inuicem eſſe remedia dicas.* Siqui*dem copiam ſanat vacuatio, defectū nutrimenta. in ſumma, quod exuperat, ablatio. quod deficiens eſt, adiectio.* Itaq; *etiam in alio opere rectè arbitror à ſene dictum:* Medicina *appoſitio eſt & detractio. deficientium quidem appoſitio, redundantium detractio.* Porrò *deficiunt redundántque quædam in quantitate, quædam in qualitate.* In *quantitate cùm ſanguis immodicè eſt auctus, aut rurſus minor redditus.* In *qualitate cùm vel calidus, vel frigidus, vel craſſus, vel tenuis plus iuſto minúsve eſt effectus.* Siue *igitur contrarietatem, ſiue oppoſitionē nominare libet, eius indicationis medendi quæ ab omnibus, quæ præter naturam ſunt, præbetur, ſemper meminiſſe debebis, eiq́; eſſe intentus, potiſſimùm quidem, vt dictū prius eſt, in affectibus: ſed tamē & in ſymptomatis: quāuis horum nec primùm curatio ſit, ne propriè contrarietas, ſed curatio quidem ſimul cum affectibus, ex accidenti: contrarietas verò, lucidioris ſcilicet breuiorisq́; doctrinæ cauſa loquentibus, abuſiuè.*

Caput

CAPVT XIII.

VERVM ad medendi indicationes propoſiti nobis febriũ generis reuertamur. Repetamusq́; ſingula genera, quæ in nobis præter naturã ſunt, non cauſarũ modò, verumetiã morborũ & ſymptomatum. Et cauſarum quidem genera, ſunt multitudo, & craßitudo, & † lentor humoris. Cauſa ſimul & ſymptoma eſt tranſpirabilis excrementi retentio. Simili modo cauſa pariter & affectus eſt ipſa putredo. Morbus verò, tum obſtructio, tũ febris ipſa. Symptoma verò eſt ipſa trãſpirabilis excrementi retentio. Ergo indicabit (vt dictum eſt) præcedentium cauſarum quælibet proprium aliquid, multitudo ipſa quæ ex eorum eſt numero, quæ ſunt ad aliquid † in prædicamento quantitatis, vacuationem. lentitia verò & craßitudo, quæ ſunt in qualitatis affectu, ſanationem quæ per contraria perficiatur. Cùm verò in pleriſque oppoſitionibus conſueta nomina non ſint, accidit vt qui in rerum ſcientia minus ſunt exercitati, fallantur. Cũ enim vno nomine nequeũt quod animo concipiunt, nominare: id, ceu prorſus non ſit, dimittunt: quemadmodũ profectò in glutinoſis, & craßis & ſuccis faciunt. Quippe craſſus ſuccus ex aduerſo oppoſitum habet tenuem. Glutinoſus verò (ſicut ipſe † primus Græcè nominaui) τὸν ῥύπτικον, quaſi deterſiuum dicas: ſicuti verò aliquis dixerit qui à ſolidis corporibus nominandi occaſionem acciperet, friabile. Siquidem hoc pacto

† γλισχρότητος.

† Male legitur in impreſſ. προσηγορίαν τὴν κατηγορίαν.

† In antiquis habetur πρόσθεν i. ante: in impreſſ. πρῶτον i. primũ.

pacto ſemper videtur Ariſtoteles oppoſitionem facere: verùm nõ in ſuccis (vt dixi) ſed in ſolidis ipſis corporibus. Quòd ſi glutinoſi humoris naturã ſub ea ratione intelligas, quòd quicquid tetigerit, huic ægrè diſſolubilis adhæret: non immeritò (arbitror) eum qui nec adhæret, & ea quæ adhærent deterget, cõtrariũ ipſi ſtatues. Et antecedẽtiũ quidem cauſarum contrarietates abundè ſunt dictæ. In inſtrumentali verò morbo, qui eſt obſtructio, contrarium ei eſt Græcè ἔκφραξις, quam recluſionem (puto) dixeris. Symptomati verò quod eſt tranſpirabiliũ retentio, excretio ipſorũ contrariũ eſt. At verò in humorũ putredine, & excretio, & refrigeratio, & ventilatio, & ſemiputridorũ concoctio, ex aduerſo reſpõdent. Ipſius verò febris refrigeratio oppoſitio eſt. Porrò quibus methodis materiam, quæ ſingula modò memoratorũ perficiat, inuenias, iam diximus. Pugnãtibus igitur his (ſicut diximus) aliàs aliæ tum indicationes vincẽt, tum materiæ. indeq́; factum eſt, vt quidam cùm ignoraſſent vnam ſemper dari ex re quaque indicationem; ac ſi præter naturam ſit quod indicet, contrarium id ſemper indicare: ſin ſecundum naturam ſe habeat, non contrarium, ſed ſimile: nec medendi hi, nec ſanitatis tuendæ methodum conſtituere potuerint. Siquidem cùm in primis ipſis †indicationibus ſunt lapſi, multò profectò magis in ijs quæ ſecuturæ erant, decipi debebant. Debent enim (arbitror) ædificiis fundamenta iaci firma,

σκοποὺς

&

& ſcaphis poni idonea carina, ſi quid ædificandorum pangendorumq; in ijs futurũ eſt firmum. Vbi enim prima ipſa baſis ſtatim ab initio debilis fuit qui fieri poteſt, vt quod ſuperſtruxeris, futurum infirmum non ſit? Itaq; quoniam in continentibus ex propoſita ſtipatione febribus, (neq; enim grauari debemus iterũ, atq; iterum ſermonẽ repetere, quò nunc ſaltem medicorũ vulgus veram methodum condiſcat) quoniam inquam ſeptem præter naturã poſita ſunt, à quibus indicationes ſumuntur, humorum multitudo, craſſitudo, lentor, obſtructio, tranſpirationis retentio, putredo, & febris carens intermiſſione: atq; hæc contraria omnino eſſe adhibenda docebant. Præter hæc verò ab ijs quæ ſecundum naturam ſe habebant, poſitæ indicationes ſunt, ex temperamento, tum ipſius laborantis partis, tum reliquarum omnium quæ principes ſunt, ex ſubſtantia ipſarum quantitate, & ex ſpiritus ipſius ſubſtantia, tum quantitate, tum qualitate: horum verò indicationes non contrariorum erant, ſed ſimilium. ad iſta verò (ſicut diximus) dignoſcenda, tum ætas, tum conſuetudo, tum omnes quæ externæ morbo cauſæ fuere contulerunt, vtique ortis hinc quoque indicationibus non paucis: omnes profectò inſpicere ſimul medicum decet: quò ſcilicet intelligat quónam primùm ac magis, quónam minus & ſecundò, quónam adhuc & tertiò, atque deinceps quo poſt quod præſidio ſit vtendum.

CAPVT XIIII.

QVIPPE *ſi vires eius qui ex putredine humorum (vt poſitum eſt) febricitat, valentes ſint, mittẽdus ſtatim ſanguis eſt. ſi cruditas ventris non ſit, ſtatim morbo incipiente. Sin vires infirmæ ſint, aut ætas diſſuadeat, incidenda vena non eſt. Porrò dictum ſuprà eſt eiuſmodi febrem in virtutem imbecillam non incidere. Quippe ſynochos bene habiti corporis, ac calentis ætatis propria eſt. At ſi in puerum incidat, qui quartumdecimum annũm hactenus non attigit, mitti illi ſanguis non debebit, propterea quòd tantillis, cùm præſertim calidi ac humidi ſint, plurimum corporis ſubſtantiæ quotidie defluat, ac digeratur. Ita quod ex incidenda vena moliendum nobis fuerat, id vltro nobis ex curati corporis natura præſtatur. Quòd ſi corpus quartumdecimum annum exceſſerit, æſtimandũ eſt qualiſnã eius*† *natura ſit, num gracilis & ſpiſſa & dura, & copioſi ſanguinis, an contrà. Atq; ita in priori miſsionem ſanguinis adhibebis: in ſecũda nequaquam. Quinetiam modus vacuandi ſanguinis ex iiſdem indicantibus ſumetur. Si enim cui ſanguis mittitur, triginta annos natus ſit, ſed laxus & mollis, & pinguis & albus, ac gracilibus venis, huic aut planè ſanguinẽ non mittes, aut parũ detrahes. Et omnino quidem non mittes in tempore æſtatis, & regione æſtuoſa, et cæli ſtatu calido ac ſicco. Parũ detrahes in reliquis, tum anni temporibus.*

† In antiq. legit χίσιν, id eſt habitũ: nõ φύσιν.

*ribus,tum regione,tum cæli ſtatu.*Etenim *ſi neq; obſtructio ſubeſſet,nec putredo, ſed ſola ſuccorum redundantia,protinus à miſsione ſanguinis, pro naturæ ſuæ ratione ſe haberet.Itaq; tantũ ſuccorũ in omni tũ corporis temperamento,tum regione, tum anni tempore,tũ ſtatu cæli,detrahi par erat, quantum ſupra naturalem ſtatum fuerat inauctum.Verùm quoniã nec obſtructio,nec putredo curari per ſanguinis miſsionẽ poteſt,vt quæ alia remedia(ceu prius eſt monſtratum)deſyderent reponi ſanguinis aliquid ad curationis ſpatium debebit:quò minus intempeſtiuè nutrire neceſsitate vlla cogamur.Quantum nanq; ad eiuſmodi pertinet febrem,prorſus nutriendum non eſt.Si quidem oſtenſum prius eſt ſolum virtutis reſpectum eſſe,qui de nutrimento indicationem præbeat. At verò quantum ad id, quod inanitum corpus eſt, nutrire oportet: ita neceſſum eſt duorũ alterum, aut febrem ſi nutris augere,aut vires ſi nõ nutris deÿcere.Satius itaq; fuerit(vt dictũ eſt) aliquid ſanguinis quod proprium partibus animalis nutrimentum ſit,reliquas.ac ipſe pauciſsimas ſorbitiones portioneſq; exhibere ſis contentus: quibus vtique ceu medicamentis potius quàm nutrimentis egemus.Nam id quoq; ſuprà(quò minus multa de ÿſdem adhuc loquamur)eſt oſtenſum.*

CAPVT XV.

IMO *de cataplaſmatis ac præcordÿs perfundendis eſt loquendum. Quippe pleraq; medico-*

rum

rum turba vnum quiddam hoc quoq; ex methodicorum iſtorum curandi ſanctionibus ſtatuit. Omnesq; ſicuti poſt tertium diem nutriunt, ita etiam oleo prius perfundunt. Inde *vno die interpoſito rurſum nutriunt, cataplaſma prius imponentes. Quòd ſi cui aluus eſt adſtricta, etiam hanc clyſtere ducentes.* Itaq; *his ſaltem authoribus ordinandi victus artem, vna hora quis didicerit.* Ve*rùm non ita ſe vera res habet.* Sed *cùm ars ipſa tota ſit magna, non leuiſsima eius pars eſt ſcientia ordinandi victus. Quæ vtique ex his maximè remedijs conſtituitur, cibo, potione, perfuſione, cataplaſmatis, & clyſteribus. Quippe ijdē medici cùm ſanguinis miſsionē in principio etiam ſolam adhuerint, reliquam omnem ægri curationem victui mandant.* Itaque(*vt dixi*)*vnius horæ eſt victus eorum diſciplina. quòd ſi qui diſcit, ingenio valeat: ne huius quidem integræ, ſed minimæ eius partis: in qua ſcilicet quæ nunc dicam audiſſe licuerit. Qui febricitant, ſi valentes viribus ſint, omnibus ſanguinem ab initio mittes:* † *perfuſosq; oleo poſt tertiæ acceſsionē,* † *vel mulſa cum alica nutries, vel ſorbitione. Deinceps verò alternis cibabis diebus, ſed cataplaſma ex artomelite prius imponens.* Sicubi *verò aluus adſtricta fuerit, clyſtere hanc duces.* Atq; *illorū quidē vniuerſam ordinādi victus artem, in his verbis iam audiſti, non vtiq; in ſex mēſibus, ſed ſex verſiculis. Veram autē diæteticen, id eſt victus ordinandi artem, nūc audies.*

† In antiq. legit κατανтλήσεις, id eſt per fundes.

† In antiquis legitur non ἤτοι, ſed εἶτα, i. poſtea.

Calfecere

Calfacere præcordia cataplaſmatis,aut perfuſionibus,non eſt perpetuò tutũ:ſed in iis tantũ ægris, quibus in toto corpore nullum errat ſuperfluũ.Cæteris omnibus extrema eſt pernicies.Nam ſiue redundantia vtrauis ſit, vel quæ ad vires,vel quæ ad vaſorum cõtinentiam cõparatur,ſiue etiam in vna parte pluribus ve vitioſa excrementa ſint, omnia ad partẽ excalfactam trahũtur. Quoties enim vidiſti præcordia cũ planè phlegmone carerent,intra quatuor dies quã ea gregales iſti medici perfundere cœpiſſent, phlegmonẽ contraxiſſe, cũ ego etiã id ipſum tibi prædixiſſem, iuſsiſſemq́; diligenter ad phlegmonẽ futuram attentus eſſes. In quibus id maximè intellexiſti,quantum malũ ſit vſui,qui alienus à ratione ſit,inſueſcere. Quippe hi cùm ex iis quæ ipſimet faciunt, phlegmonas ſemper excitent,id non animaduertunt,ſed iiſdem ſemper erroribus implicantur: veluti Hippocrates iis accidere dixit,qui hinc & inde oſſiũ fracturas cum vlcere deligabant.Etenim illi cùm phlegmonas in vlcere crearent,non tamen deſtiterunt: rati id adeò non ex deligatura, ſed alio quopiam errore incidiſſe.Et quomodo,quæſo,ad aliam curationis rationem ſe tranſtuliſſent,qui vſum ſine ratione profitebantur,ex iis quæ tum ipſi ſemper facere eſſent aſſueti,tum præceptores ſuos ante ſe facere contemplati.Siquidem huius generis homines ne tentãdum quidem cenſent, vt ex indicatione quicquam ſumant: ſed ſola experientia ſunt

contenti. At Hippocrates ab ipſa rei natura idoneũ curationis modũ inuenit. Quo poſtea in vſum veniente, cognitum eſt quantus eſſet in priori error. Quin ſi quis in eiuſmodi affectibus, cataplaſmatis & perfuſione ex oleo relictis, velit ad curationẽ quam ratio docet accedere: ipſe quantopere aberrẽt, qui plethorica & quæ parum pura ſunt corpora ſic curãt, haud magno negotio experiẽtia ipſa iudicabit. Sanè accidit, vt in eiuſmodi morbis diuites potius quã pauperes perperã curẽtur. In his enim propter ipſorũ delitias duplex peccatum non raro committitur, & quòd ſanguis non mittitur, & à medicis impẽſior ſcilicet adhibetur diligentia, vt quotidie aliquid circa ægrotantis corpus fiat. Ac inter initia quidẽ ſanguinis miſſionẽ maior eorũ pars propter mollitiẽ nõ admittit, tametſi magis quam pauperes redundantiæ ſanguinis affectibus ſunt obiecti, vt qui magis tũ cibis ſe impleant, tum in otio viuant. Medici verò qui eos curant: vbi ſummum remedium eſt omiſſum, aliorum vſu ſarturos ſe quod deficit, putãt. Huc accedit quod ipſi quoq; ægri, ſi quis victu cõtra morbum minore cum negotio inſtet, negligẽtiam rati: ſi quis rurſum quiduis agat, diligentiam: cogũt eos præcordijs aliquid quotidie admouere: ſed nec inuitis profectò ipſis medicis: vt qui facere ſemper aliquid videri velint: quòd ſic ſe maiorem mercedem accepturos ſperãt. itaq; accidit, vt illo ipſo tempore phlegmonæ diuitibus in-

cipiant,

cipiant, quo iam pauperibus morbus propemodū perductus eſt ad finē. Quippe miſſo in propoſitis febribus inter initia ſanguine, nō pauperibus modò, verumetiā diuitū ſeruis, plurimis quidē quinto, aliquibus ſeptimo criſis cōtigit, nemini ſerius. At diuites, qui & ſanguinis copiam, & excremētorū plus quàm pauperes & ſerui habent, cū ſanguinis mittendi prætermiſere remediū, ac quotidie tum calido oleo perfundantur, tū laxantibus cataplaſmatis vtātur: phlegmonē nimirum aliquam vel in iocinore, vel vētriculo, vel reliquorū iſthic viſcerum aliquo cōtrahunt, alij in quar... alij in quinto: omnes planè in ſexto. Nec oblitus arbitror es eius qui dū perfunderetur, difficultate ſpirandi laborauit, omni ſuperuacuo † ad præcordia caloris vi tracto. Ergo non hic modò perijt, ſed alij quoque infiniti quotidie pereunt. cataplaſmate ipſo cucurbitulæ ritu totius corporis ſuperuacua in viſcera trahēte. Non defuerūt profectò & qui cucurbitula quoq; ipſa ſunt vſi, eo tantum cōſilio, vt circa ægrotantem aliquid ſemper moliri viderentur. Saluberrimum autem (vt prædiximus) eſt in febribus venam incidere, non † cōtinuis modo, verumetiā alijs omnibus quas putreſcēs humor cōcitat: vbi præſertim nec ætas, nec vires prohibent. Leuata nanque quæ corpus noſtrum regit natura, exonerataq; eo quo velut ſarcina premitur, haud ægrè quod reliquum eſt, vincet. Itaq; proprij muneris haud oblita, & co-

† ὑπὸ τὰς φρένας. i. ad ſeptū tranſuerſum.

† Synochis, habetur in Græco.

quet quod cōcoqui eſt habile, & excernet,† quod poteſt excerni. Eorū enim quæ in medio ſunt corpore (vt iſti vocant) prouidētia, vbi detractus ſanguis non eſt, maximū planè eſt malum. Vbi detractus eſt, nō maximum. Quanquam ſic quoque noxia eſſe in ſynochis febribus poteſt. quippe deuſta immodico calore viſcera, etiam amplius deurūtur ac torrentur. Ergo eiuſmodi prouidentiā illi duntaxat requirent, quibus in vna particula putredo conſtitit: ſi tamen hi quoque ſanguinem prius miſerint. Prouidebitur autem his, non ſicut triuiales iſti medici prouident, qui ſtatim inter initia relaxāt: ſed in plurimis prorſus cōtrà. Relaxātia nāque remedia ſicuti quod in mēbris continetur, euocāt: ita ſi in principio ſint admota, pro eo plus attrahunt. Quum enim adhuc ad affectum locum fertur fluxio, reprimere remittereq́; hanc expedit, non ad ipſum attrahere. Quæ verò†, reprimētia dicūtur: quæ adſtringendi certè vim obtinēt, in principijs idonea ſunt, duplici ratione, & quòd robur affectis particulis inſerunt, (vnde minus promptè affluxum excremētorum in ſe recipiāt) & quod eorum quæ in ijs iam contenta ſunt, tenuiſſimum extrorſum exprimant: Quòd ſi tum fluxio humorū per ea remedia compeſcitur, tum denſitas quæ ex adſtringēdo in affecta particula relicta eſt, craſſiora detinet: iam tēpeſtiua relaxatio eſt: quò ea quæ retenta ſunt, vacues. Præcipuè autem adſtringentibus eſt vtendum, vbi in ſecun

† Antiq. legit, qd non poteſt.

† ἀποκρουστικὰ, i. repellētia ſeu remittentia.

dum

aut vẽtriculum ſuperuacuum profluit: quãdo & è primoribus admodum hæ partes ſunt, & munus ſuum obeant vel in ipſis morbis, eſt neceſſum. Porrò *eſt non exiguum eorũ munus, qualeq́; reliquarum partium, quibus illud modò negotium eſt, vt id quo nutriãtur conficiant, verùm quòd tãtopere animalis interſit, vt ſi neq; in ventriculo probè alimentũ fuerit concoctum, nec in ſanguinem in iocinore mutatũ: vtique quod in fame nobis accidit, vt cibi penuria exigere in abſtinentia cogamur, idẽ tũ omnibus animalis partibus accidat.* Non *enim ex ijs quæ deuorarit quis, ſed ex ijs quæ in iam dictis viſceribus confecerit, alimentũ toti corpori ſuppeditatur.* A*tque ob hæc nimirum impenſius quàm cætera membra, ventriculus & iecur adſtringentia deſyderant.* E*rgo cùm ea quæ iam infixa ſunt, euocandi tempus eſt: tum quoque modicè adſtringi poſtulant. quod enim adſtrictionis in principio largius ijs quàm cæteris partibus adhibetur, id ſeruandum aſſiduè eſt, nimirum mẽte, qui id indicet, vſu.* V*ſus verò eſt (vt paulò antè teſtati ſumus) nutrimenti confectio.* Si *igitur per imbecillitatem parum rectè concoxerint, non modò aſſumpti cibi nulla eſt vtilitas, ſed etiã ventriculo non rarò ex eius corruptela laceſſito, expellitur quoque aliquid prioris.* Ita *fit, vt duplex iam noxa toti corpori accedat: cùm nec ex cibo ſumpto nutriatur, & aliquid ex eo quod ſibi repoſuerat, amittat.* Huc *accedit & quòd ciborũ con-*

coctio,ſiue ea in iocinore ſiue in vẽtriculo ſit improſpera,febres intendit,ac ſucci vitio exacerbat. Quo magis in omni febri,ciborũ concoctioni proſpicere magnopere oportet. Atque eius rei cauſa roboris quoq; inſtrumentorum quibus perficitur, non leuis habenda eſt cura. Sanè aliqui ſunt (vt Hippocrates ait) qui ex eo quod ignorant, non parum lucrifaciunt. Arbitrantur enim iocinoris ſe phlegmonem relaxantibus præſidijs curare, ex eo ſcilicet famam ſibi comparantes,quòd in agnitione falluntur. Siquidem videtur nonnunquam † lineamenta muſculi, qui à coſtis thoracis ad præcordia peruenit, perſimilia iocinori. Mirum autem minimè arbitror, eos qui nec aliud quicquam in arte probè didicerunt, nec in agnoſcendis affectis partibus ſe exercuerunt,ſic laudem aliquando conſequi.

† περιγραφῇ, i. circunſcriptio.

CAPVT XVI.

VERVM iſtos mittamus. Nos vel ſi minima ſuſpitio ſit iecur vẽtriculúmve laborare,abſynthium protinus oleo incoquemus,ac eas particulas perfundemus. Cùm autem duplex in omni abſynthio facultas & qualitas ſit,veluti in libris de medicamẽtis eſt traditum,vtiq; in pontico adſtringendi † facultas non parua eſt. In reliquis omnibus amara quidẽ qualitas eſt vehemẽtiſſima,adſtrictio verò(quã † ſaltẽ guſtu agnoſcas)aut planè obſcura,aut prorſus nulla ſentitur. Proinde ponticũ ad iocinoris & vẽtris phlegmonas

† ποιότης i. qualitas.

† In impreſsis legitur αἰσθανόμεθα in antiquis verò ἄισθοιο γευόμενος.

mōnas eligi præſtat. Porrò id eſt tum folio, tum flore longè quàm cætera abſynthia minore. odor quoq; huic non modo nō inſuauis, verumetiā aromatum quid præferens. reliquis omnibus planè eſt fœdus. Quare hæc fugere conueniet, vti autē ſemper pontico. Etiā reliquorum medicamentorū in quibus miſta cum amaritudine adſtringendi vis eſt, aliquid in oleum coniјcere, atque ad eundem modum vti licet. Oſtendimus nanque in opere, quod de medicamentis inſcribitur, amaram qualitatē præire, ac viam adſtringenti facere. Quo fit, vt medicamentū id genus, omnibus quæ tantū adſtringant, ſit præſtātius. Ac ſi quidē intendere adſtrictionem ſtudes, etiam oleū ipſum adſtringēdi vim habeat, cuiuſmodi eſt & quod Hiſpanum *vocant, & quæcunq; cum † frondibus oleæ præparare ſolent, vel quale eſt crudum, quod* Græci ὀμφάκινον *vocāt. Sin leuiore vti adſtrictione placet, aliud olei genus præparabis, præcipuè quod tenuium ſit partiū. quod genus* Sabinū *eſt.* Optimū *tamen vbi adſtringere vehementius eſt opus, hiſtricum oleum eſt, vt quod ambas in ſe † virtutes habeat, & amaram, & quæ adſtringat. In penuria verò abſynthij inter initia vel melinū, vel maſtichinum, vel lentiſcinum ſatisfecerit. quòd ſi exigua febris ſit, etiā vnguentum quod ex nardo componitur. Eſto autem optimum id quoque. neque enim parum intereſt inter id, & quòd vitioſum eſt. cùm id quod* Neapoli *in* Italia *cōficiunt,*

† θαλλῶν, lib. ſeq. vertit germina.

† ποιότητας, i qualitates.

nomine tantùm nardinum vnguentum ſit, ſi cū eo quod in Aſia fit, conferatur. Id antea Laodiceæ tantùm componebatur: nunc etiam in multis fit oppidis. Quòd ſi inclinatio febris in qua iſta moliris, non admodum ſit † facilis, abſtinebis à nardino: vteris autē hoc tempore rectius melino: aut ſi id non eſt, lentiſcino. ab hoc verò maſtichino. Omnibus nanq; his nardinum vnguentum valentius excalfacit. Quare ſi reliquorum copia nō eſt, roſaceum illi admiſcebis: Sanè myrtini adſtrictio idonea nō eſt, cùm craſſiorū ſit partium quā vt altè deſcendere poſſit. Atque hæc quidem exempli gratia protulimus. nam magnā eorum copiā deligere ex medicamentorum libris licet. Ad eundem verò modum & cataplaſma cōpoſitam vim habeat ex ea quæ tenuium ſit partiū ac relaxet, tum verò ex amara & adſtringēte. Superet autē in ijs, vbi ſcilicet tū reprimere, tū robur addere ſtudemus, quod adſtringat. vbi tenuare ac detergere, amarū. vbi euocare, quæ ex relaxātibus tenuiū maximè ſint partiū. Siquidem quæ craſſæ ſubſtātiæ ſunt, ea pus mouētibus monſtrauimus eſſe accommoda. Cùm autem definitum in opere de medicamentis ſit, & quæ vel ſolā obtineant adſtringēdi qualitatem, vel amaritudinem, & quæ ambas poſſideant qualitates maximè deligēda ſunt quæ ambas habent. vbi ea non adſunt, ipſe amara ijs quæ adſtringāt, miſcebis: ita nimirū vti nos in iocinoris phlegmone, ex copijs præſentibus cōponere cataplaſ-

† πράεια id eſt mitis.

cataplaſma vidiſti. Erat enim is qui ægrotabat, medicus: quẽ iam lucernis accenſis inuiſimus. quo tẽpore ab ijs qui talia venditãt, nihil emi potuit. Ergo cùm inclinatã notabiliter febrẽ inueniſſem, vtendum occaſione quàm primùm cenſui: eò certè magis, quòd ſuſpectam horã quæ gallicinio futura erat, alterius acceſſionis initium allaturã verebamur. Incoxi in oleo quidẽ abſynthiũ: in aqua verò malum cotoneũ. Dum autẽ hæc coquebantur, μυροβαλάνου πίεσμα, & ireos radicem, quæ intus inueneram, contudi cribrauiq́;. Dein olei & aquæ, quæ parauerã, portionẽ in lebetẽ immiſi. ac vbi medicè coxerã, myrobalanũ & irim vnà cũ exigua cera inieci. Coquimus autẽ cotoneũ nõ in aqua modò, verumetiam perſæpe in auſtero vino. Ac omnibus eiuſmodi cataplaſmatis, de ipſa quoq; cotonei carne interdũ admiſcemus. Quippe vbi & quod confluit copioſum eſt, & particula ipſa infirmior, adſtringentẽ vim (ſicut ſcis) inaugemus. Vbi verò tũ corpus totum purũ eſt, nec mẽbrum ipſum imbecillum, nec vltra quid confluit, ibi in ijs quæ miſcentur materijs, minimũ quidẽ ſit quod adſtringat: copioſius verò non ſolũ quod relaxet, ſed etiam & quod amarum eſt, & quod acre. Quòd ſi exigua febris ſit, ac phlegmone non adeò calens, tum æger ipſe inediam tolerare valeat: hoc caſu digeſtoriam quidem curandi ſpeciẽ intendes, adſtringentem autem remittes. Neque enim amplius ipſi ſaltem phlegmonæ conducere

poſſunt,

poſſunt, quæ adſtringūt: vbi nec affluit quicquā, & craſſus humor affecto loco tenaciter eſt infixus: ſed (ſicut prædictū eſt) trahēdæ parū curationis, ac quæ adſtringāt miſcēdi cōſiliū probamus: quò robur mēbrorū tueamur. Vnde nec colo laborāte, nec reliquorū inteſtinorū quouis, nec muſculis qui in præcordijs habentur, aut ipſo peritoneo, miſcenda adſtringentia ſunt. Sed nec cùm veſica malè habet, vterúſve: modò (vt dictū eſt) nihil vltra ad locum fluat: nec ſanguinis redundātia, nec excrementorum copia, in toto ſint corpore. Porrò renes & pectus in media prædictorum conditione ſunt: quantum ſcilicet à ventriculi iocinorisq́; ſolicitudine abſunt, tantum reliquorum ſupergreſſa. Siquidem in ventriculo ac iocinore reſolui robur eſt pernicioſiſſimum: in illis minimè eſt periculoſum. In his verò eſt quidem periculoſum, nō tamen perinde vt in illis: niſi ſi pus educere ex pectore, aut pulmone aliquando ſit opus. De liene pronuntiare abſolutè non eſt, nec niſi prius definita tum corporis totius natura, tum verò affectu, qui curationis tempore occupauit. Nā ſi vel æger ex ijs ſit, qui atræ bilis excrementum naturaliter congerāt, vel etiā eo tempore ſuccus is in eo abundet, neceſſe eſt in liene curando adſtringētia reliquis admiſceas, quò viſceris robur cuſtodias. Ita enim & excrementa ad ſe trahet: & cū corpus expurgarit, ipſe rurſus per ventriculum excernet: veluti in naturalibus cōmentarijs de ijs

eſt

eſt proditum. Sin nullum omnino ſit atræ bilis excrementum, aut omnino adſtringendum non eſt, aut parciſſimè. Obſeruandum verò diligenter eſt, non in liene modò, verumetiam in omnibus partibus in quibus humor putreſcit, quod ſymptoma maximè ſit vehemens, quod ſecundo loco, aut tertio; quò videlicet affectu ex ipſis planè inuento, idoneam ei curam adhibeas. Aliàs nanque in mẽbro affecto calor ſuperat: aliàs tumor, qui vel propter abundantiam humoris, vel propter craſſitudinem ſit durus. Si igitur calor præponderat, id agendum, vt ſenſim per ea quæ tepentem calorem obtinent, digeratur: quod genus eſt tum lini ſemen, tum chamæmelum. Quibus adijci vel hordei vel fabarum farina debet: quippe quorũ neutrũ excalfacit. Sæpe autẽ (vti non ignoras) quod medici artomeli vocant, pro cataplaſmate eiuſmodi phlegmones præparamus, atque aquæ aliquid miſcemus. Ad lienem verò etiam aceti aliquando aliquid. Si verò laborãtis phlegmone partis calor nõ multũ à natura exceſſerit, ſed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timidè ſine aqua debebis, etiã fœnigræci aliquid ſupradictis immiſcẽs. Si veluti ſcirrhoſa duritie phlegmone ſit propter humoris quẽ cõtinet vel craſſitudinem vel lentorem, tum aceti aliquid, tũ amara medicamenta ſimul immiſcenda curabis: potiſſimum in liene. Etenim viſcus hoc propterea quòd ab iocinore craſſũ humorẽ trahit, eiuſmodi

humoris

humoris occaſione plerunq; laborat. Quo magis cataplaſmata, quæ ex oxymelite & abſynthio & cappari fiunt, illi ſunt idonea. Hæc igitur cũ medicorũ vulgus ignoret, omnes oleo perfundũt, & cataplaſmatis relaxantibus curant, priuſquã corpus vacuetur: omniumq; maximè diuites: quibus non ſolùm in talibus obſequũtur, ſed etiã eos lauari in balneo permittunt. Ego vero nec eorum qui ex putreſcente humore febricitent, lauẽ quẽquam: nec relaxantibus cataplaſmatis priuſquã ſuperuacua purgarim, vtar. His vacuatis, non ſolùm audacter lauem: ſed etiam cataplaſmatis vtar. in alijs quidem membris, ijs quæ relaxent: in iocinore verò ac ventriculo, additis etiam quæ mediocriter adſtringant.

CAPVT XVII.

PARCIVS *verò ad pectus quàm ad ea eſt adſtringentibus vtendum: quando talia humores qui phlegmonem excitant, in pulmones et cor nonnunquam reprimunt. Ac cibis potius horum firmitudini eſt cõſulendum. Neq; enim ſicut in iocinore et vẽtriculo, ita hic quoq; tenuiſſimo victu eſt vtendum. in illis nanq; alimẽtũ concoquitur: metusq; eſt ne ipſis phlegmone laborantibus nec nutrimentum ritè concoquatur, & phlegmone augeatur. In pectus verò tantũ alimenti iam concocti peruenit, quantum vni ipſi particulæ nutriendæ ſatiſfaciat. Ac longè quidem magis in pulmonis phlegmone abſtinendum ab adſtrin*

gen-

gentibus eſt: quãdo in eo ipſis quoq; relaxantibus admiſcendũ aliquid acrium quodãmodo & euidenter calfacientium eſt. Quippe foras trahere potius, quàm reprimere, in eo debemus. Itaq; etiã cucurbitula vtiliter ijs qui ſic laborant, ſi prius ſint vacuati, applicabitur. Si verò abundantia ſuccorũ (quam vocant πληθώραν) in his ſit, non magis ex pulmone in pectus aliquid excrementi trãſferet, quã ex toto corpore attrahet in vtrũq;.

CAPVT XVIII.

EADEM ratione nec in cerebri & eius mẽbranarum phlegmonis, cucurbitulis in morbi initio vtemur: verùm vbi nec influit adhuc quicquam, & totum corpus prius eſt vacuatum. At reprimentibus in his quoq; inter initia vtendũ. Sed cum oſsibus cranij medium occupantibus, in altum deſcendere reprimentiũ vim cupimus: eorũ quæ præire ac deducere ea poſſunt, aliquid reprimentibus admiſcebimus. Ea ſunt quorum ſubſtantia ex tenuibus partibus conſtat. Sanè acetum non modò tenuium partium eſt, ſed etiã non mediocrem reprimendi vim obtinet. Quo profectò rationabilius in principijs affectuum ipſo vtuntur, roſaceo admiſcentes. Procedente verò tempore etiam ſpondylij & ſerpilli (quibus iam non modò partium tenuitas, ſed etiam calor ineſt) aliquid admiſcent: quo ſcilicet tempore tranſire ad ea quæ concoquant ac digerant conuenit, atque hæc vtraque valentiora quàm po-

ſtulet.

ſtulet ipſa pars phlegmone affecta deli gere: ceu viribus eorum per ea quæ interſunt oſſa remittẽdis. Sanè ad eum modum & caſtoreo vtimur: cùm tamen eo in alijs phlegmonis minimè vtamur, quamuis etiam in ſumma inclinatione ſint. eſt enim calidius id quàm vt phlegmonis ſit idoneũ. At verò locis circa cerebrum phlegmonis ipſis iã inclinantibus eſt vtiliſsimum: quoniam non continuò his, ſed oſsibus interuenientibus occurrat. Ineſt autem eiuſmodi pharmaco & partium tenuitas, quod ipſum ijs quorum per denſum obicẽ tranſmitti vim oportet, eſt accommodum.

CAPVT XIX.

ILLVD *te profectò nõ fugit, nos ſingularum particularum meatus qui ijs ad ſuperuacuorum emiſsionem ſunt proprij, fluxiles reddere. Inteſtino, ventriculo, & meſenterio, & concauis iocinoris, inteſtinum rectum. Renibus, veſicæ, iocinoris gibbis, venæ cauæ, & arteriæ magnæ, & omnibus quæ in lumbis habentur, eum qui vrinis eſt delegatus. Pulmonibus & pectori, ipſam aſperam arteriam & fauces. Cerebro & eius inuolucris, eum qui per palatum & nares deſcendit. Paritur* †*fluxibilitas ijs quidem quæ per ſedem excerni habent, mulſa, & cibis ijs qui ventrem liquant, & pharmacis quæ modicè proritare poſſunt. Quæ enim acriora ſunt, vitare oportet: quoniam phlegmonas exacerbent. Ad ventriculum verò, iecur & lienem, ſiquãdo phlegmone ſint vexata,*

†Male legitur in impreſſ. ἐυκρεια, ꝑ ἐυρ̃ρα.

natá, nec mulſa ipſa eſt vtilis, quoniam illico in bilem tranſeat, ac viſcerum phlegmonas augeat. Excrementa verò vt cum vrinis excernantur, iis medicamentis quæ vrinas mouent (διουρητικὰ Græci vocant) promouebis. Non ſecus quæ in pectore & pulmone continentur, tuſsi (per ea ſcilicet quæ hanc moueant) vacuabis. Porrò in opere de medicamentis cuiuſq; materiam didiciſti, non eorum modo quæ iam comprehenſa ſunt, ſed etiã quæ cerebri membranarumq́; eius ſuperflua per nares emittunt.

CAPVT XX.

ETENIM *horum quoq; omnium vberem materiæ ſupellectilem in illis commentariis habes. Quare abundè ſunt ad rem præſentem, quæ hactenus de phlegmone laborantiũ partium differentia diſputauimus. Dicturus enim plura de iis ſum in ea methodo, quæ omnium tumorum qui præter naturam ſunt, curationem comprehendet. Neque enim in præſentia dedita opera & ſtudio hunc ſermonem ſum ingreſſus, ſed præter penſum in eum, ſequela quadam rerum inuitante, diuerti. Siquidem propoſitum nobis in hoc libro non fuit, vt te partis cuiuſque phlegmone obſeſſæ optimam curationem docerem, imò vt noxam eorum oſtenderem quibus cataplaſmata in febribus non vacuato prius toto corpore imponuntur: potiſsimùm vbi intra corpus aliquid phlegmone infeſtatur. Quippe ſi ambiẽs ita calet*

vt materias valẽter liquet, maior noxa eiuſmodi cataplaſmatis ſuccedit quàm lotioni in balneo. Quãquam autumãt qui quotidie præcordia perfundunt, & cataplaſmatis inducũt: nõ modò nullam ex ijs noxam, ſed etiam magnam vtilitatẽ ægris comparari: contrà ex lauando non modò nullam vtilitatem, ſed etiam maximũ incõmomodum: ſcilicet ignorãtes ſicuti reliquorũ omniũ quæ circa ægrum adminiſtrant, ita & balneorũ naturam. Ego verò de vniuerſa earum vi, in ſuperioribus diſputaui pleniſſimè. Nunc tantùm dixiſſe eſt ſatis, quibuſdã prorſus nihil nociturum balneum, quibuſdã minus quàm cataplaſmata. Quòd enim in præcordijs relaxantia (quæ iſti vocant) præſidia faciunt, id balneũ in toto efficit corpore. Eoq; cùm in remiſſione febris adhibetur, corpore iam mediocriter tranſpirante, nõ exiguum affert commodũ, omnia ex eo tum fuliginoſa excrementa, tum fumida educens. Et ſi quidẽ nullius viſceris imbecillitas ſubſit, proficiet ægrotanti: ſi tamen horror inter exhibendum non incidit. Tribus enim his in balneo quod in quacunque febri adhibebis, intentus ſis oportet. Vni quòd citra horrorem ſit adminiſtratum. Secũdo quòd nullũ primæ notæ viſcus ſit imbecillum. Tertio quòd multitudo crudi humoris in primis venis non contineatur. Horror namq; (vt prius dictum eſt) non ſolum intendere iam præſentem febrem poteſt: ſed etiam cùm non fuit, eam interim excitare. Par-

tes.

tes verò imbecillæ liquatos iam humores magis recipiunt quàm antequam liquarentur. Crudorum verò copia in totum corpus digeritur. Horũ ſi nihil obſtet, ex balneis duo hæc ægro compendia accedant: & quòd redundantiæ humorũ aliquid vacuabitur, & quòd multum febrilis caloris trãſpirabit. Quòd ſi præterquam quòd nulla princeps pars imbecilla ſit, etiam inferioris notæ partium aliqua ſit inualida, veluti podagricis pedes, & ijs qui articulari vitio laborant (ἀρθριτικοὺς Græci vocant) vniuerſi corporis articuli, maxima ſalutis pars ægro ex balneo comparabitur: ipſis infirmis partibus quæ ſuperuacua ſunt, excipientibus. Aſſolent enim nonnunquam & citra balneum ſuperuacanea in partes infirmas cõfluere. A balneo verò magis: vtpote tum ſuccis ipſis par id liquatis, tũ vijs per quas meent patefactis. Ambo enim hæc ex moderato calore proueniant neceſſe eſt, tũ vt humores liquentur, tũ viæ dilatentur. Proinde fit vt cùm iecur, vẽtriculus, pulmones, pectus, vel principum id genus partiũ aliquod imbecillũ ſit, maximè lædantur quicũq; ſe lauerint, ſi illis ſuperuacua in corpore ſint: ijdemq; ipſi cataplaſmate vſi, duplex incõmodum ſentiant, nullo cõmodo. Quippe balneũ tũ corpus totũ vacuat, tũ quod fumidũ eſt ac fuliginoſum digerit. Relaxantia cataplaſmata, ac ſimilis facultatis perfuſiones vt nihil † boni afferũt, ſic ſuperuacuũ omne ad imbecillius, quodcũq; id circa

† Addit ī antiq. τούτων, i. horum.

mediũ corpus ſit, contrahunt, ſiue iecur, id ſiue vẽtriculus, ſiue ſeptũ tranſuerſum, ſiue meſenterion, ſiue ieiunũ, ſiue colon, renésve ſit. Quòd ſi diligentiã oſtentare volentes, etiam pectus vnà excalfaciant: vel in ipſum, vel etiam in cor, vel in pulmonẽ ſuperflua rapient. Voco imbecillã partem vel quæ natura eſt intẽperatior (alij nanq; alia ſic ſe habet) vel quæ ex præcedente aliquo morbo intẽperiem contraxit, vel quæ in præſenti tempore in hanc ſit perducta. Non enim partium omniũ quæ aut phlegmone laborãt, aut putreſcentes humores, aut obſtructiones cõtinent, virtus ſtatim infirma eſt: promptius tamen in ijs quoq; ſuperuacuum qualecunq; id ſit, in ægram partẽ propter calorẽ quem affectus excitat, fertur. Quippe particula quã obſtructio, aut putredo, aut phlegmone obſedit, febris ipſius veluti focus eſt. Ergo cùm huic propter calorẽ ſua ſponte trahenti, alia'quæpiã occaſio extrinſecus ex ijs quæ poteſtate excalfaciant, acceſſit, neceſſe eſt affectum intendi. At verò ſi quis vti prædictum eſt, toto corpore prius vacuato relaxantibus curet, vbi ſcilicet maxima febris nõ adeſt, vtiq; prodeſſe aliquãdó poteſt. Tum verò ceu dictum etiam eſt, lauare citra noxam licet. Cauendũ tamẽ à frigido ſolio his eſt: quando & crudi & putreſcentes ſucci, † minus apti ad exhalandum redduntur, ſi quis in eo moretur. Sanè officit ijs etiam ſi aqua admodum ſit frigida: quando ſic affectorum tum corpus totũ

† In antiquis legitur non δυσδιάπνευστοι, ſed δυσάπεπτοι, i. ad concoctionẽ rebelles.

tum

tum vel maximè afflicta particula diſflari euaporariq́; poſtulat. Quo fit, vt vel perfundere illos aqua idonea ſoleamus, vel ſi moderatè quæ in natatione eſt frigeat, ingredi permiſſos celeriter exigere iubere. In progreſſu tamen morbi, quo tẽpore & abſumpta iam ſuperuacua ſunt, & tũ cruda, tum putreſcentia concocta, & cataplaſmatis relaxantibus, & balneis ſine periculo vtare. Porrò aptiſsimum in febribus quæ intermittunt, & repetunt, tẽpus eſt: cùm, vti dictum eſt, exhalare iam cœperit febrilis calor. Statim enim corpus ad nutrimentum præparant, huius quoq; opportuno tempore † ex duplici coniectato reſpectu. nempe ſummo præcedentis acceſsionis vigore, & futuræ principio. Ad hæc nanq; ſpectantes, operam dabimus vt quamlongiſsimè ab vtroq; nutriamus. Ergo ſi ſpatiũ quod inter ſummum prioris acceſſionis vigorẽ, & ſequentis principium interuenit ſatis ſit amplũ, facile eſt idoneum tẽpus inuenire. Sin exiguum id fuerit, alterum facias neceſſe eſt, vt aut ægrum admodum adhuc calentẽ nutrias, aut ſequẽtis acceſsionis inuaſione iamiam affutura. Quo magis præſagio medici eiuſmodi febris indiget, qui primis ſtatim diebus quanto ſpatio duratura febris ſit, coniiciet. Quippe ſi continẽs fuerit, conſtat breui finiendam. Si itaque vltra ſeptimum progreſſura non videbitur, prorſus continendus à cibo æger eſt: vtique ſi virtutem non defecturam coniicimus. Sin ad nonũ, aut vn-

† δυοῖν τούτοιν σκοπῶν.

decimum,aut quartumdecimũ vſq; progreſſura videtur,aut etiã in ſeptimo finienda,cæterùm æger vires infirmiores habere quàm vt in tãtum tẽpus ſufficiat,neceſſum erit nutrire: ac deligere ſicut in re ancipiti conuenit, quod minus ſit noxiũ:diſtinguendo id diſcernendoq́; ab eo quod magis ſit nociturũ,idq́; tum ex loco afflicto vnà cũ affectu,tũ acceſsionis & principij & ſummi etiã vigoris cõſuetudine. Siquidẽ vbi vel iecur vel vẽtriculum phlegmone prehendit,perniciosiſsimum eſt ante acceſsionẽ cibare. Vbi hæc abeſt, quibus infirma eſt virtus,vtiliſsimũ. Aſſolent enim eos qui ita ſe habent,iocinore quidẽ afflicto,alui deiectiones vnà cum acceſsionibus inuadere: ore autem ventriculi vexato,ſyncope. In alijs verò animalis inſtrumentis,quod iam dictis portione reſpondeat,tum ex ſitus eorum ratione,tum dignitatis, æſtimabis. Ageturq́; de ipſis poſtmodum. At ſummi vigoris & acceſsionis principij morẽ ſic conſyderes, cenſeo. In ſummo vigore notabis. an citra magnitudinem febrilis caloris ſiccus ſit & ſqualens,an citra ſiccitatem vrens. Priorem nanq; humectãte victu madefacere quamprimũ oportet. In ſecundo, dum plurimum caloris ſe remittat,manere. In principij verò acceſsionis more æſtimabis, an corporis extrema perfrigeret, & magnam ſanguinis reuocationẽ ad interiora corporis faciat, an omnino corpus non premat. Quippe ſecundũ hoc,ceu facile manſuetúmve,cõ-

temnes

temnes.In priore diſtinguas oportet.Nam ſi abſque viſceris phlegmone,aut ſuccorum redundantia,motus ad interiora in acceſsionibus pollet,nihil offendes paulò antè cibans. Sin vel phlegmone,vel redundantia ſubſit,cauenda eſt ante acceſſionem cibatio,ceu res maximè noxia.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis cūrādis,Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER XII.

Quæ in XII. *Methodi medendi libro habentur.*

De febribus,quæ vnà cum ſymptomatis accidūt.
Symptomati tantū obſiſtere,& ipſum ſymptoma, dū morbū curamus,auferre,diuerſa admodū eſſe.
De dolore.
De febribus, quas crudi & craſsi humoris copia gignit,quæ quidem ægro ſyncopen minantur.
Curatio eorum qui in ſyncopen inciderunt.
Vini plures differentiæ, & quænam his vina conueniant qui ſyncope vrgentur.
De his, quibus ex tenuibus humoribus ſyncopes periculum imminet.
De his,qui vel ex dolore vehementi, vel vigilià, vel immodica euacuatione, aut mentis alienatione in diſcrimine ſunt ne ſyncope corripiantur.

CAPVT I.

NON *ſunt,ſicut nonnulli autumãt,eæ quæ cum ſymptomatis conſiſtunt febres,aut febriũ genus vllum,aut ſpecies differentiáve: ſed veluti tum alius morbus alij morbo,tum ſymptoma ſymptomati vno tempore,eodem in corpore copulatur: ſic & cum febre incidunt quædam grauiora ſymptomata, quibus proſpici maiore medentis ſolicitudine debet.* Nam *de leuioribus quæ febrium generationi neceſſariò ſuccedunt, adeò omnino non meminerunt, vt etiã ceu prorſus non ſint, innominata ea reliquerint.* At *quæ vel rarẽter febricitãtibus incidũt, vel cõmunẽ magnitudinẽ excedũt ſeorſum ab alijs tradẽda cenſent.* Sũt *porrò eorũ primæ differentiæ tres.* Aut *enim in actionũ offenſa conſiſtunt, aut in retentorũ vacuatorúmve immodico exceſſu, aut corporũ ipſorũ affectu.* Quartũ *enim genus numerandũ inter ſymptomata nõ eſt, etiã ſi inter ſymptomata quammaximè nõ pauci id poſuere: ſicut eryſipelata, ophthalmias, vlcera, parotidas, reliquaq; id genus.* Ex *prædictis verò tribus actionum quidem offenſæ ſi contriſtant, ſolicitudinem medici ad ſe conuertunt, affectumq; deſerere cogunt.* Idem *faciunt & eorum quæ retinẽtur vel expelluntur exceſſus.* At *genus ſymptomatum quod in affectibus conſiſtit, alterius quidem quem curare oportet, affectus eſt ſignum: ipſum tamen nullam ſeorſum curationem exigit, vtpote*

cum

eum affectu vnde naſcitur, vnà ceſſans. Vt enim in ſumma dicam, nullum ſymptoma, quà ſymptoma eſt, nec curationis rationem indicat, nec primum immutat. Monſtratum enim eſt ex morbis ipſis curationis indicationem præſtari, veluti ex cauſis ipſis † prouidentiæ. Dictum præterea eſt & quomodo prouiſio ipſa cum medendo ſimul ſit miſta. Ex accidenti tamen ſymptomata quoque curandi rationem aliquando mutant: cauſæ ſcilicet locum eo tempore habentia. Eorum omnium cùm veluti cauſæ curationem immutant, vnum caput eſt. Dico id vnum læſionem: ſiue ea ipſius virtutis ſit, ſiue affectionis: quando ſi nihil iis officiant, curationem non interpellant. Lædunt autem vires vigiliæ, dolor, & immodica vacuatio. Affectui verò eadem non vtique ſemper, cæterùm magna ex parte nocent, ac potiſſimùm cùm fuerint immodica. Ob hæc igitur ſola curãdi ratione quam ab initio inſtitueramus, ad præſens mutata, ſymptoma ſummouere primũ cogimur. Ergo ſi labant vires, nõ tamen vehemẽter ſunt iam reſolutæ, ſed adhuc reſiſtunt, ad ſymptoma tantũ ſumus attenti: atque id quàmprimũ ſummouere maturamus. Sin iam reſolutæ vehementer vires ſunt, nõ modò ſymptoma ſedare, ſed etiam illas firmare properamus. Quod ſi vno remedio tum ſymptoma leniri, tum morbus curari queat, id vtiq; nõ fuerit ſymptoma reſpicere, aut ſymptomatis cauſa remedia ſumere: ſed omnis eiuſmodi auxiliorum ſpecies

† In Græco eſt ὑπροφυλακῆς, i. prouidentiâ.

planè morbi curatio eſt. Neque enim cùm lateris dolorem in pleuritide miſſo ſanguine, vel corpore purgato, ſanamus, nec cùm abſceſſum diſtentũ, & cum dolore pulſantem diuidimus, ac pus emittimus, eiuſmodi curatio ſymptomatis eſt: ſed cùm exempli gratia in dyſentericorũ deiectionibus, vbi vehementer rodunt, vel tragi ſuccũ, vel hircinum ſeuum, vel roſaceum ceratũ per inferius indimus. quibus vtiq; præſidijs ipſa exulceratio inteſtinorum non ſanatur, maximè ſi putreſcens aliquid habeant: ſed vires interim conquieſcunt. Atque id eſt contra ſyptoma inſtare, morbo ad id tempus neglecto. Quippe vbi viriũ roboris fiducia eſt, adeò nunquam contra ſymptoma pugnamus, vt contrà prorſus per ea nonnunquam præſidia quæ dolorem afferunt, morbos ipſos curemus: veluti profectò dyſenteriæ ipſi, mordentibus maximè medicamentis, tum potiſſimũ medemur, cùm vtiq; eſt grauiſſima. Quippe medicus quidam quinquagenarius, cùm iam ſeptimam noctem ægrotaret, nec viribus admodũ valẽtibus eſſet, dolore illi capitis vehementi in dextro potiſſimũ tempore oborto, non expectans dum amicorũ quiſpiam ad ſe veniret, ſibiipſi nocte venam incidit. Itaque dolor illi protinus conquieuit. Cæterùm lõgo tempore tum decolor, tum viribus imbecillis, tum exilis manſit, aliq; corpus eius deſijt, (ἀτροφίαν Græci vocãt) ſic vt vix priſtinum habitum receperit. Eſt porrò hîc quoq; duplex medicorum contra dolorem in-

ſtantium

ſtantium ratio. Altera, qua delicijs cubantiũ ſubſcribunt: altera, ex artis ratione. Quippe ſi licet ægrum doloribus obnitentem valẽtibus remedijs vno die perſanari, qui tota neglecta curatione dolori tantùm eſt intentus: non id ex artis ratione, ſed in ægrotantis gratiam facit. At ſi ex dolore vires reſoluuntur, atque ex eo periculum impendet, & mitigari dolor, & roborari vires debebũt: quò & morbo reſiſtere, & curationis ſpatio ſufficere valeãt. Equidẽ noui quoſdam, tum medicos, tum ægros, qui dũ animoſi videre volebant, ob id ipſum perierunt, quòd fortiter ac viriliter cõtra dolorem ſemper ſunt renixi, nec quod eum leniret quicquam ceperunt, ſed id aſperis & (vt ipſi interpretabantur) affectum deſtruentibus auxilijs perſeuerarunt. Quos ſanè ſpatio longiore curatos eſſe ſatius fuiſſet, quàm breui viriliter mori. Quidam autẽ (vt ſibi eſt viſus) generosè dyſentericos vehementiſſimo medicamẽto curans, multos vno ſanauit die, quoſdam verò iugulauit. Erat nanq; eius medicandi ratio eiuſmodi. Cepas id genus. quod Græci κάρτον vocant, vno die comedendas cum pane dabat: tum potum parcum. poſtridie manè muriam acerrimam per inferiora infundebat. ſecundum hanc etiam pharmacum validum. His igitur tolerandis quicunque ſufficere potuerunt, prorſus ſunt ſanati. aliqui verò conuulſione, aut animæ ex dolore defectu, vnà cum madore cutis oborto interiere. Eſto igitur terminus in

agro-

ægrotantibus, quem non tranſibit is qui ex arte generoſè contra morbum pugnat, vt totò medicetur. Ei verò qui dolorem mitigat, vt vires cuſtodiat. Vbi vltra pergitur, crudelis hominis officiũ facit, qui vnà cũ morbo vitam quoq; homini aufert. Qui verò cubantis delicijs ſubſcribit, eiuſq; voluptatem nõ ſanitatẽ pro meta gerendorum habet, adulatoris. Committunt medici eiuſmodi exceſſus cùm in alijs quoque remediorum generibus non paucis, tum vel maximè in ijs vocatis anodynis, quæ ex papaueris ſucco, vel alterci ſemine, [vel mãdragoræ radice, vel ſtyrace] vel tali quopiam fiunt. Nam & qui ægris gratificantur, in eorum medicamentorum vſu modum excedunt: & qui intempeſtiuè immodiceq; ſunt animoſi, dũ prorſus horum vſum refugiunt, doloribus ægros iugulant. Ergo veluti in omni totius vitæ, tum habitudine, tum actione, ita hîc quoque conſiliũ illud ſapientis, qui, ne quid nimis, dixit, complectemur: habẽtes pro fine, quò tendamus, cubantis vtilitatem. Quippe ſi fas eſt ijs remedijs quæ morbũ ſanent, vtendo, quod optamus efficere, abſtinendũ ab ijs ſomniferis medicamentis eſt quæ vocant ἀνώδυνα. Sin ex vigilijs, & viribus reſoluendis, ad mortis diſcrimen æger tendat, tũ profectò tempeſtiuè eiuſmodi medicamentis vtare, ſcilicet non ignarus corporis habitum nonnihil ex his lædendum: læſionem tamẽ quàm mortem potius optandam. Nam ſi hæc admodum magna nõ ſit, ſaltem

[In antiquis iſta nõ ſunt.

poſtea

poſtea ſpatio longiore eam ſarcire licebit. Sin ita eſt immodica, vt nec prolixo ſpatio perſanari queat: at certè hanc ipſam eligendam potius remur, quàm vt homo pereat. Hac nimirũ perſuaſione ipſe quoq;, tametſi omnium maximè ab vſu grauiter ſopientium abhorrens, aliquando tamen ea & colicis exhibeo, & ijs qui vel oculorum, vel aurium, vel aliarum partiũ vehementiſſimo dolore cruciantur. Interim verò & cùm æger ex tenui deſtillatione, vigilijs, & vehementi tuſſi vrgetur, pauxillulum eiuſmodi medicamenti offero: facilè noxã eius, ſi quis ſemel eſt vſus, ſpatio emendatũ iri ratus. Porrò diſſident inter ſe ipſa medimenta. Quippe quæ plurimũ torporem inducentium in ſe habent, ea ad præſens quidẽ magis ſunt efficacia: cæterùm valẽtem, & remedijs rebellem, in ægrotantis corpore frigiditatẽ relinquũt. Quæ horum in ſe habent minus, calfacientiũ verò ſibi admiſtorũ plurimum, ea quanto ſunt ad præſens minus efficacia, tanto in futurũ minus ſunt noxia. Omnia tamẽ id genus magis ſunt ſalubria, ſi poſt annum à compoſitione ſumantur, veluti quod ad Philonem referunt authorem, quod ad dolores ex ſenſus torpore ſedãdos, nullo minus eſt celebre. Sunt & ſanè & alia medicamẽta non pauca ex ſeminibus cõfecta, Græcè διὰ σπερμάτων & τρίσωνα nominata, quæ ſicut ad torporẽ in præſens inducendũ mitiora, ita in futurũ ſunt tutiora. atque hæc quoq; omnia vtilius annotina ſumuntur.

ſumũtur. Philonis verò medicamẽ etiam ſi duorũ, triúmve, aut quatuor annorũ ſit, multo ſanè eſt melius: ſed nec inutile tamẽ ſequentibus annis ad decimũ vſq;. Quod enim vltra inueterauit, tanto quidẽ eſt minus noxiũ, quãto eſt vetuſtius: cæterũ, languidis eſt viribus: eoque parum nauiter, cuius gratia paratũ eſt, perficit. Ergo ſicuti cauẽdus eſt, quoad fieri poteſt, eiuſmodi medicamentorũ vſus: ita ſi neceſſitas vrget, nec admodũ noua ſunt offerenda: quòd frigida quæ in his ſunt, præualentes vires adhuc habeant. nec ita antiqua, vt ſpem noſtram fruſtrẽtur. ſed vti comprehenſum eſt, tandiu dimittenda ſunt quoad violentia refrigerantiũ, ab eorum quæ calefaciunt vi mitigetur. Et taliũ quidem medicamentorum vſus, eorum qui aduerſus ſymptoma pugnant, eſt proprius, potiſſimùm vbi ex frigida cauſa dolor eſt excitatus. obſunt enim talia plurimùm toti affectui, ac curationi contumacem eum reddunt.

CAPVT II.

† ἢ φλεβοτομίη, i. vel venę ſectio addit in antiq. codic. & in impreſſ. vide Aphor. 36. lib. 6.

AT ſanguinis miſſio, quæ ſcilicet vires non deijcit, ſymptoma ſpectãtis medici opus nõ eſt, ſed eius qui totum affectũ adimere ſtudet. Ad eundem modum & balneum, & purgatio, & fomenta calida, & vini potio. Quorum omniũ Hippocrates in Aphoriſmis, vbi de oculis dolentibus loquitur, his verbis meminit: Oculorum dolores » meri potio, lauatio, fomentum calidum, † vel pur » gatio ſoluit. Hæc nanque omnia dum affectus ſa- » nant,

nant, vnà etiam cum ipſis dolores ſedant. Eodem modo nutrimentum (vt in ſuperioribus eſt dictũ) vbi in ſicco & ſqualente † corpore, ſtomacho laborante exhibetur, dum affectũ ipſum ſanat, etiam ſyncope prehendi prohibet. At non ea quæ ex redundantia frigidorũ † incidit, ſiue reſolutio, ſiue ſtomachi ſyncope eſt, alimentum ceu medicamen deſyderat. quanquam etiam in eiuſmodi affectibus non ſolùm nutrimentum, ſed etiam vini aliquid non rarò ægrotanti dare cogimur: non vtiq; quò affectum curemus, ſed quò periculum in præſens depellamus. Quippe vacuatio potius, quàm adiectio, eſt hoc genere laborantium curatio. Licetq; quotidie videre ſic ægrotantium plurimos medicorum ignorantia perditos. De quibus agere *nunc mihi tempeſtiuum videtur.*

† In antiquis eſt νοσήματι, id eſt morbo.

† χυμῶν i. humorũ, addit in antiq.

CAPVT III.

ERGO *febricitare incipiunt nonnulli, vbi maximam crudorum ſuccorũ copiam vnà cum oris ventriculi (quod ſanè ſtomachũ vocant) offenſione, vel ex cruditatibus, vel alia quapiam occaſione congeſſerunt.* His *& præcordia inflata, & totũ corpus ampliore mole quàm pro naturæ modo cernitur. tum color alijs quidẽ ad albidius quàm pro naturali habitu, & † intercute aqua laborantium magis ſimile, eſt mutatus.* Nonnullis *etiam ad nigrius, aut liuidius: quos quidem medici plumbei coloris appellant. omnibus pulſus minores ſunt quàm pro caloris ratione. præterea*

† pro eo Græcè tantum eſt, ὑδαλεώτερον, id eſt aquoſius.

obſcuri

obſcuri omninoq́; inæquales. ſæpe ea inæqualitate, quam συσκιαστικὴν *Græci vocant. ſemper verò ea quæ in vno eſt ictu.* Nulli *taliũ ſanguis mitti ſine maximo diſpendio ſolet: cùm tamen vacuationem deſyderent. verùm nec ſanguinis miſsionẽ, nec purgationẽ ſuſtinent: vtpote quos ſine his ſyncope ſubitò adoritur. Quænã igitur eſt ratio talibus medendi, qui cùm vacuari poſtulent, vacuãtia præſidia non ferũt?* Sanè *nullã aliam his* [*idoneã*] *vacuationẽ inueni, præter eam quæ ex frictione paratur. Incipere verò in principio ſtatim morbi oportet. ac primùm à cruribus, ſupernè deorſum, idq́; linteis non admodum mollibus, ſed aſpredinis mediocre quid habẽtibus.* Debet enim *radi ab his cutis. cùm ſimul & calefieri per eã & digeri ægrotus poſtulet.* Dehinc † *tota brachia, ab humeris vſq;, atq; ſupernè deorſum ſimili modo ſunt fricãda.* Vbi *verò artus omnes abundè calere videbuntur, & metus fuerit, ne quis ex multitudine* † *frictionis contuſa iam carne, laſsitudinis ſenſus ipſis ſuperueniat, oleo relaxante vtẽris. quod genus eſt* Sabinũ. *ab adſtringẽte verò abſtinebis: cuiuſmodi* Hiſpanũ *eſt*, Hiſtricumq́;. *& quod vnà cũ* † *germinibus, vel ex oliua adhuc immatura cõficitur.* Hyẽs *verò ſi fuerit, nihilo deterius ſit, ſi ad digerẽtium aliquid trãſieris: cuiuſmodi ſicyoniũ eſt, aut quod cum chamæmelo cõponitur, aut quod apud* Aegyptios *eſt in precio.* Quòd *ſi horum copia non ſit, oportebit accepto relaxantiũ oleorũ aliquo, &*

† ὅλαι αἱ χεῖρες i. manus totæ.

† τρίψεως eſt legendum nõ θλίψεως vt eſt in impreſſ.

† Libro ſuperiore vertit frondes.

in quo nulla ſit adſtrictio, potiſsimumq́; quod eſt antiquius immittere ipſi anethi quod videbitur ſatis. Mox (vt ipſi ſolemus) vbi in vaſe duplici tantiſper calfeceris, dum mediocriter qualitatem herbæ imbiberit, vngere hoc artus & fricare tunc quoq; quamplurimũ debebis. poſtea oleum, quoniã tædiũ afferat, detergere, atq; ad ſpinam dorſi tranſire, hancq́; totã pariter fricare, primũ ſicca frictione, pòſt oleo. Ab hac rurſus ad crura te cõferes, & ab his ad brachia, exin denuò ad ſpinam: ita totũ agens diem in domo puræ lucis, nec madẽte. Eſto eius domus & calor media tẽperie. Sanè mulſa in qua coctum hyſſopum fuit, his eſt aptiſsima. Seruandumq́; ne vel cibum, vel ſorbitionem, vel aquam exhibeas, vel omnino liberaliter bibere ſinas, niſi mulſa tribus primis diebus duntaxat vti: ipſe quas dixi partes ordine fricans, eóque ſolum tempore intermittens, quo ſomnus hominem occupauerit. Ad quem etiam alliciendum, & frictio vberior facit. itaque vel hoc nomine vtile præſidium fuerit, nedum quod inaniat. At verò nec vberior ſomnus his eſt ſalutaris: cùm nec crudos ſuccos digeri ſinat, & viſcera grauiora reddat. Sed ſi quis alius affectus eſt qui ſomnum, & vigilias modicas deſyderet, hic profectò in his eſt. Quippe ſomnus concoquit. Vigiliæ digerunt. Quorum vtroque eſt opus ijs qui ex multitudine crudorũ ſuccorũ ægrotant. Ergo inuicẽ mediocriter adhibiti, iuuare ſe mutuò vtiliter poterũt. atq;

ſi pulſus

ſi pulſus his paruus admodum infirmúſque ſit, aut etiam ſupra hæc vehementer inæqualis, ſcire licet extremum periculum eſſe. facienda tamen nobis quæ retuli ſunt, nec aliud quicquam moliendum. Sin pulſus robore mediocri ſit ac magnitudine, præterea minimè interciſus, & æqualis, cõſydera quæ ad aluum ſpectant, ac ſi ſua ſponte commodè non deijciat, audacter per inferius aliquid infundes. Accidit nanque poſt aquam mulſam, vt quæ in primis venis, quæ ſcilicet circa iecur & meſenterium ſunt, colligi ſuperuacua ſolent, hac commodè deijciantur. Quòd ſi maior iuſto ſuperfluorum impetus ad aluum citetur, principio quidem percoquere mulſam amplius oportebit. Ea nanq; ſicut minus aluum ſubducit, ita magis nutrit. Contrà, cruda vt minus nutrit, ſic magis ſubducit. Poſt hæc, ſi ſuperuacua largius deſcendant, ne ſic quidem ſiſtenda, ſed exhibendus pro aqua mulſa ptiſſanæ cremor eſt. Si verò fluere pergant, alicæ ſorbitione nutries pulſuum interim ratione obſeruata. Aliquando enim ſubito ad imbecillitatem, vel inæqualitatẽ, vel paruitatem mutantur. Quo tempore panem ex vino diluto exhibere cõueniet: vtique ſi nec ventriculi, nec iecur phlegmone laboret: quando ſi hac infeſtentur iam corpore crudis ſuccis referto, planè deſperata ſalus ægro eſt, pulſibus ſic mutatis. Ergo in eiuſmodi ægri caſu teipſum à culpa immunem præſtabis, ſi moriturũ prædixeris, ac nullo generoſiore medicamẽto vſus fueris.

fueris. Quibus verò ſpes eſt ſalutis (eſt autẽ omnibus, qui ita citra phlegmonẽ ægrotant) maximũ medico, qui vtiq; ipſos in principio ſuſceperit, videtur mihi dedecus eſſe ſi in ſyncopen inciderint. quanquã per inſcitiã medicorũ quotidie id fieri cernitur. Verùm non eſt quod hos ſpectemus, aut cũ his noſmet conferamus, ſed cum eo qui cùm re vera peritus in arte ſit, fœdum putet ægrũ animo extemplo linqui. ipſo nec ſymptoma prædicente, nec ad id præparato, aut idẽ prohibente. Sanè dictũ à me etiã in ſuperioribus eſt, qui cataplaſmatis & perfuſionibus aſſiduè præcordia vexant, ipſos in eiuſmodi affectibus phlegmonas accerſere. Minimè igitur eſt his vtẽdũ, priuſquã ſuperuacua magna ex parte partim vacuata ſint, partim cõcocta. tum verò etiã his vtaris licet: non tamen dũtaxat relaxãs, ſed ex abſynthio mediocriter perfundẽs: ſi tamẽ febris nõ planè ſit magna. Si verò medicãti tibi tres primos dies, vt dictum eſt, nihil occurrat incõmodũ, iiſdẽ ipſis vteris vſq; ad ſeptimũ: aqua dũtaxat mulſa, in qua incoctũ hyſſopum ſit, contentus. Siquidem longiſſimam, qui ita ſunt affecti, cibi abſtinentiã ferunt: corpore ſcilicet ex crudis ipſis quos continet ſuccis, concoquendis alto. Quòd ſi nõ modò crudi ſucci ſint, ſed etiã eò corruptionis peruenerint, vt concoqui ad perfectionem non queant: qui ſic ægrotant, eorum deſperata eſt ſalus. Sed qui, ſi nullus præſertim committatur error, ſeruari poſſunt, ii aqua

ſolùm mulſa ad ſeptimũ vſq; ſunt nutriendi : aut ſicubi id res exigat, vel aluo fluente, vel ægro mulſam faſtidiẽte, ad ptiſſanæ cremorem eſt tranſeundum. Sin hũc quoq; auerſetur, alica ad eundẽ quo ptiſſana modũ ei præparabitur Neq; enim ijs qui ita ſunt affecti, acetũ incõmodũ eſt: imò ſicubi crudos affatim ſuccos eſſe animaduerteris, oxymeli pro mulſa exhibere aſsiduè debebis. Quòd ſi huius aſsiduus vſus tædio eſſe cœperit, tranſire inuicem ad mulſam & ptiſſanam conueniet : dein rurſus ad oxymeli reuerti. Maximè verò quibus tũ paruus, tum tardus ac rarus pulſus eſt, ijs frigidos ſubeſſe ſuccos putandũ. Iiſdẽ protinus & color vitiatus in toto corpore manifeſtè cernitur: qualis nimirum prius eſt traditus. Sed fieri fortaſſe quod dictũ eſt, nõ poſſe cuipiã videatur, cùm nulli febricitãtium aut tardior, aut rarior pulſus fiat. Cæterùm, duplici ratione verum eſſe quod dictũ eſt, comperietur. Vna quòd euidenter in acceſsionibus appareat & tardiores & rariores, quàm pro naturali ipſorum habitu pulſus fieri. Altera quòd reliquis præter acceſsionẽ tẽporibus horum arteriæ, tum rarius, tũ tardius, quàm aliorũ quorum vis qualitercunq; febricitantiũ, pulſant. Ergo ſi æſtas ſit, & æger frigidæ potioni aſſuetus, frigidũ huic oxymeli dabis. Sin hyems ſit, omnibus calidum : tum ijs qui calidæ, tum ijs qui frigidæ inſueuerunt, offeres : æquè vt ſi immodicus æſtatis tẽpore æſtus ſit, etiam qui calidæ adſueti ſunt,

frigi-

frigidum: vtiq; ſi nullum ſit iis viſcus ad iniuriam opportunum. Sanè propoſitis aduerſiſſima ſunt, tum balneum, tum aër ambiens, quoties vel nimium calidus eſt, vel frigidus. Itaq; vt lauandi hi nõ ſunt, ſic & reclinandi in domo ſunt: æſtate quidem, quæ frigeat: hyeme, quæ caleat. Læduntur nanque non parum ab vtroq; exceſſu: videlicet in balneo, æſtate, & omni caloris incremento crudis humoribus liquatis, ac per omnes corporis partes fluentibus: ita vt metuendum ſit, ne ad pulmones & cor ferantur: aliquando etiam ne ad cerebrũ ſubeant: cùm longè præſtet, vt circa iecur & primas venas adhuc ipſis ſubſiſtãt. In domo verò immodicè frigida, & hyeme, & denique ambiente frigido, ſucci qui crudi ſunt: & inepti ad cõcoquẽdum manent, & iocinoris obſtructiones, ſi † leues ſunt, augent, ſi nullæ ſunt, eas craſſitudine ſua hærentes impactiq; creant. atque hæc quidem agẽda ſunt, vbi à primo die ipſe curationem ſuſceperis. Si autem ad eos quos ſyncope iam premit, ſis accitus, ſi ea quæ retuli loca phlegmone vacent, panem exhibebis non multum: huncq; ex vino aliquo quod celerem in corpus digeſtionem adiuuet: ſtatimq; ad frictiones venies: quas etiam pro tradito iam modo adminiſtrabis. Ac ſi quidem æſtas ſit, & regio naturaliter calens & æſtuans, aut ſtatus cæli vehemẽter calidus, cum frigida vinum dabis: ſi nihil eiuſmodi ſit, cum calida. Quæ tamen ſecundo & tertio dabitur potio,

† Male legitur in impreſſ. μακραὶ. pro μικραὶ.

omnino calidam exhibendam curabis. Quippe ad vniuerſam eam curationem, cuius gratia frictiones adhibuimus, calidum præſtat: vtpote crudorũ ſuccorum concoctionem adiuuans. At quibus ex flaua bili quæ os ventriculi infeſtet, ſyncope incidit, ijs frigida exhibenda potio eſt.

CAPVT IIII.

VINVM *tamen quod & calidum natura ſit, & deductionem in corpus promoueat, omnibus quos ſyncope malè habet, offerre conueniet. diſtribui nãque per corpus nutrimentũ quod ſumptum eſt, non in ventre manere volumus. Cõſtat autem ex vinis ea deligenda eſſe, quæ & flauo ſint colore, & ſubſtantia tenui, & ætate vetera. talia nimirum & boni odoris continuò fuerint. Quinetiã ipſe ſi paululum vbi miſta ſint, guſtes: ſenties calorem per totum corpus tranſmitti. Cæterũ amara præ vetuſtate, vina ne ſunto: præſertim quæ ijs exhibebis, quorum ſtomachus flaua bili vrgetur. Talia nanque ſimul laudabilem ac nutriẽtem vini ſuccum iam amiſerunt: ſimul iniucunda cùm ſint, hoc ipſo ſtomachum offendunt. Cõmodiſsima igitur his vina ſunt, quæ cũ naturaliter auſtera ſint, ſenſilem iam adſtringendi vim propter vetuſtatem non amplius exhibent: calorem tamen admodum euidentem habent. omnia enim quæ requirimus in ijs quorum ſtomachus amara bili vexatur, efficient: cùm & iucundè ſu-ntur, & tum concoctionem, tum digeſtionem*

in cor-

in corpus promoueant: & ſucci vitium mitigẽt, & corporis habitum excalfaciant: & ſtomachũ ipſum firment. Huiuſce generis vinorum optima ſunt Surrentinum, Signinum, [Sabinum,] Tiburninum, Marſum: *omnia quidem* Italica, *& adſtringentia: non tamen pari modo omnia. Nã Surrentinum cùm mediocriter adſtringat, tum calidius cæteris, tum iucundius eſt. Ab hoc nobile* Tiburninum. *Eſt enim & aliud quoddam † imbecillum* Tiburninum: *quod etiam ſicut* Sabinũ, *leuiter poteſt adſtringere.* Signinum *verò auſterius eſt: ſicut etiam* Signino *multò magis* Marſum. *Hæc omnia vina ſtomacho qui amara vexatur bili, ſalubria ſunt.* Ideoq; *illis vtendum quoties is vel ex ardenti febri offenſus ſyncopen attulerit, vel aliàs multa in eum bilis fluxerit, vel multam imbiberit. Quibus tamen ex crudis humoribus ſyncopes periculum imminet, ſanè phalernum tanto iam memoratis præſtat, quãto tum melioris eſt ſucci, tum etiã calidius: vtpote quod & velocius illis per corpus digeretur, & crudis ſuccis concoquendis auxilio erit. Quæ cùm dictorum ſingula aliud magis, aliud minus faciant, omnia tamen phalerna magis ſtomachum roborant.* At *quoniam ipſorum phalernorum aliud dulce admodum eſt, (quod † phauſtianũ vocant) aliud ſi cum hoc conferas, auſterum: ſi cum ſigni-no & marſo, dulce: deligendum ad talia ſecundũ eſt. Si verò cubans per ſanitatem dulcibus vinis inſueuit,*

† In impſſ. deeſt ἄϐυνος.

† In antiq. legitũ phauſtinianum

inſueuit, huic nihil prohibet dulcius phalernũ exhibere. Verùm in Aſia, & Græcia, & nationibus quæ his ſunt vicinæ, vbi copia iam dictorum vinorũ aliquãdo nõ eſt, ex ijs quæ illæ regiones ſuppeditant, aptiſſima ad digeſtionem in corpus ſunt Ariuſium & Lesbium. Hoc quidẽ, veluti ex ipſo nomine pat t, in Lesbo natum. Ariuſium locis quibuſdam in Chio prouenit. Cùm verò tria ſint in Lesbo oppida, minus certè tum odorũ, tum dulce in Mitylene gignitur, magis & odoratũ & dulce in Ereſſo, dein in Methymna. Porrò ſumẽda ex his ſunt, quibus marina aqua admiſta non eſt: ratus, maximum futurum incommodum ex ijs quibus eſt admiſta. Alioqui nec aſſolent in Lesbo nobilibus vinis, de quibus nunc agitur, marinam aquã immittere: veluti nec Ariuſio in Chio. Prouenit & in Helleſponti Myſia, vinum ſurrentino non abſimile. Myſinũ per eminẽtiã vocãt. Hæc omnia vina flaua † & odora ſunt, & † ſubſtantia qua inter aquoſa craſſaq́; ſit media. Aquoſæ porrò ſubſtantiæ ſunt adrianum, & ſabinum, & albanũ, & gaurianum, & thuſcum, & neapolitanũ amineum: quod ſcilicet in locis Neapoli vicinis gignitur: vnde etiã ita id nominãt. In Aſia verò & tibecinũ, & titacazenũ, & tertium ab ijs arſyinũ. Cõtrà, verò craſſa † veluti ſapa ſunt, & ſcybellites, & thereum & albaıes. In Aſia verò ægeates, & perperinũ. Ergo quibus ex abũdantia crudorũ humorũ ſyncope incidit, ijs craſſa vina ceu noxia

† Addendum καὶ θερμοὶ, i. & calida.

† συςάσεις

† In Græco eſt καθάπερ τὸ σίραιον, ὅπερ ἡμῖν ὀνομάζουσιν ἕψημα, i. veluti ſiræũ (id eſt ſapa) quod noſtrates heplema appellãt. vide in 7. de cõpoſitio. medic. ſecũdum loca cap. 1. & hic infra ca. 8.

aquoſa

aquoſa ceu parũ efficacia, ſunt fugiẽda. Deligẽda verò eorum ſunt media, quæq;, vt prædictum eſt, flaua ſint & calida. Neq; enim inuenias ex albo vinorum genere calidum vllum: quando etiã auſtera, & mediocriter alba, cùm inueterauerint, fuluiora quodammodo reddantur. Quòd ſi aliter nominare fuluũ colorem velis, licet voces igneum pallens. Quotquot autẽ in ipſis calidiſſima ſunt, omnia certe flaua ſunt: cuiuſmodi in Italia eſt cæcubum. Quod etiã vnum quoddã genus eiuſmodi vinorum ab initio, ſicut aliqui putant, non eſt, verùm ex vetuſtate eò peruenit, vt igneũ colorẽ cõtrahat: vnde ipſum quoq; nomen eſt ſortitum. Non tamen eò omnia perueniũt: cùm prius craſſentur, quàm in perlucido flauorem accipiãt. Reliquorũ vini generũ, auſtera quę mediocriter alba craſſaq; ſunt, certè nullum ad digeſtionẽ in corpus eſt idoneum. Si tamen abundè inueterauerint, nec aliorum copia ſit, vti illis licebit. Sunt verò eiuſmodi omnia cum inueterauerint, ſtomacho vtilia. Quò verò habeas horum quoque exemplum, tum eius quod ex Nicomedia *affertur, memineris velim, quod omnibus hominibus eſt notum: tũ ſiculi aminei, quod in magnis reponitur fictilibus. Quod enim in paruis ſeruatur lagunculis, maximè huic eſt cõtrariũ: cùm & malũ ſtomacho ſit, & capitis dolorem excitet. Ac ſemper quidẽ eſt id agendũ, vt optimum eligas. Si id non eſt, quod illi pro iam comprehenſis notis eſt quamſimillimum.*

Aptiſsima nãque ad deductionem in corpus ſunt Ariuſium,*&* Lesbium.*Sed ſi ea deſint, ſimusq́; in* Aſia,*aut* Aphrodiſienſe *petemus, aut auſterum* Tmoliten,*aut aliquod his ſimilium,quod & colore ſit fuluum,& illico cùm bibitur,manifeſtè excalfaciat.*Conſyderandum *verò ante omnia eſt, qualiſnam ægrotantis natura ſit.*Nam *ſi imbecillum illi caput eſt,& quod facilè calentibus vinis impleatur:quæ minus caleant,potius ſunt offerenda.Sin firmo admodum capite eſt, & talibus vinis delectatur,aut etiam citra noxam ea ferre eſt ſolitus,haud timidè his vtetur.* Porrò *vina quæ odora fuluaq́; ſunt,quantum ex ipſorum eſt natura,omnia caput grauant.* Eoq́; *tum phalernũ, tum* Tmolites,*tum* Lesbium *infirmo capiti noxia ſunt.Qualis autem in phalernis tradita nobis differentia eſt, talis profectò & in* Tmolitis *habetur.Alterum enim admodum eſt dulce, alterum auſterum,ſi cum illo conferatur. Calida tamen admodum ambo ſunt,eoq́; caput grauantia. Auſtera vina ventriculum roborant, caputq́; inter omnia vina minimè tentant.Cæterùm, digeſtionem in corpus non promouent. quo magis fugienda tibi in ſyncope prehenſis ſunt,non ſecus quàm aqua.*Habile *verò ad facilem in corpus deductionem,&* Hippodamantium *cùm inueterauit eſt, ipſum quoq; ex ea ſpecie cuius tũ dulce phalernũ eſt,tũ verò* Tmolites.*Ineſt huic & adſtrictio manifeſta,quæ tamen in neutro illorum eſt. itaque*

etiam

etiam ſalubrius ſtomacho eſt. In penuria verò vini quod accommodum vtrique ſyncope ſit, ei inquam quæ ex multitudine crudi ſucci oritur, & ei quæ ex bili incidit, coactus prorſus vino vti, fugere (vt prædiximus) oportebit omnia tum auſtera, tum noua, itemq́; craſſa: deligere verò aquoſa, magisq́; ſi ſint antiqua. Talia nanque tametſi non valenter excalfaciunt, tamen facilè in omne corpus deducuntur. Proinde cùm celeritas digeſtionis in corpus ſit his cum fuluis communis, differentia rurſus in his erit, quòd concoctioni quæ vel in ventriculo, vel venis agitur, fulua magis conducunt, propterea quòd magis excalfaciunt. Præterea † miſtibilia ſunt, & nutrientia: eoq́; ad ſucci bonitatem opportuna vtiliáve. Quorum omnium nihil in aquoſis vinis eſt. Minimũ enim ex horum ſubſtantia in ſanguinis mutatur ſpeciem. Sed cùm fulua caput feriant: quæ aquoſiora ſunt, nuſquam id contriſtant. Vrinas autem præter cætera omnia vina mouent. A quibus ſecundum locum obtinent, quæcunque fuluorum maximè ſunt tenuia: quæ etiam ad ſyncopas potiſſimùm ſunt deligenda. Tardius his deducuntur in corpus, quæ fulua ſunt, & craſſa. quanquam ea quoque auſteris omnibus magis ſunt penetrabilia. At verò nutriunt hæc magis, quàm tenuia: ac vitioſos ſuccos omnium vinorum celerrimè bono ſanguine generando corrigunt. Ergo inſtitutum ſermonem denuò repetamus.

† In impſſ. legit ἐπικεραστικοί, in ant. aũt ἐπικρατικοί, i. præpotentia.

Caput

CAPVT V.

QVOD ſyncope præceps virium lapſus ſit, id ab alijs ante me dictū eſt. Sed cùm eſſentia virium quibus regitur corpus, tū in ſpiritu, tum in ſolidorum corporum temperamēto conſiſtat, hæc nobis & vbi integra ſunt, ſeruari: & vbi corrupta ſunt, ad integrū reuocari omnino debent. Ac quēadmodum tueri ea per ſanitatē conueniat, in opere de tuenda ſanitate eſt præceptum. Quemadmodum verò & in morbis, traditū iam aliquatenus, & in præcedentibus commentarijs eſt. Non tamen adhuc res tota ad talem qualem exigit contemplationem eſt perducta: nec talem methodum habuit qualem priora. Quod igitur deeſt, id nūc adijciamus. Spiritus ſubſtantia vnà cū ſolidis corporibus ſic nobis cuſtodienda in morbis ſunt, vt tum qualitate, tum quantitate, quoad fieri licet, naturaliter ſe habeant. Ac ſi quidem ſic proſpici his poſſet, vt nec ſubſtantiæ eorū quicquam aut vacuaretur, aut prorſus immutaretur, id eſſet antiquiſsimum. Sed quoniam in cōmentarijs de ſanitate tuenda oſtendimus fieri non poſſe, vt id generabili corpori vnquam cōtingat, id agendum eſt, vt quæ ſubſtantiæ potio defluit, hanc apponendo ſarciamus. quod alteraſcit, in debitam temperiem per contrariam alterationē vindicemus. Si igitur tum vacuatio, tum alteratio ſenſim paulatimq; fiāt, etiā correctio vtriuſq; ſenſim adminiſtrabitur. Quod munus ad artem

ſanitatis tuendæ ſpectare eſt monſtratũ. Sin confertim & ſemel ac magna aliquando vacuatio, vel etiam adiectio incidat: & morbus ita efficiatur, & medendi methodum ad eorum ſanationẽ requiremus. Veluti enim mutationem in non naturalem habitum, quæ ſenſim paulatimq́; irrepit corrigere, ſanitatis tuendæ artis ſunt partes : ita eam quæ multa ſimul irruit ſarcire, ad medendi peritiam ſpectat. Ergo animalis ſpiritus cerebrũ veluti fontem eſſe, clarè oſtendimus. qui partim ex inſpirando, partim ex eo quod reticularis plexus ſuppeditat, irrigatur atque alitur. Vitalis ſpiritus non æquè euidens demonſtratio erat. Sed tamen in corde eum & arteriis contineri exiſtimare, alienum à ratione non eſt: eundemq́; nutritum maximè quidem ex inſpirando : ſed tamen & ex ſanguine. Quòd ſi naturalis quoque aliquis ſpiritus eſt, vtiq; is quoq; in iocinore & venis continebitur. Sanè dictum fuſiſſimè de virium eſſentia eſt in libris, quos de Hippocratis et Platonis placitis ſcripſimus. Solidorum verò corporũ ſubſtantia certa eſſe quantitate proculdubio deſyderat. Eoq́; nutrimenta mortale genus tuentur. Sed nihilo ſecius et elemẽta ex quibus cõponitur, mediocri eſſe tẽperie requirit. dictumq́; ſubinde eſt quemadmodum temperies ea ſit tuenda. Cæterùm, viriũ lapſus, de quo nunc agere inſtitui, qui quidem ſolidorum corporum ſubſtantiæ † digerendæ ſuccedit, in longiſſimis morbis

† διαφορουμένης, id eſt reſolutæ.

ſubinde

ſumũtur. Philonis verò medicamẽ etiam ſi duorũ, triúmve, aut quatuor annorũ ſit, multo ſanè eſt melius: ſed nec inutile tamẽ ſequentibus annis ad decimũ vſq;. Quod enim vltra inueterauit, tanto quidẽ eſt minus noxiũ, quãto eſt vetuſtius: cæterũ, languidis eſt viribus: eoque parum nauiter, cuius gratia paratũ eſt, perficit. Ergo *ſicuti cauẽdus eſt, quoad fieri poteſt, eiuſmodi medicamentorũ vſus: ita ſi neceſſitas vrget, nec admodũ noua ſunt offerenda: quòd frigida quæ in his ſunt, præualentes vires adhuc habeant. nec ita antiqua, vt ſpem noſtram fruſtrẽtur. ſed vti comprehenſum eſt, tandiu dimittenda ſunt quoad violentia refrigerantiũ, ab eorum quæ calefaciunt vi mitigetur.* Et *taliũ quidem medicamentorum vſus, eorum qui aduerſus ſymptoma pugnant, eſt proprius, potiſſimùm vbi ex frigida cauſa dolor eſt excitatus. obſunt enim talia plurimùm toti affectui, ac curationi contumacem eum reddunt.*

CAPVT II.

† ἢ φλεϐοτομίη, i. vel venæ ſectio addit in antiq. codic. & in impreſſ. vide Aphor. 36. lib. 6.

A T *ſanguinis miſſio, quæ ſcilicet vires non deijcit, ſymptoma ſpectãtis medici opus nõ eſt, ſed eius qui totum affectũ adimere ſtudet.* Ad *eundem modum & balneum, & purgatio, & fomenta calida, & vini potio.* Quorum *omniũ* Hip*pocrates in Aphoriſmis, vbi de oculis dolentibus loquitur, his verbis meminit:* Oculorum *dolores* » *meri potio, lauatio, fomentum calidum, † vel pur* » *gatio ſoluit.* Hæc *nanque omnia dum affectus ſa-* » *nant,*

nant, vnà etiam cum ipſis dolores ſedant. Eodem modo nutrimentum (vt in ſuperioribus eſt dictũ) vbi in ſicco & ſqualente† corpore, ſtomacho laborante exhibetur, dum affectũ ipſum ſanat, etiam ſyncope prehendi prohibet. At non ea quæ ex redundantia frigidorũ † incidit, ſiue reſolutio, ſiue ſtomachi ſyncope eſt, alimentum ceu medicamen deſyderat. quanquam etiam in eiuſmodi affectibus non ſolùm nutrimentum, ſed etiam vini aliquid non raro ægrotanti dare cogimur: non vtiq; quò affectum curemus, ſed quò periculum in præſens depellamus. Quippe vacuatio potius, quàm adiectio, eſt hoc genere laborantium curatio. Licetq; quotidie videre ſic ægrotantium plurimos medicorum ignorantia perditos. De quibus agere nunc mihi tempeſtiuum videtur.

†In antiquis, eſt νοσήματι, id eſt morbo.

†χυμῶν i. humorũ, addit in antiq.

CAPVT III.

ERGO febricitare incipiunt nonnulli, vbi maximam crudorum ſuccorũ copiam vnà cum oris ventriculi (quod ſanè ſtomachũ vocant) offenſione, vel ex cruditatibus, vel alia quapiam occaſione congeſſerunt. His & præcordia inflata, & totũ corpus ampliore mole quàm pro naturæ modo cernitur. tum color aliis quidẽ ad albidius quàm pro naturali habitu, & † intercute aqua laborantium magis ſimile, eſt mutatus. Nonnullis etiam ad nigrius, aut liuidius: quos quidem medici plumbei coloris appellant. omnibus pulſus minores ſunt quàm pro caloris ratione. præterea obſcuri

†pro eo Græcè tantum eſt, ὑδαλεώτερον, id eſt aquoſius.

obſcuri omninoq́; inæquales. ſæpe ea inæqualitate, quam συσηματικὴν Græci vocant. ſemper verò ea quæ in vno eſt ictu. Nulli taliũ ſanguis mitti ſine maximo diſpendio ſolet: cùm tamen vacuationem deſyderent. verùm nec ſanguinis miſſionẽ, nec purgationẽ ſuſtinent: vtpote quos ſine his ſyncope ſubitò adoritur. Quænã igitur eſt ratio talibus medendi, qui cùm vacuari poſtulent, vacuãtia præſidia non ferũt? Sanè nullã aliam his [idoneã] vacuationẽ inueni, præter eam quæ ex frictione paratur. Incipere verò in principio ſtatim morbi oportet. ac primùm à cruribus, supernè deorſum, idq́; linteis non admodum mollibus, ſed aſpredinis mediocre quid habẽtibus. Debet enim radi ab his cutis. cùm ſimul & caleſieri per eã & digeri ægrotus poſtulet. Dehinc † tota brachia, ab humeris vſq;, atq; supernè deorſum ſimili modo ſunt fricãda. Vbi verò artus omnes abundè calere videbuntur, & metus fuerit, ne quis ex multitudine † frictionis contuſa iam carne, laſsitudinis ſenſus ipſis ſuperueniat, oleo relaxante vteris. quod genus eſt Sabinũ. ab adſtringẽte verò abſtinebis: cuiuſmodi Hiſpanũ eſt, Hiſtricumq́;. & quod vnà cũ † germinibus, vel ex oliua adhuc immatura cõficitur. Hyẽs verò ſi fuerit, nihilo deterius ſit ſi ad digerẽtium aliquid trãſieris: cuiuſmodi ſicyoniũ eſt, aut quod cum chamæmelo cõponitur, aut quod apud Aegyptios eſt in precio. Quòd ſi horum copia non ſit, oportebit accepto relaxantiũ oleorũ aliquo, & in

† ὅλαι αἱ χεῖρες i. manus totæ.

† τρίψεως eſt legendum nõ θλίψεως vt eſt in impreſſ.

† Libro ſuperiore vertit frondes.

in quo nulla ſit adſtrictio, potiſsimumq; quod eſt antiquius immittere ipſi anethi quod videbitur ſatis. Mox (*vt ipſi ſolemus*) *vbi in vaſe duplici tantiſper calfeceris, dum mediocriter qualitatem herbæ imbiberit, vngere hoc artus & fricare tunc quoq; quamplurimũ debebis. poſtea oleum, quoniã tædiũ afferat, detergere, atq; ad ſpinam dorſi tranſire, hancq; totã pariter fricare, primũ ſicca frictione, poſt oleo.* Ab *hac rurſus ad crura te cõferes, & ab his ad brachia, exin denuò ad ſpinam: ita totũ agens diem in domo puræ lucis, nec madẽte. Eſto eius domus & calor media tẽperie.* Sanè *mulſa in qua coctum hyſſopum fuit, his eſt aptiſsima. Seruandumq; ne vel cibum, vel ſorbitionem, vel aquam exhibeas, vel omnino liberaliter bibere ſinas, niſi mulſa tribus primis diebus duntaxat vti: ipſe quas dixi partes ordine fricans, eóque ſolum tempore intermittens, quo ſomnus hominem occupauerit.* Ad *quem etiam alliciendum, & frictio vberior facit. itaque vel hoc nomine vtile præſidium fuerit, nedum quod inaniat.* At *verò nec vberior ſomnus his eſt ſalutaris: cùm nec crudos ſuccos digeri ſinat, & viſcera grauiora reddat.* Sed *ſi quis alius affectus eſt qui ſomnum, & vigilias modicas deſyderet, hic profectò in his eſt.* Quippe *ſomnus concoquit.* Vigiliæ *digerunt.* Quorum *vtroque eſt opus ijs qui ex multitudine crudorũ ſuccorũ ægrotant.* Ergo *inuicẽ mediocriter adhibiti, iuuare ſe mutuò vtiliter poterũt. atq;*

ſi pulſus

ſi pulſus his paruus admodum infirmúſque ſit, aut etiam ſupra hæc vehementer inæqualis, ſcire licet extremum periculum eſſe. facienda tamen nobis quæ retuli ſunt, nec aliud quicquam moliendum. Sin pulſus robore mediocri ſit ac magnitudine, præterea minimè interciſus, & æqualis, cõſydera quæ ad aluum ſpectant, ac ſi ſua ſponte commodè non deijciat, audacter per inferius aliquid infundes. Accidit nanque poſt aquam mulſam, vt quæ in primis venis, quæ ſcilicet circa iecur & meſenterium ſunt, colligi ſuperuacua ſolent, hæc commodè deijciantur. Quòd ſi maior iuſto ſuperfluorum impetus ad aluum citetur, principio quidem percoquere mulſam amplius oportebit. Ea nanq; ſicut minus aluum ſubducit, ita magis nutrit. Contrà, cruda vt minus nutrit, ſic magis ſubducit. Poſt hæc, ſi ſuperuacua largius deſcendant, ne ſic quidem ſiſtenda, ſed exhibendus pro aqua mulſa ptiſſanæ cremor eſt. Si verò fluere pergant, alicæ ſorbitione nutries pulſuum interim ratione obſeruata. Aliquando enim ſubito ad imbecillitatem, vel inæqualitatẽ, vel paruitatem mutantur. Quo tempore panem ex vino diluto exhibere cõueniet: vtique ſi nec ventriculi, nec iecur phlegmone laboret: quando ſi hac infeſtentur iam corpore crudis ſuccis referto, planè deſperata ſalus ægro eſt, pulſibus ſic mutatis. Ergo in eiuſmodi ægri caſu teipſum à culpa immunem præſtabis, ſi moriturũ prædixeris, ac nullo generoſiore medicamẽto vſus fueris.

fueris. Quibus verò ſpes eſt ſalutis (eſt antē omnibus, qui ita citra phlegmonē ægrotant) maximū medico, qui vtiq; ipſos in principio ſuſceperit, videtur mihi dedecus eſſe ſi in ſyncopen inciderint. quanquā per inſcitiā medicorū quotidie id fieri cernitur. Verùm non eſt quod hos ſpectemus, aut cū his noſmet conferamus, ſed cum eo qui cùm re vera peritus in arte ſit, fœdum putet ægrū animo extemplo linqui. ipſo nec ſymptoma prædicente, nec ad id præparato, aut idē prohibente. Sanè dictū à me etiā in ſuperioribus eſt, qui cataplaſmatis & perfuſionibus aſſiduè præcordia vexant, ipſos in eiuſmodi affectibus phlegmonas accerſere. Minimè igitur eſt his vtēdū, priuſquā ſuperuacua magna ex parte partim vacuata ſint, partim cōcocta. tum verò etiā his vtaris licet: non tamen dūtaxat relaxās, ſed ex abſynthio mediocriter perfundēs: ſi tamē febris nō planè ſit magna. Si verò medicāti tibi tres primos dies, vt dictum eſt, nihil occurrat incōmodū, iiſdē ipſis vteris vſq; ad ſeptimū: aqua dūtaxat mulſa, in qua incoctū hyſſopum ſit, contentus. Siquidem longiſsimam, qui ita ſunt affecti, cibi abſtinentiā ferunt: corpore ſcilicet ex crudis ipſis quos continet ſuccis, concoquendis alto. Quòd ſi nō modò crudi ſucci ſint, ſed etiā eò corruptionis peruenerint, vt concoqui ad perfectionem nonqueant: qui ſic ægrotant, eorum deſperata eſt ſalus. Sed qui, ſi nullus præſertim committatur error, ſeruari poſſunt, iis aqua

ſolùm mulſa ad ſeptimũ vſq; ſunt nutriendi : aut ſicubi id res exigat, vel aluo fluente, vel ægro mulſam faſtidiẽte, ad ptiſſanæ cremorem eſt tranſeundum. Sin hũc quoq; auerſetur, alica ad eundẽ quo ptiſſana modũ ei præparabitur Neq; enim ijs qui ita ſunt affecti, acetũ incõmodũ eſt: imò ſicubi crudos affatim ſuccos eſſe animaduerteris, oxymeli pro mulſa exhibere aſsiduè debebis. Quòd ſi huius aſsiduus vſus tædio eſſe cœperit, tranſire inuicem ad mulſam & ptiſſanam conueniet : dein rurſus ad oxymeli reuerti. Maximè verò quibus tũ paruus, tum tardus ac rarus pulſus eſt, ijs frigidos ſubeſſe ſuccos putandũ. Iiſdẽ protinus & color vitiatus in toto corpore manifeſtè cernitur: qualis nimirum prius eſt traditus. Sed fieri fortaſſe quod dictũ eſt, nõ poſſe cuipiã videatur, cùm nulli febricitãtium aut tardior, aut rarior pulſus fiat. Cæterùm, duplici ratione verum eſſe quod dictũ eſt, comperietur. Vna quòd euidenter in acceſſionibus appareat & tardiores & rariores, quàm pro naturali ipſorum habitu pulſus fieri. Altera quòd reliquis præter acceſsionẽ tẽporibus horum arteriæ, tum rarius, tũ tardius, quàm aliorũ quorum vis qualitercunq; febricitantiũ, pulſant. Ergo ſi æſtas ſit, & æger frigidæ potioni aſſuetus, frigidũ huic oxymeli dabis. Sin hyems ſit, omnibus calidum : tum ijs qui calidæ, tum ijs qui frigidæ inſueuerunt, offeres : æquè vt ſi immodicus æſtatis tẽpore æſtus ſit, etiam qui calidæ adſueti ſunt,

frigi-

frigidum: vtiq; ſi nullum ſit iis viſcus ad iniuriam opportunum. Sanè propoſitis aduerſiſsima ſunt, tum balneum, tum aër ambiens, quoties vel nimium calidus eſt, vel frigidus. Itaq; vt lauandi hi nõ ſunt, ſic & reclinandi in domo ſunt: æſtate quidem, quæ frigeat: hyeme, quæ caleat. Læduntur nãque non parum ab vtroq; exceſſu: videlicet in balneo, æſtate, & omni caloris incremento crudis humoribus liquatis, ac per omnes corporis partes fluentibus: ita vt metuendum ſit, ne ad pulmones & cor ferantur: aliquando etiam ne ad cerebrũ ſubeant: cum longè præſtet, vt circa iecur & primas venas adhuc ipſis ſubſiſtãt. In domo verò immodicè frigida, & hyeme, & denique ambiente frigido, ſucci qui crudi ſunt, & inepti ad cõcoquendum manent, & iocinoris obſtructiones, ſi † leues ſunt, augent, ſi nullæ ſunt, eas craſsitudine ſua hærentes impactiq; creant. atque hæc quidem agẽda ſunt, vbi à primo die ipſe curationem ſuſceperis. Si autem ad eos quos ſyncope iam premit, ſis accitus, ſi ea quæ retuli loca phlegmone vacent, panem exhibebis non multum: hunc q; ex vino aliquo quod celerem in corpus digeſtionem adiuuet: ſtatimq; ad frictiones venies: quas etiam pro tradito iam modo adminiſtrabis. Ac ſi quidem æſtas ſit, & regio naturaliter calens & æſtuans, aut ſtatus cæli vehemẽter calidus, cum frigida vinum dabis: ſi nihil eiuſmodi ſit, cum calida. Quæ tamen ſecundo & tertio dabitur potio,

†Male legitur in impreſſ. μακραί pro μικραί.

omnino calidam exhibendam curabis. Quippe ad vniuerſam eam curationem, cuius gratia frictiones adhibuimus, calidum præſtat: vtpote crudorũ ſuccorum concoctionem adiuuans. At quibus ex flaua bili quæ os ventriculi infeſtet, ſyncope incidit, ĳs frigida exhibenda potio eſt.

CAPVT IIII.

VINVM *tamen quod & calidum natura ſit, & deductionem in corpus promoueat, omnibus quos ſyncope malè habet, offerre conueniet. diſtribui nãque per corpus nutrimentũ quod ſumptum eſt, non in ventre manere volumus. Cõſtat autem ex vinis ea deligenda eſſe, quæ & flauo ſint colore, & ſubſtantia tenui, & ætate vetera. talia nimirum & boni odoris continuò fuerint. Quin etiã ipſe ſi paulul um vbi miſta ſint, guſtes: ſenties calorem per totum corpus tranſmitti. Cæterũ amara præ vetuſtate, vina ne ſunto: præſertim quæ ĳs exhibebis, quorum ſtomachus flaua bili vrgetur. Talia nanque ſimul laudabilem ac nutriẽtem vini ſuccum iam amiſerunt: ſimul iniucunda cùm ſint, hoc ipſo ſtomachum offendunt. Cõmodiſſima igitur his vina ſunt, quæ cũ naturaliter auſtera ſint, ſenſilem iam adſtringendi vim propter vetuſtatem non amplius exhibent: calorem tamen admodum euidentem habent. omnia enim quæ requirimus in ĳs quorum ſtomachus amara bili vexatur, efficient: cùm & iucundè ſumantur, & tum concoctionem, tum digeſtionem*

in cor-

in corpus promoueant: & ſucci vitium mitigēt, & corporis habitum excalfaciant: & ſtomachū ipſum firment. Huiuſce *generis vinorum optima ſunt* Surrentinum, Signinum, [Sabinum,] Tiburninum, Marſum: *omnia quidem* Italica, & *adſtringentia: non tamen pari modo omnia.* Nā Surrentinum *cùm mediocriter adſtringat, tum calidius cæteris, tum iucundius eſt.* Ab hoc nobile Tiburninum. *Eſt enim & aliud quoddam* † *imbecillum* Tiburninum: *quod etiam ſicut* Sabinū, *leuiter poteſt adſtringere.* Signinum *verò auſterius eſt: ſicut etiam* Signino *multò magis* Marſum. *Hæc omnia vina ſtomacho qui amara vexatur bilis, ſalubria ſunt.* Ideoq; *illis vtendum quoties is vel ex ardenti febri offenſus ſyncopen attulerit, vel aliàs multa in eum bilis fluxerit, vel multam imbiberit. Quibus tamen ex crudis humoribus ſyncopes periculum imminet, ſanè phalernum tanto iam memoratis præſtat, quāto tum melioris eſt ſucci, tum etiā calidius: vtpote quod & velocius illis per corpus digeretur, & crudis ſuccis concoquendis auxilio erit. Quæ cùm dictorum ſingula aliud magis, aliud minus faciant, omnia tamen phalerna magis ſtomachum roborant.* At *quoniam ipſorum phalernorum aliud dulce admodum eſt, (quod* † *phauſtianū vocant) aliud ſi cum hoc conferas, auſterum: ſi cum ſignino & marſo, dulce: deligendum ad talia ſecundū eſt. Si verò cubans per ſanitatem dulcibus vinis*

† In impſſ. deeſt ἄϐνος.

† In antiq. legit phauſtinianum.

 inſueuit,

inſueuit, huic nihil prohibet dulcius phalernũ exhibere. Verùm in Aſia, & Græcia, & nationibus quæ his ſunt vicinæ, vbi copia iam dictorum vinorũ aliquãdo nõ eſt, ex ijs quæ illæ regiones ſuppeditant, aptiſſima ad digeſtionem in corpus ſunt Ariuſium *&* Lesbium. *Hoc quidẽ, veluti ex ipſo nomine patet, in* Lesbo *natum.* Ariuſium *locis quibuſdam in* Chio *prouenit. Cùm verò tria ſint in* Lesbo *oppida, minus certè tum odorũ, tum dulce in* Mitylene *gignitur, magis & odoratũ & dulce in* Ereſſo, *dein in* Methymna. *Porrò ſumẽda ex his ſunt, quibus marina aqua admiſta non eſt: ratis, maximum futurum incommodum ex ijs quibus eſt admiſta. Alioqui nec aſſolent in* Lesbo *nobilibus vinis, de quibus nunc agitur, marinam aquã immittere: veluti nec* Ariuſio *in* Chio. *Prouenit & in* Helleſponti Myſia, *vinum ſurrentino non abſimile.* Myſinũ *per eminẽtiã vocãt. Hæc omnia vina flaua* † *& odora ſunt, &* † *ſubſtantia quæ inter aquoſa craſſaq; ſit media. Aquoſæ porrò ſubſtantiæ ſunt adrianum, & ſabinum, & albanũ, & gaurianum, & thuſcum, & neapolitanũ amineum: quod ſcilicet in locis* Neapoli *vicinis gignitur: vnde etiã ita id nominãt. In* Aſia *verò & tibecinũ, & titacazenũ, & tertium ab ijs arſyinũ. Cõtrà, verò craſſa* † *veluti ſapa ſunt, & ſcybellites, & thereum & albates. In* Aſia *verò ægeates, & perperinũ. Ergo quibus ex abũdantia cruderũ humorũ ſyncope incidit, ijs craſſa vina ceu noxia*

† Addendum καὶ θερμοὶ, i. & calida.

† συςάσῃ

† In Græco eſt καὶ θάπερ ὁ σίραιον, ὅπερ ἀμὴν ὀνομάζουσιν ἕψημα, i. veluti ſiræũ (id eſt ſapa) quod noſtrates hepſema appellãt. vide in 7. de cõpoſitio. medic. ſecũdum loca cap. 1. & hic infra ca. 8.

aquoſa

aquoſa ceu parũ efficacia,ſunt fugiẽda. Deligẽda verò eorum ſunt media,quæq;,vt prædictum eſt, flaua ſint & calida. Neq; enim inuenias ex albo vinorum genere calidum vllum:quando etiã auſtera, & mediocriter alba, cùm inueterauerint, fuluiora quodammodo reddantur. Quòd ſi aliter nominare fuluũ colorem velis,licet voces igneum pallens. Quotquot autẽ in ipſis calidiſsima ſunt, omnia certe flaua ſunt:cuiuſmodi in Italia eſt cæcubum. Quod etiã vnum quoddã genus eiuſmodi vinorum ab initio,ſicut aliqui putant, non eſt, verùm ex vetuſtate eò peruenit, vt igneũ colorẽ cõtrahat:vnde ipſum quoq; nomen eſt ſortitum. Non tamen eò omnia perueniũt:cùm prius craſſentur,quàm in perlucido flauorem accipiãt. Reliquorũ vini generũ,auſtera quę mediocriter alba craſſaq; ſunt,certè nullum ad digeſtionẽ in corpus eſt idoneum. Si tamen abundè inueterauerint,nec aliorum copia ſit, vti illis licebit. Sunt verò eiuſmodi omnia cum inueterauerint, ſtomacho vtilia. Quò verò habeas horum quoque exemplum, tum eius quod ex Nicomedia affertur, memineris velim,quod omnibus hominibus eſt notum: tũ ſiculi aminei,quod in magnis reponitur fictilibus. Quod enim in paruis ſeruatur lagunculis,maximè huic eſt cõtrariũ:cùm & malũ ſtomacho ſit, & capitis dolorem excitet. Ac ſemper quidẽ eſt id agendũ,vt optimum eligas. Si id non eſt,quod illi pro iam comprehenſis notis eſt quamſimillimum.

Aptiſſima nãque ad deductionem in corpus ſunt Ariuſium,& Lesbium.Sed ſi ea deſint, ſimusq; in Aſia,aut Aphrodiſienſe petemus, aut auſterum Tmoliten,aut aliquod his ſimilium,quod & colore ſit fuluum,& illico cùm bibitur,manifeſtè excalfaciat.Conſyderandum verò ante omnia eſt, qualiſnam ægrotantis natura ſit.Nam ſi imbecillum illi caput eſt,& quod facilè calentibus vinis impleatur:quæ minus caleant,potius ſunt offerenda.Sin firmo admodum capite eſt, & talibus vinis delectatur,aut etiam citra noxam ea ferre eſt ſolitus,haud timidè his vtetur. Porrò vina quæ odora fuluaq; ſunt,quantum ex ipſorum eſt natura,omnia caput grauant. Eoq; tum phalernũ, tum Tmolites,tum Lesbium infirmo capiti noxia ſunt.Qualis autem in phalernis tradita nobis differentia eſt, talis profectò & in Tmolitis habetur.Alterum enim admodum eſt dulce, alterum auſterum,ſi cum illo conferatur. Calida tamen admodum ambo ſunt,eoq; caput grauantia. Auſtera vina ventriculum roborant, caputq; inter omnia vina minimè tentant.Cæterùm, digeſtionem in corpus non promouent. quo magis fugienda tibi in ſyncope prehenſis ſunt,non ſecus quàm aqua.Habile verò ad facilem in corpus deductionem,& Hippodamantium cùm inueterauit eſt, ipſum quoq; ex ea ſpecie cuius tũ dulce phalernũ eſt,tũ verò Tmolites.Ineſt huic & adſtrictio manifeſta,quæ tamen in neutro illorum eſt. itaque

etiam

etiam ſalubrius ſtomacho eſt. In penuria verò vini quod accommodum vtrique ſyncope ſit, ei inquam quæ ex multitudine crudi ſucci oritur, & ei quæ ex bili incidit, coactus prorſus vino vti, fugere (vt prædiximus) oportebit omnia tum auſtera, tum noua, itemq́; craſſa: deligere verò aquoſa, magisq́; ſi ſint antiqua. Talia nanque tametſi non valenter excalfaciunt, tamen facilè in omne corpus deducuntur. Proinde cùm celeritas digeſtionis in corpus ſit his cum fuluis communis, differentia rurſus in his erit, quòd concoctioni quæ vel in ventriculo, vel venis agitur, fulua magis conducunt, propterea quòd magis excalfaciunt. Præterea † miſtibilia ſunt, & nutrientia: eoq́; ad ſucci bonitatem opportuna vtiliáve. Quorum omnium nihil in aquoſis vinis eſt. Minimū enim ex horum ſubſtantia in ſanguinis mutatur ſpeciem. Sed cùm fulua caput feriant: quæ aquoſiora ſunt, nuſquam id contriſtant. Vrinas autem præter cætera omnia vina mouent. A quibus ſecundum locum obtinent, quæcunque fuluorum maximè ſunt tenuia: quæ etiam ad ſyncopas potiſſimùm ſunt deligenda. Tardius his deducuntur in corpus, quæ fulua ſunt, & craſſa. quanquam ea quoque auſteris omnibus magis ſunt penetrabilia. At verò nutriunt hæc magis, quàm tenuia: ac vitioſos ſuccos omnium vinorum celerrimè bono ſanguine generando corrigunt. Ergo inſtitutum ſermonem denuò repetamus.

† In imp. legit ἐπικρᾶσικοί, in ant. autē ἐπικρατικοί, i. præpotentia.

Caput

CAPVT V.

QVOD *ſyncope præceps virium lapſus ſit, id ab alijs ante me dictũ eſt. Sed cùm eſſentia virium quibus regitur corpus, tũ in ſpiritu, tum in ſolidorum corporum temperamẽto conſiſtat, hæc nobis & vbi integra ſunt, ſeruari: & vbi corrupta ſunt, ad integrũ reuocari omnino debent. Ac quẽadmodum tueri ea per ſanitatẽ conueniat, in opere de tuenda ſanitate eſt præceptum. Quemadmodum verò & in morbis, traditũ iam aliquatenus, & in præcedentibus commentarijs eſt. Non tamen adhuc res tota ad talem qualem exigit contemplationem eſt perducta: nec talem methodum habuit qualem priora. Quod igitur deeſt, id nũc adijciamus. Spiritus ſubſtantia vnà cũ ſolidis corporibus ſic nobis cuſtodienda in morbis ſunt, vt tum qualitate, tum quantitate, quoad fieri licet, naturaliter ſe habeant. Ac ſi quidem ſic proſpici his poſſet, vt nec ſubſtantiæ eorũ quicquam aut vacuaretur, aut prorſus immutaretur, id eſſet antiquiſſimum. Sed quoniam in cõmentarijs de ſanitate tuenda oſtendimus fieri non poſſe, vt id generabili corpori vnquam cõtingat, id agendum eſt, vt quæ ſubſtantiæ potio defluit, hanc apponendo ſarciamus. quod alteraſcit, in debitam temperiem per contrariam alterationẽ vindicemus. Si igitur tum vacuatio, tum alteratio ſenſim paulatimq; fiãt, etiã correctio vtriuſq; ſenſim adminiſtrabitur. Quod munus ad artem*

ſanitatis

ſanitatis tuendæ ſpectare eſt monſtratū. Sin confertim & ſemel ac magna aliquando vacuatio, vel etiam adiectio incidat: & morbus ita efficiatur, & medendi methodum ad eorum ſanationē requiremus. Veluti enim mutationem in nō naturalem habitum, quæ ſenſim paulatimq́; irrepit corrigere, ſanitatis tuendæ artis ſunt partes: ita eam quæ multa ſimul irruit ſarcire, ad medendi peritiam ſpectat. Ergo animalis ſpiritus cerebrū veluti fontem eſſe, clarè oſtendimus: qui partim ex inſpirando, partim ex eo quod reticularis plexus ſuppeditat, irrigatur atque alitur. Vitalis ſpiritus non æquè euidens demonſtratio erat. Sed tamen in corde eum & arterijs contineri exiſtimare, alienum à ratione non eſt: eundemq́; nutritum maximè quidem ex inſpirando: ſed tamen & ex ſanguine. Quòd ſi naturalis quoque aliquis ſpiritus eſt, vtiq; is quoq; in iocinore & venis continebitur. Sanè dictum fuſiſſimè de virium eſſentia eſt in libris, quos de Hippocratis et Platonis placitis ſcripſimus. Solidorum verò corporū ſubſtantia certa eſſe quantitate proculdubio deſyderat. Eoq́; nutrimenta mortale genus tuentur. Sed nihilo ſecius et elemēta ex quibus cōponitur, mediocri eſſe tēperie requirit. dictumq́; ſubinde eſt quemadmodum temperies ea ſit, tuenda. Cæterùm, viriū lapſus, de quo nunc agere inſtitui, qui quidem ſolidorum corporum ſubſtantiæ † digerendæ ſuccedit, in longiſſimis morbis

† διαφορουμένης, id eſt reſolutæ.

ſubinde

ſubinde incidit: animante ex frequenti atrophia, id eſt nutriendi defectu, extenuato. Præterea in ijs febribus acutis quæ corpus liquãt. Qui ex ſubſtantiæ temperie mutata prouenit, cùm vel immodicè ipſa fuerint calefacta, vel frigefacta, vel madefacta, vel ſiccata, aut horũ aliquibus copulatis affecta. Alteratio verò in ſpiritu, tum ex vitioſis prouenit ſuccis, tum ex ambiẽtis aëris malitia: qui aliàs alia de cauſa in hanc eſt mutatus. præterea venenatis facultatibus, aut animaliũ quæ virus eiectãt, venenis. Verũ hæc à præſenti inſtituto ſeponãtur. Ipſius verò eſſentiæ ſpiritus corruptio, & quæ futura timetur, & quæ iã adeſt, quæ tum ex affectu animi incidit, tũ ingenti dolore, tum pluribus motibus, cuius generis & vigiliæ ſunt, tum ex immodica eius tenuitate, & continentiũ eum corporum raritudine, tum verò ante hæc omnia ex ipſo reſpiratu prohibito, & nutrimenti defectu, diligentius corrigi profectò poſtulat. Sunt porrò affectus animi, timor ſubitus, & vehemẽs, (quẽ ἔκπληξιν Græci vocant.) præterea quæ contraria huic timori eſt voluptas maxima, Græci περιχάρειαν vocant, quaſi exceſſum gaudij dixeris. Scimus enim amborũ occaſione perijſſe quoſdã. Iam reliqui quoq; magni timores omnes, & cũ his maximæ voluptates, etſi nõ iugulant, ac certè facilè reſolubilẽ infirmumq; ſpiritũ reddũt. Triſtitia verò, & anxietas, et ira, & cura, eo genere ſunt noxiæ, quo frequẽtes vigi-

liæ,

liæ, quoniā vires reſoluāt. Ac in iis quidē omnibus ipſa per ſeipſam mouetur anima, † in corporalibus autē actionibus ipſa corpus mouet. Reſoluit autē eius robur vtroq; motuū ſuorū genere, ſi modū excedant. De laboribus verò quid attinet dicere, quo pacto & vehemētius aucti quoſdam iugularint, & omnes certè læſerint, tametſi non ſuſtulerūt? In omnibus eiuſmodi caſibus manifeſtè videntur ægrotātes, tū animo linqui, tum viribus reſolutis eſſe: nōnulli verò (vt dictū eſt) etiā mori: ſcilicet aliâs ſpiritu ipſo depedito, aliâs alterato: aliquādo ex parte digeſto: non rarò hæc vtraq; perpeſſo. Tractatum autē fuſius de his eſt cùm in aliis libris, tū verò in iis quæ de Hippocratis & Platonis dogmatis prodidimus. Ad rē verò propoſitā, modum quo ſingula lædere ſunt nata, diſquirere neceſſe nō eſt: imò quòd lædunt, ab ipſa euidentia accipere, ac eo ad vires tuendas in morbis ſalubriter vti. Pari modo & ſi ſpirituum qui noſtrum corpus regunt, ſubſtātia aliquādo plus iuſto extenuetur, vtroq; profectò modo imbecilla fuerit, & tanquā temperie alterata, & tanquā diſſipabilis, vel exhalabilis, vel quocunq; modo libet appellaſſe, reddita. Eadē nimirūm ratione & ſi totum corpus tranſmutatū in immodicā raritudinem ſit, facilè ſpirituū ſubſtantia digeretur: quòd & ipſa tenuium partiū ſit, & corpus eam non cōtineat. Ergo nec rarefaciendum immodicè ægrotantis corpus eſt, ſi ſpiritum retineri in ipſo ſtudes

† In antiq. legitē κατὰ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας i. in animalibus actionibus. in ipſſ. verò κατὰ τὰς πρακτικάς.

ſtudes: ſed nec quæ in eo ſunt, per comeſta & bibita valenter extenuanda. Iam verò quod ipſorum quoq; ciborũ ac potionum non leuis habenda ſit cura ad robur virium tuendũ, vt videlicet tum quãtitate modici, tũ qualitate exacti exquiſitiq; ſint, id neminem latere arbitror: ſicut illud profectò cuiq; perſpicuum, quòd etiam ſubſtantiæ quã inſpiramus, habẽda ſit cura, vti ſcilicet tũ optima temperie ſit, tum ab omni inquinamento puriſſima, nec aliquid ex metallis, aut caminis, aut barathris ſibi admiſceat, aut aliquid ex putredine leguminum, vel olerum, vel animalium, vel cuiuſcunq; rei contrahat, aut halitus ex ſtagnis, vel paludibus, vel fluuio recipiat. His itaq; omnibus proſpiciat oportet, qui vires illæſas tueri volet. Ad hæc etiã ipſorum corporum ſolidorũ, in quibus vtiq; vel maximè conſiſtere virium ſubſtantia videtur, non parua habenda prouidentia eſt, vt ſcilicet ſano temperamento ſint, atq; hoc quidem omnium partiũ cõmune cõmodum eſt. Ad robur autem virtutis conſeruandum, & ad ſyncopalẽ acceſſionẽ quò minus de repente incidat cauendã, ſingulare præſidium eſt tẽperamenti cuſtodia: ante omnia quidẽ trium principiorũ: mox verò reliquarũ partiũ quæcunq; in conſortium affectus, principia ſecũ ex facili trahunt: cuiuſmodi eſt ventriculi os, quod propter exquiſitũ ſenſum tũ alia ſymptomata non pauca, tũ verò ſincopas accerſit. Porrò memoratus iam crudorum

hu-

humorũ affectus, ſi & copia ſua hi vires premãt, & propter tum multitudinẽ tum craſsitudinẽ exiguos animalis meatus obſtruant, iam multis nominibus exitialis eſt, ac ſyncope opportunos reddit. nẽpe & quòd animal ſub eo nõ nutriatur, & ſuffocetur, & quòd mediocritas tẽperamenti eius non ſolum alteretur, ſed etiam corrumpatur. Quippe crudi ſucci nutrire priuſquã ſint concocti, nequeunt. Idemq́; cùm multi ſunt, grauant. Si verò ſpiramenta, quibus perſpiratio agitur, obſtruant, calorẽ extinguunt. Quòd ſi nec obſtruãt, nec onerent, ſyncopen ij certe non inferunt, ſed animi deliquia, quas λειποψυχίας Græci vocãt. Siquidẽ reſoluuntur eiuſmodi ægrotantes, niſi frequẽtius nutriantur. Porrò exhiberi his oportebit, nõ copioſe ſemel, nec quæ craſſa frigidáve poteſtate nutrimẽta ſint, ſed ſicut dictu prius eſt, quæ ex genere extenuantiũ calfacientiumq́; ſint. Ad eundẽ modũ & medicamẽta, quæcunq; ſaltem medicamẽta ſumere febricitãs homo poteſt, extenuãtia calefacientiaq́; ſunt ipſis offerenda. His & aquoſum vinũ idoneũ ab initio ſtatim eſt, ſi tamẽ vehementer non febricitẽt: quod temerè in hoc affectu fieri non aſſolet. magis etiã ſi qui laborãt, ſenes ſint, præbendum ijs † poſt quanque cibationẽ vinum eſt, magiſq́; etiam ſi interpoſita quietis ſpatia mediocria ſint. Sanè qui ex eiuſmodi ſuccis laborant, hos quotidie acceſsiones exercent, præcipueq́; ad veſperam, & noctu, non manè,

† ἐφ' ἑκάστῃ τροφῇ, in vna quaq; cibatione.

manè,nec vſq; ad meridiem. Atque *de his quidem hactenus abundè.*

CAPVT VI.

AGE *modò tranſeamus ad eos qui contrario quidem huic laborant affectu, ſed tamē ſyncope ſimiliter opprimuntur, niſi quis ſedulò ſit attētus. Hi ſunt qui prætenues ſuccos habēt ſic vt ocyſsimè exhalēt.* Itaq; *etiam diuerſa à iā dictis ratione ſunt curandi.* Illos *nanq; paulatim & aſsiduè vacuauimus, propterea quòd multam ſimul vacuationē ferre non poterant. At qui ſic ſe habent, hos paulatim & aſsiduè nutriemus. Quòd ſi à principio hos viribus adhuc valētibus, curandos ſuſceperimus, nec paulatim eos cibabimus.* Poſſunt *nanq; ij vel quod liberius ſemel datum eſt nutrimentum ſuperare.* Tanquam *autem eos quos ex crudi humoris multitudine ſyncope periclitantur, proſus periclitari diximus, ſi vel iecur his vel ventriculū phlegmone obſedit. itidē de quibus nunc agere inſtituimus, inſanabiles ſunt exiſtimandi, ſi viribus iam languētibus aliquod eorū viſcus phlegmone infeſtetur, quando nec aſsiduè hos nutrire fas eſt, ſed tantū in remiſſionibus, nec ſeruare eos ſi nō nutriantur licet.* In *eiuſmodi affectibus mortifera illa ſpecies in facie celeriter apparet, naſus acutus, oculi caui & reliqua quæ deinceps ſunt adſcripta.* Nam *ſiue multùm excernāt, ſiue vigilent, ſiue triſtētur, ſiue nō citò nutriātur, protinus eiuſmodi faciē habēt.* Por-

rò ſi

rò ſi alicuius horũ, aut etiã pluriũ occaſione, tales eſſe videbũtur, minus eſſe malũ putabis quàm ſi abſq; his eſſent emaciati. Sin abſq; his tales appareant planè peſtif[illegible]ibus. atq; hoc amplius ſi à principio morbi eã habeant ſpeciẽ. Neq; enim dũ concoquatur, ſufficient. Atq; ob id Hippocrates dixit, ſi quid eiuſmodi conſenſerit, minus ſubeſſe periculi putandũ. In morbi nãq; principio (vt prædixi) etiã ſi cum aliquo dictorũ in eo ſint ſtatu, haudquaquã id bonum eſt. cæterùm minus id periculi minatur, quàm ſi cũ horũ nullo, imò ex ſpiritu ipſo promptè digeſto. Non ſolùm autẽ extenuatis ad eũ modum ſpiritu horum & ſanguine, digeſtio ſæpe incidere aſſueuit: ſed etiã expultrice vi per vniuerſam corporis molem immoderatius concitata. Id quod incidere maximè † ex imbecillitate retentricis ſolet. Sanè nutrire quicquid horũ inciderit, eſt neceſſe: ſicut etiam corporis ſumma denſare, nõ ſecus quàm priorum rarefacere. Cùm enim maximè ij affectus inter ſe diſſideant, etiã præſidiorum ſpeciem diuerſiſsimã requirũt. Ergo frigidum ijs aërem adſtringẽtemq; comparabimus: qui quemadmodũ fiat, prius eſt dictũ. Vngendi præterea ſunt adſtrictorijs vnguẽtis. Tum cibi ijs dandi qui nõ admodum promptè diffluant, nõ aqua mulſa, nõ ptiſſanæ cremor: ſed panis, & ſorbitio ex alica, & † fructus auſteri, et qui nõ facilè corrumpantur, tum ipſi per ſe, tum verò & cũ pane. etiã alica quæ in aqua ſit cocta.

† In antiq. legit ἀῤῥωστίᾳ, in impreſsis ἀμετρίᾳ.

† ὀπώρας.

R Da-

[In antiquis non habetur.
† In antiquis nõ ἔναιμον vt in impreſſ. ſed ἔνωμον, i. crudũ, legitur.
† ἐπὶ τοῖς σιτίοις.
† ἐπιδώσομεν, i. adiiciemus.

Dabis verò [aliquãdo] ijs & oua præcipueq́; eorũ vitellos. Albũ enim eorum ægrè cõcoquitur. *Præterea gallinaceorũ, qui lacte ſint alti, teſticulos. itemq́; ſuillũ cerebrũ: ſed vel diligẽter aſſum, (quãdo ſi | cruẽtũ detur, ſummopere lædit) vel in albo iure legitimè elixũ, porro & anetho iniectis.* Deniq; *omnia ratione agẽdũ, vt & ſuccorũ materiã craſsiorẽ reddas, & cutim denſes, & exhalatiõnẽ inhibeas.* Vinũ *verò ijs aquoſum neceſſariũ inter initia eſt ſumptũ † poſt cibũ.* Quòd *ſi ex ſententia nobis omnia reſpõderint, etiã carnei ijs aliquid nutrimẽti † poſt alia dabimus: potiſsimum poſt quartũ diẽ: ſuccis qui febrẽ excitauerũt, iam ad concoctiõnẽ veniẽtibus.* Tali *affectu laborantis iuuenis, in decimo libro meminimus, quẽ (vti dixi) quotidie nutriui, idq́; ante acceſsionẽ potiſsimũ. tũ queẽadmodũ ſemel dedita opera non exhibito illi cibo, acceſsio cũ ſyncope inuaſerit, memorauimus.* Ergo *in omnibus eiuſmodi curationibus, ſi iã deprehẽſus ſyncope cubãs eſt, omnis ſolicitudo med. tis ad ſymptoma vertitur.* Sin *nondũ ea premitur, vtriuſq; curã habebit, & vt ſymptoma nõ incidat, & vt morbus paulatim diſcutiatur.* Celerius *autem hunc diſcuteremus, ſi nullus ſymptomatis ſubeſſet metus.* Quippe *qui multitudine crudi ſucci grauatur: hunc, ſi modò iuſtã ſemel vacuationem ferre poſſet, nec metus aliquis ſyncopes impenderet ſemel arbitror vacuatum à morbo explicaremus.* Eum *verò cuius ſpiritus et*

ſuc-

ſucci facilè exhalant, ſi ante acceſsionem cibare nõ cogeremur, longiorẽ illi morbũ certè nõ redderemus. Ac de ijs quidem hæc mihi dixiſſe ſit ſatis.

CAPVT VII.

NVNC *reliquas occaſiones quibus ſyncopæ ſuccedũt, deinceps referemus. Hæ ſunt numero quatuor: dolor vehemens, vigiliæ, immodica ventris inanitio, ac in ijs qui aliena loquũtur, aliquãdo motus. ſed & quintã, ſi non diſplicet, addas: nempe principiorũ intemperiẽ, de qua in calce libri agemus: idcirco maximè quòd dupliciter prouenit, vel in nulla qualitate particulis alteratis, vel vitioſo ſucco in has recepto. Deinceps igitur de omnibus quæ memorauimus, eſt agendũ, initio a doloribus ſumpto. Ergo ſi cauſam ipſam, vnde dolor excitatur, adimere poſsis, ita vtiq; contra ſymptoma non pugnaueris, ſed ægritudinem curaueris.* Sed *ſi qua occaſione prohibitus, affectus ſummouendo intentum eſſe nõ licet, vehementiam doloris mitigabis.* Verùm *quoniam nec dolorum cauſas ſummouere, ne vehementiam eorum remittere fas eſt, niſi intellexeris cuius vitio is dolor in cubantis corpore excitetur, perpendẽdæ prius tũ cauſæ dolorũ ſunt, tum verò ſigna quibus hæ dignoſci queant.* Nam *cùm ſenſui plerunque parum pateant, hominem qui in tali ſpeculatione ſit exercitatus, nimirum poſtulant.* Itaq; *cùm nobis in alijs operibus non pauca de dolorum generatione ſint præcepta, ipſorumq;*

[ὑπὸ τῶν παραπαιόντων.]

omnium opportunum tẽpus iam venerit, neceſſum arbitror totam eorũ rationem ſummatim percurrere. Quoniã igitur in animalis corpore omnibus cõſentientibus ſectis, non omnes partes ſenſiles ſunt, manifeſtũ eſt quæ prorſus ſunt inſenſiles eas non dolituras. Igitur cùm ſenſilibus duntaxat dolor accidat, ſequẽs eſt vt æſtimemus eiuſmodíne corpora perpetuò ſint dolitura: an vno aliquo tẽpore, cùm videlicet ortus in his, cruciãs affectus ſit. At ſi ipſa euidẽtia nos docet multum eſſe tẽporis, quo nihil omnino doleamus, nõ obſcurũ eſt certo aliquo tẽpore, quo ſcilicet excitatur in ſingulis quæ dolẽt, crucians affectus, neceſſe eſſe ea dolere. Ergo ſi inuentũ nobis fuerit quænam affectio ea ſit, quæ in ſenſilibus corporibus orta facit vt animal doleat: vtiq; & quod quærimus, iam fuerit inuentum. Hîc igitur ab ijs naturalibus notitijs quæ omnibus nobis ſunt cõmunes, procedere methodo ad id quod conſyderandũ proponitur, conueniet. Porrò naturalis notitia nos docet vitiũ id corporis ex quo ſit doliturũ, aut continuitatis diuiſionẽ oportere eſſe, aut alterationẽ aliquam. Ita etiam non incõmodè dictum ijs eſt qui ex inſectilibus, vel inſenſilibus, vel incompactilibus elementis corpus cõponunt, affectum vnde dolor naſcatur, prorſus † inueniri non poſſe. Quippe quæ tantũmodo tangunt, eorum nihil videtur dolorificum. At talia corpora tantùm ſe inuicem tangunt. Quid ſi non cõtingant modò, ſed

† ἄκρον εἶναι.

etiam

etiam ſe inuicem in concurſu†*collidant, ad dolorem creandum nihilo plus conferunt, ſi quæ colli dũtur, inſenſilia ſtatuũtur: niſi etiã lapides cùm diuiduntur, dolore affici dicemus.* Verùm *de his latius tum alibi, tum in quinto de Aſclepiadis placitis diſſeruimus.* Nunc *autẽ confeſſum hoc principiũ ſumentes, neceſſe eſſe vt affectus qui dolorem excitet, vel diuiſio ſit, vel alteratio: illud etiam memoria repetamus, ne alterationẽ quidẽ ipſam ſenſim irrepentem, dolorem afferre animali poſſe: ſed quæ dolore animal afficiet, eam mutationem tũ confertim factam, tum verò violentam eſſe debere.* Vidẽtur *enim corpora non ſolùm cùm in non naturalẽ habitum confertim agũtur, triſtẽ mutationem ſentire: ſed etiã in ipſo ad naturalẽ ſtatũ ſuum reditu (niſi eum paulatim accipiãt) cruciari.* Scimus *enim qui in vehementi frigore iter fecerunt, eos cùm ſeſe non ſenſim, ſed ſemel calfacere properarent, dolore circa vnguium radices adeò vehementi affectos, vt ferre non poſſent. Illud verò inquirere an ipſum quod vehementer excalfacit aut refrigerat, diuiſionem aliquam cõtinui efficiat, longiore fortaſſe diſputatione eget. Et vtique demonſtratum à nobis eſt in commentarijs de ſimplicium medicamentorum facultatibus. Verùm quid agendo, quæ vehementer vel excalfaciunt vel refrigerant, dolorem inferant, quærere, ad rem propoſitam minimè eſt neceſſe. Siue enim vt ſubſtantiæ ſenſibilium continuita-*

† θραύοι i. frãgãt.

tem diuidentia, ſiue vt etiam ſemel & confertim alterantia, id ad eorum inuentionem quæ dolorē leuabunt, nihil refert, modò ſciamus, quod violenter vel excalfacit vel refrigerat, id ſententia corpora dolore afficere. Ergo ſi cœpiſſe ab euidētibus conueniet, euidenter autem videntur eorum quæ corporibus noſtris propinquant, hæc ſola eſſe dolorifica & quæ vehementer vel excalfaciant vel refrigerent, & quæ ſubſtantiæ continuitatem diuidant (hæc autem ſunt quæ vel contundunt, vel incidunt, vel diſtendunt) vtiq; curationis eorum inuentionē quæremus via aliqua inſiſtentes, quæ à quærēdorum natura ſit accepta, quæ methodos appellatur. Rurſus igitur ſuprà repetentes dicamus. Quoniam id quærimus, quemadmodum in morbis dolore affligamur, vbi nihil nobis extrinſecus triſte appropinquat, neceſſum eſt aliquā talem cauſam in corpore quæramus, quæ ſcilicet vehementer excalfaciens vel refrigerās, vel ſubſtantiam ſenſilis alicuius corporis diuidens, nos excruciet. Ac primùm illud ſpeculabimur, cuiúſnam eſſe naturæ debeat, quod continuitatē diuidet. Neceſſe igitur eſt vel ruptionem, vel contuſionē, vel eroſionem eſſe affectum eum qui diuiſionem continui faciat. At verò ruptio ex diſtentione quadam, cōtuſio ex grauante, eroſio ex mordente prouenit qualitate. Ergo cùm nihil extrinſecus ſit quod vel diſtēdat, vel grauet, vel erodat, ſed ex ſeipſo horū aliquod corpus ſentiat, neminem latére poteſt di-

ſtentio-

ſtentionem ab aliqua intrinſecus ſubſtantia, quæ multitudine ſua corpus ſe continens diſtendat, aut immodica ſiccitate prouenire. contuſionem, ex eo quòd aliquod corpus ab externo ſuperceciderit, quod vel durum, vel magnum, vel graue, vel ſimul ambo fuit. eroſione verò, ex ſucco aliquo cui mordens natura inſit. Igitur vbi vehemens dolor vrget ſcrutandū nobis eſt, an ſuccus plurimus, an ſpiritus cui nō ſit exitus, an grauis moles, an mordens humor, an ſiccus affectus ſubſit. Ad hæc, veluti inter initia eſt definitum, an aliquid quod valente excalfaciat vel refrigeret. Quorum ipſorū quoq; rurſum cauſæ, vel in ſpiritu, vel in humoribus, vel in ſolidis ipſis ſunt ſtatuendæ. Quicquid enim eorum vehementer ex calfactum refrigeratúmve ſit: quādo quod vicinum eſt tangit, graue illi moleſtumq́; redditur. Igitur quemadmodum ſingula quæ comprehēdimus agnoſci poſsint, tum verò quòd tum omnium habeamus manifeſtas notas, quodq́; ſi aliud quicquam, etiam cauſarū & affectuum quæ ſenſum fugiunt agnitio, ex multa exercitatione, & curioſa omnium perpenſione nobis tandem pariatur, alibi monſtratum eſt. Nunc verò id conſyderare propoſitum nobis non eſt, imò ſolam ipſam medendi methodū perſequi. Ex qua ſcienter perſpecta, quantum auxilium compendiumq́; medicis non ad præſidiorum modò curationumq́; facultatē, ſed etiam ad affectus aliquando agnitionem comparetur, ſæpe vobis in ipſis

CAPVT V.

QVOD *ſyncope præceps virium lapſus ſit, id ab alijs ante me dictũ eſt. Sed cùm eſſentia virium quibus regitur corpus, tũ in ſpiritu, tum in ſolidorum corporum temperamẽto conſiſtat, hæc nobis & vbi integra ſunt, ſeruari: & vbi corrupta ſunt, ad integrũ reuocari omnino debent. Ac quẽadmodum tueri ea per ſanitatẽ conueniat, in opere de tuenda ſanitate eſt præceptum. Quemadmodum verò & in morbis, traditũ iam aliquatenus, & in præcedentibus commentarijs eſt. Non tamen adhuc res tota ad talem qualem exigit contemplationem eſt perducta: nec talem methodum habuit qualem priora. Quod igitur deeſt, id nũc adijciamus. Spiritus ſubſtantia vnà cũ ſolidis corporibus ſic nobis cuſtodienda in morbis ſunt, vt tum qualitate, tum quantitate, quoad fieri licet, naturaliter ſe habeant. Ac ſi quidem ſic proſpici his poſſet, vt nec ſubſtantiæ eorũ quicquam aut vacuaretur, aut prorſus immutaretur, id eſſet antiquiſſimum. Sed quoniam in cõmentarijs de ſanitate tuenda oſtendimus fieri non poſſe, vt id generabili corpori vnquam cõtingat, id agendum eſt, vt quæ ſubſtantiæ potio defluit, hanc apponendo ſarciamus. quod alteraſcit, in debitam temperiem per contrariam alterationẽ vindicemus. Si igitur tum vacuatio, tum alteratio ſenſim paulatimq; fiãt, etiã correctio vtriuſq; ſenſim adminiſtrabitur. Quod munus ad artem*

ſanitatis tuendæ ſpectare eſt monſtratū. Sin confertim & ſemel ac magna aliquando vacuatio, vel etiam adiectio incidat: & morbus ita efficiatur, & medendi methodum ad eorum ſanationē requiremus. Veluti enim mutationem in non naturalem habitum, quæ ſenſim paulatimq́; irrepit corrigere, ſanitatis tuendæ artis ſunt partes : ita eam quæ multa ſimul irruit ſarcire, ad medendi peritiam ſpectat. Ergo animalis ſpiritus cerebrū veluti fontem eſſe, clarè oſtendimus: qui partim ex inſpirando, partim ex eo quod reticularis plexus ſuppeditat, irrigatur atque alitur. Vitalis ſpiritus non æquè euidens demonſtratio erat. Sed tamen in corde eum & arterijs contineri exiſtimare, alienum à ratione non eſt: eundemq́; nutritum maximè quidem ex inſpirando : ſed tamen & ex ſanguine. Quòd ſi naturalis quoque aliquis ſpiritus eſt, vtiq; is quoq; in iecinore & venis continebitur. Sanè dictum fuſiſſimè de virium eſſentia eſt in libris, quos de Hippocratis et Platonis placitis ſcripſimus. Solidorum verò corporū ſubſtantia certa eſſe quantitate proculdubio deſyderat. Eoq; nutrimenta mortale genus tuentur. Sed nihilo ſecius et elemēta ex quibus cōponitur, mediocri eſſe tēperie requirit. dictumq́; ſubinde eſt quemadmodum temperies ea ſit tuenda. Cæterùm, viriū lapſus, de quo nunc agere inſtitui, qui quidem ſolidorum corporum ſubſtantia † digerendæ ſuccedit, in longiſſimis morbis ſubinde

† διαφορούμενα, id eſt reſolutæ.

ſubinde incidit: animante ex frequenti atrophia, id eſt nutriendi defectu, extenuato. Præterea in ijs febribus acutis quæ corpus liquãt. Qui ex ſubſtantiæ temperie mutata prouenit, cùm vel immodicè ipſa fuerint calefacta, vel frigefacta, vel madefacta, vel ſiccata, aut horũ aliquibus copulatis affecta. Alteratio verò in ſpiritu, tum ex vitioſis prouenit ſuccis, tum ex ambiẽtis aëris malitia: qui aliâs alia de cauſa in hanc eſt mutatus. præterea venenatis facultatibus, aut animaliũ quæ virus eiectãt, venenis. Verũ hæc à præſenti inſtituto ſeponãtur. Ipſius verò eſſentiæ ſpiritus corruptio, & quæ futura timetur, & quæ iã adeſt, quæ tum ex affectu animi incidit, tũ ingenti dolore, tum pluribus motibus, cuius generis & vigiliæ ſunt, tum ex immodica eius tenuitate, & continentiũ eum corporum raritudine, tum verò ante hæc omnia ex ipſo reſpiratu prohibito, & nutrimenti defectu, diligentius corrigi profectò poſtulat. Sunt porrò affectùs animi, timor ſubitus, & vehemẽs, (quẽ ἔκπληξιν Græci vocant.) præterea quæ contraria huic timori eſt voluptas maxima, Græci περιχάρειαν vocant, quaſi exceſſum gaudij dixeris. Scimus enim amborũ occaſione perijſſe quoſdã. Iam reliqui quoq; magni timores omnes, & cũ his maximæ voluptates, etſi nõ iugulant, ac certè facilè reſolubilẽ infirmumq; ſpiritũ reddũt. Triſtitia verò, & anxietas, et ira, & cura, eo genere ſunt noxiæ, quo frequẽtes vigiliæ,

liæ, quoniã vires reſoluãt. Ac in ijs quidẽ omnibus ipſa per ſeipſam mouetur anima, † in corporalibus autẽ actionibus ipſa corpus mouet. Reſolui autẽ eius robur vtroq; motuũ ſuorũ genere, ſi modũ excedant. De laboribus verò quid attinet dicere, quo pacto & vehemẽtius aucti quoſdam iugularint, & omnes certè læſerint, tametſi non ſuſtulerũt? In omnibus eiuſmodi caſibus manifeſtè videntur ægrotãtes, tũ animo linqui, tum viribus reſolutis eſſe: nõnulli verò (vt dictũ eſt) etiã mori: ſcilicet aliâs ſpiritu ipſo depedito, aliâs alterato: aliquãdo ex parte digeſto: non raro hæc vtraq; perpeſſo. Tractatum autẽ fuſius de his eſt cùm in alijs libris, tũ verò in ijs quæ de Hippocratis & Platonis dogmatis prodidimus. Ad rẽ verò propoſitã, modum quo ſingula lædere ſunt nata, diſquirere neceſſe nõ eſt: imò quòd lædunt, ab ipſa euidentia accipere, ac eo ad vires tuendas in morbis ſalubriter vti. Pari modo & ſi ſpirituum qui noſtrum corpus regunt, ſubſtãtia aliquãdo plus iuſto extenuetur, vtroq; profectò modo imbecilla fuerit, & tanquã temperie alterata, & tanquã diſſipabilis, vel exhalabilis, vel quocunq; modo libet appellaſſe, reddita. Eadẽ nimirùm ratione & ſi totum corpus tranſmutatũ in immodicã raritudinem ſit, facilè ſpirituũ ſubſtantia digeretur: quòd & ipſa tenuium partiũ ſit, & corpus eam non cõtineat. Ergo nec rarefaciendum immodicè ægrotantis corpus eſt, ſi ſpiritum retineri in ipſo ſtudes

† In antiq. legitẽ κατὰ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας i. in animalibus actionibus. in impſſ. verò κατὰ τὰς πρακτικάς.

ſtudes: ſed nec quæ in eo ſunt, per comeſta & bibita valenter extenuanda. Iam verò quod ipſorum quoq; ciborũ ac potionum non leuis habenda ſit cura ad robur virium tuendũ, vt videlicet tum quãtitate modici, tũ qualitate exacti exquiſitiq; ſint, id neminem latere arbitror: ſicut illud profectò cuiq; perſpicuum, quòd etiam ſubſtantiæ quã inſpiramus, habẽda ſit cura, vti ſcilicet tũ optima temperie ſit, tum ab omni inquinamento puriſſima, nec aliquid ex metallis, aut caminis, aut barathris ſibi admiſceat, aut aliquid ex putredine leguminum, vel olerum, vel animalium, vel cuiuſcunq; rei contrahat, aut halitus ex ſtagnis, vel paludibus, vel fluuio recipiat: His itaq; omnibus proſpiciat oportet, qui vires illæſas tueri volet. Ad hæc etiã ipſorum corporum ſolidorũ, in quibus vtiq; vel maximè conſiſtere virium ſubſtantia videtur, non parua habenda prouidentia eſt, vt ſcilicet ſanò temperamento ſint, atq; hoc quidem omnium partiũ cõmune cõmodum eſt. Ad robur autem virtutis conſeruandum, & ad ſyncopalẽ acceſſionẽ quò minus de repente incidat cauendã, ſingulare præſidium eſt tẽperamenti cuſtodia: ante omnia quidẽ trium principiorũ: mox verò reliquarũ partiũ quæcunq; in conſortium affectus, principia ſecũ ex facili trahunt: cuiuſmodi eſt ventriculi os, quod propter exquiſitũ ſenſum tũ alia ſymptomata non pauca, tũ verò ſincopas accerſit. Porrò memoratis iam crudorum

hu-

humorũ affectus, ſi & copia ſua hi vires premãt, & propter tum multitudinẽ tum craſsitudinẽ exiguos animalis meatus obſtruant, iam multis nominibus exitialis eſt, ac ſyncope opportunos reddit. nẽpe & quòd animal ſub eo nõ nutriatur, & ſuffocetur, & quòd mediocritas tẽperamenti eius non ſolùm alteretur, ſed etiam corrumpatur. Quippe crudi ſucci nutrire priuſquã ſint concocti, nequeunt. Idemq; cùm multi ſunt, grauant. Si verò ſpiramenta quibus perſpiratio agitur, obſtruant, calorẽ extinguunt. Quòd ſi nec obſtruãt, nec onerent, ſyncopen ij certe non inferunt, ſed animi deliquia, quas λειποψυχίας Græci vocãt. Siquidẽ reſoluuntur eiuſmodi ægrotantes, niſi frequẽtius nutriantur. Porrò exhiberi his oportebit, nõ copioſe ſemel, nec quæ craſſa frigidáve poteſtate nutrimẽta ſint, ſed ſicut dictũ prius eſt, quæ ex genere extenuantiũ calfacientiumq; ſint. Ad eundẽ modũ & medicamẽta, quæcunq; ſaltem medicamẽta ſumere febricitãs homo poteſt, extenuãtia calefacientiaq; ſunt ipſis offerenda. His & aquoſum vinũ idoneũ ab initio ſtatim eſt, ſi tamẽ vehementer non febricitẽt: quod temerè in hoc affectu fieri non aſſolet. magis etiã ſi qui laborãt, ſenes ſint, præbendum ijs † poſt quanque cibationẽ vinum eſt, magisq; etiam ſi interpoſita quietis ſpatia mediocria ſint. Sanè qui ex eiuſmodi ſuccis laborant, hos quotidie acceſsiones exercent, præcipueq; ad veſperam, & noctu, non

† ἐφ' ἑκάστῃ τροφῇ, in vna quaq; cibatione.

manè,

manè, nec vſq; ad meridiem. Atque de his quidem hactenus abundè.

CAPVT VI.

AGE *modò tranſeamus ad eos qui contrario quidem huic laborant affectu, ſed tamē ſyncope ſimiliter opprimuntur, niſi quis ſedulò ſit attētus.* Hi *ſunt qui prætenues ſuccos habēt ſic vt ocyſſimè exhalēt.* Itaq; *etiam diuerſa à iā dictis ratione ſunt curandi.* Illos *nanq; paulatim & aſſiduè vacuauimus, propterea quòd multam ſimul vacuationē ferre non poterant. At qui ſic ſe habent, hos paulatim & aſſiduè nutriemus. Quòd ſi à principio hos viribus adhuc valētibus, curandos ſuſceperimus, nec paulatim eos cibabimus.* Poſſunt *nanq; ij vel quod liberius ſemel datum eſt nutrimentum ſuperare.* Tanquam *autem eos quos ex crudi humoris multitudine ſyncope periclitantur, proſus periclitari diximus, ſi vel iecur his vel ventriculū phlegmone obſedit. itidē de quibus nunc agere inſtituimus, inſanabiles ſunt exiſtimandi, ſi viribus iam languētibus aliquod eorū viſcus phlegmone infeſtetur, quando nec aſſiduè hos nutrire fas eſt, ſed tantū in remiſſionibus, nec ſeruare eos ſi nō nutriantur licet.* In *eiuſmodi affectibus mortifera illa ſpecies in facie celeriter apparet, naſus acutus, oculi caui, & reliqua quæ deinceps ſunt adſcripta.* Nam *ſiue multùm excernāt, ſiue vigilent, ſiue triſtētur, ſiue nō citò nutriātur, protinus eiuſmodi faciē habēt.* Por

rò ſi

rò ſi alicuius horũ,aut etiã pluriũ occaſione,tales eſſe videbũtur, minus eſſe malũ putabis quàm ſi abſq; ijs eſſent emaciati. Sin abſq; his tales appareant,planè peſtiferũ iudicabis.atq; hoc amplius ſi à principio morbi eã habeant ſpeciẽ. Neq; enim dũ concoquatur,ſufficient. Atq; ob id Hippocrates dixit,ſi quid eiuſmodi conſenſerit,minus ſubeſſe periculi putandũ.In morbi nãq; principio(vt prædixi) etiã ſi cum aliquo dictorũ in eo ſint ſtatu,haudquaquã id bonum eſt. cæterùm minus id periculi minatur,quàm ſi cũ horũ nullo, imò ex ſpiritu ipſo promptè digeſto.Non ſolùm autẽ extenuatis ad eũ modum ſpiritu horum & ſanguine,digeſtio ſæpe incidere aſſueuit: ſed etiã expultrice vi per vniuerſam corporis molem immoderatius concitata. Id quod incidere maximè † ex imbecillitate retentricis ſolet. Sanè nutrire quicquid horũ inciderit,eſt neceſſe:ſicut etiam corporis ſumma denſare,nõ ſecus quàm priorum rarefacere.Cùm enim maximè ij affectus inter ſe diſſideant,etiã præſidiorum ſpeciem diuerſiſſimã requirũt.Ergo frigidum ijs aërem adſtringẽtemq; comparabimus:qui quemadmodũ fiat, prius eſt dictũ.Vngendi præterea ſunt adſtrictorijs vnguẽtis.Tum cibi ijs dandi qui nõ admodum promptè diffluant,nõ aqua mulſa,nõ ptiſſanæ cremor:ſed panis,& forbitio ex alica,& † fructus auſteri,et qui nõ facilè corrumpantur, tum ipſi per ſe,tum verò & cũ pane.etiã alica quæ in aqua ſit cocta.

† In antiq. legitẽ ἀῤῥωσίας, in impreſsis ἀμετρίαν.

† ὀπώρας.

[In antiquis non habetur. † In antiquis nõ ἔναιμον vt in impreſſ. ſed ἔνωμον, i. crudũ, legitur. † ὡσ τοῖς σιτίοις. † ἐπιδώσομεν, i. adire-tiemur.

Dabis verò [aliquãdo] ijs & oua præcipueq́; eorũ vitellos. Albũ enim eorum ægrè cõcoquitur. Præterea gallinaceorũ, qui lacte ſint alti, teſticulos: itemq́; ſuillũ cerebrũ: ſed vel diligẽter aſſum, (quãdo ſi † cruẽtũ detur, ſummopere lædit) vel in albo iure legitimè elixũ, porro & anetho iniectis. Deniq́; omnia ratione agẽdã, vt & ſuccorũ materiã craßiorẽ reddas, & cutim denſes, & exhalatiõnẽ inhibeas. Vinũ verò ijs aquoſum neceſſariũ inter initia eſt ſumptũ † poſt cibũ. Quòd ſi ex ſententia nobis omnia reſpõderint, etiã carnei ijs aliquid nutrimẽti † poſt alia dabimus: potißimum poſt quartũ diẽ: ſuccis qui febrẽ excitauerũt, iam ad concoctiõnẽ veniẽtibus. Tali affectu laborantis iuuenis, in decimo libro meminimus, quẽ (vti dixi) quotidie nutriui, idq́; ante acceßionẽ potißimũ. tũ queãdmodũ ſemel dedita opera non exhibito illi cibo, acceßio cũ ſyncope inuaſerit, memorauimus. Ergo in omnibus eiuſmodi curationibus, ſi iã deprehẽſus ſyncope cubãs eſt, omnis ſolicitudo medẽtis ad ſymptoma vertitur. Sin nondũ ea premitur, vtriuſq́; curã habebit, & vt ſymptoma nõ incidat, & vt morbus paulatim diſcutiatur. Celerius autem hunc diſcuteremus, ſi nullus ſymptomatis ſubeſſet metus. Quippe qui multitudine crudi ſucci grauatur: hunc, ſi modò iuſtã ſemel vacuationem ferre poſſet, nec metus aliquis ſyncopes impenderet ſemel arbitror vacuatumà morbo explicaremus. Eum verò cuius ſpiritus et

ſuc-

ſucci facilè exhalant, ſi ante acceßionem cibare nõ cogeremur, longiore illi morbũ certè nõ redderemus. Ac de ijs quidem hæc mihi dixiſſe ſit ſatis.

CAPVT VII.

NVNC *reliquas occaſiones quibus ſyncopæ ſuccedit, deinceps referemus. Hæ ſunt numero quatuor: dolor vehemens, vigiliæ, immodica ventris inanitio, ac † in ijs qui aliena loquũtur, aliquãdo motus. ſed & quintã, ſi non diſplicet, addas: nempe principiorũ intemperiẽ, de qua in calce libri agemus: idcirco maximè quòd dupliciter prouenit, vel in nulla qualitate particulis alteratis, vel vitioſo ſucco in has recepto. Deinceps igitur de omnibus quæ memorauimus, eſt agendũ, initio à doloribus ſumpto. Ergo ſi cauſam ipſam, vnde dolor excitatur, adimere poßis, ita vtiq; contra ſymptoma non pugnaueris, ſed ægritudinem curaueris. Sed ſi qua occaſione prohibitus, affectui ſummouendo intentum eſſe nõ licet, vehementiam doloris mitigabis. Verùm quoniam nec dolorum cauſas ſummouere, ne vehementiam eorum remittere fas eſt, niſi intellexeris cuius vitio is dolor in cubantis corpore excitetur, perpendẽdæ prius tũ cauſæ dolorũ ſunt, tum verò ſigna quibus hæ dignoſci queant. Nàm cùm ſenſui plerumque parum pateant, hominem qui in tali ſpeculatione ſit exercitatus, nimirum poſtulant. Itaq; cùm nobis in alijs operibus non pauca de dolorum generatione ſint præcepta, ipſorumq;*

† ἐπὶ τῶν παραπαιόντων.

 omnium

omnium opportunum tēpus iam venerit, neceſſum arbitror totam eorū rationem ſummatim percurrere. Quoniā igitur in animalis corpore omnibus cōſentientibus ſectis, non omnes partes ſenſiles ſunt, manifeſtū eſt quæ prorſus ſunt inſenſiles eas non dolituras. Igitur cùm ſenſilibus duntaxat dolor accidat, ſequēs eſt vt æſtimemus eiuſmodíne corpora perpetuò ſint dolitura: an vno aliquo tēpore, cùm videlicet ortus in his, cruciās affectus ſit. At ſi ipſa euidētia nos docet multum eſſe tēporis, quo nihil omnino doleamus, nō obſcurū eſt certo aliquo tēpore, quo ſcilicet excitatur in ſingulis quæ dolēt, crucians affectus, neceſſe eſſe ea dolere. Ergo ſi inuentū nobis fuerit quænam affectio ea ſit, quæ in ſenſilibus corporibus orta facit vt animal doleat: vtiq; & quod quærimus, iam fuerit inuentum. Hîc igitur ab ijs naturalibus notitijs quæ omnibus nobis ſunt cōmunes, procedere methodo ad id quod conſyderandū proponitur, conueniet. Porrò naturalis notitia nos docet vitiū id corporis ex quo ſit doliturū, aut continuitatis diuiſionē oportere eſſe, aut alterationē aliquam. Ita etiam non incōmodè dictum ijs eſt qui ex inſectilibus, vel inſenſilibus, vel incompactilibus elementis corpus cōponunt, affectum vnde dolor naſcatur, prorſus † inueniri non poſſe. Quippe quæ tantūmodo tangunt, eorum nihil videtur dolorificum. At talia corpora tantùm ſe inuicem tangunt. Quòd ſi non cōtingant modò, ſed

† ἄχρειν εἶναι.

etiam

etiam ſe inuicem in concurſu† collidant, ad dolorem creandum nihilo plus conferunt, ſi quæ colli duntur, inſenſilia ſtatuũtur: niſi etiã lapides cùm diuiduntur, dolore affici dicemus. Verùm de his latius tum alibi, tum in quinto de Aſclepiadis placitis diſſeruimus. Nunc autẽ confeſſum hoc principiũ ſumentes, neceſſe eſſe vt affectus qui dolorem excitet, vel diuiſio ſit, vel alteratio: illud etiam memoria repetamus, ne alterationẽ quidẽ ipſam ſenſim irrepentem, dolorem afferre animali poſſe: ſed quæ dolore animal afficiet, eam mutationem tũ confertim factam, tum verò violentam eſſe debere. Videtur enim corpora non ſolùm cùm in non naturalẽ habitum confertim agũtur, triſtẽ mutationem ſentire: ſed etiã in ipſo ad naturalẽ ſtatũ ſuum reditu (niſi eum paulatim accipiãt) cruciari. Scimus enim qui in vehementi frigore iter fecerunt, eos cùm ſeſe non ſenſim, ſed ſemel calfacere properarent, dolore circa vnguium radices adeò vehementi affectos, vt ferre non poſſent. Illud verò inquirere an ipſum quod vehementer excalfacit aut refrigerat, diuiſionem aliquam cõtinui efficiat, longiore fortaſſe diſputatione eget. Et vtique demonſtratum à nobis eſt in commentarijs de ſimplicium medicamentorum facultatibus. Verùm quid agendo, quæ vehementer vel excalfaciunt vel refrigerant, dolorem inferant, quærere, ad rem propoſitam minimè eſt neceſſe. Siue enim vt ſubſtantiæ ſenſibilium continuita-

† θραύοι i. frãgãt.

 tem

tem diuidentia, ſiue vt eam ſemel & confertim alterantia, id ad eorum inuentionem quæ dolorẽ leuabunt, nihil refert, modò ſciamus, quod violenter vel excalfacit vel refrigerat, id ſententia corpora dolore afficere. Ergo ſi cœpiſſe ab euidẽtibus conueniet, euidenter autem videntur eorum quæ corporibus noſtris propinquant, hæc ſola eſſe dolorifica & quæ vehementer vel excalfaciant vel refrigerent, & quæ ſubſtantiæ continuitatem diuidant (hæc autem ſunt quæ vel contundunt, vel incidunt, vel diſtendunt) vtiq; curationis eorum inuentionẽ quæremus via aliqua inſiſtentes, quæ à quærẽdorum natura ſit accepta, quæ methodos appellatur. Rurſus igitur ſuprà repetentes dicamus. Quoniam id quærimus, quemadmodum in morbis dolore affligamur, vbi nihil nobis extrinſecus triſte appropinquat, neceſſum eſt aliquã talem cauſam in corpore quæramus, quæ ſcilicet vehementer excalfaciens vel refrigerãs, vel ſubſtantiam ſenſilis alicuius corporis diuidens, nos excruciet. Ac primùm illud ſpeculabimur, cuiúſnam eſſe naturæ debeat, quod continuitatẽ diuidet. Neceſſe igitur eſt vel ruptionem, vel contuſionẽ, vel eroſionem eſſe affectum eum qui diuiſionem continui faciat. At verò ruptio ex diſtentione quadam, cõtuſio ex grauante, eroſio ex mordente prouenit qualitate. Ergo cùm nihil extrinſecus ſit quod vel diſtẽdat, vel grauet, vel erodat, ſed ex ſeipſo horũ aliquod corpus ſentiat, neminem latére poteſt di-

ſtentio-

ſtentionem ab aliqua intrinſecus ſubſtantia, quæ multitudine ſua corpus ſe continens diſtendat, aut immodica ſiccitate prouenire. contuſionem, ex eo quòd aliquod corpus ab externo ſuperceciderit, quod vel durum, vel magnum, vel graue, vel ſimul ambo fuit. eroſione verò, ex ſucco aliquo cui mordens natura inſit. Igitur vbi vehemens dolor vrget ſcrutandũ nobis eſt, an ſuccus plurimus, an ſpiritus cui nõ ſit exitus, an grauis moles, an mordens humor, an ſiccus affectus ſubſit. Ad hæc, veluti inter initia eſt definitum, an aliquid quod valente excalfaciat vel refrigeret. Quorum ipſorũ quoq; rurſum cauſæ, vel in ſpiritu, vel in humoribus, vel in ſolidis ipſis ſunt ſtatuendæ. Quicquid enim eorum vehementer ex calfactum refrigeratumve ſit: quãdo quod vicinum eſt tangit, graue illi moleſtumq; redditur. Igitur quemadmodum ſingula quæ comprehẽdimus agnoſci poſſint, tum verò quòd tum omnium habeamus manifeſtas notas, quodq; ſi aliud quicquam, etiam cauſarũ & affectuum quæ ſenſum fugiunt agnitio, ex multa exercitatione, & curioſa omnium perpenſione nobis tandem pariatur, alibi monſtratum eſt. Nunc verò id conſyderare propoſitum nobis non eſt, imò ſolam ipſam medendi methodũ perſequi. Ex qua ſcienter perſpecta, quantum auxilium compendiumq; medicis non ad præſidiorum modò curationumq; facultatẽ, ſed etiam ad affectus aliquando agnitionem comparetur, ſæpe vobis in ipſis

ægrotantibus manifeſtè oſtendi. quorũ iam duos treisve qui haud pridem ſunt ſanati, referã. Vnus enim vt ſcis, quadragenarius erat. qui cùm colo laborare putaretur, nõ modo nihil eſt à fomentis tum humidis tum ſiccis leuatus, ſed nec cataplaſmatis nec clyſteribus, quibus ſcilicet publicè vti in eiuſmodi affectibus ſolent: verumetiam à plurimis eorum exacerbatus. Nam à rutaceo oleo per ſedẽ infuſo deterius habuit. itemq; à caſtoreo. quinetiã vbi mel coctũ cum pipere aſſumpſit, extremis doloribus eſt afflictus. Iam cùm cremorem cocti fœnigræci vnà cum melle accepiſſet, vehementer eſt irritatus. Ipſe igitur vbi mordentes ſuccos in tunicis inteſtinorum immerſos conieci, qui ſcilicet ſecum vnà corrumperent, tum ea quæ per inferiara eſſent infuſa, tum ea quæ per os ſumebat, exhibui homini nutrimentũ, quod non facilè corrumperetur. Deinde cùm minus eum cruciatũ intellexi, vitioſos humores purgãdos iudicaui. Cùm verò aptiſſimũ ad eiuſmodi vitioſos humores eſſet medicamentum quod ex aloë componitur, quodq; iam vulgo picran appellant, vtiq; † ſemel hominem iuſtè purgare non ſum auſus, quod doloribus & inedia duobus menſibus confectus eſſet. Verùm ex quibuſdam interuallis moderatè id faciens, quindecim circiter diebus hominem (vt ſcis) prorſus ſanaui: idq; nullo præterea adhibito præſidio. Atque hic quidem illo primùm tempore ſic eſt vexatus, nũquam prius inteſtini dolorem expertus.

† ἀθρόως.

At

At alius iuuenis huic quidem ætate propè par,ſed qui ſæpe antè colico cruciatu fuerat affectus,accepto ſcammoniæ ſucco fuit purgatus.Cùm autem benè largiter fuiſſet vacuatus,primo quidem die veſperi in balneo lotus,mox ptiſſanæ cremorē ſumens,pòſt piſcem quoq; comedens,nocte ea quæ cæperat,euomuit.Secundo die itidem lauatus,comedit primàm lactucam,mox auium carnis aliquid in albo iure elixæ. ab hac alicā ex aqua ſumpſit, vino auſtero iniecto. Vbi verò ab ijs mediocriter ſe habere eſt viſus,etiam tertio die nutritus ſimiliter eſt. Reddidit tamen per aluum plura quàm pro ciborū portione:eaq; cum morſu.Deinde quarto die etiam magis dolere ſibi ventrem ſenſit. & cùm ſe in balneo alicubi frigus accepiſſe imprudentem putaſſet,rutaceū ſibi oleum per ſedem infundens,non ſolùm vehementiſſimè eſt vexatus, ſed etiam liquidam deiectionē copioſiſſimam excreuit. quod facilè declarauit aliquid à toto corpore ad loca vētris deferri.Poſt deinde per circuitus ſimilis redibat cruciatus. Audientes autē eius ſymptomata,intelleximus noxam ex ſcammonia in illis maximè inteſtinis procubuiſſe, quæ prius etiam fuerāt imbecilla:ſic vt quaſi fluxionis quidam exortus eſſet affectus. Ergo quemadmodum hunc quoque ſanauerim, ſcis.Abijcere enim iuſſi præſidia colica:alicaq; calente,quæ cocta in aqua eſſet,nutriri,immiſſis ei mali punici granis.Cùm autem tota nocte citra dolorem dormiuiſſet, miratus,

ratus,

ratus profectò eſt remedij nouitatem: rogauitq́; quid eſſet bibendum. Dedimus itaq; bibendum dilutum rhois cremorem: quò videlicet ſiue aliqua eſſet in ſummo inteſtino facta † exulceratio, eam adſtringeret, ſiue etiã ex conſuetudine aliquid ex ſuperioribus locis in partem afflictam conflueret, id reprimeret. prandióq; eodem vti iuſſimus: deinde ad veſperam cœnare pane puro madefacto in vino aliquo naturaliter quidẽ auſtero, ſed veteri. Conceſſimus præterea vt auſterũ quencunq; vellet fructum ſumeret, ſiue malum, ſiue pyrum, ſiue punicum. Simili ratione etiam tertio die cibatus, in quarto theriacẽ bibit, ſanuſq́; omnino eſt redditus, ac de cætero ad conſueta reuerſus, nullũ ſenſit incommodum. Simili genere & alteri cuidam in æſtate affecto, cùm ſitibundus admodum eſſet, ſupra alia quæ memoraui, etiam frigida potione vti permiſi. Ergo ne requiras in omni affectu eiuſmodi notas, quales in pleuritide vel dyſenteria apparent. Quippe ſcientifica eſt morborũ id genus agnitio, certis videlicet definitiſq; notis cõparata: cùm eorum qui proximè ſunt dicti, coniecturalis agnitio ſit: ac ſolus ijs inueniri potis, qui exactè cuiuſque morbi propriam curationem norint. Quare quoniam de hac propoſita nũc diſputatio eſt, ipſam per ſe abſoluamus. Nec affectuũ agnitiones attingamus: maximè quæ ex coniecturalibus notis incipientes, cùm eorum quæ proſunt obſuntq́;, cognitione ſunt coniunctæ. Metho-

† διάθεσις ἑλκώδης, i. vlceroſa diſpoſitio.

dum enim in ijs, atque etiam exercitationem, in morborum agnitionibus ſeorſum per ſe fecimus: quò ſcilicet arte quis inſtructus, in omni ægro tum locum qui affligitur, tum ipſius affectum, ſicuti nos, inueniat.

CAPVT VIII.

ERGO reuertamur ad affectus, qui dolores excitant. Si ſanguinis abundantia ſit, quod diſtendat veluti profectò in phlegmone fieri ſolet, protinus vbi vires ægri valētes ſunt ſanguis mittendus eſt. Sed ſi is vel ſanguinis miſſionē timeat, vel imbecillis viribus ſit, tum reuellendus in diuerſum ſanguis eſt, tum per propinqua deriuandus. Dictumq; nobis prius eſt, quemadmodum hæc fieri cōueniat. Quòd ſi his peractis dolor etiam perſtat, patet profectò in ægrotante particula impactum eſſe quod cōtriſtat. Patet verò non minus & quòd curatio ipſa per digerentia medicamenta ſit molienda. Pari ratione & qui ex flatuoſo ſpiritu dolores fiunt, curabimus, ſed ſimul in his potius tum extenuantibus cibis, tum potione, tum per ſedem iniectionibus, tum cataplaſmatis, tum humidis ſiccisq; fomentis auxiliantes. Sin moles aliqua grauando contundendòve dolorem excitet, moli ipſi eſt medendum. Sin mordens humor eſt qui affligit, aduerſiſſima huic ſunt quæ extenuant & calfaciunt. Poſtulat nanque huius generis affectus, ſi modo curandus eſt, vt ea quæ contriſtant, vacuentur. ſi id omnino fieri nequeat, vt per epi-

craſin

craſin ſanetur. ſin id quoq; fieri non poßit, vt quæ torporem inferant, medicamenta exhibeantur. Quæ quanquam ſunt reliquorum cõmunia, minus tamẽ hos affectus quàm alios lædunt. Quippe tenuis conſiſtentiæ, & calidarũ virium plurimi talium humorũ ſunt. quæ autem ex papaueris ſucco, & alterco, & eo modo frigidis compoſita medicamenta ſunt, ſimul omnino & refrigerant & ſiccant. qua ratione non ſolùm vt ſenſui torporẽ inducentia ſalutaria ſunt: ſed etiam vt humorũ tenuitatem cogentia atq; craſſantia, præterea vehementem calorem refrigerantia. Vbi verò craßi glutinoſiq; humores habentur, alieniſsima ſunt quæ torporem inducunt: cauendusq; magnopere in eiuſmodi affectibus eorũ vſus eſt. Sed nec alioqui comittatur eiuſmodi ſuccos, modò ſoli ſint, dolor vehemens. Si verò ex accidenti aliquo cõiunctus his halituoſus ſpiritus eſt, qui ex ijs quibus continetur corporibus erumpere prorſus nõ poteſt grauißimis omnino doloribus, qui ita ſe habent cruciantur. Porrò accidit id illis duplici ex cauſa, vel obſtructione, vel calore. Nam & obſtructio ſpiritum cohibet, nec exire permitti: & craſſa glutinoſaq; cùm caleſiunt, flatuoſum ſpiritũ gignere ſolent. Eiuſmodi ſanè affectus ijs qui ſe cibis natura frigidis, & conſiſtentia craſsis ac glutinoſis referſerunt, quando in ipſis inteſtinorũ tunicis flatuoſus ſpiritus continetur, potißimùm incidit. Nam cùm hæ duplices ſint, vbi medio earũ ſpatio eiuſ-

modi

modi collectus humor eſt, in flatulentum mutatur ſpiritũ. Sanè is & craſſus, & tardi motus, & frigidus eſt. Vbi igitur tum retinetur, tum tunicas diſtendit, tum ſuccus vnde oritur, inteſtini partes quas contingit, vehementer refrigerat, duplici occaſione affliguntur qui ſic laborant. Ac ad tẽpus quidem, vbi torporem faciẽs medicamen biberũt, prorſus indolẽtes redduntur: cæterùm affectus his † omnino fit maior. Nam & inteſtinorũ tunicæ medicamentorum frigiditate denſiores, minusq́; flatui tranſmittendo habiles reddũtur: & humor ipſe tum craßior, tum ad motum ineptior euadit. Itaq; & ſpatio longiore ad ægri curationẽ & medico qui egregiè in arte ſit exercitatus, eſt opus. Niſi enim certa ratione poſtmodum, curationem aggredietur, verendum erit nec ſucci ſecundò in flatuoſum ſpiritum verſi, eundem dolorem renouent: vnde rurſus ſtupefacientium aliquid medicamentorũ exhiberi ſit opus: eadem ſcilicet neceßitate vrgente. Ac pari modo tertiò & quartò & ſæpe deinceps: quoad homo inſanabilis effectus, in malũ totius corporis habitum perueniat, & poſt longa tandem tædia pereat. Quo pacto igitur dolores eos, quos frigidus humor in medio inteſtinorũ interclusus excitauit, ſanare cõueniet? Sanè non perfuſionibus & cataplaſmatis quæ valenter excalfaciant. Quippe lenti omnes craßiq́; & frigidi humores, ab ijs quæ calfaciunt, niſi etiã valenter digerant, liquãtur, ac inflatũ mutantur.

† παντοίως, i. varijs modis.

Oportebit

Oportebit igitur eos incidere ſimul & concoquere. quas res tenuantia medicamenta præſtabunt: potiſsimùm tamen ſi calida vehementer non ſint. Quod autem horum quoque ipſorum ea maximè deligenda ſint, quæ magis flatum diſcutiant, magisq; ſiccent, nemini poteſt dubium eſſe. Sæpeq; ex plebe non paucos audias minus ſibi dolere colon affirmātes, cùm nec ipſis cataplaſma imponitur, nec oleo aliquo perfunduntur, nec per clyſterem aliquid infunditur. Et *ſanè qui generoſi animi forteſq; ſunt, ſi mediocri vtuntur victu, † tutiùs lōgiore in tempore percurantur, quàm qui violenter (vt dictū eſt) calfacientibus vtuntur.* A *nullo enim in eiuſmodi ſuccis tam eſt metuendū, quàm a calore, qui eos liquet, atq; in flatum vertit, ſed digerere non valeat.* Vidimus *namq; ex agreſtibus operis quempiam, qui vbi coli dolorem ſenſit, protinus ſe cinxit: cùm cingi antè non ſoleret. comedit autem cum pane allium, nullum dimittens conſuetum opus. nec toto die quicquam bibit, ſed veſperi meracius. ab his & tota nocte dormiuit, & manè ab omni dolore planè liber ſurrexit. Eſt enim profectò allium ex eorum ciborū genere qui & flatum diſcutiant, & minimè ſitim inferant.* Sunt *qui parum id experti exiſtiment maiorem quàm cepa ſitim excitare: ſed planè errore: cùm non modo nō maiorem quàm cepe, ſed nec omnino ſitim faciat.* Idem *omnium planè eduliorum maximè flatum diſcutit.* Itaque *ipſe certè agreſtium*

theriacen

† συντομώτερον: i. citius, eſt in impreſ. ſed ī antiq eſt βαιότερον.

theriacē id appello. Ac ſi quis vel Thracas, vel Gallos, vel denique qui frigidam regionem incolunt, veſcit allijs vetuerit: non leuiter ijs hominibus nocuerit. Ac quos ex ſupradicta cauſa vehemēs inteſtinorū dolor citra febrem exercet, ijs & alliū eſſe licet, & theriacen bibere: quippe quæ eiuſmodi affectibus magnopere ſubuenit. Ac ſi cum febri vnà talis dolor aliquando incidat: principio quidem, ſi id ferūt, fomentū ſiccum ex milio eſt adhibendū. Si ab hoc non quieſcant, ſemen aliquod quod flatū diſſipet, in oleo quod tenuium ſit partium, coquere, mox per linteū, quo purum ſit, oleū colare, deinde anſeris ſeuum in oleo liquare, & per ſedem infundere oportebit. Si anſeris ſeuum nō ſit, gallinaceo eſt vtendum in primisq; curandum, vt ſit expers ſalis. Eſto autem nec admodum vetus. Licet verò & recenti vti: præſertim anſerino. At ſi neque ex hoc remittuntur dolores, ſecundò rurſus iniciendū idem eſt: adiecta etiamnum caſtorei & papaueris ſucci, vtriuſq; † fabæ non amplius magnitudine. Olei verò hemina modus eſto. excipitur et lanula ex hoc medicamento aliquid. Debebitque appenſa forti † filo, quampenitiſſimè in rectum inteſtinum dimitti: quò vtique & cùm libet id facilè recipiatur, & euidentem conferat vtilitatem. Ad eundem modum et oculorum & aurium dolore qui ex huiuſmodi humore, aut ſpiritu flatulento in febri excitantur, ſedare conueniet: tum fomēto ex milio, quoniam id omniū & leuiſſimū

†Male legitur in impreſſ. κυάθου pro κυάμου.

†Male legitur in impreſſ. νοσήματος, pro νήματος.

eſt,& maximè ſiccans:quodq; ab eo defluit,innoxium expersq; morſus eſt. tum auribus medicamentum id quod ex caſtoreo & papaueris ſucco conficitur,infundentibus:quo ſcilicet ad talia vti ſolemus. Liquor *quo hæc liquātur,ſapa eſto:quod apud nos vocant* ἕψημα. *plerique medicorum* σίραιον *Græcè appellant.* Quòd *ſi imponi cataplaſma res aliquando ſuadebit,papauerum capitibus in aqua coctis,ac fœnigræci vel hordei vel lini ſeminis farina aquæ immiſſa, cataplaſma cōficies.* Scire *autem licet medicamentum quod caſtoreū recipit non ſolùm aurium ſedare dolorem:ſed etiā oculorum & dentium,ſi auribus inſtilletur.* Iam *verò collyria quæ ex opio fiunt, vehementiſſimos oculorum dolores remittere,omnes norunt. vtendumq;(vt prædiximus)his eſt,cùm maxima neceſſitas vrget:illud minimè ignorātibus particulas ipſas nōnihil lædendas: imbecillioresq; in reliquā vitam ex refrigeratione futuras, cæterùm ſaluti hominis in præſens ipſam futuram poſtea noxam poſt habentibus.* Siquidem *non paucos eorum qui his ſunt vſi,eò infirmitatis veniſſe,vt alij ferè nihil omnino viderent,alij propemodū ſurdi forēt, id omnibus iam notum eſt.* Itaq; *nos ſi quando cogimur his vti poſtmodū in ſanitatis tempore particulas ipſas excalfacimus. nempe auribus oleū id quod ſolum caſtoreum habet,infundentes:oculis verò collyria quæ tantùm excalfaciant.* Ad *quod ſcilicet munus maximè id probamus,quod*

ex

ex cinamomo cõficitur. Ac de doloribus quidẽ qui ex craſsis glutinoſisve aut frigidis ſuccis, vel etiã flatuoſo ſpiritu excitãtur, hactenus abundè. Similis namq; eſt eorum omnium curatio, & quæ per comprehenſas iam materias perficiatur: niſi quod is qui ſpiritum flatuoſum comitatur, propriam quandam curationem eſt ſortitus, ex cucurbita cum flamma copioſa ſubinde admota. Videbiturq; tibi præſidium hoc in huiuſmodi affectibus, incãtamẽti cuiuſquam ſimile quid efficere: ſive hi in inteſtinis, ſive in quauis corporis particula ſunt excitati. Illico enim cucurbita admota qui ſpiritu flatuoſo cruciantur, tũ à dolore liberi, tum omnino ſani redduntur. Quos verò non ſpiritus modò flatuoſus, ſed etiã humor quiſpiam vnde is oritur malè habet, iis illico ad tempus dolor ſedatur. redit tamen vel in ſequente nocte, vel poſtridie, vel etiam tertio die ſimilis dolor: ac potiſsimũ vbi in victu aliquid deliquerint, aut importunius particulas excalfecerint. Tibi verò hoc quoq; maximũ indiciũ affectus erit, ac curationẽ pro ratione proſequêris, nec impẽſè particulam excalfaciens, & tenuatoria curationis ratione vtens. Quòd ſi in ventre quoque talium quippiam incidat, mirificè hi ex acrium iniectione leuantur. Sed percuranda in his primùm doloris acceſsio eſt, admota ſcilicet cucurbita, quò ventoſus digeratur ſpiritus. Poſt id vacuandus humor eſt, infuſo per ſedẽ eiuſmodi medicamentorũ aliquo. Ergo verò

oleo quopiã tenuis ſubſtãtiæ vti aſſueui, rutã incoquens. Porrò aliqui in tali curãdi ratione, vbi oleum acceperũt, maximo dolore cruciãtur. poſtea exiguo interpoſito ſpatio excernunt humorem vitreum: atq; ex hoc protinus ſimul & à dolore & ab affectu liberantur. Quippe ſublata cauſa quæ ſpiritũ flatuoſum gignit, omnia cõquieſcũt. His humoribus contrariã maximè naturã habẽt, qui tenues ſunt atque acres: ſed ſimilem dolorem inferunt: nonnunquam autem & conuulſiones † crebras accerſunt: vtiq; cùm in ore ventriculi ſunt collecti: veluti dudũ illi contigit, qui paulopoſt æruginoſum humorẽ euomuit. Satius verò ſit nõ æruginoſum ipſum dicere, ſed exactam planè æruginem. Talis nanque erat qualis pulcherrima eſt ærugo. Verùm huic adoleſcenti cùm conuulſione & ſyncope, etiam † guttæ quædam frigidæ, & pulſus in ſummo gradu parui erant. Ex quibus cùm conijcerem in ore ventriculi, quem publicè ſtomachũ vocant, mordentẽ aliquem contineri humorem, dedit illi aquam tepidam bibere. poſt quam protinus tale quid euomuit, quale ſi ipſe facere velles, floridiſſimam æruginem aquæ miſceres. Cùm igitur talis humor in ventriculo conſtitit, vomitu eſt expellẽdus: cùm in inteſtinis inijcere per ſedẽ conueniet, quod eluere eiuſmodi humorem ſit aptum. Ad id deterſiuũ ſit omnino oportebit. Cùm autem talium pleraq; mordeãt, cõmodiſſimè ex his aliquod deligitur cui morſus abſit.

συντόνους, ideſt vehemẽtes

† νοτίδες, id eſt madores.

Eius

Eius generis maximè eſt ptiſſanæ cremor. Cibi verò exhibēdi his ſunt, qui & boni ſint ſucci, nec facilè corrumpãtur: quorũ exempla in priore libro iam tradita habes. Quoniã verò etiam eorum qui ex ſiccitate vehementi tenduntur cruciantur q́;, mentionem feci, non alienum fuerit de his etiam aliquid apponere. Scire nanq; licet eiuſmodi affectum, ſi modò curabitur, humectationē poſcere: cæterùm, curatu perdifficilem eſſe, vel potius qui curari omnino non poſsit ſi febris occaſione eſt contractus. Succedit maximè exitiali phrenitidi. Nec ſanatum quempiam ita conuulſorum aut ipſe vidi, aut alium narrantem audiui. Nam temerè cõuulſio, vel ex repletione neruoſarũ partiũ incidit: (qua ratiõe eos quos magna phlegmone premit, adoritur) vel ex mordente & tenui humore qui neruoſa corpora rodat, vel ex ingēti frigore quod tale quippiã quale gelu efficit. Atque hæ tres cõuulſiones ſubinde percurãtur. Sed quæ ex neruoſarũ partiũ ſiccitate prouenit, inſanabilis eſt. Quippe etiã in libro de maraſmo docuimus ſolidorum corporũ ſiccitatē omnino eſſe inſanabilē. Quo minus adÿciendum quicquam de eiuſmodi ſymptomatis præterea puto: ſed nec de ÿs quæ vitio immodicæ vacuationis, vel per aluũ, vel per vomitum vel ſanguinis profuſionem, incidit: quòd & antea de his mediocriter ſit dictũ, & poſthac dicere ſit neceſſum: potiſsimùm cùm mihi de tumoribus, qui præter naturam incidũt, erit agendum.

Itaque librum hunc iam claudam: quando de ſymptomatis iis quæ vtique tractatu maximè erant neceſſaria, & præcipuè quæ cum febrium affectibus ipſis ſunt connexa, abundè diſſerui.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORbis curãdis, Thoma Linacro Anglo interprete,

LIBER XIII.

Quæ in XIII. *Methodi medendi libro habentur.*

De tumoribus præter naturam.
Quæ ſit phlegmonarum curatio.
Phlegmonis glandularum, atque iocinoris curationem proſequitur, quo exemlpo methodũ vniuerſum phlegmonarum curationis indicat.
De principe animæ parte, ac de phrenitide, & lethargo.
De indicatione quæ à particula affecta ſumitur, quo in loco & de liene necnon de membris reſpirationis nonnulla adducit.
Methodus curandæ oculorum phlegmone, & de arteriarum inciſione.

CAPVT I.

DVO *iam genera morborũ quemadmodum quis methodo ſanet, docuimus. alterũ in intẽperie poſitum, cui antiqua eſt appellatio. alterũ, cui nos nomẽ indidimus continuitatis ſolutionẽ. De qua prima in tertio.*

tertio,quarto,quinto,ac ſexto horũ cõmentariorum præcepimus. Poſt eã de iis quæ in intemperie cõſiſtunt, vſque ad duodecimũ egimus. In hoc verò totius operis tertiodecimo de tumoribus qui præter naturã incidunt, diſſerere incipiemus. in quibus ſcilicet partes à naturali habitu in quantitate receſſerunt. Sanè ſanitatem, an naturalẽ habitum dixeris, ad ea quæ nunc paramus, nihil interſit. At cũ plures ſpeciẽ affectiones in his ſint, † primùm agemus de phlegmone. Expedit enim ab hac cœpiſſe, & quòd frequẽtiſſimè incidit, & quod febres, aliaq́; ſymptomata periculoſiſſima excitet. Cùm autẽ veteres φλόγωσιν *(quã inflammationẽ interpretere) ſubinde phlegmonẽ appellẽt, ſciri volumus non hoc loco nos de hac phlegmone diſſerere, ſed ea quæ ſupra inflammationem, tenſionem quoq; in particula facit. quã non modò ipſi tactu deprehendamus, ſed etiam ipſe æger proprio ſenſu aduertat. Quinetiã pro tẽſionis modo, tangenti quoq; renititur pars phlegmone obſeſſa, auctiorq́; eſt quàm pro naturali habitu, nec dolor illi deeſt, maior minórve. Cũ quo nonnunquã & pulſationis eſt ſenſus, cùm ſcilicet malũ amplius increuit: ac potiſſimùm cùm ſuppurat. Rubor quoq; in parte quæ phlegmone laborat, maior minórve ſemper viſitur. Semper autẽ omnia partibus inflãmatis inſunt, adeò vt ſiue in ipſo pedis veſtigio, ſiue in parte interna manus, magna phlegmone incubuit, hæc quoq; magis rubra videntur quã antè.*

† In Græ. eſt περὶ πρώτης id eſt de prima.

CAPVT II.

ETENIM *demõſtratũ eſt phlegmonẽ omnẽ è ſanguinis cõfluxu cõſiſtere. Qui alijs ſtatim calidior eſt quàm pro natura fuit. omnibus certè in ipſa parte quæ phlegmone vexatur, calidior efficitur. Atq; hoc omniũ ſectarum cõmune eſt, ſiue impactum tãtũ ſanguinem in finibus vaſorũ, phlegmones cauſam velint, ſiue intercidentiã eius (παρέμπτωσιν vocant) in ſolis arterijs, ſiue obſtructionẽ aliquã, ſiue in raritatibus ratione contemplabilibus reſiſtentiã. Quo fit, vt etiã curationis* † *indicatio omnibus ſit communis, nempe vacuatio redundantis in particula phlegmone obſeſſa, ſanguinis. Phlegmones verò quæ in generatione adhuc eſt, duplex indicatio eſt, veluti in reliquis morbis omnibus quicunq; in gignendo adhuc ſunt, nec dum abſolutionẽ ſunt nacti oſtendimus. Nã quod eorum generatum iam eſt, id medicinæ artis parti quæ morbos curat, ſubijcitur. Quod in generatione adhuc eſt, parti quæ futurum morbum præcauet. Atq; idcirco diximus non ſimplicem, ſed compoſitam eſſe totã de ijs ægritudinibus quæ in generatione adhuc ſunt, medentis ſolicitudinem. ex ea ſcilicet quæ prouidet, & ea quæ curat. ſicuti etiã ſi omnino phlegmone laborare adhuc non cœperit, ſed tamen appareat iam ſubeſſe in corpore genus aliquod eorum quæ phlegmonẽ excitare poßint, in talibus quoque omnibus ſola prouiſio indicatur. At ſi nulla adhuc in corpore*

† σκοπὸς

cauſa

cauſa ſubalitur: ijs qui ita ſe habent, ea quæ ſanitatis eſt nutrix, prouidet. Ergo quæ cauſæ phlegmonem accerſere videntur, has cùm iam in corpore ſint conceptæ, ſed tamen exiguæ adhuc & incipientes, vtique ne maiores fiant, inhibere conueniet. Atq; hoc præcauentis phlegmonē eſt officiū. Cùm verò ea magnitudine ſint, vt iā phlegmonē creent, eas ſummouere oportet: ac quantum iam phlegmones genitum eſt ſanare.

CAPAT III.

AC COMMVNIS *omnium phlegmonarū generatio, ex ſanguinis influxu eſt, copioſioris ſcilicet quàm pars poſtulet, veluti tū in libro de tumoribus præter naturā oſtendimus, tum in eo qui de inæquali intemperie eſt inſcriptus. Sanè copioſior ſanguis influit, alia quapiam, alijsve particulis aliquando eum mittentibus, ac ea quæ phlegmone laborare incipit, recipiente, aliquando particula quæ affligitur, hunc ad ſe trahente. Partes quæ mittunt, aliàs vt copia ſuperuacuū, vel vt qualitate moleſtum, aliàs vtroque nomine, ſuccum † perſequūtur. Quæ attrahunt, ea morboſo calore trahūt. Porrò in doloribus incipit quidem cauſa ab eo quod affligitur: ſed quicquid eſt phlegmones, id ſuperpoſitæ partes efficiunt. Ergo quòd ad partem excalfactam vel trahuntur vicini ſucci (vt nos cenſemus) vel cōfluunt (vt Aſclepiades putabat) euidenter cernitur. Et conſtet hoc loco ex ipſo quod cernitur, ſermoni fides.*

† διωθοῦσι idest propellunt.

At verò quæ dolent, cernuntur ea quoque phlegmonem ex dolore pati. ſed cauſam eius quidam omnino non aſsignant, quidam nullo modo probabilem. Noſtra verò ſentẽtia talis eſt. Docuimus in eo opere quod de naturalibus facultatibus edidimus, vnam eſſe naturæ facultatem, quã excretoriam dicimus. Ea ſuo munere tum fungitur, cũ triſte aliquid ſentit. Vnum verò quiddã eſt ex ijs quæ eam contriſtant, ipſa quæ dolorem excitat cauſa, quæcunq; ea ſit. Hãc igitur eijcere dũ properat, phlegmonẽ interdum in particula concitat. Cùm enim primis ſuis conatibus nihil profecit, vehementius aggreſſa quod infeſtat expellere, ſanguinis aliquid & ſpiritus ex ſuperpoſitis partibus in afflictam ſimul exprimit. Atque hinc ſit, quòd ex dolore particula pro portione confluẽtis in eam humoris, in tumorem attolitur.

CAPVT IIII.

QVINETIAM *omnium tumorum qui præter naturam ſunt, varietas ex eius quod influit, natura naſcitur. Vbi enim flatulenta materia copioſior acceſſit, flatuoſi magis tumores fiunt. Phlegmone verò magis ſimiles, vbi ſanguis, ſicut eriſypelati, vbi flaua bilis, & œdemati, vbi pituita. Similiter ſcirrhoſi, vbi vel craſſus, vel vehemẽter lentus humor eſt, qui parti eſt infixus. Sanè craſſus humor, quodãmodo iam melancholicus magis minúſve eſt. Lentus autẽ ex glutinoſis prouenit cibis: ſed & ex ipſis aliquãdo*

neruoſis

neruoſis partibus; vtique cùm multum excremẽti genuerint. Verùm de cæteris tumoribus pòſt dicetur. Nunc de phlegmone agemus, ac prius, quæ omnium ſunt communia, ad diſputationem propoſitis: ſic deinde quæ ſolius eius vitij ſunt propria adijciemus. Cùm igitur particula aliqua phlegmone vrgeri cœperit, videndum eſt an propter calorem aliquem qui in illa præter naturam ſit ortus, an propter dolorẽ, vel ipſius, vel propinquæ alicuius partis, hanc contraxerit: quò ſcilicet adẽpta cauſa, phlegmone non amplius increſcat. Poſt hanc conſyderationem, proximè illa contemplabere: nunquid vicina aliqua particula ſanguinem largius ad partem phlegmoce obſeſſam trãſmittat: deinde num totum corpus † ſanguine nimium abundet, πληθῶραν vocant.

† πληθωρικῶς διάκειται. i. ſuccorũ æqualiter auctorũ redundantia laboret.

CAPVT V.

NAM tibi (arbitror) non excidit, vtpote ſæpe à nobis monſtratum, ſuperuacanea, quæ à valentioribus partibus ob redundantiam, vel qualitatem expelluntur, ea in imbecilliores procumbere, atque hinc accidere vt glandulæ, quas adenas vocant, facilè fluxiones recipiant, & maximæ quæ rariores naturæ ſunt. Quippe valentius eſt arteriarum, & venarum, & neruorum, & muſculorum robur, imbecillius autem ac fortè prorſus nullum, corporum quæ glandularum ſunt naturæ. Sic igitur fit, vt & propter vlcus quod in manus aut pedis digito ſit, eiuſmodi glandulæ

dulæ in inguinibus & alijs tum intumeſcant, tũ phlegmone occupentur, cùm defluentem ad vltimos artus ſanguinem priores exceperint. Quinetiã in collo, & ſecus aures, ſæpenumero glãdulæ, ijs quibus in collo, capite, vel aliqua vicina parte vlcus eſt natum, intumeſcunt. Nominant autem ipſos adenas, cùm ſic intumuerunt, bubones. Quòd ſi ſcirrhoſior earum partium phlegmone aliquando fuerit: hæc & ægrè ſanabilis eſt, & † ſtruma dicitur. Quænam verò ſit ſtrumarum curãtio, in proximo dicetur libro. Nunc de phlegmonis, quoniam de ijs diſſerere propoſuimus, denuò repetentes, dicamus quod inhibitio earum incipiẽtium, ex generante illas cauſa tollenda præſtatur. primumq́; de ijs quæ vlcera ſequũtur, agamus. Poſtea enim, quàm prope magnã arteriam, aut venã vlcus ortus eſt, celerrimè bubones excitãtur. Cernitur autem aliquando ipſa quoq; vena, per totũ membrum rubra, & calens, & diſtenta, ac ſi quis eam tangat, dolens. Ergo ſi vel totum corpus ſit plethoricum, vel malo ſucco redũdet, difficilis curatio redditur. Sin ſanũ planè ſit, facilis. Quippe excalfacere & humectare modicè totum mẽbrũ, quò dolor mitigetur, oportet (noſti autem eiuſmodi præſidiorum materiam) ipſi vtiq; vlceri tetrapharmaco in linteolo impoſito (liquatur id oleo potiſsimùm roſaceo: vel ſi id non adſit, relaxanti aliquo.) Toto verò mẽbro, hapſo lanæ excalente oleo imbuto circũdato. Quinetiam ipſi vlceri calidum

† χοιρά-δες.

lidū imponi medicamētū oportet: ac ſuper ipſum, calidum extrinſecus cataplaſma dare, quod ex farina vel hordeacea, vel triticea, vel ambabus miſtis, conſtet. Humorē autem habeat aquā cum pauco oleo. Non ſecus verò etiam ipſi adeni quæ phlegmone vrgeri cœpit, vt mitigetur, imponi debebit primo die lana ex oleo calente madens: nō autē ſicut nōnulli faciunt, ſtatim addito ſale. Pòſt enim ſale vtemur, cùm & tumor per totum membrū fuerit remiſſus, & dolor vlceris ſedatus. Quinetiā macedonicum quod vocant pharmacū, ſimiliter ſicut tetrapharmacū, ipſi vlceri imponere licebit. Etenim ſimilia inter ſe ſunt, ſolo thure tetrapharmacū macedonico ſuperante. At ſi vel plethoricū corpus ſit, vel malo ſucco redundet, curatio per ea quæ ſic calent, fluxionē ad membrū citat. Atqui nec alia vlla vti datur. Cogimur ergo alias ſanguinem mittere, idq; aut vena inciſa, aut membris ijs quæ læſa nō ſunt, ſcarificatis. Manu enim laborante, ſcarificabis crura. Altero crurum malè habente, reliquum. Has nanque vacuationes indicat ipſa copia: ſicut etiam ſuccorum vitium, redundantis ſucci purgationem. Ac plerunque poſt hæc præſidia, glandularum phlegmone deſinit. Sæpe tamen vel ipſo qui curat, ad corporis totius vacuationem ſegniore: vel ipſo qui laborat, præ mollitie eam nō admittente, earū phlegmone maior efficit: ſic vt ad ſuppurationē perueniat. Sed & quæ φύματα quoq;

Gra-

† In impreſs τοὺς ἀδένας, ideſt glãdulis. ſed in antiq. hęc particula nõ habetur.

† eſt plethoricũ.

Græcè appellant, memoratis† carnibus ſicubi fluxio in eas procubuit, citra vlceris occaſionem accidunt. Vbi ergo diſtentæ vehementer glandulæ ſunt, aut alia deniq; particula quæuis quã phlegmone premit, cogimur toto corpore prius vacuato ipſam ſcarificare. Sanè *vacuamus totũ corpus (ſicut in libro de plenitudine monſtrauimus) non modò cùm† in redundantiæ ſuccorum eſt habitu: ſed etiam, cùm mediocritatẽ ſuccorum continet, ſi morbi magnitudo ſuadeat.* Siquidẽ *dolor, & mẽbri in quo phlegmone ſedet, calor, etiam ſi purum ab excrementis totum corpus, ſit fluxionis cauſæ fiũt.* Expedit *igitur parcius id, hoc caſu facere: ac vacuare prout maximè tũ ætati laborantis, tum naturæ congruere videbitur. æſtimatis præterea tum anni tempore, tum regione, tum ægrotantis ipſius conſuetudine. de quibus ſæpe iàm in multis diximus: ſic vt etiam ſi adhibita in ſermone non ſint, ſubaudire ea conueniat.* Vbi *verò phlegmones ipſe veluti feruor iam ſubſedit, mitigatorijs cataplaſmatis dimiſſis, ad ea quæ digerunt, paulatim eſt tranſeundum: ac primùm cum mitigatorijs paulùm mellis miſcendum.* Mox *triticea farina in totum prorſus auferenda, contentis hordeacea cũ melle vberiore.* Deinde *ab aliquod eiuſmodi degerentium medicamentorum eſt veniendum, quæ vel humida cõſiſtentia ſint, ſimiliter ijs quæ in linamẽtis, vel linteolis excipiũtur, (ἔμμοτα* Græcè *vocant) vel cerati ſpecie.* A *duris autem*

abſti-

abſtinendũ eſt: qualia pleraq; amplaſtra ſunt. nam & phlegmonarũ reliquias contrahunt, & rurſus phlegmonem in ægra parte excitãt. Quin ſi pus aliquod notabile in ſuppurante particula ſit contentũ, nõ expedit (quod nõnulli faciũt) protinus † incidere: imò † exhalatione moliri medicamẽtis ad id valẽtibus, quorũ vſus ex affectu ſit cõiectatus. Quippe cùm phlegmones naturæ quicquã in membro adhuc reſtat, acria medicamẽta magis irritant quàm digerant. Cùm verò quod ex phlegmone relinquitur, ſcirrhoſum effectũ videtur, ſidẽter iã valentibus medicamẽtis vteris: ſed obſeruato bis in die quẽ præſtent effectũ, primùm manè, ſecũdò veſperi. Quòd ſi balneo quoq; vtatur, etiã in eo tẽpore. Si quando ergo ægram partẽ medicamẽti acrimonia irritatã videris, ita vt tumotior, aut rubicũdior ſit, aut magis indẽleat: mitigabis eam interea fomẽto, quod per ſpõgiam adminiſtrabis. Id autem aliquãdo ex aqua dulci eſto, aliquãdo etiã ſal habente, vbi ſcilicet ſcirrhoſiores phlegmonæ ſunt. Sin aliquando puris copia medicamenta † ſuperet, nec ea videatur tibi totum digerere poſſe, † ſecare exitum ei quod digeſtioni nõ ceſſit, eo potiſſimũ loco oportet, quo eſt editiſſimũ. Quippe tenuiſſimam etiã illic inuenies cutim. Memineris prætereà in ſectione & alterius indicationis quæ ad effluxum pertinet: atq; ad ambo reſpiciens, ita quod ſuppurauit incide: ac deinceps medicamentum aliquod eorum

qux

† In antiquis legitur non τέμνειν sed στομοῦν.

† digeſtionem.

† Male legitur in impreſſ. κινηθείη, pro νικηθείη.

† τέμνειν χρὴ τὸ οὕτως ἀφιστάμενον, id eſt quod ſic abſceſsit ſecare.

quæ ſine morſu ſiccẽt, impone. Quòd ſi cõputruiſſe portio aliqua ſuppurãtis partis videbitur, excidi eam eſt neceſſe. Sanè quidã in ijs quæ in axillis & inguinibus ſuppurant, in myrtei folij ſpeciem ſemper excidi cutim iubent: quoniã in ijs laxa ea naturaliter ſit, ideoq́; † omne quod ipſi aduenit promptè recipiens. [prætérea] ipſa ex leui occaſione phlegmonẽ facilè cõtrahãt. At maximas aliqui ſectiones facere ſolent: quarũ occaſione particula vbi ad cicatricẽ eſt perducta, non ſolùm turpiſsima redditur, ſed etiã fit imbecillior, & quæ ſæpe homini ad motus ſit in mora. Hæc igitur ipſi vitantes, ſæpiſsimè certè ſola inciſione, & medicamẽtis valenter ſiccãtibus, huiuſmodi affectu ſanauimus. Quòd ſi aliquando excidere aliquid propter multitudinẽ, nõ puris modò, ſed etiã corruptarum partiũ fuit opus, contenti eramus ſectione quæ myrti foliũ imitatur, planè non magna. Cum autẽ in ea exciſione longitudo maior quàm latitudo ſit, eſto in inguine longitudo per tranſuerſum ducta, nõ autẽ per membri rectitudinẽ. Quippe ita cùm membrũ inflectimus, naturaliter cutis ſibi applicatur. poſt exciſam cutim, medicamẽto quod Græci μάνναν vocant, affectã partẽ implebimus. Eſt autẽ ea † purgamẽtũ thuris, leui adſtrictione prædita, atque hoc nomine etiã thure ipſo ad nonnulla vtilior. Thus enim puris tantùm mouẽdi facultatem obtinet: vtpote nullã adſtringendi vim habẽs. Magisq́; id facit

Hæc vox in antiq. nõ legit ita enim habent: πᾶν τὸ παραγιγνόμενον ἐπ᾽ αὐτῷ φλεγμαίνειν ῥᾳδίως.

† ὑπόθυσμα.

quod

quod pinguius ex eo eſt, & magis albicans: ſicuti etiam quod flauũ ex eo magis eſt, validius ſiccat. Mannæ verò, etiã corticis thuris paululũ eſt admiſtum: vnde ſcilicet adſtringendi vim habet. Ipſe verò cortex thuris tum adſtringit, tũ ſiccat inſigniter. Itaque etiã ad moderatiores ſanguinis perfuſiones eo vtimur ſolo: ſicut etiam ad valẽtiores, ſolo vſto, ſed tunc & cribrato, & in molliſsimum puluerem redacto. Quinetiã mitigare prius inciſam partẽ (ſicut dictũ eſt) quantũ poſſere videbitur, oportet. fomentis primùm, dein cataplaſmate, mox humectante aliquo medicamento, aut nõ ſiccante: ſingulis ſcilicet extrinſecus impoſitis. Nã in ipſo vlcere tum mannã (vt dictum eſt) tum ex præſidijs quæ linteolis excipiũtur, primũ ea quæ pus citant, dein ea quæ expurgant, ſunt imponẽda. poſt quæ, ſi cauitas etiamnum ſit, quæ impleant adhibenda ſunt. Sin minus, ea quæ cicatricem inducunt: (Græcè συνουλωτικὰ & ἐπουλωτικὰ vocant) veluti quod ex cadmia conficitur. At quoniam in horum quoque vſu plurimis medicorum non paruum quiddam peccatur, non ab re fuerit etiam de ijs diſſerere. Tum nanque ducere vlcus ad cicatricem incipiunt, ac idonea illi rei medicamenta applicant, cùm iam penitus ſit impletum, nec quicquam illi reſtat cauum. Hinc illis accidit, vt cicatrices efficiãt circũpoſita cute magis eminentes. Quò igitur illi cuti ſint æquales, conueniet id genus medicamentis vti, priuſ-

priuſquam vlcus ad æqualitatẽ prorſus ſit impletũ, impoſito ſuper ipſas vlceris oras ex ſpecilli mucrone medicamento aliquo ſicco ex ijs quæ in vlcerũ curatione retulimus. ſuper reliquũ linamẽto dato, quod aliquo medicamento ex ijs quæ cicatricẽ inducant, & humida ſint conſiſtẽtia, fuerit † imbutũ. Cedẽte autẽ proſperè curationẽ, etiã id amouebis, ac poſtea ſicco tantùm medicamine vlcêris, lato ſpecilli mucrone [ex eo] ſuper toto vlcere volutato. Foris autem ſuffecerit linamentũ vel ſiccum, vel ex vino madẽs: ac potiſſimũ quod ex mollibus ſit elychnijs: cuiuſmodi tharſenſia ſunt. quoniam quoq; ad vlcera quæ ſupercreſcãt ſubmittenda, vim aliquam obtineant. atq; hæc ducente nos rerum ſocietate, diximus.

† κεχρισμένον, id eſt iniunctum.

CAPVT VI.

NVNC *ad ſermonẽ de phlegmone reuerſi dicamus communẽ omniũ phlegmonarũ curationis indicationẽ eſſe vacuationem. Quæ verò adhuc in generatione ſunt, in ijs prior vacuatione eſt confluentis ad affectum locum ſanguinis inhibitio. Inhibebitur is commodè, ſi ipſam fluxionis cauſam inuenerimus. Sanè ea duplex eſt, aliquãdo enim ex ipſa parte quã phlegmone vexat, oritur. aliquãdo ex alia quapiã aliíſve. Ex ipſa, quoties aut calidior eſt facta, aut dolore (ſicuti antè diximus) vrgetur. Nõ ex ipſa, quãdo vel ab alia quapiã, vel ab alijs ſuperfluũ illi trãſmittitũ, vel etiã ex totius corporis affectu. Fit igitur calidius*

lidius vel propter immodicũ motum, vel aliquẽ ex Sole, aut igni teporẽ, vel acre medicamentum. Dolore vero angitur & propter intemperiẽ, & vulnus, & contuſionem, & diſtorſionẽ, & teſionem, præterea obſtructionẽ quandã, & ſpiritum flatuoſum. Inteperies modò extrinſecus illi prouenit, modò ex ſuccis qui in ipſo habẽtur corpore. Et extrinſecùs, vel ab aliquo venenatorum animaliũ, vel pharmaco quod vehementer excalfaciat, aut refrigeret: etiam ex ambiente nõnunquã. Ex ipſo verò laborantis corpore, cùm id vitioſos ſuccos, qui facultate ſint diſſimili, cõgeſſit. His igitur omnibus æſtimatis, quæ phlegmonæ adhuc in generatione ſunt, earũ cauſas prius abſcindes. Quæ verò iã factæ ſunt, has vtiq; curabit ſolas. Ergo quidnam medenti agendum ſit, ſi totũ corpus malè ſit affectum, & dicta prius tũ in his nõ pauca ſunt, tum in libro de plenitudine. & nunc ſummas eorũ quæ dicta ſunt, recenſebimus. Vbi enim æquabiliter inter ſe ſucci ſunt adaucti, id & πλῆθος & πληθώραν Græci vocant: nos plenitudinem, & ſuccorũ redundantiã diximus. Vbi verò vel flaua bilis, vel nigra, vel pituita, vel ſeroſis humoribus refertum corpus iam fuerit, eũ habitũ κακοχυμίαν, quaſi ſuccorum vitiũ dicas, non plethorã nominant. Ergo plethora tum ſanguinis miſſione curatur: tũ frequenti balneo, tum exercitatione, tũ frictione: præterea digerentibus medicamentis: & præter hæc omnia inedia. de qui-

bus in iis quæ de ſanitate tuendæ ſunt prodita, dictū abundè eſt. Succorū vitium purgatione, quæ cuiq; ſuperanti ſucco ſit accommodata, corrigitur. Dictū porro & de hac eſt in ea parte operis de ſanitate tuēda, quæ de vitandis morbis eſt inſtituta. Nunc igitur huc ea transferas oportebit, at cū ſyderes quonā ex ipſis vti maximè expediat. Siquidē ſi iā febricitet æger, nec exercitatione vacuare exuperantiā licet, nec vnctione quæ excalfaciat: ſed nec multa frictione, nec balneo imò ſanguinis miſſione, vna cum inedia, vel purgatione aliqua. At ſi nondū febricitat, omnibus iā dictis vtare, optimum quodq; ad id quod inſtat deligēs. Illud enim patére vel me tacente arbitror, eum cui crura phlegmone laborant, nō eſſe vel ambulatione, vel curſu exercitādū: ſed nec ſtare illi eſſe iubēdū: imò ſedenti plurimū fricari, mox manuū motu exercitari illi eſt ſatius. At ſi cui in ſupernis partibus coeperit pars aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inambulatione aut curſu eſt ſalutaris. Similiter & frictio his quidē ea potior eſt, quæ cruribus adhibetur, illis, quæ in ſupernis partibus administratur. Quippe præceptū in cōtrarium reuulſionis, in omnibus talibus cōmune eſt. Neq; igitur cùm vel circa ſedē, vel aliquā huic vicinā parti initiū phlegmones incidit, aluum deiicies. Neq; cū in veſica, vel cole, vel renibus eſt cœpta, pharmaca quæ vrinas prouocent, bibenda dabis. Nec ſi mulieri in vtero, vel pudendo

inſedit

inſedit,menſes huic prouocabis:ſed ad partes quæ maximè lõginquæ ſint,ſemper reuulſionẽ facies: æſtimata ſcilicet tum phlegmones magnitudine, tũ corporis totius ſtatu. Nã ſi plurima ſuccorum abundantia ſit,nec exercitatione,nec balneo ſine periculo vtare.Sin exigua ſit,licet & per hæc vacues.Cæterùm,(quod dixi)hæc tũ in ea parte operis de ſanitate tuenda,quæ morbos præcauet ſunt ſcripta:tum in libro qui de plenitudine inſcribitur:tum in his quæ de phlebotomia,ſiue incidenda vena,tum quæ de purgantiũ medicamentorũ facultatibus edidimus.Sed quod ad commonefaciendum tantùm de iis ſit ſatis, nunc etiam abundè eſt dictum. Itaq; ad propriam de phlegmone diſputationem nunc eſt veniendum. In qua primùm meritò verba faciemus de phlegmone,prout ab affectu partis cui inſedit, eſt orta. Quippe ſatis conſtat affectum illum principiò tibi eſſe ſanandum: mox quicquid iam phlegmones eſt factum. Porrò interim iiſdem præſidiis ambo tolluntur:veluti cùm ex flatulento ſpiritu et denſitate particulæ dolor quiſpiam eſt ortus. Hoc enim caſu eorum quæ modicè caleſaciunt, (quæ etiam χαλαστικὰ,id eſt relaxantia,ſiue remittẽtia vocamus)vſus eſt cõmodus:vt qui pariter & cõniuentia corporis laxet,& flatuoſum ſpiritum tenuet,& quod phlegmones iam cõſtatũ eſt digerat.Ad eundẽ modum & ſi ex frigido domi ante te intemperies ſit oborta. Nam tunc quoque

calefaciendo, non ſolùm intẽperantiæ, ſed etiam phlegmonæ vnà medeberis. Itidẽ ſi calor vehemẽtior intemperiem fecit: refrigerantibus præſidijs ambo ſiſtes. Siquidem intemperantia contraria ſemper requirit. Vacuatur autem quod impletũ eſt, nõ modò medicamentis ijs quæ digerunt, ſed etiã quæ adſtringunt & refrigerãt. Magisq; profectò ad incipiẽtes phlegmonas frigidis adſtringentibusq;, quàm ijs quæ digerunt eſt vtendum. Atq; etiamnũ magis, vbi craſſum quod confluit, non eſt. Sed ſi ſanguis in particula quã phlegmone prehendit, vehementer eſt impactus, nõ eſt amplius repercutiẽtibus vtendũ: ſed tum digerere eſt tempeſtiuum. Vbi autẽ ex animalis punctu morſiue dolor incidit, duplex ſedãdi doloris ratio eſt, vel virus ipſum vacuãdo, vel quòd dolorẽ excitat, alterando. Sanè vacues id eorũ medicaminũ ope, quæ vehementer attrahunt. Alteres ijs quæ ſunt contraria, idq; vel qualitatibus, vel tota ſubſtantia. Monſtratũ nanq; eſt in libris de medicamẽtis, quædam eſſe totis ſubſtantijs inter ſe cõtraria, quædã ſolis qualitatibus. Sed & illud indicatũ æquè eſt, quòd eorũ quæ contraria qualitate ſunt, methodus quæpiã ſit. eorũ quæ tota ſubſtãtia ſunt aduerſa, methodus nõ ſit, ſed omnia ſint per experientiã inuenta. Tu igitur quæcunq; methodo curandi explorentur, hinc diſces. Quæ experientia tantùm deprehendit, ea in his operibus quibus de medicamentis agitur, ſunt collecta. vno

quod

quod de facultate eorum inſcribitur. altero quod de cõpoſitione. & tertio quod de facilè parabilibus inſcribitur. In quibus operibus oſtendimus quænã ex ſola experientia, quænam ex ſola ratione, & quænã ex ambabus inuenta ſint pharmaca. Ergo methodus quã hoc opere tradere inſtitui, in doloribus vniuerſis qui vel ex animalium medicamentorúm ve noxa excitantur, duplicem indicationẽ habet. nẽpe eius quod dolorem creat vacuationẽ, atq; alterationẽ. Vacuãt id tum calfacientia omnia: tum quæ citra calefactionem vehementer trahunt: veluti & cucurbitulæ, & caua cornua quædã, quibus nonnulli cucurbitularũ vice vtuntur. Sunt autẽ & qui ore ſuo virus extrahunt: ægræ videlicet particulæ admoti, ipſamq; labijs cõplexi. Huc ſanè pertinet & cauteriũ, & medicamenta quæ cauterijs ſimiliter eſcharam efficiunt. Atque hæc omnia totam eius quòd infeſtat, ſubſtantiam exinaniunt. Alterum auxiliorum genus eſt eorũ, quæ qualitatem per cõtraria alterant: ſcilicet exhibentibus nobis, ſi vehementem calorem æger vel in ipſo demorſo loco. vel in toto corpore ſentiat, auxilia refrigerãtia: ſin frigus ſentiat, calefaciẽtia. Docuimus autem vtraq; in ijs operibus, quæ de medicamentis ſunt ſcripta. At tales quidem, omnis phlegmones communes medicationes ſunt. Variantur autem pro laborantium particularum ratione. Etenim id iam quoque oſtenſum eſt, vbi de vlcerum cura-

tione egimus. Nec longo ſermone eſt opus ei qui meminerit eorum quæ ibi ſunt dicta: ſed ſat erit paucis ea tranſcurriſſe.

CAPVT VII.

V*NA itaq; indicatio ex ipſis ſimilaribus accipitur partibus: altera ex inſtrumẽtarijs, & ea quæ ex ſimilaribus ſumitur, modũ calfaciendi, refrigerandi, ſiccandi, ac humectandi determinat. Quæ verò ex inſtrumentarijs, tum locum ipſum per quẽ vacuare oportet, tum vacuationis rationem, tum verò in ſimilis ſpeciei medicamentorũ vſu ipſum pluris minorisq; modum. Ac de ſimilarium quidem partium indicatione ſuprà, vbi de vlcerum curatione eſt tractatum, diximus: de inſtrumentaria verò hîc agemus.*

CAPVT VIII.

C*VM enim phlegmone duplici ratione à natura receſſit, & quòd pars ipſa multo ſanguine ſit referta, & quòd eadem ſit calidior, vtique vacuationis indicatio refrigerationis indicationem vincit: contrà ſcilicet quam in eryſipelate. In illo nanq; refrigerationis indicatio magis vrget quam vacuationis: quanquam vtriuſq; affectus curandi commune caput eſt infeſtantis humoris vacuatio. Ideoq; poſtquam refrigeratũ eryſipelas eſt, ad ea quæ digerunt medicamenta, cõuertimur. In phlegmone igitũ † tãtiſper eſt refrigerandũ, quatenus & ad incrementũ eius ſiſtendum inhibendumq; eſt commodum. Etenim cùm*

† In antiqs addit ζέοις, i. ebulliẽte.

immo-

immoderatus calor dolorem excitet. atque etiam aliquid ad ægram partem attrahat, vtroque nomine augeſcere phlegmonem accidit. Ergo quantum refrigerationis phlegmonæ, ceu caluſo morbo congruit, tantum certè & incrementum eius inhibere eſt aptum. Idem parem gratiam præſtat & cùm † repercutit id quod affluit. Quod verò ex eo quod in laborante membro continetur, quidpiam in proximas partes repellit, hoc phlegmones iam genitæ medela eſt. Simili modo et quæ modicè excalfaciunt, vtraq; interdũ ratione proſunt, quoniam & dolorem ſedent, & quod contentũ in laborante particula eſt, digerant. Quippe dolorẽ mitigando, augeri phlegmonas vetant: digerendo, quod earum iam conceptũ eſt, ſanant.

† ἀνασἰλλει, id eſt reprimit.

CAPVT IX.

QVONIAM *igitur momentum omne curationis laborantis phlegmone partis, in redundantis in ipſa ſanguinis vacuatione conſiſtit, vacuatio autem hoc genus affectorum excogitata eſt duplex, aut tranſlato ad alias partes qui in ægra cõtinebatur ſanguine, aut foris a corpore expulſo: ſatius profectò eſt vtraque vti, obſeruantibus diligenter ne qua ex accidenti læſio ſequatur. Ergo cùm gemina ſit dictarum vacuationum vtraq;, quadruplex in vniuerſum naſcitur vacuantium auxiliorum genus. Tranſlationis enim ſanguinis ad alias partes alterum genus eſt, vbi ipſa pars quæ phlegmone laborat,*

ſanguinem abigit. Alterum cùm ex quæ integra ſunt, ad ſe trahunt. Eius autem quæ extra corpus educit, alterum ſenſibili effluxu, alterum ratione tantùm contemplabili perficitur. Atque id quod ſenſibili effluxu peragitur, aliàs per ipſam fit partē in qua phlegmone reſidet, aliàs per ea quæ vnà cum hac aperiuntur. Proinde etiam diſſectionum notitia ad eiuſmodi conſortiū intelligendum eſt opus. Ergo tum hæ indicationes phlegmonarum curationem immutantes à partium natura præſtantur: tum ſupra has quæ tum ex poſitu, tum ſi guratione ſumuntur. Quas nimirum laborans locus, quà inſtrumentalis, non quà ſimilaris eſt, indicat. Sunt etiam aliæ quæ tum inſtrumentaliū, tum ſimilarium cōmunes ſunt: ſicuti cùm actionē earum inſpicimus, præterea an rara pars ſit, an denſa: an acuti ſenſus, an hebetis.† Ad quæ omnia intentum eſſe oportet, qui rectè curare ſtudet.

'Addēdū ἢ ἀναίσθητον, id eſt an ſenſu careant.

CAPVT X.

QVONIAM *verò (vt ſemper teſtati ſumus) non ſatis eſt ipſa tantùm vniuerſalia nouiſſe, niſi quis etiam in particularibus ſe exerceat, ita vtiq; & nos nunc faciamus: non tamen omnia particularia percurrentes, ſed ea tantùm quæ nobis ſatis eſſe lectori videbuntur.*

CAPVT XI.

PROPONATVR *itaq; iecur iam phlegmonem cōtrahere cœpiſſe. tum quænā mali eius cōmodiſſima ſit curatio, quæratur.* Omniū *ergo*

primum

primum ab ijs quæ retuli incipiẽs, an totũ corpus inanitione indigeat, conſyderabis. Quod ſi indigere inueneris, mox ægri virtutẽ æſtimabis: poßitne ſemel [iuſtam vacuationem tolerare. Primùm ergo valida virtus eſto. Ab hac æſtimabis ætatẽ. Nam ſi puer ſit, quæ per diſſectam venam fit (vt ſupra eſt monſtratum) vacuationẽ non foret. Verùm cùm pubertatem attigerint, iam pueri miſſionem ſanguinis tolerãt. Ergo pariter tum reuellendus, tum educendus qui ad iecur fluit ſanguis eſt, interna in dextro cubito inſecta vena: propterea quòd & † è regione, & ampla via cũ vena quæ caua dicitur, ſocietatẽ habet. Hac non apparente, media ſecanda eſt. Quòd ſi nec ea ſe oſtenderit, reliqua ac tertia eſt incidenda. Modum verò vacuationis tũ ex redundãtiæ modo, tum ex reliquis quæ in ſuperioribus diximus, inuenies, ætate, natura, tempore anni, regione, & cõſuetudine. tum ante hæc, ipſa laborantis virtute. Hæc enim in omnibus ſunt cõmunia. Illud verò, internáne, an media, an humeralis vena ſecãda ſit, an ea quæ iuxta malleolũ eſt, an quæ in poplite: id verò ex laborante particula indicatur. Ac definitum iam eſt in ijs quæ de incidenda vena ſcripſimus, de vacuationibus id genus omnibus. dicetúrque nunc, quantũ ſit ad rem propoſitã opportunũ: primũq; hoc ipſum, non eſſe ſcilicet ſolùm illud ſatis, quod vacuandũ ſit inueniſſe: veluti ſentiunt qui amethodon ſectã colunt: quibus nulla de laborantium

locorum

ἀθρόαν.

† κατ' εὐθύ, i. è directo.

locorum differentia habetur ratio. Non enim ratio ſolùm, verumetiã vſus ipſe indicat aliam alij parti vacuationẽ congruere. Siquidem ex ijs quibus oculi tentari phlegmone cœperant, nonnullos ſola purgatione per aluum, vno die ſanatos vidiſti. Quã rem ſi quis facere in iocinore cùm phlegmone laborare incipit, tentet, maximam excitabit phlegmonẽ. æquè vt ſi cũ in renibus aut veſica incipit, inflãmatio quæ vrinas cient, medicamẽta exhibeat. aut ſi cũ vterus phlegmone loborat, mẽſes deuocet. Siquidẽ longiſſimè à tentata fluxione parte quod redundat reuellere, nequaquã ad eam trahere conuenit. Hac itaq; ratione, nec ſi ventriculum aut inteſtina phlegmone occupare iam cœperit, medicamine quod aluum deijciat, vti conueniat. Eandem cum his indicationem & vterus ſortitur. ſicuti cum vrinæ vaſis, pudenda. Ad vomitu vti pudibundis laborantibus in diuerſa reuellens auxilium eſt. Græci ἀντισπαστικὸν vocant. Eadem ratione in omnibus quæ circa caput accidunt, †purgatio ad contrariũ auertit. Siqua verò circa fauces, † & palatum, aut linguam, aut deniq; in ore, phlegmone laborare inceperint, in his omnibus cauenda ſunt quæ pituitã per os euocãt. ἀποφλεγματισμοὺς vocant. quippe cùm id ſimile ſit, ac ſi deijcere aluum inteſtinis ægrotantibus velis: aut vrinas mouere, cùm renibus aut veſicæ ſit ægrè: aut vomitũ laceſſere, cùm partes ſtomachi ſint afflictæ. Satius igitur ſit, vbi partes quæ in

† φάρμακον ὑπήλατον, i. medicamentum quod aluum deijcit.

† In Græco legitur καὶ ὅρα νίσκεν, ἢ τὰ ὑπερῷα.

ore ſunt, phlegmonem accerſere cœperint, deriuare ad nares. Pari modo venã quoq; vbi hæ partes ſic laborãt, incidere humeralem in manu. ſi ea nõ cernitur, mediam. vbi iecur, pectus, pulmo aut cor ſic aſſiciuntur, internã. In angina, quam συνάγχην *Græcè vocant, primas in manibus. Secundas eas, quæ ſub lingua habentur. At ijs quæ in occipite ſunt, afflictis, etiã eam quæ in cubito eſt necnon eam quæ habetur in fronte. Renibus verò, & veſica, & pudendo, & vtero ſic habentibus, eas quæ in cruribus ſunt ſitæ: ac potiſsimũ quæ circa poplitem ſunt. Si minus, eas quæ iuxta malleolũ, ac perpetuò quidẽ in omnibus, eam quæ è directo eſt. Vbi iecur phlegmone inuadit, quæ in dextra ſunt manu: vbi lienem, contrà. Itaq; ſtatim prima vacuationis diuerſitas pro particularum diuerſitate variatur: conſtatq; cõmunem indicationem non magis eſſe vtilitatis quàm noxæ cauſam. Siquidem quòd vacuandum ſit, id cõmunis indicatio eſt. vnde autem, aut quomodo vacuatio ſit facienda, id æger ipſe docet locus. Ad eundem nanq; modum, vbi pectus, aut ventriculus, aut partes citra collũ capútve phlegmone laborant, excogitatũ eſt artus vincire. Quippe ipſum quod phlegmone infeſtatur, vinciendũ non eſt. Sed ſi in manibus phlegmone eſt orta, crura. ſin in cruribus, manus.*

CAPVT XII.

SED *nec refrigerare inter initia, aut adſtringere, citra laborantis particulæ indicationẽ,*

vtilitatis magis quàm noxæ ſunt cauſæ. Nam in particulis quæ circa artus ſunt, ſat fuerit etiam ſpongiam vel ex frigida aqua, cui paululũ aceti ſit immiſtum, vel aqua ſola madentẽ imponere: ſicut etiam ex vino aliquo auſtero. In iocinore verò, ſi phlegmone laborare cœpit, nemo compos rationis his vtatur. imò nec ſi melino infundas, aut myrteo, aut maſtichino, aut nardino, aut lentiſcino, aut aliquo oleo quod adſtringat, aut etiã alio quopiam cui abſynthium ſit incoctum: ne horum quidem vllum conueniet frigidũ, ſicut nec vllum cataplaſma frigidum. Sed ſi mala præcipuè cotonea vino incoquens, cataplaſma ex eo præparaueris, ſi iecur phlegmone laborare adhuc incipiat, ne id quidẽ admouebis frigidum: veluti nec oleũ, vt dictum eſt, præparatum, vel oculis, vel oris partibus, ſicubi hæc tentari phlegmone cœperint. Auri verò etiam ſi acetum cùm roſaceo infundas, nil offendes. At non eſt hoc oculis laborantibus vtile, veluti nec medicamen quod ex moris conficitur: aut aliud quippiam eorum quæ στομαχικὰ Græcè dicuntur. Sunt enim eiuſmodi omnia oculis triſtia, quanquam genere ſunt ex ijs quæ indicentur. Glandulis verò phlegmone tentari cœptis, ſæpe ſolum oleum calens ſat fuit.

CAPVT XIII.

SED *& reliquus victus ordinandus ijs quibus glandulæ aut etiam aliquid circa artus phlegmone tẽtatur, vnã tantùm indicationẽ habet:*

bet: quæ tot ac talia exhiberi iubet, quot & qualia facillimè concoquentur. Nec quicquam refert, alicam, an ptiſſanam, an mulſam, an punicũ, an malum, an tale quippiam exhibeas. At ſi iecur phlegmone infeſtatur, exquiſitiſſimo victu eſt opus. Aequè profectò & ſi ventriculus ſic laborat. quippe munus eorum toti animali eſt commune. Acceditq; omnibus animalis partibus maximum incommodum, ſiue non probè concoctum alimentum ſit, ſiue non ritè in ſanguinẽ conuerſum. Artuum verò partes, tantũ alimenti capiunt, quanto ſunt nutriendæ. Quo fit, vt ſiue ex malo quod probè in ventriculo ſit concoctum, alimentum ad eas perueniat, ſiue ex alica, ſiue ex ptiſſana, non multum interſit. In iocinore verò quantũ referat nutrimentorum differentia, tum quòd maximam in vtranq; partem vim habeat, hinc diſcas licet.

CAPVT XIIII.

NAM expelli è iocinore oportet, quicquid in eo tum amaræ bilis, tum ſaniei quæ ex phlegmone prouenit, eſt collectũ. Id verò fieri nequit, niſi & vaſa quæ ſunt in viſcere, detergeantur, & meatus qui ad ieiunum pertinet, ſit apertus. Ergo alica cũ & huic inhæreat, & vaſa quæ in viſcere ſunt condita obſtruat, præcipueq; eorum ora: & bilem in inteſtinũ deſcendere, & alimentum in totum corpus digeri prohibet. Poſcit ergo tũ iecur ipſum, tũ os meatus qui bilẽ tranſmittit, cibos et pharmaca quæ obſtructa recludãt.

Talia

Talia verò omnia ſunt, lenta quidem minimè, ſed tenui conſiſtētia, & qualitate mordente. At verò ab his, vtpote mordentibus, phlegmone irritantur. Quare quæ citra morſum ea detergeant, indigemus: cuiuſmodi ſcilicet mulſa eſt. At nouimus dulcibus omnibus, tum iecur, tum lienē maximè intumeſcere. Superſunt igitur quæ culpa vacent, vt in cibis ptiſſana, quippe quæ ſine morſu deterget, vt in pharmacis oxymeli aqua miſtum. Nam & punicum malū,† & cætera quæ adſtringūt, dum bilis meatus os arctant, bilem ipſam excerni prohibent. Atq; inde iocinoris phlegmonis ſunt incommoda, præſertim iis quæ in cauo viſceris conſiſtunt. Quibus ad anguſtias quas facit ipſa phlegmone, etiam ea quæ ex adſtringentibus & lentis fit cibus, accedit. ac quæ mordent, ea phlegmonas ipſas, quæ in cauo ſunt viſceris, magis irritant. Quippe iis quæ in gibbis eius conſiſtunt, mutata iam venīt ea quæ aſſumpta ſunt: ita vt nec quæ adſtrictoria ſunt, ſimiliter adhuc adſtringāt: nec quod mordēs eſt, ſimiliter mordeat: nec quod propter lentorem in anguſtis vaſis hærebat, ſimiliter etiamnū maneat lentū. Eſt autē his occaſio mutationis duplex, & quòd prius ſunt cōcocta, & quòd ſanguini qui in iocinore prius erat, ſunt admiſta. Cauo autē iocinoris phlegmone obſeſſo, protinus etiā venas quæ in meſenterio ſunt, vnà phlegmone laborare eſt neceſſe. quādo ex ea quæ ad portā pertinet, omnes ſint ortæ. protinus etiā quæcunq;

† Addendum καὶ τὸ μῆλον i. & cotoneum.

oſculis

oſculis earum incidunt, vim ſuam oſtendere.

CAPVT XV.

AN tibi ad cōmunem phlegmones curationē parua ex particulis ipſis accedere differentia videtur? Mihi ſanè maxima videtur, quamuis ij qui Theſſali ſtupiditatem æmulantur, communem indicationem ſolam ſatiſfacere putent. Placet autem nunc ad memoriam reuocare tibi egregiam eorum curationem, quā Theageni philoſopho Cynico adhibuerūt. Siquidē hanc norunt plurimi, propter viri famā, vt qui publicè diſputare in Traiani† circo quotidie ſit ſolitus. Erat qui hominem curabat, vnus ex Sorani diſcipulis, nomine Attalus. Is impoſuit quotidie iecinori cataplaſma ex pane & melle, haud intelligens viſcus hoc mediocriter adſtringi debere, propterea quòd animalibus altricis facultatis principiū ſit, & venoſum ab hoc oriatur genus. Ita igitur viſcus curauit, ſicut bubonas, meris ſcilicet & ſolis relaxantibus vtens, cataplaſma ex pane & melle imponens: ac prius oleo calente perfundens, tū ſorbitione ex alica cibās. Hæc nanq; tria fermè omnibus nunc Amethodis iſtis Theſſalijs ad acutorū curationem ſufficiunt. Viſum autē eſt mihi ſeorſum Attalū monere, vt aſtringēs aliquid admiſceret, nec nudis vteretur relaxātibus. ac de viſceris quidem natura nihil eram homini dicturus. Id enim fuiſſet planè aſino fabulam narrare. ſed quod me perſuaſurum homini arbitrabar, & cui omnes

homines

† γυμνασίω.

homines facillimè aſſentire video, id tantùm expoſui. nempe longam experientiam medicos docuiſſe. vt iecur miſta medicamentorum materia curarent. Eam autem *ſcriptam inuenturum in ijs medicorũ libris, qui ſint de medendi ratione cõſcripti. Si ergo, inquã, tibi videtur, miſce aliquid de abſynthij coma diligenter tunſa, cataplaſmati. Oleo verò, totius herbæ aliquid, modicè id quemadmodum alios cernis in illo incoquentes Cataplaſmati verò,* μυροβαλάνου πίεσμα, *& irim, & iunci florem, aut narditidos herbæ radicẽ, aut cyperi miſcebis. nõ inutile ſit et ex vino ea aliquãdo præparare, ac miſcere interim etiam de fece ipſa. Quinetiam aliquid adſtringentiũ incoquere malorum, cuiuſmodi cotonea ſunt, & quæ vocantur ſtruthia. Præterea quæ* Romæ *abundant, vocata ceſtiana. Oleũ verò (nã id quoq; video miſcere te) non quolibet eſto: ſed vel hiſpanũ, vel hiſtricũ, vel crudũ, vel lentiſcinum, vel myrteũ, vel melinum, vel nardinũ vnguentum.* Porrò *aliam materiam plurimam eſſe dixi eorum quæ incoquere liceret.* Nam *& lentiſci* † *tenera germina, & myrti, & rubi, & vitis præſertim ſylueſtris à qua œnãthen vocatam decerpimus.* Non *alienum etiam ſit, & atticum hyſſopum tum cataplaſmati, tum etiam ceratis miſcere.* Nam *& cerata quæpiam illi ex eiuſmodi materia imponere poſt cataplaſma ſuaſi: & apponere illi tentabam vniuerſam deinceps curationem: quò ſcilicet etiam quæ à medicis*

Græcè

† Male legitur in impreſſ. ἁπλοῦς, pro ἁπαλοῦς ſicuti in eadem linea οἰάνθη, ꝓ οἰνάνθην

Græcè ἐπιθέματα vocãtur, ex miſta materia cõponeret. Nã melius inquã eſt ſublato cataplaſmate aliquid ſuper viſcus eſſe. Attalus verò ſermonẽ meum interpellans. Niſi multùm (inquit) tibi tribuerẽ, nihil horũ toleraſſem. nam in quibus ſuperiores medici paſſi naufragia ſunt, priuſquam vera medicina inuenta à noſtris eſſet, ea mihi veluti ignaro ſuades. Cætera treis (inquit) aut quatuor dies ſine me Theageni ex mea ſententia proſpicere: & ſanum eum penitus conſpicies. Sed quid inquã, ſi cùm ſubitò pauci, & hi lenti apparuerint, ſudores, moriatur? recordaberíſne quæ promiſeris, ac de cætero ſententiam mutabis? Atque Attalus poſt hæc abijt irridẽs: nec quicquã præterea reſpõdens, ſic vt neque de alica quicquã me conſulere permitteret, ſed nec quod ex ijs quæ vrinas cient, miſcere aquæ paulò poſt oporteret, quòd ſcilicet iocinoris gibba eſſent afflicta. Nam ſicuti iocinoris cauum per aluum purgatur, ceu paulò ſuprà diximus, ſic gibba eius per ea quæ modicè vrinas mouent. cuius generis eſt apiũ. Procedente autem tempore, vbi phlegmone iam cõcoquitur, etiã valentioribus vti licet, aſſaro, & celtica nardos, & phu quod vocant, & petroſelino, & ſmyrnio, & † mio. ſicut etiã per ventrẽ vacuare, ſi cauũ afficitur, cnico cibis admiſto, & vrtica, & mercuriali, & epithymo, & † filicula. omnibus præterea quæ modicè aluũ deijciũt. magiſq; in remiſſionibus tũ his ipſis audacius quã ante vtendũ, tũ ve-

† In antiq. legit μίω, i. meo.

† πολυπόδιον.

rò quæ his ſunt valentiora, partim in ptiſſana incoctis, partim tunſis, ac in molliſſimum puluerem redactis. exhibēda verò & hæc ſunt vel ex ptiſſana, vel ex aqua. Ego nāq; etiā ſiliculæ aliquid in ptiſſana aliquādo incoxi, & nigri veratri corticē. Etiā clyſtere vacuare eos cōueniet: inter initia vel ſale, vel nitro, vel aphronitro aquæ mulſæ admiſto cōtentis. in remiſſione verò, potiſſimumq; ſi quid ſcirrhoſum relictum è phlegmone eſt, etiā valētiora medicamenta miſcētibus. Quippe hyſſopum eo caſu aquæ † incoquimus, & orig anū, & colocynthida, & minus cētaurium. Opportuniſſima nanq; ad ſcirrhum ſunt † iecur & lienis, ſiue quis parum habita de his ratione, glutinoſo cibo vtatur, (ſicut Attalus qui Theageni quotidie alicam exhibuit) ſiue nihil offerat quod tum obſtructiones eximat, tū detergeat. Verùm quod cōtigit Theageni, vel potius Attalo, dici eſt tempus. Vt enim promiſerat poſt treis dies daturum ſe hominem a iocinoris phlegmone liberatū, tum magis quàm prius calente oleo viſcus plurimū perfudit, tum cataplaſmate frequentius eſt vſus: hac diligē tia felicius ſibi curationē ceſſuram ſperans: reſpōditq; percontantibus de Theagene gloriabundus meliora. Cæterùm contigit pròvt ipſe prædixeram, ſubitò hominem mori. Et quod omnium maximè dignum riſu fuit, ducebit Attalus ſecum ex ijs qui de hominis ſtatu rogaſſent quoſdam, quibus oſtenderet adeò rectè eum ſe habere, vt iam eſſet

† ἐναφέψομεν, legit antiq. non ἐναφεψόμενον, vt in impreſſ.

† In Græc. impreſſ. additur τὰ δύο σπλάγχνα, id eſt hæc duo viſcera.

eſſet lauandus. Iatusq; cũ multis ingreſſus eſt domum in qua iacebat: cum Theagenem mortuum quidẽ ex amicis, qui & Cynici quidam erant, & alioqui philoſophi, lauare ex more pararent. Itaq; etiam vſque ad mortuum accedere, idq; vnà cum ſpectatorum cœtu Attalo contigit: vtpote cùm nemo intus lugeret. Nam Theageni nec ſeruus erat, nec puer, nec mulier: ſed cum eo ſoli amici philoſophantes verſabantur. qui iuſta quidẽ mortuorum, citra tamen omnem luctum obibant. Atque hanc laudem Theſſalius aſinus inter multos ſpectatores eſt cõſecutus, oſtẽdens explicatũ à phlegmone hominem intra quatuor (vt pollicitus eſt) dies. Reliqui verò methodici cùm innumeros quotidie iugulẽt, adeò rationem curandi mutare adhuc nolũt, vt quæ à medicis ſunt ſcripta, qui artis operibus verò inſudarũt, ne vel ſemel experiri velint. adeò indelebile vitiũ vehemẽs ignorãtia eſt, præſertim ſi cum ſuperbia ſit coniuncta. Eiuſmodi igitur in omnibus ſunt Theſſali ſectatores.

CAPVT XVI.

NOBIS *autem vitandi eiuſmodi errores ſunt. At ſi nihil aliud ſuppetat, ſaltem ipſi experientiæ credẽdum. Id quod ipſe perpetuò ſuadere non deſino ijs qui circa rationem parũ ſunt exercitati. Nam melius profectò ijs eſt, quando & rudes ſunt, & ſimul in rationabili methodo, quam nos nunc prodimus, minimè exercitati, vt nihil penitus ex ratiocinando accipiant.*

 Quippe

Quippe iocinoris ſubſtantia, ſcirrhis maximè opportuna èſt: vtpote quæ naturaliter lutoſum quippiã cõtinet, veluti medicus quidã noſtri tẽporis per iocum dixit. Lienis verò rarior ſubſtãtia, quàm iocinoris eſt. cæterùm crebrius ſcirrhoſis vitijs affligitur, propter nutrimenti quo vtitur ſpeciẽ. Mõſtratũ nanque eſt quòd craſſo nutritur ſanguine: qui veluti limus purioris eſt, facillimeq́; nigrabilis efficitur, ideoq́; etiam ipſum melancholicum ſiue atrum, appellamus excrementum. atque hæc duo viſcera ſcirrhoſis tumoribus tentari, vel experientia ipſa clarè indicat. Renes verò, quod conditi ſunt, tactum effugiũt. Cæterùm hos quoq́; facilè ſcirrhis deprehendi ratio docet. atque idcirco nephritidas aliàs † facilè ſolubiles, aliàs ægrè ſolubiles eſſe: cùm renes ambo habeant quæ in viſcerum vtroq; prædicta ſunt ineſſe, tum ſubſtantiæ qualitatem, tum excrementorum quæ per ea dilabuntur † vitium. Quo fit, vt qui craſsi ſucci cibis veſcantur, calculi vitio vexentur. Ergo quanto trium horũ viſcerũ ſcirrhoſi affectus difficilius curantur, tãto magis eſſe ſolicitos oportet, ne quis in hos incidat. Maximè autẽ (vt dictum eſt) incidunt, qui ipſis phlegmone laborantibus, ijs cibis vtuntur, qui craſſos lentosq́; ſuccos efficiant. Quinetiam eiuſmodi affectuũ medicamina inter omnes cõuenit, ea eſſe quæ diſſecent, & diſſoluãt, & frangãt. Quæ vtiq; ex eorum ſunt genere, quæ obſtructiones eruunt & detergẽt: çæterùm viribus

† In Græ. codi. impreſſ. & in antiq. legitur, ἀλύτους τὰ πάμπαν, id eſt quæ omnino ſolui nequeant.

† φωλίτιτα.

bus valentiora. Horum nõ ſolùm materiam, ſed etiam facultatẽ in opere de ſimplicibus medicamentis expoſuimus. Itaque etiã breuior nũc ero, contentus generali facultate, & ſola methodo, cũ paucis exemplis. Nam cùm & facultatum materiã iã habeas præparatã, & quæ curationẽ vnà coindicẽt ſint prædicta, nihil nũc aliud ſupereſt, niſi vt proprias cuiuſque morbi indicationes cõmemorem. Coindicantia igitur voco virtutem, naturam, ætatem, anni tempus, regionẽ & cõſuetudinẽ, & ſiqua ſunt id genus alia. Proinde de ea quæ à particulis ſumitur indicatione, deinceps dicã, initio à iocinore ſumpto. Quippe vbi id phlegmone laborat, quæ extrinſecus applicãtur, ea miſtæ eſſe facultatis debere poſtulat: idq; nõ in generatione phlegmones modò (eſt enim id omnium phlegmonarum commune: quando etiam ſi quis repellentibus tantum illo tempore vtatur, nõ peccet) ſed etiam cùm nec affluat amplius quicquã, nec repelli quod in laborãte particula continetur, poſſit. Accidit enim hoc quoque multis de cauſis. Sanè in principio tum parum eſt quod affluit, tũ magna ex parte non ita craſſum, tum partis ipſius quæ recipit virtus nonnunquã valentior, vtpote nondum laſſata: tũ quod in afflicta continetur parte, nondũ violenter impactũ. At cũ phlegmone in vigore ſuo iam conſiſtit, tum multus in ea ſanguis continetur, usq; craſſior ſubinde, ac vehementer impactus: tum virtus partis iam eſt

debilior: quam alioqui valentem requirimus, quò ſcilicet à ſe ſuperuacua amoliatur: quandoquidē haud ſatis potens eſt adſtringentiū præſidiorum vis, quæ ſola totū efficiat. Quippe poteſt hæc cogēdis ac conſtringendis, & veluti denſandis, & exprimendis corporibus quæ tenuiora conſiſtentià ſunt, ad circumpoſitas partes expellere. Cæterùm niſi etiam laborantis particulæ virtus aliquid auxilietur, nihil adeò magnū efficiat. tū igitur quæ à phlegmone ſumatur, vna duntaxat agendorū eſt indicatio. Hanc Græcè διαφόρησιν vocant: Latinè digeſtionē, euaporationemve dixeris. Hæc humorem qui in phlegmone obſeſſa parte continetur, per meatus inſenſibiles educit. Quæ verò ab ipſa ſumitur parte, ea in diuerſam nos partē trahit: ſcilicet robur eius ſeruari iubens. Coëuntibus igitur vnà contrarijs indicationibus, compoſitum quoque eſſe medicamentum oportet. At femur ſi phlegmone laboret, aut tibia, aut cubitus, aut brachium, aut qui in his ſunt adenes, cauſa nō eſt cur horum robori conſulas. Hæc tibi communis indicatio ſit in omnibus ijs partibus quarum munus eiuſmodi eſt, vt toti corpori ſit ex vſu.

CAPVT XVII.

ERGO *nec lienem tantùm relaxantibus curare oportet, cùm hic quoq; ex iocinore quicquid limoſum & melancholicum eſt expurget, propterea ſcilicet quòd ex eo humore nutritur. Idcirco quoties obſtructio quæ in eū incidit, aut phlegmone,*

phlegmone, potiſsimùm quum ſcirrhoſa ſit, tum ea quæ obſtructiones eximant, tum quæ diſſecẽt, vehementiora exigit. Nam quale medicamentum iocinori eſt abſynthiũ, tale eſt lieni capparis cortex. Quale rurſus iocinori quod vocant eupatorium, tale eſt lieni ſcolopendrium. Siquidem ſimilia genere medicamenta, ambo viſcera poſtulãt. Cæterùm tanto valentiora lienis, quanto craſsiore vtitur alimento. Scirrho igitur laborantibus ipſis conuenientia nutrimenta ſunt genere quidẽ eadem, ſed maioris minorisq; ratione differentia. Itaque & ſi capparis ex oxymelite edatur, vtilis ſanè eſt vtriq; viſceri, cæterùm nec ipſa pari modo nec ſimiliter miſtum habens oxymeli. Nam & ipſa copioſior, & ex minus diluto oxymelite lieni erit vtilior. Atque hæc differentia eſt quæ ex maioris, minorisq; ratione accepta eſt. At ſimilium genere, vel ſpecie, aut quomodocunque dixiſſe libet præſidiorum, ex actione & † compoſitione indicatio ſumpta eſt. A ſocietate verò cum vicinis partibus, quod idẽ cum ſitu eſt, illa capiũtur, quòd gibba iocinoris per renes expurgari oporteat: caua verò per inferiorẽ ventrẽ. In liene verò † alterã duntaxat eſſe ſuperflui vacuationẽ: cùm quæ per renes agatur, nulla huic viſceri vacuãdo via pateat. Proinde vbi phlegmone premitur, deiectorijs id medicamẽtis tũ detergemus, tũ laceſſimus: quò dimittat † deponatq; ſuperuacua. Sanè duplex ratio eſt eiuſmodi medicamẽtorũ vſus.

† διαπλάσεως, i. figura.

† In antiq legitur non τὴν ἑτέραν, sed τὴν κατ᾽ ἔντερα, i. eã quæ per inteſtina fit.

† χαλάσῃ, id eſt exoluatque.

Cùm partes ſuperius poſitæ laborant, per ea quæ eduntur ac bibuntur. Cùm inferiores, per id quod ſit per clyſterem infuſum. Quandoquidẽ quæ edũtur ac bibuntur, eorum vis antequam ad inferiores partes perueniat, reſoluitur. Quæ infuſa ſunt, ea omnino ad ieiunum vſque aſcendere non poſſunt, imò etiam ſi admodum nitaris, fortaſſe tenue tantùm inteſtinũ contingant. Ergo illud quo*que ex partium poſitura didicimus. nempe inferioribus inteſtinorum aliquid eſſe per clyſterem infundendũ: ſuperioribus verò, atque etiã ipſi vẽtriculo, lieni, & ſtomacho, ſupernè aliquid exhibendum.* Voco *hoc loco ſtomachum, gulã, quã pro priè Græci ſtomachum appellant.* Nonnunquam *enim ita etiam vocant os ventriculi: veluti cùm ſtomachice anima linqui aliquos dicunt.* Verùm *in gula, quæ propriè vocatur ſtomachus, cataplaſmata ſuper ſpinam [dorſi] imponimus,* † *non autem ad pectus, quemadmodum cùm os ventriculi phlegmone vrgetur.* Siquidem *ſpinæ gula ſuperiacet, per collum & pectus deorſum vſque ad ventriculum porrecta.*

† In cod. impreſſ. & manuſcriptis legitur ἐκ τ῀ ἐμπροσθεν ὥσπερ ὅταν δὲ στόμα τ῀ γαστρὸς φλεγμαίνῃ, id eſt nõ a parte anteriore quemadmodum quum os vẽtriculi p̄legmone laborat.

CAPVT XVIII.

NEQVE *igitur hæc nouere qui* Theſſalum *imitantur, ideoq; omnes vna ratione curant.* Neque *vtique illud, quòd omne membrum phlegmone laborans, niſi cutim ſibi circundatam habeat ſpiſſam, tenuis ſaniei foras aliquid dimittit, ac laxat.* Eò *ſit, vt ex ijs quæ in ore,* † *& naſo, &*

† In impſſ. deeſt καὶ τὴν ῥῖνα.

ſo, & faucibus, & ſtomacho, & inteſtinis, & ventriculo, & viſceribus omnibus ſunt, aliquid foras effluat. Ad eundem modum etiam ex interna *facie pectoris, cùm phlegmone premitur, excernitur aliqua ſanies. Quemadmodum igitur lienis ipſe, & iocinoris caua per inteſtina, gibba verò iocinoris & renes per vrinas ex purgãtur: ita pectus vbi interna eius phlegmone tentãtur, per mẽbranam qua tegitur (ὑπεζωκότα vocãt) aliquid in mediũ ſui pulmonumq́; ſpatium tranſmittit. Id autem expurgari per eandem qua pulmo viã debebit.* Dabimus *igitur ijs qui ſic laborant, medicamenta quibus tenuatoria ſit vis, quibus & viæ aperiantur, & quæ deferenda per eas ſunt diſſecẽtur [ac diſſipẽtur] præſertim cùm vel craſſæ ſubſtantiæ ſunt, vel glutinoſæ, qualia in ijs ſunt quos empyos vocant. deligẽda tamen ex ijs ſunt, quandiu adhuc phlegmone inualeſcit, quæ mediocria ſunt. [Cùm verò planè iam decreuit, aut penitus ceſſauit, & educi excremẽta poſtulant quæ valentiora ſunt.]* Ergo *mediocre in hoc genere eſt tum ptiſſanæ cremor, tum mulſa. Valentius autem & vrticæ ſemen, & mulſa in quã coniectũ fuit paululum aliquid acriũ herbarum, quales ſunt origanũ, & hyſſopũ, & † calaminthæ, & pulegiũ, & illiricæ ireos radix. Quòd ſi vel plus horũ admiſceas, vel irin in molliſſimũ puluerẽ tũſam cribratamq́; in mulſam immittas, maximè incidẽs medicamen habebis. Ad eundem modum & quod ex*

[Legit in Græc. in exqſi-ta phleg mones declina-tione.

† In antiquis eſt μίνθης, i. menta.

marrubi

narrubio conficitur oxymeli, aliaq́; eiuſmodi valenter craſsiora excrementa quæ in pectore & pulmone continentur, incidere poſſunt. omniumq́; eorum copiam inuenies in operibus ijs quæ de medicamentis edidimus.

CAPVT XIX.

NON *ſolùm autem iam dictam remediorū differentiam ex laborante loco didicimus, ſed etiam illud, quòd quæ in ſummo corporis phlegmone laborant, ea proprijs phlegmones remedijs curentur, quæ in alto ſunt copore, ſi cum his aliquid acrium medicamētorum ſit immiſtum. Reſoluuntur enim eorum vires, dum altè deſcendūt. Hac ratione & cucurbitula (ſtrenuum planè auxilium) eſt inuenta: tum vt foras euocentur, quæ ſunt in alto: tum vt eximantur atque eruantur, quæ iam in ſcirrhum abeunt. Verùm vtendū cucurbita in ipſa parte quæ phlegmone vrgetur, inter initia non eſt, imò poſtea quàm totum corpus vacuaueris. ac neceſſarium eſt eorum quæ in inflāmata parte continentur, aliquid † educas atque eruas, aut etiam foras verſus attrahas. Generandis autem adhuc vitijs, minimè ipſis membris quæ laborare incipiunt, ſed ijs quæ cōtinuatè his ſunt, cucurbita imponi debebit, auellendi in contrariū cauſa. Sic nanque ad mamillas cucurbitas imponimus, cùm ſanguis ex vtero profluit: defixo maximè in ipſis communibus pectoris & vteri vaſis eius ore. Sic ſi ex naribus ſanguis profunditur, præcor-*

† In antiquis legitur non κινῶσαι, ſed κινῆσαι, id eſt moueas.

præcordijs maximas cucurbitas affigimus. Sic & omne aliud ſanguinis profluuium, ad contrarium per communes venas auertimus. Quemadmodum rurſum & ſanguinē (ſi ita eſt opus) attrahimus. Siquidem cùm menſes euocare in animo eſt, in pube & inguine cucurbitam figimus. Præterea cucurbita in occipite defixa, efficax eſt remediū ad oculorum fluxiones. Vacuari tamen prius totum corpus expedit. Nam ſi † refertum ſanguine corpus ſit, in quacunque parte capitis cucurbitam defixeris, totum ipſum implebis.

† plethoricum.

CAPVT XX.

ERGO *hæc omnis phlegmones communis indicatio, haudquaquam ſimiliter in qualibet parte adminiſtratur. Accedit ad omnia quæ prædicta ſunt, pro non leui portione, ipſius exhibendi medidicamēti natura. Neque enim abſolutè ſi adſtringere incipientem phlegmonū eſt opus, quidlibet adſtringens in ijs quæ deuoranda ſunt, adhibebimus: ſed ea quibus nulla corruptrix admiſta vis eſt. Nam chalcanthus inter præcipua adſtringit, ſicut etiam miſy, & ſori, & chalcitis, & diphriges, & æs vſtum, & ſquama eius & flos: verùm hæc medicamenta noxia deuorata ſunt. quocirca ſtomaticis ea miſcere tutum non eſt. defluit nanq; interdum ex his aliquid ad ventriculum. ſed nec aloën probè miſcueris ijs medicamentis quæ phlegmones alicuius cauſa quæ intus conſtiterit, deuoranda ſunt, quādo huic quoque admiſta purgādi*

vis

vis quædam eſt. Cæterùm vbi phlegmone prorſus inclinauerit, ſi quis paululum aloës admiſceat deijciendi vētris cauſa: qui prorſus non deiecerit, nihil lædet. Verùm ſatius eſt mercuriali, aut vrtica, aut cnico, aut taliū aliquo, aluum ſic laborātiū ſubducere. In ſumma verò, ſi quis eam quæ à partibus ipſis præſtatur indicationē adimat, nihil obſtat quo minus medicinā non ſex menſibus ſed ſex diebus totā perdiſcas. At verò nec ſi quæ à partibus ſumitur indicationē adijcias, iam totū quod exigitur ad curationē, habeas: niſi etiam methodos de medicamentis didiceris. itaq; eas aggrediatur oportet quiſquis cōſummatè ſanaturus eſt morbos. Nunc enim ſi alicuius medicamenti meminimus, id (vt ſæpe teſtati ſumus) exempli cauſa fecimus.

CAPVT XXI.

SED *adijciamus adhuc ea quæ de indicatione quæ à partibus ſumitur, nondū attigimus, Theſſaliorū iſtorum ſectam euidentiſſime præcipitantes. qui cùm nec diſſectionis rationē attigerint, nec partiū actiones, vſúsve norint, tamen cùm floccos carpentē quenquā cernunt, & feſtucas legentē, audent oxyrhodino caput madefacere, noſtro exemplo. Nam cur, quæſo, nō thoracem potius? Siquidē † ex indicatiōe remedia inueniūt. Sanè fieri poteſt, vt etiam corde affecto, phreniticus quis efficiatur. Empiricus nanq; ab experiētia ſe ait eiuſmodi medicamentorū nactum inuē-*

† ἐνδεικτικῶς.

tionem

tionem. Qui autem & hâc vituperat, & inquiſitionẽ de actionibus refugit: huic vnde, quæſo, ſuccurrit, vt pro thorace caput in phreniticis madefacere eligat? Cæterùm, hoc ipſum oxyrhodinum quod capiti phreniticorũ applicamus, ceu quidã ex amicis dicere ſolebat, nõ ſolùm Amethodos iſtos Theſſali ſectatores, ſed etiã reliquos manifeſtè redarguit vniuerſos quicunq; principẽ animi partẽ in corde ſtatuunt. Nam cùm aliquando vidiſſem quendã ex Athenæi diſcipulis caput aceto & oleo miſtu perfundentẽ, prohibui: iuſſiq; pectori admouere id remediũ. Quippe læſam in delirio eſſe partẽ principẽ. Eã autẽ eſſe authore Athenæo in corde. itaq; non rectè relicto pectore, caput eũ integrum præſertim membrũ vexare, eiq; negotium faceſſere, nunc oxyrhodinũ infundendo, nũc radendo, tũ ſpondyliũ, aut ſerpillum, aut id genus aliquid admouendo: imò verò ſi malũ traheret, etiã caſtoreũ, aut certè etiã cucurbitã. Quippe id eſſe perſimile ac ſi cui in femore phlegmoe ſit, calcaneo remediũ applicet. Quinetiam in lethargicis, nemo eſt qui nõ capiti applicet auxilia. nam & id vitiũ contrariũ quodãmodo ſecundum ſpeciem phrenitidi eſt. Gignitur autẽ in capite: in quo ſcilicet princeps animi pars reſidet. Ergo cũ humor qui in capite redundat, frigidus eſt, inſenſibilitas immmobilitaſq; hominem opprimunt. cùm verò calidus eſt, † perpetuus potius motus, vnà cum rationis noxa. Accidit enim, veluti demon-

† In antiquis eſt ἀεικινησία: in ĩpreſſis verò ἐυκινησία.

monſtratum in libris de his eſt, ex frigore ſegnitia, ex calore immodicus motus, ex humoris verò vitio dementia. Itaq; incidenda in talibus affectibus vena eſt ſtatim ab initio, ſi modò tam valens virtus ſit, vt ſine noxa miſsionem ſanguinis toleret, ac nihil prohibeat eorum quæ de ſecanda vena retulimus, ſicuti vel crudi humoris copia, vel puerilis ætas, vel anni tempus, vel regio in qua ſit extremus calor, aut frigus. Atque hoc quidem commune vtriq; vitio, & ei quod cum ſopore, & ei quod cum vigilijs incidit. Commune præterea vtriuſq; eſt, vt oxyrhodinum in principio admoueas. Nã repellendus à capite humor eſt, quiſquis is fuerit. Quæ ſequuntur, contraria ſunt. Nã quæ cum vigilijs coniuncta ſunt, ea lenire expedit. quæ cum immobilitate, excitare. Iure ergo cùm in ſummo incremẽto ſunt, ijs vitijs quæ peruigilio & delirio infeſtant, perfuſiones ex papaueris capitibus applicabimus: odorẽ quoq; naribus obijciemus: ac narium alas intus, vel frontẽ ex ſimilibus medicamentis illinemus. Quippe ſopire ac ſtupefacere principem facultatem oportet: cerebrum ſcilicet quod ſupra modum incaluit, refrigerando. In contrarijs autem vitijs excitare: ac noxij humoris qui citra putredinem, & citra febrem altos ſopores inuehit, craſsitudinem incidere, atq; excalfacere. Tales nimirum altos ſopores, ἀποπληξίας, & κάρους, & κατοχὰς Græcè vocant. Quòd ſi aliquando humor putreſcat: vtiq;

cùm

cùm febri incidunt ea genera: vocaturq́; morbus Græcè ληθάργος. *Incoquentes igitur in aceto thymum, & pulegium, & origanũ, aliaq́; id genus, naribus ſic affectorum admouebimus: quò vapor ad cerebrum ſublatus, craſſitudinẽ humoris diſſecet. Mox etiam palatum valentibus & acribus medicamentis vngemus. Ab his verò etiam ſternutamentis vtemur. tum capiti ſimiles præſidiorũ facultates imponemus, adaucta ſemper eorũ etiã ad ipſum vſq; ſinapi vehementia, ſi vitium diu trahat. Quinetiam cucurbitis ad vtrunq; vitium ſi diutinum ſit, vtemur: itemq́; caſtoreo. quippe quod ipſum probè concoquit, ſi debito tẽpore ſit adhibitum. Quare hic ad communẽ rurſus curationem redeunt lethargus & phrenitis.* †*Ergo in eiuſmodi affectibus manifeſtè redarguuntur & qui* Theſſalũ *ſequuntur omnes, & quiſquis medicus principẽ animi facultatem ſtatuit in corde.* Non *ſolùm enim iam dictorum præſidiorum deſtituentur copia, ſed etiam cui ea parti accommodabunt, non intelligent.* Neq; *enim tanquam in ophthalmia, vel pleuritide, vel angina, tũ ab ipſo ægro affectus locus ſentitur, tum nobis partim tactu, partim viſu innoteſcit: ſic in lethargo, & phrenitide, & epilepſia, & delirio, & conuulſionibus, & tetanis, præterea eo quod propriè vocatur catoche, ſe habet. In quibus omnibus præſidiorũ formula ex affectus inuenitur natura: locus verò cui maximè ſint applicãda, ex prænoſcẽdis tum*

†Eſt præterea in Græco, ὑπὸ τῆς παρακμῆς, i. in declinatione.

tum actionibus, tum partium vſibus.

CAPVT XXII.

ILLVD *autem quãuis in ſermone aliquando omittatur, ſæpenumero prius dictũ eſt meminiſſe oportere nos eorũ quæ ſimul indicẽt. Cæterùm in præſenti eã quæ à partibus ſumpta eſt indicationẽ, propoſitũ eſt perſequi: veluti ſtatim in ijs quæ ad caput pertinent, etſi non aliud, ſaltẽ illud noſſe cuiuis eſt promptũ, obiectã nobis ante cerebrum eſſe craſſam mẽbranã, quæ corijs iſtis externis ſit aſsimilis: poſt hanc etiã cranium. Itaq; reſolui in dẽſis obicibus & duris, præſidiorũ quæ imponũtur vim eſt neceſſe, ac niſi ſuturæ: in capitis oſſe natura ipſa fuiſſet molita, nihil adeò æſtimandũ efficeret pharmacũ vllum extrinſecus impoſitũ. Sed quoniam etiam futuræ, & in his præcipuè coronaria, non ſolùm impoſiti medicamenti qualitates, ſed etiã ſubſtantiam, ſi tenuis eſt, facilè intrò trãſmittit: meritò multa circa cerebrum vitia ab extrinſecus applicatorũ remediorũ facultate iuuantur. Ipſe enim in meipſo expertus memini, cùm infunderetur roſaceũ frigidum, citiſsimè clariſsimeq; ſenſiſſe me in ſyncipitis loco eius intrò penetrationem. Quinetiam plurima diuerſitas ſuturæ huius in hominibus, ſi inter ſe conferantur, etiam ante diſſectionẽ manifeſtè apparet. vidimus enim in ijs quibus raſum caput fuerat, inter mandendum, cõmiſsionis oſsium in coronali ſutura manifeſtum motum: ſic vt fa*

cilè

cilè appareret hominibus illis laxã eſſe eiuſmodi oſsium capitis compoſitionem. Meritò igitur ad hanc maximè partẽ applicant omnes medici capiti infuſiones: videlicet accepta quaſi per manus à primis inuentoribus ratione, ad id opus venientes. Sed & ipſi quicunq; non negligenter ijs quæ fieri aſſolent, attẽdunt, cernentes & quemadmodũ ſutura ea liquidò moueri appareat, & quẽadmodũ celerrimè homines hac parte, ſiue ab externo admoto quopiam refrigeretur, ſiue excalfiat, id ſentiãt. Nam præter reliqua etiam tenuiſsimũ eſt hoc loco craniũ, & rariſsimum. Ergo quoties medicamenti cuiuſquã vim vehementer deſcendere voles, hoc maximè loco impones. Commodius etiã fuerit, ſi & cũ infrictione id facias, aut tunſis capillis, aut etiam planè abraſis. Quòd ſi humidũ ſit quod applicandũ eſt: ſi id ex alto effundas, ac veluti fontis ritu illidas, quippe penitus intrò ab ictu magis cõpellitur. Sicut autem hic vehemẽtior humoris caſus conducit, ita in oculis eſt contrarius. In capite nanque os eſt quod feritur: in oculis mẽbranoſa quædã imbecillaq; corpora. Et in capite quidẽ aliud eſt quod ictũ excipit, aliud quod curatur: quodq; vt ictum nõ ſentit, ita facultate quæ ex incuſſu ad ipſum peruenit, fruit̃. At in oculo non eſt quod feritur, diuerſum ab eo quod curatur: ſed idẽ ipſum quod eſt curandũ, valẽter icitur. Ad hæc os capitis ſenſu caret: oculus acerrimi eſt ſenſus. Ergo infundere huic medicamenta

mẽta oportet, primùm ſuperiorẽ †genam blãdiſſimè attollẽtes, mox minimè queadmodũ in capite incutientes. Inueniẽdi præterea humores mitiſſimæ minimeq́; mordẽtis naturæ, qui cũ medicamentis ſint infundendi. At mihi quidẽ magna cũ conſyderatione videtur veteres ad oui deueniſſe humorẽ, electo ſcilicet ex eo quod & mordens minimè eſſet, & glutinoſum. Nã ex eo quòd minimè mordet, modò dictã indicationem ijs cõpleuit. Ex lẽtore autẽ, ad indolentiã nõnihil cõfertur. Quippe lenire eiuſmodi humores poſſunt aſperitates omnes quaſcũq; acris fluxio excitat. accedit quòd craſſus mediocriter ac lentus humor cõſtantius, quàm tenuis & aquoſus, in loco permanet. Sanè quòd lentum id quod abſq; morſu ſit, cùm modicè incaleat, dolorem maximè leniat, id profectò ex mordentibus in aluo deiectionibus didiciſti, in quibus iniectũ ſeuũ illico †dolorẽ mitigat. Quòd autẽ permanere quoq; in laborãte particula eiuſmodi humidũ expediat, manifeſtũ eſt. Siquidẽ in ijs quæ in vẽtre accidunt, per clyſterẽ aſſiduè infundere moleſtũ eſt. In ijs quæ in oculis, †genam attollere. At verò exquiſitus mẽbri ſenſus læue eſſe quod inijciendũ, nihilq́; debere in ſe aſperũ ſabuloſúmve habere, omnino indicat. Hinc igitur excogitatũ cõmodè eſt, tũ humido oui vtẽdũ: tũ quæ terrea corpora ophthalmicis, id eſt ocularijs medicamẽtis miſcẽda ſunt, ea eſſe cum ſumma diligentiã ad vnguẽ leuigãdi. Quoties tamẽ dolores his

† βλέφαρον, i. palpebram.

† In antiquis eſt δῆξιν, i. morsũ.

† palpebram.

accidunt vehemẽtes: repetitis ijs quæ de omniũ dolorũ generatione accepiſti, diſquires quónam ex his affectu dolere oculos in phlegmone, de qua nunc ſermo proponitur, contingat. Nam aut ex vehementi acris confluentis humoris morſu, aut quòd eorũ tunicæ plenitudine diſtenduntur, aut propter craſſorum humorũ flatuoſíve ſpiritus extenſionem, vehementes in his excitantur dolores. At morſum quidem tum purgantibus medicamẽtis, ſcilicet & deorſum reuellendo & vacuando curare conuenit: tum ipſi particulæ oui humore infuſo, quò per eum acris fluxio ſine offenſa eluatur. Vbi autem concocta iam phlegmone ipſa fuerit, & ſimul corpus vacuum, tum vtrq; lauationes in balneo his ſunt aptiſſimæ. Nam & dolorẽ ſtatim ſedãt, & fluxionem quæ ad oculos fertur, ſiſtunt: maxima quidem eius parte inter lauandum per totum corpus excreta: reliquo verò † diluto. At verò diſtenſionem quæ ex repletione prouenit partis, miſſione ſanguinis, & alui deiectione, & infernarum partium frictione curare conueniet. quòd ſi neceſſitas aliquando vrgeat, ligandis artubus: mox fomentis ipſi laboranti particulæ ex aqua dulci modicè calida adhibitis. At humorum vel flatuoſi ſpiritus extenſiones curabimus vacuato prius in his quoq; toto corpore: ſed & humorum momento deorſum auerſo. Mox localibus remedijs (Græci τοπικὰ vocant) vtendũ, non tamen medicamentis ijs quæ repercutiãt

ἐπικεραστῶν] ✝ i. cõtemperato.

δὶς ἀπο- φοροῦσι.

ac reprimãt, imò ijs quæ † euocent. Fouendi igitur ſunt ſicut modò diximus, ac fœnigræci decoctum ijs infundendum, ſed lauato prius curioſe fœnogræco, ne quid illi, vel pulueris, vel ſabuli adhærens clàm lateat. Eſt nanq; medicamẽ hoc maximè omniũ quæ oculis applicantur, ſine offenſa digerẽs. Meminiſſe verò in omnibus quæ mẽbratim docentur, cõmunium præceptorũ oportet. Quorũ vnũ id eſt, digerentia medicamẽta, vbi redũdantia in toto corpore ſubeſt, ſi particulis quibuſdam applicẽtur, implere potius quàm vacuare. Ergo tũ reliquos morbos, tũ verò phlegmonas (de quibus agimus) ſicubi curas, nullo euaporãte auxilio prius fidenter vteris, quàm totũ corpus purgaueris. Illud quoq; attẽdas in omni vitio, nedũ phlegmone, oportet, aliquãdo totũ cõrpus mediocri habitu eſſe in humorũ, tũ qualitate, tũ modo: vnam autẽ aliquã, aut duas earũ, quæ ſuprapoſitæ ſunt partium, redundantiam ſuam ad ægram tranſmittere: veluti non rarò, ſed planè ſæpenumero accidere in oculis videre licet, capite his fluxionem mittente. Manifeſtum igitur arbitror in ijs quoque eſſe, ipſum prius caput ſanandum eſſe, explorato eius affectu quem ſuperfluorum generatio comitatur. Et diutinas quidem oculorum fluxiones curamus oculis ipſis dimiſſis, atque ad capitis † curationem conuerſi. Cuius vitium ſi ex genere intemperantiarum ſit: curationem ex ijs contrarijs, ſicut prius monſtratum eſt, adhiben-

† πρό- νοιαν.

adhibẽdam indicat. Plurimùm igitur, vel frigida intemperies caput vitiat, vel humida. nec dubiũ eſt quin etiã ambæ congrediantur. Rariores ſunt quæ propter calorem acrem oculis fluxionẽ immittũt: in quibus haud expedit ijs quæ ex thapſia & ſinapi ſiunt medicamentis vti: imò contrarijs omnino, oleo crudo, & hiſpano, & roſaceo, tum frequenti ex aqua dulci in balneo lauatione. Atq; aliquando cerebrum ipſum fluxionem tranſmittit debetq; huius intemperies totius capitis epithematis corrigi. Aliquando vaſorum ipſorum vitiũ eſt: cũ venæ, vel arteriæ, imbecilliores ſunt: ſic vt aliorũ vaſorum ſuperuacua recipiant. Quo caſu aliqua earũ parte exciſa, aut etiam totis bene altè præciſis, † dura cicatrice quod intereſt intercipimus. Qua diſiunctæ inciſæ vaſis partes, continuæ præterea non ſint: nec ex altera in alterã cõfluere aliquid poſſit. Cæterùm, cùm eorũ vaſorũ quæ in profundo ſunt recõdita, ac è ſuperiore ad oculos vnà cum neruis perueniunt, vitiũ eſt, nihil horum agi licet. Proinde ægrè curabiles omnes eiuſmodi fluxiones ſunt. Quæ verò extrinſecus poſita vaſa ſunt, ea vel ſine chirurgia roborare licet: illitis medicamentis, quæ robur inſerant. Græci † τονικὰ vocãt. Eſt & quãdo calidus ſanguis, ac vaporum plenus, ad caput aſcendit, ac maximè in arterijs redundat. Cui vitio excogitatũ ſaluberrimũ remediũ medicis eſt, vt ipſa incidatur arteria. Oportet autẽ deraſo capite curioſè tãgere, tum quæ retrò,

† In antiqs eſt nõ σκληρὰ ſed σμικρὰ, i. parua.

† τονωτικὰ.

tum quæ ſecundũ vtrãq; aurẽ ſunt arteriæ, præterea quæ in fronte, & quæ in temporibus ſunt. Quarũ quæ calidiores alijs apparebũt, ac maiorẽ exhibẽtes pulſum, hæ ſunt incidendæ. Quæcunq; verò & paruæ & prope cutẽ reſident, harũ vel ſi partẽ aliquã excideris, veluti facere in crurũ varicibus ſolemus, aptius erit. Noſtroq; tẽpore quidã ex ocularijs medicis non minimus, ex alterijs quæ in tẽporum ſummis muſculis reſident, nõ exiguã excidit partẽ. Ac ferè quidẽ cùm exciſa eſt arteria, reliquæ eius partes ad ſibi cõtinuas retrahũtur. Euenitq; id magis in ijs arterijs quæ tũ minores ſunt, tũ minorẽ exhibẽt pulſum. Quòd ſi inter nudandũ appareat tibi vas magnũ: aut magnum exhibere pulſum, tutius fuerit vinculo id prius excipere: mox quod in medio eſt præcidere. Sunto autẽ eiuſmodi vincula ex materia aliqua minimè putreſcibili. Talis autẽ Rome eſt ea quæ Gaetanorũ dicitur, ipſa ex Gallijs aduecta: vẽdita verò maximè in ſacra via, quæ à tẽplo deſcendit ad fora. Ac horũ quidẽ Romæ facilis eſt copia. Viliſſimè enim vẽduntur. At ſi in alia vrbe artẽ exerceas, cõparetur filiũ aliquod ex ijs que ſerica nũcupant. Habẽt enim ea diuites mulieres ĩ multis ſub ditiõe Romanorũ locis: potiſſimũ ĩ magnis vrbibus, in quibus multæ ſunt mulieres id genus. Sin huius facultas nõ eſt, ex ijs quæ inueniũtur in regione quã incolis, deligito materiã quæ minimè ſit putreſcibilis: cuiuſmodi eſt graciliũ chordarũ.

Nam

Nam quæ facilè putreſcunt, eæ citò à vaſis decidunt. Nos *verò poſtquã vndiq; ſunt carne impleta, decidere vincula volumus. Quæ nanq; caro in abſciſſis vaſorũ partibus,* † *coaleſcit, ea pro operculo eſt, ac oſculum eorũ cludit.* Poſtea *verò quam id factum cernitur, decidere iam vincula ſecurè poſſunt.* At *verò cùm venarum partem aliquam excideris, non eſt opus eas tam imputreſcibili materia deliges, ſed ſuffecerit alia quæpiam.* Siquidẽ *in arterijs perpetuus motus inſecti vaſis ora reſoluit.* In *venis autem poſteaquam ſemel ſunt vtcũq; clauſæ, ſiue per deligaturã conſtrictæ, ſiue per medicamentum adſtrictæ, permittunt circumpoſitã carnem circà coaleſcere: potiſſimùm ſi qui curatur, immotam partem ſeruet, magíſque etiam ſi toto corpore vacuato ipſam attollat.* Quippe *etiã varices ita curamus.* Vocatur *autem varix vena dilatata. porrò dilatatur in teſticulis & cruribus omnino.* Sed *quoniã cũ hos adhuc ſcriberẽ cõmentarios, non pauci amicorũ rogarunt, vt in fine totius operis omnia quæ ad chirurgiã pertinent, deinceps memorem, idcirco tractatio de varicibus nunc differatur.* Cùm *verò non pauci ſpeciatim ſint oculorum morbi, qui magis ſpecialem curationem deſyderent, ne de his quidem hoc loco pluribus eſt agendum.* Nam *qui curioſè quæ prædicta ſunt, legerit, & naturali prudentia fuerit, huic omnia inuenire, eorum rationem ſequenti, nullo negocio licebit.* Qui *autem tales non ſunt,*

ijs ſatius fuerit omnium vitiorum, quæ oculis incidunt, curandi rationem priuatim ſcribere: maximè cùm amicorum non pauci ita poſtulent.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL DE MORBIS CURĀDIS, THOMA LINACRO ANGLO INTERPRETE, LIBER XIIII.

Quæ in XIIII. *Methodi medendi libro habentur.*

De eryſipelate, œdemate, & ſcirrho.
De tumoribus pręter naturam inuicē complicatis.
De inflationibus, inter quas & priapiſmus adnumeratur.
De liuidis tumoribus.
De cancro. De Carbunculo. De ſtrumis.
De abſceſsibus.
Methodus curationis tumocū pręter naturā, inter quos & ſteatomata habētur, & atheromata, & meliceridės, & myrmeciæ & acrochordones.
De nimium obeſis corporibus, & immodicè extenuatis.
De his, quæ toto genere ſunt præter naturā, ſicuti lapis eſt, & Hypochyma, & molæ partus in mulieribus, & huiuſcemodi.
De affectibus, qui in numero & magnitudine, & ſigura inſtrumentarijs partibus accidunt.
De herpete, & ei proximis affectibus.
Quemadmodum aſcarides, & elminthes curentur.

Caput

CAPVT I.

De tumoribus qui præter naturam in corpore conſiſtũt, quod numero, qualesq́; ſint, proditum à nobis ſingulari volumine ſeorſum prius eſt. Quemadmodum autem hi methodo curandi ſint (quod vtique docere propria propoſiti operis profeſsio eſt) in horũ commentariorũ tertiodecimo præcipere cœpimus. Et quoniã in ſuperioribus de omni febrium ratione ſermo erat habitus, aptius mihi viſum eſt de phlegmone primùm diſſerere: vt quæ & frequentiſsime incideret, & febres ſubinde accenderet. Ac dictum quidem nonnihil fuerat in febrium curatione inter cæteras earum cauſas, etiam de phlegmone. Verùm abſolutus ſermo, & qui propriè illi debebatur, in libro qui hunc præcedit, eſt traditus. in quo methodum curandæ eius, qualiſnam eſſe conueniat, tradidimus. nequaquam tamen auxiliorum materiam, niſi tantùm exempli gratia, ſicut in ſuperioribus fecimus. Haud longè verò à phlegmone abeſt & alius morbus, quem Græci ἐρυσίπελας vocant. Is, vti monſtratum eſt, ex bilioſo ſucco naſcitur. Sed præſtiterit fortaſsis eum pluribus verbis à phlegmone diſtinguere. Ergo communia amborum ſunt, tum tumor qui præter naturam ſit, tum verò calor. Diſsident inter ſe primùm & maximè colore: quando ſi is ruber ſit, phlegmonem vitiũ appellãt. ſin pallidus flauúsve, vel ex pallido flauóque colore miſtus, eryſipelas.

Præterea pulſatio magna phlegmones proprium eſt ſymptoma, quippe quæ alte magis in corpus demittitur. Eryſipelas verò in cute potius conſiſtit, quàm alte deſcendit. Tenuis nanque ſubſtantiæ eſt pallidæ bilis humor. Itaq; facilè ad ipſam cutim transfluit, carnoſis rariſque corporibus † tranſmiſsis. Cutis verò denſitas nõ æque eſt huic bili peruia, niſi ſit admodũ tenuis aquoſaq; ſit. Talis nanque maximè eſt etiam quæ quotidie cum ſudore exit. Licétque multorum qui in balneis ſudorem ſibi ſtrigilibus detergent, hunc eius videre coloris cuius lotium eſt, ijs qui diutius cibo abſtinuerunt. Neq; enim ignoras eorum, qui inediam diu tolerant, pallidius ex aquoſo lotium reddi, mox verò etiam flauum, niſi quis prius humectante nutrimento potionéque ſqualorem corporis irroret. Ac corpore quidem pro naturæ modo ſe gubernato, amaræ bilis ſuccus inuiſibiliter exhalat. Præter naturam verò ſe habente, tum aluis (de quibus poſt agetur) vitijs redundat, tum verò eo de quo nunc agitur, quod eryſipelas vocant. Cùm enim vel longè copioſior, vel craſsior quàm pro naturæ modo redditus, vniuerſus ad cutim compulſus fuerit, eam tum perurit, tum in tumorem attollit.

† διερχόμενος

CAPVT II.

SED *ſatius eſt veluti ſemper non dicimus modò, ſed etiam facimus, ita nunc quoq; à rebus non à nominibus initium faciamus: alterúmque principium,*

principiũ, priore ſcilicet cõmodius, eiuſmodi, ſermoni demus. Cũ ſanguis copioſus in aliquã particulã procubuit, ſic vt ab eius particulæ vaſis nequeat cõtineri, exilitq́; aliquid inſtar roris ex ipſis vaſis in ea muſculorũ ſpatia quæ ſimilaribus corporibus ex quibus cõponuntur, interueniũt, vtiq; tumor ex plenitudine oritur: cui ſuccedit cutis tenſio, † & in alta carne cum pulſu dolor, & tangenti renixus quidam, & rubor, & calor: ipſa nimirum cute ea, quæ ſubiecta ſibi caro patitur, ſentiente. † Similis iam dicto et in viſceribus affectus *oritur. Eſt enim his quoq; ſua quædam caro, quã aliqui* παρέγχυμα *Græcè vocant: in quam videlicet ſanguis ex refertis vaſis halitus ſpecie exudans, iam dicta ſymptomata efficit. Atq; hic vnus affectus eſt ſanguineæ fluxionis ſoboles, in carnoſa corpora maximè incidens. Secundus alter biliosæ fluxionis germen eſt, ac circa cutim maximè conſiſtens, tum hanc externam, quæ omnium partiũ commune eſt tegumentum: tum membranoſam & tenuem quæ ſingulis internarũ eſt circundata.* Ergo ſicuti prior *affectus etiam cutis aliquid apprehendit, ita hic quoque aliquid ſubiectæ ſibi carnis occupat. Quod ſi craſsior humor acriórque ſit, ſummam cuticulam* (Græci ἐπιδερμίδα *vocant) excoriat. ſpatióque ad profundum aliquando cutis exulceratio peruenit. Atq; hic quidem affectus eryſipelas nuncupetur, duplicem (vt iam dictum eſt) habens differentiam: quod vel*

abſque

† In Græco eſt ὀδύνη δ' ἐν τῷ βάθει, καὶ πόνος μετὰ σφυγμοῦ, id eſt dolor autẽ in profundo, & laſſitudo cũ pulſatione.

† ἀνάλογον.

abſque exulceratione, vel vnà cum hac incidat. Prior autem affectus vnius rationis eſt, voceturq́; phlegmone. Cùm ergo nec planè biliosa, nec ſanguinea fluxio eſt, ſed ex ambabus miſta: vtiq; ab eo quod in miſtura exuperat, nomen ipſi indatur, ac dicatur de eo id quod exuperatur: ſic vt vel phlegmonem eryſipelatoſam id vocemus, vel eryſipelas phlegmonoſum. Vbi autem neutrum vincit, ibi vitium phlegmones eryſipelatósque medium nominetur.

CAPVT III.

CVRATIONIS *verò methodus ſicuti in alijs cõpoſitis, ita et nunc tradatur: initio à ſimplicibus ſumpto. Ergo omnibus qui ſic præter naturam conſiſtunt tumoribus, cõmunis indicatio vacuatio eſt. Adieci verò illud, ſic, admonens te multitudinis humorum qui eos excitent. Nam ſi quis eos vacuet, naturalem habitum membrum recipiet. Iam vacuatio pari modo in omnibus, duplex eſt: vna repellentium ad alias partes, altera foras digerentium per eum qui ſenſum fugiat halitum. At quoniam eryſipelas non quantitate modò affligit, ſed etiam ex vehemẽti ſcilicet inflãmatione qualitate ipſa cruciat, ampliorem refrigerationẽ quàm phlegmone requirit. Nec tamen non periculoſa toti corpori eſt eiuſmodi curatio, propterea quòd bilis interim ad aliquod princeps mẽbrum fertur. quippe cùm ſi vel ſanguinis ipſe† abũdet, haud tutum ſit ex minoris notæ mẽbris fluxionem*

† Ita legunt antiq. codi. Græc. in impreſſ. autẽ ita habetur, ψύχηται πλεονάζον, id eſt abundãs refrigeretur.

xionem eius repellere. Tāquam igitur in illa poſt totius corporis vacuatione repellentibus auxilijs vſi ſumus, ita nunc quoq; faciemus: ſed pro ſanguinis miſſione, medicamēto quod bilem trahat, purgantes: ipſam verò afflictam particulam refrigerantes. Eſto autē refrigerationis terminus, ipſa coloris mutatio. Etenim quod purum eryſipelas eſt, ſtatim cum hoc quieſcit. Quod non purum eſt, ſed iam quodāmodo phlegmonodes, ſi pluſculū refrigeres, liuidam cutim præſert. Sin ne ſic quidem quis deſiſtat, nigricat potiſſimū in ſenili corpore: ſic vt quædam ita refrigeratorū, ne digerentibus quidē medicamentis ad perfectionē ſanentur: ſed ſcirrhoſus quidā tumor in particula relinquatur. Ergo ſatius eſt, vbi laborātis particulæ alteratū colorē videris, à refrigerantibus adſtringentibusq; ad cōtraria tranſire priuſquam vel liuida, vel nigra prorſus fiat. Porrò refrigerantiū materia in opere de medicamentis eſt tradita Solanum, & ſemperuiuū, & portulaca, & vmbilicus veneris, & pſylliū, & altercū, & lactuca, & intybum, & lenticula paluſtris, et cerata ex aqua admodū frigida, & alia id genus. Vbi verò inflāmatio ægrotantis mēbri iam deſijt cataplaſma illi priuſquā liueat, ex hordei farina (ὠμὴν λύσιν Græcè vocāt) eſt imponendū. Quòd ſi iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperponendū eſt, perfundendusq; locus plurimùm quidē ex aqua calida, † ſed & marina aqua & muria interim cōducet. Quinetiam

† Ita legūt Græ. cod. antiq. & marina, & muria, nōnunq̄ etiā conducet ipſi cataplaſmati eiuſmodi aquá, vel acetum, vel oxalme, id eſt acidam muriam admiſcere.

ipſi

ipſi cataplaſmati eiuſmodi aqua, vel acetum, vel oxalme miſceatur. Hoc *tempore etiam coriandrũ cum polenta quidã eſſe ſalubre eryſipelatũ medicamentũ ſcripſerunt. Aliĵ rurſus eodẽ inter initia vſi, magnæ noxæ occaſio laborantibus fuere.* Sed *& roſaceũ ceratũ cui immiſtũ ſit calcis aliquid, eodẽ modo ſunt qui prodiderunt eryſipelati prodeſſe, aliaq́; ſimilis generis nõnulla ex ĳs quæ valenter excalfaciãt. Quorũ nullum eſt eryſipelatis medela, antequã videlicet mutatũ deſinat eſſe id quod ab initio fuerat, atq; alterũ iam, illiq́; cõtrariũ euaſerit. Quomodo enim, quæſo, nõ ſit contrarius calido affectui frigidus: aut ei qui flauo aut pallido colore eſt, is qui liuidus aut niger eſt?* Sicuti *autem ſubinde phlegmonæ admiſcetur eryſipelas, ita etiam aliquando œdemati. ac vocetur quod ex ambobus tũ eſt conflatũ, eryſipelas œdematoſum: non ſecus quàm vbi ex refrigerando durũ ægreq́; reſolubile redditur, vocabitur eryſipalas ſcirrhoſum.* Iam *curatio quoq; veluti in omnibus compoſitis, ita in his adminiſtrabitur. ac potiſſimũ quidem contra exuperans pugnabitur, non prætermiſſa tamen nec ea quæ ex admiſto præſtatur faciendorum indicatione.*

CAPVT IIII.

SICVT *enim ex biliſa fluxione eryſipelas, ita ex pituita conſtat œdema ipſum rarus quidã atq; indolens tumor.* Equidem *ſcio aliter quoque œdemata prouenire: ſicut [in pedibus] in intercutis*

[In antiquis non habetur.

aquæ

aquæ affectibus,& phthois, alijsq; qui vehemẽtes ſint,malis corporis habitibus. Atq; in illis quidem ædema † multitudinis eius quæ hominẽ premit,eſt ſymptoma,nullam ſeorſum propriam curationem requirens. Nam ſatis erit,(ſi modò curatione egebit,) ipſa tũ crura perfricare , aliàs oxyrhodino, aliàs oleo cum ſale,aut etiam oxyrhodino ſal habente. At ſi ex pituitoſo humore in particulã influente ædema conſtitit,abundè aliquando ſatisfacit ſpongia quæ ex aqua,in qua ſit aceti aliquid, maduerit. Porrò hæc ita attemperabitur, vt vel bibi poſſit , vel vt non multum ſupra hoc aceti habeat. Deligare verò ſpongiam debebis, ab inferiore parte incipiens,ac ſuprà finiens. Eſto autem ſpongiam, ſi modò conductura ſit, omnino noua. Huius ſi copia non eſt: cuius erit, hanc detergebis expurgabisq; nitro,& aphronitro,& aqua lixiua. Quòd ſi ſub his ædema non ſubſidat,vbi rurſus deligabis, puſillum aliquid aluminis conijcies, ac nouam ſpongiã admouebis. Si nouæ copia non ſit, melius eſt eo quod vulgus vocat ἐλύχνιον, vtare. Id verò ante omnia molle eſto. quod genus tharſicum eſt. Cuius ſi facultas eſt, audacter vtitor. vtilius enim experiere quàm ſpongiam. Madeat verò ex puſca, quæ aliquid habeat aluminis. tum (vt præſcriptũ eſt) deligetur ab inferiore ſurſum. Sit autẽ arctatio mediocris: veluti in oſſis fractura. ac primæ quidem faſciæ iniectiones , quæ ſcilicet infernè incipiunt, magis arctandæ. quæ deinceps

† In antiquis legitur non πλήθους, ſed πάθους, id eſt affectus.

ſunt,

ſunt,ſenſim remittendæ. Cæterùm,non adeò vt laxa ſit aliqua deligationis pars. Porrò idoneũ medicamentum ad hæc & Glaucium eſt,tum ipſum per ſe liquatũ in puſca,tum vel magis medicamẽtum noſtrũ quod ex eo cõpoſitum eſt. Cuius compoſitionẽ habes in eo opere quod de medicamentis eſt inſcriptũ. Sanè hactenus à me ſcripta fuerant opera tria,vnum de ſimplicibus,alterum poſt hoc de cõpoſitione medicamẽtorum,& tertiũ de facilè parabilibus. Quartũ autẽ adſcribere conſtitui: quandoquidem multi amicorum ita ſuadent. In eo de communibus & proprijs cuiuſq; partis & vitij medicamentis agetur. Verùm mendicamẽ illud quod Glaucium habet,non œdemata modò, verùm multò etiã magis,tum eryſipelata,tũ phlegmonas incipientes ſanat,ac potiſsimùm calidas. Manifeſtũ autẽ quod eryſipelatoſas phlegmonas, & eryſipelata phlegmonoſa idem medicamentũ ſanet. At non eas phlegmonas quæ in ſcirrhũ iam tranſierunt,aut eryſipelata quæ iam refrixerũt, aut denique vllum ſcirrhoſum affectum ſanauerit. de quibus vtique in quinto de ſimplicium medicamentorum facultatibus aliquid eſt proditũ: dicetur verò & nunc. Siquidem humor vnde eiuſmodi vitium naſcitur, aut glutinoſus eſt, aut craſſus,aut vtriuſque rationis particeps. Curandi verò eius communis † indicatio eſt, vt quod præter naturam in particula eſt, totũ vacuetur. Modus tamen vacuationis eius proprius eſt. Nam detergere

† σκοπὸς

detergere id vbi contumaciter inhæret, oportebit. Quòd ſi quis ijs quæ † vehementer trahunt, digeruntq́;, medicamentis vacuare tentet, nec ijs quæ humectent, & excalfaciant molliat ac liquet, huic paucis primis diebus egregiè proceſsiſſe curatio videbitur: cæterùm quod de affectu reſtabit, id inſanabile erit. ſiquidem toto quod in eo tenuiũ partium erat digeſto: quod reliquum eſt, veluti lapidoſa cõcretio linquetur. Quippe etiã qui in articulari morbo viſuntur pori, ex humore craſſo glutinoſoq́; proueniunt, quando is non paulatim eſt digeſtus, ſed violentis medicamentis totus ſimul ſiccatus. Ad *eundem modum & calculi generantur in renibus, aſſo ſcilicet in his craſſo glutinoſoq́; ſucco.* Hac *igitur de cauſa ad ſcirrhoſos affectus nullũ vehemẽter excalfaciens ſiccánsve medicamentũ eſt aptum: ſed ea tantùm quæ cũ molliendo digerere poſſunt: cuiuſmodi ſunt tum ceruina medulla, tum vitulina, tum ſeuum hircinum, & taurinum, & leoninum, ad hæc,* Ammo*niacũ thymiama, & Bdellium vtrunque magisq́;* Scythicum, *quanto videlicet eſt humentius.* Pari *modo &* Styrax *qui humentior eſt, ſiceo vtilior eſt.* His *igitur indicationibus attentus, etiam cõplicatos affectus ſanare poteris, pro ſubinde iam dicta in omnibus compoſitis vitijs methodo.*

ἀθρόως.

CAPVT V.

MIHI *verò iam tempeſtiuũ fuerit de affectarũ partiũ differentia mentionẽ facere:*

quã ſemper in omnibus tum morbis, tum ſympto matis, in memoria habendã cenſui. Diximus autẽ nõ pauca † de omniũ earum indicatione in libro qui hunc præcedit. Siquidem omnium qui præter naturã ſunt tumorum, in quibus vtique adhuc non ſunt geniti pori, prima † indicatio vacuatio eſt. Earum verò partiũ quæ iam ſcirrhum cõtraxerunt, vacuatio per iam dicta medicamẽta perficitur. Vocareq; ea malactica, id eſt mollẽtia, mediti ſolent. Quoniã autem membrorũ alia rariora naturaliter ſunt, alia denſiora: etiam vacuationem eorum diuerſa ſpecie remedia poſtulare eſt neceſſum. Hac igitur de cauſa tum in tẽdonibus, tum in ligamentis, [cùm ſcirrhoſa fuerint,] viſum mihi ſatius eſt ei curationi quam per mollientia medicamenta molimur, aliquid incidentium admiſcere. Ex quorum numero vel in primis acetum eſt. Interim verò & in alijs partibus quas ſcirrhus affecit, eo vtimur: vt paulò poſt dicã. Verùm in tẽdonibus & ligamẽtis in hunc modũ. In aceto acerrimo candentem igni lapidẽ extinguo: ac ſi quidẽ haberi poteſt, qui certè in magnis vrbibus rarus nõ eſt, pyriten. Sin eius copia nõ datur, molarem, Græci μυλίτην vocant: ſcilicet ex quo molas quibus molimus, faciũt. Deinde aſcendente poſt infuſum lapidi acetum vapore calido, in hoc dimoueri ſcirrhoſum ligamentum vel tendonem cogo: atque exinde rurſus medicamen quod molliat, impono. Oleo tamen principio curationis ho

† περὶ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐνδείξεως i. de indicatione, quæ ab eis ſumitur.

† σκοπὸς

aqua quotidie omnino laborantem particulam perfundo. Iſto autem id oleum haudquaquã adſtringens, ſed planè tenuium partiũ, cuiuſmodi ſabinum eſt. Incoquimus autem oleo interdũ altheæ radicem, ac ſylueſtris cucumeris & ſiqua eſt eius generis alia. Atq; hoc vtor (vt dixi) quotidie. Caterùm curatio quæ per acetũ adminiſtratur, vtilis eſt vitio iam adulto, & cùm præparata iam ſub mollientibus pars fuerit. Excogitaui autem & cõpoſita quædam ex aceto medicamenta, quæ inter mollientium vſum, ad vnum diem impono. † Siquidem aceti vis, modò ea quis modicè & debito tempore vtatur, ſalutaris eiuſmodi affectibus eſt, ceu craſſos humores diſſecãs ac diſſoluẽs, ſin vel immoderatius, vel in tẽpore non idoneo, tenuiores partes violenter abſumens, id quod reliquum eſt, lapideſcere ſinit. Sed & ſi quis eo diutius vtatur, ſubſtãtiã ipſam neruorum delibàuerit. Ob id igitur nec ſæpe, nec inter initia, nec longo tempore, medicamentis quæ ex aceto componuntur, ad ligamenta & tendones eſt vtendũ. At in liene & carnoſis muſculi partibus ſcirrho affectis, tutus eius eſt vſus. Quippe raræ ſunt naturaliter hæ partes, nec eſt quod metuas, ne quis neruus eius vi lædatur. Ac ammoniaco quidẽ thymiamate cũ aceto, etiã alij non pauci lieni imponentes vtuntur, ad luti ſcilicet craſsitudinem quod ex vtriſq; miſtum eſt redacto. Idque ſolum ei curando ſæpe ſatis fuit. Ad muſculos verò alium ſanè non vidi.

† Additur in antiquis γλίσχρους i. & glutinoſos.

Ego verò etiam ſæpe ſum vſus, vtique mollientiũ vſui interponens. Atque ſub illis nulla cernitur euidens vtilitas. Sed poſtea quàm mollitus per ea ſcirrhoſus tumor eſt, maximum certè vſum ammoniacum aceto liquatum confert. Sufficit autẽ eo vno alteróve die vſos, rurſus ad mollientia reuerti. Ac rurſus his pluribus diebus vſos, denuò ad medicamẽ quod ex aceto fit redire, ſiue id ammoniacum, ſiue quid aliud habeat eorũ mollientium quæ paulò ſuprà ſunt cõprehenſa. Neq; enim aliud quicquam eſt admouendum: cuiuſmodi ſcilicet pleraque ſunt eorum medicamentorum quæ † ſicca vocant. Siquidem inter initia medicamentũ probabis. Sed id inſanabiles affectionis reliquias relinquet. Ego nanque eius rei cauſa in medio tempore cataplaſmate ex althea ſum vſus. Vocat autem hanc vulgus ἀναδενδρομαλάχην. *Huius igitur radix ſeuo liquata, ſalutare ad talia medicamẽtũ eſt. Eſto autẽ ſeuũ, ſi fieri poteſt, anſerinũ. Sin id nõ ſit, gallinaceũ. Sin nec huius facultas ſit, ſuillo vtendũ. Sed & ſilueſtris maluæ quæ paſſim naſcitur, folia, cum ſupradictorũ aliquo tũſa proficient. Meliora tamẽ crudis ſunt quæ modicè antè ſunt decocta. Ac eiuſmodi quidem auxilia, & curationis variatio qualis iam comprehẽſa eſt, omniũ particularum quæ ſcirrhoſis vitiis ſunt affectæ, cõmunia ſunt. Ad eũdẽ modũ œdematum curatio, quàm paulò antè memorauimus, cõprehenſis iam differentiis per particulas variatur.*

† In antiquis eſt non ξηρῶν, ſed ὀξηρῶν, i. quæ acetũ recipiunt.

tur. Iis enim quæ in præcordijs ſunt œdematis, nemo frigidam ex puſca ſpongiâ applicuerit: veluti nec alijs qui in his ſunt tumoribus. Iã quis abſynthiũ oleo incoquẽs, genu vnquã perfudit? Quis oculũ, aut aliquid eorum quæ intra os ſunt, qualitercunque affectum? At iocinori ægrotanti & lieni ſubinde cum maxima vtilitate adhibetur. Docet id ipſum & *experientia, quæ vim eorum euidenter indicat, non ſecus quàm ratio.* Nos ta*men nunc hoc opere ſolam eam remediorũ inuentionem, quæ methodo paritur, qualiſnam ſit diſſerimus.* In *operibus de medicamentis ambas miſcuimus, omnia medico cognoſcenda eſſe rati: tũ quæ ſolo inuenta ſunt vſu: tum quæ ſola ratione: ad hæc tertio loco quæ conferentibus ad inuentionẽ vtriſque.* Omnibus *autem his ille ſolus commodè vtetur, qui in hac methodo eſt exercitatus.*

CAPVT VI.

AC DE *phlegmone quidem ſcirrho & œdemate ſatis ſunto, quæ hactenus ſunt comprehẽſa: illo nõ omiſſo, quòd ſcirrhũ nominamus tumorem durum qui ſine dolore eſt, non tamẽ omnino ſine ſenſu. talis enim ſanabilis non eſt. reliqui omnes ſicut ægrius ſenſilem ipſam partem affectam reddunt, ita omnino inſenſibilem non faciunt, vtique ſi ſenſilis natura ſit. Ligamenta nanque ſcimus inſenſilia eſſe. Quòd ſi quis eos duntaxat tumores, qui & præter naturam ſunt, & omnino inſenſiles, ſcirrhos appellandos cenſeat, re-*

liquos non ſcirrhos,ſed tumores ſcirrhoſos, & ſe de nominibus litigare ſciat, & nos quoties cum eo diſputabimus, ita quoque affectum nominabimus. Siquidem is mos noſter eſt,*quibus quiſque nominibus delectatur,iiſdem in diſputatione cum illo vti.* Nũc tẽpeſtiuũ eſt,*vt de inflationibus diſſeramus: quibus diuerſa ab œdematis curatio eſt.*

CAPVT VII.

ILLA *nanque,ceu diximus,ex pituitoſo ſucco ortum habent.proinde prementibus nobis cedunt,digitiq; admodum altè in ipſa deſcendunt. Inflationes verò ex flatuoſo ſpiritu collecto naſcũtur,aliàs ſub cute,aliàs ſub membranis quæ oſſibus circundantur,aut muſculos viſcerúmve aliquod † includunt.* Porrò colligitur aliquando nõ *parum etiam in ventriculo & inteſtinis, itemq; in medio ſpatio horum & peritonæi.* Differunt *quoque hæc ab œdematis, quòd & preſſa digitis † non retinent veſtigium,& ſonitum veluti tympanum reddunt.* Itemq; *quòd in cauitate ſenſibili ſubinde continentur,atque hæc nonnunquam maxima. † indicatio autem curationis omnium communis eſt,vt quod præter naturam eſt, vacuetur,in quocunque id contineatur.* Propria *verò poſt hanc communem eſt,vt tenuiſsimis & calidis poteſtate medicamentis.* Atque *in ventriculo quidem & viſceribus oleũ quod tenuiũ eſt partiũ, quodq; rutã habet incoctam, aut aliquod calidorum ſeminum, cuiuſmodi ſunt cumini & apij & petro-*

† περιέχουσι.

† μὴ βοθροῦται.

† In Græco vtrobique eſt σκοπός.

petroſelini, id præſtabit. Aliquãdo verò & cucurbita magna bis terve ſine inciſione medio ventri affixa. Tanta verò ac taliter applicata etiam totum vmbilicum comprehendet. At in artubus & muſculis qui ſub cute, aut etiam membranis quæ oſſa veſtiũt, inflatione orta, ſi citra dolorem ſit, liquor aliquis tenuiſsimarum partium, cuiuſmodi eſt lixiuium, noua ſpongia exceptum, ſatisfecerit. ſin dolor quoq; vrget, vngenda pars eſt oleo quod relaxandi remittendiq; vim habeat. Incidũt porrò ex percutionibus eiuſmodi affectus, vbi ſcilicet vel muſculus vel membrana quæ os circuit, eſt cõtuſa. Ac ſuper mẽbranam quidem quæ os ambit, antedicta imponenda eſt ſpõgia. Ad muſculos verò (nanque hi aliquando dolent) medicamentũ quod magis mitiget, eſt adhibendum. Quo fit, vt ad hos ſolo lixiuio nõ vtamur, ſed immiſſa ei tũ ſapa, tum pauculo oleo. Satius autẽ fuerit in principio non addidiſſe lixiuium, ſed ſapa cum vino & exiguo aceto vti, ac quod mediocre ſit olei adÿcere. vbi miſta ſunt, modicè excalfacere: ac lanã non lotam, quam ſuccidam vocant, ipſis imbutã imponere. Quòd ſi eiuſmodi lanæ facultas non ſit, ipſius † œſypus iniÿciendus miſcellæ ſupradictæ eſt. Quòd autem atticus œſypus cæteris omnibus præſtet, tametſi à me non dicatur, ipſe ſcis. Quinetiam ceratum quod ex œſypo componitur, medicamentum eſt omnibus notum. Vtuntur plurimi eo ad phlegmonas, quæ in præcordÿs ſunt.

† Eadem ferme q̃ hic, habentur etiam ſupra libr. 13. ca. 15. vbi pro œſypo ĩterpres vertit hyſſopũ. corruptum vero eum locũ eſſe hic locus, & vetuſti codices oſtẽdũt, in quib' vtrobiq̃ legitur οἴσυπος, non ὕσσωπος vt ibi habetur in impreſſ.

Ergo huius quoque aliquid vbi œſypus præſto nõ eſt, rectè inieceris. Debent enim contuſi muſculi leniri medicamento, cui miſta facultas ſit, quæ ſimul cõcoquat, digerat, & modicè adſtringat. quãdo ſi nihil habet adſtrictionis, auget aliquando phlegmonas: ac maximè in ijs corporibus quæ ſunt plethorica, ſanguine abundant. Ergo trium iam comprehenſarũ indicationem in inflatis ex plaga quadam muſculis memor, vbi dolor maior vrget, mitigatiua magis ratiõe vteris. vbi abeſt, maiori vi inſtabis. Maiorem vim intelligo, cũ breui via properatur ad finẽ. Porrò breuis via fit per ea medicamenta quæ valentes habent vires: hæ maximè in lixiuio & aceto habẽtur. poſt hæc in vino. Quoties igitur de mitigãdo nõ laboras, horũ plus in miſturã cõijcies. Rurſus vbi repellere ſtudes, vini plus quàm horũ immittes. porrò id optimũ in hũc vſum fuerit, ſi nigrum auſterumq; ſit. At ſi digerere males, lixiuij plus indes. Acetum verò ſi his miſcebis, ac ambo erit vtile, propterea quòd miſtas (vt monſtratum eſt) habet facultates. Vbi verò muſculus ſine dolore eſt, licet ſanè in lixiuij penuria pro eo aphronitrũ immittere. Eſto autẽ id minimè lapidoſum, ſed magis ſpumoſum. Eſt verò quod lapidoſum eſt, durũ & ſpiſſum, ac ægrè liquabile cũ dictis liquoribus miſcetur. Spumoſum verò molle eſt & laxum, itemq; cãdidius quàm lapidoſum. Hoc itaq; tum celerrimè ab humore ſoluitur, tũ iuuat maxime, vtpote tenuium partium.

partiũ. Quæ verò huius generis inflationes neglectæ inueterarunt, primo quidẽ loco his ea quæ ex lixiuio componũtur (vt prædictum eſt) adhibeas: ſecundo loco emplaſticum aliquod. Dicam autem & horum exemplum. Strigmenta gymnaſiorum feruefacta percola primùm, ſic vt pura ſint. deinde rurſum in cacabum immiſſis, calcem viuam † in farinæ ſpeciem tunſam inſperge † ad luti vſq; craſsitudinẽ. Salutare his eſt & medicamen quod ex ſycomoro cõponitur, aliaq; id genus. Nũc enim (vt dictum eſt) exempla tantùm eorum medicamentorum ſcribo, quorum generalis facultas per medendi methodum inuenitur. Tanquã verò medicamentorum hoc loco ponuntur exempla, tum vt tota hæc methodus clarius intelligatur, tũ vt magis nobis ad inueniendam materiam facultas ſuppetat: ſic etiam & affectarum corporis particularum proponuntur. Statim enim affectus quidã eſt quem iuniores priapiſmũ nuncuparũt, propterea quòd ijs qui ſic ſunt affecti, etiã inuitis pudendũ arrigitur. quod vbi viderit quiſpiã qui in his cõmentarijs eſt exercitatus, protinus intelliget ex inflationũ eſſe genere. Qui enim memoria tenuerit, tũ omnia quæ in diſſectione eius mẽbri apparẽt, tum quæ de functione eius & vſu in naturalibus libris ſunt prodita, is nullo negocio intelliget quod cauernoſus neruus, qui propriam colis ſubſtantiam cõſtituit, halituoſo ſpiritu impletus, affectũ hũc excitat. Porrò halituoſum ſpiritum in animalis

† μέχρι πηλώδους συστάσεως.

animalis corpore ex ſuccis,qui lentè excalfiãt ſenſim,naſci didicimus. Quippe vbi tum inſitus calor validus eſt,tum partis humiditas ad ſummũ concocta,vtique in tenuem halitum ſoluta inſenſibili tranſpiratu in ambientem effluit. Contrà, *vbi vel ingenitus callor,imbecillior eſt,vel naturalis humor tũ ſemicoctus,tum craſſus, tum glutinoſus, ibi craſsior excitatur halitus quam vt trãſpirare poſsit,ac potiſsimùm ſicubi particula ipſa dẽſior eſt reddita.* Nonnunquam *verò humor qui in mẽbro cõtinetur, ſubfrigidus eſt, præterea craſſus & glutinoſus. auctior verò calor in halitus eũ craſſos reſoluit. Quæ res profectò magnopere tibi ad curationẽ æſtimãda diſcernẽdaq; eſt.* Siquidẽ *principiũ ambobus affectibus cõmune eſt. nempe totũ prius corpus vacuare,† modò id capax vacuationis ſit.* Dictũ *verò à nobis ſæpe eſt de vacuãtiũ auxiliorũ facultate.* Ea *ſunt miſsio ſanguinis, & purgatio tum per ea medicamẽta quæ ſubter expellũt, tũ per ea quæ ſuprà, ſiue ea vomitoria dicere mavis. præterea multa frictio, & omnis dimotio, itẽq; balneũ, potiſsimùm quod ex aquis ſit digerentibus.* Sed & *acria medicamenta illita per halitũ digerũt, omniaq; vno verbo quæ calfaciũt & ſiccãt.* Ex *accidẽti etiã vacuare indicauimus & cibi abſtinentiã, potiſsimùm vbi ambiens calet.* Ergo *quicquid horũ ſuſtinere cubans aptiſsimè poteſt, eo eſt vacuandus, imponendumq; ipſi laborãti particulæ medicamẽtũ, ſi ea calidior ſit*

† In cod. antiquis additur ἣν vt locus ex Græco ita vertendus ſit. Ea vacuatione quã ferre poteſt.

ſit effecta, quod ad portionē caloris abundātis refrigeret. Sin aliter, inter initia quidem omnino quod modicè refrigeret: poſtea verò id neceſſum nō eſt. Pari modo & quæ circa lūbos ſunt particulæ omnes, eiuſdē facultatis medicamento ſunt cōprehendendæ. etiā reliquus victus exhibendus qui & flatui aduerſetur, & ſiccet. Incidit *verò vitiū hoc nō ſanè multis, ſed iuuenibus magis quàm alijs ætatibus. quo magis his ſanguinis miſsio præcipuè eſt ſalutaris, ceu nec ætate eorū eā recuſāte. Scio enim ipſe quēdā à me curatū tribus diebus, naturalē habitū recepiſſe, ſanguine primùm miſſo, dein medicamēto hoc adhibito.* Ceratū *ex ſimplici roſaceo factū ita liquidū, ſicut ad fracturas vti ſolemus, aqua frigida imbuēs, ac ſimul cū ea ſubigēs (nā æſtatis initiū erat) pudēdo ac lumbis impoſui, atq; ita quidē hunc percuraui. ſimili modo & aliū qui poſt miſſū ſanguinē humido medicamēto, quod ex chamæmelo cōficit, eſt vſus.* Por*rò iſtis etiā nymphææ aliquid potandū exhibeo, ſaltē in principio. mox † amerinæ ſemē. ac ſi traxerit adhuc vitiū, rutæ ſemē copioſè comedendū. Eſt enim illud cōmune præceptum omnium fermè quos vitioſus ſuccus creat morborū, qđ in fine calfacientibus & ſiccātibus ſit vtendū. quippe hæc quod reliquum humoris eſt, prorſus abſumunt.*

† καὶ τοῦ ἄγνου σπέρμα i. viticis ſemen.

CAPVT VIII.

SANE *linguā ita tumefactam cuidā vidimus, vt ore hominis contineri non poſſet.*

Is nec venam inciderat vnquã, & ſexagenarius iam erat, horaq; diei ferè decima erat, cùm ad eũ primùm acceſsi & vidi. Ac viſus mihi eſt vſitatis mihi pilulis, quæ ex aloë, ſcãmonia, & colocynthide conſtant, veſpere datis purgandus. ipſi tamẽ particulæ afflictæ ſuaſi refrigerantiũ aliquid imponere, ſaltem in initio. Pòſt enim, inquam, applicabimus prout ſuadebit euentus. Verùm id vni medicorũ non placebat: ac propterea pilulas quidẽ ſumpſit: de locali tamẽ remedio deliberatio in diem poſterũ eſt dilata. quo tẽpore etiam efficacius aliquid præſtiturũ quicquid probatum fuiſſet, ſperabatur, & purgato ſcilicet iam toto corpore, & humoribus ad inferna reuulſis. Cæterũ ea nocte euidentiſsimũ per quietem inſomniũ, noſtrũ homini conſilium approbauit: ac materiam ipſam medicamenti definiuit: lactucæ ſucco collui iubens. quo ille ſolò vſus, prorſus eſt ſanatus, nullius alterius egens. Quòd autem in priapiſmo vomitorijs medicamentis potius quàm ſubducentibus ſit vtendũ, in linguæ vitio contra: id ex partium ſitu indicari manifeſtum eſt. Nam auerſionis in contrarium, (quæ ab Hippocrate *antiſpaſis dicitur) non à ſubſtantia, ſed à curandi membri poſitu, inuentio præſtatur.*

CAPVT IX.

I A M *verò tempus monet, vt ad aliud tumorũ genus tranſeamus, atq; à re potius quàm nomine initium faciamus. Ea nanq; eſt haud dubiè*

vereq;

vereq; ſciẽtifica doctrina. Quòd igitur omnibus eiuſmodi tumoribus ſuccus aliquis influit, id in libro quem de tumoribus præter naturã ſcripſimus, indicatum eſt. Quòd autem nõ idẽ in omnibus ſit, ipſe ſenſus euidenter docet: differentibus nimirũ ipſis tumoribus nõ colore modò, verumetiã ijs quæ ex calore, frigore, mollitie, duritieq; ſpectãtur differentijs. Ac ruber quidem tumor euidẽter ſubeſſe ſanguinis indicat humorẽ: ſicuti flauus et pallidus perſimilẽ ipſis bilem: ſubalbidus verò & laxus, pituitã. Sunt autẽ & præter hos tumores quidã, qui colore ſint inter rubrũ & nigrum medio: cuiuſmodi color fuſcus eſt. Hunc cùm in corporis partibus ſæpe incidat, plurimi medicorũ liuidũ, Græcè πελιδνὸν *vocãt. Renixus autẽ his quoq; tumoribus valens eſt: ac ſi venas euidentiores mẽbrum habet, exaltatas eas à craſſo & nigriore quodãmodo ſanguine, cuiuſmodi per aluũ aliquãdo non paucis hepaticorum excernitur, videre licebit. Suntq; medici qui mihi eũ non abſurdè vidẽtur feci, † quæ ſuper vini dolijs hæret, aſſimilare. Ergo hic humor, vbi amplius incaluerit aut propter putredinem, aut febrem phlegmonodẽ, nigrã efficit bilem, quam nullum animal, ne ipſi quidẽ mures guſtauerint. Terra quoq; raditur ab ea: ac partes quæ raduntur, omnes in altũ attolluntur, vocaturq; is effectus (vt Plato quodam loco inquit) tũ feruor, tum fermentatio. Eſt namq; is humor talis, quale eſſe acetũ docuimus.*

† τῇ τοῖς οἴνοις ὑφιζανοῦσι, i. quæ in vinis ſubſidet.

Ex

Ex quo ipſo quoq; ſi in terrã effuderis, idẽ effectus viſitur. Quo minus alienũ eſt, ſi veteres eiuſmodi, humorẽ acidũ nominarũt, æquè vt pallidæ bilis amarũ. Sanè nõ rarò etiã in vomitionibus talis apparet. Verùm ſicuti paulò antè dixi vnũ quodda vitium eſſe proprium verumq; ſcirrhum, qui præter alia etiam inſenſilis ſit: reliquos tumores, qui videlicet nõdum ſunt omnino inſenſiles, dupliciter eſſe à medicis vocatos, nempe vel ſcirrhos propterea quòd generis ſcirrhorũ ſunt, vel ſcirrhoſos tumores: ſic & in humoribus quæ quidẽ haud dubiè nigra eſt bilis, ea talis eſt qualẽ modò pinximus; certè acida, & terrã fermenti ritu eleuans tum omni animãti iniucunda. Quæ verò fieri talis eſt idonea, hæc bifariã nũcupatur: vel melancholicus humor, vel nigra bilis: ſcilicet qui ſic eã nominant, affirmaturis aliam eſſe nigram, quæ dũ animal naturaliter ſe habet quotidie gignitur: aliam quæ ex vſtione ac velut aſſatione conflatur. Quod autẽ ſemper præcipue, vt nominibus contemptis, ipſam naturæ rerum ſcientiã exerceas, id nunc eſt faciendum: ac nominandũ quidẽ prout ſuccurrat, cæterùm oratione ſic interpretãdum: quòd quidã præter naturã humores ex eiuſmodi naturæ ſucco proueniũt, cuiuſmodi eſt fex in vino, & † amurca in oleo: & quòd diu ſpatio tẽporis putreſcente humore, propterea quòd in vaſis ſit impactus, exulcerãtur. Ergo ſicuti reliqua omnia vitia plurimã habent particularẽ in ma-

† Male legitur in Græco ἀρμόγη pro ἀμόργη.

ioris

ioris minoriſq; ratione differentiã: ſic etiam hoc vitiũ habet. Quippe phlegmones alia quidẽ admodum rubra eſt, alia paulo magis quam pro naturali habitu rubra. At ſpecies, ſiue genus, ſiue quomodo libet appelles, ambobus eſt idẽ. Nam & rubriores quàm pro naturæ modo ſunt, & dolor omnino cũ ipſis eſt, qui ipſe quoq; magnam habet in exceſſu defectuq; differentiã. Ad eundem modũ nec renixus nec cutis tenſio omnibus eſt æqualis. Cõmune tamen eorum eſt tum quòd pars magis renititur quàm antè, cùm naturaliter ſe haberet: tum quòd in tumorem quendã attollitur: extenta ſcilicet attentaq; eatenus cute, quatenus tumor aſſurrexit. Simili ratione & vitiũ quod modo deſcribimus, aliàs confuſa exiguaq;, & quæ vulgũ fortaſſe latere poſſint, affert ſymptomata: alias ita vehementia & magna, & cunctis euidẽtia, vt ne puerũ quidem clam ſint. Verùm cõmune illud in omnibus particularibus, quod intelligentiã ad ſe trahit, vnus id morbus eſſe oſtenditur: et vnã ſibi appellationẽ imponi cogit. At vbi magna quidem omnia ſunt, nemo de appellatione ambigit, ſed nominãt vno aſſenſu omnes eiuſmodi affectũ cancrum. Cùm autem adhuc incipit, nihil miri eſt ſi vulgus lateat, non ſecus profectò quàm ſtirpes quæ è terra iã exeunt: quando hæ quoq; peritis tantùm agricolis agnoſcũtur. Ergo quænam in cancro tum cõmunis, tũ propria curationis indicatio ſit, opportunè nunc dicetur.

Com-

Cõmunis igitur eſt, vt humorẽ, vnde vitiũ eſt natũ, illico vacues ſimili vacuationis genere ei quæ in alijs tumoribus ſuprà eſt cõprehenſa. Mox prohibere, potiſsimùm ſi fieri poteſt, ne de cætero eiuſmodi ſuccus in venis colligat̃. Sin id fieri nequit, ſaltem eum omnino ex interuallis vacuare, & ſimul particulã firmare, ne quid humorum redundantiæ ad eam confluat. Veluti ergo amaræ bilis humorẽ medicamento quod eum humorẽ trahere ſit aptum, educimus: ſic & melãcholicũ educemus vel ſimpliciũ aliquo, cuiuſmodi eſt epithymũ pondo drachmarũ quatuor in ſero lactis mulſáve exhibitũ: vel compoſitorũ aliquo, cuiuſmodi noſtrũ eſt, quod ex duobus & triginta ſimplicibus medicamentis eſt cõpoſitum. Sed horum materiam in alijs traditam habes. Hîc autem quæ ad propoſitam methodum propriè pertinent, dicamus. Poſtnanq; purgationẽ illud de omnibus eiuſmodi affectibus prius eſt præceptũ, quòd vel retrò regerere humorem, qui in mẽbro procubuit, oportet, vel ipſum digerere. præterea quòd in principio quidẽ tam in ipſo purgationis tẽpore, quàm ante id repellere. vbi iam totũ corpus exquiſitè purgaueris digerere. Vbi tamen mediocris tantùm purgatio præceſsit, miſtum eſſe quod applicabitur pharmacum, ex repellente digerenteq; facultate conueniet. Sanè ad craſſum humorem inutiles ſunt tũ imbecillæ, eò quòd nullum operæprecium efficiãt: tum valentes, quòd vehementer tenuiores quæ in

venis

venis ſunt ſanguinis partes, vel digerant, vel retrudant: craſſas verò & melãcholicas, quas feci aſſimilauimus, nec euocẽt, nec repellant. Ergo ſi his inter initia vtêre, vtiq; minutus apertè tumor erit. Cæterùm quod reliquum eius eſt, contumax ad ſoluendũ reddetur. Quare mediocriũ virium medicamẽtis eſt opus: quæ nec propter imbecillitatẽ vincentur, nec propter effectus vehementiã valenter ſanguinẽ craſſabunt. Ad hæc item quæ omnino haud mordeant: quandoquidẽ vitij malignitas ab ijs quæ mordent, irritatur, ac vt dici ſolet, efferatur. Propter hæc igitur quæ viribus quidẽ ſunt mediocria, qualitate verò minimè mordẽtia, eiuſmodi affectibus ſunt idonea. Materia verò copia, ſicuti in libris de medicamentis eſt traditum, ex vſtis elotiſq; metallicis habebitur. Quippe quæ medicamẽta ex his cõponuntur vnà cum purgationibus, ad ſanandos incipientes cancros magnã vim habẽt. Maiores verò ſat fuerit, ſi his prohibeãtur augeri. Proſpicere verò vt qui iam ſunt ſanati, amplius non regenerentur, id artis de tuẽda ſanitate eſt opus: cuius ſanè portio eſt ea quæ de cibis præcipit. Cæterùm ſiquando cancrum per chirurgiam curare audebis, cœpiſſe quidem ab vacuando per purgationem melancholico humore oportebit. Vbi verò totum quod vitiatum eſt, prorſus excideris, ſic vt nulla ſuperſit radix: ſines effluere ſanguinem, nec properè eum inhibebis: imò premendo potius quæ circum ſunt,

idẽ ag. lib. 3 de ulceribus cap. 306—

venas, exprimes ex his craſsiorem ſanguinē: mox alijs vlceribus ſimiliter curabis.

CAPVT X.

Est tamen & aliud vitiū, quod ex humore craſſo feruēteq́; naſcitur. Incipit hoc plerūq; à poſtula: aliquādo verò & ſine hac. Cæterùm inter initia quibus hoc inſtat, ſcabunt particulā omnino. mox oritur poſtula quædā. qua rupta, vlcus cū cruſta gignitur. Sæpe verò non vna oritur ſcabentibus poſtula, ſed multæ exiles veluti milij ſemina, crebræ in particula reſidētes. quibus perruptis, ſimiliter cruſtoſum vlcus prouenit. In carbunculis verò qui per Aſiā populatim ſunt graſſati, etiā citra puſtulas nonnullis excoriata ſtatim cutis eſt. Omnibus tamē, vti dixi, cruſtoſum vlcus fit. modò cruſta ipſa cineris colorē præferente, modò nigrorē. Omnibus præterea his circumpoſita caro in ſummā peruenit inflāmationē non tamen colore aſpicitur eryſipelatis, imo qui adhuc phlegmōes colore ſit nigrior: veluti ſi pluſculo rubro minus miſceas nigri. Quod autē neceſſariò febricitent qui ita ſunt affecti, idq́; non minus, imò magis quàm illi quibus eryſipelatoſa eſt phlegmone, id vtiq́; latere neminē poteſt. Sed & incipiendā ab inciſa vena curationem eſſe, id quoq; neminē latere arbitror, qui præſertim meminerit quæ in curatione febriū de ſanguinis miſſione diximus. Nec illud obſcurū, ſanguinis vacuationē quæ ad animi defectū vſq; ſit adhibita, magis

gis his etiam collaturã: niſi tamen aliud quippiã obſtet ex iis quæ venã incidi vetent. Imponi verò ſibi laborans particula quod ad humorũ inflammationẽ ſpectat, refrigerantia deſyderat. Cæterùm propter humoris craſſitudinẽ atq; etiam malitiã, nec fluxionem auertere vnquam poteris: & ſiquando id feceris, aliud quippiam quod in alto ſit corpore, offendes. Atqui nec adfluere is permittẽdus eſt: quin potius inquirẽda remedia ſunt, quæ cũ modicè reprimẽdo etiam digerere poſſint. Tale profectò eſt tũ cataplaſma quod ex † plantagine [† arnoglosso.] *cõficitur, tũ quod ex cocta lente, ſcilicet miſcentibus his nobis micã panis tenerã qui clibano ſit coctus. Eſto autẽ panis nec omnino à furfure purus nec nimiũ eius habẽs. Siquidẽ qui omnino purus, eſt, eius ſubſtantia in cutis meatibus hærere eſt apta,* ἐμπλαστικώτερον *Græci vocãt. Furfuraceus autẽ craſſiorũ eſt partiũ. Super ipſũ verò vlcus, valẽs aliquod imponẽdũ eſt medicamẽtũ: cuiuſmodi eſt Andronis, Paſſionis, vel Polyidæ, liquariq; id cũ vino aliquo dulci ad ſordiũ craſſitudinẽ debebit. Porrò cõmodiſſima adhũc vſum vina ſunt tũ thereũ, tũ ſcybilites. In quorũ inopia ſapa vtẽdũ quæ apud nos* ἕψημα *dicitũ. Quæ aũt pharmaca reliquis adhiberi vlceribꝰ ſolẽt, nẽpe quæ cõcoquãt & pus moueãt, ea nũc adhibẽda nõ ſunt: qñ ita putredinẽ particulæ auxeris. Quinetiã ſcarificare eiuſmodi tumores poſt ſanguinis miſſionẽ alienũ nõ ſit. Sunto autem inciſiones mediocribus*

altiores, propter infeſtantis humoris craſsitudinē. Ceſſante verò iā inflāmatione, vlcus ad cicatricem ſimiliter reliquis vlceribus perduces. Atq; hactenus de carbunculis dixiſſe ſat arbitror.

CAPVT XI.

DEINCEPS de reliquis agā tumoribus orſus à ſtrumis, χοιράδας Græci vocant. Exiſtūt hæ glandulis in ſcirrhoſum affectū mutatis. Eſtq; curatio earū, quod ad ipſum attinet vitiū, ijs ſcirrhis qui in alijs partibus naſcūtur, cōmunis. Cæterū quod ad ipſius partis naturā ſpectat, in quibuſdā glādulis alias geminas curationis indicationes adijciūt. Præſtiterit fortaſsis hoc loco de nominibus aliquid clarioris doctrinæ gratia diſtinxiſſe. Quippe glādulæ quæ quod in medio vaſorū in diuerſas partes diductorū habetur, implent, eiusq; diductionis pro firmamento ſunt, earum haud magnus vſus animātibus eſt: ſed ex abundātiore prouidētia ſicut alia quædā, ſic has quoq; glandulas natura fabricauit. Earum verò quæ vel ſaliuā, vel lac, vel genitale ſemē. ad hæc qua pituitoſum quendā humorē in meſenterio, vel faucibus, vel larynge, generāt: earū maior eſt vſus. Atq; aliqui has nō glandulas, ſed glanduloſa vocāt corpora, vt quæ nō paulò quam reliquæ glādulæ & rariore ſint & magis ſpōgioſa ſubſtātia. Quinetiā in has tū arteriæ, tū venæ ſenſibiles perueniūt. Atq; hæ quidem cùm in ſcirrhoſo ſunt affectu, nō aliter quam cæteræ omnes partes

ſunt

ſunt ſanãdæ. At quæ in medio vaſorũ ſpatio cõſiſtunt, in ijs alia curationis indicatio præſtatur: qua ſimul cũ vitio etiã pars ipſa tollitur. Eſt verò duplex ea quoq;: nẽpe vel totũ quod vitiatum eſt, ſcalpello excidẽtibus nobis, veluti in cancro, vel putreſcere id medicamento cogentibus. Porrò quæ eiuſmodi medicamentorum materia ſit, id in opere de medicamentis eſt proditum.

CAPVT XII.

MIHI verò tempeſtiuum eſt de alijs tumoribus docere. Quorũ ſe primùm abceſſus offert, ἀπόστημα id Græcè dicitur. Huius duplex itẽ genus eſt. Vnũ cũ phlegmone in pus verſa, pus ipſum tanquã in ſinu aliquo eſt collectum. Alterũ cum nulla præcedẽte phlegmone, humor aliquis ſtatim ab initio, iſq; aliàs ſpecie alius, cæterùm omnino acris, in parte aliqua colligitur. porrò excoriat hic circũpoſita corpora: ſpatiũ videlicet ſibi molliẽs, vel inter duas tunicas, vel ſub certis mẽbranis. Excoriat autẽ omnino ipſa copia diſtẽdens: interim verò acrimoniã quandam à putredine tẽpore contrahẽs. Sanè inueniũtur in huiuſmodi abſceſſibus cũ ſcalpello ſunt diuiſi, proprietates quædã nõ paucæ, nec humorũ modò, ſed etiã ſolidorum quorundã corporum. Siquidẽ vnguium, pilorũ, oſſium, teſtarum, lapidũ, & pori fragmentorum ſimilia inuẽta in his corpora quædam ſunt. Ac humorum ipſorũ alius veluti lutũ, vel cœnum, vel olei quidam limus, vel vini fex,

alius adeò grauiter olens, vt omnes auerſentur. Verùm hæc rarius incidunt. Frequentiſſima verò huius morbi ſunt tria genera: quorũ ſingula propriam appellationem Græcè ſunt ſortita. Ea ſunt ἀθέρωμα, ςεάτωμα, & μελικηρὶς *à ſimilitudine contentarũ in tumoribus ſubſtantiarũ dicta. Eſt enim aliud eorũ veluti ſeuũ, aliud veluti mel, aliud pulticulæ, quã* ἀθέραν *vocant, ſimile. Curationis verò eorũ indicationes ſunt cõmunes, nẽpe id quod cõtinetur, vel digerere, vel totũ putre reddere, vel excidere. Aliqui igitur eiuſmodi tumorũ triplicẽ curationis rationẽ admittũt, quotquot ſcilicet ex tenuiore humore cõſtant, vt meliceris. Aliqui duplicẽ tantùm, veluti atheroma: quippe quod tum excidere, tũ putrefacere licet. Steatoma verò ſola manuũ opera curatur: cũ nec putreſieri poſſit, nec digeri. In ijs verò abſceſſibus: qui in alto corporis cõſiſtunt, ac potiſſimũ in viſceribus: medicamenta quæ ex aromatis cõponuntur, maximè ſunt vtilia: vtpote quorũ vis collectũ humorẽ, tũ in halitũ reſoluat, tũ digerat. Sũt ꝑfectò et alia eius generis nõ pauca, quorũ laudatiſſima ſunt, tũ antidotus q̃ ex viperis cõponitur, (theriacẽ vocãt) tũ quæ athanaſia vocatur, tũ ambroſia: atq; hæc quidẽ ſumptuoſa. viliorũ ſanè optimũ eſt noſtrũ, quod ex cretica calamyntha eſt compoſitũ. Omnia verò id genus† in opere de medicamẽtis† colligemus. quod, vti paulò antè diximus, ſatius arbitror ijs tribus quæ ſuprà memoraui, quò nihil deſit, ſubijcere.*

†Librum idicat de compoſi. medic. ſecundũ locos. referenda em ſunt hæc ad eaque de his lib. tetigit ſupra in ca. 4. idẽ habet infra in fin. huius cap.

†Corrupti ſunt Græ. cod. impreſſ. Ex antiq. autem legẽdũ eſt, ἀτρείσομεν ἢν ὡς ὀλίγον.

Caput

CAPVT XIII.

QVONIAM verò eorum quæ per chirurgiam fiunt, curationis indicationes aliquid cõmune habent, aliquid propriũ, ſatius nobis viſum eſt, ea non diſtrahere, ſed vniuerſa in calce huius operis apponere. Nunc porrò tantulum etiam de tumoribus, qui præter naturam conſiſtunt, eſt adijciendum quòd quicunq; ex his toto genere præter naturã ſunt, ij ſui ablationem indicent: communiori ſcilicet indicationi quæ per omnia quæ totis ſubſtantijs à natura habitu receſſerũt, extenditur, ſubiecti: veluti in ſteatomatis & atheromatis habet. Huius certè generis eſt & quæ μυρμήκια Græcè vocatur, & quæ ἀκροχορδὼν, præterea in veſica calculus, & ὑπόχυμα: & in mulieribus molæ in vtero geſtatio. Ita verò appellant informẽ carnẽ. Omnia nanq; talia ſummouere in totũ properamus. Quorũ verò etiã locus ipſe affectus vna quæpiã naturaliũ partiũ eſt, prima indicatio eſt, vt affectus ſanetũ. Secunda ab hac, ſi inſanabilis ſit, vt vnà cum vitio pars quoq; ipſa excidatũ: ſicut in cãcro et omnibus vlceribus q̃ curationẽ reſpuũt. Ecõtrario verò in ſuffuſione quòd hypochyma vocãt, victi in prima indicatione, ad aliũ eã locũ, qui minoris ſit momenti, transferimus. Non deſunt qui hæc quoq; vacuare ſint aggreſſi: ſicut in ijs q̃ chirurgia tractãt, dicã. Nũc illud dixiſſe ſufficiet, quòd humor qui in hydrocelis viſitur, alienus à corporis ſubſtantia tota

natura ſit: ſicut etiam quæ in aſcitis hydropibus continetur aqua. Quarum certè vacuationē, vel medicamentis quæ digerant molimur, vel chirurgia: in hydrocele quidē immiſſo ſiphone, in aſcite verò adhibita punctione, quam paracenteſin vocāt. Porrò exciditur vnà cum affectu ipſo, veluti in ijs quæ antè cōprehenſa ſunt, etiā pars affecta: ita & in hernioſis aliquid peritonæi. Pari modo & columella aliquando vnà cū vitio ipſo exciditur. Itidemq; in cruribus & teſticulis, vnà cū varicibus ipſæ venæ. Ad hæc tunica in naſo cum polypo, et foratus dens cum foramine. verùm ex his nullum eſt quod ad naturalem habitum poſſit reduci. In columella verò id omnino eſt conandum, nec properandū ad eam excidendam, ſed quando gracilis eſt, et ad lori tenuitatem redacta, tum eſt auferenda. Porrò talem eam reddet longius tempus. at qualē Hippocrates *in præſagijs deſcripſit, paucorum dierum numerus. æquè verò & cætera quæ in magnitudine naturalem habitū exceſſerūt in quibus annumerāda ſunt omnia quibus ſupercreuit caro, & encanthides, & qui in ſede thymi dicūtur. Sunt ex iſtiuſmodi [vlceribus] & quæ ambigua ſint ſpecie, veluti cicatrices quæ ſupra circumpoſitā cutim multùm extant: itē, quæ in oculis ſunt pterygia. Curationis tamen eorū indicatio manifeſta eſt. Siquidē talia omnia amouere oportebit: atq; id ſemper agere, vt rationibus quibus id fiat penſitatis, optimam ſemper earum deligas.*

[In veter. Græ. cod. non legit particula ἑλκῶν, i. vlceribus: ſic etiam legit vetus interpres & ſic legendū eſſe patet ex his q̃ habētur infra in cap. 10. non lōge à principio.

Sanè

Sanè optimæ rationes tripliciter iudicantur,tum ex temporis curandi breuitate,tum ex curãdo citra dolorẽ,tum ex maximè tutè curando.Rurſus vt tutò cures,tria propria ſunt,quibus intẽtus ſis oportet.Vnum primumq́;,vt omnino abſolutionẽ operis conſequaris.Alterũ, vt ſicubi hunc nõ conſequaris,ſaltẽ cubantẽ non lædas.Tertiũ,vt vitiũ non facilè reuertat̃. His conſyderationibus ſi optimã curationis viam indicaueris,inuenietur in omnibus quæ nũc ꝓpoſuimus, quãdo potius chirurgiæ,& quando potius medicamentorũ ope ſit curandũ.At chirurgiæ quidẽ ſtudiũ in ijs præſertim quæ nunc ſunt propoſita, ad interemptionẽ eorũ feſtinat,vt quæ quod in animalis corpore toto genere præter naturam habetur,id prorſus tollendũ ſibi proponat.Quod ſi perficere nequeat,proximũ illud conſiliũ habet,vt vitiũ transferat, veluti in hypochymatis. Quod verò ex medicamentis petitur primũ huc tendit,vt quod præter naturã eſt, tum vacuet,tum digerat.quod ſi per membri naturam,aut etiã vitij rebellionẽ fieri nõ licet: vt id tum in pus vertat.tum putrefaciat.hoc verò ſecũdo loco deſtinat.Quippe ita in columellæ vitio facimus,primùm ſcilicet ad naturalem habitũ eam reuocare tentantes:id ſi conſequi non eſt, prorſus amputãtes:idq; vel chirurgiæ opera,vel per cauſtica medicamẽta. verũ medicamẽta melius eſt in tractationẽ de ijs differamus:(quãdoquidẽ tribus iam proditis,aliã quoq; quartã adijciendã ſtatuimus)

mus) ac chirurgiã in calce hui⁹ operis apponam⁹.

CAPVT XIIII.

NON *eſt igitur quod in his amplius immoremur: ſed tranſeundum ad ea quæ ſimilem ijs quæ comprehenſa ſunt, curationem deſyderãt. Ea ſunt tum quæ in numero & magnitudine conuenientem modũ excedunt: tum quæ in ambobus ijs deficiũt.* Dixi *hoc loco conuenientẽ. quòd ſi conferentem, vel conducentẽ, vel ſecundũ naturã, vel vtilẽ alibi vſurpauero, eadem ſermonis vis erit. Ac dictũ quidem de his eſt alibi latius. Cæterùm, redigere in memoriã ſummatim omnia, etiã hoc loco alienũ nõ fuerit.* Omniũ *ergo quæ in corpore habentur, primùm cuius maximè indigemus, eſt ipſa particularũ minimè impedita functio.* Hanc *verò quia poſsidemus natura, idcirco publicè dicimus expetere nos ſecũdum naturã agere.* Et *quia hoc ipſum, cum eo quod eſt ſecundum naturam, [vel naturaliter ſe habere,] eſt coniunctũ: merito profectò nihil intereſſe arbitramur, ſecundũ naturam habere, an ſecundũ naturã agere, dicamus. Quin & ſine aditione interim Græcè dicimus expetere nos* τὸ κτ̀ φύσιν. *vtiq; ſubaudito in dictione, vel habere, vel agere, vel ambobus. [Latinitas propter articuli fortaſsis inopiam, ea figura deſtituitur.]* Atq; *hæc quidem cauſa eſt cur medicis rectè vſurpata vox hæc ſecundũ naturã ſit de omnibus, quæ in corpore ex ſententia noſtra eſſe cupimus.* Scire *autem licet in ijs quibus natura deficit,*

[Iſta nõ ſunt in Græco.

nec

nec primũ, nec propter ſeipſum. ſecundum naturã à nobis expeti: † *ſed propter actionẽ, et ex accidẽte. Siquidẽ ſextus digitus nõnullis ab ipſo ſtatim ortu eſt congenitus, & quintus defecit: & alia quædam ſimilia, aliqua in numero, aliqua in legitima quantitate vitioſa. Ac ſi quidem hæc plurimum, recta verò rara fierent: contrà quam nunc de naturæ operibus ſtatueremus, vtiq; non tuẽtes vt nũc, ſed auferentes ea. Hæc ratio memoria tua nunquam excidat: cũ ſit ad nominũ vſum vtilis, quæ tum fallere inconſyderatos poſſunt, tũ diſcordiæ phantaſian excitare, ſicubi alter dicat totum quod præter naturã eſt, eſſe tollendum: alter quod nocet, aut inutile eſt, aut incommodat actiom.*

† Ita legitur in antiq. & impreſſis exemplaribus ἀλλὰ δευτέρως τὲ καὶ κατὰ συμβεβηκός, i. ſed ſecũdo loco & ex accidẽte

CAPVT XV.

ERGO *denuò repetentes, de rebus loquamur, quando de nominibus eſt nobis definitũ: hinc orſi. Cõiuncta cũprehenſis iam nobis ſunt ea quæ vel magnitudine, vel numero, à debito naturæ modo ſunt aliena. in quibus amputare quidẽ cõueniet quod magnitudine, vel numero redundat, reficere autem & fingere quod deſit: vbi videlicet fieri id licet. Quintũ nanq; digitum, aut tale aliud membrũ, medico certè gignere non licet, ſed vnius naturæ opus ſunt omnia talia. Verùm in totũ tollere quod numero redũdat, aut præcidere aliquid eius quod magnitudine modũ exceſſit, hæc nobis quoq; licent. Siquidã ex medici officijs vnum eſt, nec id leuiſſimũ, vbi in corpulentia eò deuenit corpus, vt nec*

nec ingredi ſine moleſtia,nec ſedem propter vētris molem contingere, ſed nec reſpirare libere poßit: hanc liquare ac tollere,æquè nimirū vt cū corpus ali deſinit (ἀτροφίαν Græci vocāt) † quod genus quos vomica malè habet,patiūtur,huic quoq; reficiendo proſpicere. Sæpe autem euenit, vt non totum corpus, ſed vna quæpiam pars ex atrophia tabeſcat: quam ſcilicet vel neruorū reſolutio, vel ipſius partis intemperamentum præceßit. Opportuneq́; iam de curatione horū conſyderabimus, orſi ab iis qui corpulentia nimiū onerantur. Oſtenſum verò in libris eſt qui de temperamentis ſunt inſcripti, quòd calidior ſicciorq́; temperies exile corpus reddit. Ergo id agendum, vt nimiū obeſi corporis temperamentū tale eſſe faciamus, ſi modo ad debitum modū redibit. Sanè docuimus tū in illo opere, tum nihilo ſecius in opere de tuēda ſanitate, quòd acuta exercitatio, & tenuans victus, & id genus medicamenta, & animi cogitatio, temperamentū totū non ſolùm calidius, ſed etiam ſiccius, ac propterea corpus exilius reddunt. Igitur in exercitationibus celerrimus curſus eſt idoneus. Tenuantis verò victus materia, ſeorſum ſingulari libro eſt prodita. Quòd ſi medicamenta tenuantia quoque requirent, etiā hæc in operibus quæ de medicamētis conſcripſimus, ſunt edita: quanquā referentur eorū nūc quoq; quæ ſunt efficacißima: quibus vbi demere nimiā obeſitatē ſtudes, vtaris ſuadeo. Ergo quæ ad articularia vitia quidē exhibere ſolent, quæ

† παραπλήσια τοῖς ἐχομένοις φθόη.

quæ ſcilicet valentẽ incidendi facultatem habent, ijs tu quoq; cùm nimiam obeſitatẽ curabis vtitor. Sunt porrò talia, rutæ ſemen, præſertimq; ſylueſtris, vnà cum ipſis corymbis, & ariſtolochia rotunda, & minus centauriũ, & gentiana, & polium. Præterea ex vrinã cientibus, ea quæ pollẽtes habẽt vires, veluti petroſelinũ. Vnumquodq; enim talium, tũ ipſum per ſe, tũ verò alijs miſta, vniuerſa & extenuare potenter ſuccos, & vacuare ſunt habilia, partim quidẽ ſenſibiliter per vrinas, partim per inſenſibilẽ tranſpiratũ, ſed et ſal quod ex cõbuſtis fit viperis, potenter extenuat. Multiq; cùm vel graciliores, vel mediocris habitudinis eſſent, ex eiuſmodi medicamẽtorũ potione perierũt, ſanguine ipſorum excocto. Ruerant autem ad ea propterea quòd liberatos aliquos articularijs vitijs viderant: minimè ſcilicet æſtimãtes quòd temperies eorum qui ſanati fuerant, humidio pituitoſiorq; erat, qualis nimirũ obeſorũ eſt. In quibus eiuſmodi medicamentorum ſecurus eſt vſus. Ipſe nanq; iuuenem quendã quadraginta circiter annos natum, oppidoq; obeſum percuraui, vſus tum antidoto quæ aduerſus articularia vitia eſt compoſita, tũ ſale theriaco, ipſaq; theriace, ac reliquo extenuanti victu, & pro exercitatione curſu veloci. Porrò præparaui hominem ad curſum, perfricando primum linteis aſperis, quoad cutis ruberet, dein ſtatim cum oleo quod in ſe digerens aliquod medicamentum habebat, quo etiam poſt

curſum

curſum rurſus vtebar. Talia medicamenta ſunt, tum ſylueſtris cucurbitæ radix, tum althea, tum gẽtiana, tum ariſtolochia, tum panacis radix, tũ poliũ, tũ centauriũ. Per hyemẽ verò etiã à balneo iam dicto oleo hominẽ reunxiſſe profuerit. Verũ cibum exhibere non ſtatim à balneo, ſed interpoſito ſomno cõueniet. Quòd ſi velit etiã rurſus ante cibum lauari, permittes. Magis etiã ad rem pertinebit, ſi aquæ ipſi digerendi facultas inſit. Ac ſi quidẽ talem aliquam ſpontè natã habemus, ipſa vtemur: cuiuſmodi in Lesbo viſitur, à Mitylene ſtadijs quadraginta. ſin minus, ipſi ſimilẽ aliquã moliemur. Eſt porrò ea quæ in Mitylene conſpicitur, & viribus & colore talis qualis vti j; fiat, ſi quis florem ſalis aquis marinæ miſceat. Hæc ipſa aqua etiã hydropicis, & reliquis tumefactis, idonea eſt: vtpote valenter deſiccans, ita profectò vt præpinguibus. ac præcipuè ſi quis ipſos cogat in ea celerrimè natare, ne poſt largam lauationẽ protinus eſſè biberéve, ſed ſomno interpoſito, aut omnino ſaltem quiete. Sanè illud eſt ſciendum, atq; ab eo qui obeſitatem curat prædicendũ, quòd aliquãdo ex multo ſimul obito motu, & febri hominem tentari eſt credibile, et quòd febris ad rẽ propoſitã non aliena erit: vtique ſi medicus rectè omnia faciat. Etenim perſpicuum eſt, vbi ex laſsitudine febricitarint, qui ita curantur, quòd ſopita eorum febre, rurſus ad eandem curationis formulam redibunt. Sanè ſugere in ijs curandis conueniet,

&

& vina quæ multũ nutriunt, cuius generis craſſa ſunt: vti verò vel aquoſis, id eſt colore albis, & ſubſtantia tenuibus: vel quibus mare eſt admiſtũ.

CAPVT XVI.

At vbi eos qui extenuati ſunt, reficere in animo eſt, iis vinum exhibebimus craſſum: cibum verò, qui ſuccũ efficiat craſſum, exercitationes paucas, frictionẽ mediocrem: ac vt ſumma complectar, omnia iam cõprehenſis contraria moliemur. His verò etiam picari cõmodum eſt: idq́; tertio aut quarto quoq; die. Quippe id ad carnem inſtaurandam, egregium medicamentũ eſt: adeò ſi quod ſingulare membrum hoc vitio laborat, id hoc præſidio reſtituetur. Ac nobis quidẽ in omnibus fermè hoc vnum ſatisfecerit. ſiquidẽ humectat & calefacit, ſanguinis multitudine accita. Ergo nec aſſiduè id ægrotanti corpori admouere conueniet: nec cum conueniet, ſæpe illinere, verùm in hyeme bis, in æſtate ſemel id feciſſe eſt ſatis. Quibus verò à natali die graciles ſunt membra quædam, iis etiam mangones puerorũ hoc ipſo præſidio ſuccurrunt, vnà cum certa percuſſione, quam Græcè ἐπικρούειν *vocant. Eſt porrò & illius mediocritas quædam, vt ſcilicet nec plus iuſto, nec minus fiat. Ea talis eſt. Ferulas paruas ac leues modicè illitas, gracilibus partibus incutiunt, donec modicè attollantur. quippe in hoc ſumma rei eſt: veluti Hippocrates de perfuſione aquæ † calidæ dixit. Primũ quidẽ pars intumeſcit, pòſt gracileſcit.*

† In impreſſ. legitur σφοδρῶς id eſt vehementi: in antiquis verò θερμῶς.

Ergo

Ergo quibuſcunq; particulis bonam habitudinem reddere ſtudemus, has & fricare, & perfundere, & percutere, & picare oportebit, tantiſper dum intumeſcãt. hoc vbi factum eſt, protinus deſiſtere priuſquam digeri cœperint. Etenim quæ calefaciunt omnia, ſicuti attrahere, ita etiam digerere ſunt apta. Si ergo perſtes dum quod attractũ eſt, digeſtum ſit, operam luſeris. Ad hunc modũ mango quidam proximè nates pueri † fame conſumptas, breui auxit, percuſſu mediocri quotidie vſus, aut ſaltem alternis diebus: item moderata picatione. Cæterùm, quibus totum corpus eſt extenuatum, ijs lauari quoq; poſt cibum eſt idoneũ. Veluti autẽ metus erat, ne tenuantibus auxilijs febris ſuccederet, corpore ſcilicet immodicè per hæc calefacto: ſic ijs qui à cibo lauantur, timendũ eſt ne ſibi iecur obſtruatur, potiſſimùm propter ciborũ ſpeciem. quippe cùm aliter quoq; obruere ſoleãt quæ ſuccum craſſum gignunt, ſi quis his liberalius vtatur. Vbi igitur alias id efficere ſolent, multò profectò promptius idem poſt balneũ † facient. Incidit tamen ex tali victu diutius exhibito, etiam calculi in renibus generatio. quod vitiũ cur omnibus non contingat, ſatis patet. Quippe incredibile non eſt quibuſdam, vel denſos admodum eſſe renes, vel peranguſta venarum in iecinore ora, quibuſdam contra eſſe habita. Horumq; dignotio nulla planè certa eſt: ſed per cõtandũ aſſiduè ab eo qui iam dicto modo eſt cibatus, nũ quis illi grauitatis ſenſus in

† ὑπολίπτος, idest gracilioris.

† Hic in impreſſis additur ἀματροφῇ, in antiq. verò ἀναζοφῇ

in dextris præcordijs & circa †renes ſit. Quod ſi quid tale aliquando ſenſerit, protinus cappari ex † ψόας. oxymelite in principio cibationis, donec cōſtiterit grauitas, dabitur. Ad mēbra verò quæ ægrè reſiciebātur, ac pluſculū iā refrigerata erāt, vſus aliquādo & thapſia ſum: aliâs ea ex melle mēbrum illiniens, aliâs etiā ex cerato. Siquidem attrahit eò quoq; partibus quibus ſuperpoſita fuerit, ſanguinis copiā. Quibus autē exiguū aliquid pudendi præputio de naturali deeſt quātitate, ijs nō rarò citra thaſpiā ſola tēſione debitū modū reddidi mēbranulā mollē firmamq; cuti gūmi illitæ circūuoluēs. Satis autē cōſtat, quòd etiā mēbranulæ finē parti ſubiectæ agglutinari gūmi oportebit. Siquidē & ſiccatur citò, & ſine dolore adſtringit. Porrò cuti præputij ex interna parte rotūdū aliquid ad mediocre ſupponi prius oportebit: quod videlicet poſteaquā agglutinata mēbranula eſt, facilè eximas. Eorū verò qui thapſia præputiū adducūt, quidā rotūdū id è plūbo fecerūt, veluti ſolenariū quoddā. Mox illi extrinſecus præputij cutim circuntendunt, ac molli loro deligāt. Fueritq; & id nōnūquā vtile, vtiq; quibus multa deſit cutis. Quibus autē exiguū eſt quod deeſt, ijs (vt cōprehenſum eſt) ſola mēbranula circundata ſufficiat. vbi autē circundabitur cuti, & agglutinabit, ſubtus imponi ſolenariū prius oportebit. Ego verò cùm nihil horum præſto eſt, modicū chartæ inuoluēs, immittere pro fulcimēto præputiū ſoleo:

vt poſtea cùm planè coaluit quod foris eſt circũdatũ,exẽpto quod fulciuerat,facilè meiat is qui curatur. Cõſtat verò hoc quoq; vitium ex morborũ eſſe genere,quod naturalẽ magnitudinẽ eſt egreſſum,aliàs putreſcẽte præputio incidẽs,aliàs ab ipſo ortu minore quam par erat cõgenito. Subijcitur autẽ duplici chirurgiæ rationi: interim in ſuperna pudendi parte circulo inciſa cute, quò videlicet eius vnitate ſoluta eatenus deorſum trahatur,quo ad glãdẽ cooperiat.Interim verò ſcalpro ex interna parte qua glandis initiũ eſt,excoriata,mox deorſum tracta,ac deinde(vt ſuprà cõprehẽſum eſt)molli quopiam deligata. Dicemus autẽ & de eiuſmodi rationibus in ſermonis progreſſu, æquè profectò vt de curtis id genus, quæ κολοβώματα Græci appellant.Quippe ita vocãt quæ in labijs,aut nariũ alis,aut aure deficiũt.Nã methodo quadã curãtur hæc quoq;:primùm quidẽ excoriata vtrinq; cute,deinde adductis cõiunctisq; inter ſe cutiũ oris,ac vtriuſq;quod calloſum eſt detracto, mox quæ reliqua ſunt adſutis atq; agglutinatis.Eiuſdẽ generis ſunt & quas in maiore oculi angulo ῥυάδας Græcè vocant,vtique vel impenſiùs minuto,vel prorſus perdito ipſo angulo.At prorſus quidẽ perdito eo,omnino,inſanabile relinquitur vitiũ.Minuto verò,ijs quæ modicè adſtringũt curatur,ſi tamẽ totũ corpus primũ antè purgaueris,dein caput.Sunt mediocriter adſtringẽtia medicamẽta & quæ è glaucio cõponũ

tur

tur & croco, & quæ nardina vocantur. Item, in primis quæ ex vino ſunt cõfecta. Vt verò ſumma cõplectar, quibus perit aliquid ſubſtãtiæ, maximè quidẽ id agẽdũ, vt ei quã ſimillimã faciendã curemus. ſi id fieri nequit, ſaltẽ aliquid quod eun dẽ præſtet vſum machinabimur. Erit autẽ profectò & id eatenus ſimile. Etenim cùm oſsis tibiæ ſæpe excidere portionẽ magnã cogimur, ad alteram loco eius ſubſtantiã producẽdam, carnẽ gignantibus medicamentis naturam ipſam prouocamus. Quæ vtiq; inter initia velut dura eſt caro: poſtmodũ calli durioris firmitudinẽ accipit: ac tẽporis ſpatio roborata, ad ingreſſum† oſsis loco ſit habilis. Quinetiã vbi in ternodia digitorũ excidimus, in exciſorũ loco alterã (qualẽ prædiximus) naturã prouenire cernimus. Quòd autem venas quoq; ſenſibiles generatas aliquando vidimus, prius eſt dictũ. verùm has non tã ſimiles iis quæ prius perierãt, quàm eaſdem renaſci dixeris: veluti in cauis vlceribus carnẽ. Cicatrix verò quæ in hac calli modo durata gignitur, ea cuti quidẽ eſt quamſimillima, cutis tamen non eſt: quando & denſior ea viſu tactuq; ſentitur, & ratione, ex eo quòd pilos non edit, intelligitur. Hæc igitur ſi præſto tibi ad manum ſemper erunt, quæ tibi in curationibus peragẽda ſint, minimè requires. Mihi verò iam tempeſtiuum eſt ad alia morborum genera tranſire, ſed quibus eſt cum ſuprà cõprehenſis ſocietas.

†Male legitur in impreſſ. ἀυτοῦ pro ἀντ' ὀστοῦ

CAP. XVII.

ERGO ſerpens vlcus, qui ἕρπης Græcè dicit, is eiuſdē eſt generis cū exulcerato eryſipelate. Ramex verò, quam σαρκοκήλην vocant, cum ſcirrhis. At vitia quæ ὀφίασιν, ἀλωπεκίαν, & πτίλωσιν appellant, ex eo ſunt morborū genere, in quibus naturale aliquid eſt amiſſum: æquè nimirū vt myrmecia eorū eſt quæ toto genere ſunt præter naturā. Porrò triplex omniū horū eſt differentia: Quædam namq; ex mutatione conſiſtūt ſolidarū partium, ſicut myrmecia, & leuce, & †vitiligo, [& oſſis caries, quā ſphacelon vocāt,] & elephas, & ſcabies, & lepra. Quædā cū prius omnino nō fuerint, poſtmodum ſunt orta: veluti meliceris, & atheromata, & ſteatomata: atq; alio modo elmynthes, & aſcarides, & ceria: (ita enim vocāt longam latamq; elmyntha) omniaq; quæ ſuprà diximus in abſceſſibus quibuſdā calloſæ ſubſtātiæ, aut lapillis, aut oſſibus, aut pilis, aut alijs quibuſdā id genus ſimilia inueniri. Itaq; attentum eſſe ſemper oportet in omnibus quæ præter naturam habētur, atq; diligēter aduertere ex quo ea genere ſint: ſi modò illud rectè à nobis dictū eſt, primā faciēdorū indicationē, vnde ad omnia quæ deinceps ſunt adminiſtranda, initiū capietur, à genere ipſo ſumi. Herpetas nanq; bilioſus procreat ſuccus. Quo fit, vt eatenus eiuſdē ſit cum eriſypelate generis: atq; huius quoq; magis etiā cum eo quod exulceratū eſt. Differt autē ab eryſi-

†ἀλφός.

[In impr. deeſt ἢ ὀσφείακιλος.

eryſipelate humoris tenuitate. Eſt enim admodũ tenuis qui herpetẽ excitat, adeò profectò vt nõ ſolùm omnes interiores partes, quæ vtiq; carnoſæ ſubſtantia ſunt, tranſeat, ſed etiã cutim ipſam ad ſummã vſq; cuticulã: (ἐπιδερμίδα Græci vocãt) quam ſolã propterea quòd ab ea remoratur, tum erodit, tũ exedit: quando ſi hanc quoq; ſudoris vice trãſiret, haudquaquã vlcus excitaret. Quippe id vlcerũ quæ ex mordente humore oriũtur, quæ nimirũ ſpontanea vocãt, cõmune eſt quòd humor qui ea facit, ſiſtitur in exitu ac tardat. Porrò *ex eo quòd alter humor altero ſit tenuior craſſiórve vlcerũ differentiæ quæ ex profunditate ſpectãtur proueniunt.* Huius *certè generis eſt & quæ* φαγέδαινα Græcè *dicitur, & exulcerati cancri. Quorũ omniũ cõmunis curatio eſt, vt inhibeatur primũ humoris cõfluxio, pòſt ſanetur vlcus.* Propria *verò cuiuſq; tũ ex mẽbri inuenitur natura, tũ ex humoris nõ ſolùm ſpecie, ſed etiã quãtitate. At tenuiſſimus quidẽ in eiuſmodi humoribus eſt is, qui exulcerarũ herpetẽ excitat: craſſiſſimus qui cancrũ.* Proximũ *ab his locũ occupat quod ad craſſitudinẽ attinet, qui phagedænas creat.* Harũ *ſpecies quedã ſunt, quæ* χειρώνια *ac* τηλέφια Græcè *dicuntur.* Iam *aliæ quedã eiuſmodi appellationes ſunt, ſed inutiles & ſuperuacuæ.* Siquidem *ad curationem pernoſci oportet humorũ tũ copiam, tum craſſitudinis tenuitatiſq; eius modum, tum potentiam: veluti ſtatim in herpete. quoniam hu-*

mor tenuis eſt (vt qui ex genere flauæ ſit bilis) vbi ſummã cuticulã in tranſitu perrupit: vtiq; cùm digeſtus is eſt, permittit cicatricẽ vlceri induci. Itaque ſi quis toto prius corpore purgato, mox quæ influentẽ humorẽ reprimãt regerantq; medicamentis vtatur, iã herpetem curauerit. Sin neutrũ horũ fecerit, ſed tantùm ea quæ cicatricẽ inducunt adhibuerit: vtiq; exulceratã cuticulam ita ſanauerit: proximæ tamẽ illi quo minus exulceretur, non cõſuluerit. Poſtmodu verò illa quoq; cicatrice incluſa, quæ ipſi continua eſt, exulceratur: idq; longo ſpatio ceu malo ipſo ſerpente fit, donec humor vnde oritur, ſit vacuatus. Etenim Romæ mulier quædam illuſtris cùm herpetem in malleolo haberet, primùm quidem medicamento quod algam recipit, eſt vſa. Hoc cùm protinus cicatrix induceretur, proxima illi ſumma cutis eſt excoriata, veluti ex deſquãmatis. Cui cùm deinde ſuperpoſitum medicamentum eſt, rurſus illi continua eſt exulcerata. Idq; ita aſſiduè perrexit, donec ad genu exulceratio perueniret: cùm interim quiduis potius pati quàm medicamento quod bilem traheret, purgari parata eſſet. Itaq; etiam, quod fieri in talibus aſſueuit, quoniam plerique culpant non culpanda, damnato ex alga medicamento, aliud admoueri iuſſit. Deinceps igitur quod ex ſandice componitur, vtebamur. Vt verò id quoque quod exulceratum iam fuerat ſanauit: quod verò nunc exulcerabatur, nõ inhibuit,

buit, ſed iam ad bubones vſq; vitiũ aſcẽderat, ipſa neceſſitate coacta, ſerum ſe lactis ſumpturam annuit. Immittentes igitur clanculum minimũ ſcãmoniæ, inuitã purgauimus, ac ſanauimus. Ergo cuius gratia hæc dicta ſint, denuò repetamus. Poſtquam communẽ omniũ quæ ſub eodem genere vitiorum ſunt indicationem acceperis, vtiq; nõ hanc in particularibus exequêris, ſed reduces ſemper ad differentiam, quæ tum affectibus, tum ipſorum cauſis ſit accõmoda: ſicuti de ſpontaneis oſtenſum eſt vlceribus. Vacuabis nanque eum qui redundat humorem, cæterùm aliquando medicamẽto quod flauam purgat bilem, ſæpe eo quod nigram, modo eo quod miſtæ eſt facultatis: quod ſcilicet bilem ſimul & pituitã educat, veluti in altero herpetum genere, quem à ſimilitudine quã habet cum milio, κεγχρίαν Græcè appellant. Quippe is non protinus vlcus facit quemadmodum alter, ſed admodum exiguas puſtulas, ad ſpeciem milij: quæ ipſæ interpoſito ſpatio in vlcus abeunt. Adeò non ſine ratione quibuſdam viſum eſt in eiuſmodi vitio bili eſſe aliquid pituitæ admiſtum. Incidunt ſanè nonnunquam & citra vehemens totius corporis humorum vitium in partibus vlcera, quæ haud difficulter medicamentis, quæ repellendi digerendiq; miſtas facultates habent, curantur. Ac repellunt quidem nõ ſolùm ea quæ adſtringunt, ſed etiam quæ ſine adſtrictione refrigerant. digerunt verò quæ calefaciunt. Conſtátque

quòd in generatione vlceris,exuperare debebunt quæ repellendi facultatē habent vbi non amplius confluit in ægrotātem particulā vitioſus humor, quæ digerunt.Siquidem exiguum vitioſi humoris etiam ſi quis ad viſcera & magnas venas retrudat:nullū profectò quod ſenſu percipiatur, malū cōmittet. At ſi eius non leuis quantitas ſit,in princeps aliquod membrum aliquando procumbit. vbi ſcilicet prius,naturæ viribus totum corpus expurgantis non ſit vel per deiectionem, vel vrinas,vel cutim,quæ totum corpus includit, vacuatum. Atq; flauæ quidem bilis vacuatio eſt facilis: pituitæ verò ac potiſſimū eius quæ craſſior glutinoſiorq; eſt,itemq; nigræ bilis,difficilior:quo magis purgantis medicamenti ope indigent. In herpete verò,quoniam tenuis humor eſt qui id vitiū creat:abundè eſt etiam aluum leuiter ſoluiſſe,vel vrinas,per ea quæ id modicè efficiunt,citaſſe. Verùm quoniam de medicamentorū methodo proditum etiam aliquid in ſuperioribus eſt,non pauca autem & in operibus quæ propriè his ſunt dicata:ſatius ſit ſermonē nihil vltrà proferre,quādo ſatisfacere etiam ei qui attentus erit,hæc poſſint,neq; enim nos ea à muſis accepimus.Verū homini qui prudēs ſit & diligēs,& mente exercitatus,ipſa rerū natura quid agendum ſit, ſuggerit. Vbi verò etiam inueniendi viam ab alio quis traditam ceperit:huic facillimum eſt per eam vltrà progredi.Huius rei amplū teſtimonium fuerit,

quod

quod eiuſmodi viri artē maximis operibus illuſtrarūt. Qui verò parū ſunt prudentes: ij nihil præterea inueniāt, etiā ſi tota vita infinitos artis effectus cōſpexerint. Plurima nanq; inueniuntur hodieq;, quæ apud maiores noſtros non fuere inuenta: veluti nunc Romæ quidā excogitauit, quēadmodū acrochordonas & myrmecias ore ſanet. Verùm de peioribus, vtpote à cute extātibus, minus eſt mirum. de myrmecijs verò, potiſſimum quæ cū ſumma cute prorſus ſunt æquales, mirum videbatur. Veruntamen has quoq; primùm labiorū applicatione, ceu ſuctu ad ſe trahebat, atque à radice euellebat: deinde primoribus apprehenſam dentibus totā ſimul eximebat. Sed & ſcalpro ad myrtacei folij ſpeciem formato, & ferramento eo quod σκολοπομαχαίριον Græci vocant, quiſpiā manibus exercitatus, facilè eas excidat: cùm proprijs lineamentis à circumpoſita cute circūſcripta diſcernantur. Aequè verò & valente aliqua pinna circulo myrmeciæ impoſita, ipſam educimus. Debebit porrò pinnæ fiſtula eſſe myrmeciæ craſſitudini par, vt eā vndiq; prorſus cōſtringat. Quæ poſtea circūacta, ac ſimul deorſum impulſa, celerrimè ita myrmeciam etiam cum ipſa radice totā educet. Conſtat verò & quòd finis ipſe pinnæ quæ eā circulo ſecabit, nō tenuis modò, ſed etiā acutus & firmus eſſe debebit. Itaq; tum galli veteris pinna, tum vel magis aquilæ, ad hunc vſum eſt commoda Abſcindere verò ab his tantùm radicē ver-

ſus

*ſus oportet, quatenus reliquæ partis fiſtula cõple-
cti myrmeciam poßit. Sanè ex ipſa ſtatim abſciſ
ſione, ſi modò ſcitè fiat etiam † acumen ipſi cõpa-
rabis. Atque hoc quidẽ ratio inuenit, non caſus. Iã
quòd hæc vehemẽter attrahentibus medicamẽtis
ſurſum velletur, & putrefaciẽtibus enecalutur:
ratione ab aliquo eſt inuentum: qui iiſdẽ poſtea
vſus, experientia rem comprobauit. Quædã nan-
que etiam ante experientiam fiduciã de ſe mani-
feſtè præbent: veluti quæ † aculeum ac telũ quod
modò infixum ſit, eximũt: itemq; arenulas, ſi quæ
oculo inciderunt. Quædam ratione certè excogi-
tantur, confirmantur autem ipſo vſu. Quò autem
facilius etiam per te eiuſmodi vias ad curationũ
comparandam copiam inuenias: non tædebit ali-
quod huius generis exemplum proponere. Nomi-
namus autem id genus in numero particularum
vitium. Quoniam enim quædam deficiunt, ſicut
dens, vel digitus, vel è naſo ala, vel auris quæpiã
particula, vel pudendi pellis: quædã redundãt, ve-
luti ſextus digitus, & quæ Græcè* ἐξοστώσεις *dicũ
tur, & dentiũ iis qui naturalibus adnaſcũtur: adi
mere quidem quod ſuperuacuũ eſt, ſanè haud diffi
cile eſt: aliud verò producere quod ſimile ei ſit
quod deſit, id in quibuſdã quidẽ eſt facile, in qui-
buſdam difficile: in aliis planè fieri non poteſt. Si
nanq; carnoſum ſit quod deeſt: haud magno nego
cio id reficias. atq; eius rei in cauis vlceribus tra-
dita methodus eſt. Sin os ſit, ipſum quidem inſtau
rare*

ὀξύτητα idest celeritatẽ.

σκόλοψ id eſt palus.

rare non eſt: cæterùm aliud pro eo durum efficere, id licet. Dictum verò etiam in præcedétibus eſt de reficiendis venis: nempe quòd aliquando nouas alias ſenſibiliter progenitas vidimus, aliquando omnia tentantibus non prouenerunt.

CAPVT XVIII.

AT ſi digitus deſit, vel tale quippiam, reſtituere id prorſus non licebit. Sanè proditũ et de præputio prius eſt, quẽadmodum id quiſpiam inſtauret. At quæ in naſo, vel aure, vel labio ſunt curta: ea quidẽ vt refeciſſe nõ licet, ita decorẽ aliquem his adijcere licet, ſi quis diuiſam vtrinque cutim mox in vnum conductam queat agglutinare. Alia verò ratione huic morborũ generi adnumerantur atheromata, & ſteatomatas, et melicerides, & aſcarides, & ceria, & elmynthes, præterea qui in articulos & pulmones incidunt calli, quos poros vocant: itemq́; qui in renibus & veſica inueniuntur calculi. Quippe in omnibus his communis eſt ſubſtantiæ generatio quæ antè non fuit. Contrà fit in alopecia, & ophiaſi, & ptiloſi. item caluitie: in quibus amiſſio particulæ eſt quæ vtilis fuerat. Tanquam igitur in cæteris omnibus in quibus gigni quippiam volumus, id agimus, vt naturæ motus liberos minimèque impeditos reddamus: eodem certè modo & in pilis amiſſis. Quippe naturæ opus eſt veluti in ſinuoſis vlceribus generatio carnis, itidem in capite & palpebris productio pilorum. Ergo ſi recordaberis

ea quæ in naturalibus libris noſtris de pilorum generatione didiciſti: vtiq; ex ipſis amiſsionis eorũ cauſas inuenies. Siquidem oſtenſum in his eſt quòd ex ſuccis qui per cutim tranſpirant, quod limoſum eſt, id pilos tũ à principio gignit, tum de cætero veluti ſuccreſcendo auget. Hoc igitur quoties vel prorſus perijt, vel redditũ eſt vitioſum: toties pilos corrumpi eſt neceſſe. Corrũpuntur nanque et ſtirpes ipſæ duplici de cauſa: aliàs nutriẽte ſucco deſtitutæ, aliàs non idoneo vſæ. Ac prorſus quidem perdito eo qui pilos alat ſucco, caluicies oritur. Eodem vitiato tum quas ὀφιάσεις Græcè vocant, tũ alopeciæ proueniunt. At primùm quidẽ †ex naturali eorũ tum ortu, tũ mutatiõe, etiã alienam à natura cauſam inueſtigabis. Ab hinc curatiõis rationẽ inuenies. Quæ vtiq; †per indicationes omnibus iam dictis (in quibus vel aliud quoduis vitiũ, vel etiã vlcus ex humoris vitio incidit) cõmunes peragetur. Siquidem & inhibere quod influit, & abſumere ac digerere quod iam ægrotantem locum occupauit, conueniet. Ergo ceu in vlceribus illis purgationem nocentis ſucci primùm adhibuiſti: eodem modo in pilis ipſis ab hac primùm curationem inchoabis: ſcilicet diligẽter prius æſtimans quis color cutis ſit, cuius cernis corruptos pilos. Nam ſi is albidior quàm pro naturæ habitu ſit: pituitoſi humoris purgationẽ exhibebis ſin pallidior, eiuſmodi bilis purgationẽ: non ſecus quàm ſi nigrior conſpicitur, quæ nigrã detra-

† In Græco tmeſt ἐκ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν διοικήσεως, i. ex naturali ipſorũ adminiſtratione.

† ἐνδεικτικῶς.

detrahant bilem offeres. Sanè ad vitioſi humoris ſpeciem certius agnoſcendam non leue tibi adiumentum præcedens victus conferet, præſertim intelligenti quinam ciborũ nigræ bilis ſuccum colligant, quinam pallidæ, & pituitæ. Ergo cùm iam planè purum ex purgatione corpus exiſtimas: eum qui in cute continetur humorem, digerentibus medicamentis diſcuties: ſic tamen vt in his caueas, ne adeò calida acriaq; admoueas, vt cutis exulceretur. Quinetiam ea quæ valenter ſiccãt, cauere conueniet, ne videlicet cum vitiato humore etiam vtilẽ qui adfluit, abſumas: veluti in caluicie fit. Hæc igitur ipſe aduertens, admiſcui primùm iis medicamentis quæ alopeciam ſanarent, exiguum thapſiæ. Deinde conſyderans quotidie quemadmodum ægrotantis natura ab hac eſſet affecta: vbi vel tumefactam pluſculum, vel quodammodo excoriatam vidi: illo quidem die medicamentum abſtinui. illeui autem particulam vel galli vel anſeris liquato ſeuo: propterea quòd hæc magis tenuium ſunt partium, & altius deſcendunt. Deinde poſtero die, ſi quidem aliquid iam dictorum remanſerat, ſimili modo illeui. Sin nihil tale apparuerat, rurſus medicamento ſum vſus. Atq; vt id altè dimitteretur, etiã cutim prius linteo infricui, quoad manifeſtè rubra fieret. Verùm ſi à balneo vti eiuſmodi medicamento voles: id ipſum ex balneo factũ cernes, quod prius ex frictione habebas. Iam eos quoq; quibus periere ex

ciliJs pili(quos Græcè πτίλοις nominant) ſimilibus genere medicamentis ſanabis.

CAPVT XIX.

DELIGES *autem materiam oculis idoneam, nec per negligentiam committes, vt medicamentum intra tunicas eorum confluat. ita que ſicca tutiora ſunt: de quibus æquè ac de cæteris in noſtris de medicamentis operibus eſt proditum.* Nunc *enim(quod dixi) abundè eſt ſola genera medicamẽtorum, prætermiſſa particulari materia, tranſcurrere: quò minus de iJſdem identidẽ dicere cogar.* Ergo *quæcunq; ab ipſa naturæ mode ratione ſunt aliena, ea † tollere conueniet. Quæcunque verò † ſub hac ſe tenent, cæterùm quodãmodo corrupta ſunt, ea reſtituere quatenus licet, oportebit.* Sanè *dictum à nobis eſt aliqua ambigua naturæ eſſe.* Nec *illud non dictum, quòd eorum quæ aliena ſunt, quædam tota ſubſtantia ſunt aliena, logica ſcilicet inquiſitione, nec ad curationes in quibuſdam affectibus perinde vtili.* Si*quidem pterygium à ſanitatis habitu alienum eſſe, patére cuius arbitror.* Non *tamen idem ſubſtãtiæ ratione, quemadmodum atheroma & meliceris, eſt alienum. ſanatio verò huius quoq;, dum paruum adhuc eſt & molle, per ea medicamenta quæ detergent, perficitur: cuius generis ſunt, quæ trachomatica vocant.* Vbi *magnum durumq; euaſit, chirurgiã poſtulat.* Simili *ratione & aquularum(quas ὑδατίδας vocãt) quæ magnæ ſunt, chirur-*

† Additũ in impſ. ὅλα, id eſt tota.

† In Græco eſt οἰκεῖα μὲν.

chirurgia curabis. Quæ paruæ ſunt ſiccãtibus medicamentis iuuantur. At χαλάζιον *(eſt enim id quoq; ex vitijs quæ oculos infeſtãt vnum) cùm toto genere alienum à natura ſit, auferri poſtulat. Ad eundẽ modũ & pus ab oculis, quos* ὑποπύους *vocant. Verùm id plerunque medicamentis digeritur. Hypochyma verò iam incipiens digeritur: vbi diu cõſtitit, non poteſt. Aetate verò noſtra ocularius quidam medicus, cui iuſto nomen erat, etiam concuſſione capitis multos* ὑποπύους *ſanauit. Collocauit enim eos in ſella rectos: ac capita eorum vtrinq; à lateribus apprehendẽs, mox quatiebat, adeò vt manifeſtè deſcẽdere pus ipſi videremus. Manſit autem horum pus deorſum propter grauitatem ſubſtãtiæ, tametſi hypochymatis nequaquã manentibus, niſi admodum ea quis diligenter impingi cogeret. Etenim leuius eſt: ac vt ita quis aſſimulet, nebulæ ſimilius hypochyma quã pus: quanquam horum quoque ipſorum quædam (hypochymatũ dico) ſeroſiorũ humoris ſunt. Hæc autem punctione ad præſens diſcutiuntur. Interpoſito tamen haud longo ſpatio, ceu † limus quidam deorſum fertur. At quando pus quod in oculis eſt, digerere placet, collyrijs quæ mirrham habent, maximè vtemur, quæ vtiq; &* διάσμυρνα *Græci propriè vocant, his certè minus, ſed reliquis melius faciunt quæ* διὰ λιβάνου *vocant. Quæ verò impenſè ſiccant, ad præſens certè valenter vacuant: ſed quod reliquum eſt, ita cogunt, vt ægrè*

† Antiq. codicib. legunt καθάπερ οἴνου τις ἰλὺς, ideſt ceu vinifex quædã.

ægrè reſolui poßit veluti de ſcirrhoſis tumoribus prius eſt comprehenſum. Subinde verò multum ſimul puris vacuabimus diuiſa tunica ea quæ cornu eſt ſpecie, paulò ſupra locum quo committuntur inter ſe tunicæ vniuerſæ. Nominant porrò locum Græcè alij ἶριν, alij ςέφανον, id eſt coronam. Quo fit, vt hoc quoque vitium tribus ſubijciatur vacuandi modis, & chirurgiæ quæ ſimul multũ aut totum expellit, & per medicamẽta quæ paulatim, & ei quæ ad alium ignobiliorem trãsfert † locum, veluti in concuſsione. Sunt profectò (vt dixi) ex genere eorum quæ tota ſubſtantia præter naturam ſint, & aſcarides, & elmynthes, ſiue eæ teretes ſint, ſiue etiam latæ. Quocirca & prorſus eas expelli è corpore conueniet. Expelles autem ſi prius enecaueris. Necabis autem amaris medicamentis. Viuentes nanque obſiſtunt inteſtinis adhærentes: at mortuæ expelluntur vnà cum ſtercore. Expelluntur cum hoc etiam viuæ, ſed ſtupefactæ, & vt ita quis dixerit, ſemimortuæ factæ. At teretes quidem abſynthium perimere poteſt. Latæ vehementiora medicamenta deſyderant. † Pari modo quæ ἄσκαρις Græcè dicitur. Verùm de medicamentorũ copia dicere nõ eſt præſentis propoſiti. Quare hic iã huic quoq; libro finem imponamus.

FINIS.

Excudebant Lugd. Stephanus Rufinus, & Ioannes Auſultus.

† Male legitur in impreſſ. cod. græ. τρόπον pro τόπον.

† In Græ. cis codi. impreſſ. additur ὁ ποῖόν ἐςι καὶ ἡ πτερίς, i. cuiuſmodi eſt & filix. Commẽdãt autẽ eã in his affectib⁹ & Dioſcorides & Theophraſtus in antiq. tñ hæc particula nõ habetur.

FINE

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

LABORATORIO RESTAURO
A. Lombardi
Via Valsolda n. 125-127
Tel. 899303